

سازمان حفاظت
محیط زیست
Department Of
the Environment

قوانین، مقررات، ضوابط و استانداردهای محیط زیست انسانی

Human's Environmental Laws, Regulation Criteria and Standards

تهیه و تدوین:
دکتر علی محمد شاعری
دکتر علیرضا رحمتی

Human's Environmental Laws, Regulation Criteria and Standards

قوانین، مقررات،
ضوابط و استانداردهای
محیط زیست انسانی

Human Environmental
Laws, Regulation
Criteria and Standards

قوانین، مقررات، ضوابط و استانداردهای محیط زیست انسانی

Human Environmental Laws, Regulation Criteria and Standards

صاحب امتیاز: سازمان حفاظت محیط زیست
تهیه و تدوین: دکتر علی محمد شاعری،
دکتر علیرضا رحمتی
نویت چاپ: اول / پاییز یک هزار و سیصد و نود و یک
تیراژ چاپ: پنج هزار جلد
صفحه آرابی و چاپ: گروه طرح طرفه
www.graphicgroup.ir

ناشر: انتشارات حک
وایسته به گروه طرفه
شماره شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۶۶۸۲-۰۷-۵

دارای مجوز شماره ۹۱/۲۱۳۸۲ مورخ ۱۳۹۱/۵/۱۵
شورای چاپ و نشر سازمان حفاظت محیط زیست

عنوان قرار دانی: ایران، قوانین و احکام
عنوان و نام پدیدآور: قوانین، مقررات، ضوابط و
استانداردهای محیط زیست انسانی / صاحب امتیاز
سازمان حفاظت محیط زیست تهیه و تدوین
علی محمد شاعری، علیرضا رحمتی؛
مشخصات نشر: تهران: حک، ۱۳۹۱.
مشخصات ظاهری: ۳۳۶ ص: رنگی.
شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۶۶۸۲-۰۷-۵
وضعیت فهرست نویسی: فیبا
موضوع: محیط زیست — قوانین و مقررات — ایران
شناسه افزوده: شاعری، علی محمد، ۱۳۲۸-، گردآورنده
شناسه افزوده: رحمتی، علیرضا، ۱۳۵۵-، گردآورنده
رده بندی کنگره: ب ۱۳۹۱ / ۲۸ KMH ۳۱۲۷
رده بندی دیویی: ۳۴۴/۵۵۰۴۶
شماره کتابشناسی ملی: ۲۹۰۱۶۲۸

۱۳ فصل اول: کلیات قوانین مرتبط با محیط زیست انسانی

۱۴ مقدمه

۱۵ اصل پنجاهم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران

۱۵ چشم انداز جمهوری اسلامی ایران در ۱۴۰۴ هجری شمسی

۱۶ مواد مرتبط با محیط زیست انسانی از قانون برنامه پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۸۹

۱۷ از قانون حفاظت و بهسازی محیط زیست مصوب ۱۳۵۸/۳/۲۸ و اصلاحیه ۱۳۷۱/۸/۲۴.

۲۳ تعاریف مناطق چهارگانه حفاظت محیط زیست

۲۳ ماده ۴۶ و ۴۷ قانون توزیع عادلانه آب مصوب ۱۳۶۱/۱۲/۱۶ (مواد مرتبط با حفاظت محیط زیست)

۲۳ آیین نامه مربوط به بستر و حریم رودخانه ها، انهار، مسیله ها، مردابها، برکه های طبیعی و شبکه های آبرسانی، آبیاری و زهکشی مصوب ۱۳۸۲

۲۵ ماده ۶۸۸ و ۶۹۰ قانون مجازات اسلامی - تعزیرات (مصوب ۱۳۷۵/۲/۲ با اصلاحات ۱۳۷۶/۵/۸)

۲۷ فصل دوم: ضوابط و معیارهای استقرار صنایع و ارزیابی زیست محیطی

۲۸ ضوابط و معیارهای استقرار واحد های صنعتی و تولیدی (تصویب نامه شماره ۷۸۹۴۶/ت/۳۹۱۲۷ ه مورخ ۱۳۹۰/۴/۱۵ هیئت وزیران)

۳۶ سایر مصوبات مرتبط با ضوابط و معیارهای استقرار صنایع

۳۶ مصوبه شماره ۲۲۷۱۹/ت/۲۵۸۴۲ ه مورخ ۱۳۸۱/۷/۱۶ استانهای شمالی کشور

۳۸ مصوبه مورخ ۱۳۸۶/۳/۲۰ در مورد شعاع ۱۲۰ کیلومتری تهران

۳۸ مصوبه شماره ۴۰۵۸۴ ه مورخ ۱۳۵۳/۵/۲۵ شعاع ۱۲۰ کیلومتری تهران

۳۸ مصوبه شماره ۳۰۹۰۰ ه مورخ ۱۳۶۵/۹/۸ هیئت وزیران در مورد شعاع ۱۲۰ کیلومتری تهران

۳۹ مصوبه شماره ۹۴۲/ت/۱۱۹ ه مورخ ۱۳۶۹/۴/۹ هیئت وزیران راجع به انتقال صنایع آلوده کننده و مزاحم محیط زیست شهر تهران (تهران بزرگ)

۴۱ مصوبه شماره ۲۳۵۰۲/ت/۲۳۵۸۰ ه مورخ ۱۳۸۴/۵/۱۱ هیئت وزیران در مورد شعاع ۱۲۰ کیلومتری تهران

۴۱ مصوبه شماره ۱۸۵۰۸۵/ت/۴۱۰۶۱ ه مورخ ۱۳۸۷/۱۰/۱۱ هیئت وزیران در مورد شعاع ۱۲۰ کیلومتری تهران (استان قم)

۴۱ مصوبه شماره ۱۹۳۵۵۹/ت/۴۱۹۲۸ ه مورخ ۱۳۸۸/۱۰/۱ هیئت وزیران در مورد شعاع ۱۲۰ کیلومتری تهران (استان مرکزی)

۴۲ ماده واحد لایحه قانونی لغو محدودیت ایجاد کارخانجات و صنایع در داخل شعاع ۵۰ کیلومتری اصفهان مصوب ۱۳۵۹/۴/۲۶ شورای انقلاب

۴۳ تعرفه حق الزحمه کارشناسی (موضوع مصوبه شماره ۱۵۷ مورخ ۱۳۷۷/۱/۲۱ شورای عالی حفاظت محیط زیست)

۴۵ دستور العمل رده ۷ ماده ۲ ضوابط و معیارهای استقرار صنایع (ایلمانی شماره ۱۸۴۵۰/۹۰ مورخ ۱۳۹۰/۴/۲۹ سازمان حفاظت محیط زیست)

۴۵ بخش نامه اجرای ضوابط و معیارهای استقرار واحدها و فعالیتهای صنعتی و تولیدی تصویب نامه شماره ۷۸۹۴۶/ت/۳۹۱۲۷ ه مورخ ۱۳۹۰/۴/۱۵ هیئت وزیران

۵۱ طبقه بندی و تعیین رده های واحدهای صنعتی و تولیدی

۱۲۰ طبقه بندی و تعیین رده های واحدهای خدماتی

۱۲۸ آیین نامه ارزیابی اثرات زیست محیطی طرحهای بزرگ تولیدی، خدماتی و زیربنایی

۱۳۰ طرحها و پروژه های مشمول انجام مطالعات ارزیابی زیست محیطی (موضوع مصوبه شماره ۱۴۴۴۷۹/۴۵۸۸۰ مورخ ۱۳۹۰/۷/۲۰ شورای عالی حفاظت محیط زیست)

۱۴۶ آیین نامه اجرایی ماده (۱۸۴) قانون برنامه پنجم سه ساله توسعه جمهوری اسلامی ایران - ارزیابی راهبردی محیطی

۱۴۸ آیین نامه اجرایی ماده (۱۹۰) قانون برنامه پنجم سه ساله توسعه جمهوری اسلامی ایران - نظام مدیریت سبز

۱۴۹ دستور العمل انتخاب واحدهای صنعتی و خدماتی سبز

۱۵۵ فصل سوم : قوانین ، مصوبات و دستوالعملهای مرتبط با آلودگی هوا

۱۵۶ قانون نحوه جلوگیری از آلودگی هوا

۱۶۲ آیین نامه اجرایی قانون نحوه جلوگیری از آلودگی هوا (موضوع تصویب نامه شماره ۲۷۲۴۸-ت-۲۲۵۵۵ هـ- مورخ ۱۳۷۹/۶/۲۸ هیئت وزیران)

۱۶۴ آیین نامه اجرایی نحوه جلوگیری از آلودگی صوتی (موضوع تصویب نامه شماره ۶۰۷۴۲/ت-۱۶۵۲۵ هـ مورخ ۱۳۷۸/۴/۱ و

اصلاحیه شماره ۹۰۵۷/ت-۱۶۵۲۵ هـ مورخ ۱۳۸۰/۱۲/۱۵ هیئت وزیران)

۱۶۶ آیین نامه اجرائی تبصره ماده ۶ قانون نحوه جلوگیری از آلودگی هوا (موضوع تصویب نامه شماره ۱۵۱۴۲/ت-۱۵۱۴۲ هـ مورخ ۱۳۸۱/۴/۵ و

اصلاحیه شماره ۰۵۹/۴۵۳۰۴ مورخ ۱۳۸۹/۱۰/۶ هیئت وزیران)

۱۷۰ استاندارد های خروجی از کارخانجات و کارگاههای صنعتی

۱۸۰ استاندارد هیدرو کربنهای منتشره از منابع آلوده کننده هوا

۱۸۲ استاندارد ها و معیارهای سرو صدا

۱۸۳ حد مجاز آلودگی صوتی موضوع ماده ۲ آیین نامه اجرایی نحوه جلوگیری از آلودگی صوتی مصوب ۱۳۸۷/۵/۴ هیئت وزیران

۱۸۵ آیین نامه اجرایی نحوه جلوگیری از آلودگی صوتی

۱۸۷ استاندارد های هوای پاک برای سال های ۱۳۸۸ ، ۱۳۸۹ ، ۱۳۹۰ مصوب ۱۳۸۸/۵/۱۱

۱۸۸ استاندارد حد مجاز آلاینده های انواع خودروی بنزینی ، گازوئیلی و دوگانه سوز ساخت داخل و وارداتی و موتورسیکلتها

۱۸۹ حد مجاز آلاینده های خروجی اگزوز خودروها و موتورسیکلت ها

۱۹۰ از مصوبه شماره ۹۲۳۰۸/ت-۴۰۵۸۷ مورخ ۱۳۸۷/۶/۷ ستاد مدیریت حمل و نقل و سوخت (بند های مرتبط با حفاظت محیط زیست)

۱۹۱ آیین نامه آمادگی و مقابله با آثار زیان بار پدیده گرد و غبار (ریزگرد) در کشور (موضوع تصویب نامه شماره ۹۲۱۰۶/ت-۴۰۴۱۹ مورخ ۱۳۸۸/۵/۶ هیئت وزیران

۱۹۵ ممنوعیت استفاده از آزبست (موضوع تصویب نامه شماره ۴۶۵۷/ت-۱۶۶۴۸۹ مورخ ۱۳۸۸/۲۲/۸ شورای عالی حفاظت محیط زیست)

۱۹۶ برنامه کاهش آلودگی هوا در شهرهای بزرگ کشور

۲۰۱	فصل چهارم: قوانین، مصوبات و دستورالعملهای مرتبط با آلودگی آب و خاک
۲۰۲	قانون مدیریت پسماند
۲۰۶	آیین نامه اجرایی قانون مدیریت پسماندها (موضوع تصویب نامه شماره ۸۸۴۸۲/ت/۲۲۵۶۱ مورخ ۱۳۸۴/۵/۱۰)
۲۱۲	ضوابط و روش های مدیریت اجرایی زیست محیطی پسماندهای برقی و الکترونیکی
۲۲۰	آیین نامه اجرایی حمل و نقل جاد های مواد خطرناک
۲۲۸	ضوابط و روش های مدیریت اجرایی زیست محیطی پیش از امحای پسماندهای حاوی و یا آلوده به بی فنیل های پلی کلره
۲۳۴	ضوابط و روش های مدیریت اجرایی پسماندهای پزشکی و پسماندهای وابسته
۲۵۴	ضوابط و روش های مدیریت اجرایی پسماندهای کشاورزی
۲۵۸	آیین نامه اجرایی ورود، ساخت، فرمولاسیون و مصرف کود های شیمیایی، زیستی، آلی و سموم دفع آفات نباتی (موضوع تصویب نامه شماره ۲۸۲۵۰۱/ت/۴۲۲۷۷ ک مورخ ۱۳۸۹/۱۲/۹ هیئت وزیران)
۲۷۰	آیین نامه رفع آلودگی زیست محیطی فعالیت های نفتی (موضوع تصویب نامه شماره ۱۲۳۹۵۲/ت/۴۰۸۲۲ مورخ ۱۳۸۸/۶/۲۱ هیئت وزیران)
۲۷۲	آیین نامه جلوگیری از آلودگی آب (موضوع تصویب نامه شماره ۱۸۲۴۱/ت/۵۷۱ مورخ ۱۳۷۳/۳/۱۶ هیئت وزیران)
۲۷۵	استاندارد خروجی فاضلاب
۲۸۰	ضوابط اجرایی دفع پسماند های عادی
۲۸۳	فهرست پسماندهای ویژه الحاقیه ۸ لیست A
۲۹۲	دستورالعمل نحوه کاربری لجن فاضلاب در زمین های کشاورزی به عنوان کود (موضوع بخشنامه شماره ۸۱۵۵/۸۹ مورخ ۱۳۸۹/۳/۲۲ سازمان)
۲۹۳	پساب خروجی از برکه های تثبیت فاضلاب

---

۲۹۵ فصل پنجم: پروژه های محیط زیست انسانی

۲۹۶ آیین نامه اجرائی کنوانسیون تغییر آب و هوا و پروتکل کیوتو

۳۰۴ تصویب پروژه های ساز و کار توسعه پاک در چهار چوب پروتکل کیوتو توسط مرجع صلاحیتدار در جمهوری اسلامی ایران

۳۱۶ شیوه نامه واردات و صادرات پسماندهای ویژه براساس مفاد کنوانسیون بازل

۳۲۱ شیوه نامه صدور مجوز واردات و صادرات مواد شیمیایی صنعتی خطرناک (در راستای اجرای کنوانسیون روتردام)

۳۲۸ کنوانسیون وین برای حفاظت از لایه اوزن

۳۳۱ مدیریت مواد شیمیایی

فهرست جداول، نمودارها و اشکال

- ۳۳ جدول شماره ۱-۲: منطقه‌بندی ایران جهت استقرار واحدهای صنعتی و خدماتی
- ۳۴ جدول شماره ۲-۲: حداقل فواصل مجاز برای استقرار واحدهای صنعتی و تولیدی
- ۳۵ جدول شماره ۲-۲: نحوه همجواری زون‌های صنعتی در داخل شهرکها و نواحی صنعتی
- ۵۱ جدول ۴-۲ طبقه‌بندی و تعیین رده‌های واحدهای صنعتی و تولیدی
- ۵۱ جدول ۱-۴-۲ گروه صنایع غذایی (۱۰۰۰)
- ۵۸ جدول ۲-۴-۲ گروه صنایع نساجی (۲۰۰۰)
- ۶۲ جدول ۲-۴-۲ گروه صنایع چرم (۳۰۰۰)
- ۶۳ جدول ۲-۴-۲ گروه صنایع سلولزی (۴۰۰۰)
- ۶۷ جدول ۲-۴-۲ گروه صنایع فلزی (۵۰۰۰)
- ۸۱ جدول ۲-۴-۲ گروه صنایع کانی غیر فلزی (۶۰۰۰)
- ۸۶ جدول ۲-۴-۲ گروه صنایع شیمیایی (۷۰۰۰)
- ۱۰۱ جدول ۲-۴-۲ گروه صنایع دارویی (۸۰۰۰)
- ۱۰۴ جدول ۲-۴-۲ گروه صنایع برق و الکترونیک (۹۰۰۰)
- ۱۰۷ جدول ۲-۴-۲ گروه صنایع کشاورزی (۱۰۰۰۰)
- ۱۱۳ جدول ۲-۴-۲ گروه صنایع ماشین‌سازی (۱۱۰۰۰)
- ۱۱۶ جدول ۲-۴-۲ گروه صنایع نوین (نانو و بیوتکنولوژی) (۱۲۰۰۰)
- ۱۱۶ جدول ۲-۴-۲ گروه صنایع نفت و گاز و انرژی (۱۳۰۰۰)
- ۱۱۸ جدول ۲-۴-۲ گروه صنایع بازیافت (۱۴۰۰۰)
- ۱۲۱ جدول ۲-۴-۲ گروه واحد های خدماتی (۱۵۰۰۰)
- ۱۳۱ جدول ۲-۵ طرحها و پروژه‌های مشمول انجام مطالعات ارزیابی زیست‌محیطی با تعیین مقیاس
- ۱۷۰ جدول ۱-۳ استانداردهای خروجی از کارخانجات و کارگاههای صنعتی
- ۱۷۹ جدول ۲-۲ شرح ملاحظات جدول شماره ۱-۳
- ۱۸۰ جدول ۲-۳ استاندارد هیدروکربنهای منتشره از منابع آلوده‌کننده هوا
- ۱۸۲ جدول شماره ۲-۴ تعیین حد مجاز آلودگی صوتی در خودروهای تولید داخل
- ۱۸۳ جدول شماره ۲-۵ حد مجاز آلودگی صوتی موضوع ماده ۲ آیین‌نامه اجرایی نحوه جلوگیری از آلودگی صوتی مصوب ۱۳۸۷/۵ هیئت وزیران
- ۱۸۶ جدول ۲-۲ فواصل لازم برای استقرار واحدهای صنعتی و خدماتی در مناطق با کاربری مسکونی، آموزشی و درمانی
- ۱۸۷ جدول ۲-۳ استانداردهای هوای پاک برای سال های ۱۳۸۸، ۱۳۸۹، ۱۳۹۰
- ۱۸۸ جدول ۲-۸ حداکثر تعداد مجاز تکرار شونده هر آلاینده در یک سال
- ۱۸۸ جدول ۲-۹ استاندارد حد مجاز آلاینده‌های انواع خودروی بنزینی، گازوئیلی و دوگانه‌سوز
- ۱۸۹ جدول ۲-۱۰ حد مجاز آلاینده‌های خروجی از آگزوز خودروها و موتورسیکلت‌ها
- ۲۴۸ جدول شماره ۱-۴ طبقه‌بندی پسماندهای خطرناک
- ۲۴۸ جدول شماره ۲-۴ نماد خطر مشخص کننده نوع پسماند
- ۲۵۲ جدول ۲-۴ استاندارد موقتی برای زباله‌سوزهای موجود و جدید
- ۲۵۳ جدول ۲-۴ ویژگیهای ظروف و کیسه‌های تفکیک پسماندهای پزشکی
- ۲۷۷ جدول ۲-۵ استاندارد خروجی فاضلاب
- ۲۸۳ جدول ۲-۴ فهرست پسماندهای ویژه
- ۲۹۲ جدول ۲-۷ استاندارد لجن فاضلاب

پیشگفتار

آهنگ شتابان توسعه و پیشرفت کشور نیازمند جامع‌ای سالم در جوار محیطی عاری از آلودگی است. امروزه سلامت محیط بعنوان محور توسعه پایدار در کشور مطرح می‌باشد و وقوع بحران‌ها و فجایع زیست محیطی نه تنها محیط معیشتی موجودات زنده پیرامون را تهدید می‌نماید بلکه حیات نسل‌های آتی را تحت الشعاع قرار می‌دهد چرا که بقای بشر در گرو هم‌زیستی مسالمت آمیز انسان با طبیعت است و بهره‌برداری بی‌رویه از منابع و ثروت‌های طبیعت و یا توسعه نامتوازن اقتصادی و صنعتی منجر به اتلاف منابع و ایجاد آلودگی گردیده و میراث گرانبهای مشترک بشریت و امانت آیندگان را با بحران‌های جدی روبرو می‌نماید. بی‌شک، استفاده از تکنولوژی بدون در نظر گرفتن ملاحظات زیست‌محیطی اعم از ضوابط استقرار و استانداردهای زیست‌محیطی نه تنها راهگشای توسعه نیست بلکه عواقب جبران‌ناپذیری به همراه دارد.

این مجموعه شامل آخرین قوانین، مصوبات و دستورالعمل‌های زیست‌محیطی مرتبط با ضوابط و معیارهای استقرار صنایع و ضوابط و استانداردهای زیست‌محیطی هوا، آب، خاک و پسماند است که عمدتاً به تصویب مراجع رسمی کشور رسیده و لازم‌الاجرا می‌باشد. مهمترین بخش این مجموعه مربوط به ضوابط و معیارهای استقرار صنایع است که پس از گذشت ۱۰ سال از مصوبه قبلی آن در سال ۱۳۷۸، بازنگری آن با همکاری کارشناسان سازمان، ادارات کل حفاظت محیط زیست استان و وزارتخانه‌ها و نهادهای مرتبط شروع و به تصویب هیات محترم وزیران رسید. با توجه به اینکه، توان محیط پذیرنده، نوع فرآیند و ظرفیت تولید، شدت و ضعف آلودگی از مهمترین عوامل تعیین کننده استقرار واحدهای صنعتی و تولیدی نسبت به مراکز مسکونی و دیگر عرصه‌های حساس زیست‌محیطی می‌باشد، قطعاً استفاده از فناوری‌های زیست‌محیطی در فرآیندهای تولیدی واحدهای صنعتی و تولیدی می‌تواند شرایط آسانتری از نظر استقرار و رعایت استانداردهای زیست محیطی را داشته باشد. امید است این موضوع بتواند موجبات حفاظت از محیط زیست را فراهم نماید.

در پایان لازم می‌دانم از کلیه همکاران، مدیران، معاونین و کارشناسان دفاتر معاونت محیط زیست انسانی، معاونت آموزش و پژوهش، اعضای محترم کمیته دآوری، دفتر حقوقی، دبیر و اعضای محترم کمیسیون امور زیربنایی، صنعت و محیط زیست و اعضای شورای عالی حفاظت محیط زیست و بویژه معاون محترم رئیس جمهور و رئیس سازمان جناب آقای مهندس محمدی زاده به جهت ارائه رهنمودها و تلاش در تصویب ضوابط و مقررات مربوطه و تدوین این مجموعه نهایت همکاری را داشتند، تقدیر و تشکر نمایم.

از همکاری و مساعدت شرکت ملی صنایع پتروشیمی ایران و گروه طرح طرفه که نسبت به طراحی و چاپ کتاب اقدام نمودند، نیز تشکر و قدردانی می‌گردد.

فصل اول: کلیات قوانین و مقررات مرتبط با محیط زیست انسانی

۱-۱- مقدمه

در طول تاریخ همواره ایران زمین به برکت وجود طبیعت سرشار از نعمات الهی، مهد تمدن های باشکوهی بوده است. بهره برداری توأم با حفاظت از منابع محیط زیست ریشه در فرهنگ غنی مردم این مرز و بوم دارد و تخریب و آلوده سازی منابع از لحاظ دینی گناه به شمار می رود. در طول تاریخ همواره بین بهره برداری انسان و توان طبیعت تعادل وجود داشته است اما متأسفانه در برهه ای از تاریخ با غلبه فرهنگ مصرف گرای غربی و گسترش فعالیت های صنعتی به لزوم حفظ تعادل بین منابع و توسعه توجه کمتری صورت گرفته است. اوج گیری مشکلات زیست محیطی در اکثر کشورهای جهان، افزایش آلودگی زیست محیطی، تغییرات آب و هوا، تخریب جنگلها و منابع طبیعی، فرسایش خاک و کمبود مواد غذایی، گرسنگی و قحطی در برخی از نقاط جهان و بالاخره بروز بیماری های ناعلاج و مرگ و میرهای انسانی که غالباً ناشی از عوارض زیست محیطی و عدم توجه به بهداشت و سلامت محیط زیست بوده است، نمونه هایی از این بی توجهی به شمار می روند که طی قرن گذشته به اوج خود رسیده است. بروز این مسایل علاوه بر برانگیختن حساسیت محافل علمی، سیاستمداران و دولتمردان، حتی در میان توده های مردمی نیز مورد توجه جدی قرار گرفته است و موجب شده که جهانیان به نوعی با احساس همدردی مشترک در صدد رفع تنگناهای موجود و بهبود کیفیت محیط زیست برآیند. خوشبختانه در جمهوری اسلامی ایران نیز با الهام گرفتن از آموزه های غنی دینی و فرهنگی بر محیط زیست تاکید شده است. اصل پنجاهم قانون اساسی، سند چشم انداز و دیگر قوانین و مقرراتی که در کشور به منظور حفاظت از محیط زیست تصویب شده است نشان دهنده توجه جدی دولتمردان و مردم به این موضوع است. اما به رغم تلاش های مداوم بخش های گوناگون، کشور ما هنوز با چالش های زیست محیطی جدی مانند آلودگی هوا در نواحی شهری، آلودگی منابع آب، آلودگی خاک، تخریب محیط طبیعی، فرسایش خاک و کاهش تنوع زیستی روبرو است. از اینرو تدوین و نظارت بر اجرای قوانین، مقررات، آیین نامه ها، استانداردها و دستورالعمل ها از جمله مهم ترین وظایف سازمان حفاظت محیط زیست به شمار می رود. در این مجموعه نیز تلاش شده است تا با گردآوری مجموعه قوانین و مقررات حفاظت محیط زیست انسانی گامی هر چند کوچک در راه دستیابی به توسعه متوازن و پایدار کشور برداشته شود. این مجموعه قوانین و مقررات بر اساس آخرین تغییراتی که طی دو سال گذشته صورت گرفته تدوین یافته است. از اینرو می تواند به عنوان یک راهنمای مفیدی برای تمام کسانی که با امور مربوط به محیط زیست انسانی مرتبط هستند، موثر واقع شود. در فصل اول به کلیات قوانین از جمله مواد قانونی برنامه پنجم توسعه و قانون حفاظت و بهسازی و سایر قوانین مرتبط با محیط زیست انسانی اشاره شده است و در فصل دوم مصوبات مرتبط با ضوابط و معیارهای استقرار واحدهای صنعتی و تولیدی و آئین نامه ارزیابی اثرات زیست محیطی و طرحها و پروژه های مشمول انجام مطالعات ارزیابی زیست محیطی ارائه شده است. در فصل سوم قوانین و مصوبات مرتبط با آلودگی هوا و فصل چهارم قوانین و مصوبات مرتبط با آلودگی آب و خاک گردآوری شده و در نهایت فصل پنجم به قوانین و مصوبات مرتبط با پروژه های بین المللی مرتبط با محیط زیست انسانی پرداخته است.

۱-۲- اصل پنجاهم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران

در جمهوری اسلامی، حفاظت از محیط زیست که نسل امروز و نسل های بعد باید در آن حیات اجتماعی رو به رشدی داشته باشند، وظیفه عمومی تلقی می گردد. این رو فعالیتهای اقتصادی و غیر آن که با آلودگی محیط زیست یا تخریب غیر قابل جبران آن ملازمه پیدا کند ممنوع است.

۱-۳- چشم انداز ۲۰ ساله جمهوری اسلامی ایران در افق ۱۴۰۴ هجری شمسی

(موضوع ابلاغ شماره ۱/۵۷۷۵ مورخ ۱۳۸۲/۸/۱۲ مقام معظم رهبری)

با اتکال به قدرت لایزال الهی و در پرتو ایمان و عزم ملی و کوشش برنامه ریزی شده و مدبرانه جمعی و در مسیر تحقق آرمانها و اصول قانون اساسی، در چشم انداز بیست ساله:

ایران کشوری است توسعه یافته با جایگاه اول اقتصادی، علمی و فن آوری در سطح منطقه با هویت اسلامی و انقلابی، الهام بخش در جهان اسلام و با تعامل سازنده و موثر در روابط بین الملل

جامعه ی ایرانی در افق این چشم انداز چنین ویژگیهایی خواهد داشت:

• توسعه یافته، متناسب با مقتضیات فرهنگی، جغرافیایی و تاریخی خود و متکی بر اصول اخلاقی و ارزشهای اسلامی، ملی و انقلابی، با تاکید بر: مردم سالاری دینی، عدالت اجتماعی، آزادیهای مشروع، حفظ کرامت و حقوق انسان ها، و بهره مند از امنیت اجتماعی و قضایی.

• برخوردار از دانش پیشرفته، توانادر تولید علم و فناوری، متکی بر سهم برتر منابع انسانی و سرمایه اجتماعی در تولید ملی

• امن، مستقل و مقتدر با سامان دفاعی مبتنی بر بازدارندگی همه جانبه و پیوستگی مردم و حکومت.

• برخوردار از سلامت، رفاه، امنیت غذایی، تامین اجتماعی، فرصتهای برابر، توزیع مناسب درآمد، نهاد مستحکم خانواده، به دور از فقر، فساد، تبعیض و بهره مند از محیط زیست مطلوب.

• فعال، مسئولیت پذیر، ایثارگر، مومن، رضایت مند، برخوردار از وجدان کاری، انضباط، روحیه ی تعاون و سازگاری اجتماعی، متعهد به انقلاب و نظام اسلامی و شکوفایی ایران و مفتخر به ایرانی بودن.

• دست یافته به جایگاه اول اقتصادی، علمی و فناوری در سطح منطقه ی آسیای جنوب غربی (شامل آسیای میانه، قفقاز، خاورمیانه و کشورهای همسایه) با تاکید بر جنبش نرم افزاری و تولید علم، رشد پرشتاب و مستمر اقتصادی، ارتقاء نسبی سطح درآمد سرانه و رسیدن به اشتغال کامل.

• الهام بخش، فعال و موثر در جهان اسلام با تحکیم الگوی مردم سالاری دینی، توسعه کارآمد، جامعه اخلاقی، نواندیشی و پویایی فکری و اجتماعی، تاثیر گذار بر همگرایی اسلامی و منطقه ای بر اساس تعالیم اسلامی و اندیشه های امام خمینی (ره).

• دارای تعامل سازنده و موثر با جهان بر اساس اصول عزت، حکمت و مصلحت.

ملاحظه: در تهیه، تدوین و تصویب برنامه های توسعه و بودجه های سالیانه، این نکته مورد توجه قرار گیرد که: شاخص های کمی کلان آنها از قبیل نرخ سرمایه گذاری، درآمد سرانه، تولید ناخالص ملی، نرخ اشتغال و تورم، کاهش فاصله درآمد میان دهک های بالا و پایین جامعه، رشد فرهنگ و آموزش و پژوهش و تواناییهای دفاعی و امنیتی، باید متناسب با سیاستهای توسعه و اهداف و الزامات چشم انداز، تنظیم و تعیین گردد و این سیاستهای و هدفها به صورت کامل مراعات شود.

۱-۴- مواد مرتبط با محیط زیست انسانی از قانون بر نامه پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۸۹

ماده ۶۲- در کلیه مواردی که فعالیت اشخاص حقیقی و حقوقی منوط به اخذ مجوز اعم از گواهی، پروانه، جواز، استعلام، یا موافقت موارد مشابه آن از دستگاههای اجرایی موضوع ماده (۵) قانون مدیریت خدمات کشوری و ماده (۵) قانون محاسبات عمومی است، دستگاههای مذکور موظفند حداکثر مدت سه ماه پس از ابلاغ این قانون، نوع مجوز و فعالیت مربوط و نیز مبانی قانونی موکول بودن فعالیت به اخذ مجوز و همچنین شیوه صدور، تمدید، لغو و سایر مقررات ناظر بر آن را رسماً به کار گروهی متشکل از معاونت، معاونت توسعه مدیریت و سرمایه انسانی رئیس جمهور، معاونت حقوقی رئیس جمهور، وزراء امور اقتصادی و دارایی، کار و امور اجتماعی و دادگستری و نیز سه نفر از نمایندگان مجلس از کمیسیون های برنامه و بودجه، اصل نودم (۹۰) قانون اساسی و اقتصادی به عنوان ناظر اعلام نمایند. در صورت عدم ارسال مستندات موضوع این ماده در مهلت تعیین شده، الزام اشخاص حقیقی و حقوقی به اخذ مجوز ممنوع است و بالاترین مقام دستگاه و مقامات و مدیران مجاز از طرف وی مسئول حسن اجرای این حکم می باشند.

کار گروه موظف است ظرف شش ماه پس از اتمام مهلت فوق ضمن بررسی و جاهت قانونی آنها با رویکرد تسهیل، تسریع، کاهش هزینه صدور و تمدید مجوز و هماهنگی دستگاههای مختلف و حذف مجوزهای غیر ضرور و اصلاح یا جایگزینی شیوه تنظیم مقررات هر نوع فعالیت و بازرسی نوبه ای برای احراز مراعات آن مقررات به جای شیوه موکول بودن فعالیت به اخذ مجوز، نسبت به ابلاغ دستورالعمل مشتمل بر بازنگری و تسهیل و اصلاح و جایگزینی روشها، تجمیع مجوزها و لغو مجوزهای غیر ضروری در چهار چوب ضوابط قانونی برای هر نوع فعالیت پس از تایید رئیس جمهور اقدام نماید. این دستورالعمل جایگزین دستورالعملها و روشهای اجرائی لغو یا اصلاح شده به موجب این ماده محسوب می شود و برای همه دستگاههای اجرائی مذکور لازم الاجراء است.

تغییر یا اصلاح احکام قوانین مربوط به مجوزها و موارد مشمول این ماده با تصویب مجلس شورای اسلامی است.
تبصره ۱- کار گروه مذکور موظف است دستورالعمل موضوع این ماده شامل انواع مجوزها، مرجع و شیوه صدور، تمدید و لغو و احياء و زمان بندی مربوط را در یک پایگاه اطلاعاتی که به همین منظور طراحی و مستقر می سازد به اطلاع عموم برساند. کلیه اطلاعات موضوع این ماده در قالب کتاب سال قبل از آغاز هر سال منتشر می شود. اعمال مقررات مربوط به انجام فعالیت یا ارائه خدمات موضوع این ماده خارج از موارد منتشره در کتاب سال و پایگاه اطلاع رسانی مذکور ممنوع و مرتکب علاوه بر جبران خسارت زیان دیده به مجازات مقرر در این ماده محکوم می شود.

تبصره ۲- مفاد این حکم علاوه بر مجوزها شامل کلیه خدمات و فعالیتهای دستگاههای اجرائی یاد شده از جمله سازمانهای ثبت اسناد و املاک (ثبت شرکتهای)، ثبت احوال، تامین اجتماعی، حفاظت محیط زیست، موسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران، شهرداری تهران، و کلان شهرها، نیروی انتظامی، گمرک، خدمات قوه قضائیه و وزارتخانه های آموزش و پرورش، علوم، تحقیقات و فناوری، بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و صنایع و معادن و نیز مواردی که بر اساس قوانین در ازاء خدمات، و جوهی از اشخاص حقیقی و حقوقی اخذ می شود، نیز خواهد بود.

اجرای مفاد این تبصره در نهادهای وابسته به قوه قضائیه منوط به موافقت رئیس آن قوه است.
در خصوص مقررات و مواردی که مستند به قوانین و تدابیر و دستورات و نظرات مقام معظم رهبری است و همچنین در خصوص دستگاههایی که مستقیماً زیر نظر ایشان است اجرای این حکم منوط به اذن معظم له است.

تبصره ۳- دستگاههای اجرائی مذکور در مقابل ارائه خدمات یا اعطاء انواع مجوز حتی با توافق، مجاز به اخذ مبالغی بیش از آنچه که در قوانین و مقررات قانونی تجویز شده است نمی باشند. تخلف از اجرای این حکم و سایر احکام این ماده مشمول مجازات موضوع ماده (۶۰۰) قانون مجازات اسلامی است.

ماده ۱۲۳- عوارض وصولی ارزش افزوده و عوارض آلودگی واحدهای تولیدی موضوع بند (الف) و تبصره (۱) ماده (۳۸) قانون مالیات بر ارزش افزوده در هر شهرستان به نسبت جمعیت بین شهرداری ها و دهیاری های همان شهرستان توزیع می گردد. در صورتی که آلودگی واحدهای بزرگ تولیدی (پنجاه نفر و بیشتر) به بیش از یک شهرستان در یک استان سرایت کند، عوارض آلودگی بر اساس سیاستهای اعلامی معاونت به نسبت تاثیر گذاری، در کمیتهای مرکب از معاون برنامه ریزی استان، فرمانداران شهرستانهای ذی ربط، مدیر کل محیط زیست و مدیر کل امور مالیاتی استان بین شهرستانهای متاثر توزیع می شود.

در صورتی که شهرستانهای متاثر از آلودگی در دو یا چند استان واقع شده باشند، اعضاء کمیته توزیع کننده عوارض آلودگی واحدهای بزرگ (پنجاه نفر و بیشتر) متشکل از نماینده معاونت، معاونین برنامه ریزی استانهای ذی ربط، نماینده سازمان حفاظت محیط زیست و نماینده اداره کل مالیاتی بر اساس سیاستهای اعلامی معاونت اقدام به توزیع عوارض آلودگی خواهند بود.

ماده ۱۳۸- کلیه سازمانها و شرکتهای مشمول قانون برنامه که به منظور کاهش گازهای آلاینده در چهارچوب ساز و کارهای بین المللی موجود، مانند ساز و کار توسعه پاک (CDM)، موفق به اخذ گواهی کاهش انتشار می شوند، مجاز به واگذاری یا فروش آن طی سالهای برنامه می باشند. هفتاد درصد (۷۰٪) وجوه حاصله جزء درآمدهای داخلی شرکت ذی ربط منظور می شود و هزینه های مربوط به اخذ گواهی های مزبور از همین محل قابل تامین و پرداخت خواهد بود. سی درصد (۳۰٪) باقیمانده به خزانه داری کل کشور واریز می شود.

ماده ۱۴۰- به منظور مدیریت جامع (به هم پیوسته) و توسعه پایدار منابع آب در کشور:

الف- در راستای ایجاد تعادل بین تغذیه و برداشت از سفره های آب زیر زمینی در کلیه دشتهای کشور، وزارت نیرو نسبت به اجرای:

- ۱- پروژه های سازهای و غیر سازهای در سطح تمامی دشتهای کشور با اولویت دشتهای ممنوعه آبی
- ۲- اقدامات حفاظتی و جلوگیری و مسلوب المنفعه نمودن برداشتهای غیر مجاز از منابع آب زیر زمینی در چهارچوب قانون تعیین تکلیف چاههای آب فاقد پروانه
- ۳- نصب کنتورهای حجمی بر روی کلیه چاههای آب محفوره دارای پروانه با هزینه مالکان آن
- ۴- اعمال سیاستهای حمایتی و تشویقی

۵- اجرای نظام مدیریتی آب کشور بر اساس سه سطح ملی، حوضه های آبریز و استانی به نحوی اقدام نماید که تا پایان برنامه با توجه به نزولات آسمانی، تراز منفی سفره های آب زیر زمینی در این دشتهای نسبت به سال آخر برنامه چهارم حداقل ۲۵ درصد (۲۵٪) (دوازده و نیم درصد (۱۲/۵٪) از محل کنترل آبهای سطحی و دوازده و نیم درصد (۱۲/۵٪) از طریق آبخیزداری و آبخوانداری) با مشارکت وزارت جهاد کشاورزی بهبود یافته و با استقرار نظام بهره برداری مناسب از دشتهای موضوع این بند اهداف پیش بینی شده را تحقق بخشد.

ب- وزارت جهاد کشاورزی طرحهای تعادل بخشی نظیر آبخیزداری، آبخوانداری، احیاء قنوات، بهبود و اصلاح روشهای آبیاری و استقرار نظام بهره برداری مناسب از دشتهای موضوع بند «الف» را به نحوی اجراء نماید که اهداف پیش بینی شده تحقق یابد.

ج- واردات و صادرات آب به کشورهای منطقه و اجرای طرحهای مشترک آبی با کشورهای همجوار با رعایت منافع

ملی و توجیه های فنی، اقتصادی، اجتماعی و زیست محیطی با تائید شورای اقتصاد مجاز است.

د- واحدهای تولیدی، صنعتی، دامداری، خدماتی و سایر واحدهایی که فاضلاب با آلایندهی بیش از حد مجاز استانداردهای ملی تولید می نمایند، موظفند تاسیسات جمع آوری فاضلاب، تصفیه و دفع بهداشتی پساب را اجراء نمایند. واحدهای متخلف جریمه می شوند.

ه- دولت موظف است اعتبارات لازم را در قالب بودجه سنواتی به منظور تسریع در اجرای طرحهای استحصال، تنظیم، انتقال و استفاده از حقايق کشور از رودخانه های مرزی و منابع مشترک آب منظور نماید.

ماده ۱۸۴- به منظور تحقق اهداف مندرج در اصل (۵۰) قانون اساسی نظام ارزیابی راهبردی در سطوح ملی، منطقه ای و موضوعی بر اساس محورهای ذیل تدوین و به اجراء در می آید:

الف- راهبردهای کلی توسعه مناطق و منظور نمودن اثرات تجمعی این راهبردها

ب- شاخص اثرات محیطی توسعه و شاخص ظرفیت زیستی

ج- اعمال شاخص های پایداری منطقه ای و ملی

د- پایش برنامه ها و طرحهای توسعه منطقه ای و ملی

ه- برنامه توانمند سازی و تعیین سازو کار اجرائی ارزیابی راهبردی محیطی

تبصره ۱- شورای عالی حفاظت محیط زیست، نهاد ملی مسئول ارزیابی راهبردی طرحها و برنامه های توسعه ملی - موضوعی است.

تبصره ۲- شوراهای هماهنگی توسعه منطقه ای، مسئول ارزیابی راهبردی محیطی برنامه های توسعه منطقه ای بر اساس ضوابط مصوب شورای عالی حفاظت محیط زیست می باشند.

تبصره ۳- شورای عالی اداری مکلف است وظایف اجرائی شورای عالی حفاظت محیط زیست را به واحدهای استانی سازمان حفاظت محیط زیست تفویض نماید.

آئین نامه اجرایی این ماده شامل فرآیند و سازو کارهای اجرائی ارزیابی راهبردی به تصویب هیات وزیران می رسد.

ماده ۱۸۵- به منظور بهره برداری بهینه از منابع طبیعی و پایه، نظام شاخص های پایداری محیطی تا سال دوم برنامه در چهار چوب موارد ذیل تهیه و به اجراء در می آید:

الف- تدوین مدل ملی شاخص های پایداری

ب- ایجاد بانک داده و اطلاعات شاخصهای پایداری

ج- تعیین شاخص های پایداری و کمی نمودن آن برای سالهای برنامه

د- تعیین ضوابط و معیارهای پایداری ناظر بر متعادل سازی بار محیطی و کنترل اثرات توسعه بر محیط طبیعی و انسانی

آئین نامه اجرایی این ماده شامل دستگاههای اجرایی مسئول و همکار، ویکردهای کلی و زمان بندی تدوین و اجراء نظام و مراجع تصویب آن به تصویب هیات وزیران می رسد.

ماده ۱۸۷- به دولت اجازه داده می شود به منظور حفاظت، احیاء و بهره برداری پایدار از محیط زیست، منابع طبیعی و تنوع زیستی حداکثر تا پایان سال دوم برنامه نسبت به موارد زیر اقدام نماید:

۱- تدوین و اجرای برنامه مدیریت یکپارچه زیست بومی و برنامه عملیاتی حفاظت و بهره‌برداری پایدار از تنوع زیست بومهای حساس و شکننده کشور.

۲- اصلاح اساسنامه صندوق ملی محیط زیست

تبصره ۱- قوه قضائیه، نهادهای نظامی و انتظامی و شهرداری ها همکاری کامل دولت برای تحقق مفاد این ماده را خواهند داشت.

تبصره ۲- سازمان حفاظت محیط زیست، مناطق ساحلی و دریایی با حساسیت بالای زیست محیطی را شناسایی و اعلام نماید.

تبصره ۳- آئین نامه اجرائی این ماده توسط سازمان حفاظت محیط زیست با همکاری وزارتخانه های نیرو، مسکن و شهرسازی و جهاد کشاورزی و معاونت تهیه و به تصویب هیات وزیران می رسد.

ب- دولت موظف است نسبت به تشکیل سازمان توسعه و عمران دریا و سواحل جهت مطالعه و اجرای طرحهای بهسازی و شنا زیر نظر وزارت کشور به عنوان متولی اصلی ساماندهی سواحل و طرحهای شنا در سال اول برنامه اقدام نماید. اساسنامه سازمان مذکور به تصویب هیات وزیران می رسد.

ماده ۱۸۸- به منظور تسهیل امر سرمایه گذاری، سازمان حفاظت محیط زیست با همکاری وزارتخانه های صنایع و معادن و جهاد کشاورزی و با هماهنگی معاونت، ضوابط و استانداردهای زیست محیطی مشخص، شفاف و ثابت را در چهارچوب قوانین برای یک دوره زمانی پنجساله تدوین و جهت درج در کتاب راهنمای سرمایه گذاری موضوع تبصره (۳) ماده (۷) قانون اجرای سیاستهای کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی ظرف شش ماه اول ارائه نماید. کلیه واحدهای تولیدی، صنعتی، عمرانی، خدماتی و زیربنایی موظف به رعایت ضوابط و استانداردهای فوق می باشند.

از سال دوم برنامه هر گونه الزام اخذ مجوز موردی از دستگاههای متولی به جز صنایع بزرگ موضوع ماده (۵) (۱۰) برنامه سوم توسعه، لغو و اعمال سیاستهای مزبور از طریق کنترل اعمال ضوابط انجام می شود.

ماده ۱۸۹- سازمان حفاظت محیط زیست مکلف است:

الف- در راستای ارتقای آگاهی های عمومی و دستیابی به توسعه پایدار به منظور حفظ محیط زیست و با تاکید بر گروههای اثر گذار و اولویت دار از ابتدای برنامه پنجم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران، آئین نامه اجرائی مربوط را با پیشنهاد شورای عالی حفاظت محیط زیست به تصویب هیات وزیران برساند. کلیه دستگاههای ذیربط، رسانه های دولتی و صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران ملزم به اجرای برنامه های آموزشی بدون دریافت وجه موضوع این ماده قانونی می باشند.

ب- نظام اطلاعات زیست محیطی کشور را در سطوح منطقه ای، ملی و استانی تا پایان سال اول برنامه پنجم ایجاد نماید تا زمینه پیش، اطلاع رسانی و ارزیابی زیست محیطی فراهم گردد. دستگاههای ذیربط مکلفند در تدوین و اجرائی نمودن این نظام همکاری نمایند.

ماده ۱۹۰- کلیه دستگاههای اجرائی و موسسات و نهادهای عمومی غیر دولتی موظفند جهت کاهش اعتبارات هزینه ای دولت، اعمال سیاستهای مصرف بهینه منابع پایه و محیط زیست برای اجرای برنامه مدیریت سبز شامل مدیریت مصرف انرژی، آب، مواد اولیه و تجهیزات (شامل کاغذ) کاهش مواد زائد جامد و بازیافت آنها (در ساختمانها و وسایط نقلیه) طبق آئین نامه ای که توسط سازمان حفاظت محیط زیست و معاونت با همکاری دستگاههای ذیربط تهیه و به تصویب هیات وزیران خواهد رسید اقدام نمایند.

ماده ۱۹۱

الف- برنامه مدیریت زیست بومی در زیست بومهای حساس، بویژه دریاچه ارومیه تهیه و به مرحله اجرا در می آید. سازمان حفاظت محیط زیست با همکاری معاونت و وزارتخانه‌های نیرو و جهاد کشاورزی آئین‌نامه اجرایی این ماده را تهیه و به تصویب هیات وزیران می‌رسانند.

ب- به منظور جلوگیری از شکار بی رویه و نابودی تنوع زیستی، دولت مکلف است با همکاری مراجع ذی ربط در نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران ترتیبی اتخاذ نماید تا ضمن محدود کردن پروانه حمل اسلحه شکاری و بازنگری در ضوابط صدور پروانه‌های مذکور، تعداد سلاحهای شکاری را متناسب با جمعیت قابل برداشت از حیات وحش به تشخیص سازمان حفاظت محیط زیست برساند و نسبت به جمع آوری سلاحهای غیر مجاز تا پایان برنامه اقدام نماید.

ماده ۱۹۲- به منظور کاهش عوامل آلوده کننده و مخرب محیط زیست کلیه واحدهای بزرگ تولیدی، صنعتی، عمرانی، خدماتی و زیربنایی موظفند:

الف- طرح‌ها و پروژه‌های تولیدی، خدماتی و عمرانی خود را پیش از اجرا و در مرحله انجام مطالعات امکان سنجی و مکان یابی بر اساس ضوابط مصوب شورای عالی حفاظت محیط زیست، مورد ارزیابی اثرات زیست محیطی قرار دهند. رعایت نتیجه ارزیابی توسط مجریان طرح‌ها و پروژه‌ها الزامی است.

ب- نسبت به نمونه برداری و اندازه گیری آلودگی و تخریب زیست محیطی خود اقدام و نتیجه را در چهارچوب خوداظهاری به سازمان حفاظت محیط زیست ارائه نمایند. واحدهایی که قابلیت و ضرورت نصب و راه اندازی سامانه (سیستم) پایش لحظه ای و مداوم را دارند باید تا پایان سوم برنامه نسبت به نصب و راه اندازی سامانه (سیستم) های مذکور اقدام نمایند. متخلفین مشمول ماده (۳۰) قانون نحوه جلوگیری از آلودگی هوا مصوب ۱۳۷۴/۲/۳ می‌شوند.

ج- مشخصات فنی خود را به نحوی ارتقاء دهند که با ضوابط و استانداردهای محیط زیست و کاهش آلودگی و تخریب منابع پایه بالاخص منابع طبیعی و آب تطبیق یابد.

تبصره ۱- دولت مکلف است ارزش اقتصادی منابع زیست محیطی و جداول و حسابهای مربوطه را در حسابهای ملی محاسبه و ملحوظ نماید.

تبصره ۲- معاونت مکلف است با همکاری سازمان حفاظت محیط زیست و سایر دستگاههای مرتبط به منظور برآورد ارزشهای اقتصادی منابع طبیعی و زیست محیطی و هزینه های ناشی از آلودگی و تخریب محیط زیست در فرآیند توسعه و محاسبه آن در حسابهای ملی، نسبت به تنظیم دستورالعملهای محاسبه ارزشها و هزینه های موارد دارای اولویت از قبیل: جنگل، آب، خاک، انرژی، تنوع زیستی و آلودگی های زیست محیطی در نقاط حساس اقدام و در مراجع ذی ربط به تصویب برساند. ارزشها و هزینه هایی که دستورالعمل آنها به تصویب رسیده، در امکان سنجی طرحهای تملک دارایی های سرمایه ای در نظر گرفته خواهد شد.

ماده ۱۹۳- الف- شهرداری شهرهای بالای دویست هزار نفر جمعیت و شهرهای ساحلی و شهرهای حاشیه تالابهای داخلی در راستای مدیریت پسماند شهری موظفند تا پایان سال چهارم برنامه، پسماندهای خود را با روشهای نوین و فناوریهای جدید با اولویت روشهای آلی (ارگانیک) از قبیل کرم پوسال (ورمی کمپوست) باز یافت نمایند. از سال پایانی برنامه، هر گونه دفن پسماند ها در این گونه شهرها مطلقاً ممنوع است.

ب- سازمان حفاظت محیط زیست مکلف است تمهیدات لازم برای کاهش آلودگی هوا تا حد استانداردهای جهانی با اولویت شناسایی کانونهای انتشار ریزگردها و مهار آن، کنترل و کاهش میزان انتشار گازهای گلخانه‌ای را فراهم آورد.

ج- از سال دوم برنامه، هر گونه بهره‌برداری صنعتی و معدنی جدید از تالابهای داخلی مطلقاً ممنوع است.

د- با توجه به شرایط ویژه تالابهای کشور از منظر اقتصادی، کشاورزی، زیست بومی، تنوع زیستی و گردشگری و وجود مراتع و اراضی زراعی مطلوب در اطراف آنها و وجود چالشهای جدی در تخصیص منابع آب در این مناطق و به طور کلی، پیچیدگی و شکنندگی زیست بوم طبیعی این مناطق، دولت مکلف است در سال اول برنامه، با ساماندهی مجدد سازمانهای موجود در بخشهای آب، کشاورزی، منابع طبیعی، محیط زیست و گردشگری، نسبت به اعمال مدیریت یکپارچه با مشارکت بهره‌برداران در دشتهای اطراف این تالابها اقدام نماید.

تبصره- آئین‌نامه اجرایی این ماده به پیشنهاد مشترک معاونت و سازمان حفاظت محیطی زیست و وزارتخانه‌های جهاد کشاورزی، کشور، نفت، نیرو و صنایع و معادن به تصویب هیئت وزیران می‌رسد.

ماده ۲۱۵- پیشنهاد طرحهای تملک دارائیهای سرمایه‌ای جدید در لوایح بودجه سنواتی با رعایت موارد زیر امکان پذیر است:

الف- عناوین، اهداف کمی و اعتبارات طرحهای تملک دارائیهای سرمایه‌ای جدید با رعایت مواد (۲۲) و (۲۳) قانون برنامه و بودجه بر اساس گزارش توجیهی فنی (حجم کار، زمانبندی اجراء)، اقتصادی، مالی و زیست محیطی و رعایت پدافند غیر عامل از سوی مشاور و دستگاه اجرائی پس از تایید معاونت برای یکبار و به قیمت ثابت سالی که طرحهای مورد نظر برای اولین بار در لایحه بودجه سالانه منظور می‌گردد به تفکیک سالهای برنامه و سالهای بعد به تصویب مجلس شورای اسلامی می‌رسد.

تبصره- سازمان حفاظت محیط زیست موظف است استانداردهای زیست محیطی را در شش ماهه اول سال برنامه به معاونت جهت ابلاغ به دستگاههای اجرایی و شرکتهای مهندسی مشاور به منظور رعایت مفاد آن در طراحی طرحهای تملک دارائی‌های سرمایه‌ای خود اعلام نماید.

ب- مبادله موافقت نامه‌های طرحهای تملک دارائیهای سرمایه‌ای مشتمل بر اهداف مسئولین نظارتی هر قوه با انتخاب رئیس قوه با حفظ استقلال هر یک از آنها در حدود مقرر در قانون اساسی تشکیل می‌شود. دستورالعمل اجرائی این ماده و نحوه تشکیل جلسات شورا، نحوه تصمیم‌گیری و نحوه پیگیری تصمیمات، ظرف شش ماه سال اول برنامه به پیشنهاد اعضاء شورا و با توافق سران قوه تعیین می‌گردد.

۱-۵- از قانون حفاظت و بهسازی محیط زیست مصوب ۱۳۵۸/۳/۲۸ و اصلاحیه ۷۱/۸/۲۴ (موارد مرتبط با محیط زیست انسانی)

قانون مذکور مشتمل بر ۲۱ ماده در تاریخ ۱۳۵۳/۳/۲۸ (۱۹۷۴) به تصویب رسید. در سال ۱۳۵۳ با تصویب قانون حفاظت و بهسازی محیط زیست، سازمان حفاظت محیط زیست از اختیارات و صلاحیت‌های قانونی جدیدی برخوردار شده است و در عملکرد و ساختار تشکیلاتی نیز ابعاد و کیفیت تا حدی مناسب با ضروریات برنامه‌های رشد و توسعه به خود گرفت. همچنین آئین‌نامه اجرایی قانون فوق‌الذکر مشتمل بر ۹ فصل و ۴۹ ماده در تاریخ ۱۳۵۴/۱۲/۳ و اصلاحیه آن در تاریخ ۱۳۷۴/۱۰/۳۰ به تصویب هیأت وزیران رسیده است.

ماده ۷- هر گاه اجرای هر یک از طرحهای عمرانی و یا بهره‌برداری از آنها به تشخیص سازمان با قانون و مقررات مربوط به حفاظت محیط زیست مغایرت داشته باشد، سازمان، مورد را به وزارتخانه یا موسسه مربوط اعلام خواهد نمود تا با همکاری سازمانهای ذیربط به منظور رفع مشکل در طرح مزبور تجدید نظر بعمل آید. در صورت وجود اختلاف نظر، طبق دستور رئیس جمهور عمل خواهد شد.

ماده ۹- اقدام به هر عملی که موجبات آلودگی محیط زیست را فراهم نمایند ممنوع است. منظور از آلوده ساختن محیط زیست عبارت است از بخش یا آمیختن مواد خارجی به آب، هوا یا خاک یا زمین به میزانی که کیفیت فیزیکی، شیمیایی یا بیولوژیک آن به طوری که زیان آور به حال انسان یا سایر موجودات زنده و یا گیاهان و آثار و ابنیه باشد تغییر دهد.

ماده ۱۰- مقررات جلوگیری از آلودگی یا تخریب محیط زیست و جلوگیری از بخش و ایجاد صداهای زیان آور به محیط زیست و همچنین ضوابط تعیین معیار و میزان آلودگی موضوع ماده ۹ این قانون و محدودیت و ممنوعیت های مربوط به حفظ و بهبود و بهسازی محیط زیست به موجب آئین نامه هائی خواهد بود که به تصویب کمیسیونهای جهاد کشاورزی و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و دادگستری مجلس برسد.

ماده ۱۱- سازمان با توجه به مقررات و ضوابط مندرج در آئین نامه های مذکور در ماده ۱۰ کارخانجات و کارگاههایی را که موجبات آلودگی محیط زیست را فراهم می نمایند مشخص و مراتب را کتباً با ذکر دلایل بر حسب مورد به صاحبان یا مسئولان آنها اخطار می نماید که ظرف مدت معینی نسبت به رفع موجبات آلودگی مبادرت یا از کار و فعالیت خودداری کنند. در صورتیکه در مهلت مقرر اقدام ننماید به دستور سازمان از کار و فعالیت ممانعت به عمل خواهد آمد. در صورتیکه اشخاص ذینفع نسبت به اخطار یا دستور سازمان معترض باشند، می توانند به دادگاه عمومی محل شکایت نمایند دادگاه فوراً و خارج از نوبت به موضوع رسیدگی می کند و در صورتیکه اعتراض را وارد تشخیص دهد رأی به ابطال اخطار یا رفع ممانعت خواهد داد. رأی دادگاه قطعی است.

تبصره- رئیس سازمان می تواند در مورد منابع و عواملی که خطرات فوری در بر داشته باشد بدون اخطار قبلی دستور ممانعت از ادامه کار و فعالیت آنها را بدهد.

ماده ۱۲- صاحبان یا مسئولان کارخانجات و کارگاههای موضوع ماده ۱۱ مکلفند به محض ابلاغ دستور سازمان، کار یا فعالیت ممنوع شده را متوقف و تعطیل نمایند. ادامه کار یا فعالیت مزبور منوط به اجازه سازمان یا رای دادگاه صلاحیتدار خواهد بود. در صورت تخلف به حبس از شصت و یک روز تا یکسال و یا پرداخت جزای نقدی از پنج هزار ریال تا پنجاه هزار ریال یا به هر دو مجازات محکوم خواهند شد.

ماده ۱۳- کسانیکه از مقررات و ضوابط مذکور در آیین نامه های موضوع ماده ۱۰ تخلف نمایند بر حسب مورد که در آیین نامه های مزبور تعیین خواهد شد به جزای نقدی از پانصد ریال تا پنجاه هزار ریال محکوم خواهند شد.

ماده ۱۹- مناطقی از کشور که مقررات مواد ۱۲، ۱۱ و ۱۳ این قانون در آنها اجراء خواهد شد از طرف سازمان با رعایت شرایط و ضوابطی که در آیین نامه اجرایی این قانون مقرر می گردد تعیین و پس از تصویب شورای عالی اعلام می شود.

ماده ۲۰- سازمان می تواند با تصویب شورای عالی حفاظت محیط زیست وظایف و اختیارات خود را نسبت به اجرای مواد ۱۱، ۱۲ و ۱۳ این قانون در محدوده شهرها و هر یک از مناطق کشور ضمن تعیین حدود بر حسب مورد به شهرداریهای مربوط یا هر سازمان دولتی ذیربط محول نماید، در این صورت شهرداریها و سازمانهای مذکور مسوول اجرای آن خواهند بود.

۱-۵-۱- تعاریف مناطق چهارگانه سازمان حفاظت محیط زیست (موضوع ماده ۲ آئین نامه اجرایی قانون حفاظت و بهسازی محیط زیست مصوبه شماره ۸۱۸۰۴ مورخ ۱۳۵۴/۱۲/۴ هیئت وزیران)

الف- پارک ملی: به محدوده‌ای از منابع طبیعی کشور اعم از جنگل و مرتع و بیشه های طبیعی و اراضی جنگلی و دشت و آب و کوهستان اطلاق می شود که نمایانگر نمونه های برجسته‌ای از مظاهر طبیعی ایران باشد و به منظور حفظ همیشگی وضع زندگی و طبیعی آن و هم چنین ایجاد محیط مناسب برای تکثیر و پرورش جانوران وحشی و رشد رستنیها در شرایط کاملاً طبیعی تحت حفاظت قرار می گیرد.

ب- آثار طبیعی ملی: عبارت از پدیده های نمونه و نادر گیاهی یا حیوانی یا اشکال یا مناظر کم نظیر و کیفیت ویژه طبیعی زمین یا درختان کهنسال یادگار تاریخی می باشند که به منظور داشتن محدوده متناسبی تحت حفاظت قرار می گیرد.

ج- پناهگاه حیات وحش: به محدوده‌ای از منابع طبیعی کشور اعم از جنگل و مرتع و بیشه های طبیعی و اراضی جنگلی و دشت و آب و کوهستان اطلاق می شود که دارای زیستگاههای طبیعی نمونه و شرایط اقلیمی خاص برای جانوران وحشی بوده و به منظور حفظ یا احیاء این زیستگاهها تحت حفاظت قرار می گیرد.

د- منطقه حفاظت شده: به محدوده‌ای از منابع طبیعی کشور اعم از جنگل و مرتع و دشت و آب و کوهستان اطلاق می شود که از لحاظ ضرورت و حفظ و تکثیر نسل جانوران وحشی یا حفظ و یا احیاء رستنیها و وضع طبیعی آن دارای اهمیت خاصی بوده و تحت حفاظت قرار می گیرد.

۱-۶- ماده ۴۶ و ۴۷ قانون توزیع عادلانه آب مصوب ۶۱/۱۲/۱۶ با اصلاحیه مورخ ۱۳۶۴/۸/۱۴ (مواد مرتبط با حفاظت محیط زیست).

ماده ۴۶- آلوده ساختن آب ممنوع است. مسئولیت پیشگیری و ممانعت و جلوگیری از آلودگی منابع آب به سازمان حفاظت محیط زیست محول می شود. سازمان مذکور موظف است پس از کسب نظر سایر مقامات ذیربط کلیه تعاریف ضوابط، مقررات و آئین نامه های مربوط به جلوگیری از آلودگی آب را تهیه و به تصویب هیأت وزیران برساند و پس از تصویب لازم الاجرا خواهد بود.

ماده ۴۷- موسساتی که آب را به مصارف شهری یا صنعتی یا معدنی یا دامداری و نظایر آن می رسانند و موظفند طرح تصفیه آب با تصویب مقامات مسئول ذیربط تهیه و اجرا کنند.

۱-۷- آئین نامه مربوط به بستر و حریم رودخانه‌ها، انهار، مسیله‌ها، مردابها، برکه های طبیعی و شبکه های آبرسانی، آبیاری و زهکشی

(موضوع تصویب نامه شماره ۵۸۹۷۷/ت/۲۹۱۰۱ مورخ ۱۳۸۲/۱۲/۱۸ هیئت وزیران)

ماده ۱ (بند خ) - حریم: آن قسمت از اراضی اطراف رودخانه، مسیل، نهر طبیعی یا سنتی، مرداب و برکه های طبیعی است که بلافاصله پس از بستر قرار دارد و بعنوان حق ارتفاق برای کمال انتفاع و حفاظت کمی و کیفی آنها لازم است و طبق مقررات این آئین نامه توسط وزارت نیرو یا شرکتهای آب منطقه‌ای تعیین می گردد.

حریم انهار طبیعی، رودخانه‌ها و مسیله‌ها (اعم از اینکه آب دائم یا فصلی داشته باشد) و مرداب‌ها و برکه‌های طبیعی برای عملیات لایروبی و بهره‌برداری از یک تا بیست متر و برای حفاظت کیفی آب رودخانه‌ها، انهار طبیعی و برکه‌ها تا یکصد و پنجاه متر (تراز افقی) از منتهی الیه بستر خواهد بود که بنا به مورد و نوع مصرف و وضع رودخانه، نهر طبیعی و برکه به وسیله وزارت نیرو یا شرکتهای آب منطقه‌ای تعیین می‌گردد.

حریم کیفی برای رودخانه‌ها، انهار طبیعی و برکه‌های تامین کننده آب شرب مقطوعاً یکصد و پنجاه متر خواهد بود. سیاهه رودخانه‌های یاد شده توسط سازمانهای آب منطقه‌ای تعیین و برای اطلاع عموم اعلام خواهد شد. تشخیص کمال مورد ارتفاع و عدم تضرر در حریم موضوع این بند به موجب دستورالعملی خواهد بود که وزارت نیرو تدوین و جهت اجرا به شرکتهای آب منطقه‌ای ابلاغ می‌نماید. دستورالعمل یاد شده در بخش حریم کیفی با همکاری سازمان حفاظت محیط زیست تدوین خواهد شد.

ماده ۲- شرکتهای آب منطقه‌ای مکلفند با توجه به امکانات، حد بستر و حریم رودخانه‌ها، انهار، مسیله‌ها، مردابها و برکه‌های طبیعی موجود در حوزه فعالیت خود را با برنامه‌ریزی مشخصی و یا اعزام کارشناسان ذی صلاح طبق مقررات این آئین‌نامه تعیین نمایند.

تبصره - کلیه مراجع تعیین کننده کاربری و صادر کننده پروانه استقرار فعالیت، مکلفند قبل از تعیین کاربری و یا صدور هر گونه مجوزی در حریم موضوع بند (خ) ماده (۱) این آئین‌نامه، نسبت به کسب نظریه شرکت آب منطقه‌ای مربوط در رابطه با کمال ارتفاع و عدم ضرر برای موضوع مورد نظر اقدام نمایند.

ماده ۳- شرکت آب منطقه‌ای در هر مورد که بستر و حریم رودخانه، نهر طبیعی، مسیل، مرداب و برکه طبیعی را تعیین می‌نماید، مراتب را به طرق مقتضی به طور کتبی به متقاضی اعلام و در مورد تعیین بستر و حریم سرتاسری، موضوع از طریق پخش اعلامیه‌های محلی (برای یک نوبت) به اطلاع اشخاص ذی نفع می‌رسد که بستر و حریم رودخانه، نهر (طبیعی - سنتی)، مسیل، مرداب و برکه طبیعی مورد نظر تعیین گردیده اشخاص می‌توانند برای کسب اطلاع از حدود بستر و حریم تعیین شده به شرکت آب مربوط مراجعه و چنانچه اعتراضی داشته باشند ظرف یک ماه از تاریخ انتشار اعلامیه، اعتراض خود را به شرکت مربوط تسلیم و رسید دریافت دارند.

چنانچه اعتراضی نسبت به بستر و حریم تعیین شده در مهلت مذکور در فوق واصل شود، شرکت آب منطقه‌ای مربوط اعتراض را به کمیسیون فنی ذی صلاح و یک نفر کارشناس فنی ذی صلاح و یک نفر کارشناس حقوقی که از بین مجربترین کارشناسان شرکت با ابلاغ مدیر عامل منصوب می‌شوند، ارجاع می‌نماید.

ماده ۴- کمیسیون مذکور در ماده (۳) پس از وصول پرونده مورد اعتراض، گزارش کارشناس یا کارشناسان را بررسی می‌کند و در صورتیکه که با بستر و حریم تعیین شده موافق باشد، آن را تأیید می‌کند و الا بعد از اخذ توضیحات از کارشناس یا کارشناسان ذی ربط، نظر خود را به شرکت اعلام خواهد نمود. چنانچه توضیحات مذکور برای کمیسیون قانع کننده نباشد، کمیسیون می‌تواند رأساً یا به وسیله کارشناسان دیگری محل را بازدید کند و سپس نظر خود را در مورد بستر و حریم به شرکت اعلام دارد نظر این کمیسیون قطعی و به منزله نظر وزارت نیرو است.

ماده ۵- پس از اعلام نظر کمیسیون موضوع ماده (۳) این آئین‌نامه، شرکت آب منطقه‌ای نسبت به علامت گذاری نهایی حد بستر و حریم تعیین شده به نحو مقتضی اقدام خواهد نمود و نسخه‌ای از نقشه مربوط به بستر و حریم را برای اطلاع به اداره ثبت اسناد و املاک، بخشداری و شهرداری حوزه عمل را ارسال و نیز مراتب را به نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران اعلام خواهد داشت و از تجاوز اشخاص به بستر و حریم با همکاری مأموران انتظامی جلوگیری خواهد کرد.

ماده ۶- پس از تعیین و تشخیص میزان بستر و حریم رودخانه، نهر، مسیل، مردابی برکه طبیعی در صورتی که شرکت آب منطقه‌ای قلع و قمع اعیانی اعم از اشجار و غیر آن واقع در بستر و حریم را برای استفاده از امور آب و برق لازم بداند، براساس مقررات مربوط اقدام خواهد نمود.

نسبت به تعیین حد بستر و حریم هر یک از موارد یاد شده به ترتیب مقرر در آئین‌نامه اقدام نماید، مشروط بر اینکه تصرفات قانونی اشخاص نسبت به املاک مورد نظر احراز و توسط مراجع ذی صلاح تأیید شده باشد.

ماده ۱۲- عبور لوله نفت و گاز و غیره از بستر و حریم رودخانه‌ها، نهرها طبیعی، مسیله‌ها، مردابها و برکه‌های طبیعی با موافقت وزارت نیرو و بلامانع است، ولی مسئولیت حفاظت آنها با دستگاه‌های ذی‌ربط خواهد بود.

ماده ۱۳- وزارتخانه‌ها، موسسات و شرکت‌های دولتی، شهرداریها و همچنین سازمانها نهاد‌های وابسته به دولت مکلفند قبل از اجرای طرح‌های مربوط به خود و صدور پروانه لازم بستر و حریم رودخانه‌ها، نهرها، مسیله‌ها، مردابها و برکه‌های طبیعی را استعلام نمایند. هر نوع تصرف در بستر و حریم منوط به موافقت کتبی و قبلی وزارت نیرو است. متخلفان از این ماده طبق مقررات موضوعه تعقیب و مجازات خواهند شد.

ماده ۱۴- هرگاه حریم رودخانه‌ها، نهرها، مسیله‌ها، مردابها، برکه‌های طبیعی و راه‌های اصلی و فرعی موجود تداخل نمایند، قسمت مورد تداخل برای تأسیسات طرفین به طور مشترک مورد استفاده قرار خواهد گرفت.

۱-۸- ماده ۶۸۸ و ۶۹۰ قانون مجازات اسلامی - تعزیرات

(مصوب ۱۳۷۵/۳/۲ با اصلاحات ۱۳۷۶/۵/۸)

ماده ۶۸۸- هر اقدامی که تهدید علیه بهداشت عمومی شناخته شود از قبیل آلوده کردن آب آشامیدنی یا توزیع آب آشامیدنی آلوده، دفع غیربهداشتی فضولات انسانی و دامی و مواد زائد، ریختن مواد مسموم کننده در رودخانه‌ها، زباله در خیابانها و کشتار غیر مجاز دام، استفاده غیر مجاز فاضلاب خام یا پساب تصفیه خانه‌های فاضلاب برای مصارف کشاورزی ممنوع می‌باشد و مرتکبین چنانچه طبق قوانین خاص مشمول مجازات شدیدتری نباشند به حبس تايك سال محکوم خواهند شد.

تبصره ۱- تشخیص اینکه اقدام مذکور تهدید علیه بهداشت عمومی و آلودگی محیط زیست شناخته می‌شود و نیز غیر مجاز بودن کشتار دام و دفع فضولات دامی و همچنین اعلام جرم مذکور حسب مورد بر عهده وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، سازمان حفاظت محیط زیست و سازمان دامپزشکی خواهد بود.

تبصره ۲- منظور از آلودگی محیط زیست عبارتست از پخش یا آمیختن مواد خارجی به آب یا هوا یا خاک یا زمین به میزانی که کیفیت فیزیکی، شیمیایی یا بیولوژیک آنها بطوریکه به حال انسان یا سایر موجودات زنده یا گیاهان یا آثار یا ابنیه مضر باشد تغییر دهد.

ماده ۶۹۰- هر کس بوسیله صحنه سازی از قبیل پی کنی، دیوار کشی، تغییر حدفاصل، امحای مرز، کرت بندی، نهر کشی، حفر چاه، غرس اشجار، و زراعت و امثال آن به تهیه آثار تصرف در اراضی مزروعی اعم از کشت شده یا در آیش زراعی، جنگلها، و مراتع ملی شده، کوهستانها، باغها، قلمستانها، منابع آب، چشمه سارها، انهار طبیعی، و پارکهای ملی، تالسیسات کشاورزی، دامپروری، کشت و صنعت، اراضی موات و بایر و سایر اراضی و املاک متعلق به دولت یا شرکت‌های وابسته به دولت یا شهرداری‌ها یا اوقاف و همچنین اراضی و املاک و موقوفات و محبوسات و اثلاث باقیه که

برای مصارف عام المنفعه اختصاص یافته یا اشخاص حقیقی یا حقوقی به منظور تصرف یا ذی حق معرفی کردن خود با دیگری، مبادرت نماید یا بدون اجازه سازمان حفاظت محیط زیست یا مراجع ذی صلاح دیگر مبادرت به عملیاتی نماید که موجب تخریب محیط زیست و منابع طبیعی گردد یا اقدام به هر گونه تجاوز و تصرف عدوانی یا ایجاد مزاحمت یا ممانعت از حق در موارد مذکور نماید به مجازات یک ماه تا یک سال حبس محکوم می شود. دادگاه موظف است حسب مورد رفع تصرف عدوانی یا رفع مزاحمت یا ممانعت از حق یا اعاده وضع به حال سابق نماید.

تبصره ۱- رسیدگی به جرایم فوق الذکر خارج از نوبت به عمل می آید و مقام قضایی با تنظیم صورت مجلس دستور متوقف ماندن عملیات متجاوز را تا صدور حکم قطعی خواهد داد.

تبصره ۲- در صورتی که تعداد متهمان سه نفر یا بیشتر باشد با قرائن قوی بر ارتکاب جرم موجود باشد قرار بازداشت صادر خواهد شد و مدعی می تواند تقاضای خلع ید و بنا و اشجار و رفع آثار تجاوز را بنماید.

فصل دوم: ضوابط و معیارهای استقرار صنایع و ارزیابی زیست محیطی

۱-۲- ضوابط و معیارهای استقرار واحدهای صنعتی و تولیدی

(تصویب نامه شماره ۷۸۹۴۶/ت ۳۹۱۲۷ هم مورخ ۱۳۹۰/۴/۱۵ و تصویب نامه اصلاحیه شماره ۱۷۹۵۶/ت ۳۹۱۲۷ هم مورخ ۱۳۹۱/۲/۴ هیئت وزیران)

سازمان حفاظت محیط زیست، وزارت صنایع و معادن، وزارت جهاد کشاورزی، وزارت نیرو، وزارت مسکن و شهرسازی، وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی
هیئت وزیران در جلسه مورخ ۱۳۹۰/۳/۸ بنا به پیشنهاد شماره ۱-۶۵۵۰۷ مورخ ۱۳۸۶/۱/۱ سازمان حفاظت محیط زیست و به استناد تبصره (۲) ماده (۱۳) قانون نحوه جلوگیری از آلودگی هوا مصوب ۱۳۷۴ - «ضوابط و معیارهای استقرار واحدها و فعالیتهای صنعتی و تولیدی» را به شرح زیر تصویب نمود:

«ضوابط و معیارهای استقرار واحدها و فعالیتهای صنعتی و تولیدی»

ماده ۱ - اصطلاحات مندرج در این آئین نامه در معانی مشروح مربوط به کار می روند:

الف - محدوده و حریم شهر، محدوده شهرک و روستا: مطابق با قانون تعاریف محدوده و حریم شهر، روستا و شهرک و نحوه تعیین آنها مصوب ۱۳۸۴^۱.

تبصره ۱- در مورد شهرهای فاقد طرح هادی یا جامع تا زمان تهیه طرح جامع یا هادی، محدوده طرحهای مصوب قبلی آنها ملاک عمل خواهد بود.

تبصره ۲- در مورد روستاها، محدوده مصوب طرح هادی روستایی ملاک عمل خواهد بود و برای روستاهای فاقد طرح هادی محدوده روستا تا زمان تهیه طرح هادی روستایی توسط بنیاد مسکن انقلاب اسلامی تعیین می شود.

ب - سکونت گاهها: کلیه شهرها، روستاها، شهرکهای مسکونی و مجتمع های مسکونی که دارای حداقل بیست خانوار ساکن می باشند. ملاک تشخیص جمعیت خانوار، آخرین سرشماری مرکز آمار ایران می باشد.

۱- قانون تعاریف محدوده و حریم شهر، روستا و شهرک و نحوه تعیین آنها مصوب ۱۳۸۴

ماده ۱ - محدوده شهر عبارت است از حد کالبدی موجود شهر و توسعه آتی در دوره طرح جامع و تا تهیه طرح مذکور در طرح هادی شهر که ضوابط و مقررات شهرسازی در آن لازم الاجرا می باشد.

شهرداری ها علاوه بر اجرای طرحهای عمرانی از جمله احداث و توسعه معابر و تامین خدمات شهری و تاسیسات زیربنایی در چارچوب وظایف قانونی خود کنترل و نظارت بر احداث هر گونه ساختمان و تاسیسات و سایر اقدامات مربوط به توسعه و عمران در داخل محدوده شهر را نیز به عهده دارند.

ماده ۲- حریم شهر عبارت است از قسمتی از اراضی بلافصل پیرامون محدوده شهر که نظارت و کنترل شهرداری در آن ضرورت دارد و از مرز تقسیمات کشوری شهرستان و بخش تجاوز ننماید.

به منظور حفظ اراضی لازم و مناسب برای توسعه موزون شهرها با رعایت اولویت حفظ اراضی کشاورزی، باغات و جنگل ها، هر گونه استفاده برای احداث ساختمان و تاسیسات در داخل حریم شهر تنها در چارچوب ضوابط و مقررات مصوب طرحهای جامع و هادی امکان پذیر خواهد بود.

نظارت بر احداث هر گونه ساختمان و تاسیسات که به موجب طرحها و ضوابط مصوب در داخل حریم شهر مجاز شناخته شده و حفاظت از حریم به استثنای شهرکهای صنعتی به عهده شهرداری مربوط می باشد، هر گونه ساخت و ساز غیر مجاز در این حریم تخلف محسوب و با متخلفین طبق مقررات رفتار خواهد شد.

ماده ۳- محدوده روستا عبارت است از محدوده های شامل بافت موجود روستا و گسترش آتی آن در دوره طرح هادی روستایی که با رعایت مصوبات طرحهای بالا دست تهیه و به تصویب مرجع قانونی مربوط می رسد. دهیاری ها کنترل و نظارت بر احداث هر گونه ساخت و ساز داخل محدوده را عهده دار خواهند بود.

ج- کاربری صنایع: عرصه‌هایی در داخل و یا خارج شهرها و روستاها که بر اساس طرح‌های مصوب موضوع آیین نامه نحوه بررسی و تصویب طرح‌های توسعه و عمران محلی، ناحیه‌ای، منطقه‌ای و ملی و مقررات شهرسازی و معماری کشور (موضوع تصویب نامه شماره ۵۵۸۳۷/ت ۵۵۸۳۷/۲۰ مورخ ۱۳۷۸/۱۰/۲۰) برای فعالیتهای تولیدی و خدماتی اختصاص داده می‌شود.

د- مکانهای صنعتی: عرصه‌هایی خارج از محدوده شهرها و روستاها است که در طرح‌های جامع شهری و ناحیه‌ای حسب ضوابط مربوطه برای استقرار فعالیتهای صنعتی مجاز و مشروط تعیین شده‌اند.

هـ- شهرک صنعتی تخصصی: شهرکی است که در زمینه تولید یا خدمات صنعتی خاص و یا فعالیتهای هم خانواده یا مکمل و واحدهای پژوهشی و فناوری و خدمات پشتیبانی آن ایجاد می‌شود.

و- ناحیه صنعتی روستایی: مطابق با آئین نامه اجرایی قانون حمایت از ایجاد نواحی صنعتی روستایی (موضوع تصویب نامه شماره ۱۱۶۰۰۲/ت ۳۵۲۵۳/۱۱۶۰۰۲ مورخ ۱۳۸۵/۰۹/۱۸).

ز- حریم کمی و کیفی آب: مطابق بند (خ) اصلاحی ماده (۱) آئین نامه مربوط به بستر و حریم رودخانه‌ها، انهار، مسیل‌ها، مرداب‌ها، برکه‌های طبیعی و شبکه‌های آبرسانی، آبیاری و زهکشی (موضوع تصویب نامه شماره ۵۸۹۷۷/ت ۲۹۱۰۱/۱۸ مورخ ۱۳۸۲/۱۲/۱۸ هیات وزیران)^۲

ح- مناطق حساس ساحلی- دریایی: خورها، مصبها، خلیج‌ها، تالاب‌های ساحلی، روبشگاههای حرا، بسترهای علفی، صخره‌های مرجانی، مناطق تخم گذاری لاک پشتهای دریایی و نظایر آن که واجد منابع حساس ساحلی و دریایی و یا وابسته به دریا می‌باشند و این حساسیت به واسطه تنوع زیستی، غنای جانداران، وجود گونه‌های در معرض خطر، آسیب پذیر و کمیاب، واقع شدن اجتماع‌های حیاتی در آستانه تحمل اکولوژیک در آنها، حساسیت به آلاینده‌ها، کندی ترمیم آسیب‌های وارد شده بر محیط زیست و مشکلات ناشی از پاکسازی از آلاینده‌های محیطی آنها می‌باشد.

ط- فناوری زیست محیطی: عبارتست از تولید یا فرآیندی از تولید که منجر به حذف، پیشگیری، کاهش یا تخفیف اثرات منفی ناشی از فعالیتهای انسانی بر محیط زیست گردد. این فرآیندها شامل فرآیندهایی هستند که منتج به تولید مواد زائد جامد کمتر، مصرف کمتر منابع و در نهایت کارآیی بالاتر شوند.

ی- منطقه بندی ایران برای استقرار واحدهای صنعتی: براساس طرح کالبدی ملی و منطقه‌ای ایران موضوع مصوبه مورخ ۱۳۷۵/۱۲/۲۵ شورای عالی شهرسازی و معماری، کشور به ده منطقه به شرح جدول پیوست شماره ۱ که به مهر «پیوست تصویب نامه هیئت وزیران» تایید شده است تقسیم گردیده است.

ماده ۲- واحدهای صنعتی و تولیدی با توجه به فرآیند تولید به شرح زیر طبقه بندی می‌شوند:

۱. غذایی
۲. نساجی
۳. چرم
۴. سلولزی

۱- آیین نامه اجرایی قانون حمایت از ایجاد نواحی صنعتی روستایی مصوب ۱۳۸۵/۹/۵:

ماده ۱- ناحیه صنعتی روستایی: مکانی است دارای محدوده و مساحت کمتر از پنجاه هکتار که در چارچوب طرح‌های ناحیه‌ای موجود مصوب شورای عالی شهرسازی و معماری کشور و با اولویت در کانون محصولات کشاورزی با هدف اشتغالزایی روستایی ایجاد شود و شامل مجموعه‌ای ساماندهی شده از واحدهای صنعتی با اولویت صنایع تبدیلی و تکمیلی کشاورزی و خدمات پشتیبانی است که در آن امکانات زیربنایی و خدمات ضروری مورد نیاز واحدهای مذکور تامین می‌شود.

۲- به بند ۱-۶ فصل اول مراجعه شود.

۵. فلزی

۶. کانی غیر فلزی

۷. شیمیایی

۸. دارویی

۹. برق و الکترونیک

۱۰. کشاورزی

۱۱. ماشین سازی

۱۲. نوین (نانو و بیوتکنولوژی)

۱۳. نفت و گاز و پتروشیمی

۱۴. بازیافت

ماده ۳- صنایع بر اساس شدت و ضعف آلودگی و دیگر مسایل زیست محیطی در گروههای ذکر شده در ماده (۲) این تصویب نامه در رده هایی با مشخصات زیر قرار می گیرند:

رده ۱- واحدهای این رده مجاز می باشند تا در کاربری های صنعتی، کارگاهی و یا تجاری داخل شهرها و روستاها با مکانهای صنعتی مجاز خارج از محدوده های مصوب شهری و روستایی استقرار یابند.

رده های ۲ و ۳- واحدهای این رده مجازند در شهرکها و نواحی صنعتی و مکانهای صنعتی در خارج از محدوده مصوب شهرها و روستاها مشروط به رعایت فواصل از سایر کاربری ها به شرح جدول شماره (۲) که به مهر «پیوست تصویب نامه هیئت وزیران» تایید شده است استقرار یابند.

رده های ۴ و ۵ و ۶- واحدهای این رده مجازند در شهرکها و نواحی صنعتی و یا مکانهای صنعتی مصوب تعیین شده در خارج از حریم مصوب شهر و خارج محدوده مصوب روستاها و مشروط به رعایت فواصل از سایر کاربری ها به شرح جدول پیوست شماره (۲) استقرار یابند.

تبصره ۱- در مناطقی که فاقد شهرک صنعتی و ناحیه صنعتی می باشند واحدهای مشمول رده های (۲)، (۳)، (۴)، (۵) و (۶) می توانند با رعایت حداقل فواصل از مراکز و اماکن به شرح جدول پیوست شماره (۲) در سایر مکانهای صنعتی تعیین شده در خارج از حریم مصوب شهر (در خصوص رده های ۲ و ۳ خارج از محدوده شهر) و روستا استقرار یابند.

تبصره ۲- واحدهای کشاورزی مشمول رده های (۲)، (۳)، (۴)، (۵) و (۶) می توانند با رعایت فواصل به شرح جدول پیوست شماره (۲) در خارج از شهرک های صنعتی و نواحی صنعتی و یا در داخل مجتمع های تخصصی و مجتمع های تولیدی کشاورزی مستقر شوند.

رده ۷- محل پیشنهادی جهت استقرار واحدهای این رده در خارج از حریم شهر و روستا با توجه به فرایند تولید، توپوگرافی منطقه، شرایط اقلیمی، ظرفیت قابل تحمل محیط زیست، جهت بادهای غالب، جهات توسعه شهری و سایر ملاحظات زیست محیطی، به صورت موردی توسط اداره کل حفاظت محیط زیست استان به شرح جدول پیوست شماره (۱) و بر اساس دستورالعملی که توسط سازمان حفاظت محیط زیست صادر می گردد مورد بررسی کارشناسی و اعلام نظر قرار می گیرد.

تبصره ۳- استقرار صنایع در اراضی مستعد کشاورزی منطبق با قوانین و مقررات، مستلزم کسب موافقت وزارت جهاد کشاورزی می باشد.

تبصره ۴- احداث و استقرار واحدهای این رده صرفاً در داخل شهرک‌های صنعتی تخصصی مجاز است.

ماده ۴- در چارچوب ضوابط شهرک‌های صنعتی، احداث هر نوع واحد تولیدی و صنعتی به استثنای صنایع رده (۷) در داخل شهرک‌ها و نواحی صنعتی مشروط به اینکه شهرک دارای طرح‌های منطقه بندی (زون بندی) استقرار واحدهای صنعتی و خدماتی، فضای سبز و سیستم مرکزی تصفیه فاضلاب باشد، بلامانع است. متقاضیان احداث شهرک‌های صنعتی همزمان با اخذ مجوز احداث موظف به طراحی سیستم تصفیه فاضلاب مرکزی بوده و باید پس از واگذاری پنجاه درصد (۵۰٪) واحدها و به بهره‌برداری رسیدن سی درصد (۳۰٪) آنها و وجود حداقل (۱۰۰) متر مکعب فاضلاب در روز، نسبت به احداث سیستم تصفیه فاضلاب مرکزی اقدام نمایند.

ماده ۵- تا زمان بهره‌برداری سیستم مرکزی تصفیه فاضلاب، هر واحد باید نسبت به راه‌اندازی سیستم پیش تصفیه فاضلاب و دفع فاضلاب خود اقدام نماید. منطقه بندی (زون بندی) شهرک‌های صنعتی باید با توجه به نوع آلودگی‌ها بر اساس جدول استقرار منطقه‌ها (زون‌ها) به شرح جدول پیوست شماره (۲) که به مهر «پیوست تصویب‌نامه هیأت وزیران» تایید شده است صورت گیرد.

ماده ۶- استقرار واحدهای آب‌بر و فاضلاب‌زا (به استثنای واحدهای صنعتی مستقر در شهرک‌ها و نواحی صنعتی) در داخل دشت‌ها و آبخوان‌های ممنوعه و بحرانی کشور که توسط وزارت نیرو اعلام می‌شود، منوط به اخذ مجوز وزارت نیرو و موافقت سازمان حفاظت محیط زیست می‌باشد.

ماده ۷- فهرست رده بندی صنایع به شرح پیوست شماره (۴) که به مهر «پیوست تصویب‌نامه هیأت وزیران» تایید شده است، تعیین می‌شود^۱. چنانچه واحد تولیدی و صنعتی در فهرست یکی از کدهای مندرج در این ضوابط اشاره نشده باشد به منظور تعیین کد جدید و یا تطبیق آن با کدهای موجود، موضوع در کمیته‌ای به مسئولیت سازمان حفاظت محیط زیست و با مشارکت نماینده تام‌الاختیار ارگان ذیربط صادر کننده جواز مطرح و تصمیم‌گیری خواهد شد.

ماده ۸- در مواردی که امکان اجرای ضوابط استقرار صنایع در استان وجود نداشته باشد، مراتب در کارگروهی به ریاست معاون امور عمرانی استانداری و نمایندگان ادارات کل صنایع و معادن، حفاظت محیط زیست، راه و شهرسازی، نیرو (رییس شورای انسجام بخشی استان)، نفت (با معرفی وزارت نفت) و جهاد کشاورزی مورد بررسی قرار می‌گیرد تا با در نظر گرفتن مواردی از قبیل فرآیند تولید، توپوگرافی منطقه، شرایط اقلیمی، ظرفیت قابل تحمل محیط زیست، جهت باد غالب و گسترش شهرها در مورد محل استقرار صنایع رده‌های (۱) تا (۳) موضوع ماده (۳) این آئین‌نامه تصمیم‌گیری نمایند. دبیرخانه کارگروه در اداره کل حفاظت محیط زیست استان خواهد بود.

تبصره - چنانچه کارگروه مذکور بر استقرار صنایع رده‌های (۴) تا (۷) موضوع ماده (۳) این آئین‌نامه خارج از ضوابط فوق اصرار داشته باشد موضوع به کمیسیونی متشکل از افراد متناظر در مرکز در سطح معاونین وزراء به ریاست معاون محیط زیست انسانی سازمان حفاظت محیط زیست جهت تصمیم‌گیری ارجاع می‌شود.

ماده ۹- مراجع صادر کننده مجوز تاسیس واحدهای صنعتی و تولیدی موظفند قبل از استقرار واحد، موضوع را از ادارات کل حفاظت محیط زیست استانها استعلام نمایند. ادارات یاد شده موظفند در صورت در صورت وجود مغایرت با ضوابط استقرار، حداکثر ظرف دو هفته از تاریخ وصول استعلام، موارد مغایرت را اعلام نمایند، عدم اعلام مغایرت در مهلت یاد شده به منزله موافقت تلقی می شود.

ماده ۱۰- مراجع صادر کننده جواز تاسیس (به استثنای واحدهای صنعتی متقاضی استقرار در شهرک ها و نواحی صنعتی) مکلفند در هنگام صدور جواز تاسیس سایر قوانین و مقرراتی را که متقاضی موظف به رعایت آن می باشد از جمله:

- * اخذ کاربری مصوب از کمیسیون موضوع ماده ۱۳ آئین نامه مربوط به استفاده اراضی، احداث بنا و تاسیسات در خارج از محدوده قانونی و حریم شهرها مصوب ۱۳۵۶.
- * اخذ پروانه ساختمانی از مرجع صدور جواز تاسیس.
- * اخذ پایان کار ساختمانی از مرجع صدور پروانه ساختمانی.
- * اخذ موافقت صدور پروانه بهره برداری از مراجع مربوط (محیط زیست و دستگاه صادر کننده) را در ظهر جواز صادره به متقاضی درج نماید.

ماده ۱۱- کلیه مراجع و دستگاههای متولی استقرار واحدهای صنعتی و تولیدی و نیز مراجع صدور جواز تاسیس مکلفند در صورت وجود شهرک یا ناحیه صنعتی نسبت به هدایت متقاضیان به مناطق یاد شده اقدام و از استقرار پراکنده واحدهای مذکور ممانعت نمایند.

ماده ۱۲- تصویب نامه های شماره ۶۴۶۷۷/ت/۱۸۵۹۱ هـ مورخ ۱۳۷۸/۱۲/۲۶، شماره ۱۱۳۵۹/ت/۲۳۴۱۵ هـ مورخ ۸۰/۳/۲۱ و شماره ۲۷۹۶۵/ت/۳۲۰۱۰ هـ مورخ ۱۳۸۴/۵/۸، شماره ۱۳۸۹۴۸/ت/۳۸۵۹ هـ مورخ ۱۳۸۶/۸/۲۹ استان خراسان جنوبی و شماره ۲۳۶۱۹/ت/۳۹۸۴۹ هـ مورخ ۱۳۸۷/۳/۶ استان گلستان لغو و تصویب نامه شماره ۳۲۷۱۹/ت هـ ۲۵۸۴۲ هـ مورخ ۱۳۸۱/۷/۱۶ با اعمال اصلاحات این آئین نامه همچنان بقوت خود باقی است.

۱-۱-۲- پیوستهای ضوابط و معیارهای استقرار واحدهای صنعتی و تولیدی

(تصویب‌نامه شماره ۷۸۹۴۶/ت/۳۹۱۲۷ ه مورخ ۱۳۹۰/۴/۱۵ هیئت وزیران)

جدول ۱-۲- (پیوست شماره ۱): منطقه بندی ایران جهت استقرار واحدهای صنعتی و خدماتی براساس طرح کالبدی ملی و منطقه ای ایران موضوع مصوبه مورخ ۱۳۷۵/۱۲/۲۵ شورایعالی شهرسازی و معماری ایران

ردیف	منطقه	نام استانها
۱	آذربایجان	۱- اردبیل ۲- آذربایجان غربی ۳- آذربایجان شرقی
۲	زاگرس	۱- لرستان ۲- کردستان ۳- ایلام ۴- همدان ۵- کرمانشاه
۳	خوزستان	۱- کهگیلویه و بویر احمد ۲- خوزستان
۴	فارس	فارس
۵	البرز جنوبی	۱- قزوین ۲- تهران ۳- البرز ۴- سمنان ۵- قم ۶- مرکزی ۷- زنجان
۶	مرکزی	۱- اصفهان ۲- یزد ۳- چهارمحال و بختیاری
۷	جنوب شرقی	۱- کرمان ۲- سیستان و بلوچستان
۸	ساحلی شمال	۱- مازندران ۲- گیلان ۳- گلستان
۹	ساحلی جنوب	۱- هرمزگان ۲- بوشهر
۱۰	خراسان	۱- خراسان رضوی ۲- خراسان جنوبی ۳- خراسان شمالی

۲-۱-۲- پیوست شماره ۲ ضوابط و معیارهای استقرار واحدهای صنعتی و تولیدی

(تصویب نامه شماره ۷۸۹۴۶/ت/۳۹۱۲۷ ه مورخ ۱۳۹۰/۴/۱۵ و تصویب نامه اصلاحیه شماره ۱۷۹۵۶/ت/۳۹۱۲۷ ه مورخ ۱۳۹۱/۲/۴ هیئت وزیران)

جدول شماره ۲-۲ (پیوست شماره ۲): حداقل فواصل مجاز برای استقرار واحدهای صنعتی، تولیدی و خدماتی

ردیف	نوع رده						فاصله از مراکز مختلف به متر
	رده ۱	رده ۲	رده ۳	رده ۴	رده ۵	رده ۶	
۱							مرکز استان (آخرین محدوده سکونتگاه)
۲							مرکز شهرستان (آخرین محدوده سکونتگاه)
۳							شهر
۴							روستا
۵							مراکز درمانی و آموزشی
۶							مراکز نظامی
۷							پارک ملی - تالاب-دریاچه-اثر طبیعی ملی
۸							پناهگاه حیات وحش - منطقه حفاظت شده
۹							رودخانه دائمی غیرشرب
۱۰							رودخانه دائمی آب شرب*
۱۱							قنات و چاه آب شرب

* بجز رودخانه‌های حفاظت شده (مطابق با دستورالعمل تعیین حریم کیفی آبهای سطحی موضوع تصویب نامه شماره ۵۸۹۷۷/ت/۲۹۱۰۱ ه مورخ ۸۲/۱۲/۱۸ هیات محترم وزیران)

۳-۱-۲- پیوست شماره ۳ ضوابط و معیارهای استقرار واحدهای صنعتی و تولیدی

(تصویب‌نامه شماره ۷۸۹۴۶/ت/۳۹۱۲۷ ه مورخ ۱۳۹۰/۴/۱۵ هیئت وزیران)

جدول شماره ۳-۲: نحوه همجواری زون های صنعتی در داخل شهرکها و نواحی صنعتی

صنایع	همجواری و مکانیابی
سلولزی	حدواسط صنایع فاقد آلودگی و آلوده کننده همجوار با صنایع برق، نساجی، فلزی و کانی غیرفلزی
فلزی	حدواسط صنایع فاقد آلودگی و آلوده کننده، همجوار با صنایع کانی غیرفلزی، شیمیایی، نفت و سلولزی
غذایی و دارویی	در سمت شروع باد غالب همجوار با صنایع نساجی، برق و سلولزی
برق و الکترونیک	در سمت شروع باد غالب همجوار با صنایع غذایی - صنایع سلولزی و صنایع نساجی
نساجی	نزدیک تصفیه خانه فاضلاب همجوار با صنایع غذایی - صنایع برق - صنایع سلولزی و صنایع شیمیایی
شیمیایی، نفت	در منتهی الیه جهت باد غالب همجوار با صنایع سلولزی - صنایع فلزی و صنایع کانی غیرفلزی
کانی غیر فلزی	در منتهی الیه جهت باد غالب همجوار با صنایع فلزی - صنایع سلولزی - صنایع شیمیایی و صنایع نساجی
چرم	در منتهی الیه جهت باد غالب همجوار با صنایع سلولزی - صنایع فلزی و صنایع کانی غیرفلزی، شیمیایی و نفت

۲-۲- سایر مصوبات مرتب با ضوابط و معیارهای استقرار صنایع

۲-۲-۱- مصوبه شماره ۳۲۷۱۹/ت/۲۵۸۴۲ هـ مورخ ۱۳۸۱/۷/۱۶ و تصویب نامه اصلاحیه شماره ۱۷۹۵۵/۲۵۸۴۲ هـ مورخ ۱۳۹۱/۲/۴ هیئت وزیران (استانهای شمالی کشور)

هیات وزیران در جلسه مورخ ۱۳۸۱/۷/۳ بنا به پیشنهاد شماره ۱۹۵۱۵/۱ مورخ ۱۳۸۰/۱۰/۱۰ استانداری گیلان و به استناد اصل یکصد و سی هشتم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران تصویب نمود:

۱- واحدهای صنعتی در استانهای گیلان، مازندران و گلستان باید در شهرکهای صنعتی و نواحی صنعتی روستایی با رعایت قوانین و مقررات مربوطه مستقر شوند.

تبصره ۱- واحدهای صنعتی زیر می توانند با رعایت ضوابط استقرار صنایع در خارج از شهرکهای صنعتی و نواحی صنعتی روستایی مصوب مستقر شوند:

الف- صنایع گروه کشاورزی

ب- صنایع گروه رده ۱ ضوابط استقرار صنایع

ج- صنایع گروه رده ۲ ضوابط استقرار صنایع

د- صنایع گروه رده ۷ ضوابط استقرار صنایع به استثنای گروه رده ۷ شیمیایی

ه- صنایع کانی غیر فلزی وابسته به مواد معدنی

و- کشتارگاهها و تبدیل ضایعات

تبصره ۲- چگونگی استقرار واحدهای بند ج الی بند و تبصره (۱) با تصویب کار گروه ماده (۸) ضوابط و معیارهای استقرار صنایع (موضوع تصویب نامه شماره ۷۸۹۴۶/ت/۳۹۱۲۷ هـ مورخ ۱۳۹۰/۴/۱۵ هیئت وزیران) به صورت موردی بررسی و تعیین خواهد شد.

۲- استقرار صنایع ذیل در استانهای یاد شده (به استثنای شهرکهای صنعتی لوشان و مراوه تپه) ممنوع می باشد:

الف- صنایع شیمیایی در صورت دارا بودن فاضلاب صنعتی در فرآیند تولید

ب- صنایع دارویی در صورت دارا بودن فاضلاب صنعتی در فرآیند تولید

ج- صنایع چرم سازی و دباغی

ه- آبکاری و آنادایزینگ

تبصره- واحدهای آبکاری و آنادایزینگ در صورتی که با رعایت کلیه ضوابط و استانداردهای زیست محیطی، مراکزی جهت تصفیه فاضلاب و دفن لجن اینگونه واحدها در منطقه احداث گردد مجاز به استقرار در شهرکها و نواحی صنعتی استانهای مذکور می باشند.

۳- رعایت فواصل از سایر کاربری ها جهت استقرار واحدهای صنعتی و تولیدی رده های (۱) تا (۶) برای استانهای شمالی کشور (مازندران، گیلان و گلستان) با رعایت کلیه مفاد ماده (۳) ضوابط و معیارهای استقرار واحدها و فعالیتهای صنعتی و تولیدی (موضوع تصویب نامه شماره ۷۸۹۴۶/ت/۳۹۱۲۷ هـ مورخ ۱۳۹۰/۴/۱۵ هیئت وزیران و اصلاحیه های بعدی آن) به شرح جدول پیوست که به مهر «پیوست تصویب نامه هیئت وزیران» تأیید شده است، می باشد.

۴- به موجب این تصویب نامه، تصویب نامه های شماره ۷۸۲۱۸ مورخ ۱۳۶۳/۱۱/۳ و اصلاح بعدی آن (تصویب نامه شماره ۲۵۵/ت/۲۸۰۸ هـ مورخ ۱۳۷۰/۶/۲۴) و تصویب نامه شماره ۲۰۷۹۷/ت/۲۰۲۲۸ هـ مورخ ۱۳۷۹/۵/۲ هیئت وزیران لغومی گردد.

پیوست تصویب نامه شماره ۱۷۹۵۵/ت/۲۵۸۴۲ هـ مورخ ۱۳۹۱/۲/۴ هیئت وزیران
(استانهای شمالی کشور)

حداقل فواصل مجاز برای استقرار واحدهای صنعتی و تولیدی استانهای شمالی

ردیف	نوع رده						فاصله از مراکز مختلف به متر
	رده ۱	رده ۲	رده ۳	رده ۴	رده ۵	رده ۶	
۱	-	۵۰۰	۱۰۰۰	۱۵۰۰	۲۰۰۰	۲۵۰۰	مرکز استان (آخرین محدوده سکونتگاه)
۲	-	۲۵۰	۵۰۰	۱۰۰۰	۱۵۰۰	۲۰۰۰	مرکز شهرستان (آخرین محدوده سکونتگاه)
۳	-	۲۰۰	۵۰۰	۱۰۰۰	۱۵۰۰	۲۰۰۰	شهر
۴	-	۱۰۰	۲۵۰	۵۰۰	۷۵۰	۱۰۰۰	روستا
۵	-	۱۰۰	۲۵۰	۵۰۰	۷۵۰	۱۰۰۰	مراکز درمانی و آموزشی
۶	-	۱۰۰	۲۰۰	۳۰۰	۵۰۰	۷۵۰	مراکز نظامی
۷	-	۵۰	۱۰۰	۳۰۰	۵۰۰	۷۵۰	پارک ملی - اثر طبیعی ملی
۸	-	-	-	۲۵۰	۵۰۰	۷۵۰	پناهگاه حیات وحش - منطقه حفاظت شده
۹	مطابق با دستورالعمل تعیین حریم کیفی آبهای سطحی (موضوع تصویب نامه شماره ۵۸۹۷۷/ت/۲۹۱۰۱ هـ مورخ ۸۲/۱۲/۱۸ هیات محترم وزیران)						رودخانه دائمی غیرشرب
۱۰							رودخانه دائمی آب شرب*
۱۱							تالاب - دریاچه
۱۲	-	۵۰	۱۰۰	۱۵۰	۲۰۰	۲۵۰	قنات و چاه آب شرب

۲-۲-۲- مصوبه مورخ ۱۳۴۶/۳/۲۰ در مورد شعاع ۱۲۰ کیلومتری تهران

هیات وزیران در جلسه مورخ ۱۳۴۶/۳/۲۰ (گزارش شماره ۶۲۸/م مورخ ۱۳۴۶/۲/۱۸ وزارت اقتصاد) تصویب نمود: اصولاً ایجاد صنایع در تهران و حومه تا شعاع ۱۲۰ کیلومتری اجازه داده نمی شود مگر با اجازه هیات دولت.

۲-۲-۳- مصوبه شماره ۴۰۵۸۴ مورخ ۱۳۵۳/۵/۲۵ هیئت وزیران در مورد شعاع ۱۲۰ کیلومتری تهران

هیات وزیران در جلسه مورخ ۱۳۵۳/۵/۱۹ گزارش شماره ۲۱۴۷۵۰ مورخ ۱۳۵۳/۵/۷ وزارت صنایع و معادن و وزارت کشاورزی و منابع طبیعی درباره اجازه احداث واحدهای کشت و صنعت و مجتمع های شیر و گوشت و صنایع غذایی در محدوده ۱۲۰ کیلومتری تهران را مطرح و تصویب نمود.

گزارش شماره ۲۱۴۷۵۰ مورخ ۱۳۵۳/۵/۷ وزارت کشاورزی و وزارت صنایع و معادن: وزارتین کشاورزی و منابع طبیعی و صنایع و معادن پیشنهاد می نمایند که واحدهای کشت و صنعت و مجتمع های شیر و گوشت و صنایع غذایی به شرح ذیل در محدوده ۱۲۰ کیلومتری تهران استقرار یابند:

۱- مجتمع های شیر و گوشت

۲- سردخانه های یخ سازی

۳- کشتار گاهها

۴- دامداری ها

۵- کارخانجات خوراک دام و طیور و پودر استخوان

۶- کارخانجات شیر و فرآورده های آن

۷- کارخانجات غذای کودک

۸- آردسازی و نان ماشینی

۹- انواع غذای آماده

۱۰- پودر سبزیجات

۱۱- خشکبار

۱۲- بسته بندی مواد غذایی از قبیل گوشت، مرغ، ماهی، مواد لبنی، چای، عسل و غیره

۱۳- ضمناً چون ممکن است در آینده در رشته صنایع غذایی ایجاد واحدهای دیگری در داخل محدوده ۱۲۰ کیلومتری تهران ضروری باشد که اسامی آنها در فوق ذکر نگردیده است پیشنهاد می نمایند این قبیل واحدها با موافقت وزارتین کشاورزی و منابع طبیعی و صنایع و معادن در داخل محدوده ۱۲۰ کیلومتری تهران مجاز گردد.

۲-۲-۴- مصوبه شماره ۳۰۹۰۰ مورخ ۱۳۶۵/۹/۸ هیئت وزیران در مورد شعاع ۱۲۰ کیلومتری تهران

هیات وزیران در جلسه مورخ ۱۳۶۵/۸/۲۸ بنا به پیشنهاد شماره ۱۰۷۱۷۱ مورخ ۶۵/۲/۷ وزارت صنایع و به منظور حمایت از صنایع روستایی و کوچک و ایجاد اشتغال مولد برای ساکنین روستاها موافقت نمودند که احداث واحدهای مشروحه زیر در روستاهای محدوده ۲۰ کیلومتری تا ۱۲۰ کیلومتری تهران و در روستاهای محدوده ۳۰ کیلومتری اصفهان بر اساس طبقه بندی وزارت کشور مجاز باشد.

ویژگیهای صنایع مانند مقدار تولید، نوع ماشین آلات و شرایط متقاضیان، احداث این قبیل واحدها در جلسه شورای عالی صنایع تعیین خواهد شد:

- بسته بندی میوه جات و سبزیجات
- خشک کردن سبزیجات
- بسته بندی بذر
- تولید سرکه از میوه جات
- تولید خوراک دام از ضایعات کشاورزی
- تولید ماست، دوغ، کشک، پنیر، کره و خامه
- تولید و بسته بندی قارچ خوراکی
- تولید و بسته بندی عسل همراه با پرورش زنبور عسل
- تولید و تخمیر کودهای آمیخته از زوائد حیوانی و گیاهی
- چوب بری، جعبه سازی
- پشم شویی و پشم ریزی
- قالیبافی، تولید گلیم و جاجیم (غیر ماشینی)
- تولید دار قالی
- رنگرزی با رنگهای طبیعی گیاهی
- پارچه دستباف
- ابریشم ریزی
- سوار کردن ادوات کشاورزی (بیل، چنگک، شن کش، داس و مانند آنها)
- آسفالت
- شن و ماسه
- موزائیک، لوله و تیر سیمانی

۲-۲-۵- مصوبه شماره ۹۴۲/ت/۱۱۹ هـ مورخ ۱۳۶۹/۴/۹ هیئت وزیران راجع به انتقال صنایع آلوده کننده و مزاحم محیط زیست شهر تهران (تهران بزرگ)

صنایع آلوده کننده و مزاحم محیط زیست شهر تهران (تهران بزرگ) و دامداری ها و مرغداری های داخل محدوده شهر تهران (تهران بزرگ) بر اساس طرحهای تفصیلی و اجرایی که طبق ضوابط زیر تهیه می گردند، به خارج از محدوده شهر انتقال یابند.

۱- طرحهای تفصیلی و اجرایی انتقال صنایع آلوده کننده و مزاحم محیط زیست داخل محدوده شهر تهران توسط کمیتهای با مسئولیت استاندار تهران با حضور نمایندگان دستگاههای اجرایی ذیربط و شهرداری تهران تهیه و پس از تصویب کمیسیون متشکل از وزیر کشور، صنایع و معادن، جهاد کشاورزی، بازرگانی و راه و شهرسازی، کار و امور اجتماعی، سازمان حفاظت محیط زیست و شهردار تهران، به مورد اجرا گذاشته شود.

۲- شرکت شهرکهای صنعتی ایران مجری طرح ایجاد شهرکهای صنعتی برای استقرار صنایع آلوده کننده و مزاحم شهر تهران خواهد بود و کلیه دستگاههای ذیربط مکلف به همکاری و تامین نیازهای زیربنایی و خدماتی شهرکهای مزبور می‌باشند

۳- هفده (۱۷) قطعه زمین به پلاکهای مشروحه زیر جهت ایجاد شهرکهای صنعتی برای استقرار صنایع انتقالی از محدوده شهر تهران در اختیار شرکت شهرکهای صنعتی ایران قرار گیرد.

الف- در محور کرج-اشتهارد: پلاکهای صحت آباد، مراوه تپه، قلیچ آباد و در پلاکهای شماره ۱۱۶۱، ۱۱۶۰، ۱۱۵۹ دو قطعه

ب- در محور تهران-قم: پلاکهای شمس آباد، محمد آباد و قنبر آباد

ج- در محور تهران - ورامین: پلاکهای دولت آباد و اسد آباد (تپه سیاه).

د- در محور تهران - ساوه: پلاکهای نصیر آباد، ده حسن و سفیدار

ه- در محور کرج-قزوین: پلاک نجم آباد.

ن- در محور تهران- گرمسار: پلاکهای علی آباد، قرمز تپه و عباس آباد.

۴- فعالیتهای و کارگاههای صنعتی و تولیدی و صنفی که بر اساس ضوابط مندرج در طرحهای تفصیلی و اجرائی انتقال، آلوده کننده و مزاحم محیط زیست شهر تهران تشخیص داده می‌شوند ظرف مهلت زمانی که بنا به پیشنهاد شرکت شهرکهای صنعتی ایران و تصویب کمیسیون موضوع بند ۱ تعیین می‌شود، به محل‌های انتخاب شده در پلاکهای مذکور در بند ۳ انتقال می‌یابند. شهرداری تهران، سازمان حفاظت محیط زیست و سایر سازمانهای ذیربط پس از مهلت مزبور بر اساس مقررات از ادامه فعالیت آنها در مکانهای فعلی جلوگیری خواهند کرد.

واحدهای تولیدی و صنعتی و صنفی مشمول این بند که بدون پروانه فعالیت داشته اند در صورت موافقت وزارتخانه صنعتی ذیربط با ادامه فعالیت آنها، پس از انتقال به پلاکهای موضوع بند ۳ با تایید وزارتخانه صنعتی ذیربط کارت شناسایی دریافت خواهند داشت.

۵- طرحهای اجرایی و ضوابط انتقال دامداری ها و مرغداری های داخل محدوده شهر تهران اعم از سنتی یا صنعتی و دارای پروانه یا فاقد پروانه، توسط جهاد کشاورزی تهیه و به مورد اجراء گذاشته می‌شود.

۶- کمیسیون ماده ۵ قانون تشکیل شورای عالی شهرسازی نسبت به تغییر کاربری اماکنی که بر اثر اجرای طرحهای انتقال تخلیه می‌گردند، با توجه به وسعت و موقعیت آنها و نیازهای محلی و منطقه‌ای، اقدام خواهند نمود.

۷- شهرداری تهران، سازمان حفاظت محیط زیست و وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی موظفند در انتقال و تعطیل صنایع آلوده کننده و مزاحم محیط زیست شهر تهران و دامداری ها و مرغداری های داخل محدوده شهر تهران با مجریان طرحهای انتقال همکاری نمایند.

۸- از تاریخ ابلاغ این تصویبنامه مفاد ابلاغیه شماره ۴۷۶۲-۱۲/م ن مورخ ۱۳۶۸/۲/۲ کان لم یکن می‌گردد.

۲-۲-۶- مصوبه شماره ۲۳۵۸۰/ت/۲۲۵۰۲ هـ مورخ ۱۳۸۴/۵/۱۱ هیئت وزیران در مورد شعاع ۱۲۰ کیلومتری تهران

هیئت وزیران در جلسه مورخ ۱۳۸۴/۵/۵ بنا به پیشنهاد شماره ۱۰/۵۴۸۲۴ مورخ ۱۳۸۳/۱۲/۳ سازمان حفاظت محیط زیست و به استناد اصل یکصد و سی و هشتم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران تصویب نمود:

الف- محدوده شعاع یکصد و بیست کیلومتری شهر تهران به شرح نقشه پیوست تعیین می شود.

ب- احداث واحدهای صنعتی زیر در داخل محدوده ۱۲۰ کیلومتری تهران مجاز است:

- ۱- واحدهای تولید بتن آماده
- ۲- تصفیه خانه های آب و فاضلاب
- ۳- صنایع بازیافت نخاله ساختمانی
- ۴- نیروگاه تولید برق

۵- کارگاه موقت تولید تولید آسفالت و شن و ماسه مرتبط با طرحهای عمرانی

۲-۲-۷- مصوبه شماره ۱۸۵۰۸۵/ت/۴۱۰۶۱ هـ مورخ ۱۳۸۷/۱۰/۱۱ هیئت وزیران در مورد شعاع ۱۲۰ کیلومتری تهران (استان قم)

هیئت وزیران در جلسه مورخ ۱۳۸۷/۹/۲۳ بنا به پیشنهاد ۶۰/۲۱۶۷۷ مورخ ۱۳۸۷/۷/۱۳ وزارت صنایع و معادن و به استناد اصل یکصد و سی و هشتم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران تصویب نمود:

برای حمایت از توسعه صنعتی استان قم، احداث صنایع خارج از شعاع هفتاد (۷۰) کیلومتری تهران در محور قم-تهران صرفاً در قالب شهرکهای صنعتی و در محدوده تقسیمات کشوری استان یاد شده با رعایت قوانین و مقررات مربوط مجاز است.

این تصویب نامه جایگزین تصویب نامه شماره ۱۸۲۱۶/ت/۳۹۶۰۸ هـ مورخ ۱۳۸۷/۲/۱۱ می گردد.

۲-۲-۸- مصوبه شماره ۱۹۳۵۵۹/ت/۴۱۹۲۸ هـ مورخ ۱۳۸۸/۱۰/۱ هیئت وزیران در مورد شعاع ۱۲۰ کیلومتری تهران (استان مرکزی)

هیئت وزیران در جلسه مورخ ۱۳۸۸/۸/۱۰ بنا به پیشنهاد شماره ۱-۷۲۷۰۳ مورخ ۱۳۸۷/۱۱/۱۲ سازمان حفاظت محیط زیست و به استناد اصل یکصد و سی و هشتم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران تصویب نمود:

استقرار و احداث واحدهای صنعتی مربوط به صنایع گروه (الف)، (ب) و (ج) طبقه بندی ضوابط استقرار صنایع غیر آلاینده مطابق فهرست پیوست که به «مهر پیوست تصویب نامه هیئت وزیران» تأیید شده است در داخل شهرکها و نواحی صنعتی شهرستان زرننده مجاز می باشد.

مجوزهایی که توسط اداره کل صنایع استان مرکزی تا تاریخ ابلاغ این تصویب نامه با رعایت قوانین و مقررات بر اساس تصویب نامه شماره ۹۷۳۵۷/ت/۴۰۶۵۲ هـ مورخ ۱۳۸۷/۶/۱۶ صادر شده همچنان معتبر است.

این تصویب نامه جایگزین تصویب نامه شماره ۴۰۶۵۲ هـ مورخ ۱۳۸۷/۶/۱۶ می شود.

۲-۸-۱- پیوست تصویب نامه هیئت وزیران (صنایع غیر آلاینده) (موضوع تصویب نامه شماره ۱۹۳۵۵۹/ت/۴۱۹۲۸ هـ مورخ ۱۳۸۸/۱۰/۱ هیئت وزیران)

- صنایع با تکنولوژی برتر در گروهها و زیر گروهها به شرح زیر طبقه بندی می گردند:
- ۱- صنایع الکترونیک (طراحی و ساخت)
کامپیوتر و ملحقات آن: مدارهای مجتمع، تولید تجهیزات الکترونیکی و ارتباطی پیشرفته.
  - ۲- صنایع تولید مواد نو
سرامیک های پیشرفته، کامپوزیت ها، پلیمرهای پیشرفته، مواد ابررسانا.
  - ۳- صنایع بیوتکنولوژیک
انواع محصولات دارویی پیشرفته و کیت های تشخیص، مکمل های غذایی، بیو پلیمرها، راکتورهای زیستی، تراشه های بیو تکنولوژی
  - ۴- اپتیک و لیزر
انواع لنز، تجهیزات کاربرد لیزر، فیبر نوری، کریستالها و لایه های نازک اپتیکی، اپتو مکانیک.
  - ۵- اتوماسیون و سیستم های هوشمند
سیستم ها و تجهیزات کنترل فرآیند، ابزار دقیق، کنترل گرما، سنسورها، رباتیک
  - ۶- نانو تکنولوژی
کاربرد نانو تکنولوژی در زمینه های مختلف از قبیل برق و رایانه پزشکی، محیط زیست، انرژی و نظایر آن.
  - ۷- صنایع مرتبط با فن آوری اطلاعات (IT)
طراحی و تولید بسته های نرم افزاری انتقال اطلاعات و خدمات شبکه های اطلاع رسانی، سیستم های اطلاعاتی و اطلاع رسانی.
  - ۸- صنایع هوا فضا
تجهیزات نوابری هوایی، سیستم های انرژی و مکانیک پروازی ساخت هواپیماهای غیر نظامی (سبک تر و سنگین تر از هوا)، فناوری های ماهواره ای.
- *توضیح: در خصوص شعاع ۱۲۰ کیلومتری تهران مصوبات دیگری هم وجود دارد که در این بخش، عمده ترین آنها آورده شده است.

۲-۹- ماده واحده لایحه قانونی لغو محدودیت ایجاد کارخانجات و صنایع در داخل شعاع ۵۰ کیلومتری اصفهان مصوب ۱۳۵۹/۴/۲۶ شورای انقلاب

نظر به اینکه استانداری اصفهان احداث و تاسیس بعضی از صنایع و خدمات تولیدی را در شعاع ۵۰ کیلومتری شهر اصفهان ضرورت حتمی دانسته لذا به وزارت کشور اجازه داده می شود استثنائاً در محل هایی که در گزارش شماره ۱۲۲۰۳ مورخ ۱۳۵۹/۴/۱۲ استانداری که پیوست این لایحه قانونی می باشد (به استثناء نقاط ۴ و ۵) منعکس گردیده و کרוکی تفصیلی آن هم پیوست گزارش مذکور است با رعایت کلیه موازین قانونی و اشتراک مساعی مقامات محلی تاسیسات صنعتی و تولیدی ایجاد گردد و این قسمت از منع قانونی لغو می شود.

تبصره- برای نقطه ۶ گزارش فقط صنایع پوشاک می تواند فعالیت داشته باشند و ۵۰ درصد از مساحت هر یک از قطعات به شرکت های تعاونی موضوع مصوبه ۱۰/۲۲/۱۳۵۸ شورای انقلاب اختصاص خواهد یافت.

۲-۲-۱۰- تعرفه حق الزحمه کارشناسی

(موضوع مصوبه شماره ۱۵۷ مورخ ۱۳۷۷/۱/۳۱ شورای عالی حفاظت محیط زیست)

تعرفه بررسی و بازدید از واحدهای صنعتی، خدماتی، کشاورزی، معدنی و غیره (اعم از واحدهای موجود، در حال احداث و استقرار، تغییر محل یا بهره برداری) در هر یک از مراحل بازدید، بررسی و ارائه رهنمود، مطابق جدول زیر تعیین می شود:

ردیف	نوع فعالیت	کد «الف» (رده ۱)	کد «ب» و «ج» (رده ۲ و ۳)	کد «د» و «ه» (رده ۴ و ۵)	کد «و» (رده ۶)	سایر موارد و شرایط
۱	واحدهای صنعتی و خدماتی	ریال ۱۰۰/۰۰۰	ریال ۲۰۰/۰۰۰	ریال ۵۰۰/۰۰۰	هر نفر ساعت ۳۵/۰۰۰	در مرحله بهره برداری دو بابر تعرفه
۲	واحدهای کشاورزی و صنایع روستایی	ریال ۵۰/۰۰۰	ریال ۱۰۰/۰۰۰	ریال ۲۵۰/۰۰۰	هر نفر ساعت ۲۵/۰۰۰	در مرحله بهره برداری دو بابر تعرفه
۳	پروژه های بزرگ عمرانی و شهرک های صنعتی (رده ۷)	-	-	-	-	کلا هر نفر ساعت ۴۵۰۰۰ ریال شامل ارزیابی زیست محیطی
۴	واحدهای درمانی و فرهنگی و آموزشی	در روستاها رایگان	شهرهای تا ۲۰۰ هزار نفر ۵۰/۰۰۰ ریال	شهرهای تا یک میلیون نفر ۱۵۰/۰۰۰ ریال	شهرهای بیش از یک میلیون نفر ۳۰۰/۰۰۰ ریال	-
۵	معادن	طبقه (۱) ۱۵۰/۰۰۰ ریال	شن و ماسه ۲۵۰/۰۰ ریال	طبقه (۲) ۴۰۰/۰۰۰ ریال	طبقات (۳) و (۴) هر نفر ساعت ۴۰/۰۰۰ ریال	بر اساس طبقه بندی قانون معادن مصوب ۱۳۶۲
۶	اجرای طرحها در مناطق تحت مدیریت سازمان	-	-	-	-	بر اساس هر نفر ساعت ۲۵۰۰۰ ریال
۷	تکثیر و پرورش جانوران، نمایشگاه و باغ وحش	-	-	-	-	بر اساس هر نفر ساعت ۱۵۰۰۰ ریال

- تبصره ۱-** حذف (با توجه به جایگزین مصوبه شماره ۷۸۹۴۶/ت ۳۹۱۲۷ هـ مورخ ۱۳۹۰/۴/۱۵ ضوابط استقرار صنایع، رده بندی این ضوابط ملاک عمل می باشد)
- تبصره ۲-** در صورت تیکه خانواده شهید، جانبازان و آزادگان صاحب واحدهای مذکور بوده و یا بیش از ۷۰ درصد سهام واحدهای مذکور متعلق به آنان باشد از پرداخت ۵۰ درصد تعرفه معاف می باشند.
- تبصره ۳-** سازمان حفاظت محیط زیست مرجع تعیین ساعات کار کارشناس می باشد این تعرفه جایگزین بند «ب» مصوبه شماره ۱۳۹ هـ می شود.

۲-۱۱- دستور العمل رده ۷ ماده ۳ ضوابط و معیارهای استقرار صنایع

(ابلاغیه شماره ۹۰/۱۸۴۵۰ مورخ ۱۳۹۰/۴/۲۹ سازمان حفاظت محیط زیست)

«دستور العمل رده ۷ ماده ۳ ضوابط و معیارهای استقرار صنایع»

- ۱- آن دسته از واحدهایی که بر اساس مصوبات شورای عالی یا هیئت وزیران مشمول انجام مطالعات ارزیابی زیست محیطی می باشند بر اساس آئین نامه مربوطه مورد بررسی و تصمیم گیری قرار می گیرند.
- ۲- آن دسته از واحدهایی که در این رده قرار دارند و مشمول انجام مطالعات ارزیابی زیست محیطی نمی باشند ضروری است متقاضی بر اساس پیوست شماره ۱ این دستور العمل نسبت به تهیه گزارش توجیهی زیست محیطی اقدام و موضوع در کارگروه کارشناسی اداره کل متشکل از مدیر کل حفاظت محیط زیست استان (رئیس کارگروه)، معاون محیط زیست انسانی اداره کل (دبیر کارگروه) نماینده معاونت محیط طبیعی اداره کل، کارشناس مسئول اداره کل مرتبط با موضوع و مجری طرح (در صورت لزوم صرفاً جهت ارائه توضیحات) مورد بررسی کارشناسی و تصمیم گیری قرار گیرد.
- ۳- استقرار شهرکهای صنعتی و نواحی صنعتی حداکثر تا مساحت ۳۰ هکتار و بدون طرح توسعه صرفاً جهت استقرار رده های ۱، ۲ و ۳ و با اولویت انتقال واحدهای تولیدی و صنعتی آلاینده و مزاحم داخل محدوده شهر و یا روستا، در خارج از محدوده شهر و با رعایت حداقل فواصل رده ۴ مطابق جدول شماره ۲ پیوست مصوبه ضوابط استقرار صنایع و همچنین رعایت مفاد بند ۱ و ۲ این دستور العمل بلامانع می باشد.
- ۴- استقرار شهرکهای صنعتی و نواحی صنعتی با ایجاد واحدهای بالاتر از رده ۳ در خارج از حریم شهر و با رعایت حداقل فواصل رده ۶ مطابق جدول شماره ۲ پیوست مصوبه ضوابط استقرار صنایع و همچنین رعایت مفاد بند ۱ و ۲ این دستور العمل بلامانع می باشد.
- ۵- برای کلیه واحدهای رده ۷ ماده ۳ به استثنای ردیف ۳ این دستور العمل، تعیین فواصل بر اساس مطالعات و بررسی کارشناسی می باشد و رعایت حداقل فواصل رده ۶ مطابق جدول شماره ۲ پیوست مصوبه ضوابط استقرار صنایع الزامی می باشد.

پیوست شماره ۱۵ دستور العمل رده ۷ ماده ۳ ضوابط و معیارهای استقرار صنایع

فهرست مندرجات گزارش توجیهی زیست محیطی (حداکثر در ۲۵ صفحه)

- ۱- عنوان طرح یا پروژه
- ۲- کارفرما و مجری طرح (آدرس، تلفن و فاکس)
- ۳- محل و مساحت اجرای طرح و تعیین آن بر روی نقشه توپوگرافی ۱/۲۵۰۰۰ با ذکر تعیین فواصل از سایر کاربری ها
- ۴- تشریح از فرآیند تولید و نوع محصولات تولیدی با ارائه فلو دیاگرام
- ۵- فازبندی کلی و زمانبندی اجرای طرح یا پروژه در فاز ساخت و بهره برداری
- ۶- پلان جانمایی تاسیسات طرح یا پروژه با کلیه تاسیسات وابسته
- ۷- طریقه و محل تامین منابع مصرفی شامل مواد اولیه، آب مصرفی، سوخت و انرژی
- ۸- برآورد نیروی انسانی
- ۹- بررسی اجمالی از وضعیت محیط زیست طبیعی و بیولوژیکی منطقه (اقلیم (آب و هوا) گلباد، ارتفاع، شیب، منابع آب، خاک، پوشش گیاهی و جانوری و...)
- ۱۰- تشریح موقعیت طرح نسبت به مناطق تحت مدیریت سازمان و تعیین آن بر روی نقشه
- ۱۱- بررسی مختصری از وضعیت محیط اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی
- ۱۲- تشریح میزان پاکتراشی، خاکبرداری و نحوه دپونخاله های ساختمانی
- ۱۳- ارائه برنامه مدیریت و پایش زیست محیطی با تاکید بر مدیریت پسماند (نوع، حجم، طریقه و محل دفع)، پساب (نوع، حجم، طریقه و محل دفع)، کنترل آلودگی هوا (نوع، حجم، طریقه و نحوه کنترل یا نوع سیستم های کنترلی)
- ۱۴- مدارک و مستندات مورد نیاز شامل: تصویر سند مالکیت محل اجرای طرح، جواز تاسیس یا موافقت نامه دستگاه ذیربط، پرسشنامه زیست محیطی، تصویر مجوز تامین آب، و...

۲-۲-۱۲- بخش نامه اجرای ضوابط و معیارهای استقرار واحدها و فعالیتهای صنعتی و تولیدی

(موضوع تصویب نامه شماره ۷۸۹۴۶/ت/۳۹۱۲۷ مورخ ۱۳۹۰/۴/۱۵ هیئت وزیران) ابلاغیه شماره ۹۰/۲۳۸۹۶ مورخ ۱۳۹۰/۶/۵ سازمان حفاظت محیط زیست

«بخش نامه اجرای ضوابط و معیارهای استقرار واحدها و فعالیتهای صنعتی و تولیدی»

- ۱- واحدهای صنعتی و تولیدی غیر مزاحم و غیر آلاینده رده (۱) موضوع ماده (۳) مصوبه با رعایت بند (۲۰) ماده ۵۵ قانون شهرداری ها مصوب ۱۳۳۴، می توانند با تشخیص اداره کل حفاظت محیط زیست استان در کاربری های مجاز که در طرحهای جامع و هادی شهر و روستا تعیین شده است، استقرار یابند.
- ۲- استقرار واحدهای صنعتی و تولیدی در شهر کهای صنعتی قدیمی فاقد زون بندی با تشخیص اداره کل حفاظت محیط زیست استان و هماهنگی مدیریت شهرک صنعتی خواهد بود. لیکن برای شهر کهای صنعتی جدید الزامی می باشد

۳- واحدهای آلاینده‌ای که بنا به تشخیص اداره کل حفاظت محیط زیست استان بعلت ایجاد مزاحمت برای سایر واحدها، نمی‌توانند در داخل شهر کها و نواحی صنعتی استقرار یابند، استقرار آنها در خارج از شهر کهای صنعتی با رعایت فواصل تعیین شده بلامانع می‌باشد.

۴- آن دسته از واحدهای صنعتی (نظیر کانی‌های غیر فلزی) که ماهیتاً وابسته به معادن هستند بنا به تشخیص اداره کل می‌توانند خارج از شهر کها و نواحی صنعتی بر حسب نوع رده با رعایت فواصل تعیین شده استقرار یابند.

۵- رده‌های ۱ تا ۳ صنایع ماشین‌سازی (گروه ۱۰۰۰) فقط در حد خدمات ماشین‌کاری و تراشکاری می‌باشد.

تبصره- بررسی کلیه واحدهای تولیدی فلزی بر اساس گروه صنایع فلزی (گروه ۵۰۰۰) ملاک عمل می‌باشد.

۶- فاصله از جاده‌ها صرفاً رعایت حریم تعیین شده مصوب توسط وزارت راه و شهرسازی و موافقت اداره کل مربوطه می‌باشد.

۷- منظور از تالاب در جدول شماره ۲ ضوابط استقرار صنایع تالاب‌های بین‌المللی ثبت شده در کنوانسیون بین‌المللی رامسر می‌باشد.

۸- دستورالعمل شماره ۱۹ ابلاغیه شماره ۱۶۳۶۵-۱۱ مورخ ۱۳۸۷/۳/۲۰ شورای معاونین سازمان قابلیت اجرایی دارد.

۹- در ارتباط با نحوه تعیین رده بندی واحدهای تولیدی و صنعتی، ادارات کل حفاظت محیط زیست استان می‌توانند ضمن تطبیق موارد مشابه با رده بندی‌های موجود در ضوابط جدید و تشخیص تشابه نسبت به تعیین رده بندی استقرار واحد اقدام نمایند. در غیر این صورت ضروری است اداره کل حفاظت محیط زیست استان جهت تعیین رده بندی موضوع را با کلیه سوابق (شامل تصویر جواز تاسیس واحد، پرسشنامه زیست‌محیطی تکمیل شده توسط متقاضی و مورد تأیید اداره کل حفاظت محیط زیست استان مربوطه به همراه شرح فرآیند تولید و تعیین رده پیشنهادی) به دفتر ارزیابی زیست‌محیطی (دبیرخانه ضوابط استقرار صنایع) ارسال نمایند.

۱۰- استقرار واحدهای صنعتی رده (۷) در داخل مناطق ویژه اقتصادی که دارای مجوز و یا دارای تاییدیه ارزیابی زیست‌محیطی می‌باشند، استقرار هر واحد با رعایت مفاد دستورالعمل رده ۷ (موضوع ابلاغیه شماره ۹۰/۱۸۴۵۰ مورخ ۱۳۹۰/۴/۲۹)، بلامانع است.

۱۱- استقرار واحدهای صنعتی و تولیدی رده‌های ۱ تا ۳ در مستثنیات داخل مناطق تحت مدیریت سازمان در صورت تأیید معاونت محیط طبیعی و تنوع زیستی سازمان، صرفاً برای صنایع پاک و سازگار با محیط زیست و توسعه پایدار و با رعایت ضوابط استقرار بلامانع می‌باشد.

۱۲- در خصوص اجرای ماده ۹ ضوابط استقرار، دستگاه اجرایی صدور جواز تاسیس باید ضمن ارسال رونوشت جواز تاسیس موقعیت مکانی واحد (نظیر مختصات جغرافیایی، فاصله از سایر کاربری‌ها و...) را نیز به اداره کل اعلام نماید و اداره کل در صورت مغایرت واحد با ضوابط، اعلام نظر خواهد نمود.

تبصره- مدت زمان تعیین شده به مدت ۲ هفته در ماده ۹، از زمان تکمیل پرونده می‌باشد.

۱۳- به استناد ماده ۱۸۸ قانون برنامه پنجم توسعه مقرر است سازمان ضوابط و استانداردهای زیست‌محیطی مشخص را از طریق معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی به دستگاههای اجرایی اعلام نماید و تمامی دستگاهها ملزم به رعایت آن خواهند بود و از سال دوم برنامه ۵ ساله پنجم توسعه نیازی به استعلام از اداره کل حفاظت محیط زیست استان به استثنای واحدهای رده ۷ نخواهد بود. بدیهی است تا زمان ابلاغ ضوابط از طریق معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی به دستگاههای اجرایی، کماکان استعلام از ادارات کل حفاظت محیط زیست استان طبق روال قبل صورت پذیرد. (موضوع طی بخش نامه ۹۰/۵۶۲۸۲ مورخ ۹۰/۱۲/۲۱ ابلاغ شده است)

۱۴- در صورت عدم رعایت ضوابط استقرار صنایع توسط دستگاههای اجرایی و استقرار و فعایت واحدهای صنعتی و تولیدی، اداره کل حفاظت محیط زیست استان مطابق مواد ۱۲ و ۱۳ قانون نحوه جلوگیری از آلودگی هوا نسبت به تعطیلی واحد اقدام نماید و مسئولیت عدم رعایت ضوابط با دستگاه صادر کننده جواز تاسیس خواهد بود.

۱۵- منظور از چاهها و قنوات کشاورزی در جدول شماره ۲ ضوابط، چاهها و قنواتی هستند که صرفاً برای مزارع و باغات کشاورزی مورد استفاده قرار می‌گیرند.

۱۶- استقرار واحدهای صنعتی و تولیدی در حریم چاهها و قنوات کشاورزی در صورت تغییر کاربری به صنعتی و یا واحد تولیدی کشاورزی و با موافقت سازمان جهاد کشاورزی یا شرکت سهامی آب منطقه‌ای استان بلامانع خواهد بود.

۱۷- ملاک تشخیص کاربری کشاورزی، نظر سازمان جهاد کشاورزی استان و ادارات تابعه آن می‌باشد.^۱

۱۸- نحوه اجرای ماده ۸ ضوابط استقرار صنایع بر اساس دستورالعمل پیوست شماره (۱) این بخش نامه می‌باشد.

۱۹- واحدهای صنعتی رده (۷) می‌بایست صرفاً در خارج از حریم شهر با رعایت مفاد ۵ دستورالعمل رده (۷) (موضوع ابلاغیه شماره ۹۰/۱۸۴۵۰ مورخ ۱۳۹۰/۴/۲۹) استقرار یابند.

۲۰- منظور از کلمه این رده در تبصره ۴ ماده ۳ ضوابط استقرار، رده ۷ می‌باشد که این گونه واحدها باید خارج از شهر کها و نواحی صنعتی استقرار یابند لیکن اگر شهرک صنعتی تخصصی (بعنوان مثال شهرک تخصصی صنایع غذایی، شهرک تخصصی فولاد و ...) وجود داشته باشد با رعایت موارد بند ۱۹ این بخشنامه استقرار آنها در داخل اینگونه شهرکها بلامانع است.

۲۱- نظر به اینکه ضوابط واحدهای خدماتی در حال تدوین می‌باشد ضروری است تا تصویب ضوابط واحدهای خدماتی کما فی السابق اقدام شود. (طی بخشنامه شماره ۹۰/۲۷۴۱۰ مورخ ۱۳۹۰/۶/۲۸ سازمان ابلاغ شده است)

۲۲- نحوه تعیین تعرفه حق الزحمه کارشناسی بر اساس مصوبه شماره ۱۵۷ مورخ ۱۳۷۷/۱/۳۱ شورای عالی حفاظت محیط زیست مطابق جدول مربوطه و معادل آن به شرح «الف» معادل رده (۱)، «ب» و «ج» معادل رده ۲ و ۳، «د» و «ه» معادل رده ۴ و ۵، «و» معادل رده ۶ و ۲۵ ساعت کار کارشناسی) و (رده ۷ معادل پروژه‌های بزرگ تولیدی و عمرانی- برای طرحهای مشمول ارائه ارزیابی زیست‌محیطی ۱۰۰ ساعت کار کارشناسی و برای پروژه‌های مشمول ارائه گزارش توجیهی زیست‌محیطی تا حداکثر ۵۰ ساعت کار کارشناسی) خواهد بود.

۲۳- مرجع تعیین کاربری های صنعتی و یا مکانهای صنعتی جهت استقرار صنایع بر حسب موقعیت های تعیین شده، طرحهای مصوب جامع شهری و هادی روستایی بوده و متولی آنها در خصوص طرحهای جامع شهری اداره کل راه و شهرسازی استان و در خصوص طرحهای هادی، بنیاد مسکن انقلاب اسلامی استان می‌باشد.

۲۴- شهرها و روستاهایی که فاقد کاربری های صنعتی اعم از شهرک یا ناحیه صنعتی و یا مکان صنعتی باشند بر حسب نوع رده مطابق ضوابط تعیین شده می‌توانند با رعایت فواصل تعیین شده در سایر کاربری های مجاز استقرار یابند.

۲۵- نحوه استقرار واحدهای صنعتی و تولیدی در مراکز سکونت زیر ۲۰ خانوار بر حسب نوع رده صنعتی با رعایت نصف (۰/۵۰) فواصل تعیین شده در جدول شماره ۲ ضوابط استقرار صنایع خواهد بود.

۲۶- با توجه به تصویب جدول منطقه بندی کشور جهت ضوابط استقرار صنایع، از آنجائیکه تدوین ضوابط منطقه ای در دست تهیه می‌باشد، ضروری است ادارات کل حفاظت محیط زیست بر حسب نوع منطقه نسبت به ارسال پیشنهادات مربوطه به معاونت محیط زیست انسانی اقدام تا مراتب پس از بررسی و جمع بندی در دبیرخانه ضوابط استقرار، جهت تصویب به کمیسیون امور زیربنایی، صنعت و محیط زیست ارسال گردد.

۱- با توجه به اصلاحیه ضوابط و معیارهای استقرار صنایع (موضوع تصویب نامه مورخ ۹۱/۲/۴ هیئت وزیران) و حذف عبارت چاه و قنوات کشاورزی از ردیف ۱۱ جدول شماره ۲-۲، بندهای ۱۵ و ۱۶ کاربرد ندارند.

۲۷- به استناد ماده ۷ ضوابط استقرار صنایع، فهرست رده بندی صنایع در دبیرخانه کمیته ماده ۷ مستقر در معاونت محیط زیست انسانی مورد بازنگری و اصلاح قرار می گیرد. بدیهی است هر گونه اصلاح و یا تعیین کد جدید در فهرست رده بندی به صورت دوره‌ای با آخرین ویرایش از طریق دبیرخانه مذکور به کلیه استانها اعلام می گردد و از تاریخ ابلاغ، آخرین نسخه فهرست رده بندی ملاک عمل خواهد بود.

۲۸- سایر قوانین و مصوبات مرتبط با استقرار صنایع (شامل محدوده ممنوعه شعاع ۱۲۰ کیلومتری تهران و اصلاحات بعدی آن، محدوده ممنوعه شعاع ۵۰ کیلومتری اصفهان، محدوده ممنوعه شعاع ۳۰ کیلومتری اراک و...) که در ماده ۱۲ ضوابط استقرار صنایع به لغو آنها اشاره نگردیده است به قوت خود باقی می باشد.

۲۹- سایر دستورالعمل‌های مرتبط با ضوابط استقرار صنایع که مغایر با اجرای ضوابط جدید می باشد، از تاریخ صدور این بخش نامه لغو می گردد.

۳۰- تفاهم نامه فیما بین سازمان حفاظت محیط زیست و سازمان میراث فرهنگی و گردشگری به شماره ۱۰۰/۱۱/۶۴۱۴۵ مورخ ۱۳۸۷/۱۰/۸ در خصوص تعیین ضوابط واحدهای تفریحی و توریستی لغو می گردد.

۲-۱۳- پیوست شماره (۱) - دستورالعمل اجرایی ماده ۸ ضوابط و معیارهای استقرار واحدهای صنعتی و تولیدی

(موضوع تصویب نامه شماره ۷۸۹۴۶/ت/۳۹۱۲۷ ه مورخ ۹۰/۴/۱۵ هیات محترم وزیران)

ماده ۱- چنانچه در موارد استثنایی، شرایط تطبیق ضوابط استقرار و تصمیم گیری برای استقرار واحد صنعتی و تولیدی وجود نداشته باشد و یا مکان پیشنهادی برای استقرار واحد مذکور (با توجه به در نظر گرفتن فرآیند تولید، توپوگرافی منطقه، شرایط اقلیمی، ظرفیت قابل تحمل محیط زیست، جهت بادهای غالب و گسترش شهری)، در صورت فعالیت واحد، از تاثیر پذیری کمی بر محیط برخوردار باشد و تامین فواصل لازم، بر اساس جدول شماره ۲ ضوابط، برای واحد مورد نظر میسر نباشد، اداره کل حفاظت محیط زیست استان برای اعلام نظر می تواند درخواست متقاضی را بر اساس مواد اجرایی این آئین نامه، به شرح زیر مورد بررسی قرار داده و تصمیم گیری نماید.

ماده ۲- با عنایت به مفاد ماده یک این آئین نامه، چنانچه فعالیت واحد صنعتی و تولیدی در رده های (۱) تا (۳) موضوع ماده ۳ ضوابط استقرار صنایع قرار داشته باشد، موضوع می تواند بدون اخذ نظر معاونت محیط زیست انسانی در کارگروه ماده ۸ استانی ضوابط استقرار صنایع مورد بررسی و تصمیم گیری قرار گیرد.

تبصره ه - با عنایت به مفاد ماده ۱۲ ضوابط استقرار صنایع و لغو مصوبه شماره ۲۷۹۶۵/ت/۳۲۰۱۰ ه مورخ ۸۴/۵/۸ هیات محترم وزیران، اعمال تقلیل کد (رده) ضوابط استقرار در مورد مفاد این ماده مجاز نمی باشد.

ماده ۳- با توجه به مفاد ماده یک، در خصوص واحدهایی که فعالیت آنها با رده های (۴) تا (۷) موضوع ماده ۳ مصوبه ضوابط استقرار صنایع تطابق دارد، اداره کل موضوع را با کلیه مستندات به شرح زیر، جهت بررسی در کارگروه ستادی ماده ۸ ضوابط استقرار صنایع (مستقر در معاونت محیط زیست انسانی) ارسال نماید.

الف- تکمیل و ارسال پرسشنامه زیست محیطی (نمونه پیوست) که توسط کارشناسان ادارات کل حفاظت محیط زیست استان تکمیل و به امضای مدیر کل محیط زیست استان رسیده و ممه‌ور به مهر اداره کل محیط زیست استان گردیده است.

- ب- اعلام دلایل عدم تطابق استقرار واحد متقاضی با ضوابط استقرار و نظر کارشناسی اداره کل محیط زیست استان
ج- ارسال یک نسخه خوانا از تصویر جواز تاسیس صادره واحد متقاضی

۲-۲-۱۴- پرسش نامه زیست محیطی

- ۱- نام واحد:
- ۲- نام مالک:
- ۳- نوع مالکیت:
- ۴- استان/شهرستان:
- ۵- نشانی دقیق محل پیشنهادی واحد (بانضمام کروکی محل مورد تقاضا):
- ۶- مختصات جغرافیایی (طول و عرض جغرافیایی) مکان پیشنهادی واحد با GPS:
- ۷- مساحت زمین و زیربنای تاسیسات:
- ۸- موقعیت توپوگرافی مکان پیشنهادی واحد (بانضمام نقشه توپوگرافی ۱/۵۰۰۰۰ یا بزرگتر):
- ۹- جهت بادهای غالب منطقه مورد نظر:
- ۱۰- تشریح کاربری های منطقه مورد نظر (بانضمام یک نسخه نقشه کاربری اراضی منطقه با مقیاس ۱/۵۰۰۰۰ یا بزرگتر):
- ۱۱- موقعیت مکانی واحد نسبت به محدوده مصوب قانونی شهری /روستایی:
- ۱۲- فاصله محل واحد پیشنهادی از:
  - سکونتگاهها:
  - مراکز بهداشتی و درمانی:
  - چشمه، قنوات، چاه (عمیق /نیمه عمیق):
  - دریا، دریاچه، تالاب و سایر توده آب های سطحی:
  - ۱۳- عمق سطح ایستابی آب های زیرزمینی منطقه:
  - ۱۴- نوع محصول:
- ۱۵- ظرفیت تولید سالیانه:
- ۱۶- نوع و میزان مواد اولیه مصرفی و بینابینی:

۱۷- نوع و میزان سوخت مصرفی:

۱۸- میزان و نحوه تامین آب مصرفی:

۱۹- تشریح و تصریح جزئیات فرآیند تولید بانضمام ترسیم فلودیاگرام و بلوک دیاگرام تولید:

۲۰- پسآب بهداشتی (میزان تولید و نحوه دفع)

۲۱- پسآب صنعتی (میزان تولید، ظرفیت تصفیه خانه، میزان لجن تولیدی و نحوه دفع):

۲۲- پسماندهای خطرناک (نوع و میزان تولید و نحوه دفع):

۲۳- پسماندهای صنعتی (نوع و میزان و نحوه دفع):

۲۴- نوع و میزان آلاینده های منتشره:

۲۵- نحوه کنترل آلاینده ها:

۲۶- نظر کارشناسی اداره کل و کد استقرار پیشنهادی:

۲۷- نام و امضای کارشناس تکمیل کننده پرسشنامه:

۲۸- نام و امضای مدیر کل محیط زیست استان و مهر اداره کل:

۲-۳- پیوست شماره (۴) ضوابط و معیارهای استقرار واحدهای صنعتی و تولیدی

(موضوع تصویب نامه شماره ۷۸۹۴۶/ت ۳۹۱۲۷ مورخ ۱۳۹۰/۴/۱۵ و تصویب نامه اصلاحیه شماره ۱۷۹۵۶/ت ۳۹۱۲۷ مورخ ۱۳۹۱/۲/۴ هیئت وزیران)

جدول ۲-۳-۱- طبقه بندی و تعیین رده های واحدهای صنعتی و تولیدی
(بادرج آخرین کدهای جدید تعیین شده در کمیته ماده ۷ ضوابط و معیارهای استقرار واحدهای صنعتی و تولیدی)

جدول ۲-۳-۱- گروه صنایع غذایی (۱۰۰۰)

رده ۱

ردیف	نام واحد
۱۱۰۱	تهیه و بسته بندی خشکبار بدون شستشو
۱۱۰۲	بسته بندی خرما بدون شستشو
۱۱۰۳	واحد تولید آب نبات و پولکی و شکر پنیر و غیره تا ۳۰۰ تن در سال
۱۱۰۴	واحد تولید نبات (نبات ریزی)
۱۱۰۵	واحد تولید گز و سوهان تا ۳۰۰ تن در سال
۱۱۰۶	واحد بسته بندی نمک و ادویه جات
۱۱۰۷	واحد بسته بندی چای
۱۱۰۸	واحد بسته بندی قهوه
۱۱۰۹	واحد تولید نان صنعتی تا ۳۰۰ تن در سال
۱۱۱۰	واحد بسته بندی عسل
۱۱۱۱	تولید بستنی تا ۳۰۰ تن در سال
۱۱۱۲	تولید شیرینی و نان تا ۳۰۰ تن در سال
۱۱۱۳	آسیاب و تولید آرد گندم و جو تا ۳۰۰ تن در سال
۱۱۱۴	واحد بسته بندی کره و سایر لبنیات
۱۱۱۵	تولید بیسکویت و شکلات تا ۳۰۰ تن در سال
۱۱۱۶	واحد رشته بری تا ۳۰۰ تن در سال
۱۱۱۷	واحد ماکارونی سازی تا ۳۰۰ تن در سال
۱۱۱۸	واحد تولید آج موم (مخصوص کندوی عسل)
۱۱۱۹	واحد بسته بندی سبزیجات و میوه جات
۱۱۲۰	واحد تولید یخ

ادامه جدول ۲-۴-۱- گروه صنایع غذایی (۱۰۰۰)

ردیف	نام واحد
۱۱۲۱	واحد تولید نان بستنی
۱۱۲۲	واحد بسته بندی گلاب
۱۱۲۳	واحد بسته بندی عرقیات گیاهی
۱۱۲۴	واحد بسته بندی جو بدون عملیات و بوجاری و شستشو
۱۱۲۵	واحد سورتینگ و بسته بندی حبوبات بدون بوجاری
۱۱۲۶	واحد تولید بهبود دهنده کیفیت آرد
۱۱۲۷	واحد تولید غذای کودک از آرد غلات آماده بدون عملیات بوجاری و آسیاب
۱۱۲۸	واحد جمع آوری شیر تا ظرفیت ۵ تن در روز در مراکز روستایی
۱۱۲۹	بسته بندی آب میوه از کنسانتره بدون شستشو.
۱۱۳۰	واحد تولید غذای آماده تا ۹۰۰ تن در سال
۱۱۳۱	واحد پخت آجیل
۱۱۳۲	واحد تولید پودر قارچ مشروط به عدم وجود عملیات شستشو در فرآیند تولید
۱۱۳۳	واحد جمع آوری شیر تا ظرفیت ۵۰ تن در روز در مراکز شهری
۱۱۳۴	واحد تولید پودر پوست پسته
۱۱۳۵	واحد بسته بندی عرقیات و داروهای گیاهی
۱۱۳۶	واحد بسته بندی گوشت قرمز و سفید
۱۱۳۷	واحد بسته بندی سمنو
۱۱۳۸	واحد بسته بندی تخم مرغ

رده ۲

ردیف	نام واحد
۱۲۰۱	واحد تولید قند حبه و کله به روش نم زدن و بدون روش پخت
۱۲۰۲	واحد تولید همبرگر
۱۲۰۳	واحد لپه سازی
۱۲۰۴	واحد تصفیه نمک و بسته بندی
۱۲۰۵	واحد تولید نمک پیدار و یا مشابه آن
۱۲۰۶	کارخانه برنج پاک کنی
۱۲۰۷	واحد تولید بیسکویت و شکلات بیش از ۳۰۰ تن در سال

ادامه جدول ۲-۴-۱- گروه صنایع غذایی (۱۰۰۰)

ردیف	نام واحد
۱۲۰۸	واحد تهیه ، شستشو و بسته بندی خشکبار و خرما
۱۲۰۹	واحد تولید ما کارونی بیش از ۳۰۰ تن در سال
۱۲۱۰	واحد تولید رشته بری بیش از ۳۰۰ تن در سال
۱۲۱۱	واحد تولید عرقیات گیاهی
۱۲۱۲	واحد تولید ترشیجات، شورپیچات و رب سازی تا ۳۰۰ تن در سال
۱۲۱۳	تولید گز و سوهان بیش از ۳۰۰ تن در سال
۱۲۱۴	تولید آب نبات ، پولکی ، شکر پنیر و غیر و بیش از ۳۰۰ تن در سال
۱۲۱۵	کارخانه چای خشک کنی
۱۲۱۶	تولید بستنی و ژله بیش از ۳۰۰ تن در سال
۱۲۱۷	تولید پودر میوه و لواشک
۱۲۱۸	تولید آدامس
۱۲۱۹	پودر سیر و پیاز و سیب زمینی
۱۲۲۰	تولید چیپس و کوران فلکس - پفک
۱۲۲۱	تولید شیرینی و نان بیش از ۳۰۰ تن در سال
۱۲۲۲	واحد تولید روغن خوراکی از کره
۱۲۲۳	واحد تولید شیره خرما و انگور
۱۲۲۴	واحد تولید انواع سس
۱۲۲۵	واحد تولید پودر و پروتئین سویا
۱۲۲۶	واحد تولید حلوا شکر و حلوا رده
۱۲۲۷	واحد تولید دودی کردن ماهی
۱۲۲۸	واحد بادام شیرین کن
۱۲۲۹	واحد پوست کن غلات و حبوبات
۱۲۳۰	واحد تولید آرد به روش نم زدن سریع
۱۲۳۱	واحد فرمولاسیون آنزیم های دباغی ، غذایی از مواد آماده
۱۲۳۲	واحد تولید شیر و پنیر و ماست نباتی از سویا
۱۲۳۳	واحد زیره پاک کنی
۱۲۳۴	واحد بسته بندی جو با عملیات بوجاری و شستشو.

ادامه جدول ۲-۴-۱- گروه صنایع غذایی (۱۰۰۰)

ردیف	نام واحد
۱۲۳۵	واحد بادام شیرین کن
۱۲۳۶	واحد سورتینگ و بسته بندی حیوانات با بوجاری
۱۲۳۷	واحد بسته بندی و انجماد گوشت سفید بدون کشتارگاه
۱۲۳۸	واحد پاستوریزاسیون و بسته بندی آب معدنی
۱۲۳۹	واحد آماده سازی و بسته بندی پودر نوشابه های غیر الکلی از مواد آماده
۱۲۴۰	واحد تولید شیرین گندمک
۱۲۴۱	واحد تولید بسته بندی و انجماد گوشت قرمز بدون کشتار
۱۲۴۲	واحد تولید عصاره کولا با طعم های مختلف و اسانس از مواد آماده
۱۲۴۳	واحد تولید خوراک دام از گندم، جو و ذرت
۱۲۴۴	تولید اسانس های خوراکی از عصاره های آماده
۱۲۴۵	واحد تولید پودر یونجه
۱۲۴۶	واحد تولید پودر کتلت و مواد مشابه
۱۲۴۷	واحد تولید اسانس، تنطور، آکالوئیداز مواد طبیعی و شیمیائی
۱۲۴۸	واحد تولید شربت آلات
۱۲۴۹	واحد تولید شیرین بلوط
۱۲۵۰	واحد تولید آبمیوه و آبغوره تا ۱۰۰۰ تن درسال
۱۲۵۱	واحد تولید غذای آماده با ظرفیت بیش از ۹۰۰ تن در سال
۱۲۵۲	واحد تولید اسپری زعفران
۱۲۵۳	واحد تولید پودینگ
۱۲۵۴	واحد بسته بندی آرد
۱۲۵۵	واحد بسته بندی روغن های گیاهی، خوراکی، وازلین، پارافین
۱۲۵۶	واحد تولید پودر گوجه فرنگی تا ظرفیت ۳۰۰۰
۱۲۵۷	واحد بسته بندی کله گاوی، گوسفندی، سیرابی و شیردان
۱۲۵۸	واحد تولید رنگ خوراکی
۱۲۵۹	واحد تولید زیتون پرورده
۱۲۶۰	واحد نانوائی صنعتی با ظرفیت ۳۰۰ تن تا ۳۰۰۰ تن درسال
۱۲۶۱	واحد تولید سیگار ت فیلتر دار

ادامه جدول ۲-۴-۱- گروه صنایع غذایی (۱۰۰۰)

ردیف	نام واحد
۱۲۶۱	واحد تولید سیگارت فیلتر دار
۱۲۶۲	تولید نوشابه طبیعی از اسانس گیاهی
۱۲۶۳	واحد جداسازی باقلا از پوست
۱۲۶۴	واحد تولید پودر سوخاری
۱۲۶۵	واحد بسته بندی ذرت علوفه ای
۱۲۶۶	واحد عمل آوری و بسته بندی قارچ خوراکی
۱۲۶۷	جمع آوری شیر با ظرفیت بیش از ۵ تن در روز در مراکز روستایی و بیش از ۵۰ تن در روز در مراکز شهری
۱۲۶۸	واحد تولید و بسته بندی مکمل غذایی انسان تا ظرفیت ۹۰۰ تن در سال
۱۲۶۹	واحد سرخ کردن سبزیجات
۱۲۷۰	واحد تولید دسر
۱۲۷۱	واحد تولید پودر و شیره شیرین بیان

رده ۳

ردیف	نام واحد
۱۳۰۱	واحد تولید آب میوه و کنسانتره
۱۳۰۲	واحد نانوایی صنعتی بیش از ۳۰۰۰ تن در سال
۱۳۰۳	واحد تولید دوغ بدون گاز
۱۳۰۴	واحد تولید کمپوت و کنسرو میوه سبزیجات و انواع مربا
۱۳۰۵	واحد تولید پکتین از پوست مرکبات
۱۳۰۶	واحد تولید نشاسته ، گلوکز ، مالتوز ، لاکتوز ، لولز و سوربیتول
۱۳۰۷	واحد نمک کوبی (آسیاب نمک)
۱۳۰۸	واحد صنعتی تولید سرکه
۱۳۰۹	تولید فرآورده های گوشتی با شستشو و بدون کشتار (سوسیس و کالباس)
۱۳۱۰	واحد ذرت خشک کنی همراه با تأسیسات انبار و سیلو
۱۳۱۱	واحد خشک کردن غلات
۱۳۱۲	واحد تولید لیزین(اسیدهای آمینه) تا ظرفیت ۶۰۰۰ تن در سال
۱۳۱۳	واحد تولید پودر پنیر
۱۳۱۴	واحد تغلیط آب پنیر

ادامه جدول ۲-۴-۱- گروه صنایع غذایی (۱۰۰۰)

نام واحد	ردیف
واحد تولید لبنیات و شیر پاستوریزه تا ظرفیت ۶۰۰۰ تن در سال	۱۳۱۵
واحد تولید و عمل آوری فرآورده های دریایی	۱۳۱۶
واحد تولید قند مایع تا ظرفیت ۶۰۰۰ تن در سال	۱۳۱۷
واحد تولید آبلیمو و آبغوره	۱۳۱۸
واحد تولید و بسته بندی و انجماد بال و پای مرغ و آرایش آن	۱۳۱۹
واحد تولید قند حبه و کله با روش پخت	۱۳۲۰
واحد تولید پودر هویج	۱۳۲۱
واحد تولید توتون و تنباکو (میوه ای و سیگاری)	۱۳۲۲
واحد تولید مشتقات نشاسته (دکسترین سفید، زرد، نشاسته ژلونیه)	۱۳۲۳
واحد بسته بندی بال، گردن و پای مرغ (حذف- مشابه ردیف ۱۳۱۹)	۱۳۲۴
واحد تولید کافئین از ضایعات چای	۱۳۲۵
واحد تولید عصاره جوانه گندم، جو، ذرت و پروتئین	۱۳۲۶
واحد ترمینال ضبط پسته شامل پوست کندن، شستشو، جدا کردن و خشک کردن	۱۳۲۷
واحد تولید و ترمینال ضبط پسته (حذف - مشابه ردیف ۱۳۲۷)	۱۳۲۸
واحد تولید سرکه از ضایعات خرما	۱۳۲۹
واحد تولید مکمل های غذایی - رژیمی بر پایه پروتئین و کربوهیدرات - بسته بندی کراتین منوهیدرات وال - گلوتامین و شکوپار	۱۳۳۰
تولید انواع مکمل غذایی انسان (غذایی و تقویتی)، نشاسته اصلاح شده، بسته بندی شیر خشک و غذای مخصوص بیماران	۱۳۳۱
واحد تولیدی گلخانه ای جلبک کلرلا ولگاریس	۱۳۳۲
واحد تولید مکمل غذایی رژیمی بیش از ۹۰۰ تن در سال	۱۳۳۳
واحد تولید ترشیجات، شوربیجات و رب سازی بیش از ۳۰۰ تن در سال	۱۳۳۴
واحد پوست گیری و بسته بندی خشکبار	۱۳۳۵
واحد فرآوری و بسته بندی آرایش دامی (پاک کردن کله، پاچه و سیرابی)	۱۳۳۶

رده ۴

نام واحد	ردیف
واحد تولید آرد با شستشوی گندم	۱۴۰۱

ادامه جدول ۲-۴-۱- گروه صنایع غذایی (۱۰۰۰)

ردیف	نام واحد
۱۴۰۲	واحد استحصال روغن زیتون
۱۴۰۳	واحد تصفیه روغن زیتون
۱۴۰۴	واحد تولید روغن ماهی
۱۴۰۵	واحد تولید روغن گیاهی بدون تصفیه برای مصارف طبی، صنعتی و خوراکی
۱۴۰۶	واحد تولید شیر و لبنیات پاستوریزه بیش از ۶۰۰۰ تن در سال
۱۴۰۷	تولید انواع محصولات از توتون و تنباکو (سیگار)
۱۴۰۸	واحد تولید نوشابه های غیر الکلی
۱۴۰۹	واحد تولید ماءالشعیر و عصاره مالت
۱۴۱۰	واحد تولید مخمر و خمیر مایه
۱۴۱۱	واحد تولید شیر خشک و غذای کودک
۱۴۱۲	واحد تولید و بسته بندی مواد غذایی از قبیل کنسرو ماهی، کنسرو گوشت و لوبیا و غیره
۱۴۱۳	واحد تولید دوغ گازدار
۱۴۱۴	واحد تولیدی پودر تخم مرغ
۱۴۱۵	واحد تصفیه و بسته بندی روغن نباتی بدون عملیات روغن کشی
۱۴۱۶	واحد تولید خوراک میگو و ماهی با پودر آماداده
۱۴۱۷	واحد تولید اسید سیتریک - پودر صدف
۱۴۱۸	واحد تولید روغن خام، کنجاله و لینتر پنبه بدون تصفیه روغن
۱۴۱۹	واحد تولید کره نباتی (مارگارین)
۱۴۲۰	واحد تولید قند مایع بیش از ۶۰۰۰ تن در سال
۱۴۲۱	واحد تولید لیزین (اسیدهای آمینه) با ظرفیت بیش از ۶۰۰۰ تن در سال.
۱۴۲۲	واحد صنعتی نوشابه بر پایه عرقیات
۱۴۲۳	واحد تولید محرکهای بیولوژیک رشد گیاه

رده ۵

ردیف	نام واحد
۱۵۰۱	واحد تولید روغن گیاهی همراه با تصفیه
۱۵۰۲	واحد تولید پودر استخوان

ادامه جدول ۲-۴-۱- گروه صنایع غذایی (۱۰۰۰)

نام واحد	ردیف
واحد تولید پودر گوشت و تبدیل ضایعات و تولید ژلاتین	۱۵۰۳
واحد تولید پودر ماهی	۱۵۰۴
کارخانجات تولید روغن نباتی	۱۵۰۵
واحد تصفیه شکر	۱۵۰۶
واحد بتا کاروتن	۱۵۰۷
واحد تولید روغن سویای اپوکسی و فرمیات سدیم با عملیات روغن کشی و تصفیه روغن	۱۵۰۸
واحد تولید روغن خام از دانه های گیاهی	۱۵۰۹
تولید روغن خام از دانه های گیاهی (حذف- تکرار ردیف ۱۵۰۹)	۱۵۱۰
واحد تولید ژلاتین از استخوان	۱۵۱۱
	۱۵۱۲

رده ۷

نام واحد	ردیف
مجتمع های بزرگ کشت و صنعت	۱۷۰۱
کارخانجات بزرگ تولید قند و شکر	۱۷۰۲
	۱۷۰۳
* واحدهایی که حداقل یا حداکثر ظرفیت آنها در رده های مختلف مشخص نشده است می توانند در صورت ظرفیت کمتر از حداقل در رده قبل از آن و ظرفیت بیشتر از حداکثر در رده بعدی قرار گیرند.	

جدول ۲-۴-۲- گروه صنایع نساجی (۲۰۰۰)

رده ۱

نام واحد	ردیف
واحد قالی با فی، زیلو با فی و نمدمالی دستی و دست بافتها	۲۱۰۱
شیرازه دوزی حاشیه موکت و فرش ماشینی	۲۱۰۲
جوراب با فی حداکثر سه دستگاه با تولید حداکثر (۱۰۰ تن در سال)	۲۱۰۳
کشبا فی و تریکو با فی، گرد با فی، کتن و راشل حداکثر تا سه دستگاه (تا ۱۰۰ تن در سال)	۲۱۰۴
واحد تولید لباس و پوشاک حداکثر ۳۰۰۰۰ (سی هزار) دست انواع لباس و پوشاک در سال	۲۱۰۵

ادامه جدول ۲-۴-۲- گروه صنایع نساجی (۲۰۰۰)

نام واحد	ردیف
تولید طناب نخ‌ی یا کنفی ، تور ماهیگیری ، قیطان ، انواع نوار و روبان	۲۱۰۶
واحد دوزندگی لحاف و تشک و بالش بدون خط حلاجی یا با استفاده از پشم شیشه	۲۱۰۷
واحد چاپ پارچه به روش دستی (مانند پارچه قلمکار اصفهان چاپ سیلک و غیره)	۲۱۰۸
پارچه بافی دستی (غیر موتوری)	۲۱۰۹
واحد تولید فتیله نفت سوز و نوارهای صنعتی	۲۱۱۰
واحد چله پیچی	۲۱۱۱
واحد تولید پرده کرکره عمودی از رول آماده پارچه‌ای	۲۱۱۲
واحد تولید عروسک پارچه‌ای تا ظرفیت ۳۰۰ هزار عدد در سال	۲۱۱۳
واحد تولید الیاف پروپیلن	۲۱۱۴
واحد تولید وسایل ارتوپدی پارچه‌ای (مچ بند، زانو بند و...)	۲۱۱۵

رده ۲

نام واحد	ردیف
کشیافی و تریکو بافی ، گرد بافی با ظرفیت ۱۰۰ تا ۶۰۰ تن در سال	۲۲۰۱
واحد تولید موکت و منسوجات نیافته بدون رنگریزی	۲۲۰۲
واحد تولید فرش ماشینی بدون ریسندگی و رنگریزی	۲۲۰۳
جوراب بافی بیش از ۳ دستگاه با بیش از یکصد تن در سال	۲۲۰۴
واحد تولید انواع لباس و پوشاک بیش از ۳۰۰۰۰ (سی هزار) دست در سال	۲۲۰۵
تولید تور تزئینی و پرده ای بدون رنگریزی	۲۲۰۶
واحد حلاجی و ریسندگی و تولید انواع نخ (الیاف مصنوعی ، پنبه ای و ابریشمی) بدون رنگریزی تا حداکثر ۶۰۰ تن	۲۲۰۷
حلاجی و تولید انواع کاموا بدون رنگریزی	۲۲۰۸
زیپ سازی بدون رنگریزی	۲۲۰۹
واحد حلاجی و ریسندگی پشم و الیاف مصنوعی حداکثر تا ۶۰۰ تن در سال	۲۲۱۰
واحد حوله بافی بدون رنگریزی	۲۲۱۱
واحد بافندگی پارچه بدون رنگریزی	۲۲۱۲
واحد ریسندگی و بافندگی بدون رنگبری و رنگریزی (مقال خام و برزنت خام)	۲۲۱۳
واحد گونی بافی و کتانی (کنفی)	۲۲۱۴

ادامه جدول ۲-۴-۲- گروه صنایع نساجی (۲۰۰۰)

ردیف	نام واحد
۲۲۱۵	واحد گونی بافی از الیاف مصنوعی (گونی پلی پروپیلن معروف به P.P)
۲۲۱۶	واحد تولید حصیر بافی پلاستیکی
۲۲۱۷	واحد تولید لحاف تشک بالش
۲۲۱۸	پتو بافی بدون رنگرزی
۲۲۱۹	واحد تولید پارچه های ضد آب (بارانی شمعی)
۲۲۲۰	واحد بازیافت پنبه از ضایعات پنبه
۲۲۲۱	واحد تکمیل حرارتی پارچه (فیکسه) بدون عملیات شستشو و رنگرزی
۲۲۲۲	واحد تولید پارچه های سیستم پنبه ای والیاف مصنوعی بدون عملیات رنگرزی

رده ۳

ردیف	نام واحد
۲۳۰۱	تولید تور تزئینی و پرده ای با رنگرزی
۲۳۰۲	واحد رنگرزی گیاهی
۲۳۰۳	واحد چاپ پارچه به روش ماشینی
۲۳۰۴	واحدهای بازیابی ضایعات نساجی با شستشو (پارچه ، نخ و الیاف)
۲۳۰۵	واحد شستشو و رنگرزی پسر
۲۳۰۶	واحد تولید پارچه های ضد آب (بارانی شمعی) (حذف - تکرار ردیف ۲۲۱۹)
۲۳۰۷	واحد حلاجی و ریسندگی پشم از ۳۰۰ تن تا ۶۰۰ تن در سال
۲۳۰۸	واحد حلاجی و ریسندگی و تولید انواع نخ (مواد مصنوعی ، ابریشمی ، پنبه) بیش از ۶۰۰ تن در سال
۲۳۰۹	کارخانجات پنبه پاک کنی
۲۳۱۰	واحد تولید نوار بهداشتی و پوشک بچه
۲۳۱۱	واحد تولید لایی (حذف- مشابه ردیف ۲۴۱۶)
۲۳۱۲	واحد تولید تسمه های برزنتی
۲۳۱۳	واحد کشفافی(کش وراشل) بیش از ۶۰۰ تن در سال
۲۳۱۴	واحد تولید الیاف پلی استر
۲۳۱۵	واحد تولید پنبه هیدروفل
۲۳۱۶	واحد سنگ شویی لباس

ادامه جدول ۲-۴-۲- گروه صنایع نساجی (۲۰۰۰)

ردیف	نام واحد
۲۳۱۷	واحد تولید پارچه های سیستم پنبه ای والیاف مصنوعی با عملیات رنگرزی در فرآیند تولید
۲۳۱۸	واحد تولید ومونتاز بلن

رده ۴

ردیف	نام واحد
۲۴۰۱	واحد رنگرزی گیاهی بیش از ۱۰۰۰ تن در سال
۲۴۰۲	واحد های تولید موکت و فرش ماشینی با رنگرزی
۲۴۰۳	واحد تولید برزنت با رنگرزی
۲۴۰۴	واحد پشم شویی
۲۴۰۵	واحد ریسندگی و بافندگی باشستشو ، رنگرزی و چاپ و تکمیل
۲۴۰۶	واحد رنگرزی ، چاپ و تکمیل پارچه (به صورت واحد مستقل)
۲۴۰۷	پتو بافی با رنگرزی
۲۴۰۸	واحد حوله بافی با رنگرزی
۲۴۰۹	واحد تولید نخ کاموا با رنگرزی
۲۴۱۰	واحد ریسندگی نخ آکرولیک با رنگرزی و استفاده از نخ آماده
۲۴۱۱	واحد حلاجی و ریسندگی پشم بیش از ۶۰۰ تن در سال
۲۴۱۲	واحد حلاجی و ریسندگی و تولید انواع نخ (مواد مصنوعی- ابریشمی- پنبه) بیش از ۶۰۰ تن در سال
۲۴۱۳	واحد تهیه پر بهداشتی
۲۴۱۴	کارخانجات پنبه پاک کنی(حذف - تکرار ردیف ۲۴۱۴)
۲۴۱۵	واحد تولید نوار بهداشتی و پوشک بچه (حذف - تکرار ردیف ۲۳۱۰)
۲۴۱۶	واحد تولید لایی و موکت
۲۴۱۷	واحد موکت بافی با رنگرزی

رده ۵

ردیف	نام واحد
۲۵۰۱	واحد تولید پلی پزاسیون پلی اکریل
۲۵۰۲	واحد تولید الیاف اکریلیک
* واحدهایی که حداقل یا حداکثر ظرفیت آنها در رده های مختلف مشخص نشده است می توانند در صورت ظرفیت کمتر از حداقل در رده قبل از آن و ظرفیت بیشتر از حداکثر در رده بعدی قرار گیرند.	

جدول ۲-۴-۳- گروه صنایع چرم (۳۰۰۰)

رده ۱

ردیف	نام واحد
۳۱۰۱	واحد تولید مصنوعات سراجی از قبیل کیف، دستکش، جلد چرمی و نظایر آن.
۳۱۰۲	واحد تولید مصنوعات پوستی از قبیل کلاه پوستی، پوستین و موارد مشابه از پوست دباغی شده
۳۱۰۳	واحد تولید پستایی کفش حداکثر تا ۳۰۰۰۰ جفت در سال
۳۱۰۴	واحد تولید کفش ماشینی حداکثر تا ۳۰۰۰۰ جفت در سال
۳۱۰۵	واحد مونتاژ دست و پای مصنوعی با استفاده از چرم
۳۱۰۶	واحد مونتاژ لوازم ارتوپدی با استفاده از چرم
۳۱۰۷	واحد چاپ روی چرم
۳۱۰۸	واحد تولید زین و براق از چرم آماده
۳۱۰۹	واحد تولید توپهای ورزشی از چرم آماده

رده ۲

ردیف	نام واحد
۳۲۰۱	واحد تولید کفش ماشینی حداکثر تا ۲ میلیون جفت در سال
۳۲۰۲	واحد تولید نخ جراحی از روده پاک شده (نخ کات کوت)
۳۲۰۳	کارخانجات تولید البسه چرمی از چرم آماده
۳۲۰۴	واحد تولید کفش نیمه اتوماتیک

رده ۳

ردیف	نام واحد
۳۳۰۱	واحد تولید کفش ماشینی بیش از ۲ میلیون جفت در سال
۳۳۰۲	واحد تولید چرم بازیابی شده از ضایعات چرمسازی
۳۳۰۳	واحد های سورت روده (روده پاک شده) به صورت واحد مستقل
۳۳۰۴	واحد تولید چرم مصنوعی با استفاده از ضایعات چرم
۳۳۰۵	واحد تولید کفش ایمنی از چرم مصنوعی (لاستیکی) بصورت دستگاه تزریقی

ادامه جدول ۲-۴-۳- گروه صنایع چرم (۳۰۰۰)

رده ۴

ردیف	نام واحد
۳۴۰۱	واحد پرداخت و تکمیل چرم (به صورت واحد مستقل)
۳۴۰۲	واحد های رنگرزی پوست و چرم آماده (به صورت واحد مستقل)
۳۴۰۳	واحد تولید چرم مصنوعی با استفاده از مواد اولیه
۳۴۰۴	واحد انبار پوست ، روده و نمک سودکردن

رده ۵

ردیف	نام واحد
۳۵۰۱	واحد های دباغی ، سالامبورسازی ، چرم سازی ، روده پاکنی ، زهتابی
۳۵۰۲	واحد تولید چرم از پوست آبزبان.
۳۵۰۳	واحد تولید مواد اولیه صابون از ضایعات دام و طیور

جدول ۲-۴-۴- گروه صنایع سلولزی (۴۰۰۰)

رده ۱

ردیف	نام واحد
۴۱۰۱	واحد تولید جعبه مقوایی و کارتن از ورق آماده
۴۱۰۲	واحد تولید پاکت خواربار و مراسلات و مشابه آن
۴۱۰۳	واحد تهیه کاغذ دیواری از کاغذ آماده و چاپ شده
۴۱۰۴	واحد تولید کاغذ و دفتر از کاغذ آماده
۴۱۰۵	واحد تولید لوازم التحریر کاغذی و مقوایی از ورق آماده
۴۱۰۶	واحد صحافی و چاپخانه های ساده
۴۱۰۷	واحد تولید مصنوعات چوب پنبه ای
۴۱۰۸	واحد های نجاری و خراطی بدون الوار سازی
۴۱۰۹	واحد مبیل سازی و سایر مصنوعات چوبی تا ۳۰۰ متر مکعب چوب در سال بدون رنگ آمیزی
۴۱۱۰	واحد تولید انواع فیلتر های کاغذی از جمله فیلترهای هوا با استفاده از ورق آماده
۴۱۱۱	واحد تولید انواع دوک و لوله طاقه پیچی مقوایی و سایر مصنوعات مشابه از ورق آماده
۴۱۱۲	تولید محصولات ساخته شده از نی و حصیر و سبد با فی از الباف گیاهی
۴۱۱۳	واحد بسته بندی دستمال و محصولات مشابه با استفاده از کاغذ آماده

ادامه جدول ۲-۴-۴- گروه صنایع سلولزی (۴۰۰۰)

ردیف	نام واحد
۴۱۱۴	واحد پرس کاری و چسباندن روکش نئوپان با استفاده از روکش آماده
۴۱۱۵	واحد تولید قایقهای چوبی و بلم تا ۳۰۰ دستگاه در سال
۴۱۱۶	واحد تهیه کاربن و استنسیل از کاغذ آماده
۴۱۱۷	واحد تولید کلاسر و زونکن از مقوای آماده
۴۱۱۸	واحد تولید سازه‌های سنتی
۴۱۱۹	واحد تولید کپسول مومی کیک از کاغذ آماده
۴۱۲۰	واحد تولید مصنوعات چوبی ساخته شده از MDF تا ۹۰۰۰ مترمربع در سال

رده ۲

ردیف	نام واحد
۴۲۰۱	کارگاههای لیتوگرافی، زینگ سازی و عکاسی (به صورت واحد مستقل)
۴۲۰۲	چاپخانه های بزرگ توأم با واحد های لیتوگرافا فی، عکاسی و زینگ سازی
۴۲۰۳	واحد جعبه سازی چوبی
۴۲۰۴	واحد میل سازی و سایر مصنوعات چوبی بیش از ۳۰۰ متر مکعب در سال با رنگ آمیزی
۴۲۰۵	واحد چوب بری از آلوار آماده
۴۲۰۶	واحد تولید زهوار
۴۲۰۷	واحد تولید پوشال کولر
۴۲۰۸	واحد تولید قایقهای چوبی بیش از ۳۰۰ دستگاه در سال
۴۲۰۹	واحد تولید لنجهای چوبی
۴۲۱۰	واحد رنگ آمیزی مبلمان و سایر لوازم چوبی خانگی و اداری (به صورت مستقل)
۴۲۱۱	واحد مداد سازی با استفاده از مغز آماده
۴۲۱۲	واحد تولید ورق کارتن از کاغذ آماده
۴۲۱۳	واحد نصب بالابر و تعمیر شناورهای دریا بی
۴۲۱۴	واحد تولید خاک ضد عفونی شده (بیت موس از خورده چوب)
۴۲۱۵	واحد بسته بندی ضایعات کاغذ و کارتن با استفاده از یک دستگاه برش و پرس.
۴۲۱۶	واحد تولید عکس برگردان صنعتی
۴۲۱۷	واحد تولید پاکت گچ و سیمان
۴۲۱۸	واحد چاپ نوار پارچه ای و کاغذ چسب دار

ادامه جدول ۲-۴-۴- گروه صنایع سلولزی (۴۰۰۰)

ردیف	نام واحد
۴۲۱۹	واحد تولید اسکاچ ظرفشویی
۴۲۲۰	تولید ظروف یکبار مصرف پوسیدنی گیاهی از رول کاغذی آماده
۴۲۲۱	واحد تولید گرانول چوب و پلاستیک فشرده

رده ۳

ردیف	نام واحد
۴۳۰۱	واحد تولید نشوپان
۴۳۰۲	واحد تخته (سه) لا
۴۳۰۳	واحد تولید تخته سخت
۴۳۰۴	واحد تولید پارکت چوبی
۴۳۰۵	واحد تولید روکش چوبی
۴۳۰۶	واحد چوب خشک کنی (به صورت واحد مستقل)
۴۳۰۷	واحد تولید مصنوعات چوبی با روکش فایبر گلاس
۴۳۰۸	واحد مداد سازی (با خط تولید مغز مداد)
۴۳۰۹	واحد تولید لایه های چوبی (لایه زنی)
۴۳۱۰	واحد تولید رول لینتر آلفا سلولز از سلولز سفید
۴۳۱۱	واحد تولید کاغذ های کربن لس، گرافیت ، گلاسه، لفاف بسته بندی کره ، فویل آلومینومی و چاپ لفافه های بسته بندی از رول آماده کاغذ
۴۳۱۲	واحد تولید چوب مصنوعی با ظرفیت ۳۰۰ تن در سال.
۴۳۱۳	واحد تولید لایه های چوبی (لایه زنی) (حذف - تکرار ردیف ۴۳۰۹)
۴۳۱۴	واحد تولید پنبه هیدروفیل تا ۳۰۰ تن در سال
۴۳۱۵	واحد تولید ظروف یکبار مصرف از مواد پوسیدنی گیاهی
۴۳۱۶	واحد تولید انواع عایقهای الکتریکی (سلولزی ورزینی)
۴۳۱۷	واحد تولید لیوان مقوایی
۴۳۱۸	واحد تولید مصنوعات چوبی با روکش فایبر گلاس
۴۳۱۹	تولید ظروف یکبار مصرف با اختلاط مواد تشکیل دهنده پلیمر زیست تخریب پذیر

رده ۴

۴۴۰۱	واحد تولید کاغذ گرافت و مقوا از خمیر آماده
------	--

ادامه جدول ۲-۴-۴- گروه صنایع سلولزی (۴۰۰۰)

ردیف	نام واحد
۴۴۰۲	واحد تولید دستمال کاغذی و محصولات مشابه با استفاده از خمیر آماده
۴۴۰۳	واحد تولید ذغال چوب
۴۴۰۴	واحد تولید فیبر استخوانی و فورمیکا
۴۴۰۵	واحد تصفیه، پالایش و عمل آوری لینتر پنبه
۴۴۰۶	واحد تولید پنبه هیدروفیل بیش از ۳۰۰ تن در سال
۴۴۰۷	واحد چوب بری و تولید الوار از تنه درختان
۴۴۰۸	واحد تولید تخته سخت از خرده چوب
۴۴۰۹	واحد تولید شانه تخم مرغ
۴۴۱۰	واحد تولید بریکت ذغال سنگ
۴۴۱۱	واحد تولید ذغال پرس شده
۴۴۱۲	واحد کبریت سازی
۴۴۱۳	واحد تولید صرفاً مقوا، از چوب، نی، کاه و غیره (با استفاده از خط تولید مدار بسته)
۴۴۱۴	واحد تولید قطعات خانه های پیش ساخته چوبی

رده ۵

ردیف	نام واحد
۴۵۰۱	واحد تولید کاغذ مقوا از کاغذ باطله
۴۵۰۲	واحد فیبر سازی
۴۵۰۳	واحد شباع تراورس و تیر چوبی
۴۵۰۴	واحد تولید کاغذ از چوب یا نی یا کاه و غیره
۴۵۰۵	واحد تولید مقوا از ضایعات کشاورزی
۴۵۰۶	واحد تولید انواع خمیر کاغذ (الیاف بلند)
۴۵۰۷	واحد تولید کاغذ تیشو از خمیر کاغذ

رده ۶

۴۶۰۱	واحد تولید خمیر کاغذ از ضایعات کاغذ
۴۶۰۲	مجتمع تولید محصولات تجزیه پذیر گیاهی (ظروف یکبار مصرف گیاهی، پلیمرهای گرما فرم زیست تخریب پذیر، نشاسته ذرت)
۴۶۰۳	مجتمع های تولید چوب و کاغذ

ادامه جدول ۲-۴-۴- گروه صنایع سلولزی (۴۰۰۰)

رده ۷

ردیف	نام واحد
۴۷۰۱	
* واحدهایی که حداقل یا حداکثر ظرفیت آنها در رده های مختلف مشخص نشده است می‌توانند در صورت ظرفیت کمتر از حداقل در رده قبل از آن و ظرفیت بیشتر از حداکثر در رده بعدی قرار گیرند.	

جدول ۲-۴-۵- گروه صنایع فلزی (۵۰۰۰)

رده ۱

ردیف	نام واحد
۵۱۰۱	واحد قلمزنی انواع فلزات
۵۱۰۲	واحد تراشکاری و قطعه سازی و قالب سازی بدون ریخته گری و آبکاری حداکثر تا سه دستگاه تراش (صرفاً در کاربری کارگاهی)
۵۱۰۳	واحد تولید درب و پنجره آهن و آلومینیومی (صرفاً در کاربری کارگاهی)
۵۱۰۴	واحد تولید کانال کولر ، لوله بخاری (صرفاً در کاربری کارگاهی)
۵۱۰۵	واحد های طراحی ، مونتاژ حداکثر تا سه دستگاه تراش (صرفاً در کاربری کارگاهی)
۵۱۰۶	واحد های صنعتی تولید ظروف آلومینیوم از ورق آماده با یک دستگاه خم کن حداکثر ۱۰۰ تن در سال (صرفاً در کاربری کارگاهی)
۵۱۰۷	واحد مونتاژ تجهیزات گرد و غبار گیر از قطعات آماده
۵۱۰۸	واحد تولید اتصالات هیدرولیک (پرس بست فلزی به دوانتهای شیلنگ فشار قوی)
۵۱۰۹	واحد طراحی ، مونتاژ کولر اتومبیل
۵۱۱۰	واحد طراحی و مونتاژ کاربراتور گاز سوز
۵۱۱۱	واحد تولید ترموستات
۵۱۱۲	واحد مونتاژ سردخانه با ظرفیت ۳۰۰ تن در سال.
۵۱۱۳	واحد برش صفحات آهن استیل با سه دستگاه برش (صرفاً در کاربری کارگاهی)
۵۱۱۴	واحد تولید قفس حیوانات (بدون ریخته گری و آبکاری).
۵۱۱۵	واحد تولید منبع انبساط دو جداره (بدون ریخته گری و آبکاری) (صرفاً در کاربری کارگاهی)
۵۱۱۶	واحد طراحی و مونتاژ ماشین آلات آتش نشانی (صرفاً در کاربری کارگاهی)
۵۱۱۷	واحد مونتاژ پرده کرکره فازی از ورق آماده

ادامه جدول ۲-۴-۵- گروه صنایع فلزی (۵۰۰۰)

نام واحد	ردیف
واحد مونتاژ باسکول و ترازو	۵۱۱۸
واحد مونتاژ کمک فنر	۵۱۱۹
مونتاژ کمر بند ایمنی	۵۱۲۰
واحد طلا سازی	۵۱۲۱
واحد طراحی و مونتاژ کیسه ایمنی هوای خودرو (Air bag) در حد مونتاژ	۵۱۲۲

۲۵۵

نام واحد	ردیف
واحد تولید میز و صندلی و سرویس آشپزخانه و مصنوعات مشابه فلزی	۵۲۰۱
واحد تولید مخازن کوچک ما یعات، حلب بهداشتی، قوطی، کنسرو	۵۲۰۲
واحد تولید دکمه و نشان و علائم فلزی بدون آبکاری	۵۲۰۳
واحد تراشکاری، قطعه سازی، قالب سازی و میلنگ تراشی بیش از ۳ دستگاه	۵۲۰۴
واحد تولید ماشین آلات و تجهیزات تصفیه آب و فاضلاب بدون ریخته گری و آبکاری	۵۲۰۵
واحد تولید ابزار ورزشی بدون ریخته گری و آبکاری	۵۲۰۶
واحد تولید لوازم فلزی برقی بدون آبکاری	۵۲۰۷
واحد تولید انواع فیلترهای روغن	۵۲۰۸
واحد تراشکاری و مونتاژ شیر آلات بدون آبکاری و ریخته گری و پولیشکاری	۵۲۰۹
واحد تولید سوزن دوخت کلیپس و سنجاق	۵۲۱۰
واحد مونتاژ رورئک و کالسکه بچه	۵۲۱۱
واحد تولید حفاظ فلزی خانگی و صنعتی	۵۲۱۲
واحد چاپ روی فلزات	۵۲۱۳
واحد مونتاژ پایه دوربین عکاسی بدون عملیات کوره ای	۵۲۱۴
واحد طراحی، مونتاژ قالب و قطعات صنعتی	۵۲۱۵
واحد تولید هیترهای صنعتی و دستگاه شوینده	۵۲۱۶
واحد طراحی مونتاژ صندلی دندانپزشکی بدون آبکاری و ریخته گری	۵۲۱۷
واحد تولید بوش سیلندر و بوش فرمان تراکتور بدون ریخته گری	۵۲۱۸
واحد تولید میخ پرچ و پیچ، مهره، واشرفلزی، کربی، سوزن ته گرد و کلیپس و انواع تورهای فلزی، سیم خاردار، زنجیر، سیم بکسل و سیم ظرفشویی	۵۲۱۹

ادامه جدول ۲-۴-۵- گروه صنایع فلزی (۵۰۰۰)

ردیف	نام واحد
۵۲۲۰	واحد تولید پیش‌خوان فلزی
۵۲۲۱	واحد تولید انواع فنر
۵۲۲۲	واحد کشش مفتول
۵۲۲۳	واحد تولید درب فلزی شیشه‌های مواد غذایی
۵۲۲۴	واحد تولید سیم‌گاز و سیم‌کلاج
۵۲۲۵	واحد تولید انواع واشر فلزی
۵۲۲۶	واحد شناور بنزین و گازوئیل و درجه داخل باک و تلمبه سه‌گوش
۵۲۲۷	واحد تولید ابزار آلات بنایی
۵۲۲۸	واحد برش صفحات آهن و استیل بیش از سه دستگاه برش
۵۲۲۹	واحد تولید اجاق‌های جیبی (بدون کوره ذوب)
۵۲۳۰	واحد تولید جواهر آلات از فلزات قیمتی با عملیات ذوب با کوره دستی
۵۲۳۱	واحد تولید کفی تریلی بدون کوره ذوب، ریخته‌گری و آبکاری
۵۲۳۲	واحد تولید پانلهای ساختمانی فلزی با فوم پلی‌استایرن آماده
۵۲۳۳	واحد تولید تیرچه فلزی تا ۹۰۰ تن در سال
۵۲۳۴	واحد خم‌کاری آهن آلات
۵۲۳۵	واحد پرسکاری تا ظرفیت ۹۰۰ تن در سال
۵۲۳۶	واحد تولید فیلتر روغن (خودرو) به ظرفیت ۵۰۰ هزار عدد در سال
۵۲۳۷	واحد ساخت دستگاه تولید هیپوکلریت سدیم

رده ۳

۵۳۰۱	واحد تولید ماشینهای جوجه‌کشی
۵۳۰۲	واحد تولید لوازم فلزی برقی با آبکاری
۵۳۰۳	واحد تولید لوله‌های خرطومی فلزی با استفاده از ورق آماده و بدون آبکاری
۵۳۰۴	واحد تولید ادوات و ماشین‌آلات کشاورزی
۵۳۰۵	واحد تولید قفل و لولا و یراق آلات
۵۳۰۶	واحد تولید کارد و چنگال و قاشق و ظروف استیل
۵۳۰۷	واحد تولید چراغ خودرو به صورت مونتاژ بدون آبکاری
۵۳۰۸	واحد تولید انواع سماور و انواع چراغ نفتی
۵۳۰۹	واحد تولید زه‌آلات اتومبیل

ادامه جدول ۲-۴-۵- گروه صنایع فلزی (۵۰۰۰)

ردیف	نام واحد
۵۳۱۰	واحد تولید باسکول و انواع ترازو و ملزومات و بسته بدون عملیات کوره‌ای
۵۳۱۱	واحد ریخته‌گری به روش دایکاست و آلفایی
۵۳۱۲	واحد بازیابی فلزات قیمتی
۵۳۱۳	واحد تولید سوزن، میل با فندگی
۵۳۱۴	واحد تولید ظروف تفلون
۵۳۱۵	واحد تولید ظروف آلومینیومی
۵۳۱۶	واحد تولید نشان و علائم فلزی با آبکاری
۵۳۱۷	واحد تولید کنتور آب و گاز و شیر آلات برنجی
۵۳۱۸	واحد تولید لوازم خانگی بدون آبکاری
۵۳۱۹	واحد تولید ماشین آلات سبک
۵۳۲۰	واحد طراحی، مونتاژ دوچرخه و موتور سیکلت
۵۳۲۱	واحد تولید سیم لحیم
۵۳۲۲	واحد تولید شومینه کرم و برنز
۵۳۲۳	واحد تولید فرقون
۵۳۲۴	واحد تولید سم پاش تراکتور بدون ریخته‌گری
۵۳۲۵	واحد تولید نوار نقاله
۵۳۲۶	واحد تولید دستگاههای خشک کن محصولات کشاورزی
۵۳۲۷	واحد تولید بلبرینگ بدون استفاده از عملیات کوره‌ای
۵۳۲۸	واحد تولید پمپهای گازوئیل و اترکتور خودروهای سبک و سنگین بدون استفاده از عملیات کوره‌ای
۵۳۲۹	واحد تولید قاب فلزی بتون
۵۳۳۰	واحد ساخت، ماشین آلات تولید برد های الکترونیک
۵۳۳۱	واحد ساخت قفسهای فلزی اتوماتیک مرغ تخم‌گذار
۵۳۳۲	واحد تولید قطعات تفنگ شکاری بادی
۵۳۳۳	واحد تولید سبک خودروهای سبک و سنگین
۵۳۳۴	واحد تولید آگزوز
۵۳۳۵	واحد مونتاژ قطعات منفصل آسانسور بدون ریخته‌گری
۵۳۳۶	واحد مونتاژ رادیاتور اتومبیل از قطعات آماده

ادامه جدول ۲-۴-۵- گروه صنایع فلزی (۵۰۰۰)

ردیف	نام واحد
۵۳۳۷	واحد تولید انواع قطعات دوچرخه
۵۳۳۸	واحد ساخت بدنه خودرو بدون آبکاری
۵۳۳۹	واحد تولید سردخانه آناتومی
۵۳۴۰	واحد تولید خم کن و قیچی برقی
۵۳۴۱	واحد تولید محفظه اگزوز
۵۳۴۲	واحد تولید اتصالات جوشی گاز بدون ریخته گری و آبکاری
۵۳۴۳	واحد طراحی ، مونتاژ جک کمپرسی
۵۳۴۴	واحد تولید تیرهای فلزی لوله های آب و برق
۵۳۴۵	واحد تولید شافت و غلاف و پمپ بدون عملیات کوره ای
۵۳۴۶	واحد تولید کوره های ذوب برقی بدون عملیات کوره ای
۵۳۴۷	واحد تولید درافینگ نقشه کشی
۵۳۴۸	واحد تولید تیغ یکبار مصرف
۵۳۴۹	واحد تولید بوستر و انواع پمپ ترمز و پمپ کلاچ بدون عملیات کوره ای
۵۳۵۰	واحد تولید مخازن متحرک و هوایی
۵۳۵۱	واحد تولید سوله
۵۳۵۲	واحد تولید اوایل پمپ تراکتور بدون عملیات کوره ای
۵۳۵۳	واحد تولید پروفیل آلومینیم به روش پرس اکستروژن (فشاری)
۵۳۵۴	واحد تولید قوطی رب ، کنسرو بدون بشکه سازی
۵۳۵۵	واحد تولید سقفهای فلزی پیش ساخته (خرابایی)
۵۳۵۶	واحد تولید ، دیسک و صفحه کلاچ انواع خودرو بدون عملیات کوره ای
۵۳۵۷	واحد طراحی ،مونتاژ آب مقطرگیری ، هیتراژمایشگاهی و بوگی اتاق هیچری جوجه کشی توأم
۵۳۵۸	واحد طراحی و مونتاژ دستگاههای سنگ شکن بدون عملیات کوره ای
۵۳۵۹	واحد طراحی و مونتاژ پمپ خلاء بدون عملیات کوره ای
۵۳۶۰	واحد تولید خشک کن لباس
۵۳۶۱	واحد طراحی و مونتاژ تجهیزات سیلو و آسیاب ارد کارخانه سیمان
۵۳۶۲	واحد طراحی و مونتاژ کمپرسورهای تخلیه سیمان
۵۳۶۳	واحد طراحی و مونتاژ سیلندرهای بادی

ادامه جدول ۲-۴-۵- گروه صنایع فلزی (۵۰۰۰)

ردیف	نام واحد
۵۳۶۴	واحد تولید سوخت پاش بدون عملیات کوره ای
۵۳۶۵	واحد طراحی و مونتاژ پروژکتور بزرگ سینمایی
۵۳۶۶	واحد طراحی و مونتاژ مبدل های حرارتی بدون هر گونه عملیات کوره ای
۵۳۶۷	واحد تولید انواع سرد خانه بدون آبکاری
۵۳۶۸	واحد تولید تابه نان پزی و استانبولی
۵۳۶۹	واحد فرمولاسیون بیتومن انامل ، بیتومن ماد یفا ید
۵۳۷۰	واحد تولید دامپر ، میکسر اتومیکسر ، بتونیر بدون عملیات کوره ای
۵۳۷۱	واحد تولید دینام جوش بدون عملیات کوره ای
۵۳۷۲	واحد تولید ونتیلاتور
۵۳۷۳	واحد تولید موتور ، گیربکس ، دیفرانسیل بدون عملیات کوره ای
۵۳۷۴	واحد طراحی و مونتاژ کندانسور چیلر و پکیج و هواسازی بدون عملیات کوره ای
۵۳۷۵	واحد تولید ماشین بافندگی بدون عملیات کوره ای
۵۳۷۶	واحد تولید پرده کرکره فلزی
۵۳۷۷	واحد طراحی و مونتاژ ماشین آلات تولید دستکش
۵۳۷۸	واحد تولید زنجیر سفت کن اتومبیل بدون عملیات ریخته گری و کوره ای
۵۳۷۹	واحد تولید سیلندر تراش موتور سیکلت بدون عملیات ذوب
۵۳۸۰	واحد تولید تجهیزات کمک آموزشی بدون ریخته گری و آبکاری
۵۳۸۱	واحد تولید لوله های فولادی درزدار بدون عملیات کوره ای
۵۳۸۲	واحد تولید لوازم التحریر فلزی (پرگار، ماشین دوخت ، پانچ و .....)
۵۳۸۳	واحد تولید انواع زهوار درب و پنجره های فلزی بدون عملیات کوره ای
۵۳۸۴	واحد تولید یونیت دندا نپزشکی
۵۳۸۵	واحد تولید لکتروود جوشکاری
۵۳۸۶	واحد تولید هیتر و چیلر جذب
۵۳۸۷	واحد تولید کلید خام با آبکاری
۵۳۸۸	-
۵۳۸۹	واحد رنگکاری فلزات درحد کوره حرارتی کوچک، فسفاتنه، چربی زدائی تا ظرفیت ۳۰۰ تن در سال

ادامه جدول ۲-۴-۵- گروه صنایع فلزی (۵۰۰۰)

ردیف	نام واحد
۵۳۹۰	مونتاژ موتور سیکلت چهار زمانه
۵۳۹۱	واحد تولید پدال آب (شیر پدالی) پمپ تزریق مواد شیمیایی و آمیوه گیری برقی بدون عملیات کوره‌ای و آبکاری
۵۳۹۲	واحد تولید چرخ دنده تا ظرفیت ۱۰۰۰ تن در سال
۵۳۹۳	واحد تولید پمپ آب خودرو
۵۳۹۴	واحد عملیات قطعات صنعتی با کوره الکتریکی
۵۳۹۵	واحد تولید فیلتر پرس
۵۳۹۶	واحد تولید ماشین آلات استخراج سلولز از کاه بدون ریخته گری و آبکاری
۵۳۹۷	واحد تولید اتافک انواع خودروهای سبک بدون آبکاری
۵۳۹۸	واحد تولید پمپ سه فاز بدون ریخته گری و آبکاری
۵۳۹۹	واحد تولید ژگلاتورهای صنعتی گاز بدون ریخته گری
۵۳۰۰/۱	واحد تولید ابزارهای جراحی و لوازم فلزی ارتوپدی بدون فورجینگ (پرسکاری) و آبکاری
۵۳۰۰/۲	واحد تولید آبگرمکن بدون ریخته گری
۵۳۰۰/۳	واحد تولید انواع پروفیل از رول آماده بدون ریخته گری، آبکاری و رنگ کاری
۵۳۰۰/۴	واحد تولید سیم جوش حلقه‌ای (گازی)
۵۳۰۰/۵	واحد تولید ورق کرکره از رول آماده و فنر تسمه‌ای
۵۳۰۰/۶	واحد نورد مس با کوره تابشی تا ظرفیت ۱۰۰۰ تن در سال
۵۳۰۰/۷	واحد تولید قطعات صنعتی و خانگی (ژگلاتور گاز شهری، کیت گاز خودرو، پمپ بنزین خودرو، پلویز گازی، قطعات خودرو، قطعات موتورسیکلت، کولر گازی و...) تا ظرفیت ۱۰۰۰ تن در سال
۵۳۰۰/۸	واحد تولید بالشتک استارت اتومبیل
۵۳۰۰/۹	واحد تولید انواع دریل ستونی نمره ۳۲، ۲۲، ۱۶ میل
۵۳۰۰/۱۰	واحد تولید سقف های فلزی پیش ساخته
۵۳۰۰/۱۱	واحد تولید کلید از فلزات معمولی
۵۳۰۰/۱۲	واحد قالبسازی به روش الکتروفرمینگ
۵۳۰۰/۱۳	واحد رنگ کاری فلزات در حد کوره حرارتی کوچک، فسفات‌ه و چربی زدایی
۵۳۰۰/۱۴	واحد تولید کلاه ایمنی موتورسیکلت
۵۳۰۰/۱۵	واحد تولید منبع انبساط و دوجداره بدون گالوانیزه و کوره ذوب

ادامه جدول ۲-۴-۵- گروه صنایع فلزی (۵۰۰۰)

نام واحد	ردیف
واحد تولید بالانس رینگ و لاستیک	۵۳۰۰/۱۶
واحد تولید شمع موتور اتومبیل	۵۳۰۰/۱۷
واحد تولید دستگاه ضد عفونی کننده محصولات نباتی بدون کوره ذوب و آبکاری	۵۳۰۰/۱۸
واحد تولید قطعات فرغون و پمپ هوا	۵۳۰۰/۱۹
واحد تولید گیربکس و کلید سکسیونر فشار قوی بدون عملیات ذوب و ریخته گری	۵۳۰۰/۲۰
طراحی و مونتاژ اجاق گاز کابین دار	۵۳۰۰/۲۱
تولید فویل آلومینیوم به روش نورد گرم	۵۳۰۰/۲۲
تولید باسکول و ترازو بدون عملیات کوره‌ای	۵۳۰۰/۲۳
واحد تولید ایربک خودرو بدون عملیات آبکاری	۵۳۰۰/۲۴
واحد تولید انواع سردخانه و یخچال بدون عملیات آبکاری (حذف- تکرار ردیف ۵۳۶۷)	۵۳۰۰/۲۵
واحد تولید انواع فنر تا ظرفیت ۹۰۰ تن درسال با عملیات کوره ای	۵۳۰۰/۲۶
واحد تولید یخچال ویتیرینی	۵۳۰۰/۲۷
واحد تولید تیوپ سیلیکا کلسیم	۵۳۰۰/۲۸
واحد های طراحی و مونتاژ اجاق گاز کابین دار	۵۳۰۰/۲۹
واحد تولید انواع قطعات دوچرخه (حذف - تکرار ردیف ۵۳۳۷)	۵۳۰۰/۳۰
واحد تولید دستگاههای تقلیل فشار ، فیلتر تصفیه گاز و اتصالات گاز بدون عملیات ریخته گری	۵۳۰۰/۳۱
واحد تولید کوپینگ موتور ژنراتور	۵۳۰۰/۳۲
واحد تولید بریکت از آهن اسفنجی	۵۳۰۰/۳۳
واحد تولید گارد ریل (بدون عملیات ذوب و ریخته گری)	۵۳۰۰/۳۴
واحد تولید دستگاه رسوب گیر ماشین آلات	۵۳۰۰/۳۵
واحد تولید دربهای ضد سرقت با روکش PVC و MDF	۵۳۰۰/۳۶
واحد تولید سامانه ضد بارش	۵۳۰۰/۳۷

رده ۴

نام واحد	ردیف
واحد تولید انواع سیلندرهای گاز	۵۴۰۱
واحد رادیاتور سازی	۵۴۰۲
واحد تولید قطعات آلومینیومی	۵۴۰۳

ادامه جدول ۲-۴-۵- گروه صنایع فلزی (۵۰۰۰)

ردیف	نام واحد
۵۴۰۴	واحد تولید فنر وسایط نقلیه
۵۴۰۵	واحد ابزار سازی
۵۴۰۶	واحد تولید کمک فنر
۵۴۰۷	واحد تولید قوطی و بشکه
۵۴۰۸	واحد تولید دیگهای بخار
۵۴۰۹	واحد تولید لوازم خانگی با لعابکاری و آبکاری
۵۴۱۰	واحد ذوب و ریخته گری کلیه فلزات
۵۴۱۱	واحد تولید گاو صندوق
۵۴۱۲	واحد تولید دستگاههای زبا له سوز و لاشه سوز
۵۴۱۳	واحد گالوانیزه فلزات (حرارتی) و آنادایزینگ
۵۴۱۴	واحد تولید انواع گیربکس صنعتی
۵۴۱۵	واحد تولید سم پاش تراکتور با ریخته گری
۵۴۱۶	واحد تولید پروفیل آلومینیوم با ذوب و آبکاری
۵۴۱۷	واحد تولید لوله های خرطومی با آبکاری
۵۴۱۸	واحد تولید چراغ خودرو شامل شیشه ، کاسه و لوازم پلاستیکی
۵۴۱۹	واحد تولید خانه های پیش ساخته ثابت و سیار چوبی و فلزی
۵۴۲۰	واحد نورد آلومینیوم
۵۴۲۱	واحد تولید پمپهای گازوئیلی و انژکتوری خودروهای سبک و سنگین با استفاده از عملیات کوره ای
۵۴۲۲	واحد تولید ماشین آلات موزائیک سازی
۵۴۲۳	واحد تولید قطعات سوله
۵۴۲۴	واحد تولید باسکول با عملیات کوره ای
۵۴۲۵	واحد تولید مشعل و پمپ سه فاز با عملیات کوره ای
۵۴۲۶	واحد تولید پمپهای بزرگ و توربینهای آبی با عملیات کوره ای
۵۴۲۷	واحد تولید جک کمپرسی ، با عملیات کوره ای
۵۴۲۸	واحد تولید لوله های مسی با کوره القایی
۵۴۲۹	واحد تولید کاربراتور
۵۴۳۰	واحد تولید شافت و غلاف به پمپ با عملیات کوره ای

ادامه جدول ۲-۴-۵- گروه صنایع فلزی (۵۰۰۰)

ردیف	نام واحد
۵۴۳۱	واحد تولید سیستم حفاظت کاتدی
۵۴۳۲	واحد تولید جرثقیل پشت کامیون
۵۴۳۳	واحد تولید ساخت پرس کشش هیدرولیک
۵۴۳۴	واحد تولید اویل پمپ تراکتور با عملیات کوره ای
۵۴۳۵	واحد تولید تسمه میلگرد ، پروفیل مسی ، برنجی به روش پرس اکستروژن
۵۴۳۶	واحد تولید دستگاههای سنگ شکن با عملیات کوره ای
۵۴۳۷	واحد ساخت پمپ خلاء با عملیات کوره ای
۵۴۳۸	واحد تولید اتصالات فولادی (زانویی) با عملیات کوره ای
۵۴۳۹	واحد تولید پروژکتور بزرگ سینمایی با عملیات کوره ای
۵۴۴۰	واحد تولید کاربراتور گاز سوز با عملیات کوره ای
۵۴۴۱	واحد طراحی و مونتاژ ماشین راهسازی
۵۴۴۲	واحد تولید انواع سردخانه و یخچال با عملیات آبکاری
۵۴۴۳	واحد تولید انواع مخازن تحت فشار
۵۴۴۴	واحد تولید لوله های مسی با کوره القایی
۵۴۴۵	واحد تولید پروفیل و لوله آهنی
۵۴۴۶	واحد تولید موتور ، گیربکس ، دیفرانسیل با عملیات کوره ای
۵۴۴۷	واحد طراحی و مونتاژ کندا نسور چیلر و پکیچ و هواساز با عملیات کوره ای
۵۴۴۸	واحد تولید قطعات پودری فلزات با عملیات کوره ای
۵۴۴۹	واحد تولید کلمپ راه آهن
۵۴۵۰	واحد تولید ورق مشبک
۵۴۵۱	واحد تولید بوش سیلندر و بوش فرمان تراکتور با ریخته گری
۵۴۵۲	واحد تولید تجهیزات کمک آموزشی با ریخته گری و آبکاری
۵۴۵۳	واحد تولید دستگاههای آزمایشی مکانیک خاک با عملیات آبکاری
۵۴۵۴	واحد تولید دیسک و صفحه اصطکاکی به روش ریخته گری پودر
۵۴۵۵	واحد پرس کاری انواع قطعات ماشینهای سواری و صنعتی
۵۴۵۶	واحد تولید آهن ربا دائم و موقت با کوره حرارتی
۵۴۵۷	واحد تولید سند بلاست

ادامه جدول ۲-۴-۵- گروه صنایع فلزی (۵۰۰۰)

ردیف	نام واحد
۵۴۵۸	واحد تولید منبع انبساط دو جداره با کوره ذوب و حرارتی و آبکاری و گالوانیزه
۵۴۵۹	واحد تولید قطعات آسانسور با عملیات کوره‌ای
۵۴۶۰	واحد ساخت ماشین آلات آجر ماشینی با عملیات کوره‌ای
۵۴۶۱	واحد تولید قطعات آلومینیومی سیستم های آبیاری تحت فشار
۵۴۶۲	واحد ساخت و مونتاژ جرثقیل سقفی
۵۴۶۳	واحد تولید قطعات ظریف فلزی
۵۴۶۴	واحد تولید کفشک های سمبه ماتریس پلاستیک و داپکاست میله
۵۴۶۵	واحد آنالیز قطعات فولادی با عملیات حرارتی و آبکاری
۵۴۶۶	واحد تولید مشعل صنعتی با عملیات ریخته گری و آبکاری
۵۴۶۷	عملیات حرارتی قطعات صنعتی
۵۴۶۸	واحد تولید مته فولادی بدون عملیات ذوب و ریخته گری و با عملیات کوره‌ای
۵۴۶۹	واحد تولید پیستون و قطعات آن با عملیات حرارتی کوره الکتریکی
۵۴۷۰	واحد تولید سرب صیادی
۵۴۷۱	واحد تبدیل کویل‌های فولادی به ورق با عملیات ریخته گری، ذوب، سخت کاری و آبکاری
۵۴۷۲	واحد تولید ورق روی، ورق برنج، و پودر روی از شمش تا ظرفیت ۳۰۰۰ تن در سال
۵۴۷۳	واحد کشش مفتول آهنی با استفاده از کوره حرارتی
۵۴۷۴	واحد ذوب با کوره تابشی تا ظرفیت ۳۰۰ تن در سال
۵۴۷۵	واحد تولید قطعات صنعتی و خانگی (ژگلاتور گاز شهری، کیت گاز خودرو، پمپ بنزین خودرو، قطعات خودرو، قطعات موتور سیکلت، کولر گازی و... با ظرفیت بیش از ۱۰۰۰ تا ۵۰۰۰ تن در سال
۵۴۷۶	واحد تولید میل لنگ سواری با عملیات ریخته گری
۵۴۷۷	واحد تولید دریل و ماشین مخصوص با عملیات ریخته گری تا ظرفیت هر کدام ۳۰۰ دستگاه در سال
۵۴۷۸	واحد تولید روی به روش پایر و متالوژیک - هیدرومتالوژیک (به استثنای تولید روی به روش قالبکاری) تا ظرفیت ۳۰۰۰ تن در سال
۵۴۷۹	واحد تولید چترهای ابری و بارانی با آبکاری بدون ریخته گری
۵۴۸۰	واحد تولید رینگ خودرو (سواری)
۵۴۸۱	واحد قالبسازی به روش الکتروفرمینگ بیش از ۳۰۰ تن در سال
۵۴۸۲	واحد تولید آهن ربا دائم و موقت با کوره حرارتی (حذف- تکرار ردیف ۵۴۵۶)

ادامه جدول ۲-۴-۵- گروه صنایع فلزی (۵۰۰۰)

ردیف	نام واحد
۵۴۸۳	واحد تولید سند بلاست (حذف-تکرار ردیف ۵۴۵۷)
۵۴۸۴	تولید اجزاء و قطعات شناورهای دریایی
۵۴۸۵	واحد متالوژی پودر فلزات رنگین تا ظرفیت ۳۰۰۰ تن در سال
۵۴۸۶	واحد اکسید آهن تا ظرفیت ۳۰۰۰ تن در سال
۵۴۸۷	واحد تولید سیلندر گاز خودرو
۵۴۸۸	واحد رنگ کاری پودری (الکترواستاتیک) با کوره پخت و عملیات چربی گیری و شستشو
۵۴۸۹	واحد تولید قطعات شناورهای دریایی
۵۴۹۰	واحد تولید باسکول با عملیات کوره‌ای (حذف-تکرار ردیف ۵۴۲۴)
۵۴۹۱	واحد تولید ایربک خودرو با عملیات کوره‌ای
۵۴۹۲	واحد تولید انواع سرخانه و یخچال با عملیات کوره‌ای و آبکاری (حذف- تکرار ردیف ۵۴۴۲)
۵۴۹۳	واحد تولید کمر بند ایمنی با عملیات کوره‌ای و ریخته گری
۵۴۹۴	واحد تولید کانکس فلزی و محصولات جانبی
۵۴۹۵	احداث و استقرار پارکینگ و مراکز اسقاط خودروهای فرسوده سبک و سنگین بدون عملیات کوره‌ای و شامل عملیات اسقاط (پرسکاری و برشکاری) (حذف - انتقال به واحدهای خدماتی)
۵۴۹۶	واحد تولید قطعات شناورهای دریایی (حذف - تکرار ردیف ۵۴۸۹)
۵۴۹۷	واحد تولید باسکول و انواع ترازو و ملزومات وابسته با عملیات کوره ای
۵۴۹۸	واحد تولید انواع سرخانه با عملیات آبکاری (حذف- تکرار ردیف ۵۴۴۲)
۵۴۹۹	واحد تولید دستگاه آب شیرین کن
۵۴۰۰/۱	واحد تولید کیسول آتشنشانی
۵۴۰۰/۲	واحد تولید اتصالات فلزی لوله های چند لایه فلزی
۵۴۰۰/۳	واحد تولید فلنج با ذوب و ریخته گری
۵۴۰۰/۴	واحد تولید یاتاقان با عملیات کوره ای

رده ۵

ردیف	نام واحد
۵۵۰۱	واحد های ریخته گری از کابل و باطری کهنه
۵۵۰۲	واحد ساخت موتور سیکلت و دوچرخه
۵۵۰۳	واحد تولید لیفت تراک و دامپر و تیلر
۵۵۰۴	واحد تولید اطاق و سایط نقلیه سنگین

ادامه جدول ۲-۴-۵- گروه صنایع فلزی (۵۰۰۰)

ردیف	نام واحد
۵۵۰۵	واحد تولید اطاق مینی بوس ، کانتینر و غیره
۵۵۰۶	واحد تولید روتاری موبیل (دستگاه حفاری)
۵۵۰۷	واحد تولید میلگرد فولادی بدون عملیات ذوب
۵۵۰۸	واحد تولید تسمه و نبشی با عملیات حرارتی
۵۵۰۹	واحد تولید شمش روی به روش الکترولیز
۵۵۱۰	واحد تولید قطعات بدنه وسائط نقلیه
۵۵۱۱	واحد تولید قطعات صنعتی و خانگی (ژگلاتور گاز شهری، کیت گاز خودرو، پمپ بنزین خودرو، پلویز گازی، قطعات خودرو، قطعات موتور سیکلت، کولر گازی و... با ظرفیت بیش ۵۰۰ تن در سال
۵۵۱۲	واحد تولید پروفیل آلومینیوم رنگی
۵۵۱۳	واحد تولید تسمه بافته شده از سیم (استیل کورد)
۵۵۱۴	واحد تولید شمش روی به صورت تبخیری
۵۵۱۵	واحد تولید تسمه بافته شده از سیم (استیل کورد) (حذف- تکرار ردیف ۵۵۱۳)
۵۵۱۶	تولید کامیونت نیمه سنگین با موتور دیزلی

رده ۶

ردیف	نام واحد
۵۶۰۱	کارخانجات تولید ژنراتورهای نیروگاهی
۵۶۰۲	کارخانجات ساخت موتور های دیزلی سنگین
۵۶۰۳	کارخانه جات ساخت الکتروموتور های سنگین
۵۶۰۴	کارخانجات ساخت پرسهای سنگین
۵۶۰۵	کارخانجات ساخت ماشین ابزارهای سنگین
۵۶۰۶	واحد تولید شمش منیزیم
۵۶۰۷	واحد تولید شمش روی به روش الکترولیز
۵۶۰۸	واحد تولید شمش روی به روش بایر و متالوژی از کنسانتره
۵۶۰۹	کارخانجات ساخت پمپ های بزرگ
۵۶۱۰	واحد ذوب و نورد فلزات تا ظرفیت ۱۰۰ هزار تن در سال
۵۶۱۱	واحد تولید پوشش لوله های پلی اتیلن و اپوکسی در داخل لوله های فلزی با آبکاری و آنادایزینگ و کوره حرارتی
۵۶۱۲	واحد تولید ورق
۵۶۱۳	واحد تولید خمیر الکتروود

ادامه جدول ۲-۴-۵- گروه صنایع فلزی (۵۰۰۰)

ردیف	نام واحد
۵۶۱۴	واحد های تولید وسایط نقلیه سنگین مثل اتوبوس ، کامیون و تراکتور
۵۶۱۵	واحد های تولید ماشین آلات سنگین راهسازی ، کشاورزی و غیره
۵۶۱۶	واحد تولید تانکر ، تریلر و اطاق
۵۶۱۷	واحد تولید وسایط نقلیه سبک (وانت سواری)
۵۶۱۸	واحد فرآوری و تولید فلز استرانسیوم
۵۶۱۹	واحد تولید سازه های دریایی
۵۶۲۰	واحد تولید ناودانی،نبشی آهنی،میلگرد و ورق فولادی سیاه تا ظرفیت ۱۰۰ هزار تن در سال
۵۶۲۱	واحد فرآوری و بازیافت فلزات مولیبدن،نیکل،تنگستن با عملیات کوره‌ای و ذوب
۵۶۲۲	تولید لوله های اسپیرال (درز جوش)
۵۶۲۳	مراکز اسقاط خودروهای فرسوده سبک وسنگین با عملیات ذوب و ریخته گری
۵۶۲۴	واحد تولید شمش فولاد آلیاژی (بیلت
۵۶۲۵	احداث کارگاههای کشتی سازی و تعمیرشناورهای دریایی وهمچنین لنج های فایبر
۵۶۲۶	مجتمع صنف پروفیل و درب و پنجره سازان
۵۶۲۷	واحد تولید قطعات هواپیما و هلی کوپتر بدون سرنشین
۵۶۲۸	

رده ۷

ردیف	نام واحد
۵۷۰۱	کارخانجات ذوب و نورد فلزات با ظرفیت بیش از ۱۰۰ هزار تن در سال
۵۷۰۲	کارخانجات تولید کشتی و شناور سازی
۵۷۰۳	کارخانجات تولید واگن قطار (استقرار در داخل شهرکهای صنعتی بلامانع می باشد)
۵۷۰۴	طراحی و مونتاژ هواپیما (استقرار در داخل شهرکهای صنعتی بلامانع می باشد)
۵۷۰۵	کارخانجات ذوب مس
۵۷۰۶	واحد تولید گندله سنگ آهن
۵۷۰۷	مجتمع صنعتی بیش از ۵ هکتار (استقرار در داخل شهرکهای صنعتی بلامانع می باشد)
۵۷۰۸	واحد تولید ناودانی،نبشی آهنی و ورق فولادی سیاه با ظرفیت بیش از ۱۰۰ هزار تن در سال
۵۷۰۹	کارخانجات بزرگ قطعات خودرو دارای هر سه واحد ذوب،ریخته گری و آبکاری
۵۷۱۰	کارخانجات فرآوری طلا
* واحدهایی که حداقل یا حداکثر ظرفیت آنها در رده های مختلف مشخص نشده است می توانند در صورت ظرفیت کمتر از حداقل در رده قبل از آن و ظرفیت بیشتر از حداکثر در رده بعدی قرار گیرند.	

جدول ۲-۴-۶- گروه صنایع کانی غیر فلزی (۶۰۰۰)

ردیف	نام واحد
۶۱۰۱	واحد تولید مصنوعات شیشه ای بدون کوره ذوب
۶۱۰۲	واحد تولید آینه ، پوکه آمپول ، شیشه آزمایشگاهی بدون کوره
۶۱۰۳	واحد تولید مصنوعات تزئینی سنگی (صنایع دستی)
۶۱۰۴	واحد تولید پودر جوشکاری
۶۱۰۵	واحد تولید کنتاکت لنز
۶۱۰۶	واحد تولید بتون آماده

رد ۲

ردیف	نام واحد
۶۲۰۱	
۶۲۰۲	واحد تولید تیرچه و بلوک
۶۲۰۳	واحد تولید موزائیک
۶۲۰۴	واحد سیگمنت سنگبری
۶۲۰۵	واحد تولید بلوک سیمانی
۶۲۰۶	واحد تولید مصنوعات گچی ، گچ طبی ، قالب گچی از گچ آماده
۶۲۰۷	واحد تولید لوله های بتنی تا قطر ۶۰ سانتی متر
۶۲۰۸	واحد تولید کاشی معرق و لعابی کمتر از ۱۰۰ هزار متر مربع
۶۲۰۹	واحد تولید تیر بتونی
۶۲۱۰	واحد تولید بتن سبک گازی (هبلکس) تا ظرفیت ۵۰۰ هزار تن در سال
۶۲۱۱	واحد تولید تیرچه فلزی ، بلوک سقفی و بلوک دیواری
۶۲۱۲	واحد تولید ملات خشک تا ظرفیت یک میلیون تن در سال
۶۲۱۳	واحد تولید شیشه دوجداره از شیشه آماده
۶۲۱۴	واحد شیشه گری
۶۲۱۵	واحد دانه بندی و بسته بندی پودر ناشی از فیلتر پرس و رسوب زدایی (کربنات کلسیم - پسماند ملاس
۶۲۱۶	واحد تولید خاک پاستوریزه

ادامه جدول ۲-۴-۶- گروه صنایع کانی غیر فلزی (۶۰۰۰)

رده ۳

ردیف	نام واحد
۶۳۰۱	واحد تولید قطعات پیش ساخته ساختمانی
۶۳۰۳	واحد چینی سازی تا ۱۰۰۰ تن در سال
۶۳۰۴	واحد تولید سنگ آسیاب ، سنگ ساب ، سنگ سمباده ، کاغذ سمباده و ساینده ها
۶۳۰۵	واحد لعاب فلز و سرامیک
۶۳۰۶	صدف کوبی
۶۳۰۷	واحد تولید شیشه اتومبیل ، شیشه ایمنی و نسوز و آئینه تا ۱۰۰۰ تن در سال
۶۳۰۸	واحد تولید پانل و دیوار پیش ساخته گچی
۶۳۰۹	واحد تولید خانه های پیش ساخته بتنی
۶۳۱۰	واحد مقره سازی و قطعات سرامیکی (حداکثر تا ظرفیت ۱۰۰۰ تن در سال)
۶۳۱۱	واحد تولید شیشه عینک
۶۳۱۲	واحد تولید پانلهای سیمانی و نی فشرده
۶۳۱۳	واحد تولید آجر سیمانی
۶۳۱۴	واحد تولید کاشی و سرامیک تا ۱۰۰ هزار متر مربع در سال
۶۳۱۵	واحد تولید بلوکهای بریده شده
۶۳۱۶	واحد سنگ کوبی
۶۳۱۷	واحد سنگبری
۶۳۱۸	واحد تولید عابقه های ساختمانی (ایزو گام)
۶۳۱۹	واحد تولید لنت ترمز تا ظرفیت ۱۰۰۰ تن در سال
۶۳۲۰	واحد بسته بندی سیمان با پاکت آماده و مجهز به ماشین آلات اتوماتیک و فیلتر هوا
۶۳۲۱	واحد تولید شیشه رفلکس
۶۳۲۲	واحد تولید بلوک سقفی و دیواری (حذف - تکرار ردیف ۲۶۱)
۶۳۲۳	واحد تولید شیشه دوجداره
۶۳۲۴	واحد تولید بلوک سقفی و دیواری (حذف - تکرار ردیف ۲۶۱)
۶۳۲۵	واحد تولید تراورس بتونی راه آهن
۶۳۲۶	تولید خانه های پیش ساخته کامپوزیتی
۶۳۲۷	واحد مصنوعات سنگی (سنگهای آنتیک) تا ظرفیت سالانه ۹۰۰۰ تن در سال

ادامه جدول ۲-۴-۶- گروه صنایع کانی غیر فلزی (۶۰۰۰)

ردیف	نام واحد
۶۳۲۸	واحد تولید ملات خشک با ظرفیت بیش از یک میلیون تن در سال
۶۳۲۹	واحد تولید سنگهای تزئینی از سنگ مرمر
۶۳۳۰	احداث انبار سنگ با سنگ کوبی و سنگ بری
۶۳۳۱	واحد تولید سرامیک های شیشه ای و ظروف شیشه ای تزئینی
۶۳۳۲	واحد تولید بتن سبک گازی (هبلکس) با ظرفیت ۵۰۰ هزار تا یک میلیون تن در سال
۶۳۳۳	واحد ماسه شویی و دانه بندی شن و ماسه بدون سنگ شکن
۶۳۳۲	واحد تولید سنگ مصنوعی بر پایه بتن تا ظرفیت ۱۰۰۰۰ (ده هزار) تن در سال
۶۳۳۵	واحد تولید بلوک سنگ
۶۳۳۶	واحد تولید لوله بتنی بیش از ۶۰ سانتی متر

رده ۴

ردیف	نام واحد
۶۴۰۱	واحد تولید گچ صنعتی
۶۴۰۲	واحد چینی سازی بیش از ۱۰۰۰ تن در سال
۶۴۰۳	واحد تولید کاشی و سرامیک با ظرفیت بیش از ۱۰۰ هزار متر مربع در سال
۶۴۰۴	واحد تولید پوکه های صنعتی
۶۴۰۵	واحد تولید آجر هوفمن
۶۴۰۶	واحد تولید آجر ماشینی و آجر نما
۶۴۰۷	واحد تولید خاک چینی و سرامیک با مواد اولیه تولید خاک چینی و سرامیک
۶۴۰۸	واحد تولید پرلیت
۶۴۰۹	واحد تولید ماسه ریخته گری
۶۴۱۰	واحد ماسه شویی و دانه بندی با سنگ شکن
۶۴۱۱	واحد تولید سیپورکس
۶۴۱۲	واحد تولید پشم و الیاف شیشه
۶۴۱۳	بلورسازی با استفاده از ذوب خرده شیشه
۶۴۱۴	واحد تولید آجرهای سیلیسی
۶۴۱۵	واحد مفره سازی و قطعات سرامیکی (بیش از ۱۰۰۰ تن در سال)
۶۴۱۶	واحد تولید پشم سنگ

ادامه جدول ۲-۴-۶- گروه صنایع کانی غیر فلزی (۶۰۰۰)

ردیف	نام واحد
۶۴۱۷	واحد تولید بطری شیشه ای از خرده شیشه
۶۴۱۸	واحد تولید آجر ماسه آهکی
۶۴۱۹	واحد شیشه سازی با کوره ذوب کمتر از ۱۰۰۰ تن در سال
۶۴۲۰	واحد تولید فرآورده های قیر و امولسیون
۶۴۲۱	واحد تولید آجر پرسی
۶۴۲۲	واحد تولید خاک رس کیسه ای
۶۴۲۳	واحد فرآورده های تیتانیوم
۶۴۲۴	واحد تولید آجر نما
۶۴۲۵	واحد دانه بندی ذغال سنگ
۶۴۲۶	واحد دانه بندی سنگ آهن
۶۴۲۷	واحد تولید کاشی معرق و لعابی بیش از ۱۰۰ هزار متر مربع در سال
۶۴۲۸	واحد تولید بلور لوستر از شمش شیشه آماده تا ظرفیت ۵۰۰۰ تن در سال
۶۴۲۹	واحد تولید ظروف کریستال
۶۴۳۰	واحد تولید کنسانتره نفلیس
۶۴۳۱	واحد تولید الیاف شیشه و منسوجات با عملیات کوره ذوب
۶۴۳۲	واحد تولید ترموکوبل، نمونه بردار، اکسیژن و کربن لانس، سابلاس، کربن کاپ، لانس دمشی و مکشی
۶۴۳۳	واحد تولید گلوله های سیلیسی دوار تا ظرفیت ۱۲۰۰۰ تن در سال
۶۴۳۴	واحد تولید قطعات نسوز
۶۴۳۵	واحد تولید سنگ مهندسی تا ظرفیت ۳۰۰۰ تن در سال
۶۴۳۶	واحد تولید ساروج
۶۴۳۷	واحد تولید لوله های سیمانی سبک با الیاف مصنوعی
۶۴۳۸	واحد تولید بتن سبک گازی با ظرفیت بیش از یک میلیون تن در سال
۶۴۳۹	واحد تولید بلوکهای بتن سبک هوادار (سیپورکس)
۶۴۴۰	واحد تولید آجر و بلوک سفالی
۶۴۴۱	واحد تولید بلوک تیغه ای تا ظرفیت ۱۵ میلیون قالب در سال و بلوک سقفی به ظرفیت ۱۰ میلیون قالب در سال

ادامه جدول ۲-۴-۶- گروه صنایع کانی غیر فلزی (۶۰۰۰)

ردیف	نام واحد
۶۴۴۲	واحدهای تولید آجر فشاری و آجر ماشینی
۶۴۴۳	واحد تولید جرمهای نسوز سیلیسی
۶۴۴۴	واحد تولید شن و ماسه از معادن رودخانه ای با سنگ شکن

رده ۵

ردیف	نام واحد
۶۵۰۱	واحد تولید آجر نسوز
۶۵۰۲	واحد تولید شیشه با کوره ذوب بیش از ۱۰۰۰ تن در سال
۶۵۰۳	واحد تولید پودر صنعتی
۶۵۰۴	واحد تولید گچ آهک به روش سنتی
۶۵۰۵	واحد تولید آجر سنتی (دستی)
۶۵۰۶	واحد تولید پودر سیلیس
۶۵۰۷	واحد تولید گچ و آهک با ظرفیت حداکثر تا ۵۰۰ تن در روز (صنعتی)
۶۵۰۸	واحد تولید آسفالت (رعایت فاصله ۳۰۰ متر با باغات مثمر)
۶۵۰۹	واحد های تولید شن و ماسه از معادن کوهی با سنگ شکن (رعایت فاصله ۳۰۰ متر با باغات مثمر)
۶۵۱۰	واحد رنگ زدایی و عایق کاری لوله های گاز
۶۵۱۱	واحد تولید پودر میکا
۶۵۱۲	واحد دانه بندی سنگ آهک با سنگ شکن (رعایت فاصله ۳۰۰ متر با باغات مثمر)
۶۵۱۳	واحد شن و ماسه با شن ساز و ماسه ساز (رعایت فاصله ۳۰۰ متر با باغات مثمر)
۶۵۱۴	واحد دانه بندی سنگ با سنگ شکن (رعایت حداقل فاصله ۳۰۰ متر با باغات مثمر)
۶۵۱۵	واحد آسیاب سنگ گوگرد (رعایت حداقل فاصله ۳۰۰ متر با باغات مثمر)
۶۵۱۶	واحد تولید ورقهای نسوز صنعتی (واشرهای مفاصل اگزوز اتومبیل و نظایر آن)
۶۵۱۷	واحد دانه بندی سیلیس و تغلیظ (رعایت فاصله ۳۰۰ متر با باغات مثمر)
۶۵۱۸	واحد ذغال شویی ذغال سنگ
۶۵۱۹	واحد تولید پرلیت منبسط شده و قطعات پرلیتی

رده ۶

ردیف	نام واحد
۶۶۰۱	کارخانه تولید سیمان فوندو (نسوز)

ادامه جدول ۲-۴-۶- گروه صنایع کانی غیر فلزی (۶۰۰۰)

نام واحد	ردیف
کارخانجات صنعتی تولید آجر سفالی، بلوک سفالی	۶۶۰۲
واحد تولید انواع سفال	۶۶۰۳
واحد تولید دولومیت بک (مواد نسوز)	۶۶۰۴
واحد تولید انواع مقاطع فلزی گالوانیزه و پانلهای پوشش فایبر سمنت	۶۶۰۵
واحد تولید پودر میکرونیزه آهک	۶۶۰۶
واحد تولید آهک هیدراته	۶۶۰۷
واحد تولید سیمان خاکستری از کلینکر آماده	۶۶۰۸
واحد تولید گچ یا آهک صنعتی با ظرفیت ۵۰۰ تا ۱۰۰۰ تن در روز (رعایت حداقل فاصله ۵۰۰ متر با باغات مثمر)	۶۶۰۹

رده ۷

کارخانجات سیمان (رعایت حداقل فاصله ۵۰۰ متر با باغات مثمر)	۶۷۰۱
کارخانجات گچ صنعتی و آهک بیش از ۱۰۰۰ تن در روز (رعایت حداقل فاصله ۵۰۰ متر با باغات مثمر)	۶۷۰۲
* واحدهایی که حداقل یا حداکثر ظرفیت آنها در رده های مختلف مشخص نشده است می توانند در صورت ظرفیت کمتر از حداقل در رده قبل از آن و ظرفیت بیشتر از حداکثر در رده بعدی قرار گیرند. * استقرار واحدهای صنعتی و تولیدی وابسته به منابع معدنی با رعایت ضوابط، خارج از شهرکها و نواحی صنعتی بلامانع می باشد.	

جدول ۲-۴-۷- گروه صنایع شیمیایی (۷۰۰۰)

رده ۱

نام واحد	ردیف
واحد تولید آب مقطر	۷۱۰۱
واحد تولید نایلون و نایلکس و سلوفان (با استفاده از رول آماده)	۷۱۰۲
واحد صرفاً برش اسکاچ ظرفشویی	۷۱۰۳
واحد طراحی و مونتاژ لنت ترمز	۷۱۰۴
واحد تولید درب و پنجره پلاستیکی از پروفیل آماده	۷۱۰۵
واحد مونتاژ محصولات پلاستیکی (قطعات و لوازم پلاستیکی، سرویس بهداشتی، مکانیزم تخلیه آب توالت فرهنگی، سیفون پلاستیکی و موارد مشابه)	۷۱۰۶

ادامه جدول ۲-۴-۷- گروه صنایع شیمیایی (۷۰۰۰)

ردیف	نام واحد
۷۱۰۷	واحد مونتاژ قطعات پلاستیکی خودرو شامل نوار دور شیشه، شلنگهای بنزینی، کلاهیک دلکو، وایر شمع، تا ظرفیت ۵۰ تن در سال
۷۱۰۸	واحد تولید دندان مصنوعی تا ظرفیت ۵۰ تن در سال
۷۱۰۹	واحد تولید مفاصل مصنوعی بدن، لگن مصنوعی و غیره تا ظرفیت ۱۰۰ هزار عدد در سال
۷۱۱۰	واحد مونتاژ سمپاش
۷۱۱۱	واحد بسته بندی سود آکاستیک

رده ۲

ردیف	نام واحد
۷۲۰۱	واحد تولید انواع بتونه
۷۲۰۲	واحد تولید واکس و شمع
۷۲۰۳	واحد تولید مواد جلای فلزات
۷۲۰۴	واحد تولید مرکب و جوهر تحریر ، چاپ و پلی کپی از ترکیب و اختلاط (فرمولاسیون بدون تولید حلال)
۷۲۰۵	واحد تولید بیکربنات سدیم
۷۲۰۶	واحد تولید مواد پاک کننده (فرمولاسیون)
۷۲۰۷	واحد تولید کیت های آزمایشگاهی از مواد اولیه آماده
۷۲۰۸	واحد تولید آب آشامیدنی گازدار و بدون گاز با خط تولید بطری پلی اتیلن
۷۲۰۹	واحد تولید وسایل ترسیمی نظیر خط کش ، گونیا و غیره از مواد پلاستیکی
۷۲۱۰	واحد تولید لاک غلط گیری " پایه آبی "
۷۲۱۱	واحد تولید نخ ، طناب و تسمه نایلونی
۷۲۱۲	واحد تولید رنگ ساختمانی با حلال آلی (فرمولاسیون)
۷۲۱۳	واحد تولید اشیاء و لوازم پلاستیکی به صورت تزریقی و بادی از مواد آماده تا ۵۰ تن در سال
۷۲۱۴	واحد تولید رول نایلون و نایلکس از مواد اولیه
۷۲۱۵	واحد تولید خمیر و ظروف B. M. C (جانشین ملامین)
۷۲۱۶	واحد تولید اسباب بازی پلاستیکی
۷۲۱۷	واحد تولید فیلم پروپیلن
۷۲۱۸	واحد تولید قطعات نساجی از پلاستیک
۷۲۱۹	واحد تولید ظروف دارویی پلاستیکی

ادامه جدول ۲-۴-۷- گروه صنایع شیمیایی (۷۰۰۰)

نام واحد	ردیف
واحد تولید لوله و اتصالات پلی اتیلنی	۷۲۲۰
واحد بسته بندی پلاستیکی	۷۲۲۱
واحد تولید یونولیت	۷۲۲۲
واحد تولید رول پلاستیک و نا یلکس با رنگ و چاپ بدون آب ریزی	۷۲۲۳
واحد تولید قاب عینک	۷۲۲۴
واحد تولید اپرون و قطعات و ترکیبات لاستیکی	۷۲۲۵
واحد تولید وایر شمع ابریشمی	۷۲۲۶
واحد تولید مداد تراش	۷۲۲۷
واحد گاز کیسول پرکن	۷۲۲۸
واحد تولید لوازم و ابزار ایمنی و جوشکاری از مواد پلاستیکی	۷۲۲۹
واحد بسته بندی روغن موتور در گالنهای پلاستیکی	۷۲۳۰
واحد بسته بندی چسب و روغن در قوطی اسپری به همراه گاز	۷۲۳۱
واحد تولید ترقه اسباب بازی	۷۲۳۲
واحد تولید اسید شارژ (رقیق کردن اسید با آب)	۷۲۳۳
واحد تولید چسب های آلی و نوار چسب	۷۲۳۴
واحد تولید لمینت	۷۲۳۵
واحد تولید الیاف پروپیلن	۷۲۳۶
واحد تولید لامپ های آزمایشگاهی و آموزشی	۷۲۳۷
واحد تولید انواع مرکب دار (ریپون) و نوار پاک کن	۷۲۳۸
واحد تولید عکس برگردان صنعتی	۷۲۳۹
واحد ساخت واشر کریستال کربنی	۷۲۴۰
واحد رقیق سازی و بسته بندی ماده ضد عفونی تا ظرفیت ۱۰۰ تن در سال	۷۲۴۱
واحد تولید کیت حاملگی و سرم کنترل نوار قند و قرص خون (فرمولاسیون)	۷۲۴۲
واحد تولید نخ دندان و بوگیر	۷۲۴۳
واحد چاپ سلفون	۷۲۴۴
واحد بسته بندی ذغال	۷۲۴۵
واحد تولید الیاف پوششی و فیبری تا ظرفیت ۵۰۰ تن در سال	۷۲۴۶

ادامه جدول ۲-۴-۷- گروه صنایع شیمیایی (۷۰۰۰)

ردیف	نام واحد
۷۲۴۷	واحد بسته بندی چسب و روغن در قوطی اسپری به همراه گاز
۷۲۴۸	واحد مونتاژ درب و پنجره پی وی سی
۷۲۴۹	واحد تولید درب و پنجره UPVC در صورت برشکاری و جوشکاری پروفیل
۷۲۵۰	واحد طراحی و مونتاژ سم پاش برقی
۷۲۵۱	تولید اسکاچ ظرفشویی
۷۲۵۲	واحد تولید آب آشامیدنی گازدار و بدون گاز با خط تولید بطری پلی اتیلن (مشابه ردیف ۷۲۰۸)
۷۲۵۳	واحد تولید انواع سمپاش با ظرفیت ۶۰۰۰ دستگاه درسال
۷۲۵۴	واحد تولید پنجره دو جداره در صورت برشکاری پروفیل
۷۲۵۵	واحد تولید فیلتر مایعات تا ظرفیت ۶۰۰۰۰ عدد درسال
۷۲۵۶	تولید بسته بندی پودر لاستیک بدون عملیات کوره و فرآیند شیمیایی
۷۲۵۷	واحد تولید یونولیت مربوط به عملیات برش و شکل دهی
۷۲۵۸	واحد تولید چسب دندان مصنوعی

رده ۳

۷۳۰۱	واحد تولید انواع چسب نئوپانی (اوره فرم آلدئید) مایع و پودر
۷۳۰۲	واحد تولید ابر و اسفنج و فوم
۷۳۰۳	واحد تولید کلیه محصولات پلاستیکی (لوله، ورق، صفحه، کفپوش، مشمع، البسه و غیره)
۷۳۰۴	واحد تولید قطعات با کالیت (لوازم برقی و دسته نسوز لوازم خانگی)
۷۳۰۵	واحد تولید محصولات فایبر گلاس
۷۳۰۶	واحد تولید ورق آکریلیک و مواد مشابه
۷۳۰۷	واحد تولید تثبیت کننده و استابلیزر و آنتی اکسیدانها
۷۳۰۸	واحد تولید انواع گرانول پلی مری
۷۳۰۹	واحد تولید پاک کننده های صنعتی (فرمولاسیون)
۷۳۱۰	واحد تولید داروهای ظهور و ثبوت فیلمهای عکاسی، لیتوگرافی و رادیولوژی
۷۳۱۱	واحد تولید آما لگام نقره
۷۳۱۲	واحد تولید نیترات نقره
۷۳۱۳	واحد تولید مغز مداد
۷۳۱۴	واحد تولید رسوب زانها

ادامه جدول ۲-۴-۷- گروه صنایع شیمیایی (۷۰۰۰)

ردیف	نام واحد
۷۳۱۵	واحد تولید کوکونات دی اتانول آمین شامپو
۷۳۱۶	واحد تولید کلیه محصولات لاتکس غیر از دستکش
۷۳۱۷	واحد تولید کاندوم
۷۳۱۸	واحد تولید بادکنک
۷۳۱۹	واحد تولید شیشه شیر ، سرشیشه ، پستانک و غیره
۷۳۲۰	واحد تولید مسواک ، یقه شور ، برس ، شانه پلاستیکی و غیره
۷۳۲۱	واحد تولید مواد تعاونی (کمکی) و ساختمانی ریخته گری
۷۳۲۲	واحد تولید ضد کف و تسهیل کننده سیلان (روان کننده)
۷۳۲۳	واحد تولید اسپری کنتاک شور
۷۳۲۴	واحد تولید اسپری تمیز کننده مبلمان
۷۳۲۵	واحد تولید ضد رسوب ها ، پلی فسفاتها و پلی آمیدها (فرمولاسیون)
۷۳۲۶	واحد تولید مواد جدا کننده نفت از آب
۷۳۲۷	INHIBITOR محافظت کننده آب بویلرها
۷۳۲۸	واحد تولید امولسیفایرها
۷۳۲۹	واحد تولید پودر کف آتش نشانی
۷۳۳۰	واحد تولید خمیر آلومینیوم و برنز
۷۳۳۱	واحد تولید سولفات آلومینیوم
۷۳۳۲	واحد تولید آب باطری
۷۳۳۳	واحد تولید آب زاول
۷۳۳۴	واحد تولید ترکیبات نیکل
۷۳۳۵	واحد تولید ترکیبات روی (کلر و غیره)
۷۳۳۶	واحد تولید ترکیبات کلسیم و پتاسیم
۷۳۳۷	واحد تولید ترکیبات مس
۷۳۳۸	واحد تولید هارد نر با پایه کلرور آمونیوم (چسب نئوپان)
۷۳۳۹	واحد تولید زرین الکید و پلی استر (سنتز)
۷۳۴۰	واحد تولید گازهای طبی و صنعتی : اکسیژن ، ازت ، آرگون و گاز بیهوشی

ادامه جدول ۲-۴-۷- گروه صنایع شیمیایی (۷۰۰۰)

ردیف	نام واحد
۷۳۴۱	واحد تولید آب رنگ
۷۳۴۲	واحد تولید خودکار ، ماژیک ، خودنویس و غیره
۷۳۴۳	واحد تولید مایع ترمز ، اتیلن گلیکول (ضد یخ)
۷۳۴۴	واحد تولید فیلمهای عکاسی
۷۳۴۵	واحد تولید استیلن و کپسول پرکن
۷۳۴۶	واحد تولید سرنگ و شیشه سرم تزریقی و خون ، کیسه ادرار و سایر تجهیزات پلاستیکی پزشکی
۷۳۴۷	واحد تولید پلاستوفوم و دیگر عایقهای مشابه
۷۳۴۸	واحد تولید لوازم پلاستیکی از پلاستیک کهنه برای مصارف غیرغذایی
۷۳۴۹	واحد فرمینگ P.V.C
۷۳۵۰	واحد ملامین سازی
۷۳۵۱	واحد تولید اشیاء و مواد پلاستیکی به صورت تزریقی بادی از مواد آماده بیش از ۵۰ تن درسال
۷۳۵۲	واحد تولید قایقهای فایبر گلاس
۷۳۵۳	واحد تولید غلطک و قطعات پلاستیکی
۷۳۵۴	واحد تولید دستکش یک بار مصرف ، بند ناف و دست بند نوزاد
۷۳۵۵	واحد تولید قلم مو و فرچه
۷۳۵۶	واحد تولید فیلم رادیولوژی
۷۳۵۷	واحد تولید استارات کلسیم و روی
۷۳۵۸	واحد تولید ظروف یکبار مصرف
۷۳۵۹	واحد تولید شیرآلات ساختمانی از پلیمر
۷۳۶۰	واحد تولید آب اکسیژنه
۷۳۶۱	واحد تولید گاز هیدروژن
۷۳۶۲	واحد فرمولاسیون و بسته بندی سموم دفع آفات
۷۳۶۳	واحد آبکاری در خلاء
۷۳۶۴	واحد تولید گاز CO ₂ از گاز طبیعی و گازوئیل
۷۳۶۵	واحد تولید بیکرینات آمونیوم حداکثر تا ظرفیت ۲۰۰۰ تن در سال
۷۳۶۶	واحد تولید انواع خمیر قالب گیری
۷۳۶۷	واحد تولید شیلنگ فشار قوی

ادامه جدول ۲-۴-۷- گروه صنایع شیمیایی (۷۰۰۰)

ردیف	نام واحد
۷۳۶۸	واحد تولید قطعات پلاستیکی خودرو
۷۳۶۹	واحد تولید پاک کننده های صنعتی حداکثر تا ۵۰۰ تن در سال
۷۳۷۰	واحد تولید لنت ترمز از مواد آماده بدون استفاده از آسیاب مواد
۷۳۷۱	واحد تولید خمیر آب بندی ، پلاستی زول ، تشک و فیلتر و لاک ورنی روی قوطی
۷۳۷۲	واحد تولید درب دوپل و دستگاه مکانیزه تخلیه آب توالت فرنگی
۷۳۷۳	واحد تولید نوار تفلون
۷۳۷۴	واحد تولید مواد کمکی چرمسازی و نساجی با فرمولاسیون از مواد آماده
۷۳۷۵	واحد تولید کلرو فریک
۷۳۷۶	واحد تولید امولسیون قیر با آب
۷۳۷۷	واحد تولید قرصهای کربنی از ذغال آماده
۷۳۷۸	واحد بسته بندی جوهر نمک
۷۳۷۹	واحد تولید امولسیون از پارافین آماده
۷۳۸۰	واحد تولید اسپری های خوشبو کننده (فرمولاسیون)
۷۳۸۱	واحد تولید دستکش لاستیکی
۷۳۸۲	واحد تولید واشرهای لاستیکی
۷۳۸۳	واحد تولید آنتی اکسیدان ، هیدرازین
۷۳۸۴	واحد تولید رزین اکریلیک
۷۳۸۵	واحد تولید پاک کن
۷۳۸۶	واحد تولید رنگهای نساجی و دباغی
۷۳۸۷	واحد تولید ضد زنگ ، رنگهای صنعتی و ساختمان و پوشش دهنده ها
۷۳۸۸	واحد تولید انواع دستکش لاتکس
۷۳۸۹	واحد تولید فوم حفاری
۷۳۹۰	واحد تولید قطعات لاستیکی آب بندی
۷۳۹۱	واحد تولید رنگ ترموپلاستیک و گلاس بید
۷۳۹۲	واحد تولید ملامین فرم آلدئید
۷۳۹۳	واحد تولید پارافین مایع

ادامه جدول ۲-۴-۷- گروه صنایع شیمیایی (۷۰۰۰)

نام واحد	ردیف
واحد تولید وازلین	۷۳۹۴
واحد تولید رزین الکید و پلی و نیل استات	۷۳۹۵
واحد تولید پودر با کالیت	۷۳۹۶
واحد تولید پودر ملامین	۷۳۹۷
واحد تولید سولفور آمونیوم	۷۳۹۸
واحد تولید رزینهای فنولیک و بیگمنتهای آلی	۷۳۹۹
واحد تولید عدسی پلاستیکی	۷۳۰۰/۱
واحد تولید پوشش داخل ساختمان	۷۳۰۰/۲
واحد تولید گاز سرد کننده و برودتی	۷۳۰۰/۳
واحد تولید سوخت جامد، پودر ژلاتینی، منتول جامد تا ظرفیت ۱۰۰۰ تن در سال (فرمولاسیون)	۷۳۰۰/۴
واحد تولید محلول رزین	۷۳۰۰/۵
واحد تولید پوششی فویل لامینه	۷۳۰۰/۶
واحد تولید گرانول پی وی سی	۷۳۰۰/۷
واحد تولید دندان مصنوعی بیش از ۵۰ تن در سال	۷۳۰۰/۸
واحد تولید فرمولاسیون کود مایع و روغن کشاورزی تا ظرفیت ۲۰۰۰ تن در سال	۷۳۰۰/۹
واحد تولید سیلیکاژن (جاذب الرطوبه) تا ظرفیت ۲۰۰۰ تن در سال	۷۳۰۰/۱۰
واحد تولید انتقال دهنده امواج صوتی، ماده ترکیبات جوشکاری، ماده محافظ جوشکاری محلول تام پن مخصوص ماشین کاری، مایع آب تراش، چربی پر فسفات	۷۳۰۰/۱۱
واحد تولید شانه تخم مرغ و جعبه میوه از ماده شیمیایی پلی استایرن تا ظرفیت ۲۰۰۰ تن در سال	۷۳۰۰/۱۲
واحد تولید الکل صنعتی اصلاح شده (فرمولاسیون)	۷۳۰۰/۱۳
واحد تولید و بسته بندی انواع چسب و مایع و پودر	۷۳۰۰/۱۴
واحد تولید پارافین جامد	۷۳۰۰/۱۵
واحد تولید رنگ مستریج تا ظرفیت ۲۰۰۰ تن در سال	۷۳۰۰/۱۶
واحد تولید تسمه نساجی و نقاله و روکش غلطک چاب، دستکش جراحی صنعتی و خانگی	۷۳۰۰/۱۷
واحد تولید نمک های کلسیمی اسیدهای چرب	۷۳۰۰/۱۸
واحد تولید رنگ پودری	۷۳۰۰/۱۹

ادامه جدول ۲-۴-۷- گروه صنایع شیمیایی (۷۰۰۰)

نام واحد	ردیف
واحد تولید رنگ و رنگدانه	۷۳۰۰/۲۰
واحد تولید پلی اتیلن تر فنالات	۷۳۰۰/۲۱
واحد تولید قطعات لاستیک آب بندی	۷۳۰۰/۲۲
واحد تولید فیلم پلی اتیلن سبک، فیلم متالایز، فیلم پی وی سی، چاپ صنعتی و فیلم سینمایی و نظایران	۷۳۰۰/۲۳
واحد تولید فیلم پلی اتیلن	۷۳۰۰/۲۴
واحد تولید ورقهای پلیمری تقویت شده با الیاف شیشه	۷۳۰۰/۲۵
واحد تولید و بسته بندی ضد یخ به روش فرمولاسیون از اتیلن و گلیکول	۷۳۰۰/۲۶
واحد تولید فوم پلی استایرن	۷۳۰۰/۲۷
واحد تولید بطری پت و درب بطری	۷۳۰۰/۲۸
واحد تولید تیوپ سیلیکا کلسیم	۷۳۰۰/۲۹
واحد تولید بلوک سقفی کامپوزیت	۷۳۰۰/۳۰
واحد تولید پراکسید آلی تا ۶۰۰ تن در سال	۷۳۰۰/۳۱
تولید و بسته بندی پودر لاستیک با عملیات کوره و تولید دوده	۷۳۰۰/۳۲
واحد تولید روکش از کاغذ ملامین	۷۳۰۰/۳۳
واحد تولید چسب پلی یورتان	۷۳۰۰/۳۴
واحد تولید چسب کاشی یورتان	۷۳۰۰/۳۵
واحد تولید واکس میوه (نانو مواد و نانو فیلتر)	۷۳۰۰/۳۶
واحد تولید آنتی فوم سیکلونی و غیر سیکلونی	۷۳۰۰/۳۷
واحد تولید پلیمرهای زیست تخریب پذیر	۷۳۰۰/۳۸
واحد تولید پیل سوختی	۷۳۰۰/۳۹
واحد تولید اتیلن بیس استئار آمید	۷۳۰۰/۴۰

رده ۴

نام واحد	ردیف
واحد تولید حلالهای مرکب چاپ، تحریر و پلی کیپی	۷۴۰۱
واحد تولید هیپوکلریت کلسیم	۷۴۰۲
واحد تولید لاستیکهای روکش شده	۷۴۰۳
واحد تولید پودر لاستیک	۷۴۰۴
واحد تولید اسید استیک و اسید فورمیک	۷۴۰۵

ادامه جدول ۲-۴-۷- گروه صنایع شیمیایی (۷۰۰۰)

ردیف	نام واحد
۷۴۰۶	واحد تولید ذغال فعال
۷۴۰۷	واحد تولید کودهای آلی و هورمونهای رشد گیاهی
۷۴۰۸	واحد تولید لوریل اتیل سولفات ، فورفورال
۷۴۰۹	واحد تولید سیلیکات سدیم
۷۴۱۰	واحد تولید سولفیت سدیم و بی سولفیت
۷۴۱۱	واحد تولید سولفامیک اسید
۷۴۱۲	واحد تولید پاک کننده های صنعتی بیش از ۵۰۰ تن در سال
۷۴۱۳	واحد تولید لنجهای فایبر گلاس
۷۴۱۴	واحد تولید حشره کشهای اسپری
۷۴۱۵	واحد تولید نیترات سدیم
۷۴۱۶	واحد تولید استات سدیم
۷۴۱۷	واحد تولید استات بوتیل
۷۴۱۸	واحد تولید سدیم هگزا متا فسفات
۷۴۱۹	واحد تولید فسفات سدیم
۷۴۲۰	واحد آبکاری
۷۴۲۱	واحد تولید مواد ضد خوردگی و ضد خزه
۷۴۲۲	واحد تولید گاز دی اکسید کربن از ذغال سنگ و نفت کوره
۷۴۲۳	واحد تولید سدیم پیرو فسفات
۷۴۲۴	واحد تولید اتر
۷۴۲۵	واحد تولید صابون صنعتی و سنتی
۷۴۲۶	واحد تولید لایه گرم و چسب
۷۴۲۷	واحد تولید اسیدگزا لیک
۷۴۲۸	واحد تولید نمک صنعتی
۷۴۲۹	واحد تولید آمونیوم کراید
۷۴۳۰	واحد تولید پلیمرهای حساس به نور
۷۴۳۱	واحد تولید کنسانتره و سنگ معدن سیلیس
۷۴۳۲	واحد تولید براکس هید را ته
۷۴۳۳	واحد تولید سرکابل فشار قوی

ادامه جدول ۲-۴-۷- گروه صنایع شیمیایی (۷۰۰۰)

نام واحد	ردیف
واحد تولید مشمع قیراندود و خمیر ایزولاسیون	۷۴۳۴
واحد تولید زئولیت	۷۴۳۵
واحد تولید درب دوپل تخلیه اب توالت فرنگی با عملیات آبکاری	۷۴۳۶
واحد تولید مایع جوهر پاک کن	۷۴۳۷
واحد تولید دی فسفات کلسیم	۷۴۳۸
واحد تولید لنت ترمز دیسکی بدون استفاده از آزبست	۷۴۳۹
واحد تولید کربنات کلسیم رسوبی	۷۴۴۰
واحد تولید بازیابی کائوچو	۷۴۴۱
واحد تولید کنسانتره مس	۷۴۴۲
واحد تولید پودر ذغال از سبوس گندم با برنج	۷۴۴۳
واحد تولید روغن موتور و گریس	۷۴۴۴
واحد تولید روغنهای آروما تیک	۷۴۴۵
واحد تولید کلریت کلسیم و سدیم	۷۴۴۶
واحد تولید سولفات سدیم	۷۴۴۷
واحد تصفیه روغن موتور	۷۴۴۸
واحد تولید ورق های پلی اتیلن (از مواد اولیه)	۷۴۴۹
واحد تولید نشاسته مود یفا ید با ظرفیت ۱۵۰۰ تن در سال (برای تولید کاغذ)	۷۴۵۰
واحد تولید سیلیکات منیزیم آبدار و موارد مشابه	۷۴۵۱
واحد تولید انواع بسته های برزنتی	۷۴۵۲
واحد تولید پلی اتیلن تر فتالات	۷۴۵۳
واحد تولید بسته بندی رنگهای طبیعی	۷۴۵۴
واحد تولید اسپری های خوشبو کننده	۷۴۵۵
واحد تولید الکل از طریق تخمیر و سنتز	۷۴۵۶
واحد تولید پودر آلفاسولوز و لینگو و سولفوماتهای فلزی	۷۴۵۷
واحد تولید کربنات باریم و سولفیک سدیم	۷۴۵۸
واحد تولید تخلیص و بسته بندی مواد شیمیایی (متانول، زالین، استون، اتیل استات، اسید استیک)	۷۴۵۹
واحد تولید اسید سولفوریک تا ظرفیت ۱۰ هزار تن در سال	۷۴۶۰

ادامه جدول ۲-۴-۷- گروه صنایع شیمیایی (۷۰۰۰)

ردیف	نام واحد
۷۴۶۱	واحد تولید رزین ونیلینک
۷۴۶۲	واحد تولید مواد افزودنی روغن موتور
۷۴۶۳	واحد تولید نمک استئاریک و اسید استئاریک
۷۴۶۴	واحد تولید فوم ابرو اسفنج فشرده (حذف- تکرار ردیف ۷۳۰۲)
۷۴۶۵	واحد تولید اینیدرید فنالیک
۷۴۶۶	واحد تولید سدیم تری پلی فسفات
۷۴۶۷	واحد تولید اسید بوریک
۷۴۶۸	واحد تولید تیرچه بلوک پلیمری تا ظرفیت ۳۰۰۰ تن در سال
۷۴۶۹	واحد تولید پلیمرهای تقویت تا ظرفیت ۳۰۰۰ تن در سال
۷۴۷۰	واحد تولید ورقهای پلی اتیلن (از مواد اولیه)
۷۴۷۱	واحد تولید چسب پی وی سی و پوشش پلاستیکی لوله (پلی اتیلن)
۷۴۷۲	واحد تولید درب و پنجره و کابنت آشپزخانه پلی وود(پلی پروپیلن)
۷۴۷۳	واحد تولید تانن گیاهی
۷۴۷۴	واحد تولید فیلم کامپوزیت
۷۴۷۵	واحد تولید آنزیم
۷۴۷۶	واحد تولید آلیاژهای پلیمری
۷۴۷۷	واحد تولید پودر چربی گیاهی و اسیدچرب گیاهی
۷۴۷۸	واحد تولید قیر طبیعی
۷۴۷۹	واحد تولید پرایمر (چسب رزین)
۷۴۸۰	واحد تولید تینر فوری

رده ۵

ردیف	نام واحد
۷۵۰۱	واحد تولید توری روشنایی
۷۵۰۲	واحد تولید فرمالین و پارافرم آلدئید
۷۵۰۳	واحد تولید هگزامین
۷۵۰۴	واحد تولید اسید سولفوریک بیش از ۱۰ هزار تن در سال

ادامه جدول ۲-۴-۷- گروه صنایع شیمیایی (۷۰۰۰)

ردیف	نام واحد
۷۵۰۵	واحد تولید اسید نیتریک
۷۵۰۶	واحد تولید اسید کلریدریک
۷۵۰۷	واحد تولید آمونیاک
۷۵۰۸	واحد تولید آمینهای خنثی کننده گاز کربنیک (مونودی و تری آمینها)
۷۵۰۹	واحد تولید کننده مواد پوشش دهنده سطوح فلزی و کارگاهی (غیر از رنگ ، بتونه و مشابه)
۷۵۱۰	واحد تولید رزین و پودر اپوکسی
۷۵۱۱	واحد تولید لاستیک و تیوب وسایط نقلیه موتوری
۷۵۱۲	واحد تولید اولیه مواد کمکی یا تعاونی نساجی
۷۵۱۳	واحد تولید بیکربنات آمونیم
۷۵۱۴	واحد تولید پانلهای پلی یورتان
۷۵۱۵	واحد سرپشم سازی
۷۵۱۶	واحد تولید خاک رنگبر
۷۵۱۷	واحد تولید نفتالین
۷۵۱۸	واحد تولید مواد عایق ایزولاسیون از مشتقات نفتی
۷۵۱۹	واحد تولید دی اکتیل فتالات (نرم کننده پلاستیک)
۷۵۲۰	واحد تولید کربنات کلسیم ، باریت ، بنتونیت ، تالک و آخرا
۷۵۲۱	واحد تولید اسید بنزوئیک و بنزوات سدیم
۷۵۲۲	واحد تولید تغلیظ سود کاستیک و موارد مشابه
۷۵۲۳	واحد تولید مایع ظرفشویی ، شامپو ، پودرهای شوینده ، ضد عفونی کننده و سفید کننده
۷۵۲۴	واحد تولید سولفاتهای آهن، روی ، منیزیم، آمونیوم و موارد مشابه تا ظرفیت ۵۰۰۰ تن در سال
۷۵۲۵	واحد تولید لوله های اپوکسی تا ظرفیت ۳۰۰۰ تن در سال
۷۵۲۶	واحد تولید خانه های پیش ساخته پلاستیکی (چهار چوب پلاستیک درب و پنجره)
۷۵۲۷	واحد تولید سنگ مصنوعی
۷۵۲۸	واحد تولید پلی آلومینیوم کلراید
۷۵۲۹	واحد تولید لوله های کامپوزیتی
۷۵۳۰	واحد تولید انواع خمیر بازی تا ظرفیت ۵۰۰۰ تن در سال
۷۵۳۱	واحد تولید روغن ترانسفورماتور و موارد مشابه(غیر از روغن اسکارل)

ادامه جدول ۲-۴-۷- گروه صنایع شیمیایی (۷۰۰۰)

ردیف	نام واحد
۷۵۳۲	واحد تولید نخ تایر لاستیک
۷۵۳۳	واحد تولید پیه صنعتی
۷۵۳۴	واحد تولید محصولات از گرافیت طبیعی
۷۵۳۵	واحد تولید دوده صنعتی تا ظرفیت ۳۰۰۰ تن در سال
۷۵۳۶	واحد تولید انواع خشک کن ها و پایدار کننده های پی وی سی تا ظرفیت ۳۰۰۰ تن در سال
۷۵۳۷	واحد تولید مس کاتدی (به روش پالایش) تا ظرفیت ۳۰۰۰ تن در سال
۷۵۳۸	واحد تولید گاز شیرین تا ظرفیت ۵۰۰۰ تن در سال
۷۵۳۹	واحد تولید پراکسیدهای آلی و اینیدرید مالئیک با ظرفیت بیش از ۶۰۰ تن در سال
۷۵۴۰	تولید پروفیل آلومینیومی رنگی و آبکاری قطعات
۷۵۴۱	واحد تولید فسفر زرد
۷۵۴۲	واحد تولید کریولیت
۷۵۴۳	واحد تولید سولفور پلیمری
۷۵۴۲	واحد تولید ورق کامپوزیت (حذف- تکرار ردیف ۷۴۷۴)
۷۵۴۳	واحد تولید بیو ایمپلنت های پیوندی
۷۵۴۴	واحد تولید منو کلرو استیک اسید (مایع ضد عفونی و سفید کننده)
۷۵۴۵	واحد تولید رزین پلی اورتان
۷۵۴۶	واحد تولید حلالهای آلی

رده ۶

ردیف	نام واحد
۷۶۰۱	واحد تولید اکسید سرب
۷۶۰۲	واحد تولید فنل
۷۶۰۳	واحد تولید بیگمنت های معدنی
۷۶۰۴	واحد تولید انواع فلزات از مواد کانی
۷۶۰۵	واحد تولید کلر ، سود ، آب ژاول
۷۶۰۶	واحد تولید کاغذ تیشو از الیاف شیشه، محصولات و پارچه سافت بیش از ۵۰۰۰ تن
۷۶۰۷	واحد تولید سورنج

ادامه جدول ۲-۴-۷- گروه صنایع شیمیایی (۷۰۰۰)

ردیف	نام واحد
۷۶۰۸	واحد تولید کاربید، مواد آبکاری و اکسید روی از معدن (لیتارژ)
۷۶۰۹	واحد های تصفیه ترکیبات آلی مازاد تولید تولید فنل و متانل
۷۶۱۰	واحد تولید ترکیبات کروم
۷۶۱۱	واحد تولید سسوخست جامد، پودر ژلاتینی، متانول جامد با ظرفیت ۶۵۰۰ تن در سال با کوره حرارتی
۷۶۱۲	واحد تولید لوله کامپوزیت از رزین اپوکسی و الیاف شیشه‌ای بیش از ۲۵۰۰۰۰ تن در سال
۷۶۱۳	واحد تولید P.V.C
۷۶۱۴	واحد تولید مواد اولیه سا پنده ها (سنگ، سمباده و کاغذ سمباده)
۷۶۱۵	واحد تولید سموم دفع آفات
۷۶۱۶	واحد تولید بی اکسید منگنز از سنگ معدن
۷۶۱۷	واحد تولید فرومولیبد ن
۷۶۱۸	واحد تولید گل گوگرد
۷۶۱۹	واحد تولید کربن بلاک
۷۶۲۰	واحد تولید سیلیکو منگنز و فرو منگنز
۷۶۲۱	مرکز پژوهشی انرژی اتمی (تولید رادیو ایزوتوپ)
۷۶۲۲	واحد تولید کنسانتره مس، نیکل و کبالت
۷۶۲۳	واحد فرآوری گوگرد
۷۶۲۴	واحد تولید سدیم اسید کربنات
۷۶۲۵	واحد فرآوری اکسید و مشتقات سیلیسیم
۷۶۲۶	واحد تولید سولفاتهای Be و Mn, Al, Jn و موارد مشابه
۷۶۲۷	واحد تولید مواد اولیه اسفنج با فولتاسیون، دموسی فایر، ضد خوردگی، ضد کف تا ظرفیت ۲۵۰۰۰ تن در سال
۷۶۲۸	واحد تولید عایقهای رطوبتی (حذف - تکرار ردیف ۶۳۱۸)
۷۶۲۹	واحد تولید کربن و الکتروود گرانیتی
۷۶۳۰	واحد تولید U.P.V.C (اولترا پی.وی.سی)
۷۶۳۱	واحد تولید آلیاژهای پلی مری
۷۶۳۲	واحد کک پزی سنتی (حذف)

ادامه جدول ۲-۴-۷- گروه صنایع شیمیایی (۷۰۰۰)

نام واحد	ردیف
واحد تولید سوخت بیودیزل	۷۶۳۳
واحد آند سازی و پخت آند آلومینیوم	۷۶۳۴
واحد تولید متانول و پروپیلن	۷۶۳۵
واحد تولید کربنات کلسیم بیش از ۲۵۰ هزار تن	۷۶۳۶
واحد تولید شمش تیتانیوم	۷۶۳۷
واحد تولید بیواتانول سوختی	۷۶۳۸
واحد تولید پرکلرین، سدیم، سود و کلر	۷۶۳۹
واحد تولید دواتیل هگزیل اکریلات	۷۶۴۰
واحدهای تولید روغن ترانس، مایع شیشه پاک کن، اسیدبوریک و انواع عایقهای الکتریکی	۷۶۴۱
واحد تولید سیانور سدیم	۷۶۴۲
واحد تولید مشتقات پلیمری	۷۶۴۳
واحد تولید کنسانتره آهن تا ظرفیت ۳۰۰ (سیصد) هزار تن در سال	۷۶۴۴
واحد تولید کود شیمیایی (فسفات، نیترا ت و سولفات)	۷۶۴۵

رده ۷

نام واحد	ردیف
واحد تولید کک و قطران	۷۷۰۱
واحد تولید کنسانتره آهن با ظرفیت بیش از ۳۰۰ (سیصد) هزار تن در سال	۷۷۰۲
واحد تولید پتاس از شورابه	۷۷۰۳
* واحدهایی که حداقل یا حداکثر ظرفیت آنها در رده های مختلف مشخص نشده است می توانند در صورت ظرفیت کمتر از حداقل در رده قبل از آن و ظرفیت بیشتر از حداکثر در رده بعدی قرار گیرند.	

جدول ۲-۴-۸- گروه صنایع دارویی (۸۰۰۰)

رده ۱

نام واحد	ردیف
واحد تولید مواد بهداشتی و آرایشی (فرمولاسیون)	۸۱۰۱
واحد اختلاط و بسته بندی پودر ازاله مو	۸۱۰۲
واحد تولید قرص و پودر اکسیژنه	۸۱۰۳

ادامه جدول ۲-۴-۸- گروه صنایع دارویی (۸۰۰۰)

ردیف	نام واحد
۸۱۰۴	واحد تولید اکسیدان کرم بهداشتی و صنعتی و پودر بلوندار اکسیژن
۸۱۰۵	واحد تولید اسانس، تنطور، آلکالوئید از مواد طبیعی و شیمیایی
۸۱۰۶	واحد تولید هورمون و آنتی بیوتیک تا ۳۰۰ تن در سال
۸۱۰۷	واحد تولید سرنگهای تزریقی از پیش پر شده و محصولات دارویی به صورت ویال
۸۱۰۸	واحد تولید عدسی های چشمی

رده ۲

ردیف	نام واحد
۸۲۰۱	واحد تولید کیسول سخت ژلاتینی
۸۲۰۲	واحد خشک کردن و بسته بندی گیاهان دارویی با شستشو
۸۲۰۳	واحد تولید سیمان زینک اکساید با مایع آماده اوژنول
۸۲۰۴	واحد تولید هورمون و آنتی بیوتیک از ۳۰۰ تا ۱۵۰۰ تن در سال
۸۲۰۵	واحد تولید کرم و اسپری موبر
۸۲۰۶	واحد تولید چسب دندان

رده ۳

ردیف	نام واحد
۸۳۰۱	واحد تولید باند و گاز حداکثر تا ۳۰۰ تن در سال
۸۳۰۲	واحد تولید مواد اولیه داروسازی حداکثر تا ۳۰۰ تن در سال
۸۳۰۳	واحد تولید مواد اولیه بهداشتی و آرایشی تا ۳۰۰ تن در سال
۸۳۰۴	واحد تولید داروهای دامی حداکثر ۳۰۰ تن در سال
۸۳۰۵	واحد ساخت داروهای سیلی مارین حداکثر تا ۳۰۰ در سال
۸۳۰۶	لابراتور و کارخانه داروسازی (فرمولاسیون)
۸۳۰۷	واحد تولید آمپولهای تزریقی
۸۳۰۸	واحد تولید هورمون و آنتی بیوتیک از ۱۵۰۰ تا ۳۰۰۰ تن در سال
۸۳۰۹	واحد تولید ضد عفونی کننده های مایع

ادامه جدول ۲-۴-۸- گروه صنایع دارویی (۸۰۰۰)

رده ۴

ردیف	نام واحد
۸۴۰۱	واحد تولید عصاره شیرین بیان
۸۴۰۲	واحد تولید واکسن و سرم
۸۴۰۳	واحد تولید مواد اولیه داروسازی بیش از ۳۰۰ تن در سال
۸۴۰۴	واحد تولید الکل از طریق سنتز
۸۴۰۵	واحد تولید الکل از طریق خمیر و تقطیر
۸۴۰۶	واحد تولید باند و گاز بیش از ۳۰۰ تن در سال
۸۴۰۷	واحد تولید شربت‌های گیاهی و رزین و صمغ گیاهی
۸۴۰۸	واحد تولید مواد اولیه بهداشتی و آرایشی بیش از ۳۰۰ تن در سال
۸۴۰۹	واحد تولید پنتاریتریتول
۸۴۱۰	واحد تولید داروهای دامی بیش از ۳۰۰ تن در سال
۸۴۱۱	واحد تولید پلیمرهای حساس به نور
۸۴۱۲	واحد تولید انواع داروهای گیاهی
۸۴۱۳	واحد تولید محلول مونوگلوئال (آنتی بادی)
۸۴۱۴	واحد تولید جامدات، نیمه جامدات، مایعات، یویدون آیداین و همودیالیز
۸۴۱۵	واحد تولید آنتی بیوتیک و هورمون بیش از ۳۰۰۰ تن در سال
۸۴۱۶	واحد تولید بالک عصاره گیاهی، اسانس گیری، عرقیات گیاهی، انواع قطره دارویی و انواع شربت دارویی
۸۴۱۷	واحد تولید اسید هیالورونیک، بوتوکس و انواع مختلف ژلهای پلی اکریل آمید

رده ۵

ردیف	نام واحد
۸۵۰۱	واحد بسته بندی لجن دارویی

جدول ۲-۴-۹- گروه صنایع برق و الکترونیک (۹۰۰۰)

رده ۱

ردیف	نام واحد
۹۱۰۱	واحد تولید لوازم برقی کوچک به صورت مونتاژ (نظیر زنگ اخبار و درباز کن)
۹۱۰۲	واحد تولید آنتن تلویزیون بدون آبکاری و لوستر از قطعات آماده
۹۱۰۳	واحد طراحی و مونتاژ لوازم برقی و الکترونیکی بدون عملیات کوره ای
۹۱۰۴	واحد تولید لوازم پزشکی ، آزمایشگاهی و آموزشی ، قطعات الکترونیک
۹۱۰۵	واحد تولید ترانزیستور و مقاومت و غیره
۹۱۰۶	واحد تولید انکوباتور و سایر لوازم آزمایشگاهی بدون آبکاری
۹۱۰۷	واحد تولید انواع ساعت
۹۱۰۸	واحد تولید طراحی و مونتاژ تقویت کننده صوت نظیر بلندگو و آمپلی فایر
۹۱۰۹	واحد تولید رادیو و تلویزیون و لوازم صوتی و تصویری بصورت مونتاژ
۹۱۱۰	واحد تولید دستگاههای برقی علامت دهنده سمعی و بصری
۹۱۱۱	واحد تولید سیستمهای مخابراتی مرکز تلفن
۹۱۱۲	واحد تولید لوازم الکترونیکی (کامپیوتر ، لوازم اداری و لوازم دقیق الکترونیکی)
۹۱۱۳	واحد تولید کنتراهای ولتاژ و فرکانس
۹۱۱۴	واحد تولید آفتامات
۹۱۱۵	واحد تولید مودم و میکرو کنترل
۹۱۱۶	واحد تولید طراحی و مونتاژ تایمر
۹۱۱۷	واحد تولید کارت و بردهای کامپیوتری
۹۱۱۸	واحد تولید تابلوهای تبلیغاتی در حد مونتاژ
۹۱۱۹	واحد تولید چراغ قوه شارژی خورشیدی (مونتاژ)
۹۱۲۰	واحد تعمیر،بازسازی و مونتاژ دستگاههای زیراکس و کپی
۹۱۲۱	مونتاژ کیت CNG میکسری و کیت CNG انژکتوری
۹۱۲۲	واحد تولید سیم کارت و کارت شارژ
۹۱۲۳	مونتاژ کلید فشار قوی

۱۰۴

ادامه جدول ۲-۴-۹- گروه صنایع برق و الکترونیک (۹۰۰۰)

ردیف	نام واحد
۹۱۲۴	واحد مونتاژ و بسته بندی لامپ کم مصرف بدون هر گونه تزریق گاز در مقیاس کارگاهی

رده ۲

۹۲۰۱	مونتاژ سسیستمهای برق خورشیدی
۹۲۰۲	واحد مونتاژ تجهیزات توانبخشی بدون عملیات کوره ای و آبکاری شامل انواع ویلچر تخت بیمارستانی و..
۹۲۰۳	واحد تولید CD فشرده بدون عملیات کوره ای
۹۲۰۴	واحد تولید آنتن با دستگاه تزریق پلاستیک و گیوتین (قیچی برش) و پرس

رده ۳

ردیف	نام واحد
۹۳۰۱	واحد تولید ترانسهای فشار ضعیف
۹۳۰۲	واحد تولید مدارهای چاپی الکترونیک و کیت
۹۳۰۳	واحد تولید هواکش و دستگاههای تهویه خانگی و صنعتی
۹۳۰۴	واحد تولید نوار صوتی و تصویری
۹۳۰۵	واحد تولید سیم کابل و سیم لاکه
۹۳۰۶	واحد تولید رله و کنتاکتور
۹۳۰۷	واحد تولید سیم مقاومت
۹۳۰۸	واحد تولید سر کابل فشار قوی
۹۳۰۹	واحد تولید خازن ، لامپ تصویر ، تا بلوهای برق فشار ضعیف و قوی انواع مشعل
۹۳۱۰	واحد تولید فیبر مدارچاپی ، باتری خشک ، المنت برقی و الکتروموتور
۹۳۱۱	واحد تولید کلید و پریز ، سر سیم و کفشک اتصال
۹۳۱۲	واحد تولید کنتور برق و گاز
۹۳۱۳	واحد تولید لوازم دندان پزشکی
۹۳۱۴	واحد تولید کوئل اتومبیلهای سبک
۹۳۱۵	واحد تولید اتواستار ترموتورهای صنعتی و دیزلی

ادامه جدول ۲-۴-۹- گروه صنایع برق و الکترونیک (۹۰۰۰)

ردیف	نام واحد
۹۳۱۶	واحد تولید سیم رابط بدون آبکاری
۹۳۱۷	واحد تولید سر کابل فشار ضعیف و اتصالات فنی و فلزی
۹۳۱۸	واحد تولید دوزیمترهای ترمولومینسانس
۹۳۱۹	واحد تولید برقگیر
۹۳۲۰	واحد تولید ورق مغناطیسی
۹۳۲۱	واحد تولید آهن ربا
۹۳۲۲	واحد تولید سنسور فشار میکروماشین و سنسور شتاب میکروماشین
۹۳۲۳	احداث واحد تولید سیم آلومینیومی و کابل آلومینیومی
۹۳۲۴	واحد تولید پانل خورشیدی

رده ۴

ردیف	نام واحد
۹۴۰۱	واحد تولید لامپ معمولی و فلورسنت
۹۴۰۲	واحد تولید وسایل و تجهیزات برق فشار قوی
۹۴۰۳	واحد تولید باتری اتومبیل و سایر وسایط نقلیه بدون بازیابی سرب از باتری کهنه
۹۴۰۴	واحد تولید ترانسفورماتور (ترانسفرماتور (ترانسهای فشار قوی)
۹۴۰۵	واحد تولید سیم حرارتی و برودتی
۹۴۰۶	واحد تولید ذغا لهای صنعتی
۹۴۰۷	واحد تولید کمپرسور
۹۴۰۸	واحد تولید گوشی تلفن و موبایل
۹۴۰۹	واحد تولید تجهیزات توانبخشی (ویلچر، تخت بیمارستانی، سمعک) با عملیات کوره ای و آبکاری
۹۴۱۰	واحد تولید سیم رابط با آبکاری
۹۴۱۱	واحد تولید انواع باتری، قلمی، متوسط و بزرگ
۹۴۱۲	واحد مونتاژ و تولید باتری بدون بازیابی سرب
۹۴۱۳	واحد تولید لامپ کم مصرف LED
۹۴۱۴	تولید لامپ دیود
۹۴۱۵	واحد بازسازی و تعمیر ترانس فشار قوی وضعیف و بازسازی بدنه ترانس

ادامه جدول ۲-۴-۹- گروه صنایع برق و الکترونیک (۹۰۰۰)

ردیف	نام واحد
۹۴۱۶	واحد تولید لامپ کم مصرف
۹۴۱۷	واحد تولید چراغهای LED، پروژکتورهای LED، لامپ های هالوژن LED

رده ۵

ردیف	نام واحد
۹۵۰۱	واحد تولید باتری اتومبیل و وسائط نقلیه با بازیابی سرب از باتری کهنه

جدول ۲-۴-۱۰- گروه صنایع کشاورزی (۱۰۰۰۰)

رده ۱

ردیف	نام واحد
۱۰۱۰۱	واحد زنبورداری و پرورش ملکه
۱۰۱۰۲	واحد پرورش پرندگان زینتی تا ۵۰۰ قطعه
۱۰۱۰۳	واحد پرورش کرم ابریشم
۱۰۱۰۴	واحد نگهداری ماهی تزئینی
۱۰۱۰۵	آزمایشگاه دامپزشکی
۱۰۱۰۶	واحد کشت گلخانه‌ای پلاستیکی بمنظور تولید صیفی جات و گل رز تا حد یک هکتار
۱۰۱۰۷	واحد تولید گرده خرما
۱۰۱۰۸	واحد تولید جوجه تا ۱۰۰۰ قطعه در هر دوره صرفاً در نواحی روستایی
۱۰۱۰۹	واحد پرورش کبک و بلدرچین تا ۱۰۰ قطعه در سال
۱۰۱۱۰	واحد تولید ورمی کمپوست (کرم پوسال) تا ظرفیت ۲ تن در روز صرفاً در روستاها
۱۰۱۱۱	پرورش بوقلمون تا ۱۰۰ (یکصد) قطعه
۱۰۱۱۲	باغ گیاهشناسی و پارک نمونه
۱۰۱۱۳	واحد گاوداری شیری در مراکز روستایی تا ۵ اس (با رعایت حداقل فاصله ۵۰ (پنجاه) متر از سکونتگاه)
۱۰۱۱۴	واحد گاوداری شیری در مراکز روستایی از ۵ تا ۱۰ اس (با رعایت حداقل فاصله ۱۰۰ (یکصد) متر از سکونتگاه)

ادامه جدول ۲-۴-۱۰- گروه صنایع کشاورزی (۱۰۰۰۰)

نام واحد	ردیف
واحد پرور بندى گوساله در مراکز روستایی تا ۵ راس (با رعایت حداقل فاصله ۵۰ (پنجاه) متر از سکونتگاه)	۱۰۱۱۵
واحد پرور بندى گوساله در مراکز روستایی از ۵ تا ۲۰ راس (با رعایت حداقل فاصله ۱۰۰ (یکصد) متر از سکونتگاه)	۱۰۱۱۶
واحد پرورش گوسفند و پرور بندى بره در مراکز روستایی تا ۵۰ راس (با رعایت حداقل فاصله ۵۰ (پنجاه) متر از سکونتگاه)	۱۰۱۱۷
واحد پرورش گوسفند و پرور بندى بره در مراکز روستایی از ۵۰ تا ۱۰۰ راس (با رعایت حداقل فاصله ۱۰۰ (یکصد) متر از سکونتگاه)	۱۰۱۱۸

رده ۲

نام واحد	ردیف
واحد پرورش پرندگان زینتی بیش از ۵۰۰ قطعه	۱۰۲۰۱
واحد پرور بندى بره تا ۲۰۰ رأس	۱۰۲۰۲
واحد پرورش گوسفند شیری (داشته) تا ۲۵۰ رأس	۱۰۲۰۳
میادین دام (مجتمع نگهداری دام) تا ۲۰۰ واحد دامی	۱۰۲۰۴
واحد تولید جوجه ۳ دستگاه جوجه کشی (ظرفیت هر دستگاه ۹۰ هزار جوجه)	۱۰۲۰۵
واحد تولید قارچ صدفی و دکمه ای	۱۰۲۰۶
واحد های پرور بندى گوساله تا ۵۰ رأس	۱۰۲۰۷
واحد گاوداری شیری تا ۲۰ رأس	۱۰۲۰۸
واحد پرورش اسب و مادبان تا ۱۰ رأس	۱۰۲۰۹
واحد تولید بذر قارچ خوراکی	۱۰۲۱۰
استقرار قرنطینه دامی تا ۲۰۰ رأس	۱۰۲۱۱
واحد نگهداری سگ نگهبان	۱۰۲۱۲
واحد کشت گیاهان داروئی در وسعت ۱۰ هکتار	۱۰۲۱۳
واحد پرورش ماهی سرد آبی با روش مدار بسته با ظرفیت ۱۰۰ تن در سال (مطابق با دستورالعمل حریم کیفی آبهای سطحی)	۱۰۲۱۴
واحد پرورش بز داشتهی تا ۲۵۰ راس در سال	۱۰۲۱۵
واحد پرورش شتر مرغ تا ظرفیت ۶۰ قطعه در سال	۱۰۲۱۶

ادامه جدول ۲-۴-۱۰- گروه صنایع کشاورزی (۱۰۰۰۰)

ردیف	نام واحد
۱۰۲۱۷	واحد کشت گلخانه‌ای پلاستیکی بمنظور تولید صیفی جات و گل رز از یک هکتار تا ۵ هکتار
۱۰۲۱۸	واحد پروار بندی گوساله تا ظرفیت ۵۰ رأس (حذف - تکرار ردیف ۱۰۲۰۷)
۱۰۲۱۹	واحد پیله خشک کنی و ابریشم ریزی
۱۰۲۲۰	واحد پرورش ماهی به روش سنتی در استخرهای کشاورزی و آبیاری (مطابق با دستورالعمل حریم کیفی آبهای سطحی)
۱۰۲۲۱	واحد تولید حشرات مفید جهت کنترل بیولوژیکی آفات در گلخانه
۱۰۲۲۲	واحد شتر داری تا ۲۰ نفر
۱۰۲۲۳	واحد تولید اسپرم منجمد تا ظرفیت ۳۰۰۰۰ (سی هزار) دز اسپرم
۱۰۲۲۴	واحد بسته بندی تنباکو میوه‌ای تا ظرفیت ۳۰۰ (سیصد) تن در سال
۱۰۲۲۵	واحد مرغداری و پرورش بوقلمون و سایر ماکیان (شامل بلدرچین، کبک و تیهو) با ظرفیت ۱۰۰ (یکصد) تا ۵۰۰۰ (پنج هزار) قطعه در هر دوره
۱۰۲۲۶	واحد پرورش سگ به ظرفیت ۵۰ قلاده
۱۰۲۲۷	واحد تکثیر و پرورش ماهیان زینتی (مطابق با دستورالعمل حریم کیفی آبهای سطحی)
۱۰۲۲۸	واحد تولید ورمی کمپوست تا ظرفیت ۱۰ تن در روز
۱۰۲۲۹	واحد تولید بیو کمپوست از ضایعات کشاورزی و حیوانی تا ۱۰ تن در روز
۱۰۲۳۰	واحد تکثیر و پرورش آبزیان (ماهی، میگو و جلبک) صرفاً در استانهای شمالی (مطابق با دستورالعمل حریم کیفی آبهای سطحی)
۱۰۲۳۱	واحد مرغداری و پرورش مرغ گوشتی به روش پرورش در قفس (طبقاتی) با ظرفیت ۲۰۰ (دویست) تا ۱۰۰۰۰ (ده هزار) قطعه در هر دوره

رده ۳

ردیف	نام واحد
۱۰۳۰۱	واحد نگهداری حیوانات پوستی و آزمایشگاهی
۱۰۳۰۲	واحد تولید جوجه از ۳ تا ۵ دستگاه جوجه کشی (ظرفیت هر دستگاه ۹۰ هزار جوجه)
۱۰۳۰۳	واحد پروار بندی بره از ۲۰۰ تا ۵۰۰ رأس
۱۰۳۰۴	واحد پرورش گوسفند شیری (داستی) از ۲۵۰ تا ۵۰۰ رأس
۱۰۳۰۵	واحد گاوداری شیری از ۲۰ تا ۵۰ رأس
۱۰۳۰۶	واحد پروار بندی گوساله ۵۰ تا ۲۰۰ رأس

ادامه جدول ۲-۴-۱۰- گروه صنایع کشاورزی (۱۰۰۰۰)

ردیف	نام واحد
۱۰۳۰۷	واحد پرورش اسب و مادیان از ۱۰ تا ۵۰۰ (پانصد) رأس
۱۰۳۰۸	واحد تکثیر و پرورش ماهی گرم آبی (مطابق با دستورالعمل حریم کیفی آبهای سطحی)
۱۰۳۰۹	واحد تولید قارچ دکمه‌ای و صدفی (حذف - تکرار ردیف ۱۰۲۱۰)
۱۰۳۱۰	واحد مرغداری و پرورش بوقلمون و سایر ماکیان (شامل بلدرچین، کبک و تیهو) با ظرفیت ۵۰۰۰ (پنج هزار) تا ۳۰۰۰۰ (سی هزار) قطعه در هر دوره
۱۰۳۱۱	واحد تکثیر و پرورش ماهی گرم آبی و سردآبی (مشروط به اینکه در پایین دست محل احداث محل برداشت آب شرب وجود نداشته باشد.) (مطابق با دستورالعمل حریم کیفی آبهای سطحی)
۱۰۳۱۲	واحد پرورش پولت (جوجه مرغ تخمگذار) با ظرفیت ۲۰۰۰۰ قطعه در سال
۱۰۳۱۳	واحد پرورش بوقلمون مادر با ظرفیت از ۵۰۰۰ (پنج هزار) تا ۳۰۰۰۰ (سی هزار) قطعه (حذف)
۱۰۳۱۴	واحد پرورش شتر مرغ با ظرفیت از ۶۰ تا ۳۰۰۰ قطعه در سال
۱۰۳۱۵	واحد تولید خوراک دام از مواد خام کشاورزی شامل گندم، جو، ذرت، سبوس، تخم پنبه
۱۰۳۱۶	استقرار قرنطینه دامی ۲۰۰ تا ۵۰۰ رأس
۱۰۳۱۷	واحد پرورش مرغ مادر و یا مرغ تخم گذار با ظرفیت از ۵۰۰۰ (پنج هزار) تا ۳۰۰۰۰ (سی هزار) قطعه در هر دوره
۱۰۳۱۸	واحد پرورش مرغ مادر و یا مرغ تخم گذار با ظرفیت از ۵۰۰۰ (پنج هزار) تا ۳۰۰۰۰ (سی هزار) قطعه در هر دوره
۱۰۳۱۹	واحد تولید مرغ گوشتی با ظرفیت ۱۰۰۰ (هزار) قطعه در هر دوره (حذف)
۱۰۳۲۰	واحد پرورش اردک ماهی تا ظرفیت ۵۰۰۰ (پنج هزار) قطعه
۱۰۳۲۱	واحد کشت گلخانه‌ای پلاستیکی بمنظور تولید صیفی جات و گل رز بیش از ۵ هکتار
۱۰۳۲۲	طرح طوبی
۱۰۳۲۳	واحد تولید خوراک دام از مواد خام کشاورزی شامل گندم، جو، ذرت، سبوس، تخم پنبه
۱۰۳۲۴	واحد تولید بیو کمپوست از ضایعات کشاورزی و حیوانی بیش از ۱۰ تن در روز
۱۰۳۲۵	واحد تولید ورمی کمپوست بیش از ۱۰ تن در روز
۱۰۳۲۶	واحد تولید زالو طبیعی با ظرفیت یک میلیون قطعه در سال
۱۰۳۲۷	واحد مرغداری و پرورش مرغ گوشتی به روش پرورش در قفس (طبقاتی) با ظرفیت ۱۰۰۰۰ (ده هزار) تا ۵۰۰۰۰ (پنجاه هزار) قطعه در هر دوره

ادامه جدول ۲-۴-۱۰- گروه صنایع کشاورزی (۱۰۰۰۰)

رده ۴

ردیف	نام واحد
۱۰۴۰۱	واحد مرغداری و پرورش بوقلمون و سایر ماکیان (شامل بلدرچین، کبک و تیهو) با ظرفیت ۳۰۰۰۰ (سی هزار) تا ۶۰۰۰۰ (شصت هزار) قطعه در هر دوره
۱۰۴۰۲	میادین دام (مجتمع نگهداری دام و کاروانسرا) بیش از ۲۰۰ واحد دامی
۱۰۴۰۳	واحد تکثیر و پرورش پرندگان و پستانداران وحشی
۱۰۴۰۴	واحد پروار بندی بره بیش از ۵۰۰ رأس
۱۰۴۰۵	واحد پرورش گوسفند داشتی بیش از ۵۰۰ رأس
۱۰۴۰۶	واحد گاوداری شیری از ۵۰ تا ۵۰۰ رأس
۱۰۴۰۷	واحد پروار بندی گوساله بیش از ۲۰۰ رأس
۱۰۴۰۸	واحد تولید جوجه بیش از ۴۵۰ هزار قطعه (بیش از ۵ ماشین جوجه کشی)
۱۰۴۰۹	واحد پرورش اسب و مادبان بیش از ۵۰۰ (پانصد) رأس
۱۰۴۱۰	واحد پرورش بلدرچین (حذف)
۱۰۴۱۱	استقرار قرنطینه دامی بیش از ۵۰۰ (پانصد) رأس
۱۰۴۱۲	واحد پرورش شتر مرغ با ظرفیت بیش از ۳۰۰۰ (سه هزار) قطعه در هر دوره
۱۰۴۱۳	واحد پرورش مرغ مادر و یا مرغ تخم گذار با ظرفیت از ۳۰۰۰۰ (سی هزار) تا ۶۰۰۰۰ (شصت هزار) قطعه در هر دوره
۱۰۴۱۴	واحد پرورش مرغ مادر و یا مرغ تخم گذار با ظرفیت از ۳۰۰۰۰ (سی هزار) تا ۶۰۰۰۰ (شصت هزار) قطعه در هر دوره
۱۰۴۱۵	واحد پرورش مرغ مادر و یا مرغ تخم گذار با ظرفیت از ۳۰۰۰۰ (سی هزار) تا ۶۰۰۰۰ (شصت هزار) قطعه در هر دوره
۱۰۴۱۶	محل احداث حمام ضد کنه
۱۰۴۱۷	واحدهای صنعتی تولید قارچ خوراکی با مواد اولیه کاه و کلش (حذف-تکرار ردیف ۱۰۳۲۳)
۱۰۴۱۸	واحد تولید مکمل غذایی دام و طیور (کنسانتره)
۱۰۴۱۹	واحد کشتارگاه دام و طیور (بصورت واحد مستقل)
۱۰۴۲۰	احداث شهرک یا مجتمع های بزرگ گلخانه ای
۱۰۴۲۱	مرکز نگهداری و پرورش پستانداران وحشی فاقد شکارگاه تا ۱۰۰۰۰ (ده هزار) قطعه
۱۰۴۲۲	واحد مرغداری و پرورش مرغ گوشتی به روش پرورش در قفس (طبقاتی) با ظرفیت ۵۰۰۰۰ (پنجاه هزار) تا ۹۰۰۰۰ (نود هزار) قطعه در هر دوره

ادامه جدول ۲-۴-۱۰- گروه صنایع کشاورزی (۱۰۰۰۰)

رده ۵

ردیف	نام واحد
۱۰۵۰۱	واحد پرورش مرغ تخم گذار با ظرفیت از ۶۰۰۰۰ (شصت هزار) تا ۱۲۰۰۰۰ (یکصد و بیست هزار) قطعه در هر دوره
۱۰۵۰۲	واحد پرورش مرغ مادر با ظرفیت از ۶۰۰۰۰ (شصت هزار) تا ۱۲۰۰۰۰ (یکصد و بیست هزار) قطعه در هر دوره
۱۰۵۰۳	واحد مرغداری گوشتی با ظرفیت از ۶۰۰۰۰ (شصت هزار) تا ۱۲۰۰۰۰ (یکصد و بیست هزار) قطعه در هر دوره
۱۰۵۰۴	واحد گاوداری شیری با ظرفیت از ۵۰۰ تا ۱۰۰۰ (هزار) راس دام
۱۰۵۰۵	واحد کشتار دام و طیور مکمل از قبیل پرکنی، شستشو، بسته بندی تبدیل ضایعات
۱۰۵۰۶	واحد تولید خوراک دام و طیور (مخلوط با پودر استخوان یا پودر ماهی)
۱۰۵۰۷	مرکز نگهداری و پرورش پستانداران وحشی فاقد شکارگاه بیش از ۱۰۰۰۰ (ده هزار) قطعه
۱۰۵۰۸	واحد مرغداری و پرورش مرغ گوشتی به روش پرورش در قفس (طبقاتی) با ظرفیت بیش از ۹۰۰۰۰ (نود هزار) قطعه در هر دوره

رده ۶

ردیف	نام واحد
۱۰۶۰۱	واحد پرورش میگو تا وسعت ۱ هکتار
۱۰۶۰۲	واحد پرورش صدف
۱۰۶۰۳	واحد پرورش تمساح
۱۰۶۰۴	واحد تولید کود میکرو ارگانیسیمهای حل کننده فسفر
۱۰۶۰۵	واحد تولید زالو طبیعی با ظرفیت یک میلیون قطعه در سال (حذف- انتقال به ردیف ۱۰۳۲۶)
۱۰۶۰۶	واحد تولید کود آلی از فضولات دامی (حذف)
۱۰۶۰۷	مجتمع یا واحدهای گاوشیری با ظرفیت بیش از ۱۰۰۰ راس

رده ۷

ردیف	نام واحد
۱۰۷۰۱	مجتمع پرورش ماهی و میگو (مطابق با دستورالعمل حریم کیفی آبهای سطحی)
۱۰۷۰۲	مجتمع های بزرگ دامپروری یا دام شهر جهت استقرار واحدهای دامداری (در قالب شهرک دامپروری)

ادامه جدول ۲-۴-۱۰- گروه صنایع کشاورزی (۱۰۰۰۰)

نام واحد	نام واحد
۱۰۷۰۳	کشتارگاههای بزرگ صنعتی بصورت مجتمع شامل پرواربندی، کشتار و بسته بندی فرآورده های گوشتی
* واحدهایی که حداقل یا حداکثر ظرفیت آنها در رده های مختلف مشخص نشده است می توانند در صورت ظرفیت کمتر از حداقل در رده قبل از آن و ظرفیت بیشتر از حداکثر در رده بعدی قرار گیرند.	

جدول ۲-۴-۱۱- گروه صنایع ماشین سازی (۱۱۰۰۰)

رده ۱

نام واحد	نام واحد
۱۱۱۰۱	مونتاژ و بسته بندی ماشین آلات در حد کارگاهی
۱۱۱۰۲	واحد تولید تجهیزات جکهای سقفی
۱۱۱۰۳	واحد ماشین آلات رنگ آمیزی میکرو ارگانسیم

رده ۲

نام واحد	نام واحد
۱۱۲۰۱	واحد قالب و مدل (درجه ریخته گری ، فیکچر ، قالب قید و بست و ابزار قالب ، مدل
۱۱۲۰۲	واحد تجهیزات شبکه آب و فاضلاب (پمپ های دیا فراگمی ، لجن کش و تجهیزات تصفیه) ،
۱۱۲۰۳	واحد ماشین آلات و تجهیزات حمل و نقل مکانیکی (آسانسور و قطعات آسانسور ، پله برقی ، بال تراک ، جرثقیل سقفی ، جک پالت رولیک ، بالابر قطعات مربوطه ، نوار نقاله ، وینچ جرثقیل)
۱۱۲۰۴	واحد پمپ و کمپرسور (پمپ های خلاء ، وکیوم ، آتش نشانی ، آب ، کمپرسورهای صنعتی و مصرفی ، گاراژی ، مواد فله و تلمبه های آب بادی)

رده ۳

۱۱۳۰۱	واحد ماشین ابزار و متعلقات (دستگاههای ابزار تیزکن ، فرز و ابزار دستگاه فرز ، ابزارهای گیره ای ، اره تیزکن ، اسپارک اروژن ، پانتوگراف ، تراش حد یده کن ، خط شیفتکاری ا توماتیک ، دریل سه نظام و د نباله های آن ، سنگ تحت و سنگ کف زنی ، سنگ رومیزی ، سنگ محور ، صفحه تراش قطعات مربوطه ، فرامین اندازه گیری ، کپی تراش و کپی تراش کلید ، ماشین سری تراش ، ماشین سنتر ، انواع پونیت ماشینکاری اره سنگ .
-------	--

ادامه جدول ۲-۴-۱۱- گروه صنایع ماشین سازی (۱۱۰۰)

ردیف	نام واحد
۱۱۳۰۲	واحد قطعات واسطه ای (اتصالات پنوماتیک ، اتصالات هیدرولیک ، اتصالات اقلام هیدرولیک ، بازوهای مکانیکی ، بلبرینگ ، بوش ، پیچ و مهره های صنعتی ، پین ، اقلام پنوماتیک ، چرخ دنده ها ، رولرینگ ، انواع شفت ها ، غلطک انتقال و فرم دهی ، انواع پمپ و قطعات پمپ ، انواع قطعات صنعتی (تراشکاری قطعات صنعتی و غیر صنعتی) ، کلاچ روغنی ، کولپینگ ، انواع گیربکسها) غیر از گیربکسهای خودرو)
۱۱۳۰۳	واحد ماشین الات صنعتی پلاستیک و پلاستیک و چرم (آسیاب پلاستیک ، اکسترودر پلاستیکی ، پرس پلاستیک ، پرس ملامین ، اکسترو در لوله ، تزریق پلاستیک ، تزریق زیره کفش ، تولید لوله پلاستیکی ، ماشین آلات پلاستیک ، ماشین آلات چرم سازی ، دستگاه کفافی ، دستگاه برش چرم ، دستگاه دوخت پلاستیک ، دستگاه نایلون و نایلکس
۱۱۳۰۴	واحد ماشین آلات و تجهیزات ساختمانی و راهسازی و معادن (آسیاب سنگ ، اسکرابر ، اطاق ماشین راهسازی ، ایستگاه مرکزی بتن ، ماشین الات حفاری ، ماشین قیر پاش ، ماشین کوه بر)
۱۱۳۰۵	واحد ماشین آلات صنایع غذایی ، دارویی و شیمیایی (آسیاب (خوراک دام ، غلات ، گندم و ...) لک ، بادام شکن ، بوجاری ، خط تولید ضبط بسته ، پوست گیر گندم ، تجهیزات تولید و خط پودر گوشت و پودر ماهی و بطور کلی (خوراک دام و خوراک طیور) ، تجهیزات تولید کنسرو ، کارخانجات قند و شکر ، کارخانجات آرد ، کشتارگاه مرغ ، تجهیزات مرغداری ، چونه کن ، چرخ گوشت صنعتی ، خط کامل رب گوجه ، کمپوت ، خط کامل شامپو و مایع ظرفشویی ، خمیر همزن ، دانه خردکن ، دستگاه پرس ، دستگاه پرکن مواد غذایی ، دستگاه خامه گیر ، دستگاه گندم شور ، دستگاه نان ماشینی ، (تونلی و دوار و فرقنادی) شیر دوش ، ماشین آلات برنج کوبی ، چای خشک کنی ، دارویی ، لپه سازی ، ماکارونی ، میکسر خورا ک
۱۱۳۰۶	واحد ماشین آلات صنایع چوب و کاغذ (پرس چوب ، دستگاه رنده چوب ، دستگاه گندمی ، ماشین آلات کبریت سازی ، نجاری ، چاپ و صحافی ، پوشال کولر و دستمال کاغذی و نوار بهداشتی)
۱۱۳۰۷	واحد ماشین آلات صنایع نساجی و بافندگی { اتو کلاو ، پرس و برش عدل پنبه ، تجهیزات پنبه پاک کنی ، تجهیزات رنگرزی نخ و پارچه و خشک کن پارچه ، دستگاههای آهار نخ ، چاپ پارچه ، چله پیچ ، نخ برگردان ، گره شمار نخ ، دوک ریسندگی ، شانه و میلملیک ، گل زنی ، ماشین آلات شستشوی پشم ، ماشین بافندگی (پارچه ، حوله ، جوراب ، فرش ، موکت و .....) (ریسندگی و نوار خاردار }
۱۱۳۰۸	واحد ماشین آلات صنایع فرم دهی و برش فلزات {اره پروفیل بر ، اره آلومینیوم بر ، دستگاه پانچ پنج کاره، میلگرد بر، دستگاه پتک آهنگری، پرس هیدرولیک، پرس ضربه ای، پرس بریک، پرس دستی، پرس ضایعات ، پرس تیغه برش ورق آهن ، پرس خم کن، پرس برش و برش سیم ، تزریق فلزات (اکستروژن) ، پرس نورد فلزات ، پرس گیوتین ، ماشین آلات طلاسازی ، قوطی سازی ، کشش مفتول ، تولید لوله و پروفیل ، دایکاست ، رول بازکن ، میخ سازی ، نواربری ، نورد و گیره و آهنگری }
۱۱۳۰۹	واحد ماشین آلات صنایع بسته بندی و مارک زنی (دستگاه پاک زنی ، چاپ کارتن ، ماشین آلات بسته بندی ، ماشین آلات کارتن سازی)

۱۱۴

ادامه جدول ۲-۴-۱۱- گروه صنایع ماشین سازی (۱۱۰۰۰)

ردیف	نام واحد
۱۱۳۱۰	واحد ماشین آلات و تجهیزات حرارتی و برودتی و تهویه (اتو کلاو ، ا پرواش ، برج خنک کن ، پکیج شوفاژ ، پیش گرمکن ، انواع پمپ ، تجهیزات برودتی ، تجهیزات سردخانه ، دیگ بخار و قطعات مربوطه ، تهویه مطبوع صنعتی ، دیگ آبگرم ، بویلر روغنی ، روطوبت زن ، انواع مبدلهای حرارتی مخازن دوجداره و انبساط ، هواساز یونیت هیتر ، بویلرهای نیروگاهی و پالایشگاهی)
۱۱۳۱۱	واحد ماشین آلات و تجهیزات کارخانه ای (ایستگاه پرکن سیلندر گاز ، تجهیزات آبکاری ، تجهیزات اطاق رنگ ، تجهیزات بیمارستان ، تجهیزات پالایشگاهی ، تجهیزات کارگاهی ، تجهیزات کارخانه ای ، تجهیزات نیروگاهی ، خشک کنهای صنعتی ، دستگاه پنچر گیری پلاستیک ، دستگاه تراش عینک ، انواع دستگاه تست ، دستگاه رنگ پاش ، باکت بیل مکانیکی ، بتونیر ، دامپر ، بلوک زن ، پمپ انتقال بتن ، پینهای لودر و بلدوزر ، تأسیسات شن و ماسه ، تجهیزات کارخانه آجر (خط تولید آجر) تجهیزات کارخانه سیمان (خط تولید سیمان) ، تجهیزات کارخانه گچ (خط تولید گچ) تجهیزات کارخانه آهک (خط تولید آهک) تجهیزات معادن ، تراک میکسر ، تیرچه فلزی ، چکش پنوماتیک ، دریل واگن ، دستگاه حفاری روتاری ، سنگ شکن و قطعات مربوطه غلطک و پیره ، فینیشر آسفالت ، ماشین آلات سنگبری ، کارخانه آسفالت ، کانال کن ، کوره های خط تولید مواد کانی غیر فلزی ، کیسه گچ و آهک و سیمان پرکن ، دستگاه سالامبو ، دستگاه شات بلاست ، دستگاه شستشوی قطعات ، دستگاه ظهور عکس ، کوره های عملیات حرارتی و صنعتی ، ماشین آلات شستشوی فرش ، تولید سیم و کابل ، خشک شویی ، رنگ سازی ، جوجه کشی ، زباله سوز ، دستگاه سیم پیچی ، دستگاه تک منظوره ، دستگاه کوره القایی ، دستگاه راکتور
۱۱۳۱۲	واحد ادوات کشاورزی و ماشین آلات کشاورزی (اکسن تریل کشاورزی ، خرمنکوب ، بذر پاش ، بیلر ، گاو آهن و قطعات مربوطه ، دیسک ۲۸ پره پل کش ، پمپ سمپاش ، پنجه غازی ، تریلر کشاورزی و قطعات مربوطه ، تسطیح کن زمین ، رویتواتور ، یونجه چین ، چتر ، خرما چین ، چغندر کن ، خشک کن غلات ، داس ، نهر کن ، دروکن ،
۱۱۳۱۳	دروگیر ، سیب زمینی کار و سیب زمینی کن ، علف چین ، عمیق کار ، کلتواتور ، کمباین ، انواع تراکتور ، کود پاش ، منته درختکاری ، هرزکش ، مور ، بیل ، بکهو ، تیلر ، سسستم آبیاری بارانی تحت فشار ، هد کمباین ناخنک دروگر)
۱۱۳۱۴	واحد سازه های فلزی و مخازن (اتصالات داربست فلزی ، اسکلت فلزی ، پل شناور و پل فلزی ، سازه های فلزی ، سالنهای پیش ساخته ، نرد بانهای صنعتی ، بوبکر ، سیلو ، انواع مخازن تحت فشار و ذخیره ای)
۱۱۳۱۵	واحد صنایع دریایی (اوراق کرد شناورها ، شناورهای دریایی ، سازه های دریایی تجهیزات سکوهای نفتی و دریایی ، تجهیزات اسکله دریایی)
۱۱۳۱۶	واحد موتورهای احتراق داخلی (موتورهای ، دیزلی ، موتورهای بنزینی)

رده ۴

ردیف	نام واحد
۱۱۴۰۱	واحد ریخته گری قطعات چدن (ساچمه سند بلاست ، قطعات ریخته گری چدن ، گلوله آسیاب چدنی)
۱۱۴۰۲	واحد ریخته گری قطعات فولادی (قطعات ریخته گری فولاد)

ادامه جدول ۲-۴-۱۱- گروه صنایع ماشین سازی (۱۱۰۰۰)

نام واحد	ردیف
واحد قطعات آهنگری (اتصالات فولادی ، قطعات آهنگری ، قطعات فورج ، گلوله آسیاب فولادی)	۱۱۴۰۳
واحد قطعات انتقال نیرو (قطعات انتقال نیرو ، دکل انتقال نیرو ، دکل روشنایی برق و مخابرات تلسکوپی و ...)	۱۱۴۰۴

جدول ۲-۴-۱۲- گروه صنایع نوین (نانو و بیوتکنولوژی) (۱۲۰۰۰)

بعلت جدید بودن این گروه، واحدهای صنعتی و تولیدی این گروه در حال تدوین می‌باشد.

جدول ۲-۴-۱۳- گروه صنایع نفت و گاز (۱۳۰۰۰)

رده ۱

نام واحد	ردیف
	۱۳۱۰۱

رده ۲

نام واحد	ردیف
	۱۳۲۰۱

رده ۳ (ج)

نام واحد	ردیف
	۱۳۳۰۱

رده ۴ (د)

نام واحد	ردیف
	۱۳۴۰۱

رده ۵

نام واحد	ردیف
واحد تولید قیر غلیظ شده تا ظرفیت ۱۰ هزار تن در سال	۱۳۵۰۱

ادامه جدول ۲-۴-۱۳- گروه صنایع نفت و گاز (۱۳۰۰۰)

ردیف	نام واحد
۱۳۵۰۲	واحد تولید قیر پلی بک تا ظرفیت ۵۰۰۰ تن در سال
۱۳۵۰۳	واحد تولید نفت بی بو تا ظرفیت ۳۰۰۰ تن در سال
۱۳۵۰۴	واحد تولید مکمل روغن D.O.P
۱۳۵۰۵	واحد تولید مکمل بنزین
۱۳۵۰۶	واحد تولید روغن ترانسفور ماتور و موارد مشابه

رده ۶

ردیف	نام واحد
۱۳۶۰۱	واحد تولید کود شیمیایی (فسفاتنه و نیترات)
۱۳۶۰۲	واحد تولید روغن و گریس با استفاده از روغن پایه
۱۳۶۰۳	کارخانجات ساخت تجهیزات نفت و گاز و پتروشیمی
۱۳۶۰۴	واحد تولید کود اوره و (آمونیاک)
۱۳۶۰۵	واحد تولید انواع قیر (بیش از ده هزار تن)
۱۳۶۰۶	

رده ۷

ردیف	نام واحد
۱۳۷۰۱	واحد پتروشیمی (واحد اوره، آمونیاک، پلی اتیلن های سبک، سنگین و خطی)
۱۳۷۰۲	واحد پالایشگاه
۱۳۷۰۳	واحد نیروگاه گازی
۱۳۷۰۴	واحد نیروگاه سیکل ترکیبی
۱۳۷۰۵	واحد تولید بنزین بدون سرب (M.T.B.E)
۱۳۷۰۶	واحد تصفیه دوم روغن
۱۳۷۰۷	واحد GTL (تبدیل گاز به مایع)
۱۳۷۰۸	واحد تولید بنزین، گازوئیل و سایر مشتقات نفتی
۱۳۷۰۹	واحد تولید هیدروکربورهای حلقوی و غیر حلقوی
۱۳۷۱۰	حفرچاه نفت بیش از ۱۰ حلقه

جدول ۲-۴-۱۴- گروه صنایع بازیافت ۱۴۰۰۰

رده ۱

ردیف	نام واحد
۱۴۱۰۱	جمع آوری ضایعات فلزی تا ۳۰۰۰ تن در سال
۱۴۱۰۲	

رده ۲

ردیف	نام واحد
۱۴۲۰۱	جمع آوری ضایعات فلزی (برش، پرس و کمپکت) بیش از ۳۰۰۰ تن در سال
۱۴۲۰۲	بازیافت تجهیزات الکترونیکی بدون عملیات کوره‌ای
۱۴۲۰۳	واحد بازیافت ضایعات سلولزی (چوب)

رده ۳

ردیف	نام واحد
۱۴۳۰۱	جمع آوری خودروهای سبک فرسوده (برش زنی و پرس) بدون عملیات ذوب و ریخته گری
۱۴۳۰۲	بازیافت ماسه و ریخته گری
۱۴۳۰۳	بازیافت لاستیک های فرسوده به روش فیزیکی (آسیاب و پرس) تا ظرفیت ۳۰۰۰ تن در سال

رده ۴

ردیف	نام واحد
۱۴۴۰۱	واحد بازیافت کادمیوم از ضایعات سرب و روی و برش شیمیایی تا ظرفیت ۶۰۰ تن در سال
۱۴۴۰۲	جمع آوری خودروهای سنگین فرسوده (برش زنی و پرس) بدون عملیات ذوب و ریخته گری
۱۴۴۰۳	واحد بازیافت پسماندهای الکترونیکی با عملیات کوره‌ای تا ۳۰۰۰ تن در سال
۱۴۴۰۴	بازیافت لاستیک های فرسوده به روش شیمیایی تا ظرفیت ۳۰۰۰ تن در سال
۱۴۴۰۵	واحد تولید حلال از بازیافت ضایعات نفتی تا ظرفیت ۳۰۰۰ (سه هزار) تن در سال

رده ۵

ردیف	نام واحد
۱۴۵۰۱	واحد بازیافت فلزات گرانبها شامل طلا، نقره، کروم، پلاتین از لوازم مستعمل
۱۴۵۰۲	واحد بازیابی سلینیوم از لجن مس آندی
۱۴۵۰۳	واحد بازیافت ضایعات کارخانجات صنایع غذایی

ادامه جدول ۲-۴-۱۴- گروه صنایع بازیافت (۱۴۰۰۰)

ردیف	نام واحد
۱۴۵۰۴	واحد بازیافت پسماندهای الکترونیکی با عملیات کوره‌ای بیش از ۳۰۰۰ تن در سال
۱۴۵۰۵	واحد بازیافت تجهیزات الکترونیکی
۱۴۵۰۶	واحد تولید حلال از بازیافت ضایعات نفتی با ظرفیت بیش از ۳۰۰۰ (سه هزار) تن در سال

رده ۶

ردیف	نام واحد
۱۴۶۰۱	واحد بازیافت قطعات خودروهای فرسوده (عملیات ریخته گری و ذوب و تولید ورق و شمش)
۱۴۶۰۲	واحد تولید ظروف pet از ضایعات بیش از ۵۰۰۰ تن در سال
۱۴۶۰۳	واحد بازیافت ضایعات پلاستیکی به روش سنتی و تکنولوژی پایین
۱۴۶۰۴	واحد بازیافت باطریهای فرسوده و ضایعات پلاستیک
۱۴۶۰۵	واحد بازیافت لاستیک های فرسوده (شیمیایی و فیزیکی) با ظرفیت بیش از ۳۰۰۰ تن
۱۴۶۰۶	واحد بازیافت قطعات خودروهای فرسوده (ذوب و ریخته گری) (حذف- تکرار ردیف ۱۴۶۰۱)
۱۴۶۰۷	واحد فرآوری و بازیافت فلزات مولیبدن، نیکل، تنگستن با عملیات کوره‌ای ذوب
۱۴۶۰۸	واحد بازیافت فلزات رنگی (مس)
۱۴۶۰۹	واحد بازیافت فیلترهای روغن بدون تصفیه
۱۴۶۱۰	واحد تولید نفت کوره، دوده و مفتول از لاستیک های فرسوده

رده ۷

ردیف	نام واحد
۱۴۷۰۱	کارخانه کمپوست
۱۴۷۰۲	بازیافت ضایعات فلزی بیش از ۱۰۰۰۰۰ تن در سال
۱۴۷۰۳	بازیافت ضایعات نفتی
۱۴۷۰۴	بازیافت ضایعات کانی غیر فلزی
۱۴۷۰۵	واحد تبدیل زباله به سوخت
۱۴۷۰۶	واحد بازیافت فیلترهای روغن با تصفیه
۱۴۷۰۷	واحد تولید بنزین، گازوئیل از ضایعات پلیمری

۲-۳-۲- طبقه بندی و تعیین رده های واحدهای خدماتی

(موضوع بخش نامه شماره ۹۰/۲۷۴۱۰ مورخ ۱۳۹۰/۶/۲۸ سازمان حفاظت محیط زیست)

ابلاغ ضوابط و معیارهای استقرار واحدهای خدماتی

به پیوست ضوابط و معیارهای استقرار واحدهای خدماتی که توسط دبیرخانه کارگروه کارشناسی ضوابط و معیارهای استقرار واحدهای صنعتی، تولیدی و خدماتی تهیه گردیده است، با رعایت موارد زیر جهت اجراء ابلاغ می گردد.

۱- واحدهای خدماتی کلیه رده ها می توانند با رعایت فواصل تعیین شده برای سکونتگاهها، ردیف ۱ تا ۶ جدول پیوست شماره ۲، (موضوع تصویب نامه شماره ۷۸۹۴۶/ت/۳۹۱۲۷ ه مورخ ۱۳۹۰/۴/۱۵ هیئت وزیران) در داخل و یا خارج از شهر کها و نواحی صنعتی (رده ۱ در داخل و خارج محدوده مصوب شهر و روستا و یا حریم مصوب شهر و رده های ۲ و ۳ در داخل یا خارج حریم مصوب شهر و خارج محدوده مصوب روستا و بالاتر از آن در خارج از حریم مصوب شهر و خارج محدوده مصوب روستا به استثناء مواردی که در جدول رده بندی مشخص شده اند) در کاربری های مختلف استقرار یابند»

تبصره ۱- رعایت فاصله از رودخانه های دائمی شرب و غیر شرب بر اساس دستورالعمل تعیین حریم کیفی آبهای سطحی (موضوع تصویب نامه شماره ۵۸۹۷۷/ت/۲۹۱۰۱ ه مورخ ۱۳۸۲/۱۲/۱۸) خواهد بود.

تبصره ۲- آن دسته از واحدهای خدماتی که دارای فاضلاب صنعتی و بهداشتی می باشند رعایت فواصل تعیین شده برای قنات و چاه آب شرب مطابق جدول پیوست شماره ۲، (موضوع تصویب نامه شماره ۷۸۹۴۶/ت/۳۹۱۲۷ ه مورخ ۱۳۹۰/۴/۱۵ هیئت وزیران) الزامی است.

تبصره ۳- رعایت فواصل از مناطق تحت مدیریت سازمان در خصوص رده های ۱ تا ۳ بر اساس نظر اداره کل حفاظت محیط زیست استان و بالاتر از آن بر اساس نظر معاونت محیط زیست طبیعی و تنوع زیستی خواهد بود.

۲- اعمال ضوابط برای واحدهای خدماتی رده ۷ بر اساس دستورالعمل رده ۷ (موضوع ابلاغیه شماره ۹۰/۱۸۴۵۰ مورخ ۱۳۹۰/۴/۲۹) خواهد بود.

۳- برخی از مواردی که در بخشنامه شماره ۹۰/۲۳۸۷۴ مورخ ۱۳۹۰/۵/۳۰ ابلاغ گردیده است و با واحدهای خدماتی انطباق دارد در خصوص واحدهای خدماتی نیز می تواند مورد ملاک عمل قرار گیرد.

۴- واحدهای خدماتی شامل مصوبه های محدودیت استقرار صنایع، نظیر شعاع ۱۲۰ کیلومتری تهران، ۵۰ کیلومتری اصفهان و غیره نمی باشد.

جدول ۲-۴-۱۵- گروه واحدهای خدماتی (۱۵۰۰۰)

رده ۱

ردیف	نام واحد
۱۵۱۰۱	احداث واحد تقلیل فشار گاز TBS (از ۲۵۰ به ۶۰ psi)
۱۵۱۰۲	واحد نصب تجهیزات CNG بر خودروهای سواری و وانت
۱۵۱۰۳	احداث ایستگاه تقویت فشار گاز به روش EPC
۱۵۱۰۴	واحد عرضه گاز CNG (با رعایت فاصله ۵۰ متری از منازل مسکونی)
۱۵۱۰۵	جایگاه عرضه بنزین، نفت و نفت گاز (خودروهای سبک) (با رعایت فاصله ۵۰ متری از منازل مسکونی)
۱۵۱۰۶	سایت BTS تلفن
۱۵۱۰۷	استقرار دکل های مخابراتی
۱۵۱۰۸	نصب آنتن های مخابراتی
۱۵۱۰۹	استقرار پست برق
۱۵۱۱۰	استقرار سایت GSM
۱۵۱۱۱	نصب کافوهای مخابراتی
۱۵۱۱۲	احداث کلینیک گیاه پزشکی
۱۵۱۱۳	استقرار سایت های آتش نشانی
۱۵۱۱۴	احداث پایگاه اورژانس بین راهی
۱۵۱۱۵	احداث گلخانه مدرن (صرفاً نگهداری و جهت عرضه بصورت نمایشگاهی)
۱۵۱۱۶	واحد انبار دارو
۱۵۱۱۷	احداث ایستگاه رادیویی
۱۵۱۱۸	طرح احداث رصدخانه
۱۵۱۱۹	سردخانه
۱۵۱۲۰	واحدهای مولد مقیاس کوچک تا ظرفیت ۲۵ مگاوات از انواع CHP مشروط به استفاده از سوخت گاز
۱۵۱۲۱	تعمیر گاه خودروهای سبک
۱۵۱۲۲	مراکز معاینه فنی خودروهای سبک

ادامه جدول ۲-۴-۱۵- گروه واحدهای خدماتی (۱۵۰۰۰)

ردیف	نام واحد
۱۵۱۲۳	استقرار نمایندگی فروش و تعمیرگاه مجاز شرکتهای خودروسازی برای خودروهای سبک
۱۵۱۲۴	واحد عرضه ماهی یا بازارچه فروش و عرضه ماهی
۱۵۱۲۵	انبار مواد غذایی
۱۵۱۲۶	انبار سایر مواد و کالاهای تجاری
۱۵۱۲۷	انبار غیرفنی (سنتی) گندم
۱۵۱۲۸	واحد آزمایشگاه خوراک دام
۱۵۱۲۹	فروشگاه سموم کشاورزی
۱۵۱۳۰	طرح سفره خانه سنتی و سالن اجتماعات
۱۵۱۳۱	واحد تالارو رستوران
۱۵۱۳۲	هتل
۱۵۱۳۳	خوابگاه
۱۵۱۳۴	اقامتگاه
۱۵۱۳۵	مراکز آموزشی غیر نظامی
۱۵۱۳۶	واحد آموزشی و توانبخشی معلولین
۱۵۱۳۷	موزه مردم شناسی
۱۵۱۳۸	کارواش اتومبیل های سواری
۱۵۱۳۹	تصفیه خانه آب آشامیدنی
۱۵۱۴۰	شهر بازی
۱۵۱۴۱	کارگاه نقاشی
۱۵۱۴۲	کارگاه چاپ و ظهور عکس رنگی
۱۵۱۴۳	واحد سیلندر و پیک نیک پرکنی گاز دستی
۱۵۱۴۴	احداث سالنهای ورزشی (بدنسازی، استخرهای سرپوشیده، حمام سونا، جکوزی)
۱۵۱۴۵	واحد چاپخانه کتاب و نشریات
۱۵۱۴۶	گرمايه عمومی
۱۵۱۴۷	میدان میوه و تره بار محلی

ادامه جدول ۲-۴-۱۵- گروه واحدهای خدماتی (۱۵۰۰۰)

ردیف	نام واحد
۱۵۱۴۸	قهوه خانه، اغذیه فروشی، کبابی و چلوکبابی
۱۵۱۴۹	احداث پارک علم و فناوری (احداث صرفاً واحدهای علمی، آموزشی)
۱۵۱۵۰	مراکز تحقیقات صنعتی (احداث صرفاً واحدهای علمی، آموزشی)
۱۵۱۵۱	مونوریل (داخل شهری)
۱۵۱۵۲	مترو (درون شهری)
۱۵۱۵۳	مراکز صرفاً نگهداری از حیوانات وحشی
۱۵۱۵۴	نگهداری از حیوانات اهلی در سکونتگاههای روستایی
۱۵۱۵۵	کلینک دامپزشکی صرفاً جهت ارائه خدمات سرپایی دامپزشکی (دام کوچک، حیوانات خانگی و زینتی)
۱۵۱۵۶	واحدهای مولد همزمان برق و آب تا ۲۵ مگاوات از نوع CHP

۲۵۵

ردیف	نام واحد
۱۵۲۰۱	واحد ندامتگاه مرکزی
۱۵۲۰۲	واحد وزرشی (سوار کاری)
۱۵۲۰۳	واحد باسکول و توزین خودروهای سنگین
۱۵۲۰۴	احداث واحد تقلیل فشار گاز برون شهری (تقلیل فشار گاز از ۶۰۰ Psi به ۲۵۰ Psi) (CGS)
۱۵۲۰۵	واحد سیلندرپرکنی گاز
۱۵۲۰۶	واحد انبار و توزیع سیمان و گچ پاکتی و فله
۱۵۲۰۷	واحد تله کابین و سکوی فرود
۱۵۲۰۸	مراکز معاینه فنی خودروهای سنگین
۱۵۲۰۹	احداث باند بالگرد
۱۵۲۱۰	واحد پزشکی قانونی با سردخانه و اتاق تشریح
۱۵۲۱۱	احداث واحد پارکینگ خودروهای تصادفی (سواری)
۱۵۲۱۲	هتل، مهمانسرا و رستوران بین راهی (فاقد محدودیت محدوده و حریم و فواصل شهر و روستا)
۱۵۲۱۳	واحد و یا مجتمع خدماتی رفاهی بین راهی تا ۵ هکتار
۱۵۲۱۴	احداث میدان میوه و تره بار مرکزی

ادامه جدول ۲-۴-۱۵- گروه واحدهای خدماتی (۱۵۰۰۰)

نام واحد	ردیف
استقرار نمایندگی فروش و تعمیرگاه مجاز شرکتهای خودروسازی برای خودروهای سنگین	۱۵۲۱۶
صافکاری و نقاشی اتومبیل	۱۵۲۱۷
احداث انبار و تاسیسات ماشین آلات کشاورزی	۱۵۲۱۸
واحد انبار سنگ بدون سنگبری و سنگ کوبی	۱۵۲۱۹
انبار آهن آلات ساختمانی	۱۵۲۲۰
واحد پایانه حمل و نقل (خودروهای حامل مواد نفتی)	۱۵۲۲۱
احداث پیست دوچرخه سواری	۱۵۲۲۲
احداث ایستگاه تقویت فشار گاز	۱۵۲۲۳
جایگاه عرضه سوخت نفت گاز خودروهای سنگین	۱۵۲۲۴
مکانیزاسیون یا تعمیر وسایل کشاورزی	۱۵۲۲۵
نیروگاه بادی و خورشیدی تولید برق تا ظرفیت ۲۵ مگاوات	۱۵۲۲۶
راهدارخانه	۱۵۲۲۷
مرکز جمع آوری ضایعات پلاستیک، شیشه، کاغذ و نان خشک	۱۵۲۲۸
تصفیه خانه فاضلاب شهری به روش پیشرفته	۱۵۲۲۹
اردوگاههای تفریحی و آموزشی (کمتر از ۵ هکتار)	۱۵۲۳۰
واحد پایانه مسافربری برون شهری	۱۵۲۳۱
گورستان (نقاط روستایی)	۱۵۲۳۲
ترمینال و کارواش خودروهای سنگین	۱۵۲۳۳
ایستگاه پمپاژ انتقال آب	۱۵۲۳۴
خط X-Ray کامیونی	۱۵۲۳۵
واحد باغ وحش و پرندگان تا وسعت ۵ هکتار	۱۵۲۳۶

رده ۳

نام واحد	ردیف
احداث واحد پیست موتورسواری	۱۵۳۰۱
احداث واحد انبار کود	۱۵۳۰۲

ادامه جدول ۲-۴-۱۵- گروه واحدهای خدماتی (۱۵۰۰۰)

ردیف	نام واحد
۱۵۳۰۳	واحدقالیشویی
۱۵۳۰۴	سیلوی غلات و حبوبات
۱۵۳۰۵	تعمیر گاه خودروهایی سنگین
۱۵۳۰۶	ترمینال یا پایانه باربری خودروهایی سنگین
۱۵۳۰۷	نمایشگاههای دائمی و محلی صنایع تولیدی و صنعتی
۱۵۳۰۸	گورستان (نقاط شهری)
۱۵۳۰۹	احداث استادیوم ورزشی
۱۵۳۱۰	نیروگاه بادی و خورشیدی تولید برق با ظرفیت ۲۵ تا ۱۰۰ مگاوات
۱۵۳۱۱	مجتمع صنفی خدمات خودرویی
۱۵۳۱۲	مجتمع صنفی مصالح فروشان
۱۵۳۱۳	مجتمع های بزرگ صنفی (تا ۳۰ هکتار)
۱۵۳۱۴	مجتمع های صنوف مزاحم شهری (تا ۳۰ هکتار)
۱۵۳۱۵	باغ وحش و پرندگان با وسعت بیش از ۵ هکتار
۱۵۳۱۶	پارکهای وحش تا وسعت ۵۰ هکتار

رده ۴

ردیف	نام واحد
۱۵۴۰۱	انبار مواد شیمیایی
۱۵۴۰۲	مراکز آموزشی نظامی
۱۵۴۰۳	میدان آموزشی تیراندازی نظامی
۱۵۴۰۴	احداث باشگاه ورزشی تیراندازی و تیر اسکیت
۱۵۴۰۵	استقرار باشگاه سوار کاری و تیراندازی
۱۵۴۰۶	استقرار پایگاه امداد هوایی
۱۵۴۰۷	استقرار سایت پدافند هوایی و پادگان ها
۱۵۴۰۸	باشگاه خلبانی و هوانوردی
۱۵۴۰۹	نمایشگاههای دائمی و منطقه‌ای (استانی) صنایع تولیدی و صنعتی

ادامه جدول ۲-۴-۱۵- گروه واحدهای خدماتی (۱۵۰۰۰)

ردیف	نام واحد
۱۵۴۱۰	پادگان نظامی
۱۵۴۱۱	پارکهای وحش با وسعت بیش از ۵۰ هکتار

رده ۵

ردیف	نام واحد
۱۵۵۰۱	انبار مواد منفجره
۱۵۵۰۲	محل دفن لاشه حیوانات اهلی و خانگی
۱۵۵۰۳	فرودگاههای کوچک سمپاشی و آموزشی
۱۵۵۰۴	واحد پیست اتومبیل رانی
۱۵۵۰۵	مراکز دفن پسماند روستایی تا جمعیت ۱۰۰۰ (یکهزار) نفر

رده ۷

ردیف	نام واحد
۱۵۷۰۱	واحد پایانه (بندر) صادراتی
۱۵۷۰۳	واحد نیروگاه بادی و خورشیدی بیش از ۱۰۰ مگاوات
۱۵۷۰۴	واحد تولید بیوگاز از زباله
۱۵۷۰۵	استقرار زباله سوزها
۱۵۷۰۶	ناحیه صنعتی
۱۵۷۰۷	شهرک صنعتی
۱۵۷۰۸	منطقه ویژه اقتصادی
۱۵۷۰۹	منطقه آزاد تجاری
۱۵۷۱۰	مجتمع های بزرگ صنفی (بالای ۳۰ هکتار)
۱۵۷۱۱	مجتمع های صنوف مزاحم شهری (بالای ۳۰ هکتار)
۱۵۷۱۲	بیمارستان (فاقد محدودیت محدوده و حریم و فواصل شهر و روستا)
۱۵۷۱۳	انبار نفت
۱۵۷۱۴	احداث واحد بی خطر سازی زباله های عفونی (در داخل بیمارستان ها بلامانع است)
۱۵۷۱۵	فرودگاه

ادامه جدول ۲-۴-۱۵- گروه واحدهای خدماتی (۱۵۰۰۰)

ردیف	نام واحد
۱۵۷۱۶	شکارگاه
۱۵۷۱۷	تصفیه خانه های بزرگ فاضلاب شهری (مراکز شهرستانی)
۱۵۷۱۸	مراکز دفن زباله های شهری
۱۵۷۱۹	مجتمع های تفریحی و توریستی (فاقد محدودیت محدوده و حریم و فواصل شهر و روستا)
۱۵۷۲۰	نمایشگاههای بزرگ بین المللی
۱۵۷۲۱	اردوگاههای بزرگ تفریحی و آموزشی (بیش از ۵ هکتار) (فاقد محدودیت محدوده و حریم و فواصل شهر و روستا)
۱۵۷۲۲	اسکله و سکوی نفتی
۱۵۷۲۳	مراکز تحقیقات صنعتی همراه با احداث واحدهای صنعتی مورد نیاز
۱۵۷۲۴	بندر تجاری
۱۵۷۲۵	بندر صیادی
۱۵۷۲۶	خط انتقال نفت (فاقد محدودیت محدوده و حریم و فواصل شهر و روستا)
۱۵۷۲۷	خط انتقال گاز (فاقد محدودیت محدوده و حریم و فواصل شهر و روستا)
۱۵۷۲۸	خط انتقال نیرو بالای ۱۶۰ کیلو ولت (فاقد محدودیت محدوده و حریم و فواصل شهر و روستا)
۱۵۷۲۹	شبکه انتقال آب بین حوضه‌ای (فاقد محدودیت محدوده و حریم و فواصل شهر و روستا)
۱۵۷۳۰	سد
۱۵۷۳۱	شبکه آبیاری و زهکشی (فاقد محدودیت محدوده و حریم و فواصل شهر و روستا)
۱۵۷۳۲	نیروگاه برقی
۱۵۷۳۳	آزادراه و بزرگراه (فاقد محدودیت محدوده و حریم و فواصل شهر و روستا)
۱۵۷۳۴	راه آهن (فاقد محدودیت محدوده و حریم و فواصل شهر و روستا)
۱۵۷۳۵	خط انتقال فیبر نوری (فاقد محدودیت محدوده و حریم و فواصل شهر و روستا)
۱۵۷۳۶	مونوریل برون شهری (فاقد محدودیت محدوده و حریم و فواصل شهر و روستا)
۱۵۷۳۷	مترو (برون شهری) (فاقد محدودیت محدوده و حریم و فواصل شهر و روستا)
۱۵۷۳۸	مجتمع خدماتی رفاهی بین راهی بیش از ۵ هکتار (با رعایت حداقل فواصل رده ۲)
۱۵۷۳۹	بیمارستان دامپزشکی (خارج از محدوده شهر و روستا)

۴-۲- ارزیابی اثرات زیست محیطی طرح‌های بزرگ تولیدی، خدماتی و زیربنایی

۴-۲-۱- آئین‌نامه ارزیابی اثرات زیست محیطی طرح‌های بزرگ تولیدی، خدماتی و زیربنایی (موضوع تصویب‌نامه شماره ۲۱۴۲۸۷/ت/۴۵۸۸۰ ه مورخ ۱۳۹۰/۱۱/۳ هیئت وزیران)

وزارت صنعت، معدن و تجارت- سازمان حفاظت محیط زیست
معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی رییس جمهور

هیئت وزیران در جلسه مورخ ۱۳۹۰/۸/۲۹ بنا به پیشنهاد سازمان حفاظت محیط زیست و به استناد اصل یکصد و سی و هشتم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، آئین‌نامه ارزیابی اثرات زیست محیطی طرح‌های بزرگ تولیدی، خدماتی و عمرانی را به شرح زیر تصویب نمود:

«آئین‌نامه ارزیابی اثرات زیست محیطی طرح‌های بزرگ تولیدی، خدماتی و زیربنایی»

ماده ۱- در این آئین‌نامه اصطلاحات زیر در معانی مشروح مربوط به کار می‌روند:

الف- سازمان: سازمان حفاظت محیط زیست

ب- طرح: طرح‌ها و پروژه‌های بزرگ تولیدی، خدماتی و عمرانی موضوع پیوست شماره (۱) مصوبه شماره ۴۵۸۸۰/۱۴۴۴۷۹ مورخ ۱۳۹۰/۷/۲۰.

ج- گزارش ارزیابی اثرات زیست محیطی: گزارش مطالعاتی که با هدف پیش بینی و شناسایی مجموعه آثار و پیامدهای زیست محیطی احتمالی یک طرح صورت می‌گیرد و در قالب گزارش ارزیابی اجمالی و گزارش ارزیابی تفصیلی تدوین می‌شود.

د- گزارش ارزیابی اجمالی: گزارشی که بر اساس سرفصل‌های تعیین شده در پیوست شماره (۲) مصوبه شماره ۴۵۸۸۰/۱۴۴۴۷۹ مورخ ۱۳۹۰/۷/۲۰، تهیه می‌شود و هدف عمده آن، پیش بینی اثرات مهم و ماندگار طرح مورد نظر در محیط زیست و کمک به انتخاب بهینه گزینه‌های طرح می‌باشد.

ه- گزارش ارزیابی تفصیلی: گزارشی تکمیلی و تا حد امکان کمی و مدلل که در آن جنبه‌ها و نکات مندرج در گزارش ارزیابی اجمالی بویژه وضعیت موجود محیط زیست منطقه اجرای طرح، جنبه‌های زیست محیطی طرح و شعاع تاثیر گذاری آنها و نیز تمهیدات مربوط بطور دقیق تشریح و آرایه می‌شود. هدف عمده این گزارش تدقیق پیش بینی اثرات و تصمیمات متخذه و در نهایت ارتقای کیفی تمهیدات پیشنهادی می‌باشد که شرح خدمات آن بر اساس پیوست شماره (۲) مصوبه شماره ۴۵۸۸۰/۱۴۴۴۷۹ مورخ ۱۳۹۰/۷/۲۰، در مقیاس دقیقتر توسط دستگاه اجرایی ذی‌ربط و با همکاری سازمان تهیه می‌شود.

و- مناطق تحت حفاظت محیط زیست: مناطق چهارگانه تحت حفاظت شامل پارک ملی، اثر طبیعی ملی، پناهگاه حیات وحش، و منطقه حفاظت شده موضوع بند (الف) ماده (۳) قانون حفاظت محیط زیست مصوب ۱۳۵۳.

ز- تالاب بین‌المللی: تالابهایی که در کنوانسیون جهانی رامسر به ثبت رسیده‌اند.^۲

۱- به بند ۱-۵- فصل اول این کتاب تحت عنوان تعاریف مناطق چهارگانه سازمان مراجعه شود.

۲- تالاب: مطابق بند ۱ ماده (۱) کنوانسیون رامسر شامل باتلاق-لجن زارها و آب‌های طبیعی و مصنوعی اعم از دائمی یا موقت که آب‌های شور یا شیرین یا تلخ در آن به صورت راكد یا جاری یافت می‌شود واز جمله شامل آبگیرهای دریایی است که عمق آنها در پایین ترین حد جزر از شش متر تجاوز نکند.

ح - مناطق حساس ساحلی - دریایی: مناطقی شامل خورها، مصبها، خلیجها، تالابهای ساحلی، رویشگاههای حرا، بسترهای علفی، صخره‌های مرجانی، مناطق تخم گذاری لاک پشت‌های دریایی و نظایر آن که واجد منابع حساس ساحلی و دریایی و یا وابسته به دریا می‌باشند.

ماده ۲ - مجریان طرح‌ها موظفند در مرحله امکان‌سنجی و مکان‌یابی آنها، گزارش ارزیابی اثرات زیست محیطی مربوط را تهیه و جهت بررسی و تایید «کار گروه ارزیابی اثرات زیست محیطی» به سازمان ارایه نمایند. ترکیب کار گروه به شرح زیر است:

الف - معاون محیط زیست انسانی سازمان (رییس کار گروه)

ب- مدیرکل بخشی یا نماینده تام‌الاختیار معاونت برنامه ریزی و نظارت راهبردی رییس جمهور

ج - نماینده تام‌الاختیار رییس دستگاه اجرایی (حداقل در سطح مدیرکل)

تبصره ۱ - دبیرخانه کارگروه در دفتر ارزیابی زیست محیطی سازمان مستقر می‌باشد و مدیرکل دفتر ارزیابی اثرات زیست محیطی سازمان، دبیر کارگروه می‌باشد.

تبصره ۲ - جلسات با حضور هر سه عضو یاد شده رسمیت می‌یابد و تصمیمات آن با رای مثبت حداقل دو عضو معتبر می‌باشد.

تبصره ۳ - تهیه گزارش ارزیابی اثرات زیست محیطی صرفاً توسط مشاورین حقیقی و حقوقی ذی صلاح که صلاحیت آنها به تصویب مراجع قانونی رسیده باشد، (مطابق آئین‌نامه تشخیص صلاحیت مشاوران، موضوع تصویب‌نامه شماره ۲۰۶۳۷/ت ۲۸۴۳۷ ه مورخ ۱۳۸۴/۴/۲۳) مجاز است.

ماده ۳ - مجریانی که گزارش ارزیابی اثرات زیست محیطی طرح‌ها آنها به تایید کارگروه ماده (۲) این آئین‌نامه می‌رسد، موظفند از آغاز عملیاتی شدن و اجرای طرح از طریق واحد مدیریت بهداشت، ایمنی و محیط زیست خود بر اجرای صحیح مفاد گزارش یاد شده نظارت نمایند.

تبصره - دستگاههای دولتی فاقد مدیریت بهداشت، ایمنی و محیط زیست می‌توانند از مشاورین ذیصلاح جهت نظارت استفاده نمایند.

ماده ۴ - گزارش ارزیابی اثرات زیست محیطی باید شامل هر دو دوره ساخت و بهره‌برداری طرح باشد و مسئولیت اجرا و زمان هر اقدام به منظور رفع یا کاهش آثار سوء زیست محیطی مشخص گردد.

ماده ۵ - سازمان موظف است برای اطلاع مجریان طرحها، محدوده مناطق تحت حفاظت خود را مطابق مصوبات شورای عالی حفاظت محیط زیست و همچنین تالابهای بین‌المللی و مناطق حساس ساحلی - دریایی را به صورت نقشه های رقومی تهیه و منتشر نماید. نقشه منتشره تا انتشار نقشه جدید، معتبر خواهد بود.

ماده ۶ - کارگروه موضوع ماده (۲) نظرات نهایی سازمان در مورد گزارش ارزیابی اثرات زیست محیطی اجمالی، ظرف ۲۰ روز و در مورد گزارش ارزیابی تفصیلی ظرف ۴۵ روز، از زمان دریافت گزارش از مجری طرح از طریق سازمان به مجری اعلام می‌نماید. عدم ارسال پاسخ کارگروه توسط سازمان در موعد مقرر به معنی موافقت می‌باشد.

تبصره - رییس کارگروه می‌تواند در موارد خاص ضمن اطلاع به مجری طرح برای یکبار مهلت بررسی گزارش ارزیابی اجمالی را به مدت یک ماه و بررسی گزارش تفصیلی را به مدت دو ماه تمدید نماید.

ماده ۷ - سازمان نظر کارگروه موضوع ماده (۲) در خصوص گزارش ارزیابی اثرات زیست محیطی را به یکی از سه شکل زیر به مجری طرح ابلاغ خواهد نمود.

الف - موافقت با اجرای طرح (تایید گزارش)

ب - موافقت مشروط با اجرای طرح (بر اساس انجام گزینه های اصلاحی و یا راهکارهای بهسازی)

ج - مخالفت با اجرای طرح (عدم تایید گزارش) و لزوم معرفی گزینه مطالعاتی دیگر

ماده ۸ - سازمان موظف است برای مجریانی که مفاد مندرج در گزارش ارزیابی اثرات زیست محیطی را رعایت ننمایند، در دو نوبت ۲۰ روزه اخطاریه صادر نماید و در صورت عدم توجه با مجری طرح برابر قوانین و مقررات از جمله ماده (۶۹۰) قانون مجازات اسلامی رفتار می شود.

۲-۴-۲- طرحها و پروژههای مشمول انجام مطالعات ارزیابی زیست محیطی موضوع مصوبه شماره ۴۵۸۸۰/۱۴۴۴۷۹ مورخ ۱۳۹۰/۷/۲۰ شورای عالی حفاظت محیط زیست

سازمان حفاظت محیط زیست

شورای عالی حفاظت محیط زیست در جلسه مورخ ۱۳۹۰/۳/۲۹ کمیسیون امور زیربنایی، صنعت و محیط زیست، بنا به پیشنهاد ۵۰۲۳-۱ مورخ ۱۳۹۰/۲/۱۲ سازمان حفاظت محیط زیست و به استناد بند «الف» ماده (۱۹۲) قانون برنامه پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران - مصوب ۱۳۸۹ - تصویب نمود:

۱- طرحها و پروژههای مشمول انجام مطالعات ارزیابی زیست محیطی به شرح پیوست شماره (۱) که به مهر «دفتر هیئت دولت» تایید شده است، تعیین می شود.

۲- رؤس و سرفصل گزارشات ارزیابی اجمالی طرحها و پروژههای مشمول ارزیابی زیست محیطی به شرح پیوست شماره (۲) که به مهر «دفتر هیئت دولت» تایید شده است، تعیین می شود.

تبصره- سازمان حفاظت محیط زیست مکلف است دستورالعمل های تخصصی نحوه انجام مطالعات ارزیابی اثرات زیست محیطی طرحها و پروژههای موضوع بند (۱) را با همکاری دستگاههای اجرایی در چارچوب رؤس و سرفصلهای موضوع این بند تهیه و منتشر نماید. رعایت مفاد دستورالعمل های یاد شده توسط کلیه دستگاههای اجرایی و مجریان طرحها و پروژهها الزامی می باشد.

ملاحظات		نوع منطقه		عنوان طرح و پروژه		عنوان پروژه	
۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	ردیف	عنوان طرح
۱	۱	۱	۱	۱	۱	۶	سیکل ترکیبی (در هر مقیاس)
۱	۱	۱	۱	۱	۱	۷	هستهای (در هر مقیاس)
۱	۱	۱	۱	۱	۱	۸	زمین گرمایی (در هر مقیاس)
۱	۱	۱	۱	۱	۱	۹	بادی و خورشیدی (بیش از ۱۰۰ مگاوات)
۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱۰	برقآبی و تلمبه ذخیره ای (بیش از ۱۰۰ مگاوات)
۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱۱	پالایشگاه با هر عنوان (در هر مقیاس)
۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱۱	صنایع نفت و گاز
۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱۱	منطقه خزری (استانهای شمالی کشور)
۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱۱	نوار ساحلی جنوب (کلیه شهرستانهای نوار ساحلی جنوب)
۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱۱	پارکهای جنگلی طبیعی و دست کاشت) ، برک حفاظتی، مانگرو، زاگرسی عرصه های جنگلی (پهن برگ، سوزنی
۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱۱	حریم مناطق تحت حفاظت سازمان و تالاب های بین المللی
۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱۱	حوضه های آبریز بلا فصل سدها و سایر تالاب ها
۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱۱	آبخوانها و سفره های آب شرب
۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱۱	دریاها و دریاچه ها و جزایر
۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱۱	مناطق کوهستانی (شمال غرب، غرب و جنوب غرب کشور)
۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱۱	سایر مناطق (بیابانی و دشت های حوضه مرکزی، جنوبی و شرقی)

ملاحظات		اصلاح، تعمیر یا تعویض خطوط مشمول ارزیابی نمی باشد.								ملاحظات		
۱	سایر مناطق (بیابانی و دشت های حوضه مرکزی، جنوبی و شرقی)	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	سایر مناطق (بیابانی و دشت های حوضه مرکزی، جنوبی و شرقی)	
۱	مناطق کوهستانی (شمالغرب، غرب و جنوبغرب کشور)	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	مناطق کوهستانی (شمالغرب، غرب و جنوبغرب کشور)	
۱	دریاها و دریاچه ها و جزایر	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	دریاها و دریاچه ها و جزایر	
۱	آبخوانها و سفره های آب شرب	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	آبخوانها و سفره های آب شرب	
۱	حوضه های آبریز بلافصل سدها و سایر تالاب ها	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	حوضه های آبریز بلافصل سدها و سایر تالاب ها	
۱	حریم مناطق تحت حفاظت سازمان و تالاب های بین المللی	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	حریم مناطق تحت حفاظت سازمان و تالاب های بین المللی	
۱	عرصه های جنگلی (پهن برگ، سوزنی برگ حفاظتی، مانگرو، زاگرسی، پارکهای جنگلی طبیعی و دست کاشت)	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	عرصه های جنگلی (پهن برگ، سوزنی برگ حفاظتی، مانگرو، زاگرسی، پارکهای جنگلی طبیعی و دست کاشت)	
۱	نوار ساحلی جنوب (کلیه شهرستانهای نوار ساحلی جنوب)	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	نوار ساحلی جنوب (کلیه شهرستانهای نوار ساحلی جنوب)	
۱	منطقه خزری (استانهای شمالی کشور)	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	منطقه خزری (استانهای شمالی کشور)	
۱۲	پتروشیمی پاهر عنوان (در هر مقیاس)	خطوط لوله گاز و نفت		صنایع نفت و گاز		اسکله و سکوهای نفتی (در هر مقیاس)		بیشتر از ۲۰ اینچ تا ۲۰ تا ۱۲ اینچ		۲۰ تا ۱۲ اینچ تا ۱۲ کیلومتری عرض ساحلی		عنوان پروژه
۱۳	معدن نفت و گاز (در هر مقیاس)											عنوان طرح
۱۴	اسکله و سکوهای نفتی (در هر مقیاس)	خطوط لوله گاز و نفت		صنایع نفت و گاز		اسکله و سکوهای نفتی (در هر مقیاس)		بیشتر از ۲۰ اینچ تا ۲۰ تا ۱۲ اینچ		۲۰ تا ۱۲ اینچ تا ۱۲ کیلومتری عرض ساحلی		عنوان طرح و پروژه
۱۵	بیشتر از ۲۰ اینچ											عنوان ردیف
۱۶	۲۰ تا ۱۲ اینچ	خطوط لوله گاز و نفت		صنایع نفت و گاز		اسکله و سکوهای نفتی (در هر مقیاس)		بیشتر از ۲۰ اینچ تا ۲۰ تا ۱۲ اینچ		۲۰ تا ۱۲ اینچ تا ۱۲ کیلومتری عرض ساحلی		عنوان ردیف
۱۷	۱۲ اینچ											عنوان ردیف

جدول ۲-۵- طرحها و پروژههای مشمول مطالعات ارزیابی زیست محیطی

ردیف	عنوان طرح و پروژه		نوع منطقه	عنوان پروژه	اصلاح/تعمیر یا تعویض خطوط مشمول ارزیابی نمی باشد	-	بیش از ۱۰۰ هکتار	بیش از ۱۰۰ هکتار	در هر مقیاس	در هر مقیاس	بیش از ۱۰۰ هزار تن در سال	تولید همزمان ذوب و نورد مطابق با مقیاس ردیف کارخانجات ذوب مورد بررسی قرار می گیرد
	عنوان طرح	عنوان پروژه										
	خطوط لوله گاز و نفت	خطوط لوله نفت در هر مقیاس										
۱۸	خطوط لوله گاز و نفت	خطوط لوله نفت در هر مقیاس										
۱۹		تصفیه، دوم رونق (در هر مقیاس)										
۲۰		شهرک صنعتی با هر عنوان										
۲۱		مناطق آزاد ویژه در هر مقیاس										
۲۲		کارخانجات ذوب با هر عنوان										
	صنایع و معادن											

ردیف	عنوان طرح و پروژه		نوع منطقه
	عنوان پروژه		
	عنوان طرح		
۲۳	کارخانجات فولاد نورد و شکل دهی	بیش از ۱۰۰ هزار تن در سال	منطقه خزری (استانهای شمالی کشور)
۲۴	کارخانجات تولید گچ	بیش از ۵۰۰ هزار تن در سال	منطقه خزری (استانهای شمالی کشور)
۲۵	کارخانجات سیمان	بیش از ۱ میلیون تن در سال	نوار ساحلی جنوب (کلیه شهرستانهای نوار ساحلی جنوب)
۲۶	کارخانه تولید قند و شکر	تا ۲۰ میلیون تن در سال	منطقه خزری (استانهای شمالی کشور)
	تولید هموزان ذوب و نورد مطابق با مقیاس ردیف کارخانجات ذوب مورد بررسی قرار می گیرد	بیش از ۶۰۰ هزار تن در سال	سایر مناطق (بیابانی و دشت های حوضه مرکزی، جنوبی و شرقی)
		بیش از ۳۰۰ هزار تن در سال	مناطق کوهستانی (شمالغرب، غرب و جنوبغرب کشور)
		بیش از ۳۰۰ هزار تن در سال	دریاها و دریاچه ها و جزایر
		بیش از ۳۰۰ هزار تن در سال	آبخوانها و سفره های آب شرب
		بیش از ۵۰۰ هزار تن در سال	حوضه های آبریز بلافضل سدها و سایر تالاب ها
		بیش از ۱ میلیون تن در سال	حریم مناطق تحت حفاظت سازمان و تالاب های بین المللی
		بیش از ۱ میلیون تن در سال	عرصه های جنگلی (پهن برگ، سوزنی برگ حفاظتی، مانگرو، زاگرسی، پارکهای جنگلی طبیعی و دست کاشت)
		بیش از ۱ میلیون تن در سال	نوار ساحلی جنوب (کلیه شهرستانهای نوار ساحلی جنوب)
		بیش از ۱ میلیون تن در سال	منطقه خزری (استانهای شمالی کشور)
		بیش از ۱ میلیون تن در سال	دریاها و دریاچه ها و جزایر
		بیش از ۱ میلیون تن در سال	مناطق کوهستانی (شمالغرب، غرب و جنوبغرب کشور)
		بیش از ۱ میلیون تن در سال	سایر مناطق (بیابانی و دشت های حوضه مرکزی، جنوبی و شرقی)
		بیش از ۱ میلیون تن در سال	تولید هموزان ذوب و نورد مطابق با مقیاس ردیف کارخانجات ذوب مورد بررسی قرار می گیرد

جدول ۵۲- طرحها و پروژههای مشمول انجام مطالعات ارزیابی زیست محیطی

ردیف	عنوان طرح و پروژه		نوع منطقه
	عنوان طرح	عنوان پروژه	
۲۷	سرب و روی (استخراج و فراوری)	کارخانجات تولید خودرو	۱
۲۸	نغال سنگ (استخراج و فراوری)	سرب و روی (استخراج و فراوری)	در هر مقیاس
۲۹	صنایع و معادن	طلا (استخراج و فراوری)	در هر مقیاس
۳۰	سنگ آهن (استخراج و فراوری)	طلا (استخراج و فراوری)	در هر مقیاس
۳۱	صنایع و معادن	سنگ آهن (استخراج و فراوری)	در هر مقیاس
		منطقه خزری (استانهای شمالی کشور)	۱
		نوار ساحلی جنوب (کلیه شهرستانهای نوار ساحلی جنوب)	۱
		عرصه های جنگلی (پهن برگ، سوزنی برگ حفاظتی، مانگرو، زاگرسی، پارکهای جنگلی طبیعی و دست کاشت)	۱
		حریم مناطق تحت حفاظت سازمان و تالاب های بین المللی	۱
		حوضه های آبریز بلا فصل سدها و سایر تالاب ها	-
		آبخوانها و سفره های آب شرب	۱
		دریاها و دریاچه ها و جزایر	۱
		مناطق کوهستانی (شمالغرب، غرب و جنوبغرب کشور)	-
		سایر مناطق (بیابانی و دشت های حوضه مرکزی، جنوبی و شرقی)	-
		ملاحظات	دارای سه واحد ذوب ریخته گری واکاری

عنوان طرح و پروژه		عنوان پروژه	عنوان طرح	ردیف
مناطقه				
سنگ مس (استخراج و فراوری)	سنگ مس (استخراج و فراوری)	سنگ مس (استخراج و فراوری)	صنایع و معادن	۳۲
سد های بزرگ با ساختارهای جنبی شبکه آبیاری نیروگاه (خطوط انتقال)	سد های بزرگ با ساختارهای جنبی شبکه آبیاری نیروگاه (خطوط انتقال)	سد های بزرگ با ساختارهای جنبی شبکه آبیاری نیروگاه (خطوط انتقال)	صنایع	۳۳
بنادر با هر عنوان	بنادر با هر عنوان	بنادر با هر عنوان	سازه های آبی	۳۴
منطقه خزری (استانهای شمالی کشور)	منطقه خزری (استانهای شمالی کشور)	منطقه خزری (استانهای شمالی کشور)	در هر مقیاس	۳۵
(کلیه شهرستانهای نوار ساحلی جنوب)	نوار ساحلی جنوب (کلیه شهرستانهای نوار ساحلی جنوب)	نوار ساحلی جنوب (کلیه شهرستانهای نوار ساحلی جنوب)	در هر مقیاس	
عرصه های جنگلی (پهن برگ، سوزنی برگ حفاظتی، مانگرو، زاگرسی، پارکهای جنگلی طبیعی و دست کاشت)	عرصه های جنگلی (پهن برگ، سوزنی برگ حفاظتی، مانگرو، زاگرسی، پارکهای جنگلی طبیعی و دست کاشت)	عرصه های جنگلی (پهن برگ، سوزنی برگ حفاظتی، مانگرو، زاگرسی، پارکهای جنگلی طبیعی و دست کاشت)	در هر مقیاس	
حریم مناطق تحت حفاظت سازمان و تالاب های بین المللی	حریم مناطق تحت حفاظت سازمان و تالاب های بین المللی	حریم مناطق تحت حفاظت سازمان و تالاب های بین المللی	در هر مقیاس	
حوضه های آبریز بلا فصل سدها و سایر تالاب ها	حوضه های آبریز بلا فصل سدها و سایر تالاب ها	حوضه های آبریز بلا فصل سدها و سایر تالاب ها	در هر مقیاس	
آبخوانها و سفره های آب شرب	آبخوانها و سفره های آب شرب	آبخوانها و سفره های آب شرب	در هر مقیاس	
دریاها و دریاچه ها و جزایر	دریاها و دریاچه ها و جزایر	دریاها و دریاچه ها و جزایر	در هر مقیاس	
مناطق کوهستانی (شمال غرب، غرب و جنوب غرب کشور)	مناطق کوهستانی (شمال غرب، غرب و جنوب غرب کشور)	مناطق کوهستانی (شمال غرب، غرب و جنوب غرب کشور)	در هر مقیاس	
سایر مناطق (بیابانی و دشت های حوضه مرکزی، جنوبی و شرقی)	سایر مناطق (بیابانی و دشت های حوضه مرکزی، جنوبی و شرقی)	سایر مناطق (بیابانی و دشت های حوضه مرکزی، جنوبی و شرقی)	بیش از نیم میلیون تن در سال	
ملاحظات	ملاحظات	ملاحظات		
	سدهای بزرگ با ارتفاع بیش از ۱۵ متر یا مساحت دریاچه بیش از ۴۰۰ هکتار می باشد	سدهای بزرگ با ارتفاع بیش از ۱۵ متر یا مساحت دریاچه بیش از ۴۰۰ هکتار می باشد		

جدول ۵۲-۵- طرحها و پروژههای مشمول انجام مطالعات ارزیابی زیست محیطی

عنوان طرح و پروژه		عنوان پروژه	نوع منطقه
ردیف	عنوان طرح		
۳۶	سازه های آبی	شبکه انتقال آب بین حوضه های	کارخانجات کمپوست شهری
۳۷	خلماتی	فرودگاهها در هر مقبلس	
۳۸			
۳۹			

عنوان طرح و پروژه		عنوان پروژه	نوع منطقه
ردیف	عنوان طرح		
در هر مقبلس	منطقه خزری (استانهای شمالی کشور)		
در هر مقبلس	نوار ساحلی جنوب (کلیه شهرستانهای نوار ساحلی جنوب)		
در هر مقبلس	بارکهای جنگلی (پهن برگ، سوزنی برگ حفاظتی، مانگرو و زراگرسی بارکهای جنگلی طبیعی و دست کاشت)	۷	
در هر مقبلس	حوضه های آبریز بلا فصل سدها و سایر تالاب ها		
در هر مقبلس	آبخوانها و سفره های آب شرب		
در هر مقبلس	دریاها و دریاچه ها و جزایر		
در هر مقبلس	مناطق کوهستانی (شمالغرب، غرب و جنوبغرب کشور)		
در هر مقبلس	سایر مناطق (بیابانی و دشت های حوضه مرکزی، جنوبی و شرقی)	بیش از ۵۰ هزار تن در سال	در سایر مناطق در صورتی که با مراکز سکویتی شهری کمتر از ۱۰ کیلومتر فاصله داشته باشد مشمول ارزیابی می باشد.

ردیف	عنوان طرح و پروژه	عنوان پروژه	عنوان طرح	نوع منطقه	ملاحظات	
					ملاحظات	ملاحظات
۴۳	مرکز دفع و دفن انواع پسماندها (زیاله سوز مرکزی)	در هر مقیاس	در هر مقیاس	در هر مقیاس	مرکز استانی و شهرستانها	مراکز استانی که برای جمع آوری، جاسازی، امحاء و بی خطر سازی برای مراکز شهرستانی در نظر گرفته می شود.
۴۴	سیستم تصفیه یا امحاء مرکزی پسماندهای پزشکی	در هر مقیاس	در هر مقیاس	در هر مقیاس	در هر مقیاس	در هر مقیاس
۴۵	خطوط انتقال نیرو فشار قوی ۲۳۰ کیلو وات به بالا	۷	۷	۷	۷	-
۴۶	پایانه های نفت و گاز	در هر مقیاس	در هر مقیاس	در هر مقیاس	در هر مقیاس	بیش از ۱ میلیون لیتر

جدول ۵-۲- طرحها و پروژههای مشمول مطالعات ارزیابی زیست محیطی

ردیف	عنوان طرح	عنوان پروژه	نوع منطقه												
			عنوان طرح و پروژه	عنوان پروژه											
۴۷	خلگتانی	لابرویی رودخانههای اصلی و ثانوی و خورهای بزرگ	لابرویی مجموعه پروژش آبریان (گرم آبی، سرد آبی، میگو و خاوبازی)	ملاحظات لابرویی مجدد و دوره ای نیازمند ارزیابی نمی باشد	-	-	۱	-	-	۱۰۰۰۰ بیش از هکتار	۵۰ بیش از هکتار	۱۰۰۰۰ بیش از هکتار	۵۰ بیش از هکتار	۵۰۰۰ بیش از هکتار	۵۰۰۰ بیش از هکتار
۴۸			کشور گلهای بزرگ صنعتی دام و صنایع	کشور گلهای بزرگ صنعتی مشکل از دام و ظهور و یا با ظرفیت تولیدی بیش از یکصد تن گوشت در روز می باشد	سایر مناطق (بیابانی و دشت های حوضه مرکزی، جنوبی و شرقی)	-	۱	۱	۱	۱۰۰۰ بیش از هکتار	۲۰ بیش از هکتار	۱۰۰۰ بیش از هکتار	۱۰۰ بیش از هکتار	۱۰۰۰ بیش از هکتار	۱۰۰ بیش از هکتار
۴۹			کشور گلهای بزرگ صنعتی دام و صنایع	کشور گلهای بزرگ صنعتی مشکل از دام و ظهور و یا با ظرفیت تولیدی بیش از یکصد تن گوشت در روز می باشد	مناطق کوهستانی (شمالغرب، غرب و جنوبغرب کشور)	-	۱	۱	۱	۵۰ بیش از هکتار	۲۰ بیش از هکتار	۱۰۰۰ بیش از هکتار	۱۰۰ بیش از هکتار	۱۰۰۰ بیش از هکتار	۱۰۰ بیش از هکتار
۵۰			شهرکهای بزرگ داماری و دامپوری	شهرکهای بزرگ داماری و دامپوری	دریاها و دریاچه ها و جزایر	-	-	-	-	۱۰۰۰ بیش از هکتار	۵۰ بیش از هکتار	۱۰۰۰ بیش از هکتار	۵۰ بیش از هکتار	۱۰۰۰ بیش از هکتار	۵۰ بیش از هکتار
۵۱			مجموعه های کشت و صنعت	مجموعه های کشت و صنعت	آبخوانها و سفره های آب شرب حوضه های آبریز بلا فصل سدها و سایر تالاب ها	-	-	-	-	۱۰۰۰۰ بیش از هکتار	۵۰ بیش از هکتار	۱۰۰۰۰ بیش از هکتار	۵۰ بیش از هکتار	۱۰۰۰۰ بیش از هکتار	۵۰ بیش از هکتار
					حریم مناطق تحت حفاظت سازمان و تالاب های بین المللی	-	-	-	-	۱۰۰۰۰ بیش از هکتار	۵۰ بیش از هکتار	۱۰۰۰۰ بیش از هکتار	۵۰ بیش از هکتار	۱۰۰۰۰ بیش از هکتار	۵۰ بیش از هکتار
					عرصه های جنگلی (پهن برگ، سوزنی برگ حفاظتی، مانگرو و زاکرسی ، پارکهای جنگلی طبیعی و دست کاشت)	-	-	-	-	۱۰۰۰۰ بیش از هکتار	۲۰ بیش از هکتار	۱۰۰۰۰ بیش از هکتار	۲۰ بیش از هکتار	۱۰۰۰۰ بیش از هکتار	۲۰ بیش از هکتار
					نوار ساحلی جنوب (کلیه شهرستانهای نوار ساحلی جنوب)	۱	۱	۱	۱	۱۰۰۰۰ بیش از هکتار	۵۰ بیش از هکتار	۱۰۰۰۰ بیش از هکتار	۵۰ بیش از هکتار	۱۰۰۰۰ بیش از هکتار	۵۰ بیش از هکتار
					منطقه خزری (استانهای شمالی کشور)	۱	۱	۱	۱	۱۰۰۰۰ بیش از هکتار	۲۰ بیش از هکتار	۱۰۰۰۰ بیش از هکتار	۲۰ بیش از هکتار	۱۰۰۰۰ بیش از هکتار	۲۰ بیش از هکتار

۲-۴-۲- پیوست شماره ۲ تصویب نامه شماره ۴۵۸۸۰/۱۴۴۴۷۹ مورخ ۱۳۹۰/۷/۲۰ شورای عالی حفاظت محیط زیست

رئوس و سرفصل گزارشات ارزیابی اجمالی طرحهای توسعه

گزارش ارزیابی اجمالی طرح در برگیرنده موارد زیر حداکثر در ۱۰۰ صفحه باشد:

- ۱- چکیده غیر فنی: شامل نوع و ویژگیهای پروژه، گزینه های موجود، خلاصه ای از وضعیت موجود محیط زیست، آثار مهم طرح بر محیط زیست و برنامه های پیشگیری کاهش و کنترل آثار نامطلوب و نتیجه گیری از ارزیابی زیست محیطی (حداکثر تا ۵ صفحه)
- ۲- نشریح طرح یا پروژه پیشنهادی (حداکثر تا ۲۰ صفحه)
  - ۱-۲- عنوان طرح
  - ۲-۲- اهداف، نیازها و ضرورت های طرح
  - ۳-۲- جایگاه طرح در برنامه ها و سیاست های کلی مملکت
  - ۴-۲- قوانین، مقررات و استانداردهای زیست محیطی مرتبط با طرح
  - ۵-۲- موقعیت مکان پیشنهادی طرح (روی نقشه با ذکر فواصل از کلیه کاربری های موجود در منطقه)
  - ۶-۲- گزینه های مکانی و فنی طرح
  - ۷-۲- فازبندی کلی طرح (آماده سازی، ساخت و ساز، اجرا و بهره برداری و ...) برنامه های توسعه آتی
  - ۸-۲- تشریح زیر فعالیتهای طرح به تفکیک فاز احداث و بهره برداری
  - ۹-۲- نمودار خط تولید، و تشریح فرآیندها برای واحدهای صنعتی و معدنی (تولیدی)
  - ۱۰-۲- تأسیسات جانبی و پروژه های پی آیند (احداث راه، اماکن و خدمات عمومی و ...)
  - ۱۱-۲- ویژگیهای طرح در هریک از گزینه ها و فازهای طرح شامل:
    - ۱-۱۱-۲- آرایه ظرفیت تولید (در مورد طرحهای صنعتی، معدنی و عمرانی تولیدی نظیر نیروگاههای برق آبی) و یا آرایه سطح خدمات رسانی برای طرح های عمرانی - خدماتی (احداث راه فرودگاه خطوط انتقال گاز و ...)
    - ۲-۱۱-۲- تخمین کلی سرمایه گذاری ریالی و ارزی
    - ۳-۱۱-۲- برآورد نوع و میزان مواد اولیه، محل تأمین و نحوه انتقال آنها
    - ۴-۱۱-۲- برآورد نوع و میزان منابع (آب، انرژی، سوخت و ...) و موارد مصرف، محل تأمین و نحوه انتقال آنها
    - ۵-۱۱-۲- برآورد نیروی انسانی و محل تأمین
    - ۶-۱۱-۲- برآورد و میزان محصولات اصلی و جانبی (برای طرح های تولیدی)
- ۳- تشریح مرحله آماده سازی و اقدامات زیر بنایی که منجر به تغییر و تخریب محیط زیست می شود بصورت فهرستی از خاکبرداری برداشت پوشش گیاهی، احداث استخر باطله، زهکشی، حفاری، انفجار، تغییر در مسیر آبهای سطحی، محل تأمین منابع قرضه، احداث جاده و تأسیسات عمومی و خدماتی و (حداکثر تا ۴ صفحه)

۴- آلاینده ها و پسماندهای مهم تولید شده طی فرآیند و عملیات در هر یک از گزینه ها و فازهای طرح شامل: آلاینده ها و پسماندهای تولید شده طی فرآیند و عملیات در هر یک از گزینه ها و فازهای طرح شامل آلاینده های هوا، فاضلابهای بهداشتی و صنعتی زایدات و ضایعات زباله، سرو و صدا، ارتعاشات، پرتوها و ... (حداکثر تا ۵ صفحه)

۵- خطرات، سوانح و عدم ایمنی مرتبط با طرح در هر یک از گزینه ها و فازهای پیشنهادی شامل احتمال انفجار، نشت پیامدهای وقوع بلایای طبیعی و موارد غیر منتظره (حداکثر تا ۵ صفحه)

۶- تشریح وضعیت موجود محیط زیست منطقه در زمینه های زیر پیش از اجرای طرح برای هر یک از گزینه های پیشنهادی (همراه با نقشه ها و ترجیحا» بصورت جداول و نمودارها حداکثر تا ۲۵ صفحه)

۱- ۶- تعریف محدوده مطالعاتی و نمایش روی نقشه

۲- ۶- محیط فیزیکی شامل موارد:

۱- ۲- ۶- خاکشناسی (نوع و قابلیت های کار، شیب، فرسایش و ...) آلودگیهای خاک و منابع مهم آنها

۲- ۲- ۶- زمین شناسی (مثل توپوگرافی، زلزله خیزی، رانش زمین و ...)

۲- ۲- ۶- منابع آب (موقعیت، کیفیت و کمیت آبهای سطحی و زیرزمینی، وضعیت سطح ایستابی

منطقه و رژیمهای سیلابی و کم آبی) آلودگیهای آب و منابع مهم آنها، مصارف فعلی منابع آب)

۲- ۲- ۶- هوا و اقلیم (وضعیت اقلیمی گلباد، نزولات، دما و تبخیر در دوره زمانی ۵- ۱۰ ساله)

آلودگیهای هوا و منابع مهم آنها

۲- ۲- ۶- صدا و ارتعاشات (سطح صدا) آلودگیهای صوتی و منابع مهم آنها

۳- ۶- محیط طبیعی و بیولوژیکی: زیستگاههای آبی و خشکی با ذکر لیست جوامع گیاهی و جانوری و گونه های نادر و با ارزش، مناطق چهارگانه محیط زیست)

۴- ۶- بهداشت و سلامت جامعه (با لحاظ نظرات دانشگاه علوم پزشکی ذیربط محل احداث پروژه)

۵- ۶- محیط اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی، جمعیت و ویژگیها و تحولات آن، اشتغال، تسهیلات، آموزش، اعتقادات فرهنگی و مذهبی، میراث فرهنگی)

۶- ۶- معرفی اجمالی سایر طرحهای توسعه مصوب و یاد دست اجرای محدوده مطالعاتی (طرحهای توسعه کشاورزی، صنعتی و خدماتی با نمایش موقعیت آنها نسبت به محل اجرای طرح مورد نظر روی نقشه توپوگرافی

سازمان جغرافیایی نیروهای مسلح)

۷- ۶- تشریح کاربری اراضی محدوده مورد مطالعه و راهبردهای طرح های برنامه ریزی بالادست برای محدوده فوق الاشاره

۷- پیش بینی آثار و پیامدهای مثبت و منفی طرح (در طرحهای چند پروژه ای با تاکید بر اثرات تجمعی) برای هر یک از گزینه ها و فازهای پیشنهادی (حداکثر تا ۲۰ صفحه) بصورت زیر:

۱- ۷- اثر بر محیط فیزیکی (توپوگرافی، خاک، ویژگیهای زمین شناسی، آب، هوا و اقلیم)

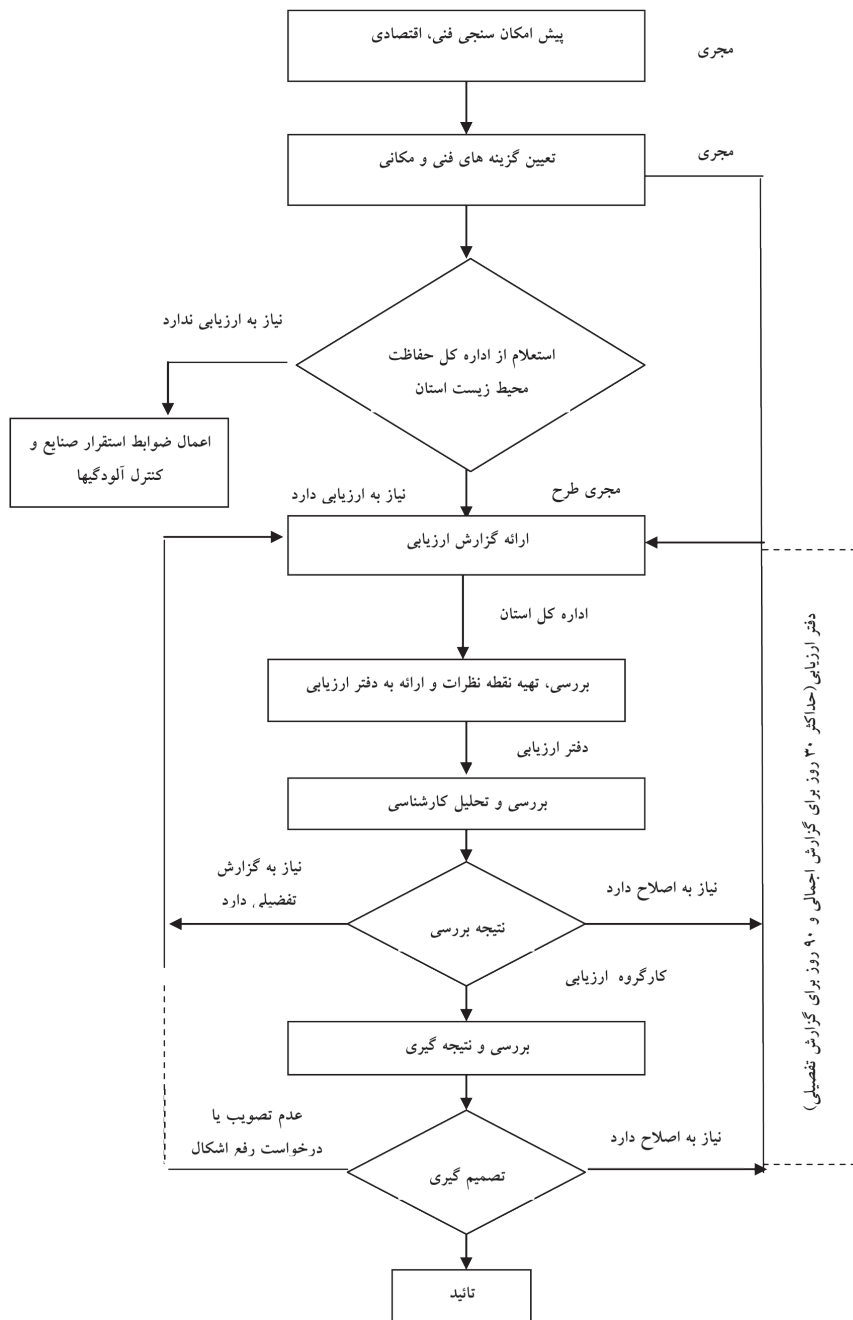
۲- ۷- اثر بر محیط طبیعی و بیولوژیکی (جوامع گیاهی و جانوری، زیستگاههای آبی و خشکی)

۳- ۷- اثر بر بهداشت و سلامت جامعه (با لحاظ نظرات دانشگاه علوم پزشکی ذیربط محل احداث پروژه)

۴- ۷- اثر بر محیط اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی، جمعیت، اشتغال، مسکن، آموزش، اعتقادات فرهنگی

و مذهبی، میراث فرهنگی و ...)

- ۷-۵- اثر بر کاربریهای اراضی و دیگر طرحهای توسعه محدوده مطالعاتی
- ۸- تجزیه و تحلیل آثار کاربریها و پیامدهای زیست محیطی طرح و استنتاج
- ۹- مدیریت و پایش زیست محیطی
- ۹-۱- ارائه شیوه های پیشگیری کاهش و کنترل برای هر یک از آثار منفی زیست محیطی مرتبط با فعالیت های طرح (حداکثر تا ۱۰ صفحه)
- ۹-۲- ارائه برنامه کلی مدیریت زیست محیطی برای اندازه گیری و پایش آثار زیست محیطی و بازرسی و نظارت بر حسن انجام اقدامات پیشنهادی کنترل و کاهش
- ۱۰- ارزیابی و مدیریت ریسک زیست محیطی (بر حسب ضرورت)
- ۱۱- منابع و مراجع مورد استفاده در تهیه گزارش ارزیابی اجمالی، ادارات سازمانهای دولتی، اشخاص حقیقی و حقوقی
- ۱۲- نام و مشخصات، مسئولیت و تجربیات ارزیابی هر یک از مشاوران و تهیه کنندگان گزارش ارزیابی اجمالی

نمودار (۱) فرآیند ارزیابی زیست محیطی در ایران

۲-۵- آئین نامه اجرایی ماده (۱۸۴) قانون برنامه پنجساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران - ارزیابی راهبردی محیطی

(موضوع تصویب نامه شماره ۳۷۴۵۴/ت/۴۷۸۱۲هـ مورخ ۱۳۹۱/۲/۳۰ هیئت وزیران)

سازمان حفاظت محیط زیست - معاونت برنامه ریزی و نظارت راهبردی رییس جمهور
هیئت وزیران در جلسه مورخ ۱۳۹۰/۱۱/۱۶ به استناد ماده (۱۸۴) قانون برنامه پنجساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران - مصوب ۱۳۸۹ - آیین نامه اجرایی ماده یاد شده را به شرح زیر تصویب نمود:

آیین نامه اجرایی ماده (۱۸۴) قانون برنامه پنجساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران

ماده ۱- در این آیین نامه اصطلاحات زیر در معانی مشروح مربوط به کار می روند:
الف - ارزیابی راهبردهای محیطی: فرآیند نظام مند سنجش اثرات تجمعی راهبردها، برنامه ها و طرح های توسعه ای در سطوح ملی، منطقه ای و موضوعی.

ب - نظام ارزیابی راهبردی محیطی: مجموعه راهبردهای کلی، ساز و کارها و شاخص هایی که برای ارزیابی راهبردی محیطی در سطوح ملی، منطقه ای و موضوعی تدوین و به اجرا درمی آید.

ج - سازمان: سازمان حفاظت محیط زیست

د - شورای عالی: شورای عالی حفاظت محیط زیست

ه - شورای هماهنگی: شورا های هماهنگی توسعه منطقه ای

و - طرحها و برنامه های توسعه ای: مجموعه ای از فعالیتهای توسعه زا که با اهداف مشخص در یک بازه زمانی معین در یکی از سطوح ملی یا منطقه ای به اجرا درمی آید.

ز - اثرات تجمعی: پیامدهای محیط زیستی ناشی از مجموعه ای از فعالیتهای انسانی بر محیط زیست عرصه مورد ارزیابی.

ح - حیطه یابی: ساز و کار تعیین محدوده و عمق بررسیهای ارزیابی راهبردی

ط - شاخص ظرفیت زیستی: معیار برآورد توانایی سرزمین برای تأمین نیازهای انسانی

ی - شاخص اثرات محیطی: معیار برآورد اثرات فعالیتهای انسان بر محیط زیست

ماده ۲- عناوین برنامه ها و طرحهای توسعه ای در سطوح ملی، منطقه ای و موضوعی که باید مورد ارزیابی راهبردی محیطی قرار گیرند، توسط شورای عالی تعیین می گردد.

تبصره - طرحهای توسعه ای که توسط طرفهای خارجی و یا با استفاده از کمکها و تسهیلات مالی خارجی به اجرا درمی آیند نیز مشمول این آیین نامه می باشند.

ماده ۳- ارزیابی راهبردی محیطی شامل مراحل حیطه یابی، انجام مطالعات، تدوین گزارش، بررسی، تصمیم گیری و پایش است.

ماده ۴- گزارش ارزیابی راهبردی محیطی باید با لحاظ اثرات تجمعی راهبردهای کلی توسعه مناطق دربرگیرنده موارد زیر باشد:

- الف - بررسی اثرات تجمعی ناشی از اجرای برنامه یا طرح در سطوح ملی، منطقه ای و موضوعی.
 ب - بررسی اثرات محیطی، ظرفیت زیستی و شاخصهای پایداری در عرصه اجرای طرح یا برنامه.
 ج - نحوه پایش اثرات محیطی و پیشنهاد برنامه های توانمندسازی محیطی.

ماده ۵- دستورالعمل های نحوه انجام ارزیابی راهبردی محیطی شامل شاخص های سنجش اثرات تجمعی محیطی، شاخص ظرفیت زیستی، شاخص های پایداری منطقه ای و ملی، ساز و کار پایش و توانمندسازی ظرف شش ماه به پیشنهاد سازمان به تصویب شورای عالی می رسد.

ماده ۶- شورای عالی نهاد ملی مسئول ارزیابی راهبردی محیطی طرحها و برنامه های توسعه ملی - موضوعی می باشد.

ماده ۷- به منظور ارزیابی راهبردی محیطی برنامه های توسعه منطقه ای، در هر یک از مناطق نه گانه زیر، شورای هماهنگی متشکل از معاونان برنامه ریزی استانداری های منطقه، مدیران کل حفاظت محیط زیست استانهای منطقه، رؤسای سازمان امور اقتصادی و دارایی استانهای منطقه، رؤسای واحدهای استانی وزارتخانه های صنعت، معدن و تجارت، نیرو، راه و شهرسازی، جهاد کشاورزی و نفت در منطقه تشکیل می گردد.

ردیف	استان ها
منطقه ۱	گیلان، مازندران و گلستان
منطقه ۲	آذربایجان شرقی، آذربایجان غربی و اردبیل
منطقه ۳	همدان، کرمانشاه، کردستان، لرستان و ایلام
منطقه ۴	خوزستان و کهگیلویه و بویراحمد
منطقه ۵	فارس و بوشهر
منطقه ۶	تهران، مرکزی، زنجان، سمنان، قم، قزوین و البرز
منطقه ۷	اصفهان، یزد و چهارمحال و بختیاری
منطقه ۸	کرمان، سیستان و بلوچستان و هرمزگان
منطقه ۹	خراسان جنوبی، خراسان رضوی و خراسان شمالی

تبصره - دبیرخانه شورای هماهنگی در هر دوره دو ساله در یکی از استانهای منطقه به انتخاب شورای هماهنگی استقرار می یابد و جلسات به ریاست استاندار مربوط برگزار می شود.

ماده ۸- وظایف شوراهای هماهنگی به شرح زیر می باشد:
 الف - ارزیابی راهبردی محیطی برنامه ها و طرح های توسعه منطقه ای براساس ضوابط مصوب شورای عالی
 ب - نظارت بر حسن اجرای نتایج ارزیابی راهبردی محیطی در سطح مناطق

ج- بررسی و اعمال هماهنگی های منطقه ای در تدوین اسناد توسعه سرزمینی در سطح مناطق از جمله مطالعات آمایش سرزمین

د- تدوین و اجرای شاخص اثرات محیطی توسعه و شاخص های ظرفیت زیستی در منطقه
ه- تدوین و پایش شاخص های پایداری در منطقه

ماده ۹- سازمان موظف است، تمهیدات لازم و کافی را برای انجام موارد زیر به عمل آورد:
الف- ظرفیت سازی و برگزاری دوره های آموزش توجیهی ارزیابی راهبردی محیطی برای مخاطبین مختلف اعم از دولتی و غیردولتی.
ب- آگاه سازی مسئولین برنامه ها و طرحهای موضوع این آیین نامه و تنویر افکار عمومی نسبت به اهمیت ضرورت ارزیابی راهبردی محیطی.

۶-۲- آیین نامه اجرایی ماده (۱۹۰) قانون برنامه پنجساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران - نظام مدیریت سبز

(موضوع تصویب نامه شماره ۲۳۵۱۹/ت/۴۷۶۳۱-هـ مورخ ۱۳۹۱/۲/۱۲ هیئت وزیران)

سازمان حفاظت محیط زیست - معاونت برنامه ریزی و نظارت راهبردی رییس جمهور
معاونت توسعه مدیریت و سرمایه انسانی رییس جمهور
هیئت وزیران در جلسه مورخ ۱۳۹۰/۱۱/۹ بنا به پیشنهاد مشترک معاونت برنامه ریزی و نظارت راهبردی رییس جمهور و سازمان حفاظت محیط زیست و به استناد ماده (۱۹۰) قانون برنامه پنجساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران
- مصوب ۱۳۸۹ - آیین نامه اجرایی ماده یاد شده را به شرح زیر تصویب نمود:

آیین نامه اجرایی ماده (۱۹۰) قانون برنامه پنجساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران

ماده ۱- در این آیین نامه اصطلاحات زیر در معانی مشروح مربوط به کار می رود:
الف - سازمان: سازمان حفاظت محیط زیست
ب - دستگاه های اجرایی: دستگاه های موضوع ماده (۲۲۲) قانون برنامه پنجساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران.
ماده ۲- دستگاه های اجرایی و مؤسسات و نهادهای عمومی غیردولتی موظفند اقدامات زیر را برای تحقق اهداف برنامه مدیریت سبز انجام دهند:

- الف - اطلاع رسانی و ارتقای آموزش کارکنان در زمینه برنامه مدیریت سبز
- ب - بهینه سازی مصرف انواع حامل های انرژی
- ج - بهینه سازی مصرف آب
- د - کاهش مصرف کاغذ با توجه به نوع فعالیت دستگاهها و مؤسسات
- ه - مصرف بهینه مواد اولیه، مواد مصرفی و تجهیزات
- و - کاهش تولید پسماند از طریق بهره گیری از فناوری های مناسب و افزایش بهره وری
- ز - بهبود نظام تعمیر و نگهداری وسایل و تجهیزات به جای تعویض
- ح - باز یافت ضایعات، تصفیه و باز چرخانی آب با سیستم های مناسب

ط - استفاده از فناوری های پاک و سازگار با محیط زیست
ی - کاربرد مواد مصرفی سازگار با محیط زیست
ک - مدیریت پسماندهای جامد با تأکید بر تفکیک از مبدا

ماده ۳- سازمان موظف است به منظور انتقال سریع تجربه های موفق داخلی و خارجی، در اختیار گذاردن روش ها و فناوری های مناسب، ابلاغ دستورالعمل ها و برنامه های اجرایی مرتبط با مدیریت سبز، نسبت به بهنگام سازی مستمر «درگاه دولت سبز» اقدام نماید.

ماده ۴- سازمان موظف است تا پایان سال دوم برنامه پنجم توسعه، شاخص های مدیریت سبز را تدوین و ابلاغ نماید.

ماده ۵- معاونت توسعه مدیریت و سرمایه انسانی رییس جمهور موظف است شاخص های مدیریت سبز دستگاه های اجرایی را به عنوان بخشی از شاخص های ارزیابی عملکرد دستگاه های یاد شده (موضوع مواد (۸۱) و (۸۲) قانون مدیریت خدمات کشوری) لحاظ نماید. دستگاه های اجرایی موظفند شاخص های اعلام شده را محاسبه و در چارچوب شاخص های ارزیابی عملکرد دستگاه های متبوع خود لحاظ نمایند.

ماده ۶- دستگاه های اجرایی موظفند گزارش سالانه مدیریت سبز شامل اقدامات انجام شده و تحقق شاخص های مرتبط را به سازمان ارسال نمایند تا پس از ارزشیابی و جمع بندی، گزارش مربوط به هیئت وزیران ارائه شود.

۲-۷- دستورالعمل انتخاب واحدهای صنعتی و خدماتی سبز

۲-۷-۱- دستورالعمل شماره ۱: انتخاب صنایع سبز و واحدهای برگزیده صنایع سبز

ماده ۱: هدف

- ایجاد نگرش زیست محیطی در بین صاحبان صنایع برای توجه به موضوع حفاظت از محیط زیست
- ایجاد رقابت جدی و سازنده میان صنایع کشور در بکارگیری اصول حفظ محیط زیست در جریان تولید
- برقراری ارتباط سازنده بین سازمان حفاظت محیط زیست و بخش صنعت
- ایجاد فضا برای تبادل تجربیات و دستاوردهای زیست محیطی واحدهای صنعتی با یکدیگر
- تشویق و قدردانی از مدیران صنایع در راستای کاهش و جلوگیری از صدمات زیست محیطی صنایع.
- ارتقاء و گسترش فرهنگ زیست محیطی به فن آوری های زیست محیطی و فرآیند تولید پاک.

ماده ۲: تعاریف

صنعت سبز: به صنعتی اطلاق می شود که براساس معیارهای زیست محیطی انتخاب صنایع (مندرج در ماده ۴ دستورالعمل) و بنابه تشخیص سازمان حفاظت محیط زیست تلاش قابل تقدیری در طول سال مورد نظر (سال انتخاب) در راستای حفظ محیط زیست انجام داده باشد.

واحد برگزیده صنایع سبز: به صناعی گفته می شود که در گروه صنعتی مورد نظر مطابق با ضوابط استقرار صنایع در بین واحدهای صنعتی سبز منتخب ارزنده ترین تلاش را در طول سال مورد نظر (سال انتخاب) برای حفظ محیط زیست انجام داده اند.

همایش صنایع سبز: همایشی است که سالانه یکبار به منظور تقدیر و قدردانی از صاحبان واحد های تولیدی با ملاحظات زیست محیطی در فرآیند تولید برگزار می شود

ماده ۳- گروه های صنعتی:

صنایع با توجه به فرآیند تولید براساس ماده ۱ ضوابط استقرار صنایع موضوع مصوبه شماره ۶۴۶۷۷/ت/۱۸۵۹۱ مورخ ۷۸/۱۲/۲۶ هیات محترم وزیران بشرح ذیل طبقه بندی می شوند:

۱ - صنایع غذایی	۷ - صنایع شیمیایی
۲ - صنایع نساجی	۸ - صنایع دارویی
۳ - صنایع چرم	۹ - صنایع برق و الکترونیک
۴ - صنایع سلولزی	۱۰ - صنایع کشاورزی
۵ - صنایع فلزی	۱۱ - صنایع ماشین سازی
۶ - صنایع کانی غیر فلزی	

ماده ۴: معیارهای انتخاب صنایع سبز:

- ۱- عدم قرارگیری نام واحد در فهرست صنایع آلاینده سازمان حفاظت محیط زیست در سال انتخاب
  - ۲- بهبود سیستم های پالایش و کنترل آلاینده ها
  - ۳- مدیریت بازیافت مواد زائد
  - ۴- جایگزینی انرژیهای پاک
  - ۵- اخذ گواهینامه استقرار مدیریت زیست محیطی ISO 14000
  - ۶- اخذ گواهینامه استقرار نظام ایمنی و بهداشت OHSAS 18000
  - ۷- سازگاری با فرآیند تولید پاک
  - ۸- توسعه فضای سبز
  - ۹- مصرف بهینه حامل های انرژی و افزایش بهره وری در مصرف انرژی
  - ۱۰- ارتقاء سطح دانش و فرهنگ زیست محیطی مدیران و کارکنان واحد
  - ۱۱- کاستن اثرات منفی و ضایعات صنعت بر محیط زیست
- تبصره یک: واحدهای متقاضی در هر گروه صنعتی فقط یکبار می توانند بعنوان صنعت سبز انتخاب گردند.
- تبصره دو: واحدهایی که بعنوان صنعت سبز انتخاب می شوند فقط برای یکبار می توانند بعنوان واحد برگزیده صنایع سبز انتخاب شوند.
- لازم بذکر است که در سال انتخاب از هر گروه صنعتی فقط یک واحد منتخب سبز بعنوان واحد برگزیده صنایع سبز انتخاب می شوند.

ماده ۵: دبیرخانه انتخاب و برگزار کننده های همایش صنایع سبز و واحدهای برگزیده صنایع سبز در دفتر ارزیابی زیست محیطی سازمان می باشد.

ماده ۶: کمیته انتخاب صنایع سبز و واحدهای برگزیده صنعت سبز:

کمیته انتخاب صنایع سبز با ترکیب اعضاء ذیل در محل معاونت محیط زیست انسانی جهت بررسی و انتخاب صنایع متقاضی تشکیل می گردد:

- ۱- معاون محیط زیست انسانی (رئیس کمیته)
- ۲- مسئول دبیرخانه انتخاب و برگزاری همایش صنایع سبز و واحدهای برگزیده صنایع سبز (دبیر کمیته)

۳- نماینده تام الاختیار وزارت صنایع و معادن

۴- نماینده تام الاختیار وزارت نفت

۵- نماینده تام الاختیار وزارت جهاد کشاورزی

۶- نماینده تام الاختیار وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی

۷- نماینده تام الاختیار وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح

ماده ۷: گردش کار

* دبیرخانه هر سال پرسشنامه انتخاب صنایع سبز را برای ادارات کل حفاظت محیط زیست استانها برای معرفی واحدهای صنعتی متقاضی ارسال می نماید.

* ادارات کل حفاظت محیط زیست استانها موظفند حداکثر ۳ ماه پس از وصول پرسشنامه موضوع بند یک نسبت به تکمیل و عودت پرسشنامه ارسالی اقدام نمایند.

* پرسشنامه های واصله از ادارات کل در کمیته انتخاب صنایع سبز مورد بررسی و تصمیم گیری قرار می گیرد.

* معاونت محیط زیست انسانی طی همایشی از صنایع سبز و واحدهای برگزیده صنعت سبز تقدیر بعمل می آورد.

ماده ۸: لوح تقدیر

۱-۸- لوح تقدیر از واحدهای برگزیده صنایع سبز با امضای ریاست محترم سازمان اهداء خواهد شد.

تبصره: اعتبار لوح تقدیر صادره از تاریخ صدور به مدت یک سال خواهد بود.

۲-۸- لوح تقدیر از صنایع سبز با امضای معاون محترم محیط زیست انسانی سازمان اهداء خواهد شد.

تبصره: اعتبار لوح تقدیر صادره از تاریخ صدور به مدت یک سال خواهد بود

ماده ۹- پرسشنامه

• پرسشنامه اخذ اطلاعات توسط دبیر خانه انتخاب صنعت سبز تدوین و پس از تأیید معاون محترم محیط زیست انسانی قابل اجراء خواهد بود.

ماده ۱۰:

این دستورالعمل در ۱۰ ماده و چهار تبصره در تاریخ ۵/ ۲/ ۸۸ به تصویب شورای معاونین سازمان رسید.

۲-۷-۲- دستورالعمل شماره ۲: انتخاب واحدهای خدماتی سبز و واحدهای برگزیده خدمات

سبز

ماده ۱: هدف

• ایجاد نگرش زیست محیطی در بین واحدهای خدماتی سبز برای توجه به موضوع حفاظت از محیط زیست

• ایجاد رقابت جدی و سازنده میان واحدهای خدماتی کشور در بکارگیری اصول حفظ محیط زیست در جریان ارائه خدمات

• برقراری ارتباط سازنده بین سازمان حفاظت محیط زیست و بخش خدمات

• ایجاد فضا برای تبادل تجربیات و دستاوردهای زیست محیطی واحدهای خدماتی با یکدیگر

• تشویق و قدردانی از مدیران واحدهای خدماتی در راستای کاهش و جلوگیری از صدمات زیست محیطی

ماده ۲: تعاریف

واحد خدماتی سبز: به واحدی اطلاق می‌شود که براساس معیارهای زیست‌محیطی انتخاب واحدهای خدماتی (مندرج در ماده ۴ این دستورالعمل) و بنا به تشخیص سازمان حفاظت محیط زیست تلاش قابل تقدیری در طول سال مورد نظر (سال انتخاب) در راستای حفظ محیط زیست انجام داده باشد.

واحد برگزیده خدمات سبز: به واحدی گفته می‌شود که در گروه خدماتی مورد نظر مطابق با (ماده ۳ این دستورالعمل) در بین واحدهای خدماتی سبز منتخب ارزنده ترین تلاش را در طول سال مورد نظر (سال انتخاب) برای حفظ محیط زیست انجام داده اند.

همایش خدمات سبز: همایشی است که سالانه یکبار به منظور تقدیر از واحدهای خدماتی سبز و برگزیده واحدهای خدماتی سبز برگزار می‌گردد.

ماده ۳- واحدهای خدماتی:

واحدهای خدماتی مشمول این دستورالعمل بشرح ذیل گروه بندی می‌شوند:

- ۱- مراکز خدمات بهداشتی، درمانی
- ۲- مراکز خدمات آموزشی، فرهنگی و تربیتی
- ۳- پایانه های حمل و نقل بار و مسافر
- ۴- مراکز دفع و دفن و بازیافت زباله
- ۵- واحدهای خدماتی شهری
- ۶- مراکز ایجاد و توسعه فضای سبز شهری و پارکها
- ۷- مراکز گردشگری و اقامتی
- ۸- مدیریت شهرکهای صنعتی و مسکونی
- ۹- نیروگاه های تولید برق
- ۱۰- مدیریت مناطق آزاد تجاری، صنعتی

ماده ۴: معیارهای انتخاب واحدهای خدماتی سبز:

- ۱- نصب و راه اندازی و یا اصلاح سیستم تصفیه فاضلاب
  - ۲- دفع و دفن اصولی و بهداشتی زباله
  - ۳- مدیریت بازیافت مواد زائد
  - ۴- ایجاد و توسعه فضای سبز
  - ۵- اخذ گواهینامه استقرار مدیریت زیست محیطی ISO ۱۴۰۰۰
  - ۶- مصرف بهینه حامل های انرژی و افزایش بهره وری در مصرف انرژی
  - ۷- ارتقاء سطح دانش و فرهنگ زیست محیطی مدیران و کارکنان واحد
  - ۸- ایجاد نوآوری های زیست محیطی و خدمات فرآگیر
- تبصره یک: واحدهای متقاضی در هر گروه های خدماتی (موضوع ماده ۳ این دستورالعمل) فقط یکبار می‌توانند بعنوان واحد خدماتی سبز انتخاب گردند.

تبصره ۵۰: واحدهایی که بعنوان واحدهای خدماتی سبز انتخاب می شوند فقط یکبار می توانند بعنوان واحد برگزیده خدمات سبز انتخاب گردند.

لازم بذکر است که در سال انتخاب از هر گروه خدماتی سبز فقط یک واحد منتخب سبز بعنوان برگزیده خدمات سبز انتخاب می شود.

ماده ۵- دبیرخانه انتخاب و برگزاری همایش تقدیر از صنایع سبز و واحدهای برگزیده صنایع سبز در دفتر ارزیابی زیست محیطی سازمان می باشد.

ماده ۶- کمیته انتخاب واحدهای خدماتی سبز و واحدهای برگزیده خدمات سبز:

کمیته انتخاب واحدهای خدماتی سبز با ترکیب اعضاء ذیل در محل معاونت محیط زیست انسانی جهت بررسی و انتخاب واحدهای خدماتی متقاضی تشکیل می گردد:

- ۱- معاون محیط زیست انسانی (رئیس کمیته)
- ۲- مسئول دبیرخانه انتخاب و برگزاری همایش واحدهای خدماتی سبز و واحدهای برگزیده خدمات سبز (دبیر کمیته)
- ۳- نماینده تام الاختیار وزارت صنایع و معادن
- ۴- نماینده تام الاختیار وزارت نفت
- ۵- نماینده تام الاختیار وزارت جهاد کشاورزی
- ۶- نماینده تام الاختیار وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی
- ۷- نماینده تام الاختیار وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح
- ۸- نماینده تام الاختیار وزارت نیرو
- ۹- نماینده تام الاختیار وزارت راه و شهرسازی
- ۱۰- نماینده تام الاختیار وزارت آموزش و پرورش
- ۱۱- نماینده تام الاختیار وزارت علوم و فنآوری اطلاعات
- ۱۲- نماینده تام الاختیار سازمان شهرداریها و دهرداریها
- ۱۳- نماینده تام الاختیار سازمان میراث فرهنگی و گردشگری
- ۱۴- نماینده تام الاختیار سازمان تربیت بدنی

ماده ۷- گردش کار

* دبیرخانه هر سال پرسشنامه انتخاب واحدهای خدماتی سبز را برای ادارت کل حفاظت محیط زیست استانها برای معرفی واحدهای خدماتی ارسال می نماید.

* ادارت کل حفاظت محیط زیست استانها موظفند حداکثر ۳ ماه پس از وصول پرسشنامه موضوع بند یک نسبت به تکمیل و عودت پرسشنامه ارسالی اقدام نمایند.

* پرسشنامه های واصله از ادارت کل در کمیته انتخاب واحدهای خدماتی سبز مورد بررسی و تصمیم گیری قرار می گیرد.

* معاونت محیط زیست انسانی طی همایشی از واحدهای خدماتی سبز و واحدهای برگزیده خدمات سبز تقدیر بعمل می آورد.

ماده ۸ - لوح تقدیر

- ۱- لوح تقدیر از واحدهای برگزیده خدمات سبز با امضای ریاست محترم سازمان اهداء خواهد شد. تبصره: اعتبار لوح تقدیر صادره از تاریخ صدور به مدت یک سال خواهد بود.
- ۲- لوح تقدیر از واحدهای خدماتی سبز با امضای معاون محترم محیط زیست انسانی سازمان اهداء خواهد شد. تبصره: اعتبار لوح تقدیر صادره از تاریخ صدور به مدت یک سال خواهد بود.

ماده ۹ - پرسشنامه

- پرسشنامه اخذ اطلاعات توسط دبیر خانه انتخاب واحدهای خدماتی سبز تدوین و پس از تأیید معاون محترم محیط زیست انسانی قابل اجراء خواهد بود.

ماده ۱۰: این دستورالعمل در ۱۰ ماده و چهار تبصره در تاریخ ۵ / ۲ / ۱۳۸۸ به تصویب شورای معاونین سازمان

رسید

فصل سوم: قوانین، مصوبات و دست‌والعمل‌های مرتبط با آلودگی هوا

۳-۱- قانون نحوه جلوگیری از آلودگی هوا

(مصوب مورخ ۱۳۷۴/۲/۳ مجلس شورای اسلامی و اصلاحیه شماره ۱۶۴۰/ت/۲۵۵۵۷ه مورخ ۱۳۸۳/۲/۱۹ هیئت وزیران به استناد ماده ۶۸ قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت)

فصل اول - کلیات

ماده ۱- جهت تحقق اصل پنجاهم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران و بمنظور پاک‌سازی و حفاظت هوا از آلودگیها کلیه دستگاهها و مؤسسات و کلیه اشخاص حقیقی و حقوقی موظفند مقررات و سیاستهای مقرر در این قانون را رعایت نمایند.

ماده ۲- اقدام به هر عملی که موجبات آلودگی هوا را فراهم نماید ممنوع است.
منظور از آلودگی هوا عبارتست از وجود و پخش یک یا چند آلوده‌کننده اعم از جامد، مایع، گاز، تشعشع پرتوزا و غیر پرتوزا در هوای آزاد به مقدار و مدتی که کیفیت آن را بطوریکه زیان آور برای انسان و یا سایر موجودات زنده و یا گیاهان و یا آثار و ابنیه باشد تغییر دهد.

ماده ۳- منابع آلوده‌کننده هوا که تحت مقررات این قانون قرار دارند به سه دسته زیر طبقه‌بندی می‌شوند.

- الف- وسائل نقلیه موتوری
- ب- کارخانجات، کارگاهها و نیروگاهها
- ج- منابع تجاری، خانگی و منابع متفرقه

فصل دوم - وسائل نقلیه موتوری

ماده ۴- استفاده از وسائل نقلیه موتوری که بیش از حد مجاز مقرر دود و آلوده‌کننده‌های دیگر وارد هوای آزاد نمایند ممنوع است حد مجاز خروجی وسائل نقلیه موتوری توسط سازمان حفاظت محیط‌زیست با همکاری وزارت صنایع و معادن تعیین و به تصویب شورایعالی حفاظت محیط‌زیست می‌رسد.

ماده ۵- هر وسیله نقلیه موتوری که بکار گرفته می‌شود باید دارای گواهینامه مخصوص مبنی بر رعایت حد مجاز خروجی آلوده‌کننده‌های هوا باشد. دارندگان وسائل نقلیه موتوری مکلفند همه‌ساله وسایل نقلیه خود را در مراکز مورد تأیید سازمان حفاظت محیط‌زیست که توسط شهرداریها ایجاد می‌گردد تحت آزمایش و معاینه قرار داده و گواهینامه مبنی بر رعایت حد مجاز آلودگی را دریافت نمایند. در غیر این صورت از تردد وسائل نقلیه فاقد گواهینامه مذکور به ترتیبی که در آیین‌نامه اجرائی این قانون تعیین می‌شود جلوگیری خواهد شد.

تبصره ۱- هزینه انجام آزمایش و معاینه وسایل نقلیه موتوری از دارندگان وسایل نقلیه مذکور طبق تعرفه‌ای که توسط وزارت کشور و سازمان حفاظت محیط‌زیست تهیه و به تصویب هیأت وزیران می‌رسد اخذ خواهد شد.

تبصره ۲- تاریخ شروع اجرای این ماده و تبصره‌های آن حداکثر یکسال پس از تصویب این قانون تعیین می‌شود و سازمان حفاظت محیط‌زیست و شهرداری و سایر دستگاههای ذیربط موظفند ظرف مدت مذکور امکانات لازم جهت اجرای این ماده را فراهم کنند.

ماده ۶- شهرداریها، نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران، وزارتخانه‌ها و سازمان‌های ذیربط موظفند نحوه تردد وسایل نقلیه موتوری و سیستم حمل و نقل شهری را بصورتی طراحی و سامان دهند که ضمن کاهش آلودگی هوا جوابگوی سفرهای روزانه شهری باشد.

تبصره ۵- آیین‌نامه اجرائی این ماده که در برگیرنده ساعات و محدوده مجاز تردد شهری، پیش‌بینی استفاده مطلوب و بیشتر از وسایل نقلیه عمومی و امثال آن می‌باشد توسط وزارت کشور (شهرداریها) و نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران و سازمان حفاظت محیط‌زیست و در صورت لزوم با همکاری سازمانهای ذیربط تهیه و به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

ماده ۷- در مواقع اضطراری که بعلت کیفیت خاص جوی، آلودگی هوای شهرها به حدی برسد که به تشخیص وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی سلامت انسان و محیط‌زیست را شدیداً به مخاطره بیندازد، سازمان حفاظت محیط‌زیست با همکاری وزارت کشور (شهرداریها و نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران) ممنوعیت‌ها یا محدودیت‌های موقت زمانی، مکانی و نوعی را برای منابع آلوده کننده برقرار نموده و بلافاصله مراتب را از طریق رسانه‌های همگانی به اطلاع عموم خواهد رسانید.

با بر طرف شدن وضعیت اضطراری و کاهش آلودگی هوا، سازمان نسبت به رفع ممنوعیت و محدودیت برقرار شده اقدام و مراتب را بنحو مقتضی به اطلاع عموم خواهد رسانید.

ماده ۸- ساخت و تولید و ورود وسایل نقلیه موتوری و همچنین موتور و سایر قطعات مرتبط با احتراق وسایل نقلیه از قبیل کاربراتور و فیلتر مستلزم رعایت استانداردهای حفاظت محیط‌زیست می‌باشند.

ماده ۹- وزارت صنایع و معادن موظف است سیاستها و برنامه‌های تولیدی واحدها و شرکتهای تابعه تولید وسایل نقلیه موتوری خود را بنحوی تنظیم نماید که اولاً تولید وسایل نقلیه با موتورها و قطعات غیراستاندارد صورت نپذیرد. ثانیاً در برنامه‌ریزی ساخت خودرو برنامه تولید وسایل نقلیه و حمل و نقل عمومی را در اولویت قرار دهد. ثالثاً طراحی و ساخت اتومبیل‌ها بنحوی صورت گیرد که حتی المقدور امکان استفاده از گاز هم وجود داشته باشد.

ماده ۱۰- شماره گذاری هر نوع وسیله نقلیه موتوری مستلزم رعایت استانداردهای موضوع ماده ۸ این قانون می‌باشد.

ماده ۱۱- استانداردهای موضوع مواد ۸ و ۹ این قانون توسط سازمان حفاظت محیط‌زیست با همکاری وزارت صنایع، وزارت نفت و مؤسسات تحقیقاتی ذیصلاح تهیه و به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

فصل سوم - کارخانجات و کارگاهها و نیروگاهها

ماده ۱۲- احداث کارخانجات و کارگاههای جدید و توسعه و تغییر محل و یا خط تولید کارخانجات و کارگاههای موجود مستلزم رعایت ضوابط و معیارهای سازمان حفاظت محیط‌زیست می‌باشد.

ماده ۱۳- وزارتخانه‌های صنایع و معادن و فلزات، کشاورزی و جهادسازندگی هنگام صدور جواز تأسیس رونوشتی از جواز تأسیس مربوط را به سازمان حفاظت محیط‌زیست ارسال خواهند نمود.

دارندگان جواز تأسیس مذکور مکلفند محل استقرار واحدهای صنعتی و یا تولیدی خود را طبق ضوابط استقرار موضوع ماده ۱۲ این قانون تعیین نمایند.

صدور پروانه بهره‌برداری موکول به تأیید محل استقرار با رعایت ضوابط موضوع ماده ۱۲ فوق بر اساس اعلام سازمان حفاظت محیط زیست می‌باشد.

تبصره ۱- احداث نیروگاهها، پالایشگاهها، کارخانجات پتروشیمی، کارخانجات صنایع نظامی، فرودگاهها و ترمینالهای بارگیری موکول به رعایت ضوابط و معیارهای سازمان حفاظت محیط زیست از لحاظ محل استقرار می‌باشد.

تبصره ۲- ضوابط و معیارهای موضوع مواد ۱۲ و ۱۳ توسط سازمان با مشارکت وزارتخانه‌های مذکور در این ماده تهیه و به تصویب هیئت وزیران خواهد رسید.

تبصره ۳- سازمان حفاظت محیط زیست موظف است ضوابط و معیارهای زیست محیطی لازم را از طریق وزارتخانه‌های ذیربط به دارندگان جواز تأسیس اعلان نماید.

ماده ۱۴- فعالیت کارخانجات و کارگاههای جدیدی که ضوابط و معیارهای موضوع ماده ۱۲ را رعایت نمایند و همچنین فعالیت و بهره‌برداری از کارخانجات و کارگاهها و نیروگاههایی که بیش از حد مجاز موجبات آلودگی هوارا فراهم آورند ممنوع است.

ماده ۱۵- سازمان حفاظت محیط زیست کارخانجات و کارگاهها و نیروگاههایی که آلودگی آنها بیش از حد مجاز استانداردهای محیط زیست باشد را مشخص نموده و مراتب را با تعیین نوع و میزان آلودگی به صاحبان و یا مسئولان کارخانجات و کارگاهها و نیروگاهها ابلاغ خواهد کرد تا در مهلت معینی که توسط سازمان با همکاری و مشارکت دستگاههای ذیربط تعیین می‌شود نسبت به رفع آلودگی یا تعطیل کار و فعالیت خود تارفع آلودگی اقدام نمایند.

تبصره ۱- در صورتیکه صاحب یا مسوول کارخانه و کارگاهی که موجبات آلودگی هوارا فراهم می‌نماید با دلایل قابل قبول سازمان اثبات نماید که ظرف مهلت تعیین شده رفع آلودگی عملی نمی‌باشد سازمان می‌تواند برای یک بار مهلت اضافی مناسب در مورد اینگونه کارخانجات و کارگاهها قائل شود.

تبصره ۲- سازمان حفاظت محیط زیست موظف است استانداردهای هوای پاک و استانداردهای آلوده کننده‌های حاصل از کارخانجات و کارگاهها که به هر طریق وارد هوای آزاد می‌گردند را برای هر منطقه و با توجه به کیفیت هوا و مناسبات زیست محیطی آن مناطق تهیه نموده و در اختیار متقاضیان و صاحبان کارخانجات و کارگاهها قرار دهد. حد مجاز (استانداردهای محیط زیست) این ماده توسط سازمان حفاظت محیط زیست تهیه و به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

ماده ۱۶- در صورتیکه صاحبان و مسئولان کارخانجات و کارگاهها و نیروگاههای آلوده کننده ظرف مهلت تعیین شده مبادرت به رفع آلودگی یا ممانعت از کار و فعالیت کارخانه و کارگاه مربوط نمایند، در پایان مهلت مقرر به درخواست سازمان حفاظت محیط زیست و دستور مرجع قضائی ذیربط محل که بلافاصله توسط مأمورین انتظامی به مورد اجراء گذاشته می‌شود از کار و فعالیت کارخانجات و کارگاههای آلوده کننده جلوگیری بعمل خواهد آمد. ادامه کار یا فعالیت کارخانجات و کارگاهها و نیروگاههای مزبور منوط به صدور اجازه سازمان حفاظت محیط زیست و یارای دادگاه صلاحیتدار خواهد بود.

تبصره ۳- در صورتیکه صاحبان و مسئولان کارخانجات و کارگاهها و نیروگاههای آلوده کننده پس از ابلاغ سازمان حفاظت محیط زیست از فعالیت و ادامه کار کارخانجات و کارگاههای مربوطه ممانعت به عمل نیآورده و یا پس از تعطیل کارخانجات و کارگاههای مذکور رأساً و بدون کسب اجازه از سازمان یا بدون صدور رأی دادگاه صالحه، مبادرت به بازگشائی

و ادامه فعالیت آنها بنمایند بر حسب مورد مجازات‌های مقرر در این قانون و سایر مقررات مربوط به عدم رعایت دستورات مراجع قانونی و قضائی محکوم خواهند شد و چنانچه مدیران و مسئولان مذکور اداره و تصدی کارخانجات و کارگاه‌های دولتی یا وابسته به دولت را بر عهده داشته باشند موضوع در هیأت‌های رسیدگی به تخلفات اداری وزارتخانه یا دستگاه متبوع مدیر یا مسوول نیز مطرح و حکم مقتضی صادر خواهد گردید.

ماده ۱۷- در مواقع اضطراری و یا شرایط جوی نامناسب، رئیس سازمان حفاظت محیط‌زیست می‌تواند کارخانجات و کارگاه‌هایی را که فعالیت آنها خطرات فوری در برداشته باشد با اخطار سریع خواستار توقف فعالیت آنها گردد و در صورت استنکاف به حکم رئیس دادگاه محل تارفع موجبات خطر تعطیل نماید.

ماده ۱۸- در مواردی که کاهش یا از بین بردن آلودگی ناشی از فعالیت کارخانجات و یا کارگاه‌ها از طریق دیگر بجز انتقال یک یا برخی از آنها به نقاط مناسب امکان‌پذیر نبوده و یا فعالیت کارخانجات و کارگاه‌های مذکور در مناطق مسکونی سلامت ساکنان آن مناطق را به خطر بیندازد سازمان حفاظت محیط‌زیست با همکاری وزارتخانه‌ها و دیگر دستگاه‌های دولتی ذیربط طرح انتقال کارخانجات و کارگاه‌های مذکور را به نقاط مناسب (ترجیحاً شهرک‌ها و قطب‌های صنعتی) تهیه و به هیأت وزیران ارائه می‌نماید. دولت در صورت صلاحدید و موافقت بر حسب مورد اقدام خواهد نمود.

ماده ۱۹- قطب‌ها و شهرک‌ها و مجتمع‌های صنعتی و نیروگاه‌ها و واحدهای تولیدی مکلفند حداقل ۱۰ درصد از فضای شهرک‌ها و یا مجموعه فضای تخصیص داده شده جهت احداث واحدهای تولیدی و خدماتی را به ایجاد فضای سبز و مشجر و کشت درختان مناسب منطقه اختصاص دهند.

بهره‌برداری از واحدهای صنعتی و تولیدی مذکور منوط به رعایت این ماده و ایجاد فضای سبز مناسب می‌باشد. وزارتخانه‌های صنعتی موظف به نظارت بر حسن اجرای این ماده می‌باشند.

ماده ۲۰- کارخانجات و کارگاه‌ها و نیروگاه‌ها و کوره‌های آجرپزی و آهک پزی موظف به استفاده از سوخت و سیستم‌های احتراقی مناسب قابل دسترسی بنحوی که موجبات کاهش آلودگی هوا را فراهم نمایند هستند.

تبصره - وزارت نفت موظف است در برنامه‌ریزی گازرسانی و سوخت رسانی خود تأمین سوخت مناطق صنعتی و مراکز استقرار کارخانجات و کارگاه‌ها و کوره‌های آجرپزی مجاور شهرهای بزرگ را در اولویت قرار دهد.

ماده ۲۱- آیین‌نامه اجرائی این فصل و همچنین ضوابط مربوط به محدودیت استقرار صنایع در مجاورت شهرها توسط سازمان حفاظت محیط‌زیست با مشارکت وزارتخانه‌های ذیربط تهیه و به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

فصل چهارم - منابع تجاری، خانگی و منابع متفرقه

ماده ۲۲- پخش و انتشار هر نوع ماده آلوده‌کننده هوا بیش از حد مجاز از منابع تجاری، خانگی و متفرقه در هوای آزاد ممنوع است.

منابع تجاری، خانگی و متفرقه از جهت نوع و میزان آلودگی توسط سازمان حفاظت محیط‌زیست مشخص و طبقه‌بندی شده و حد مجاز موضوع این ماده توسط سازمان حفاظت محیط‌زیست تهیه و به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

ماده ۲۳- کلیه منابع آلوده‌کننده از قبیل حمام‌ها، نانوایی‌ها، هتل‌ها و رستوران‌ها و غیره مکلفند ضمن اتخاذ تدابیر لازم جهت جلوگیری از انتشار دود و دوده و سایر موارد آلوده‌کننده در هوای آزاد، از سوخت مناسب ترجیحاً گاز شهری که موجب کاهش آلودگی هوا می‌شود استفاده نمایند.

وزارت نفت موظف است در برنامه سوخت رسانی شهرهای بزرگ، تأمین سوخت مناسب و گاز رسانی منابع تجاری و واحدهای خدمات عمومی را در اولویت قرار دهد.

ماده ۲۴- سوزاندن و انباشتن زباله‌های شهری و خانگی و هر گونه نخاله در معابر عمومی و فضای باز ممنوع می‌باشد.

ماده ۲۵- وزارتین مسکن و شهرسازی و کشور موظفند هنگام تهیه طرح‌های هادی و جامع و بهسازی شهرها به نحوی برنامه‌ریزی نمایند که فصل جداگانه‌ای از مطالعات طرح را به بررسی مسائل زیست محیطی اختصاص دهند و به گونه‌ای که طراحی شهرها و شهرکها و مجتمع‌های مسکونی از نظر فضای سبز و باز، همجواری کاربری‌ها، شبکه معابر، حمل و نقل، ضوابط تراکم ساختمانی و غیره با معیارهای زیست محیطی مورد تأیید سازمان متناسب باشد.

تبصره- نقشه‌های شهرها، شهرکهای مسکونی، قطبها و شهرکها و مجتمع‌های صنعتی، اداری، کشاورزی و غیره موکول به رعایت ضوابط و مقررات حفاظت محیط زیست می‌باشد.

ماده ۲۶- آیین‌نامه اجرائی موضوع ماده ۲۵ این قانون مشترکاً توسط وزارت مسکن و شهرسازی، وزارت کشور و سازمان حفاظت محیط زیست تهیه و به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

ماده ۲۷- ایجاد هر گونه آلودگی صوتی بیش از حد مجاز ممنوع می‌باشد. آیین‌نامه جلوگیری از آلودگی صوتی توسط سازمان حفاظت محیط زیست تهیه و به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

فصل پنجم - مجازاتها

ماده ۲۸- افرادی که با وسایل نقلیه موتوری آلوده‌کننده غیر مجاز تردد می‌نمایند به حکم دادگاه صالح به جزای نقدی پانصد هزار ریال و همچنین کسانی که محدودیتها و ممنوعیت‌های موضوع ماده ۷ این قانون را رعایت نمایند از بیست و پنج هزار ریال تا یکصد هزار ریال بنا بر تعداد سیلندر، حجم موتور، میزان آلودگی و دفعات تکرار جرم محکوم خواهند شد. ضمناً از تردد وسایل نقلیه آلوده‌کننده مذکور تا رفع موجبات آلودگی جلوگیری بعمل خواهد آمد.

ماده ۲۹- صاحبان و مسئولین کارخانجات و کارگاهها و شهرکها و مجتمع‌های صنعتی آلوده‌کننده که بر خلاف مواد ۱۶، ۱۴ و ۱۸ این قانون عمل نمایند برای بار اول به جزای نقدی از دو میلیون ریال تا پنج میلیون ریال و در صورت تکرار به حبس تعزیری از دو ماه تا شش ماه و جزای نقدی از پنج میلیون ریال تا ده میلیون ریال محکوم می‌شوند.

تبصره ۱- صاحبان و مسئولان اینگونه کارخانجات و کارگاههای آلوده‌کننده علاوه بر محکومیت مذکور مکلف به پرداخت ضرر و زیان وارده به محیط زیست و اشخاص حقیقی و حقوقی به حکم دادگاه صالحه می‌باشند.

تبصره ۲- در مورد جرائم مقرر در این قانون علاوه بر اشخاص حقیقی و حقوقی سازمان حفاظت محیط زیست بر حسب مورد شاکه یا مدعی خصوصی در زمینه خسارات وارده به محیط زیست می‌باشد.

ماده ۳۰- کسانی که از انجام بازرسی مأموران سازمان حفاظت محیط زیست برای نمونه‌برداری و تعیین میزان آلودگی ناشی از فعالیت کارخانجات و کارگاهها منابع تجاری بهداشتی و خدمات و اماکن عمومی ممانعت بعمل آورده و یا اسناد و مدارک و اطلاعات مورد نیاز سازمان را در اختیار ایشان نگذارند و یا اسناد و مدارک و اطلاعات خلاف واقع ارائه نمایند بر حسب مورد و اهمیت موضوع به جزای نقدی از پانصد هزار ریال تا پنج میلیون ریال و در صورت تکرار به حبس تعزیری از یک ماه تا سه ماه و جزای نقدی مذکور محکوم خواهند شد.

تبصره - در صورتی که مأموران سازمان حفاظت محیط زیست در جرائم موضوع این ماده همکاری یا مشارکت داشته یا گزارش خلاف واقع ارائه نمایند علاوه بر محکومیت در هیأت‌های رسیدگی به تخلفات اداری به حداکثر مجازات مقرر در این ماده محکوم خواهند شد.

ماده ۳۱ - صاحبان و مسئولان منابع تجاری و اماکن عمومی که بر خلاف ماده ۲۴ این قانون موجبات آلودگی هوا را فراهم نمایند پس از هر بار اخطار و پایان مهلت مقرر به جزای نقدی از پانصد هزار ریال تا پنج میلیون ریال و در صورت تکرار از دو میلیون ریال تا ده میلیون ریال جزای نقدی محکوم خواهند شد.

ماده ۳۲ - مسئولین آلودگی حاصل از منابع متفرقه و منابع خانگی به جزای نقدی از یکصد هزار ریال تا یک میلیون ریال و در صورت تکرار از دویست هزار ریال تا دو میلیون ریال و همچنین عاملین آلودگی صوتی به جزای نقدی از پنجاه هزار ریال تا پانصد هزار ریال و در صورت تکرار از یکصد هزار ریال تا یک میلیون ریال محکوم خواهند شد.

فصل ششم - مقررات مختلف

ماده ۳۳ - سازمان صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران موظف است با همکاری سازمان حفاظت محیط زیست، برنامه‌های مناسب جهت تنویر افکار عمومی، آموزش و قوانین و مقررات و مسائل حفاظت محیط زیست را تنظیم و به مورد اجراء بگذارد.

ماده ۳۴ - درآمدهای حاصل از اجرای این قانون پس از وصول بلافاصله به حساب خزانه واریز گردیده و معادل پنجاه درصد (۵۰٪) وجوه واریزی در هر سال و حداکثر تا سقف یک میلیارد ریال جهت اجرای این قانون به صورت ردیف جداگانه در لایحه بودجه هر سال منظور و در اختیار سازمان حفاظت محیط زیست و معادل بیست درصد (۲۰٪) تا سقف چهار صد میلیون ریال در اختیار نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران قرار می‌گیرد.

ماده ۳۵ - آیین‌نامه‌های اجرائی این قانون علاوه بر مواردی که در هر یک از مواد قانون نسبت به آن تعیین تکلیف شده است حداکثر ظرف سه ماه پس از تصویب این قانون توسط سازمان حفاظت محیط زیست و بر حسب مورد با مشارکت یا همکاری دستگاههای ذربیط تهیه و به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

ماده ۳۶ - از تاریخ ابلاغ این قانون کلیه قوانین و مقررات مغایر با آن در زمینه جلوگیری از آلودگی هوا لغو می‌گردد. قانون فوق مشتمل بر سی و شش ماده و چهارده تبصره در جلسه علنی روز یکشنبه مورخ سوم اردیبهشت ماه یک هزار و سیصد و هفتاد و چهار مجلس شورای اسلامی تصویب و در تاریخ ۱۳۷۴/۲/۱۳ به تأیید شورای نگهبان رسیده است.

۲-۳- آئین نامه اجرایی قانون نحوه جلوگیری از آلودگی هوا

(موضوع تصویب نامه شماره ۲۷۲۴۸-ت ۲۲۵۵۵ هـ - مورخ ۱۳۷۹/۶/۲۸ هیئت وزیران)

وزارت کشور - وزارت صنایع - سازمان حفاظت محیط زیست
 هیات وزیران در جلسه مورخ ۱۳۷۹،۶،۱۶ بنابه پیشنهاد شماره ۱۴۹۴،۳، مورخ ۱۳۷۷،۶،۴ سازمان حفاظت محیط زیست و به استناد ماده (۳۵) قانون نحوه جلوگیری از آلودگی هوا - مصوب ۱۳۷۴، آیین نامه اجرایی قانون یاد شده را به شرح زیر تصویب نمود:

«آیین نامه اجرایی قانون نحوه جلوگیری از آلودگی هوا»

فصل اول - کلیات

ماده ۱- عبارات و اصطلاحاتی که در این آیین نامه به کار رفته است، به شرح زیر تعریف می شوند:

الف- قانون: قانون نحوه جلوگیری از آلودگی هوا مصوب ۱۳۷۴/۲/۳ مجلس شورای اسلامی

ب- سازمان: سازمان حفاظت محیط زیست

پ - مواد آلوده کننده هوا: هر نوع ماده گازی، بخار، مایع، جامد و یا مجموعه ترکیبی از آنها که در هوای آزاد پخش و باعث آلودگی هوا و یا موجب تشدید آلودگی آن شود و یا ایجاد بوهای نامطبوع نماید از قبیل دود، دوده، ذرات معلق، اکسیدهای گوگرد، اکسیدهای ازت، منواکسید کربن، اکسید کننده ها، هیدرو کربنها، اسیدها، آمونیاک و نظایر آن.
 ت - گواهینامه مخصوص: تاییدیه کتبی مراکز معاینه مینی بر رعایت حد مجاز آلودگی توسط وسایل نقلیه موتوری که به صورت برچسب صادر و بر روی وسایل نقلیه مذکور الصاق می شود. این گواهینامه می تواند علاوه بر رعایت حد مجاز آلودگی، رعایت ضوابط ایمنی را در بر داشته باشد.

ث - آلوده کننده: هر شخص حقیقی که اداره یا تصدی منابع مولد آلودگی را خواه برای خود، خواه به نمایندگی از طرف شخص یا اشخاص حقیقی و حقوقی دیگر بر عهده داشته و یا شخصاً و به طرق مختلف عامل ایجاد آلودگی باشد.

ماده ۲- منابع آلوده کننده هوا غیر از کارخانه ها و کارگاههای موضوع آیین نامه اجرایی فصل سوم قانون به شرح زیر طبقه بندی می شوند:

الف- وسایل نقلیه موتوری: هر نوع وسیله ای که با موتورهای درونسوز حرکت می کند و برای حمل و نقل مورد استفاده قرار می گیرد و در صورت به کار انداختن منشأ ایجاد یک یا چند ماده آلوده کننده می گردد.

ب- منابع تجاری، خانگی و منابع متفرقه:

۱ - منابع تجاری به محللهای مشخصی اطلاق می شود که برای انجام فعالیتهای مختلف تجاری و خدماتی و نگهداری و عرضه تولیدات و کالا و خدمات مورد استفاده قرار می گیرد و بدون اینکه محدود به موارد زیر گردد، برحسب نوع فعالیت خدماتی و یا تجاری شامل گروههای زیر می گردد:

- گروه اول- هتلها، مهمان خانه ها، رستورانها، شیرینی پزی ها، نانواپی ها، گرمابه ها و امثال اینها.
- گروه دوم- دامداریها، مرغداریهای صنعتی، کشتارگاهها، مؤسسات نگهداری حیوانات و امثال آن.
- گروه سوم- بیمارستانها، مراکز درمانی و بهداشتی، آزمایشگاه ها و امثال اینها.

۲- منابع خانگی، از قبیل منازل و واحدها و مجتمعهای مسکونی به مکانی اطلاق می شود که صرفاً جهت سکونت مورد استفاده واقع می شود.

۳- منابع متفرقه عبارتست از منابعی غیر از کارخانه ها، کارگاهها، وسایل نقلیه موتوری و منابع تجاری و خانگی و هر عملی که ایجاد آلودگی هوا نماید از قبیل آتش سوزی زباله ها و انباشتن مواد زاید و متعفن در هوای آزاد.

ماده ۳- سازمان موظف است نسبت به شناسایی و تعیین نوع و میزان مواد آلوده کننده هوا به طرق مقتضی از جمله اخذ اطلاعات، مدارک لازم و در صورت لزوم بازدید و بازرسی اقدام نماید.

تبصره- کلیه اشخاص حقیقی و حقوقی مکلفند آمار، اطلاعات و اسناد و مدارک مورد نیاز سازمان را که در جهت اجرای قانون و این آیین نامه درخواست می شود، در اختیار سازمان قرار دهند.

فصل دوم - وسایل نقلیه موتوری

ماده ۴- شرایط ایجاد مراکز معاینه وسایل نقلیه موتوری اعم از بنزینی، گازسوز و تجهیزات آن توسط سازمان با هماهنگی وزارتخانه های کشور و صنایع تنظیم و ابلاغ خواهد شد.

تبصره- سازمان مجاز است در جهت حصول اطمینان از روند مطلوب در اجرای ماده (۵) قانون و عملکرد صحیح مراکز معاینه نسبت به اخذ آمار و اطلاعات هر یک از مراکز مزبور از طریق شهرداریهای ذیربط و انجام معاینات و آزمایشهای موردی از برخی وسایل نقلیه موتوری که توسط مراکز یاد شده مورد آزمایش قرار گرفته و گواهی زیست محیطی دریافت داشته اند، اقدام نماید.

ماده ۵- رانندگان وسایل نقلیه موتوری مکلفند بر چسب حاوی گواهینامه مخصوص رادر محل مناسبی که توسط مراکز معاینه تعیین می شود، بر روی شیشه اتومبیل خود نصب نمایند.

ماده ۶- طبق زمان بندی مصوب شورای عالی ترافیک از تردد وسایل نقلیه موتوری که فاقد بر چسب موضوع ماده (۵) باشند، در شهرهای تهران، اصفهان، مشهد، تبریز، شیراز، اراک، اهواز و کرج توسط مأموران انتظامی (مأموران راهنمایی و رانندگی) جلوگیری شده و رانندگان وسایل نقلیه مذکور مطابق ماده (۲۸) قانون محکوم خواهند شد.

تبصره ۱- وسایل نقلیه مذکور تا هنگام رفع موجبات آلودگی و انجام معاینه فنی مجدد و دریافت گواهینامه، اجازه تردد نخواهند داشت.

تبصره ۲- شمول مقررات این ماده به سایر شهرها بنا به تصویب شورای عالی محیط زیست خواهد بود.

تبصره ۳- از تردد موتورهای دو زمانه براساس زمان بندی که سازمان تعیین می کند در شهرهای یاد شده جلوگیری خواهد شد.

فصل سوم - منابع تجاری و متفرقه

ماده ۷- در اجرای ماده (۷) قانون، دستورالعمل مربوط به مواقع اضطراری هوا توسط سازمان و سایر دستگاههای ذیربط تهیه و توسط وزارت کشور ابلاغ می شود.

ماده ۸- سازمان پس از شناسایی و طبقه بندی منابع تجاری، خانگی و منابع متفرقه، آن دسته از منابع مذکور را که آلودگی آنها بیش از حد مجاز می باشد، مشخص و مراتب را با تعیین نوع و میزان آلودگی به مسئولان و یا صاحبان منابع فوق الذکر اعلام خواهد کرد تا در مهلت معین و مناسبی که توسط سازمان تعیین می شود، نسبت به رفع آلودگی اقدام نمایند.

ماده ۹- بیمارستانها، درمانگاهها و مراکز بهداشتی و درمانی و سایر مراکز مجاز که به منظور امحای زباله های خود از روش سوزاندن استفاده می نمایند، مکلفند از دستگاه زباله سوز مناسب که استانداردهای آلودگی هوا را رعایت نمایند، استفاده کنند.

ماده ۱۰- سازمان مجاز است در اجرای ماده (۲۳) قانون، در مناطقی که گاز شهری در دسترس می باشد، برای اشخاص حقیقی و حقوقی که با عدم استفاده از گاز موجبات آلودگی هوا را فراهم می سازند، اختیاریه صادر و مهلت مناسبی را جهت رفع آلودگی تعیین نماید.

۳-۳- آیین نامه اجرایی نحوه جلوگیری از آلودگی صوتی

(موضوع تصویب نامه شماره ۶۰۷۴۲/ت/۱۶۵۲۵ ه مورخ ۱۳۷۸/۴/۱ و اصلاحیه شماره ۹۰۵۷/ت/۱۶۵۲۵ ه مورخ ۱۳۸۰/۱۲/۱۵ هیئت وزیران)

هیأت وزیران در جلسه مورخ ۱۳۷۸/۳/۱۹ بنا به پیشنهاد شماره ۱۳۲ - ۲۱ مورخ ۱۳۷۵/۱/۲۰ سازمان حفاظت محیط زیست و به استناد ماده (۲۷) قانون نحوه جلوگیری از آلودگی هوا-مصوب ۱۳۷۴ - آیین نامه اجرایی نحوه جلوگیری صوتی را به شرح زیر تصویب نمود:

ماده ۱- تعاریف:

- ۱- صدا یا صوت عبارت است از امواج طولی که از ارتعاش سریع اجسام و مواد اعم از جامد، مایع و گاز تولید می شود.
- ۲- آلودگی صوتی عبارت است از پخش و انتشار هر گونه صوت و صدا و ارتعاش مربوط بیش از حد مجاز و مقرر در فضای باز (غیر سر پوشیده)
- ۳- حد مجاز آلودگی صوتی که استاندارد آلودگی صوتی هم نامیده میشود، عبارت است از میزان و مشخصات ویژه ای که با توجه به اصول حفاظت محیط زیست و بر مبنای واحد اندازه گیری صدا برای منابع مولد آلودگی صوتی و فضای مورد انتشار و محیطهای مختلف تعیین میشود.
- ۴- واحد اندازه گیری صدا یا صوت دسی بل میباشد. که در شبکه وزنی (A) اندازه گیری می گردد.
- ۵- عامل آلودگی صوتی که به اختصار عامل آلودگی نیز نامیده میشود، عبارت است از هر شخص حقیقی که اداره یا تصدی منابع ثابت و هدایت منابع سیار مولد آلودگی صوتی را خواه برای خود، یا به نمایندگی از طرف شخص یا اشخاص حقیقی یا حقوقی دیگر بر عهده داشته و یا شخصاً به طرق مختلف عامل ایجاد آلودگی است.
- ۶- منابع و کانونهای آلودگی صوتی که به اختصار منابع آلوده کننده نامیده میشود، عبارتند از:

الف- نیروگاهها و پالایشگاهها

ب - کارخانه ها و کارگاهها

ج - وسایل نقلیه موتوری اعم از هوایی، دریایی، زمینی و زیر زمینی

د - فرودگاهها، پایانه های حمل و نقل و توقفگاههای دائمی وسایل نقلیه موتوری

ه - تعمیرگاههای وسایل نقلیه موتوری و آن دسته از واحدهای صنفی که فعالیت آنها با آلودگی صوتی ملازمه دارد. و - میادین تیر و محللهای تمرین نظامی.

ز - سایر منابع مانند ژنراتورها و موتورهای تولید برق ، استقرار بلندگوها در اماکن عمومی و محوطه های غیر سر پوشیده، مباشرت به هر عمل یا ترک عمل که ایجاد آلودگی صوتی نماید.

۷- منظور از سازمان، سازمان حفاظت محیط زیست و مقصود از قانون، قانون نحوه جلوگیری از آلودگی هوا - مصوب ۱۳۷۴/۲/۳ - میباشد.

ماده ۲- مبادرت به هر گونه اقدامی که موجبات آلودگی صوتی را فراهم نماید ممنوع میباشد. حد مجاز یا استاندارد آلودگی صوتی توسط سازمان حفاظت محیط زیست با همکاری دستگاههای ذی ربط تهیه و به تصویب شورای عالی محیط زیست میرسد.

ماده ۳- سازمان ضمن شناسایی منابع و کانونهای آلودگی موضوع بند(۶) ماده (۱) این آیین نامه و تعیین میزان آلودگی آنها بر اساس استانداردهای موضوع ماده (۲) مراتب را به عامل یا عاملین منابع مذکور اعلام نموده و مهلت مناسبی را برای رفع آلودگی تعیین میکند. عاملین منابع صوتی مذکور مکلفند در مهلت مناسب تعیین شده حسب مورد نسبت به رفع آلودگی صوتی اقدامی نمایند

تبصره - روشهای سنجش میزان آلودگی صوتی و شرایط ارائه نتایج مربوط توسط سازمان تعیین و بنا به مورد به عاملین اعلام خواهد شد.

ماده ۴- در صورتی که عاملین آلودگی در کارخانجات و کارگاهها در پایان مهلت مقرر نسبت به رفع آلودگی صوتی اقدام ننمایند، از فعالیت اینگونه منابع به ترتیب مقرر در ماده (۱۶) قانون ممانعت به عمل خواهد آمد.

ماده ۵- سازمان مجاز است در اجرای وظایف قانونی خود و اطمینان از رعایت مفاد قانون و این آیین نامه هر زمانی که لازم بداند هر یک از منابع آلوده کننده را بازرسی نماید.

تبصره - با عاملین و یا هر شخص دیگری که به طور مستقیم یا غیر مستقیم از انجام بازرسی و یا تعیین میزان آلودگی صوتی جلوگیری نموده و یا از ارائه آمار و اطلاعات مورد نیاز سازمان خودداری نماید طبق ماده (۳۰) قانون رفتار خواهد شد.

ماده ۶- مراکز معاینه و آزمایش وسایل نقلیه موتوری موضع ماده (۵) قانون موظفند انواع وسایل نقلیه موتوری مورد بازدید را از جهت استانداردها و حد مجاز آلودگی صوتی نیز تحت آزمایش و معاینه قرار دهند.

ماده ۷- به کار انداختن و تردد هر گونه وسیله نقلیه موتوری مولد آلودگی صوتی ممنوع میباشد. نیروی انتظامی از تردد هر نوع وسیله نقلیه موتوری فاقد گواهینامه موضوع ماده (۶) ممانعت به عمل آورده و عاملین یا رانندگان اینگونه وسایل نقلیه را به مجازاتهای مقرر در ماده (۳۲) قانون محکوم خواهند نمود:

ماده ۸- تولید کنندگان، سازندگان و وارد کنندگان وسایل نقلیه موتوری موظفند هنگام ساختن و تولید یا وارد کردن وسایل نقلیه موتوری و قطعات آنها(انباره-اگزوز-لاستیک-بوق-لنت ترمز-انواع یاتاقان و بلبرینگ) استانداردها و حد مجاز آلودگی صوتی حاصل از اینگونه منابع را که توسط سازمان در اختیار آنان قرار خواهد گرفت، رعایت نمایند.

ماده ۹- کلیه هواپیماهایی که در ایران ثبت میشوند و یا در آسمان ایران به پرواز در میآیند یا در فرودگاههای آن تردد مینمایند، ملزم به رعایت ضوابط و استانداردهای سازمان هوانوردی بین المللی (۱۹۷۴) (ICAO) می باشند.

تبصره ۱- نظارت بر اجرای این ماده بر عهده سازمان هواپیمایی کشوری است.

تبصره ۲- رسیدگی به شکایتهای واصله به سازمان محیط زیست از طریق سازمان هواپیمایی انجام خواهد شد.

ماده ۱۰- احداث و توسعه و تغییر محل فرودگاهها، پایانه های حمل و نقل و توقفگاههای دائمی و وسایل نقلیه موتوری سنگین موکول به انجام ارزیابی زیست محیطی بر اساس الگوی مصوب شورای عالی محیط زیست و تأیید سازمان حفاظت محیط زیست برای استقرار در محل مناسب از جهت رعایت حد مجاز آلودگی صوتی میباشد.

تبصره: انجام ارزیابی زیست محیطی در فرودگاهها، با همکاری سازمان هواپیمایی کشوری انجام خواهد شد.

ماده ۱۱- استقرار و فعالیت تعمیرگاههای وسایل نقلیه موتوری و واحدهای صنفی آلوده کننده موضوع بند هـ ردیف (۶) ماده (۱) این آیین نامه موکول به رعایت حد مجاز آلودگی صوتی میباشد.

عاملین اینگونه منابع آلوده کننده موظفند حد مجاز آلودگی مربوط را رعایت نمایند در غیر این صورت به مجازاتهای مقرر در ماده ۳۲ قانون محکوم خواهند شد.

ماده ۱۲- در صورتی که رفع آلودگی صوتی ناشی از فعالیت منابع آلوده کننده موضوع ماده (۱۲) این آیین نامه که در داخل محدوده شهرها و نقاط مسکونی استقرار دارند به طرق دیگری جز انتقال آنها به محل های مناسب امکان پذیر نباشد، طرح انتقال اینگونه منابع توسط سازمان و با همکاری وزارت کشور (شهرداریها و بخشداریها)، وزارت مسکن و شهرسازی تهیه و پس از تصویب هیأت وزیران به مورد اجرا گذاشته خواهد شد.

ماده ۱۳- سازمان موظف است به منظور کنترل و جلوگیری از ایجاد آلودگی صوتی توسط سایر منابع آلوده کننده (موضوع بندهای «ح»، «و»، «ز» جزء (۶) ماده (۱) ممنوعیتها و محدودیت های نوعی، کمی، زمانی و مکانی را تعیین و به تصویب شورای عالی حفاظت محیط زیست برساند.

تبصره - عاملین این قبیل منابع آلوده کننده که به علت رعایت ممنوعیتها و محدودیت های برقرار شده توسط سازمان موجبات آلودگی صوتی را فراهم نمایند، به مجازات مقرر در ماده (۳۲) قانون محکوم خواهند شد.

۳-۴- آئین نامه اجرائی تبصره ماده ۶ قانون نحوه جلوگیری از آلودگی هوا

(موضوع تصویب نامه شماره ۱۵۱۴۳/ت/۵۰۲۴۴۹۹ و ۱۳۸۱/۴/۵ اصلاحیه شماره ۴۵۳۰۴/۰۵۹ مورخ ۱۳۸۹/۱۰/۶ هیئت وزیران)

هیأت وزیران در جلسه مورخ ۱۳۸۱/۳/۲۲ بنا به پیشنهاد مشترک وزارت کشور، سازمان حفاظت محیط زیست نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران موضوع نامه شماره ۵۰۲۷/۱/۶/۶۱ مورخ ۱۳۸۰/۱/۲۶ وزارت کشور و به استناد ماده (۶) قانون نحوه جلوگیری از آلودگی هوا - مصوب ۱۳۷۴ - آئین نامه اجرائی تبصره ماده (۶) قانون یاد شده را بشرح زیر تصویب نمود:

«آیین نامه اجرائی تبصره ماده (۶) قانون نحوه جلوگیری از آلودگی هوا»

فصل اول - کلیات

ماده ۱- در این آئین نامه عبارات و اصطلاحات زیر در معانی مشروح مربوط به کار می روند:

الف- محدوده ممنوعه تردد: محدوده جغرافیائی داخل شهری است که عبور و مرور برای تمام یا برخی از وسایل نقلیه در آن ممنوع است.

ب- ساعات ممنوع تردد: ساعاتی از شبانه روز است که عبور و مرور تمام یا برخی از وسایل نقلیه در آن ساعات ممنوع است.

ج- وسایل نقلیه عمومی: وسایل نقلیه ای که در مالکیت یا در اختیار یا نظارت مراجع دولتی یا عمومی بوده و در شبکه حمل و نقل عمومی شهری به کار گرفته می شود.

د- خودروهای آزاد: خودروهایی هستند که بدون نیاز به مجوز، مجاز به حرکت در محدوده می باشند و شامل خودروهای امداد (پلیس، آتش نشانی، آمبولانس و...)، اتوبوسهای شرکت واحد اتوبوسرانی، تاکسی های پلاک نارنجی و تاکسی های خطی فقط در مسیر تعیین شده می باشند.

ه- خودروهای مجاز: خودروهایی هستند که در صورت داشتن مجوز، مجاز به حرکت در محدوده می باشند.

فصل دوم - نحوه اعمال محدودیت و صدور مجوز و چگونگی نظارت بر اجرای محدودیتها

ماده ۲- شهرهای مشمول محدودیت ممنوعیت تردد وسایل نقلیه موضوع این آئین نامه در نقاطی که بنا به اعلام سازمان حفاظت محیط زیست، آلودگی هوا ناشی از تردد وسایل نقلیه موتوری بیش از حد مجاز و سهم وسایل نقلیه موتوری و تردد شهری در آلودگی هوای آنها بیش از سایر منابع آلوده کننده باشد، به پیشنهاد سازمان حفاظت محیط زیست یا شهرداری مربوط یا نیروی انتظامی و تصویب شورای هماهنگی ترافیک استان مربوط تعیین می شوند.

تبصره ۱- وزیر کشور به عنوان نماینده ویژه رئیس جمهوری برای تعیین ساعات و محدوده ممنوعه تردد و نیز وسایل نقلیه مجاز موضوع تبصره ماده (۶) قانون جلوگیری از آلودگی هوا تعیین می شود.

تبصره ۲- هر گونه سیاستگذاری و اتخاذ تصمیم در خصوص تعیین محدوده، ساعات ممنوعیت، تعداد و نوع خودروهای آزاد و مجاز، اعتبار و نوع مجوز تردد بهای مجوزهای صادره و امثال آن در تهران بنا به پیشنهاد شورای عالی هماهنگی ترافیک شهرهای کشور و تصویب وزیر کشور و در شهرهای دیگر به پیشنهاد شورای هماهنگی ترافیک استان و تصویب وزیر کشور، تعیین می گردد.

تبصره ۳- اعمال هر گونه ممنوعیت و محدودیت تردد باید همزمان با پیش بینی تسهیلات حمل و نقل عمومی لازم برای مردم آن محدوده باشد.

ماده ۳- عبور و مرور وسایل نقلیه مجاز در محدوده و ساعات ممنوعه که مطابق تبصره های ماده (۲) تعیین می شود منوط به اخذ مجوز تردد از شهرداری مربوط است.

تبصره - بهای مجوزهای صادره، توسط سازمان حمل و نقل ترافیک و اخذ تأییدیه وزیر کشور در چهارچوب تبصره ماده (۵۲) قانون مالیات بر ارزش افزوده - مصوب ۱۳۸۶ - تعیین می شود.

ماده ۴- در مواقع اضطراری موضوع ماده (۷) قانون نحوه جلوگیری از آلودگی هوا - مصوب ۱۳۷۲ - مجوزهای تردد صادر شده پس از اطلاع از طریق رسانه های همگانی به گونه ای که اعلام خواهد شد، به طور موقت از درجه اعتبار ساقط می شوند.

ماده ۵- شهرداری های کشور مکلف هستند از طریق انتشار آگهی در رسانه های همگانی، مردم را از محدوده ها و ساعات ممنوعه تردد آگاه نماینده و بانصب تابلوهای ویژه با هماهنگی اداره راهنمایی و رانندگی نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران در میان ورودی محدوده ممنوعه، هشدارهای لازم را به عموم افراد بدهند.

ماده ۶- نیروی انتظامی موظف است با نصب تابلو عبور ممنوع در مبادی ورودی به محدوده ممنوعه، از تردد وسایل نقلیه فاقد مجوز موضوع ماده (۳) این آئین نامه در ساعات و محدوده ممنوعه مورد نظر جلوگیری کند و با متخلفین برابر مقررات مربوط رفتار نماید، همچنین موارد استثناء را بر روی تابلوهای نصب شده، اعلام کند.

فصل سوم - ساماندهی حمل و نقل شهری

ماده ۷- به منظور کاهش تعداد و طول سفرهای روزانه شهری، کاهش مراجعات حضوری به دستگاه های اجرائی، کاهش شلوغی و تراکم ترافیک و ترویج فرهنگ استفاده از وسایل حمل و نقل همگانی در شهرهای بزرگ کشور، شورای عالی هماهنگی ترافیک شهرهای کشور موظف است با همکاری سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور و سایر وزارتخانه ها و سازمانها به تناسب موضوع، راهکارهای مناسب را در جهت غیر متمرکز کردن خدمات اداری و بانکی در امور غیرستادی، توزیع ساعات شروع و اتمام کار (مدارس، ادارات، بانکها، بازار و غیره)، تفویض اختیار امور قابل واگذاری به ادارات تابعه، هدایت شهرداری ها به ایجاد مجتمع های خدمات محله و مناطق شهری و افزایش تعداد شعب ادارات و ارگانهای جاذب سفر به تناسب نیاز جمعیت شهرها نظایر آن را تدوین و تصویب نماید. همچنین به منظور کاهش آلودگی هوا ناشی از تردد وسایل نقلیه موتوری و تقلیل سفرهای غیر ضرور شهری با هماهنگی وزارت پست و تلگراف و تلفن ترتیبی اتخاذ کند تا کلیه دستگاههای دولتی و موسسات عمومی به ویژه ارائه دهندگان خدمات عمومی، به طور سالانه در صدی از مراجعات حضوری ارباب رجوع خود را با استفاده از شبکه پست، پست بانک، مخابرات، شبکه اطلاع رسانی الکترونیک و جایگزین اطلاع رسانی و به کارگیری شیوه مکاتبه به جای مراجعه، پاسخگوئی کنند.

تبصره ۵ - میزان کاهش مراجعات و فهرست انواع خدمات قابل ارائه از راههای یاد شده، در هر سال به پیشنهاد شورای عالی هماهنگی ترافیک و با هماهنگی دستگاه های ذیربط تهیه و به تصویب شورای عالی اداری می رسد.

ماده ۸- به منظور افزایش ظرفیت ناوگان حمل و نقل داخل شهری، دولت سالانه تسهیلات مناسب را در اختیار وزارت کشور (شرکتها و سازمانهای اتوبوسرانی و حمل و نقل ریلی شهری) قرار می دهد تا با استفاده از آن تسهیلات، به ظرفیت موجود ناوگان اضافه شود. شهرداری های کشور مکلف هستند تا رسیدن به ظرفیت مطلوب سالانه حداقل ده درصد (۱۰٪) به مجموع ظرفین ناوگان موجود اضافه نمایند. وزارت صنایع و معادن مکلف است به منظور پاسخگوئی به نیاز ناوگان حمل و نقل شهری، افزایش ظرفیت تولیدات خود را در زمینه وسایل نقلیه عمومی در اولویت قرار دهد.

ماده ۹- به منظور اعمال سیاستهای هماهنگ، تعیین خط مشی لازم، هدایت و نظارت بر تغییر سوخت خودروها از فرآورده های نفتی آلاینده به گاز طبیعی و دیگر سوختهای نوین، شورای عالی هماهنگی ترافیک شهرهای کشور با همکاری ارگانهای مرتبط اقدامهای لازم را معمول خواهند نمود.

تبصره - در جلسات شورای عالی هماهنگی ترافیک شهرهای کشور که موضوع هدایت و نظارت بر تغییر سوخت خودروها از فرآورده های نفتی و آلاینده به گاز طبیعی و دیگر سوختهای نوین مطرح است از نماینده وزارت نفت با حق رای دعوت به عمل آید.

ماده ۱۰- به منظور کاهش آلودگی هوا در تهران و شهرهای بزرگ، دستگاه های اجرائی، شهرداری ها، نیروی نظامی و انتظامی موظفند نسبت به تبدیل به گازسوز نمودن (گاز طبیعی) تدریجی وسایل نقلیه تحت اختیار خود، براساس زمانبندی مشخص اقدام نمایند.

سازمان حفاظت محیط زیست کشور موظف است گزارش سالانه عملکرد دستگاهها را به دولت گزارش نماید. این اقدام در مورد نیروهای مسلح با هماهنگی و موافقت ستاد کل نیروهای مسلح انجام می شود.

ماده ۱۱- وزارت نفت مکلف است به منظور به حداقل رساندن آلودگی ناشی از سوختهای فسیلی نسبت به تولید و عرضه گازوئیل با استاندارد بین المللی به کمتر از ۵۰۰ ppm (گوگرد)، در حد نیاز اقدام نماید.

تبصره - سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور موظف است برای به اجرا در آمدن مفاد این ماده اعتبارات لازم را در بودجه سالانه کشور پیش بینی نماید.

ماده ۱۲- سازمان صدا و سیما مکلف است با همکاری دستگاه های ذیربط، برنامه هائی را در راستای نمایاندن تغییر سوخت مصرفی وسایل نقلیه از نظر اقتصادی و زیست محیطی، همچنین برنامه های آموزشی متضمن ملاحظات ایمنی مربوط به گازسوز شدن را از طریق صدا و سیما، به عموم مردم ارائه نماید.

ماده ۱۳- موسسه تحقیقات و استانداردهای صنعتی ایران مکلف است بررسی های لازم در مورد تدوین استانداردهای ایمنی گازسوز کردن وسایل نقلیه را انجام و نتیجه را جهت اجرا به مراجع ذیربط ارائه نماید. مراجع ذیربط در تولید و اصلاح سیستم سوخت وسایل نقلیه موظف به رعایت استاندارد مزبور می باشند.

ماده ۱۴- از تاریخ لازم الاجرا شدن این تصویبنامه، صدور مجوز سرمایه گذاری جدید و با توسعه واحدهای تولیدی موتورهای دو زمانه ممنوع و وزارت صنایع و معادن موظف است تمامی تولیدکنندگان داخلی موتور سیکلت های یاد شده را مکلف نماید حداکثر تا دو سال از زمان لازم الاجرا شدن این آئین نامه، تولید خود را با استانداردهای زیست محیطی تطبیق و نوع موتور چهار زمانه را جایگزین نمایند.

تبصره - تردد موتورهای دو زمانه پس از دو سال از لازم الاجراء شدن این تصویبنامه در هفت شهر بزرگ کشور ممنوع است.

ماده ۱۵- از تاریخ لازم الاجرا شدن این آئین نامه، واردات موتور سیکلتهای دو زمانه ممنوع است.

۳-۵- استانداردهای خروجی از کارخانجات و کارگاههای صنعتی

جدول ۳-۱- استانداردهای خروجی از کارخانجات و کارگاههای صنعتی
(موضوع تصویب نامه شماره ۳۵۸۰۶/ت/۲۳۷۱۴ ک مورخ ۱۳۷۹/۸/۳۰ هیئت وزیران به استناد ماده ۱۵ قانون نحوه جلوگیری از آلودگی هوا مصوب ۱۳۷۴/۲/۳ مجلس شورای اسلامی)

ملاحظات (۳)	درصد تیرگی		استاندارد ذرات			استاندارد گازها				صنایع آلاینده	نوع واحد
	۲	۱	واحد	۲	۱	۳	۲	۱	۳		
۲	-	-	-	-	-	ppm	۲۰۱	۶۷	HCL	تهیه کلروفریک	کارخانه تهیه کلروفریک
۲۱	-	۲۰		۲۵۰	۱۰۰	ppm	۸۰۰	۸۰۰	SO ₂	هر روند تولیدی	سایر واحدهای صنعتی
۲۱	-	۲۰		۲۵۰	۱۰۰	ppm	۱۸	۷/۲	H ₂ S		
۲۱	-	۲۰		۲۵۰	۱۰۰	ppm	۴۳۵	۳۰۴	CO		
۲۱	-	۲۰		۲۵۰	۱۰۰	ppm	۱۶	۶/۴			
-	-	-	mg/m ³	۱۵۰	۱۵۰	-	-	-	-	تهیه ماسه، شکستن قالب	عملیات تهیه ماسه و قالبسازی کارخانجات ریخته گری
۲	-	-	-	-	-	ppm	۴۸/۸	۳۶/۶	HF	تهیه شیشه	کارخانه شیشه سازی و یا سایر کارخانجات که فلونور یا مشتقات آن به هوا تخلیه می شود.
-	-	-	mg/m ³	۲۵۰	۱۵۰	-	-	-	-	از دودکش دستگه زباله سوز	زباله سوز معمولی (شهری و صنعتی بیش از ۲۵ تن در شبانه روز)
۱۲	۲۰	۲۰	-	-	-	۱۱	۵۰	۳۰	F ₂ C	راکتورها، دانه کننده ها، خشک کننده ها، سرد کننده ها، غربال کننده ها، آسیاب کننده ها	کارخانه تولید فسفات دی آمونیوم

ادامه جدول ۳-۱- استانداردهای خروجی از کارخانجات و کارگاههای صنعتی

ملاحظات (۳)	درصد تیرگی		استاندارد ذرات			استاندارد گازها				صنایع آلاینده	نوع واحد
	۳-۱	۳-۲	واحد	۳-۱	۳-۲	۳-۱	۳-۲	۳-۳	۳-۴		
۲	۳۰	۲۰	mg/m ³	۲۵۰	۱۰۰	-	-	-	-	کوره، آسیاب، خرد کننده دستگاههای آبدید کردن آهک، نقل و انتقال آهک، بارگیری آهک	کارخانه تهیه آهک
-	-	-	mg/m ³	۶۰۰	۲۵۰	-	-	-	-	مراحل مختلف تهیه گچ	کارخانه تهیه گچ
-	-	-	mg/m ³	۰/۶۵	۰/۶	-	-	-	-	تصفیه فاضلاب	کارخانه تصفیه فاضلاب
۲	-	-	-	-	-	ppm	۲۰۱	۶۷	HCL	تهیه اسید کلریدریک	تهیه اسید کلریدریک
۱۴	-	-	-	-	-	ppm	۱۱۰	۱۰۰	S ₂ C	تهیه سولفور کربن، (سولفور کربن، اسید سولفوریک، اکسید سولفور کربن و هر منبع ثابت دیگر)	کارخانه تولید سولفور کربن
۱۲	-	-	-	-	-	۱۱	۲۵	۱۰	F ₂	راکتورها، صافیها، تانک ذخیره اسید فسفریک رقیق، دستگاه تغلیظ کننده اسید فسفریک رقیق، تانک ذخیره اسید فلئوئوسیلیک، تانکهای تصفیه	کارخانه تهیه اسید فسفریک به روش تر
۱۲	۲۰	۲۰	-	-	-	۱۱	۱۰	۵	F ₁	ذخیره کننده، تانکهای سرد کننده محصول دستگاههای تغلیظ کننده	کارخانه تهیه اسید سوپر فسفریک

ادامه جدول ۳-۱- استانداردهای خروجی از کارخانجات و کارگاههای صنعتی

ملاحظات (۳)	درصد تیرگی		استاندارد ذرات			استاندارد گازها				صنایع آلاینده	نوع واحد
	۱	۲	۱	۲	۳	۱	۲	۳	۴		
۲	-	-	-	-	-	ppm	۲۰۱	۶۷	HCL	دستگاههای پرکننده اسید کلریدریک و کارخانه شیمیایی نظیر آن	دستگاههای انتقال و پرکننده اسید کلریدریک و کارخانه شیمیایی نظیر آن
-	-	-	-	-	-	ppm	۱۰	۸	HCN	تهیه اسید سیانیدریک	کارخانه تهیه اسید سیانیدریک
-	۲۰	۲۰	-	-	-	ppm	۵۰۰	۳۵۰	NO _x	واحد تهیه اسید نیتریک، تهیه اسید غلیظ از اسید رقیق عملیات استخراج عملیات تبخیر	کارخانه تهیه اسید نیتریک
۱۷	-	-	۱۶	-	-	Kg/ton	۵	۵	NH ₃	-	کارخانه تهیه کربنات و بی کربنات دوسود
۱۲	۲۰	۲۰	-	-	-	۱۱	۱۵۰	۱۰۰	F ₂	مخلوط کننده ها، حل کننده هایی که در آنها واکنش نیز انجام می گیرد، سایر حل کننده ها، ذخیره کننده های سوپر فسفات که در آن واکنش انجام می گیرد.	کارخانه تهیه اسید سوپر فسفات به روش توده کردن
۱۲	۲۰	۲۰	-	-	-	۱۱	۱۵۰	۱۰۰	F ₂	راکتورها، دانه کننده ها، خشک کننده ها، سرد کننده ها، غربال کننده ها، آسیاب کننده ها	کارخانه تهیه سوپر فسفات به روش دانه ای

ادامه جدول ۳-۱- استانداردهای خروجی از کارخانجات و کارگاههای صنعتی

ملاحظات (۳)	درصد تیرگی		استاندارد ذرات			استاندارد گازها				صنایع آلاینده	نوع واحد
	۳-۱	۳-۲	۳-۱	۳-۲	۳-۳	۳-۱	۳-۲	۳-۳	۳-۴		
۲	-	۲۰	-	-	-	۱۳	۰/۷۵	۰/۵	F ₂	توده های محصول (جمع شده روی هم) الواتورها منتقل کننده ها، غربالها، آسیابها	مخازن ذخیره سوپرفسفات دانه ای
۲	۲۵	۲۰	mg/m ³	۲۵۰	۱۰۰	-	-	-	-	کوره های خشک کننده الواتورها، غربالها، مخازن قیفها، مخلوط کننده های آسفالت، مخازن ذخیره مواد معدنی آسفالت و مواد اولیه، وسایل و دستگامهای هدایت کننده گرد و غبار به وسایل کنترل کننده	کارخانه تهیه آسفالت
۲	-	۲۰	mg/m ³	۱۰۰	۵۰	-	-	-	-	کوره های بلند (مقعری) رور پروپات	تصفیه و ذوب کننده های ثانویه سرب
۲	-	-	-	-	-	ppm	۲۰۱	۶۷	HCL	تهیه اسید آلفا کلرو پروپین	کارخانه تهیه آلفا کلرو پروپین
۲	-	-	mg/m ³	۱۵۰	۷۵	-	-	-	-	خشک کننده های حرارتی	کارخانه تهیه ذغالسنگ
۲	-	۲۰	-	۱۰۰	۴۰	-	-	-	-	وسایل تمیز کننده ذغال بوسیله هوای فشرده	
-	۳۰	۲۰	-	۱۰۰	۴۰	-	-	-	-	وسایل حمل و نقل شکننده ها، خرد کننده ها، مخازن ذخیره ذغالسنگ، نقاط نقل و انتقال ذغالسنگ، مراحل بارگیری ذغالسنگ	

ادامه جدول ۳-۱- استانداردهای خروجی از کارخانجات و کارگاههای صنعتی

ملاحظات (۳)	درصد تیرگی		استاندارد ذرات			استاندارد گازها				صنایع آلاینده	نوع واحد
	۲	۱	واحد	۲	۱	واحد	۲	۱	رقب		
۲	-	-	mg/m ³	۳۰۰	۲۰۰	۱۹	۲۵	۱۰	F ₂	کوره پخت	کارخانه تهیه سرلیک
۲	-	-	Fibre/cm ³	۱۰	۱۰	Fibre/cm ³	۱۰	۱۰	الیاف	تهیه آزیست	کارخانه آزیست (ممنوع است)
-	-	-	mg/m ³	۶۰۰	۲۵۰	-	-	-	-	مراحل مختلف گچ	کارخانه تهیه گچ
۲	-	-	mg/m ³	۲۵۰	۱۵۰	۱	-	-	-	کوره بازیافت	کارخانه کاغذ سازی روند سولفات (کرافت) در تهیه سلولز
-	-	۱۰		۵	-	-	-	-	گل گوگرد احیاء شده (تمام ترکیبات گوگردی احیاء شده نظیر اسید سولفوریک، متیل مرکاپتان، دی متیل، سولفور دی متیل، دی سولفور و غیره بر حسب اسید سولفوریک)		
۱۰	-	-	نیاید به هوارها شوند مگر آنکه قبلا اکسیداسیون حرارتی شده باشند یا با روش معادل آن حذف گردند.			-	-	-	-	کارهای غیر قابل انبساط از سایر واحدها در کارخانه کاغذ سازی	
-	۱۰	۲۰	-	-	-	ppm	۴۵۶	۳۸۰	So ₂	سوختن گوگرد، سوختن هیدروژن سولفور، سوختن اسیدالکبه شده، سوختن سولفورهای آلی	کارخانه تهیه اسید سولفوریک به روش تمامی یا کارخانه تولید اولئوم

ادامه جدول ۳-۱- استانداردهای خروجی از کارخانجات و کارگاههای صنعتی

ملاحظات (۳)	درصد تیرگی		استاندارد ذرات			استاندارد گازها				صنایع آلاینده	نوع واحد
	درجه ۲	درجه ۱	واحد	درجه ۲	درجه ۱	واحد	درجه ۲	درجه ۱	نوع گاز		
-	۲۰	۱۰	mg/m ³	۷۵	۴۰	-	-	-	H ₂ SO ₄	سوختن مرکبها، سوختن لجن اسید	کارخانه تهیه اسیدسولفوریک به روش تمامی یا کارخانه تولید اولئوم
۱۸	۲۰	۲۰	mg/m ^۳	۱۵۰	۱۰۰	۱	-	-	-	کوره پخت	کارخانه تهیه سیمان
-	-	-		۲۰۰	۱۵۰	-	-	-	-	آسیاب نرم کننده و خردکننده	
۲	-	-	mg/m ³	۲۵۰	۱۰۰	۱	-	-	-	کوره های مقعر، القاء الکتریکی و قوس لکتریکی	ریخته گریها
۲	-	-	-	-	-	ppm	۲۰۱	۶۷	HCL	تهیه کلرونیل	کارخانه تهیه کلرونیل
۲	-	-	mg/m ³	۶۰	۶۰	-	-	-	-	فیلتر گاز مرطوب	کارخانه تهیه دوده
۲	-	۵۰		۵۰	-	-	-	-	برج شستشوی کارخانه، کوره ها		
۲	-	۴۰		۴۰	-	-	-	-	بعد سوزها		
۲	-	۵۰		۵۰	-	-	-	-	کوره ها		
۲	-	-	-	-	-	ppm	۱۶	۶/۴	F ₂	کوره پخت (فلوئور خروجی از کوره پخت)	کارخانه آجر
۲	-	-	-	-	-	ppm	۸۰۰	۸۰۰	SO ₂	دی اکسید گوگرد (دودکش)	سازی و سایر کارخانجات مشتقات خاک رس
۲	۳۰	۲۰	mg/m ³	۲۵۰	۱۰۰	-	-	-	-	ذرات خروجی از تهیه آجر	

ادامه جدول ۳-۱- استانداردهای خروجی از کارخانجات و کارگاههای صنعتی

ملاحظات (۳)	درصد تیرگی		استاندارد ذرات			استاندارد گازها				صنایع آلاینده	نوع واحد
	درجه ۲	درجه ۱	واحد	درجه ۲	درجه ۱	واحد	درجه ۲	درجه ۱	رقم ثبت		
۲	-	-	-	-	-	ppm	۲۰۱	۶۷	HCL	تهیه PVC	کارخانه تهیه پی.وی.سی
۲	-	-	-	-	-	ppm	۲۰۱	۶۷	HCL	تهیه کلرور روی	کارخانه تهیه کلرور روی
۲	-	۲۰	mg/m3	۱۵۰	۵۰	-	-	-	SO ₂	کوره بلند، کوره روبر، ماشین کلوخه سازی	کارخانه ذوب اولیه سرب
۲	-	۲۰	-	-	-	ppm	۸۰۰	۸۰۰		ماشین کلوخه سازی، کوره گداز الکتریکی و یاتبدیل کننده	
-	-	-	-	-	-	کیلوگرم در تن، محصل	۱۵	۴/۵	SO ₂	تهیه کاغذ	کارخانه کاغذ سازی روند سولفیت در تهیه سلولز
۲	-	-	mg/m3	۲۵۰	۱۵۰		-	-	-	ناشی از سوخت مایعات مشتعل	
۸	-	-	-	-	-	ppm	۱۰۰۰	۸۰۰	SO ₂	-	کارخانه تهیه گوگرد
-	-	-	-	-	-	-	۳۰	۲۰	H ₂ S	-	
-	-	-	-	-	-	ppm	۱۰۰	۵۰	NH ₃	کارخانه آمونیاک	کارخانه تهیه آمونیاک
۲	۲۰	۲۰	۶	۱	۰/۴۵	-	-	۳/۵	CO	فلز سیلیسیم، آلیاژ فروسیلیکون، آلیاژ کلسیم-سیلیکون یاسیلیکومنگنز زیرکونیوم	قوس الکتریکی برای تهیه آلیاژهای آهنی که در آنها الکترودها در یک پایه قرار دارند

ادامه جدول ۳-۱- استانداردهای خروجی از کارخانجات و کارگاههای صنعتی

ملاحظات (۳)	درصد تیرگی		استاندارد ذرات			استاندارد گازها				صنایع آلاینده	نوع واحد
	۲	۱	واحد	۲	۱	۱	۲	۱	۲		
۲	۲۰	۲۰	۶	۰/۵	۰/۲۳	-	-	۳/۵	CO	آلیاژ سیلیکو منگنز، آلیاژ نقره و آهن و آلیاژ فروکرم با کربن زیاد	قوس الکتریکی برای تهیه آلیاژهای آهنی
۲	۲۰	۲۰	۶	۰/۵	۰/۲۳	۱	-	۳/۵	CO	چارچ کرم، فرومنگنز استاندارد فرومنگنز سیلیکون کاربید	که در آنها الکترودها در یک پایه قرار دارند
۷	۲۰	۲۰	mg/m3	۱۰۰	۵۰	-	-	-	-	کوره های روربر، کوره های، الکتریکی و بلندمقعر	کارخانه تولید برنج با شمش برنز
۲	-	-	mg/m3	۱۵۰	۵۰	۱	-	-	-	عملیات زدودن مواد زائد از روی قطعات فولادی بوسیله شعله اکسیژن	عملیات زدودن مواد زائد
۵	-	-	mg/m3	۱۵۰	۵۰	۱	-	-	-	خشک کننده های مس	کارخانه ذوب اولیه مس
۵	-	۲۰	۱	-	-	ppm	۸۰۰	۸۰۰	SO ₂	کوره های گداز، سرخ کننده ها، تبدیل کننده های مس با کاتورتورهای مس	
۵	-	۲۰	-	-	-	ppm	۸۰۰	۸۰۰	SO ₂	واحد سرخ کردن روی	کارخانه ذوب اولیه روی
-	-	۲۰	mg/m3	۱۵۰	۵۰	-	-	-	-	واحد کلوخه سازی (ماشین کلوخه سازی)	

ادامه جدول ۳-۱- استانداردهای خروجی از کارخانجات و کارگاههای صنعتی

ملاحظات (۳)	درصد تیرگی		استاندارد ذرات			استاندارد گازها				صنایع آلاینده	نوع واحد
	۲	۱	واحد	۲	۱	۳	۲	۱	۴		
۲	۲۰	۲۰	mg/m ³	۱۵۰	۷۵	ppm	۱۶	۶/۴	F ₂	محل استقرار ظروف الکترولیت، کارخانه تهیه آند	کارخانه احیاء اولیه آلومینیوم
۲	۳۰	۳۰	mg/m ³	۳۵۰	۱۵۰	ppm	۰/۱	۰/۱	CO	سیستم احیاء کاتالیزور	پالایشگاهها
۴۰	۲۰	۲۰	mg/m ³	۳۵۰	۱۵۰	ppm	۸۰۰	۸۰۰	SO ₂	نیروگاهها و پالایشگاهها	دستگاههای غیر مستقیم انتقال حرارت
-	-	-		-	-	ppm	۱۵۰	۱۵۰	CO		
-	-	-		-	-	ppm	۳۵۰	۳۵۰	NO _x		
۱	-	۲۰	mg/m ³	۲۵۰	۱۰۰	ppm	۳۶۰	۱۸۰	H ₂ S	کارخانه تهیه کک	کلرخانه ذوب آهن
۱	-	-		۲۵۰	۱۰۰	-	-	-	-	عملیات غربال، خرد کردن و کلوخه سازی	
۱	-	-		۲۵۰	۱۰۰	ppm	۴۳۵	۴۳۵	CO	کوره بلند	
۱	-	-		۱۵۰	۵۰	ppm	۴۳۵	۴۳۵	CO	کوره اصلی اکسیژن	
۱	-	-		۳۰۰	۱۰۰	-	-	-	-	کوره بوته باز	
۱	-	-		۱۵۰	۱۰۰	ppm	۴۳۵	۴۳۵	CO	کوره قوس لکتریکی	
۱	-	-		۱۵۰	۱۰۰	ppm	۴۳۵	۴۳۵	CO	کوره قوس لکتریکی	

توضیح

۱- استانداردهای درجه یک در مورد کارخانه ها و کارگاههای جدید و هم چنین کارخانه ها و کارگاههای موجود که محل آنها با ضوابط استقرار موضوع ماده ۱۲ قانون نحوه جلوگیری از آلودگی هوا مصوب ۱۳۷۴/۲/۳ مغایرت داشته باشد اعمال می شود.

۲- استانداردهای درجه دو برای کارخانه ها و کارگاههای موجود که محل آنها با ضوابط استقرار فوق الذکر مغایرتی ندارد، ملاک عمل خواهد بود.

۳- شرح ملاحظات به شرح جدول ذیل می باشد:

جدول ۳-۲- شرح ملاحظات جدول شماره ۳-۱

شماره ملاحظات	شرح شماره ردیف ستون ملاحظات
۱	میزان متوسط یک ساعته در شرایط متعارفی و حالت خشک
۲	در شرایط متعارفی و حالت خشک
۳	فشار بخار واقعی بین ۷۸ تا ۵۸۰ میلیمتر جیوه باید به سقف های شناور مجهز باشند.
۴	بر اساس مصرف سوخت سنگین
۵	تیرگی دو دقیقه در ساعت (۲min/h) اگر کارخانه تهیه اسید سولفوریک برای کنترل گاز انیدرید سولفور حاصل مورد استفاده قرار می گیرد زیاد شدن تیرگی از حد مذکور برای دو دقیقه در ساعت بلامانع است.
۶	کیلوگرم در مگاوات ساعت
۷	استانداردها در مورد کوره پخت ۱۰۰ کیلوگرم در هر ساعت و ۲۵۰ کیلوگرم در ساعت در کوره های بلند پیوسته
۸	اسید سولفوریک موجود به انیدرید سولفور تبدیل می شود و در هوا تخلیه می گردد که به طریق مذکور انیدرید سولفور تهیه می شود.
۹	کیلوگرم به ازای یک تن کاغذ خشک
۱۰	قبل از تخلیه در هوا اکسیداسیون حرارتی با روش معادل آن حذف گردند.
۱۱	گرم به ازای هر تن مواد اولیه مصرفی
۱۲	بر حسب انیدرید فسفریک
۱۳	گرم به ازای هر تن سوپر فسفات دانه ای ذخیره شده (انیدرید فسفریک)
۱۴	در شرایط متعارفی و حالت خشک (اگر قطر ذرات کمتر از ۳ میکرون باشد نیز مجاز می باشد)
۱۵	گرم به ازای هر کیلوگرم لجن خشک
۱۶	کیلوگرم به ازای هر تن سوداش
۱۷	کارخانجاتی که روش سلوی کار می کند.
۱۸	۲۰۰ درجه سانتیگراد، فشار ۷۶۰ میلیمتر جیون
۱۹	میلی گرم در متر مکعب گاز خروجی بر حسب فلوئور
۲۰	ظرفیت بیش از ۲۵ تن در ۲۴ ساعت
۲۱	سایر واحدهای صنعتی که استاندارد برای آنها تدوین نگردیده است.

۳-۶- استانداردهای هیدرو کربنهای منتشره از منابع آلوده کننده هوا

جدول ۳-۳- استاندارد هیدرو کربنهای منتشره از منابع آلوده کننده هوا

ردیف	گروه ۱	گروه ۲	گروه ۳
	حداکثر مجاز با فلوی جرمی بیشتر از ۰/۱ کیلوگرم در ساعت، ۲۰ میلی گرم در متر مکعب	حداکثر مجاز با فلوی جرمی بیشتر از ۰/۳ کیلوگرم در ساعت، ۱۵۰ میلی گرم در متر مکعب	حداکثر مجاز با فلوی جرمی بیشتر از ۰/۶ کیلوگرم در ساعت، ۳۰۰ میلی گرم در متر مکعب
۱	استالدئید	اسید آکریلیک و مشتقات آن	استون
۲	آکرولین	اتیل بنزین	اتیل استات
۳	اسید فرمیک	آمیل استات	اتیل گلیکول
۴	اسید اتیلن	آمیل الکل و ایزومرهای آن	سیکلو هگزان
۵	آنیلین	ایزوبوتانول	دی اتیل اتر
۶	بنزین	بونانول نرمال	هیپتال نرمال
۷	اسید بوتیریک	بوتیل استات نرمال	هگزان نرمال
۸	اسید دکانوئیک	کلروفرم	متانول
۹	اسید هگزانوئیک	سیکلو هگزانول	
۱۰	اسید اکتانوئیک	دی استون الکل	
۱۱	دی اتیل آمین	دی کلرواتان	
۱۲	دی متیل آمین	اتیل دی کلراید	
۱۳	دی نیتروبنزین	ارتودی کلروبنزین	
۱۴	فرمالدئید	دی متیل فرمالدئید	
۱۵	فورفورال	دی اکسان	
۱۶	کرزول	اسید استیک	
۱۷	منواتیل آمین	متیل استات	
۱۸	منومتیل آمین	اتیل استات	
۱۹	منونیتروبنزین	منوکلروبنزین	
۲۰	اسید هپتانوئیک	نفتالین	
۲۱	اسید پروپیونیک	کلرواتیل	
۲۲	پیریدین	سولفید کربن	
۲۳	تیوفنل	وینیل بنزین یا استیرول	

جدول ۳-۳- استاندارد هیدرو کربنهای منتشره از منابع آلوده کننده هوا

گروه ۳	گروه ۲	گروه ۱	ردیف
حداکثر مجاز با فلوی جرمی بیشتر از ۰/۶ کیلوگرم در ساعت، ۳۰۰ میلی گرم در متر مکعب	حداکثر مجاز با فلوی جرمی بیشتر از ۰/۳ کیلوگرم در ساعت، ۱۵۰ میلی گرم در متر مکعب	حداکثر مجاز با فلوی جرمی بیشتر از ۰/۱ کیلوگرم در ساعت، ۲۰ میلی گرم در متر مکعب	
	تتراکلراید کربن	تری اتیل آمین	۲۴
	تتراهیدرو فوران	تری متیل آمین	۲۵
	تتراهیدرو نفتالین	اسید واتریک یا پنتانوفیک	۲۶
	تولوئن	مرکاپتان	۲۷
	دی کلرواتیلن	تیواتر	۲۸
	تری کلرواتیلن	فنل	۲۹
	وینیل استات		۳۰
	گزلین (دی متیل بنزین)		۳۱
	متیل ایزوبوتیل		۳۲
	متیل گلیکول		۳۳
	متیل سیکلو هگزانون		۳۴
	کلرید متیلن		۳۵

۷-۳- استانداردها و معیارهای سر و صدا

(مصوب ۱۳۸۴/۲/۱۴ شورای عالی حفاظت محیط زیست)

«تعیین حد مجاز آلودگی صوتی در خودروهای تولید داخل» (مصوب بیست و پنجمین جلسه شورای عالی حفاظت محیط زیست مورخ ۸۴/۲/۱۴)

جدول (۳-۴) تعیین حد مجاز آلودگی صوتی در خودروهای تولید داخل

حد مجاز ارائه شده سطح صوت خودروها در ایران				عنوان استاندارد
آزمون صدای وسیله هشدار دهنده خودرو (نصب بر روی خودرو)	آزمون صدای اگزوز	آزمون صدای عبوری		
		کلاس N1	کلاس M1	
۸۷-۱۱۲ dB(A)	۸۶ dB(A)	۷۸ dB(A)*	۷۵ dB(A)*	استاندارد ایران

*dB(A) تراز سطح صوت مقیاس وزنی A

تعاریف:

- ۱- روش انجام آزمونها: روش انجام آزمونها بر مبنای استانداردهای کشورهای عضو اتحادیه اروپا می باشد.
- ۲- خودروی کلاس M1: خودروهایی که به منظور حمل مسافر می باشند و در برگیرنده بیشتر از ۹ صندلی با احتساب صندلی راننده نباشند.
- ۳- خودروی کلاس N1: خودروهایی که برای مقاصد حمل کالا می باشند (با ماکزیمم جرم مجاز کمتر از ۲ تن)
- ۴- آزمون صدای عبوری: بر اساس استاندارد EEC/70/157 اتحادیه اروپا، این آزمون می بایست در یک محیط خشک که سطح صوت پس زمینه آن ۱۰ dB(A) ، از سطح صدای تولیدی توسط خودرو کمتر می باشد و در شرایط جوی مناسب (بدون وزش باد) ، انجام گیرد. دومیکروفن در طرف خودرو و به فاصله ۷/۵ متر، از خط مرکز خودرو ، در ارتفاع ۱/۲ متر ، به موازات سطح افق و عمود بر راستای طولی خودرو قرار داده می شود. خودرو از فاصله ۱۰ متری امتداد میکروفن ها با کمینه دو سرعت: ۱- سرعت ۵۰ Km/h ، ۲- سرعت معادل سه چهارم سرعت اسمی موتور (در دنده ۲ یا ۳ یا درایو) به میکروفن ها نزدیک می شود و در زمان طی مسافت ۲۰ متر ، سطح صوت ماکزیمم منتشره از آن اندازه گیری می گردد. خودروها با تعداد ۴ دنده و پایین تر تنها در دنده ۲ و خودروها با تعداد ۵ دنده یا بالاتر ، هم در دنده ۲ ، و هم در دنده ۳ تحت آزمون قرار می گیرند (خودروها با دنده اتوماتیک ، تنها در دنده درایو تست می شوند) در هر دنده دو آزمون انجام می شود و ماکزیمم مقدار بدست آمده از دو اندازه گیری پیاپی با اختلافی در محدوده ۲ dB(A) ، به عنوان نتیجه گزارش ارائه می گردد (در مورد خودروها با تعداد ۵ دنده یا بالاتر ، میانگین حسابی نتایج بدست آمده از آزمایش در دنده دوم و سوم ، بعنوان نتیجه منظور می گردد) .

۵- آزمون صدای اگزوز: بر اساس استاندارد EEC/70/157 اتحادیه اروپا، این آزمون می‌بایست در یک محیط خشک که سطح صوت پس زمینه آن حداقل 2 dB(A) ، از سطح صدای تولیدی توسط خودرو کمتر می‌باشد و در شرایط جوی مناسب (بدون وزش باد)، انجام گیرد. یک میکروفن با زاویه 45° درجه نسبت به مجرای خروجی اگزوز و در بیشینه دو ارتفاع: ۱- ارتفاع مجرای خروجی اگزوز یا ۲- ارتفاع 0.2 متر و به فاصله 0.5 متر، از دهانه خروجی اگزوز قرار داده می‌شود و سطح صوت ماکزیمم منتشره از آن در دور سه چهارم سرعت اسمی موتور در دنده خلاص، اندازه گیری می‌گردد. ماکزیمم مقدار بدست آمده از سه اندازه گیری پیاپی با اختلافی در محدود 2 dB(A) ، بعنوان نتیجه گزارش ارائه می‌گردد.

۶- آزمون صدای بوق (نصب بر روی خودرو): بر اساس استاندارد EEC/70/388 اتحادیه اروپا، این آزمون می‌بایست در یک محیط خشک که سطح صوت پس زمینه آن حداقل 10 dB(A) ، از سطح صدای تولیدی توسط بوق خودرو کمتر می‌باشد و در شرایط جوی مناسب (سرعت وزش باد کمتر از 18 Km/h ، می‌باشد)، انجام گیرد. میکروفن‌ها به فاصله 7 متر، از لبه جلویی خودرو، به موازات سطح افقی، در امتداد راستای طولی خودرو، به سمت منبع تولید صوت قرار داده می‌شود. ارتفاع میکروفن‌ها از 0.5 تا 1.5 متر (نسبت به سطح زمین) متغیر بوده و ماکزیمم سطح صوت بدست آمده از آنها طی یکبار اندازه گیری صدای بوق (موتور خاموش است)، بعنوان نتیجه گزارش ارائه می‌گردد.

تبصره یک: ضروریست استاندارد یادشده از نیمه دوم سال 1384 در صنایع خودروسازی اجباری شود.

تبصره دو: وزارت صنایع و معادن موظف است نسبت به هماهنگی با واحدهای صنعتی مرتبط اقدام نماید.

تبصره سه: استاندارد مذکور با همکاری سازمان حفاظت محیط زیست و وزارت صنایع و معادن هر 3 سال یکبار مورد بازنگری قرار گرفته و اعلام می‌شود.

۳-۸- حد مجاز آلودگی صوتی موضوع ماده ۲ آئین‌نامه اجرایی نحوه جلوگیری از آلودگی صوتی (موضوع تصویب‌نامه شماره ۴۹۱۲۷/ت ۳۸۷۳۴ ک مورخ ۱۳۸۷/۴/۵ هیئت وزیران)

کمیسیون امور زیربنایی، صنعت و محیط زیست در جلسه مورخ $1386/12/19$ بنا به پیشنهاد شماره $44925-1$ مورخ $1386/7/29$ سازمان حفاظت محیط زیست و به استناد ماده (۲) آئین‌نامه اجرایی نحوه جلوگیری از آلودگی صوتی موضوع تصویب‌نامه شماره $60742/ت 16525$ ه مورخ $1387/4/1$ هیئت وزیران و با رعایت جزء (۳) بند (ج) مصوبه شماره $190/1/56061$ مورخ $1386/4/24$ شورای عالی اداری تصویب نمودند:

جدول (۳-۵) حد مجاز آلودگی صوتی موضوع ماده ۲ آئین‌نامه اجرایی جلوگیری از آلودگی صوتی نحوه جلوگیری از آلودگی صوتی مصوب $1387/4/5$ هیئت وزیران

نوع پهنه	تراز متوسط روز (۷ صبح تا ۱۰ شب) LP روز dB(A)	تراز متوسط شب (۱۰ شب تا ۷ صبح) LP شب dB(A)
۱- مسکونی	۵۵	۴۵
۲- تجاری - مسکونی	۶۰	۵۰
۳- تجاری - اداری	۶۵	۵۵
۴- مسکونی - صنعتی	۷۰	۶۰
۵- صنعتی	۷۵	۶۵

۱- تعاریف:

الف - پهنه مسکونی:

پهنه‌ای است که کاربری غالب آن مسکونی و کارکرد اصلی آن سکونت بوده و کاربری‌های مربوط به فعالیت‌های پشتیبان برای تأمین نیازهای روزمره و اولیه ساکنین محلات را نیز در خود جای داده است. در پهنه سکونت، تأمین آسایش و امنیت ساکنین، مبنای انتخاب کاربری‌های مجاز به استقرار در این پهنه است. تنوع در پهنه‌های مسکونی ناشی از وجود تفاوت بارز در تراکم ساختمانی، ابعاد قطعات مسکونی، تعداد طبقات، تعداد واحد مسکونی در هر هکتار، عرض معابر و مانند آنها است.

ب - پهنه تجاری - مسکونی:

مشتمل بر قسمت‌هایی از شهر است که از رشد خزنده فضاهای کار و فعالیت در بافت‌های مسکونی پدید آمده و از استقرار توأمان کارکردهای سکونت و کار و فعالیت شکل گرفته است.

ج - پهنه تجاری - اداری:

شامل قسمت‌هایی از شهر است که عمدتاً دارای کاربری تجاری صرف و یا کاربری‌های مرتبط با آن باشد (مانند بازارها، پاساژها و ...)

د - پهنه مسکونی - صنعتی

این پهنه مشتمل بر قسمت‌هایی از شهر است که وجه غالب آن کار و فعالیت، به ویژه کاربری‌های تجاری خدماتی بوده و سکونت در آن ممنوع، یا محدود و تابع نظم عمومی کار و فعالیت است. این پهنه زیرپهنه‌های اصلی متمایزی را در بر می‌گیرد که در هر یک، غلبه یکی از وجوه تجاری، اداری، خدماتی، صنعتی یا اختلاطی از آن‌ها در مقیاس‌های متفاوت شهری بارز است.

ه - پهنه صنعتی

پهنه‌ای است دارای کاربری صنعتی که طبق ضوابط محیط زیست استقرار آن‌ها در محیط شهر مجاز نبوده و بر اساس مطالعات زیست‌محیطی لازم است با فاصله‌ای مناسب بیرون از شهر یا نواحی مسکونی قرار گیرد. کارگاه‌های مزاحم شهری، کاربری‌های کارخانه‌ای، تولیدی و خدمات صنعتی عموماً در این محدوده واقع هستند.

۲- روش و محل اندازه‌گیری آلودگی صوتی به شرح زیر می‌باشد:

الف - فرمول محاسبه تراز متوسط (LP) روز و شب:

$$\overline{Lp}_{\text{روز}} = 10 \log \sum_{i=1}^n 10^{\frac{Leq(10)_i}{n}}, \quad n = 15$$

$$\overline{Lp}_{\text{شب}} = 10 \log \sum_{i=1}^n 10^{\frac{Leq(10)_i}{n}}, \quad n = 9$$

Leq (10) تراز معادل در مدت زمان ده دقیقه اندازه‌گیری است که ۲۴ بار در شبانه روز (با فاصله زمانی یک ساعته)

اندازه‌گیری می‌شود.

ب محل اندازه‌گیری ضلعی از فرستنده است که کمترین فاصله را با دریافت کننده دارد.

۳- وزارت راه و ترابری موظف است ظرف ده سال از تاریخ ابلاغ این مصوبه موقعیت مکانی ایستگاههای راه آهن و فرودگاههای موجود را با شرایط و ضوابط یاد شده تطبیق دهد و گزارش پیشرفت عملیات خود در این خصوص را هر سال به کمیسیون امور زیربنایی، صنعت و محیط زیست هیئت وزیران ارائه نماید.

تبصره - رعایت مفاد این مصوبه در خصوص مکان گزینی شهرهای جدید، فرودگاهها و ایستگاههای راه آهن جدید نیز الزامی است.

این مصوبه جایگزین مصوبه شماره ۲۳۶ مورخ ۱۳۸۱/۳/۲۱ شورای عالی حفاظت محیط زیست می شود.

۳-۹- آئین نامه اجرایی نحوه جلوگیری از آلودگی صوتی

(موضوع تصویب نامه شماره ۳۸۹۲۱/۲۷۰۵۸۴ مورخ ۱۳۸۹/۱۱/۲۶ شورای عالی حفاظت محیط زیست)

شورای عالی حفاظت محیط زیست در جلسه مورخ ۱۳۸۹/۹/۲۸ کمیسیون امور زیربنایی، صنعت و محیط زیست بنا به پیشنهاد شماره ۵۶۲۵۷-۱ مورخ ۱۳۸۶/۹/۱۸ سازمان حفاظت محیط زیست و در اجرای ماده (۱۳) آئین نامه نحوه جلوگیری از آلودگی صوتی موضوع تصویب نامه شماره ۶۰۷۴۲/ت/۱۶۵۲۵ مورخ ۱۳۷۸/۴/۱ تصویب نمود.

۱- فواصل لازم برای استقرار واحدهای صنفی و خدماتی در مناطقی با کاربری مسکونی، آموزشی و درمانی به شرح جدول پیوست که به مهر دفتر هیئت دولت تایید شده است، تعیین می گردد.

تبصره ۱- در صورت پیش بینی فاصله بیشتر در سایر مقررات، همان ملاک عمل خواهد بود.

تبصره ۲- فواصل مربوط به سایر واحدهای موضوع ماده (۱۳) آئین نامه نحوه جلوگیری از آلودگی صوتی که نام آنها در جدول پیوست ذکر نشده است و نیز فواصل لازم الرعایه در خصوص روستاها، توسط کارگروهی متشکل از نمایندگان وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی (مرکز سلامت محیط کار)، وزارت کشور (سازمان شهرداری ها و دهیاری های کشور) و وزارت بازرگانی (مجمع امور صنفی) و سایر مراجع (حسب مورد) به مسئولیت سازمان حفاظت محیط زیست با اکثریت (۲/۳) دو سوم آراء تعیین و برای سیر مراحل تصویب به شورای عالی حفاظت محیط زیست ارسال می شود.

۲- انجام فعالیتهای زیر از ساعت (۲۴) تا ساعت (۶) در مناطقی با کاربری مسکونی و درمانی ممنوع است:

۱-۲- استفاده از بلندگو به استثنای اذان صبح.

۲-۲- انجام عملیات ساختمانی به استثنای خاکبرداری.

۳-۲- تخلیه و بارگیری آهن آلات.

۳- واحدهای صنفی و خدماتی مستقر در اطراف مناطق با کاربری مسکونی، آموزشی و درمانی با رعایت فواصل تعیین شده، ملزم به استفاده از تجهیزات لازم برای کاهش آلودگی صوتی مطابق استانداردهای تعیین شده در مصوبه شماره ۳۸۷۳۴/۴۹۱۲۷ ک مورخ ۱۳۸۷/۴/۵ می باشند.

جدول ۳-۶- فواصل لازم برای استقرار واحدهای صنفی و خدماتی در مناطق با کاربری مسکونی، آموزشی و درمانی

حداقل فاصله به متر			صنوف و واحدهای خدماتی	ردیف
درمانی	آموزشی	مسکونی		
۵۰	۵۰	۵۰	چاپخانه	۱
۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	مجتمع تعمیر گاهی وسایل نقلیه سبک (مانند نمایندگی مجاز خودرو و گاراژها)	۲
۱۵۰	۲۰۰	۲۰۰	صافکاری وسایل نقلیه سبک	۳
۲۰۰	۱۰۰	۱۰۰	صافکاری وسایل نقلیه سنگین	۴
۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	فلز کاری (مانند تولید کانال کولر)	۵
۱۵۰	۱۰۰	۱۰۰	آهنگری	۶
۵۰	۲۰	۲۰	تولید درب و پنجره آلومینیومی	۷
۵۰	۵۰	۵۰	نجاری و درودگری	۸
۱۵۰	۱۰۰	۱۰۰	الوار بری	۹
۵۰	۲۰	۲۰	تولید پوشاک	۱۰
۵۰	۳۰	۳۰	سنگفروشی و پرداخت سنگ	۱۱

۳-۱۰- استانداردهای هوای پاک برای سال های ۱۳۸۸، ۱۳۸۹، ۱۳۹۰، مصوب ۱۳۸۸/۵/۱۱

۱- استانداردهای هوای پاک برای سال های ۱۳۸۸، ۱۳۸۹، ۱۳۹۰ به شرح زیر تعیین می‌شود:

جدول شماره (۳-۷) استانداردهای هوای پاک برای سال های ۱۳۸۸، ۱۳۸۹، ۱۳۹۰

۱۳۹۰		۱۳۸۹		۱۳۸۸		نوع آلاینده	
ppm	μg/m ³	ppm	μg/m ³	ppm	μg/m ³	زمان	نوع آلاینده
۹ ۳۵	۱۰۰۰۰ ۴۰۰۰۰۰	۹ ۳۵	۱۰۰۰۰ ۴۰۰۰۰	۹ ۳۵	۱۰۰۰۰ ۴۰۰۰۰	حداکثر ۸ ساعته حداکثر ۱ ساعته	مونوکسید کربن (CO)
۰/۰۰۷ ۰/۰۳۷	۲۰ ۱۰۰	۰/۰۱۹ ۰/۰۹۴	۵۰ ۲۵۰	۰/۰۳ ۰/۱۴	۸۰ ۳۶۵	سالیانه حداکثر ۲۴ ساعته	دی اکسید گوگرد (SO ₂)
۰/۰۲۱	۴۰	۰/۰۳۱	۶۰	۰/۰۵	۱۰۰	سالیانه	دی اکسید نیترژن (NO ₂)
-	۱۰ ۲۵	-	۴۰ ۹۰	-	۱۵۰	سالیانه حداکثر ۲۴ ساعته	* ذرات معلق (PM10)
-	۱۰ ۲۵	-	۱۲ ۳۰	-		سالیانه حداکثر ۲۴ ساعته	* ذرات معلق (PM2.5)
۰/۰۵	۱۰۰	۰/۰۷۱	۱۴۰	- ۰/۰۸	- ۱۶۰	حداکثر ۸ ساعته حداکثر ۱ ساعته	** ازن (O ₃)
	۰/۵		۰/۵	-	-	سالیانه	** سرب (Lead)
	۵		۵	-	-	سالیانه	** بنزن
	۱ (ng/m ³)		۱ (ng/m ³)	-	-	سالیانه	** بنزو آلفاپیرن

تبصره ۱- در سال ۱۳۸۸ معیار سنجش، پارامتر ذرات معلق به میزان ۱۵۰ میکروگرم بر متر مکعب مورد عمل بوده و تفکیکی بر روی قطر ذرات در این معیار لحاظ نگردیده است و از سال ۱۳۹۰ این پارامترها اضافه شده است.
تبصره ۲- در سال ۱۳۸۸ مقادیر مجاز برای این پارامتر در نظر گرفته نشده است.

۲- حداکثر تعداد مجاز تکرار شونددگی هر آلاینده در یک سال به شرح زیر تعیین می شود:

جدول شماره (۳-۸) حداکثر تعداد مجاز تکرار شونددگی هر آلاینده در یک سال

ردیف	آلاینده	میانگین سنجش	انتشار کیفیت هوا	حداکثر مجاز برای تکرار در یک سال
۱	دی اکسید گوگرد	۱۰ دقیقه‌ای	۵۰۰ $\mu\text{g}/\text{m}^3$	۲۴ بار
۲	دی اکسید گوگرد	۲۴ ساعته	۵۰ $\mu\text{g}/\text{m}^3$	۳ بار
۳	دی اکسید نیتروژن	۱ ساعته	۲۰ $\mu\text{g}/\text{m}^3$	۱۸ بار
۴	دی اکسید نیتروژن	۱ ساعته	۴۰ $\mu\text{g}/\text{m}^3$	-
۵	ذرات معلق PM10	۲۴ ساعته	۵۰ $\mu\text{g}/\text{m}^3$	۷ بار
۶	ذرات معلق PM10	۱ ساعته	۲۰ $\mu\text{g}/\text{m}^3$	-
۷	ازن	۸ ساعته	۱۰۰ $\mu\text{g}/\text{m}^3$	۲۰ بار
۸	منواکسید کربن	۸ ساعته	۱۰ $\mu\text{g}/\text{m}^3$	-
۹	بنزن	۱ ساعته	۵ $\mu\text{g}/\text{m}^3$	-
۱۰	بنزو آلفا پیرن	۱ ساعته	۱ g/m^3	-

۳-۱۱- استاندارد حد مجاز آلاینده‌گی انواع خودروی بنزینی، گازوئیلی و دوگانه سوز ساخت داخل و وارداتی و موتورسیکلتها

(موضوع تصویب نامه شماره ۲۰۴۵۷۴/ت/۴۳۴۸۱ هـ مورخ ۱۳۸۹/۹/۱۴ هیئت وزیران)

هیئت وزیران در جلسه مورخ ۱۳۸۹/۸/۳۰ بنا به پیشنهاد مشترک شماره ۳۹۷۶۰-۱ مورخ ۱۳۸۸/۷/۲ سازمان حفاظت محیط زیست و وزارتخانه‌های نفت و صنایع و معادن و به استناد ماده (۱۱) قانون نحوه جلوگیری از آلودگی هوا- مصوبه ۱۳۷۴ - تصویب نمود:

۱- جدول زمانی استاندارد حد مجاز آلاینده‌گی انواع خودروی بنزینی، گازوئیلی و دوگانه سوز ساخت داخل و وارداتی و موتورسیکلتها به شرح زیر تعیین می شود.

جدول ۳-۹- استاندارد حد مجاز آلاینده‌گی انواع خودروی بنزینی، گازوئیلی و دوگانه سوز

نوع خودرو					دوره زمانی
۱۳۹۳	۱۳۹۲	۱۳۹۱	۱۳۹۰	۱۳۸۹	
بورو ۴			بورو ۲		خوروهای سبک و سنگین و نیمه سنگین
بورو ۲					موتورسیکلت‌های چهارزمانه

۲- از ابتدای سال ۱۳۹۱ رعایت استاندارد آلاینده‌گی روز اتحادیه اروپا با تأیید سازمان حفاظت محیط زیست برای کلیه خودروهای تولید داخل و وارداتی (سبک، سنگین و نیمه سنگین) الزامی است. خودروهای سبک وارداتی دو سال زودتر از دوره زمانی جدول فوق با استانداردهای تعیین شده انطباق یابند.

۳- واردات ماشین آلات راهسازی و معدنی تا پایان سال ۱۳۹۰ براساس استاندارد آلاینده‌گی یورو (۲) و همچنین خودروهای سنگین و نیمه سنگین براساس استاندارد آلاینده‌گی یورو (۳) پس از تأیید سازمان حفاظت محیط زیست صورت می‌گیرد و از ابتدای سال ۱۳۹۱ رعایت استاندارد آلاینده‌گی یورو (۴) الزامی است.

۴- وزارت نفت موظف است سوخت منطبق با استانداردهای یاد شده را حداقل شش ماه قبل از زمان مقرر در بند (۱) تأمین و به میزان کافی در جایگاه‌های کل کشور توزیع کند. معاون برنامه ریزی و نظارت راهبردی رئیس جمهور نسبت به پیش بینی منابع مالی و اقتصادی لازم برای تأمین سوخت مناسب با استانداردهای یاد شده و براساس برنامه ریزی زمان بندی مورد اشاره اقدام نمایند.

۵- شرکت های تولید کننده خودرو و موتورسیکلت موظفند از ابتدای سال ۱۳۹۰ نسبت به تهیه مقدمات و تدابیر لازم برای ارتقاء سطح استاندارد آلاینده‌گی یورو (۴) اقدام و گزارش مربوط را هر سه ماه به سازمان حفاظت محیط زیست ارائه نمایند.

۳-۱۲- حد مجاز آلاینده های خروجی از اگزوز خودروها و موتورسیکلت ها

(موضوع تصویب نامه شماره ۴۲۹۲۲/۱۴۶۳۹۲ مورخ ۱۳۸۹/۶/۳۱ شورای عالی حفاظت محیط زیست)

شورای عالی حفاظت محیط زیست در جلسه مورخ ۱۳۸۹/۳/۲ کمیسیون امور زیربنایی، صنعت و محیط زیست، بنا به پیشنهاد شماره ۱۶-۱۸۰ مورخ ۱۳۸۸/۳/۱۹ سازمان حفاظت محیط زیست و به استناد ماده (۴) قانون نحوه جلوگیری از آلودگی هوا- مصوب ۱۳۷۴- تصویب نمود:

۱- حد مجاز آلاینده های خروجی از اگزوز خودروها و موتورسیکلت ها به شرح جدول زیر تعیین می شود:

جدول ۳-۱۰- حد مجاز آلاینده های خروجی از اگزوز خودروها و موتورسیکلت ها

نوع خودرو	مونواکسید کربن (درصد حجمی)	هیدرو کربنهای نسوخته (PPM*)
خودروهای بنزینی کاربراتوری	۴	۴۰۰
خودروهای بنزینی انژکتوری	۲/۵	۲۵۰
موتورسیکلت‌های چهار زمانه **	۶	۶۰۰
خودروهای دیزلی سنگین و نیمه سنگین	میزان رویت دود مرئی (کدری) ۲/۸ درصد	

* یک ده هزارم درصد معادل یک در میلیون

۲- از ابتدای سال ۱۳۹۰ حد مجاز آلاینده های خروجی به ترتیب به (۴/۵) درصد حجمی برای مونواکسید کربن (۴۵۰PPM) برای هیدروکربنهای نسوخته تغییر می یابد.

۳- کلیه خودروهای سواری بنزین سوز کاربراتوری تولید شده تا پایان سال ۱۳۸۲، از نیمه دوم سال ۱۳۸۹ ملزم به رعایت استاندارد فوق می باشند.

۱۳-۳- از مصوبه شماره ۹۲۳۰۸/ت/۴۰۵۸۷ ک مورخ ۱۳۸۷/۶/۷ ستاد مدیریت حمل و نقل و سوخت (بند های مرتبط با حفاظت محیط زیست)

وزیران عضو ستاد مدیریت حمل و نقل و سوخت به استناد اصل یکصد و سی و هشتم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران و با رعایت تصویب نامه شماره ۱۳۹۳۴/ت/۳۹۶۱۴ ه مورخ ۱۳۸۷/۲/۴ تصویب نمودند:

۳- شماره گذاری وسایل نقلیه تولید داخل و وارداتی با رعایت شرایط زیر امکان پذیر می باشد:

الف- نصب برجسب انرژی و درج رتبه انرژی در سند (با حروف فارسی) برای خودروهای بنزینی و موتورسیکلتها از تاریخ ۱۳۸۷/۱۰/۱ و برای سایر وسایل نقلیه از تاریخ ۱۳۸۸/۲/۱.

ب- برای کاربری تاکسی: دوگانه سوز بودن از ابتدای سال ۱۳۸۷ و پایه گاز سوز بودن از تاریخ ۱۳۸۸/۲/۱ در شهرهای دارای جایگاه عرضه گاز طبیعی (بنا به اعلام وزارت نفت)

ج- مجهز بودن به ترمز ضد قفل از تاریخ ۱۳۸۸/۲/۱ برای کلیه خودروها و وسایل نقلیه باری و مسافری (به جز موتورسیکلت)

۴- وسایل نقلیه در صورت عدم امکان دریافت گواهی معاینه فنی یا سن بالاتر از مقادیر جدول زیر فرسوده محسوب می شوند

سایر وسایل نقلیه باری و مسافری	موتور سیکلت	وانت	کامیون و کشنده	اتوبوس		مینی بوس و میدی بوس	تاکسی (سواری ون)	سواری دولتی	سواری شخصی	وسيله نقلیه
				برون شهری	درون شهری					
۲۵	۱۰	۱۵	۲۵	۱۵	۱۰	۱۵	۱۰	۱۵	۲۵	سن فرسودگی به سال

تبصره- در صورت تغییر کاربری خودروهای سواری، سن فرسودگی با توجه به جدول فوق معادل سازی خواهد شد.

۶- نیروی انتظامی موظف است از تردد وسایل نقلیه با سن بیش از میزان مندرج در جدول زیر (بر حسب سال) پس از تاریخ های مذکور در این جدول جلوگیری بعمل آورد:

تاریخ منع تردد				نوع وسیله نقلیه
۱۳۹۰/۱۱/۱	۱۳۸۹/۱۱/۱	۱۳۸۸/۱۱/۱	۱۳۸۸/۲/۱	
۲۵	۳۰	۳۵	۴۰	سواری شخصی
۲۰	۲۵	۳۰	۴۰	وانت
		۱۰	۱۳	تاکسی
۱۵	۲۵	۳۰	۳۵	مینی بوس
		۱۵	۳۵	میدی بوس
۱۰	۱۵	۲۰	۳۵	اتوبوس شهری
۱۵	۲۰	۲۵	۳۵	اتوبوس برون شهری
۲۵	۲۸	۳۳	۳۵	کامیون و کشنده
۱۰	۱۵		۲۰	موتورسیکلت

تبصره- خودروهای کلکسیونی مشمول این بند نمی باشند. تشخیص خودروهای کلکسیونی به عهده نیروی انتظامی می باشد.

۲۲- وزارت کشور موظف است با هماهنگی وزارت نفت و سازمان حفاظت محیط زیست، دستورالعمل اخذ عوارض سالیانه و جریمه از وسایل نقلیه بر مبنای میزان مصرف سوخت و آلایندگی با رویکرد برقراری توازن بین منابع و مصارف مالی شهرداری ها را از تاریخ ۱۳۸۷/۷/۱ جهت تصویب به ستاد مدیریت حمل و نقل سوخت ارائه نماید.

۳-۱۴- آیین نامه آمادگی و مقابله با آثار زیان بار پدیده گرد و غبار (ریزگرد) در کشور

(موضوع تصویب نامه شماره ۹۳۱۰۶/ت/۴۰۴۱۹ هـ مورخ ۱۳۸۸/۵/۶ هیئت وزیران و تصویب نامه اصلاحیه شماره ۳۱۶۲۵/ت/۴۶۶۱۰ هـ مورخ ۱۳۹۱/۲/۲۰ هیئت وزیران)

وزارت جهاد کشاورزی، وزارت نیرو، وزارت نفت، وزارت راه و ترابری، وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، وزارت امور خارجه، وزارت کشور، وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح، معاونت برنامه ریزی و نظارت راهبردی رییس جمهور، سازمان حفاظت محیط زیست

هیئت وزیران در جلسه مورخ ۱۳۸۸/۴/۲۱ بنا به پیشنهاد سازمان حفاظت محیط زیست و به استناد اصل یکصد و بیست و هشتم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران «آیین نامه آمادگی و مقابله با آثار زیان بار پدیده گرد و غبار (ریزگرد) در کشور» را به شرح زیر تصویب نمود:

«آیین نامه آمادگی و مقابله با آثار زیان بار پدیده گرد و غبار (ریزگرد) در کشور»

فصل اول - کلیات

ماده ۱- به منظور ایجاد آمادگی ملی، مدیریت و مقابله با آثار زیان بار پدیده گرد و غبار در کشور و ایجاد زمینه همکاریهای منطقه‌ای، کار گروهی با مسئولیت معاون اول رییس جمهور و عضویت رؤسای سازمانهای حفاظت محیط زیست، مدیریت بحران کشور، هواشناسی کشور و جنگلها، مراتع و آبخیزداری کشور و معاونین وزارتهای نیرو، نفت، بهداشت، درمان و آموزش پزشکی (معاون سلامت)، کشور (معاون امرای)، امور خارجه (معاون امور بین الملل)، معاونت برنامه ریزی و نظارت راهبردی رییس جمهور و سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران تشکیل می شود و در اولین جلسه، آیین نامه داخلی خود را تصویب می نماید.

ماده ۲- تصمیم گیری در خصوص امور اجرایی موضوعهای یادشده به کلیه اعضای کار گروه به عنوان نمایندگان ویژه رییس جمهور و اختیارات هیئت وزیران در قوانین و مقررات مربوط، به وزیران دستگاههای عضو کار گروه تفویض می شود. همچنین اختیار اصلاح این تصویب نامه به وزیران عضو کار گروه تفویض می شود. تصمیمات و مصوبات اکثریت اعضا یا وزیران عضو کار گروه (حسب مورد) در حکم تصمیمات رییس جمهور و هیئت وزیران می باشد و با رعایت ماده (۱۹) آیین نامه داخلی دولت قابل ابلاغ است.

فصل دوم - برنامه ها

الف - برنامه های کوتاه مدت

ماده ۴- در راستای تعیین کم و کیف پدیده گرد و غبار در استانهای جنوب و غرب کشور و شناسایی کانونهای شکل گیری اولیه آنها و به منظور پیش بینی و اطلاع رسانی وقوع این پدیده، سازمانهای حفاظت محیط زیست و هواشناسی کشور مکلفند با همکاری سازمان جنگلها، مراتع و آبخیزداری کشور ظرف سه ماه طرح توسعه و تجهیز ایستگاههای پایش وضعیت جوی، سیستمهای پیش آگاهی و کنترل هوای منطقه را به صورت مشترک تهیه و برای تصویب به کار گروه ارائه نمایند.

ماده ۵- وزارت جهاد کشاورزی موظف است با هماهنگی سازمان هواشناسی کشور و استانداردهای مربوط مطابق زمان بندی هایی که کار گروه تعیین می نماید، نسبت به مالچ پاشی و سایر اقدامات مناسب در مناطق با پتانسیل فرسایش بادی بالا بر اساس نتایج طرح شناسایی کانونهای بحرانی بیابانز اقدام نماید.

تبصره - وزارت نفت مکلف است ضمن تامین و تحویل رایگان مالچ مورد نیاز اجرای این ماده، برنامه ریزی لازم برای تولید و نگهداری این ماده در پالایشگاه منطقه را به عمل آورد. اعتبار مورد نیاز از محل اعتبارات مصوب مربوط با پیشنهاد معاونت برنامه ریزی و نظارت راهبردی رییس جمهور تامین خواهد شد.

ماده ۶- استانداردهای مناطق تحت تأثیر به ویژه منطقه جنوب و غرب کشور موظفند در راستای اطلاع رسانی و آموزش همگانی برای کسب آمادگی مواجهه با پدیده گرد و غبار، برنامه های آموزشی لازم را با همکاری ادارات هواشناسی، آموزش و پرورش، حفاظت محیط زیست، سازمان آب منطقه ای، دانشگاههای علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی تهیه و با همکاری موثر صدا و سیما استان مربوط اجرا نمایند.

ماده ۷- سازمان جنگلها، مراتع و آبخیزداری کشور جهت احداث فضای سبز مشجر در کانونهای بحران، طرح لازم را تهیه و با همکاری سازمان بسیج سازندگی نیروی مقاومت بسیج با توجه به مواد (۱) و (۲) قانون اصلاح اختیارات سازمان بسیج سازندگی نیروی مقاومت بسیج از محل اعتبارات مصوب مربوط و نیز اعتباراتی که از محل ماده (۱۰) قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت با پیشنهاد وزارت کشور تصویب می‌شود اجرا نماید.

ماده ۸- کارگروه وزیران موضوع ماده (۲) با پیشنهاد وزارت کشور (سازمان مدیریت بحران کشور) اعتبار مورد نیاز برای مقابله با پدیده گرد و غبار را از محل اعتبارات ماده (۱۰) قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت در اختیار وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی (دانشگاههای علوم پزشکی و خدمات بهداشتی - درمانی استانهای جنوب و غرب کشور شامل استانهای بوشهر، خوزستان، هرمزگان، ایلام و کرمانشاه) قرار خواهد داد تا مراکز درمانی مربوط حداکثر تا پایان سال ۱۳۸۸ در موارد زیر هزینه نموده و گزارش عملکرد خود را از طریق وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی هر سه ماه یکبار به کارگروه ارائه نمایند.

الف - توسعه و تجهیز مراکز بهداشتی درمانی تحت پوشش به‌وسایل مراقبتهای پزشکی لازم جهت پیشگیری و درمان افراد آسیب‌دیده در مناطق تحت تأثیر پدیده گرد و غبار.
ب - توسعه و تجهیز مراکز اورژانس در مناطق بحرانی گرد و غبار.

ماده ۹- وزارت نیرو موظف است حقایق تالابهای جنوب و غرب کشور که توسط کارگروه مشترک سازمان حفاظت محیط‌زیست و وزارت یادشده تعیین شده است را حفظ و همکاری لازم جهت حفاظت و احیای تالابهای یادشده را به‌عمل آورد و نتایج آن را به‌طور منظم به کارگروه ارائه نماید.

ب - برنامه‌های میان‌مدت

ماده ۱۰- شهرداریهای شهرهای واقع در استانهای جنوب و غرب کشور، موظفند برای اجرای طرح کمربند فضای سبز شهرهای مربوط ضمن رعایت ضوابط طرح جامع، نظر سازمان حفاظت محیط‌زیست و سازمان جنگلها، مراتع و آبخیزداری کشور را از جهت اولویت مکانی و نوع کاشت رعایت نمایند.

تبصره - حق استفاده از اراضی ملی و دولتی و منابع طبیعی واقع در کمربند سبز مزبور (به استثنای مناطق (۴) گانه موضوع ماده (۳) قانون حفاظت و بهسازی محیط‌زیست و اراضی موضوع ماده (۲) آیین‌نامه اجرایی لایحه قانونی اصلاح لایحه قانونی واگذاری و احیاء اراضی در حکومت جمهوری اسلامی ایران - مصوب ۱۳۵۹ - شورای انقلاب) با توجه به تبصره (۵) ماده (۶۹) قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت به شهرداریهای مجری کمربند سبز موضوع این ماده براساس نقشه‌ای که به تایید کمیسیون مستندسازی و تعیین بهره‌بردار اموال غیرمنقول دستگاههای اجرایی می‌رسد واگذار می‌شود.

ماده ۱۱- وزارت نیرو موظف است به منظور کاهش صدمات وارده بر تاسیسات تصفیه آب شرب شهری ناشی از پدیده گرد و غبار در منطقه، کمربند سبز با اشکوب‌بندی مناسب با اهداف بادشکن را پیرامون تاسیسات مربوط احداث نماید.

ماده ۱۲- سازمان جنگلها، مراتع و آبخیزداری کشور موظف است در راستای برنامه اقدام ملی مقابله با بیابان‌زایی و کاهش اثرات خشکسالی در کشور با همکاری وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح و سازمان هواشناسی کشور و سازمان بسیج سازندگی نیروی مقاومت بسیج ظرف پنج سال، سالانه نسبت به احداث حداقل (۶۰۰) کیلومتر مربع

- نهایکاری به صورت اشکوب‌بندی شده و با استفاده از گونه‌های بومی سازگار به کم‌آبی را با اولویت مناطق آسیب‌پذیر از نظر زیست‌محیطی به شرح زیر در جنوب و غرب کشور به‌مورد اجرا گذارد:
- ۱- کمربند فضای سبز کلیه فرودگاههای منطقه با رعایت حریم فرودگاهها.
  - ۲- حریم ایمنی (۱۵۰) متری راه‌آهن و جاده‌های بین شهری.
  - ۳- حوضه‌های آبخیز سدهای مورد بهره‌برداری.
  - ۴- کمربند سبز در نوار مرزی جنوب‌غربی.
  - ۵- کانونهای بحرانی فرسایش بادی.
  - ۶- کمربند سبز اطراف شهرهای متاثر از پدیده گرد و غبار.

تبصره - استانداران موظفند پروژه‌های استانی موضوع این ماده را به عنوان پروژه‌های اولویت‌دار در کمیته برنامه‌ریزی استان جهت تصمیم‌گیری برای تامین اعتبار از محل اعتبارات طرح‌های استانی مطرح نمایند. تامین اعتبار برای پروژه‌های ملی با رعایت قوانین مربوط و به ترتیب مقرر در ماده (۱۷) این آیین‌نامه در لوایح بودجه سالانه برای سیر مراحل تصویب منظور خواهد شد.

ماده ۱۳ - معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی رییس جمهور موظف است یک ردیف بودجه‌ای مستقل را در لوایح بودجه کل کشور به منظور مطالعات مرتبط با گرد و غبار در کشور و منطقه توسط پژوهشکده اقلیم‌شناسی با هماهنگی سازمان حفاظت محیط زیست پیشنهاد نماید.

ج - برنامه‌های بلندمدت

ماده ۱۴ - وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات مکلف است، نسبت به تکمیل زیرساختهای مخابراتی جهت توسعه و ارتقای شبکه‌های پایه زیست محیطی آلودگی هوا اقدام نماید.

ماده ۱۵ - سازمان‌های حفاظت محیط زیست و هواشناسی مکلفند ضمن توسعه و ارتقای تجهیزات ایستگاههای سنجش آلودگی هوا، اقدامات لازم از جمله استفاده از فناوریهای نوین در خصوص به روز رسانی استانداردهای کمی و کیفی پدیده گرد و غبار را با رعایت قوانین و مقررات مربوطه به عمل آورد.

ماده ۱۶ - وزارت جهاد کشاورزی مکلف است به منظور حفاظت از منابع خاک در معرض فرسایش بادی، طرح جامع مدیریت و احیاء مراتع استانهای جنوب و غرب کشور را ظرف یک سال تهیه و جهت اجرا و تامین بودجه لازم در برنامه پنجم توسعه به دولت ارائه نماید.

ماده ۱۷ - وزارت جهاد کشاورزی مکلف است طرح جامع مقابله با شنهای روان و فرسایش بادی در پهنه جنوب و غرب کشور را با همکاری سازمان حفاظت محیط زیست و با اولویت روشهای بیولوژیکی تهیه و در طول برنامه پنجم توسعه اجرا نماید.

ماده ۱۸ - وزارت راه و ترابری مکلف است برنامه توسعه و تجهیز فرودگاههای جنوب و جنوب غرب کشور به تجهیزات و تاسیسات ناوبری و هواشناسی پیشرفته را جهت هدایت هر چه بهتر پروازهای مربوط در شرایط وقوع بحران گرد و غبار تهیه و اجرا نماید.

ماده ۱۹- به منظور انجام بررسیهای ابعاد برون مرزی این پدیده، و ایجاد زمینه همکاری منطقه‌ای تیم کارشناسی به انتخاب کارگروه موضوع ماده (۱) تعیین تا با انجام اقدامات لازم توسط وزارت امور خارجه به کشورهای منطقه اعزام شوند و راهکارهای لازم را برای تصمیم‌گیری به کارگروه ارائه نمایند.

ماده ۲۰- سازمان جنگلها، مراتع و آبخیزداری کشور به عنوان مرجع ملی کنوانسیون مقابله با بیابان‌زایی در کشور مکلف است با همکاری سازمانهای حفاظت محیط‌زیست و هواشناسی کشور و وزارتخانه‌های نیرو و امور خارجه ظرف سه ماه، پیش‌نویس طرح همکاری چند جانبه کشورهای منطقه را با هدف پیشگیری و کنترل پدیده گرد و غبار منطقه تهیه و به تأیید کارگروه موضوع ماده (۱) برساند.

ماده ۲۱- دستگاههای اجرایی عضو کارگروه می‌توانند بخشی از هزینه‌های اجرای طرحهای مشترک مقابله با پدیده گرد و غبار در کشورهای منطقه را پس از تصویب کارگروه با رعایت قوانین و مقررات مربوط از محل اعتبارات مصوب ملی و استانی خود تامین و هزینه نمایند.

ماده ۲۲- وزارت امور خارجه مکلف است، تمهیدات لازم برای جلب استفاده از تجربیات علمی، فنی و اعتبارات سازمان‌های منطقه‌ای و بین‌المللی به منظور تحقق اهداف این آیین‌نامه را به عمل آورد.

ماده ۲۳- سازمان حفاظت محیط‌زیست مکلف است گزارش اجرای این آیین‌نامه را هر شش ماه یکبار به دفتر هیئت دولت ارائه نماید.

ماده ۲۴- دستگاههای اجرایی مربوط موظفند با همکاری معاونت برنامه ریزی و نظارت راهبردی رییس‌جمهور اعتبارات لازم برای تحقق برنامه‌های موضوع این آیین‌نامه در حوزه خود را در لایحه بودجه سنواتی پیش‌بینی نمایند.

۳-۱۵- ممنوعیت استفاده از آزیست

(موضوع تصویب‌نامه شماره ۴۴۶۵۷/۱۶۶۴۸۹ مورخ ۱۳۹۰/۸/۲۲ شورای عالی حفاظت محیط‌زیست)

وزارت صنعت، معدن و تجارت - وزارت امور اقتصادی و دارایی،

سازمان حفاظت محیط‌زیست

شورای عالی حفاظت محیط‌زیست در جلسه مورخ ۱۳۹۰/۷/۱۷ کمیسیون امور زیربنایی، صنعت و محیط‌زیست بنا به پیشنهاد شماره ۶۰/۴۳۸۹۴ مورخ ۱۳۹۰/۲/۱۴ وزارت صنعت، معدن و تجارت و به استناد ماده (۱۹) قانون حفاظت و بهسازی محیط‌زیست - مصوب ۱۳۵۳ - تصویب نمود:

۱- به کارگیری هرگونه آزیست در فرآیند تولید محصولات کارخانجات و کارگاههای تولیدی از جمله انواع قطعات خودرو و مصالح ساختمانی ممنوع است.

۲- سازمان حفاظت محیط‌زیست موظف است ضمن بازرسی مستمر از کارخانجات و کارگاههای تولیدی با اولویت واحدهای تولیدی قطعات خودرو بویژه لنت ترمز و صفحه کلاچ نسبت به جلوگیری از ادامه فعالیت و تعطیلی واحدهای تولیدی متخلف با رعایت قوانین و مقررات مربوط اقدام نماید.

۳- وزارت صنعت، معدن و تجارت موظف است از ثبت سفارش برای واردات هرگونه آزیست خودداری نماید.

۴- وزارت صنعت، معدن و تجارت موظف است نسبت به تعیین و تامین جایگزین دارای توجیه فنی، اقتصادی و زیست‌محیطی آزیست مورد استفاده در انواع تولیدات حداکثر تا پایان شهریور ماه ۱۳۹۱ اقدام نماید.

تبصره- تولید کنندگان محصولات حاوی آزیست تا تعیین جایگزین موضوع این بند می توانند از جایگزینهای مورد تایید سازمان حفاظت محیط زیست استفاده نمایند.

۵- تولید کنندگان لوله های فشاری آب و فاضلاب تا پایان شهریور ماه ۱۳۹۱ می توانند صرفاً از آزیست سفید خالص (نوع کریزوتایل فاقد ترمولیت) و با رعایت کلیه اصول و مقررات ایمنی مورد نظر وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی فقط برای تولید لوله های یاد شده استفاده نمایند. واردات آزیست مورد نیاز مشمولین این بند پس از طی مراحل زیر و سایر قوانین و مقررات مربوط مجاز است:

الف- ارایه اسناد اطلاعات زیر به سازمان حفاظت محیط زیست حداقل یک هفته قبل از پایان هر ماه.

۱- میزان لوله تولید شده در ماه گذشته و میزان تولید هدف گذاری شده برای ماه آتی.

۲- میزان موجودی آزیست و میزان آزیست مورد نیاز مازاد بر آن با توجه به تولید هدف گذاری شده در بند (۱)

ب- اخذ مجوز سازمان حفاظت محیط زیست متضمن میزان آزیست مورد نیاز بر اساس نتیجه بررسی آن سازمان در خصوص صحت اطلاعات ارایه شده در بند (۱).

تبصره ۱۵- سازمان حفاظت محیط زیست موظف است حداکثر تا پایان هر ماه نسبت به صدور مجوز موضوع بند (ب) در خصوص درخواستهای ارایه شده در مهلت مقرر و پس از اخذ ضمانتهای مالی لازم به منظور اطمینان از مصرف تمامی آزیست ترخیص شده صرفاً برای تولید لوله های فشاری آب و فاضلاب اقدام نماید. ضمانت مالی یاد شده در پایان هر ماه پس از اخذ تاییدیه سازمان حفاظت محیط زیست به متقاضی برگشت داده می شود یا به درخواست وی برای تامین ضمانت مالی لازم برای ماه بعد در اختیار سازمان حفاظت محیط زیست باقی می ماند.

تبصره ۲- ثبت سفارش واردات آزیست موضوع این بند به معنی اجازه ورود آن به کشور نبوده و ترخیص آن تابع شرایط مشخص شده می باشد.

تبصره ۳- مهلت مقرر در این بند غیر قابل تمدید بوده و تولید کنندگان لوله های فشاری آب و فاضلاب نیز تا پایان مهلت یاد شده مشمول مقررات این تصویب نامه می باشند.

۶- سازمان حفاظت محیط زیست موظف است بر اجرای این تصویب نامه نظارت نموده و هر سه ماه یکبار گزارش نتایج اقدامات و پیشرفت های حاصل در نتیجه اعمال تصویب نامه و مشکلات اجرایی و موارد قصور را به شورای عالی حفاظت محیط زیست ارائه نماید.

۷- این تصویب نامه جایگزین بند (۲) تصویب نامه شماره ۲۳۹ مورخ ۱۳۷۸/۶/۳ شورای عالی حفاظت محیط زیست می شود.

۳-۱۶- برنامه کاهش آلودگی هوادر ۸ شهر بزرگ کشور

(موضوع تصویب نامه شماره ۲۱۲۳۲۶/ت ۴۶۳۲۰/ه مورخ ۱۳۹۰/۱۲/۱۶ هیئت وزیران)

وزارت کشور- وزارت صنعت، معدن و تجارت، وزارت راه و شهرسازی- وزارت نفت- وزارت نیرو- وزارت جهاد کشاورزی- وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی - سازمان حفاظت محیط زیست - سازمان صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران

هیئت وزیران در جلسه مورخ ۱۳۹۰/۱۰/۴ بنا به پیشنهاد شماره ۳۱۷-۱ مورخ ۱۳۹۰/۱۱/۱۴ سازمان حفاظت محیط زیست و به استناد اصل یکصد و سی و هشتم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران «برنامه کاهش آلودگی هوا در ۸ شهر بزرگ کشور» را به شرح زیر تصویب نمود:

«برنامه کاهش آلودگی هوا در ۸ شهر بزرگ کشور»

به منظور کاهش آلودگی هوا در شهرهای تهران، اهواز، اراک، تبریز، مشهد، شیراز، کرج، اصفهان، دستگاههای ذیربط موظفند نسبت به اجرا و رعایت احکام این برنامه در محدوده و حریم شهرهای یاد شده اقدام نمایند.

۱- نیروی انتظامی موظف است از ابتدای تیر ماه سال ۱۳۹۱ از تردد وسایل نقلیه با سن بیش از میزان مندرج در جدول زیر (بر حسب سال) جلوگیری بعمل آورد:

نوع وسیله نقلیه	سن وسیله نقلیه
سواری شخصی	۲۰
وانت	۱۵
تاکسی	۱۰
مینی بوس	۱۰
میدی بوس	۱۲
اتوبوس شهری	۸
اتوبوس برون شهری	۱۲
کامیون و کشنده	۲۰
موتورسیکلت	۸

تبصره ۱- خودروهای تاریخی (کلاسیک) موضوع تصویب نامه شماره ۴۴۳۹۸/۲۷۰۰۱ مورخ ۱۳۹۰/۲/۸ هیئت وزیران از شمول این بند مستثنی می باشند.

۲- آزمون صحت کاتالیست کانور تور و کربن کنیستر در معاینات فنی خودروها به منظور صدور برگه و برچسب معاینه فنی از ابتدای سال ۱۳۹۱ اجباری است.

تبصره ۱۰- وزارت صنعت، معدن و تجارت مکلف است از ابتدای سال ۱۳۹۱ کاتالیست کانور تور و کربن کنیستر مورد نیاز در مراکز خدمات بعد از فروش جهت تعویض را تامین نماید.

تبصره ۲- سازمان حفاظت محیط زیست موظف است ضمن نظارت مستقیم بر اجرای این بند، اقدامات لازم را برای برخورد قانونی با رانندگان و تعمیرگاههایی که نسبت به حذف یا از کار انداختن کاتالیست کانور تور و کربن کنیستر اقدام می کنند، انجام دهد.

۳- سهم حمل و نقل عمومی در شهرهای موضوع این تصویب نامه تا پایان برنامه پنج ساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران، باید حافل سالی پنج درصد (۰.۵٪) نسبت به سال قبل از آن افزایش یابد مسئولیت اجرای این بند بر عهد وزارت کشور با همکاری شهرداری ها می باشد.

۴- وزارت کشور (سازمان شهرداری ها و دهیاری ها) مکلف است با مشارکت و همکاری شهرداری ها برنامه اجرای ماده (۳۳) قانون اصلاح الگوی مصرف انرژی - مصوب ۱۳۸۹- در مورد ساماندهی معابر و تسهیل عبور و مرور عابران پیاده و دوچرخه سواران را تنظیم و پیگیری لازم برای تحقق آن را بعمل آورد.

۵- شهرداری ها مکلفند در اجرای ماده (۳) قانون نحوه رسیدگی به تخلفات و اخذ جرایم رانندگی - مصوب ۱۳۵۰- نسبت به نصب دوربین های نظارت تصویری دیجیتالی جهت کنترل کامل مبادی ورودی طرح ترافیک و همچنین نصب تابلو الکترونیکی مسیر یاب شهری و وضعیت ترافیکی در معابر اصلی حداکثر ظرف شش ماه از تاریخ ابلاغ این مصوبه اقدام نمایند.

۶- شماره گذاری خودروهای وارداتی و تولید داخلی به استثنای خودروهای دوگانه سوز تولید داخلی از ابتدای سال ۱۳۹۲ و خودروهای دوگانه سوز تولید داخلی از ابتدای سال ۱۳۹۳ صرفاً در صورت کسب استاندارد جهانی (EURO IV) مجاز خواهد بود و نیروی انتظامی مکلف است از شماره گذاری خودروهای با استاندارد پایین تر از استاندارد یاد شده خودداری نماید.

تبصره ۱- وزارت صنعت، معدن و تجارت موظف است از ابتدای سال خودروهای تولید داخل را به تدریج بر اساس برنامه ارائه شده از سوی سازمان حفاظت محیط زیست که با مشارکت آن وزارت تهیه و ارائه می شود، منطبق با استاندارد جهانی (EURO IV) به بازار عرضه نماید.

تبصره ۲- استاندارد موضوع این بند از ابتدای سال ۱۳۹۴ برای تمام خودروها به (EURO IV) ارتقاء می یابد.

تبصره ۳- تولید و واردات موتورسیکلت از تاریخ ۱۳۹۰/۷/۱ منطبق با استاندارد (EURO III) خواهد بود.

۷- سوخت مورد نیاز خودروهای سبک و سنگین از تاریخ ۱۳۹۱/۱/۱ منطبق با استاندارد جهانی (EURO IV) و از تاریخ ۱۳۹۲/۱/۱ منطبق با استاندارد جهانی (EURO V) عرضه می شود. مسئولیت اجرای این بند بر عهده وزارت نفت می باشد.

تبصره - وزارت نفت سوخت استاندارد موضوع این بند در خصوص خودروهای دیزلی را همراه با ماده (Addblue) تامین نماید.

۸- به منظور کاهش مسافت سفر و زمان انتظار خودروها برای سوختگیری، وزارتخانه های نفت و کشور مکلفند با همکاری شهرداری ها تسهیلات لازم جهت تبدیل جایگاههای تک منظوره به دو منظوره سوخت (بنزین-گاز) با فضای مناسب و قابلیت عرضه همزمان بنزین و گاز مطابق با سبد سوخت کشور و نیز استقرار جایگاههای سوخت کوچک و سیار در مکانهای مناسب را در طول برنامه پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران فراهم نمایند.

تبصره - وزارت نفت مکلف است تجهیزات جایگاههای CNG ظرفیت متوسط و با قابلیت نصب در فضاهای کوچک را با رعایت اصول ایمنی و استانداردهای لازم فراهم آورد.

۹- وزارت نفت مکلف است از ابتدای سال ۱۳۹۱ اقدامات مورد نیاز جهت جلوگیری از انتشار بخار بنزین در مراحل مختلف نگهداری، توزیع و نیز جایگاههای سوخت و نازل سوختگیری خودروها را اجرا نماید.

۱۰- سهم خودروهای کم مصرف و موتورسیکلت های برقی در هر دو سبد خودروهای تولید داخلی و وارداتی تا پایان برنامه پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران باید سالانه حداقل (۰.۳٪) نسبت به سال قبل افزایش یابد. مسئولیت اجرای این بند بر عهده وزارت صنعت، معدن و تجارت می باشد.

۱۱- به منظور جایگزین انرژی های فسیلی با انرژی های نو و تجدید پذیر در کلیه اماکن شهری، وزارت کشور (سازمان شهرداری ها و دهیاری ها) مکلف است با همکاری وزارت نیرو و سازمان حفاظت محیط زیست، ساز و کارهای اجرایی و تشویقی لازم را ظرف مدت ۳ ماه پس از ابلاغ این تصویب نامه تهیه و اجرا نماید.

- ۱۲- سرانه فضای سبز شهری تا پایان برنامه پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران باید سالیانه یک متر افزایش یابد. مسئولیت اجرای این بند بر عهده وزارت کشور با همکاری شهرداری‌ها می‌باشد.
- ۱۳- به منظور توسعه فضای سبز جنگلی در حریم شهرها، ادارات کل منابع طبیعی و جنگلها، مراتع و آبخیزداری مکلفند با همکاری سازمانهای راه و شهرسازی استانها نسبت به کاشت گونه‌های گیاهی مناسب بر اساس ظرفیتهای موجود هر استان اقدام نمایند.
- ۱۴- ایجاد صنایع در خارج از شهرکهای صنعتی شهرهای تبریز، شیراز، اهواز، اراک و مشهد تا شعاع ۳۰ کیلومتری ممنوع می‌باشد.
- ۱۵- فرآیندهای احتراقی تمام کارخانه‌ها، کارگاهها و واحدهای تولیدی مستقر در محدوده و حریم شهرها از ابتدای سال ۱۳۹۲ باید با انرژی‌های تجدیدپذیر یا گاز انجام شود. وزارت صنعت، معدن و تجارت مسئول اجرای این بند می‌باشد.
- تبصره ۱-** وزارت نیرو و نفت مکلفند نسبت به تامین انرژی‌های گاز مورد نیاز اقدام نمایند.
- تبصره ۲-** وزارت صنعت، معدن و تجارت مکلف است با همکاری سازمان حفاظت محیط زیست به نحوی برنامه‌ریزی نماید که تمام واحدهای صنعتی آلاینده موجود در محدوده و حریم شهرها حداکثر تا پایان شهریور ۱۳۹۱ به سیستم‌های کنترل آلودگی و سیستم‌های پایش برخط (On-line) مجهز شوند.
- تبصره ۳-** واحدهای آلاینده باقیمانده با اولویت کوره‌های سنتی آجر، گچ، آهک و سنگبری‌ها باید تا پایان سال سوم پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران به خارج از حریم شهرها منتقل شوند. مسئولیت اجرای این بند بر عهده سازمانهای صنعت، معدن و تجارت استانها با همکاری استانداری‌ها و ادارات کل حفاظت محیط زیست استانها می‌باشد.
- ۱۶- وزارت نفت و نیرو مکلفند نسبت به تامین گاز نیروگاهها با اولویت نیروگاههای شازند اراک، اسلام آباد و شهید منتظری اصفهان و شهید منتظر قائم کرج اقدام نمایند.
- تبصره- وزارت نیرو مکلف است با تسریع در احداث نیروگاههای برق تجدیدپذیر از فعالیت اجباری نیروگاههای یاد شده با سوخت مازوت جلوگیری نموده و همزمان نسبت به نصب تجهیزات کاهش دهنده آلاینده‌های زیست‌محیطی در آنها اقدام نماید.
- ۱۷- موتورخانه تمام ساختمانهای اداری و تجاری باید تا پایان سال ۱۳۹۲ به سیستمهای هوشمند انرژی تجهیز شوند. مسئولیت اجرای این بند بر عهده وزارت کشور با همکاری وزارتخانه‌های نفت، نیرو و شهرداری‌ها می‌باشد.
- ۱۸- به منظور ارتقای مستمر سامانه مدیریت کیفیت هوا سازمان حفاظت محیط زیست مکلف است با همکاری وزارتخانه‌های ارتباطات و فناوری اطلاعات، راه و شهرسازی (سازمان هواشناسی)، کشور و شهرداری‌ها نسبت به افزایش تعداد ایستگاههای سنجش آلودگی هوا، ایجاد سامانه پایش برخط (On-line)، ارتقای سطح نرم افزارها، مدل سازی آلودگی هوا و تامین بسترهای مخابراتی مورد نیاز اقدام نماید.
- تبصره-** سازمان هواشناسی موظف است با ارتقای سامانه‌های پایش، پایش بینی و هشدار نسبت به اطلاع‌رسانی بهنگام پدیده‌های جوی و آلودگی هوا اقدام نماید.
- ۱۹- در صورت قرار گرفتن وضعیت هوا در شرایط هشدار وزارت نیرو موظف است با هماهنگی سازمان حفاظت محیط زیست و با رعایت قوانین و مقررات مربوط نسبت به بارور کردن ابرها و نیز استفاده از سایر فناوری‌های مناسب اقدام نماید.
- ۲۰- سازمان حفاظت محیط زیست مکلف است همکاری سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران و سایر دستگاههای مسئول حسب مورد نسبت به تولید و پخش برنامه‌های آموزشی مرتبط با احکام این تصویب‌نامه اقدام نماید.
- ۲۱- نظارت بر حسن اجرای این تصویب‌نامه بر عهده سازمان حفاظت محیط زیست می‌باشد. سازمان یاد شده مکلف است هر شش ماه یکبار گزارش مربوط را به هیئت وزیران ارایه نماید.
- ۲۲- برنامه جامع کاهش آلودگی هوای تهران موضوع تصویب‌نامه شماره ۱۶۱۰۴ مورخ ۱۳۷۹/۲/۲۱ لغو می‌گردد.

فصل چهارم: قوانین، مصوبات و دستورالعملهای مرتبط با آلودگی آب و خاک

۴-۱- قانون مدیریت پسماند

قانون مدیریت پسماندها در تاریخ بیستم اردیبهشت ماه یکهزار و سیصد و هشتاد و سه در مجلس شورای اسلامی تصویب و در تاریخ ۱۳۸۳/۳/۹ به تأیید شورای نگهبان رسیده و جهت اجرا به سازمان حفاظت محیط زیست و وزارت کشور ابلاغ گردیده است.

قانون مدیریت پسماندها (مصوب ۱۳۸۳/۲/۲۰ مجلس شورای اسلامی)

ماده ۱- جهت تحقق اصل پنجاهم (۵۰) قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران و به منظور حفظ محیط زیست کشور از آثار زیانبار پسماندها و مدیریت بهینه آنها، کلیه وزارتخانه‌ها و سازمانها و موسسات و نهادهای دولتی و نهادهای عمومی غیردولتی که شمول قانون بر آنها مستلزم ذکر نام می باشد و کلیه شرکتها و موسسات و اشخاص حقیقی و حقوقی موظفند مقررات و سیاستهای مقرر در این قانون را رعایت نمایند.

ماده ۲- عبارات و اصطلاحاتی که در این قانون به کار رفته است دارای معانی زیر می باشد:

الف - سازمان: سازمان حفاظت محیط زیست.

ب - پسماند: به مواد جامد، مایع و گاز (غیر از فاضلاب) گفته می شود که به طور مستقیم یا غیرمستقیم حاصل از فعالیت انسان بوده و از نظر تولیدکننده زائد تلقی می شود. پسماندها به پنج گروه تقسیم می شوند:

۱- پسماندهای عادی:

به کلیه پسماندهایی گفته می شود که به صورت معمول از فعالیتهای روزمره انسانها در شهرها، روستاها و خارج از آنها تولید می شود از قبیل زباله های خانگی و نخاله های ساختمانی.

۲- پسماندهای پزشکی (بیمارستانی):

به کلیه پسماندهای عفونی و زبان آور ناشی از بیمارستانها، مراکز بهداشتی، درمانی، آزمایشگاههای تشخیص طبی و سایر مراکز مشابه گفته می شود. سایر پسماندهای خطرناک بیمارستانی از شمول این تعریف خارج است.

۳- پسماندهای ویژه:

به کلیه پسماندهایی گفته می شود که به دلیل بالا بودن حداقل یکی از خواص خطرناک از قبیل سمیت، بیماری زا، قابلیت انفجار یا اشتعال، خورندگی و مشابه آن به مراقبت ویژه نیاز داشته باشد و آن دسته از پسماندهای پزشکی و نیز بخشی از پسماندهای عادی، صنعتی، کشاورزی که نیاز به مدیریت خاص دارند جزء پسماندهای ویژه محسوب می شوند.

۴- پسماندهای کشاورزی:

به پسماندهای ناشی از فعالیتهای تولیدی در بخش کشاورزی گفته می شود از قبیل فضولات، لاشه حیوانات (دام، طیور و آبزیان) محصولات کشاورزی فاسد یا غیرقابل مصرف.

۵- پسماندهای صنعتی:

به کلیه پسماندهای ناشی از فعالیتهای صنعتی و معدنی و پسماندهای پالایشگاهی صنایع گاز، نفت و پتروشیمی و نیروگاهی و امثال آن گفته می شود از قبیل براده ها، سرریزها و لجن های صنعتی.

ج- مدیریت اجرایی پسماند: شخصیت حقیقی یا حقوقی است که مسوول برنامه ریزی، ساماندهی، مراقبت و عملیات اجرایی مربوط به تولید، جمع آوری، ذخیره سازی، جداسازی، حمل و نقل، بازیافت، پردازش و دفع پسماندها و همچنین آموزش و اطلاع رسانی در این زمینه می باشد.

۱- دفع: کلیه روشهای از بین بردن یا کاهش خطرات ناشی از پسماندها از قبیل بازیافت، دفن بهداشتی، زباله سوزی.

۲- پردازش: کلیه فرایندهای مکانیکی، شیمیایی، بیولوژیکی که منجر به تسهیل در عملیات دفع گردد.

د- منظور از آلودگی همان تعریف مقرر در ماده (۹) قانون حفاظت و بهسازی محیط زیست - مصوب ۱۳۵۲/۳/۲۸ است.

تبصره ۱- پسماندهای پزشکی و نیز بخشی از پسماندهای عادی، صنعتی و کشاورزی که نیاز به مدیریت خاص دارند، جزو پسماندهای ویژه محسوب می شوند.

تبصره ۲- فهرست پسماندهای ویژه از طرف سازمان، با همکاری دستگاههای ذی ربط تعیین و به تصویب شورای عالی حفاظت محیط زیست خواهد رسید.

تبصره ۳- پسماندهای ویژه پر توزا تابع قوانین و مقررات مربوط به خود می باشند.

تبصره ۴- لجن های حاصل از تصفیه فاضلابهای شهری و تخلیه چاههای جذبی فاضلاب خانگی در صورتی که خشک یا کم رطوبت باشند، در دسته پسماندهای عادی قرار خواهند گرفت.

ماده ۳- موسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران موظف است با همکاری وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و سایر دستگاههای حسب مورد، استاندارد کیفیت و بهداشت محصولات و مواد بازیافتی و استفاده های مجاز آنها را تهیه نماید.

ماده ۴- دستگاههای اجرایی ذی ربط موظفند جهت بازیافت و دفع پسماندها تدابیر لازم را به ترتیبی که در آیین نامه های اجرایی این قانون مشخص خواهد شد، اتخاذ نمایند. آیین نامه اجرایی مذکور می بایستی در برگیرنده موارد زیر نیز باشد:

۱- مقررات تنظیم شده موجب گردد تا تولید و مصرف، پسماند کمتری ایجاد نماید.

۲- تسهیلات لازم برای تولید و مصرف کالاهایی که بازیافت آنها سهل تر است، فراهم شود و تولید و واردات محصولات که دفع و بازیافت پسماند آنها مشکل تر است، محدود شود.

۳- تدابیری اتخاذ شود که استفاده از مواد اولیه بازیافتی در تولید گسترش یابد.

۴- مسوولیت تامین و پرداخت بخشی از هزینه های بازیافت بر عهده تولیدکنندگان محصولات قرار گیرد.

ماده ۵- مدیریت های اجرایی پسماندها موظفند بر اساس معیارها و ضوابط وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی ترتیبی اتخاذ نمایند تا سلامت، بهداشت و ایمنی عوامل اجرایی تحت نظارت آنها تامین و تضمین شود.

ماده ۶- سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران و سایر رسانه هایی که نقش اطلاع رسانی دارند و همچنین دستگاههای آموزشی و فرهنگی موظفند جهت اطلاع رسانی و آموزش، جداسازی صحیح، جمع آوری و بازیافت پسماندها اقدام و با سازمانها و مسوولین مربوط همکاری نمایند.

تبصره ۵- وزارتخانه های جهاد کشاورزی، صنایع و معادن، کشور و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی به منظور کاهش پسماندهای کشاورزی، موظفند نسبت به اطلاع رسانی و آموزش روستائیان و تولیدکنندگان اقدام لازم را به عمل آورند.

ماده ۷- مدیریت اجرایی کلیه پسماندها غیر از صنعتی و ویژه در شهرها و روستاها و حریم آنها به عهده شهرداری ها و دهیاری ها و در خارج از حوزه و وظایف شهرداری ها و دهیاری ها به عهده بخشداری ها می باشد. مدیریت اجرایی پسماندهای صنعتی و ویژه به عهده تولیدکننده خواهد بود. در صورت تبدیل آن به پسماند عادی به عهده شهرداریها، دهیاریها و بخشداریها خواهد بود.

تبصره - مدیریت های اجرایی می توانند تمام یا بخشی از عملیات مربوط به جمع آوری، جداسازی و دفع پسماندها را به اشخاص حقیقی و حقوقی واگذار نمایند.

ماده ۸- مدیریت اجرایی می تواند هزینه های مدیریت پسماند را از تولیدکننده پسماند با تعرفه ای که طبق دستورالعمل وزارت کشور توسط شوراهای اسلامی برحسب نوع پسماند تعیین می شود، دریافت نموده و فقط صرف هزینه های مدیریت پسماند نماید.

ماده ۹- وزارت کشور با هماهنگی سازمان موظف است برنامه ریزی و تدابیر لازم برای جداسازی پسماندهای عادی را به عمل آورده و برنامه زمان بندی آن را تدوین نماید. مدیریت های اجرایی مندرج در ماده (۷) این قانون موظفند در چارچوب برنامه فوق و در مهلتی که در آیین نامه اجرایی این قانون پیش بینی می شود، کلیه پسماندهای عادی را به صورت تفکیک شده جمع آوری، بازیافت یا دفن نمایند.

ماده ۱۰- وزارت کشور موظف است در اجرای وظایف مندرج در این قانون ظرف مدت شش ماه پس از تصویب این قانون، نسبت به تهیه دستورالعمل تشکیلات و سامان دهی مدیریت اجرایی پسماندها در شهرداریها، دهیاری ها و بخشداری ها اقدام نماید.

ماده ۱۱- سازمان موظف است با همکاری وزارتخانه های بهداشت، درمان و آموزش پزشکی (در مورد پسماندهای پزشکی)، صنایع و معادن، نیرو و نفت (در مورد پسماندهای صنعتی و معدنی)، جهاد کشاورزی (در مورد پسماندهای کشاورزی) ضوابط و روشهای مربوط به مدیریت اجرایی پسماندها را تدوین و در شورای عالی حفاظت محیط زیست به تصویب برساند. وزارتخانه های مذکور مسوول نظارت بر اجرای ضوابط و روشهای مصوب هستند.

ماده ۱۲- محل های دفن پسماندها براساس ضوابط زیست محیطی توسط وزارت کشور با هماهنگی سازمان و وزارت جهاد کشاورزی تعیین خواهد شد.

تبصره ۱- شورای عالی شهرسازی و معماری موظف است در طرحهای ناحیه ای جامع، مناطق مناسبی را برای دفع پسماندها در نظر بگیرد.

تبصره ۲- وزارت کشور موظف است اعتبارات، تسهیلات و امکانات لازم را جهت ایجاد و بهره برداری از محل های دفع پسماندها را سا یا توسط بخش خصوصی فراهم نماید.

ماده ۱۳- مخلوط کردن پسماندهای پزشکی با سایر پسماندها و تخلیه و پخش آنها در محیط و یا فروش، استفاده و بازیافت این نوع پسماندها ممنوع است.

ماده ۱۴- نقل و انتقال برون مرزی پسماندهای ویژه تابع مقررات کنوانسیون بازل و با نظارت مرجع ملی کنوانسیون خواهد بود. نقل و انتقال درون مرزی پسماندهای ویژه تابع آئین نامه اجرایی مصوب هیات وزیران خواهد بود.

ماده ۱۵- تولیدکنندگان آن دسته از پسماندهایی که دارای یکی از ویژگی‌های پسماندهای ویژه نیز می‌باشند، موظفند با بهینه‌سازی فرآیند و بازیابی، پسماندهای خود را به حداقل برسانند و در مواردی که حدود مجاز در آیین‌نامه اجرایی این قانون پیش‌بینی شده است، در حد مجاز نگهدارند.

ماده ۱۶- نگهداری، مخلوط کردن، جمع‌آوری، حمل و نقل، خرید و فروش، دفع، صدور و تخلیه پسماندها در محیط برطبق مقررات این قانون و آیین‌نامه اجرایی آن خواهد بود. در غیر این صورت اشخاص متخلف به حکم مراجع قضایی به جزای نقدی در بار اول برای پسماندهای عادی از پانصد هزار (۵۰۰,۰۰۰) ریال تا یکصد میلیون (۱۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال و برای سایر پسماندها از دو میلیون (۲,۰۰۰,۰۰۰) ریال تا یکصد میلیون (۱۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال و در صورت تکرار، هر بار به دو برابر مجازات قبلی در این ماده محکوم می‌شوند.

متخلفین از حکم ماده (۱۳) به جزای نقدی از دو میلیون (۲,۰۰۰,۰۰۰) ریال تا یکصد میلیون (۱۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال و در صورت تکرار به دو برابر حداکثر مجازات و در صورت تکرار مجدد هر بار به دو برابر مجازات بار قبل محکوم می‌شوند.

ماده ۱۷- متخلفین از حکم ماده (۱۴) این قانون موظفند پسماندهای مشمول کنوانسیون بازل را به کشور مبدأ اعاده و یا در صورت امکان معدوم کردن در داخل تحت نظارت و طبق نظر سازمان (مرجع ملی کنوانسیون مذکور در ایران) با هزینه خود به نحو مناسب دفع نمایند. در غیر این صورت به مجازات‌های مقرر در ماده (۱۶) محکوم خواهند شد.

ماده ۱۸- در شرایطی که آلودگی، خطر فوری برای محیط و انسان دارد، با اخطار سازمان و وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، متخلفین و عاملین آلودگی موظفند فوراً اقداماتی را که منجر به بروز آلودگی و تخریب محیط زیست می‌شود متوقف نموده و بلافاصله مبادرت به رفع آلودگی و پاکسازی محیط نمایند. در صورت استنکاف، مرجع قضایی خارج از نوبت به موضوع رسیدگی و متخلفین و عاملین را علاوه بر پرداخت جریمه تعیین شده ملزم به رفع آلودگی و پاکسازی خواهد نمود.

ماده ۱۹- در تمام جرایم ارتكابی مذکور، مرجع قضایی مرتکبین را علاوه بر پرداخت جریمه به نفع صندوق دولت، به پرداخت خسارت به اشخاص و یا جبران خسارت وارده بنا به درخواست دستگاه مسوول محکوم خواهد نمود.

ماده ۲۰- خودروهای تخلیه‌کننده پسماند در اماکن غیرمجاز، علاوه بر مجازات‌های مذکور، به یک تا ده هفته توقیف محکوم خواهند شد.

تبصره - در صورتی که محل تخلیه، معابر عمومی، شهری و بین شهری باشد، به حداکثر میزان توقیف محکوم می‌شوند.

ماده ۲۱- درآمد حاصل از جرایم این قانون به حساب خزانه داری کل کشور واریز و همه ساله معادل وجوه واریزی از محل اعتبارات ردیف خاصی که در قوانین بودجه سنواتی پیش‌بینی می‌شود، در اختیار دستگاه‌هایی که در آئین‌نامه اجرایی این قانون تعیین خواهند شد، قرار خواهد گرفت تا صرف آموزش، فرهنگ‌سازی، اطلاع‌رسانی و رفع آلودگی ناشی از پسماندها، حفاظت از محیط زیست و تامین امکانات لازم در جهت اجرای این قانون گردد.

ماده ۲۲- آئین‌نامه اجرایی این قانون توسط سازمان با همکاری وزارت کشور و سایر دستگاه‌های اجرایی ذی‌ربط حداکثر ظرف مدت شش ماه تهیه و به تصویب هیات وزیران می‌رسد.

ماده ۲۳- نظارت و مسوولیت حسن اجرای این قانون بر عهده سازمان می باشد.
قانون فوق مشتمل بر بیست و سه ماده و نه تبصره در جلسه علنی روز یکشنبه مورخ بیستم اردیبهشت ماه یکهزار و سیصد و هشتاد و سه مجلس شورای اسلامی تصویب و در تاریخ ۱۳۸۲/۳/۹ به تایید شورای نگهبان رسیده است.

۴-۲- آئین نامه اجرایی قانون مدیریت پسماندها

(موضوع تصویب نامه شماره ۸۸۴۸۲/ت/۳۲۵۶۱ه مورخ ۱۳۸۴/۵/۱۰ و اصلاحیه شماره ۱۵۲۷۳۲/ت/۴۱۹۵۶ مورخ ۱۳۸۸/۸/۲ هیئت وزیران)

هیئت وزیران در جلسه مورخ ۱۳۸۴/۵/۵ بنا به پیشنهاد شماره ۵۷۳۸۳-۱ مورخ ۱۳۸۳/۱۲/۱۶ سازمان حفاظت محیط زیست و به استناد ماده (۲۲) قانون مدیریت پسماندها مصوب ۱۳۸۳ آئین نامه اجرائی قانون یاد شده را به شرح زیر تصویب نمود:

«آئین نامه اجرایی قانون مدیریت پسماندها»

ماده ۱- علاوه بر عبارات و اصطلاحات مندرج در ماده (۲) قانون مدیریت پسماندها - مصوب ۱۳۸۳ - عبارات و اصطلاحات زیر در معانی مشروح به کار می رود:

- ۱- قانون: قانون مدیریت پسماندها-مصوب ۱۳۸۳-
- ۲- جداسازی: جدا کردن زباله ها از یکدیگر
- ۳- بازیافت: فرآیند تبدیل پسماند به مواد یا انرژی قابل استفاده مجدد
- ۴- کار گروه ملی: کار گروه ملی مدیریت پسماندها
- ۵- صندوق ملی محیط زیست (موضوع بند «ب» ماده (۶۸) قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران - مصوب ۱۳۸۳)
- ۶- موسسه استاندارد: موسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران
- ۷- جزء ویژه: آن دسته از پسماندهای ویژه ایجاد شده توسط اشخاصی که عمدتاً تولید کننده پسماند عادی هستند
- ۸ سازمان: سازمان حفاظت محیط زیست

ماده ۲- برای دستیابی به هماهنگی بین دستگاه های مذکور در قانون، کار گروه ملی با ترکیب زیر تشکیل میشود:

- ۱- رئیس سازمان حفاظت محیط زیست (رئیس گروه)
- ۲- معاون وزارت کشور (رئیس سازمان شهرداری ها و دهیاریهای کشور)
- ۳- معاون وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی
- ۴- معاون وزارت صنایع و معادن
- ۵- معاون وزارت نفت
- ۶- معاون وزارت نیرو
- ۷- معاون وزارت جهاد کشاورزی
- ۸- معاون موسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی
- ۹- معاون سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران

۱۰- معاون سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور

۱۱- معاون شهرداری تهران

۱۲- معاونان سایر دستگاهها حسب مورد

تبصره: کار گروه استانی جهت هماهنگی در سطح استان با ترکیب مدیران دستگاه‌های مذکور در استان به مسئولیت معاون امور عمرانی استانداری و دبیری مدیر کل حفاظت محیط زیست استان تشکیل می‌گردد. کار گروه مذکور می‌تواند در صورت لزوم کار گروه‌های شهرستانی را با ترکیب مشابه به مسئولیت معاون فرماندار در سطح شهرستانها تشکیل دهد.

ماده ۳- وظایف کار گروه ملی با رعایت قانون به شرح زیر می‌باشد:

۱- تدوین، تنظیم و بازنگری جداول فهرست پسماندهای موضوع تبصره (۲) ماده (۲) قانون برای تصویب در شورای عالی حفاظت محیط زیست، دستگاهها باید فهرست پسماندهای ویژه مورد نظر خود را به کار گروه ملی اعلام نمایند و دستگاههای پیشنهاد دهنده در هنگام بررسی موارد پیشنهادی خود با حق رای در کار گروه حضور می‌یابند.
۲- ایجاد هماهنگی بین دستگاهها، برای پیشنهاد استانداردهای مقرر در قانون به موسسه استاندارد.
۳- ایجاد هماهنگی بین دستگاههای مجری قانون در اجرای امور فرهنگی، آموزشی و اطلاع‌رسانی.
۴- پیشنهاد اصلاح فهرست موضوع ماده (۱۲) آئین‌نامه ناظر بر اخذ هزینه‌های بازیافت از تولید کنندگان و وارد کنندگان.

۵- پیشنهاد برای گسترش استفاده از مواد اولیه بازیافتی.

۶- پیشنهاد ضوابط و دستورالعملهای مربوط به:

الف- دفع، پردازش و بازیافت پسماندها

ب- حدود تشخیص پسماندهای ویژه

پ- شیوه‌های تولید و مصرف به نحوی که پسماند کمتری ایجاد شود.

ت- چگونگی واگذاری مدیریت اجرایی پسماندها به اشخاص حقیقی و حقوقی متقاضی سرمایه‌گذاری در امور مدیریت پسماندها.

۷- ارائه سایر پیشنهادها مرتبط با مدیریت پسماندها.

تبصره - پیشنهادها موضوع بندهای (۵)، (۶) و (۷) جهت تصویب به شورای عالی حفاظت محیط زیست ارائه و در صورت نیاز به تصویب نهایی در نهادهای دیگر به آنها ارجاع می‌گردد.

ماده ۴- مدیریت‌های اجرایی پسماندهای عادی باید طرح جامع و تفصیلی مدیریت پسماند را به گونه‌ای تهیه کنند که در مراکز استانها و همچنین شهرهای با جمعیت بیش از یک میلیون نفر تا پایان سال ۱۳۹۰ و در سایر شهرها و روستاها تا پایان سال ۱۳۹۲، همه پسماندهای عادی را به صورت تفکیک شده جمع‌آوری نمایند.

تبصره ۱- طرح جامع یاد شده در کار گروه تبصره ماده (۲) این آئین‌نامه و طرح تفصیلی آن در شورای اسلامی مربوط تصویب می‌شود.

تبصره ۲- جزء ویژه پسماندهای عادی و کشاورزی، پسماند عادی محسوب نشده اما مدیریت اجرایی آن به عهده مدیریت اجرایی پسماند عادی میباشد که در برنامه راهبردی مدیریت پسماند عادی، اجزای آن پیش‌بینی خواهد شد.

تبصره ۳- اعتبارات مورد نیاز برای آموزش و اطلاع‌رسانی پسماندها توسط وزارت کشور (سازمان شهرداریها و دهیاریهای کشور) تامین خواهد شد.

ماده ۵- وزارت کشور باید با هماهنگی سازمان شیوه نامه های اجرایی مدیریت پسماندهای عادی و کشاورزی و پسماند ویژه تبدیل شده به پسماند عادی از قبیل تولید، ذخیره سازی، جمع آوری، جدا سازی، حمل و نقل، بازیافت، پردازش و دفع را با رعایت ماده (۱۱) قانون، شش ماه پس از ابلاغ این آئین نامه تهیه و به مورد اجرا گذارد.

تبصره: شیوه نامه های موضوع این ماده پس از تهیه و انتشار در روزنامه رسمی جمهوری اسلامی ایران به منزله اعلام بوده و لازم الاجرا می باشد

ماده ۶- وزارت کشور موظف است :

- ۱- ضوابط، مقررات و دستورالعملهای قانونی را به مدیریتهای اجرایی پسماند عادی و شوراهای اسلامی ابلاغ نماید.
- ۲- بانک اطلاعاتی مدیریت پسماندهای عادی و کشاورزی را تهیه و برای تکمیل بانک اطلاعاتی جامع پسماندها به سازمان ارائه نمایند.
- ۳- محل دفع پسماندهای عادی را بر اساس ضوابط زیست محیطی و با هماهنگی سازمان و وزارت جهاد کشاورزی تعیین نماید.
- ۴- شیوه نامه انعقاد قرار داد و ارجاع عملیات مدیریت پسماند به اشخاص حقیقی و حقوقی ذیصلاح را تهیه نماید.
- ۵- شیوه نامه های اجرایی سازماندهی اشخاص حقیقی و حقوقی که قبل از تصویب قانون و آئین نامه در عملیات مدیریت پسماند عادی فعالیت داشته اند را تهیه نماید.
- ۶- با وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی در تهیه شیوه نامه موضوع ماده (۵) قانون همکاری نماید.

ماده ۷- محل های دفع تعیین شده پسماندها در صورت لزوم، با اجرای مفاد قانون نحوه خرید و تملک در اختیار مدیریت های اجرایی پسماندها قرار گرفته تا طبق ضوابط و مقررات مربوطه بهره برداری گردد.

ماده ۸- تولیدکنندگان پسماند عادی و اشخاص حقیقی و حقوقی مسئول مراکز و مجتمع هایی که پسماند عادی تولید می کنند، از قبیل ساکنین منازل، مدیران و متصدیان مجتمع ها و شهرکها، اردوگاهها، سربازخانه ها، واحدها و مجتمع های تجاری، خدماتی، آموزشی، تفریحی و تفرجگاهی در قبال مدیریت اجرایی پسماند عادی پاسخگو بوده و ملزم به رعایت مقررات و شیوه نامه های آئین نامه می باشند.

ماده ۹- کلیه اشخاص حقیقی و حقوقی که مبادرت به عملیات ساختمانی و عمرانی از هر قبیل در سطح شهر، روستا و بخش می نمایند باید مقررات و شیوه نامه های مربوط در خصوص جدا سازی، ذخیره و انتقال نخاله های ساختمانی را رعایت نمایند.

ماده ۱۰- بخشداری ها باید براساس شیوه نامه های ارسالی از طرف وزارت کشور نسبت به جمع آوری، حمل و دفع پسماندهای عادی بین راهی از قبیل پسماندهای رستورانها، پمپ بنزین ها و سایر تأسیسات اطراف راهها و حریم راهها اقدام نمایند.

تبصره- راهداریهها باید در مدیریت پسماندهای حریم جاده ها و اماکن بین راهی با بخشداری ها همکاری نمایند.

ماده ۱۱- کلیه مراکز تولید کننده پسماندهای ویژه همچنین تولید کنندگان جزء ویژه پسماند عادی (خانگی) باید نسبت به جداسازی پسماندهای ویژه از پسماندهای عادی در محل تولید اقدام نمایند.

ماده ۱۲- تولید کنندگان و وارد کنندگان اقلام مشروح زیر باید پسماند حاصل از کالاهای خود را باز یافت نمایند. در صورتی که نتوانند به این امر اقدام نمایند، باید برابر نیم در هزار ارزش کالا را همزمان با فروش و یا ورود به صندوق پرداخت نمایند. صندوق باید به نسبت باز یافت پسماند حاصل از هر یک از اقلام مزبور، مبالغ دریافتی را در اختیار واحدهای باز یافت کننده آن قلم از پسماند قرار دهد. متخلفین به مجازاتهای تعیین شده در ماده (۱۶) قانون محکوم خواهند شد.

۱- مواد پلیمری از قبیل پلاستیک ها، PET و لاستیک

۲- کالاهای شیشه ای، کریستال

۳- اشیای ساخته شده از فلزات ساده و آلیاژی

۴- اشیای ساخته شده از چوب و نئوپان

۵- کالاهای ساخته شده از کاغذ و مقوا

۶- انواع روغنهای روانکار

۷- کالاهایی که حداقل از دو جزء شیشه، فلز، پلیمر، سلولز تشکیل شوند

۸- لوازم برقی و الکترونیکی

۹- انواع مصالح ساختمانی از نوع کانی های غیر فلزی

تبصره ۱- واحدهای تولیدی که از مواد اولیه باز یافتی استفاده می کنند، به ازای استفاده از اینگونه مواد از پرداخت مبلغ تعیین شده معاف خواهند بود.

تبصره ۲- واحدهای تولیدی که محصولات خود را صادر می کنند و یا وارد کنندگانی که کالای خود را مرجوع می کنند، به ازای میزان کالای صادر شده و یا مرجوعی، از پرداخت مبلغ تعیین شده معاف خواهند بود.

تبصره ۳- تجدید نظر در اقلام و مبلغ مذکور حسب مورد پس از طرح در کار گروه ملی با پیشنهاد سازمان و تصویب هیات وزیران خواهد بود.

ماده ۱۳- تولید کنندگان، وارد کنندگان و کسانی که مسئولیت بسته بندی مواد و محصولاتی که منجر به ایجاد پسماندهای ویژه می گردند (از جمله سموم و کودهای شیمیایی) باید نحوه استفاده، نگهداری، حمل و نقل و دفع پسماندهای حاصل از مصرف و نیز اشیاء و موارد آلوده شده به آنها را پس از تأیید مراجع ذیربط بر روی بسته بندی درج نمایند.

ماده ۱۴- وزارت امور اقتصادی و دارایی باید از طریق گمرکات، از ورود کالاهائی که بر اساس فهرست اعلام شده از سوی سازمان، دارای پسماند ویژه غیر مجاز می باشد جلوگیری نماید.

ماده ۱۵- سازمان باید نسبت به تدوین فهرست کالاهایی که پس از مصرف، پسماند بیشتر یا پسماند با باز یافت مشکل تر و یا پسماند خطرناک ایجاد می کنند اقدام و شیوه نامه نحوه مدیریت آنها را تهیه و حسب مورد به دستگاه ذیربط اعلام نماید.

ماده ۱۶- موسسه استاندارد باید ظرف یک سال پس از ابلاغ این آئین نامه استانداردهای زیر را تدوین نماید:

۱- استاندارد کاغذ و پلاستیک باز یافتی و موارد مجاز استفاده آنها از جنبه های فنی و بهداشتی.

۲- استانداردهای کودآلی به خصوص کود کمپوست حاصل از پردازش پسماندهای عادی و کشاورزی.

۳- استاندارد تاسیسات و تجهیزات مرتبط با مدیریت پسماندها از جمله دستگاه های زباله سوز و نوع پسماندهای مورد پذیرش از جنبه فنی و بهداشتی.

۴- استاندارد علائم نشان دهنده نوع و جنس پلاستیک ها و نیز پلاستیک های قابل تجزیه در طبیعت.

۵- استاندارد سایر مواردی که حسب مورد از سوی کار گروه ملی پیشنهاد می شود.

ماده ۱۷- واحدهای بازیافت که با ضوابط زیست محیطی سازمان تطابق داشته باشند، از حداکثر تسهیلاتی که برای احداث و ادامه فعالیت واحدهای صنعتی در نظر گرفته می شود برخوردار خواهند بود.

تبصره ۱: در صورت پرداخت هر گونه یارانه یا تعلق نرخ ترجیحی برای حمایت از انواع کود شیمیائی، کودهای کمپوست نیز به همان میزان بهره مند خواهند شد.

تبصره ۲: وزارت نیرو باید برق حاصل از بازیافت را بر اساس تصویب نامه شماره ۱۶۸۲۵/ت/۳۳۱۸۸ مورخ ۱۳۸۴/۴/۸ خریداری نماید.

ماده ۱۸- سازمان مدیریت و برنامه ریزی باید با همکاری دستگاههای اجرایی ذیربط در هر مورد، نسبت به تشخیص صلاحیت مشاوران و پیمانکاران ذیصلاح حقیقی و حقوقی اقدام نماید

ماده ۱۹- تولید کنندگان پسماندهای ویژه مندرج در جدول شماره (۱) ملزم به کاهش مقدار و یا شدت آلودگی پسماندها مطابق جدول مذکور بوده و باید پسماند تولیدی و ظرفیت فعالیت خود را در فرم های اظهار نامه ثبت و به سازمان گزارش نمایند. جدول مذکور حسب مورد با پیشنهاد سازمان (کار گروه ملی) و تصویب هیات وزیران قابل تغییر می باشد. متخلفین از مفاد این ماده به حداکثر مجازات مقرر در ماده (۱۶) قانون محکوم خواهند شد. سازمان باید ظرف مدت شش ماه پس از ابلاغ این آئین نامه، نسبت به تهیه فرمهای اظهار نامه مربوط اقدام نماید.

جدول شماره (۴-۱): موضوع ماده (۱۹)

تولید کنندگان پسماند	نوع پسماند	میزان پسماند و یا مشخصات آن
واحدهای تصفیه دوم روغن	مجموع پسماندها	حداکثر تا ۲۰ درصد وزن روغن پایه تولیدی
واحدهای کلر الکالی با سل جیوه	پسماندهای جیوه ای خشک	حداکثر تا ۲/۵ درصد وزن کلر تولیدی
تولید روی به روش انحلال در اسید	مجموع پسماندها	حداکثر تا ۴ برابر وزن روی تولیدی

ماده ۲۰- کلیه تولید کنندگان، وارد کنندگان و توزیع کنندگان کالا و مواد باید مشخصات، مقدار و نحوه مدیریت پسماند ویژه خود را به شرح مندرج در اظهار نامه، به سازمان و دستگاه ذیربط ارائه نمایند. متخلفین از مفاد این ماده به مجازاتهای مقرر در ماده (۱۶) قانون محکوم خواهند شد.

ماده ۲۱- پسماندهای دامپزشکی به عنوان پسماندهای ویژه کشاورزی، مشمول ماده (۱۱) قانون می باشند.

ماده ۲۲- سازمان باید با رعایت ماده (۱۱) قانون، بر اساس کمیت و کیفیت پسماندهای ویژه صنعتی، محل های مناسب دفع آنها را مطالعه و به وزارخانه های کشور و صنایع و معادن پیشنهاد نماید.

ماده ۲۳- سازمان باید ضوابط زیست‌محیطی محل‌های دفع و دفن پسماندها اعم از ویژه و عادی را تعیین میزان و به دستگاه‌های ذیربط اعلام نماید.

ماده ۲۴- سازمان حسب مورد مرجع تشخیص حد تبدیل پسماند ویژه و عادی به یکدیگر بر اساس تعیین میزان و غلظت عامل خطرناک در پسماند می‌باشد.

ماده ۲۵- دستگاه‌های ذیربط باید قبل از صدور مجوز محل دفن زباله‌ها و پسماندها نسبت به استعلام و اخذ تاییدیه وزارت نیرو در زمینه عدم تاثیر پذیری منابع آبی اقدام نمایند.

ماده ۲۶- سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور باید در شرح خدمات مشاوران تهیه‌کننده طرح‌های توسعه و عمران، اجرای تبصره (۱) ماده (۱۲) قانون را منظور نماید.

ماده ۲۷- وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی باید تا شش ماه پس از ابلاغ این آئین‌نامه، معیارها و ضوابط موضوع ماده (۵) قانون را تهیه و ابلاغ نماید.

ماده ۲۸- مدیریت اجرایی پسماندها باید از خدمات کارشناسان و متخصصین واجد شرایط (به طور ترجیحی بهداشت محیط و محیط زیست) استفاده نمایند.

ماده ۲۹- مراجع مسئول موضوع ماده (۷) قانون مدیریت پسماندها، به منظور کنترل انتشار آلودگی‌های ناشی از انتقال زباله‌ها و پسماندها به منابع آبی به ویژه منابع تامین‌کننده آب شرب از دفع پسماندهای موجود در آبراهه‌ها، منابع آبی و مخازن پشت‌سدها جلوگیری نمایند.

ماده ۳۰- سوزاندن پسماند در محیط آزاد و یا در پسماند سوزهای غیر استاندارد و مغایر با ضوابط و شیوه‌نامه‌های مربوط، ممنوع است.

ماده ۳۱- تخلیه‌کنندگان پسماندهای ویژه در اماکن غیر مجاز و همچنین خودروهای تخلیه‌کننده پسماندهای ویژه حسب مورد، به حداکثر مجازات‌های تعیین شده در مواد (۱۶) و (۲۰) قانون محکوم خواهند شد.

ماده ۳۲- سازمان باید تا یکسال پس از ابلاغ این آئین‌نامه، بانک اطلاعاتی جامع پسماندها را با همکاری دستگاه‌ها و مدیریت‌های اجرایی ذیربط تهیه نماید.

ماده ۳۳- نقل و انتقال درون مرزی پسماندهای ویژه، تابع آئین‌نامه اجرایی حمل و نقل مواد خطرناک (موضوع تصویب‌نامه شماره ۴۴۸۷۰/ت/۲۹-۵۲۲۰-مورخ ۱۳۸۰/۱۲/۲۷ هیات وزیران) و اصلاحیه‌های بعدی آن خواهد بود.

ماده ۳۴- کلیه اشخاص حقیقی و حقوقی که مبادرت به نقل و انتقال برون مرزی پسماندهای ویژه می‌نمایند باید مفاد کنوانسیون بازل را رعایت نموده و اطلاعات لازم را در اختیار سازمان (مرجع ملی کنوانسیون بازل) قرار دهند. اشخاص حقیقی و حقوقی که مفاد کنوانسیون را رعایت نکنند یا اطلاعات نادرست به سازمان ارائه نمایند به حداکثر مجازات‌های تعیین شده در ماده (۱۶) قانون محکوم خواهند شد.

ماده ۳۵- زباله‌های دریایی و مصالح لایروبی تابع ضمیمه پنجم کنوانسیون MARPOL و کنوانسیون دفع مواد زائد در دریا بوده و کار گروه ملی باید در تدوین ضوابط و شیوه‌نامه‌های مربوط، مفاد کنوانسیون مزبور را لحاظ نماید.

ماده ۳۶- نیروهای انتظامی و مامورین سازمان، همچنین مامورین وزارت کشور، شهرداریها، دهیارها و بخشدارها در صورتی که وظایف ضابطین قوه قضایه را زیر نظر دادستان تعلیم گرفته باشند از لحاظ اجرای قانون و آئین نامه و شیوه نامه های ناشی از آن در ردیف ضابطین قوه قضایه قرار می گیرند.

وزارتخانه های کشور و دادگستری باید زمینه های آموزش، تنظیم و تدوین شیوه نامه نحوه اقدام ماموران مذکور را فراهم آورند. مامورین وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، وزارت جهاد کشاورزی، وزارت نیرو باید نسبت به شناسایی، گزارش و پیگیری از تخلفهای مرتب با این قانون اقدام نمایند.

ماده ۳۷- دستگاه های مذکور در تبصره ماده (۶) قانون، باید در اجرای تکالیف این تبصره، برنامه سالانه خود را تنظیم و اعتبارات لازم را پیش بینی تا در قانون بودجه گنجانده شود.

ماده ۳۸- سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور باید اعتبارات لازم جهت اجرایی شدن این آئین نامه را در لویح بودجه پیش بینی نماید.

ماده ۳۹- دستگاه های مشمول ماده (۲۱) قانون عبارتند از: وزارت کشور (بخشدارها)، سازمان شهرداریها و دهیارهای کشور (شهرداریها و دهیارها)، سازمان حفاظت محیط زیست، وزارت جهاد کشاورزی، وزارت صنایع و معادن، وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و وزارت راه و ترابری.

۳-۴- ضوابط و روشهای مدیریت اجرایی زیست محیطی پسماندهای برقی و الکترونیکی

(موضوع تصویب نامه شماره ۴۴۶۱۷/۲۹۹۶۸۵ مورخ ۱۳۸۹/۱۲/۲۶)

وزارت صنایع و معادن - سازمان حفاظت محیط زیست

شورای عالی حفاظت محیط زیست در جلسه مورخ ۱۳۸۹/۶/۷ کمیسیون امور زیربنایی، صنعت و محیط زیست بنا به پیشنهاد شماره ۱-۷۷۳۰ مورخ ۱۳۸۹/۲/۸ سازمان حفاظت محیط زیست و به استناد ماده (۱۱) قانون مدیریت پسماندها- مصوب ۱۳۸۳ - «ضوابط و روشهای مدیریت اجرایی پسماندهای برقی و الکترونیکی» رابه شرح زیر تصویب نمود:

«ضوابط و روشهای مدیریت اجرایی زیست محیطی پسماندهای برقی و الکترونیکی»

فصل اول - کلیات

ماده ۱- ضوابط و روش های مدیریت مندرج در این مصوبه به منظور دستیابی به اهداف زیر می باشد:
الف- حفاظت از محیط زیست و سلامت جامعه در برابر اثرات سوء ناشی از ایجاد پسماندهای برقی و الکترونیکی.
ب- ایجاد رویه مناسب و ضابطه مند برای تولید، واردات، حمل و نقل، نگهداری، بازیافت و دفع پسماندهای برقی و الکترونیکی

ماده ۲- در این مصوبه واژه ها و اصطلاحات زیر در معانی مشروح مربوط به کار می روند:

الف- سازمان: سازمان حفاظت محیط زیست
ب- قانون: قانون مدیریت پسماندها- مصوب ۱۳۸۳.

ج- آیین نامه: آیین نامه اجرایی قانون مدیریت پسماندها موضوع تصویب نامه شماره ۲۸۴۸۸/ت/۳۲۵۶۱ هـ مورخ ۱۳۸۴/۵/۱.

د- وزارت: وزارت صنایع و معادن.

ه- زباله سوز: زباله سوزهای با شرایط استاندارد زیست محیطی.

و- پسماند برقی و الکترونیکی: کلیه لوازم، قطعات و تجهیزات غیر قابل استفاده و یا از رده خارج شده‌ای که در تولید برق و یا استفاده از برق کاربرد دارند.

ز- مدیریت صحیح زیست محیطی: رعایت مراحل حصول اطمینان از مدیریت پسماند به منظور حفاظت از سلامت انسان و محیط زیست در مقابل آثار زیانبار ناشی از پسماندها.

ح- واحد: کارخانه یا کارگاهی که هر یک از فعالیتهای اوراق سازی و بازیافت و یا هر دو در آن انجام می شود.

ط- کارگروه: کارگروه ملی مدیریت پسماندها موضوع ماده (۲) آیین نامه اجرایی.

ماده ۳- وزارت موظف است با همکاری سازمان، تسهیلات و امکانات لازم برای ایجاد واحدهای بازیافت پسماندهای برقی و الکترونیکی را فراهم نماید.

تبصره- وزارتخانه های نفت و نیرو موظفند با همکاری سازمان، تسهیلات و امکانات لازم برای ایجاد واحدهای بازیافت پسماندهای برقی و الکترونیکی مربوط به خود را فراهم نمایند.

ماده ۴- مدیریت واحد موظف است نسبت به اجرای موارد زیر اقدام نماید:

الف- آموزش کارکنان از نظر شناخت مواد و تجهیزات مورد کاربرد، کنترل آلاینده ها و رویه های زیست محیطی.

ب- پایش محل بازیافت جهت اطمینان از عدم آلودگی، هر سه ماه یک بار.

فصل دوم- مدیریت صحیح زیست محیطی پسماند در رایانه ها و دستگاه های دارای لامپ تصویر.

ماده ۵- پیش از هر گونه عملیات پردازش نظیر اوراق سازی و بازیافت، سلسله مراتب استفاده مجدد، نوسازی و ارتقای سامانه به شرح زیر رعایت شود:

الف- استفاده مجدد: رایانه مستعمل می تواند به وسیله فردی دیگر و بدون هیچ گونه تغییری استفاده شود.

ب- ارتقا یا نوسازی و استفاده مجدد: رایانه مستعمل می تواند برای استفاده مجدد ارتقاء داده شود.

ج- استفاده مجدد از اجزای اصلی: رایانه مستعمل که ارتقای کامل آن اقتصادی نیست، می تواند برای بازیافت اجزای الکترونیکی که هنوز قابل استفاده است، اوراق شود.

ماده ۶- در هنگام اوراق سازی فلزات آهنی و غیر آهنی شامل فولاد، آلومینیم، فلزات گرانبها و مس از تخته مدارهای چاپی، سیمها، کابلها، تراشه ها، اتصال دهنده ها و هسته های مغناطیسی مسی مخروط شیشه ای نمایشگرهای لامپهای اشعه کاتدی (CRT)، جدا شده و برای تولید مواد خام به کوره های ذوب فرستاده شوند.

ماده ۷- شیشه های سربی لامپهای اشعه کاتدی پس از جدا نمودن پوشش سفری خردشده و جهت بازیافت به کارخانه های سازنده لامپهای اشعه کاتدی برای مصرف در لامپهای اشعه کاتدی جدید و یا بازیافت سرب به کوره های ذوب سرب فرستاده شوند.

تبصره ۱- جداسازی پوشش فسفری روی شیشه های لامپهای اشعه کاتدی باید در محیط مرطوب انجام شود.

تبصره ۲- استفاده از شیشه های سربی در مواد ساختمانی، سنباده و ساخت موزاییک یا سایر سرامیکها و نیز مخلوط نمودن سایر انواع شیشه که فاقد سرب با این نوع شیشه ها، ممنوع است. بازیافت و یا استفاده از شیشه های بدون سرب صفحات لامپهای اشعه کاتدی در تولیدات ساختمانی بلامانع است.

ماده ۸- دیویدهای ساطع کننده نور (LED) موجود در بعضی از تخته مدارهای چاپی به دلیل داشتن آرسنید گالیوم، باید پیش از خرد کردن جداسازی شوند.

ماده ۹- تفنگ الکترونی لامپهای اشعه کاتدی حاوی اکسید باریم باید پیش از ورود لامپهای اشعه کاتدی به فرآیند بازیافت جدا شود و به منظور ممانعت از واکنش باریم با آب، به دور از هر گونه تماس با آب یا هوای مرطوب به طور جداگانه جمع آوری و در انبارهای زیرزمینی نگهداری و مطابق با دستورالعمل مربوط مورد مدیریت صحیح زیست محیطی واقع شوند.

ماده ۱۰- فسفر جدا شده از لامپهای اشعه کاتدی باید بازیافت یا پس از تثبیت در مکان های دفن پسماندهای ویژه مطابق دستورالعمل مربوط دفن شود.

ماده ۱۱- نمایشگرهای بلور-مایع (LCD) برای بازیافت شیشه به روش تخریب کاتالیزوری مواد بلور-مایع فرستاده شوند و یا در زباله سوزهای مجهز به سامانه های تصفیه گازهای خروجی سوزانده شوند.

تبصره - نمایشگرهای با سطح بیشتر از (100 cm^2) به دلیل دارا بودن لامپهای تخلیه گازی حاوی جیوه، باید جداگانه مدیریت شده و در ابتدا بازیافت جیوه بر روی آنها انجام شود.

ماده ۱۲- اکسید باریم جدا شده از گیرنده تفنگ الکترونی لامپهای اشعه کاتدی، بازیافت یا در زباله سوزهای مجهز به سامانه تصفیه گازهای خروجی سوزانده شوند.

ماده ۱۳- به منظور کنترل پسماندهای ویژه مندرج در پیوست شماره (۱) که به مهر «دفتر هیئت دولت» تایید شده است، باید مطابق با دستورالعمل مربوط مدیریت صحیح زیست محیطی در واحد اقدام شود.

ماده ۱۴- اجزای مندرج در پیوست شماره (۲) که به مهر «دفتر هیئت دولت» تایید شده است، باید از رایانه جدا و مطابق با دستورالعمل مربوط، مدیریت صحیح زیست محیطی در مورد آنها اعمال شود.

فصل سوم- مدیریت صحیح زیست محیطی پسماند در لوحهای فشرده اطلاعاتی

ماده ۱۵- لوحهای فشرده پیش از پردازش نباید شکسته و خرد شوند.

ماده ۱۶- در فرآیند زدودن رنگ از بدنه لوحهای فشرده، باید از ورود محلولهای محتوی رنگها به محیط زیست جلوگیری و مورد مدیریت صحیح زیست محیطی واقع شوند.

ماده ۱۷- از ورود لاک الکل جدا شده از لوحهای فشرده به محیط زیست پیش گیری شود.

ماده ۱۸- در فرایند پردازش این لوحها، از جداسازی کامل آلومینیم و سایر فلزها از پلی کربنات که جز اصلی لوحهای فشرده است، اطمینان حاصل شود.

ماده ۱۹- پلی کربنات فاقد هر گونه آلودگی فلزی، برای استفاده مجد به واحدهای بازیافت انتقال داده شود.

فصل چهارم- مدیریت صحیح زیست محیطی پسماند در گوشی های تلفن همراه

ماده ۲۰- باتریها و لوازم جانبی گوشیها، پیش از ورود به مرحله بازیافت به روش دستی جداسازی شوند.

ماده ۲۱- مواد غیر قابل بازیافت جدا شده از هریک از گوشیها و لوازم جانبی آنها، باید متناسب با خصوصیات خود، به شیوه صحیح زیست محیطی امحا شوند.

ماده ۲۲- استفاده از روشهای حرارتی که باعث انتشار فلزات در فضای محیط کار می شود، ممنوع است.

ماده ۲۳- جداسازی فلزات آهنی و غیر آهنی و پلاستیک به طور کامل از یکدیگر ضروری است.

فصل پنجم- مدیریت صحیح زیست محیطی پسماند در سیستمهای تبرید

ماده ۲۴- گازهای خنک کننده از کمپرسورها و مبدلهای حرارتی به وسیله دستگاه، جدا و جمع آوری شوند و به مراکز مجاز بازیافت انتقال یابند.

ماده ۲۵- فوم پلی یورتانی عایق یخچال، جداسازی و بازیافت شود.

تبصره- در صورت عدم امکان بازیافت صحیح، این مواد جهت دفن به مکان های دفن پسماندهای ویژه داده شود.

ماده ۲۶- رله ها و سویچها و سایر قطعات حاوی ترکیبات جیوه جداسازی و بازیافت جیوه در آنها انجام شود.

ماده ۲۷- باقیمانده اجزا نظیر بدنه دستگاه، کمپرسورها و مبدلهای تخلیه شده خرد و بازیافت شوند.

ماده ۲۸- کلیه اجزای پلاستیکی، شیشه ای و فلزی، خرد شده و پس از جداسازی به مراکز مجاز بازیافت انتقال یابند.

ماده ۲۹- کلیه فلزات خرد شده، جداسازی و به واحد بازیافت انتقال داده شود.

فصل ششم- مدیریت صحیح زیست محیطی پسماند در لامپهای فلورسنت

ماده ۳۰- پیش از ورود لامپهای فلورسنت به واحد، از شکستن و انتشار محتویات آن از جمله جیوه به محیط زیست جلوگیری شود.

ماده ۳۱- کلیه لامپهای فلورسنت هنگام انتقال به واحد باید در ظروف با درپوش محکم قرار داده شوند.

ماده ۳۲- ظروف حامل لامپهای فلورسنت باید مانع از شکستن لامپ ها در برابر ضربه گردند.

ماده ۳۳- ظروف حامل لامپهای فلورسنت باید دارای برچسب خطرناک (حاوی جیوه) باشند.

ماده ۳۴- در صورت شکستن لامپهای محتوی جیوه، موارد زیر رعایت شود:

الف- هنگام جمع آوری از ماسک و دستکشهایی از جنس لاستیک و یا نیتیل استفاده شود.

ب- خرده هادر کاغذهای ضخیم و یا مقوا پیچیده و به کیسه های پلاستیکی با ضخامت (۶-۲) میلیمتر منتقل شوند.

ج- از شستشوی جیوه و اشیای آلوده به آن و ورود این ماده به فاضلاب ممانعت شود.

ماده ۳۵- هنگام وارد نمودن لامپها به دستگاه خردکن، تمهیدات لازم به منظور پیش گیری از انتشار جیوه به محیط به کار گرفته شود.

ماده ۳۶- برای پیش گیری از آلوده شدن فضای محیط واحد باید مجهز به سیستم جمع آوری غبار برای جذب جیوه و ترکیبات فسفره باشد.

ماده ۳۷- برای جداسازی بخارات جیوه در حین انجام کلیه مراحل بازیافت، وجود فیلتر کربن فعال یا نوع مشابه ضروری است.

ماده ۳۸- فلزات، شیشه، پلاستیک، جیوه و ترکیبات فسفره به طور کامل از یکدیگر جدا شده و مورد بازیافت واقع شوند.

ماده ۳۹- در سایر لامپها نیز لازم است فرآیند خرد کردن، جداسازی شیشه، پلاستیک، فلزات و سایر مواد غیر فلزی و احتمالاً خطرناک از نظر زیست محیطی و هدایت آنها برای بازیافت با رعایت این ضوابط صورت پذیرد.

فصل هفتم- مدیریت صحیح زیست محیطی پسماندد در باتریها

ماده ۴۰- انواع باتریها، پیش از انجام هر مرحله از عملیات بازیافت، از دستگاه جدا شوند و مطابق دستورالعمل مربوط تحت مدیریت صحیح زیست محیطی واقع شوند.

ماده ۴۱- بعد از عملیات اوراق سازی کلیه دستگاهها، تفکیک و گروه بندی باتریهای نیکل- کادمیم (Ni - Cd)، نیکل هیدرید فلزی (NiMH)، لیتیومی، یون لیتیم و باتریهای سربی- اسیدی انجام شود.

ماده ۴۲- باتریها جدا از یکدیگر نگهداری شوند و به منظور جلوگیری از تخلیه الکتریکی، از انباشت آنها بر روی یکدیگر جلوگیری شود. باتریهایی که قابل استفاده مجدد نیستند، برای بازیافت فلزات مانند سرب، نیکل و لیتیم فرستاده شوند.

ماده ۴۳- در باتریهای لیتیم یونی، به دلیل خورندگی هیدروکسید لیتیم، از شکستن و باز شدن باتری، جلوگیری شود. باتریهای لیتیمی پیش از عملیات خرد کردن، باید از دستگاه جدا شود تا از واکنش لیتیم که در صورت شکستن در مجاورت هوا یا رطوبت قرار می گیرد، با اکسیژن و ایجاد آتش پیش گیری شود.

ماده ۴۴- به منظور پیش گیری از انتشار فلزات بخصوص سرب در محیط کار از سامانه های تهویه هوا و فیلتر در فرایندهای حرارتی بازیافت استفاده شود.

ماده ۴۵- نگهداری باتریهای خشک باید بر اساس شرایط زیر انجام شود:

الف- از شبکه های پلاستیکی یا فلزی سالم (۲۰۰) لیتری قابل مهر و موم استفاده شود،

ب- برچسب گذاری مطابق با دستورالعمل مربوط انجام گردد،

ج- ظروف حامل بسته و مهر و موم باشند،

د- پسماندها از صدمات فیزیکی و تأثیرات آب و هوایی محفوظ نگهداشته شوند،

ه- در انبار و هنگام حمل و نقل از پالت چوبی در زیر ظروف حامل استفاده شود،

و- انبار باید ایمن و با دسترسی کنترل شده باشد،

ز- کارکنان برای نگهداری و حمل و نقل آموزش یافته باشند،
ح- تنها کارکنان آموزش یافته به انبار دسترسی داشته باشند،
ط- نگهداری تنها به صورت موقت در ظرف زمانی لازم برای گردآوری حجم کافی برای حمل به تاسیسات باز یافت با دفع انجام می شود. بنابراین در انبار کردن مقادیر بیش از (۱۰۰۰) کیلوگرم و در دوره زمانی بیش از (۱۸۰) روز، لازم است انبار به عنوان انبار نگهداری پسماند ویژه ثبت شود،
ی- محل تجمع، باز یافت و بسته بندی پسماندهای باتریها مجهز به سکوها یا غیر قابل نفوذ در برابر اسید باشد بطوریکه از نفوذ اسید به خاک پیش گیری شود.

ماده ۴۶- حمل و نقل باتریها به تاسیسات باز یافت، تصفیه و دفع با رعایت موارد زیر انجام شود:

- الف- پسماندها به طور صحیح بسته بندی شوند،
- ب- باتریها بصورت قائم در ظروف پلاستیکی ضد نشت و یا کیسه هایی از جنس پلی اتیلن قرار داده شوند،
- ج- باتریها با لایه ای از ماده جاذب، مقوا و یا تخته چندلا از هم جدا شوند.
- د- ظروف حامل، می توانند بشکه های فلزی یا پلاستیکی باشند که قابلیت قرار گیری ایستاده و مهر و موم شدن را داشته باشند.
- ه- ظروف با تسمه های نایلونی به پالتها بسته شوند.

فصل هشتم - نگهداری و حمل و نقل

ماده ۴۷- پسماندهای برقی و الکترونیکی پیش از اوراق سازی و یا پس از آن، تا زمان انتقال به واحد باز یافت در انبارهایی با شرایط زیر نگهداری شوند:

- الف- محیط بسته و به دور از تاثیر عوامل جوی و با کف نفوذناپذیر،
- ب- مجهز به سامانه های تهویه مناسب و در صورت لزوم با کنترل خروجی ها برای کنترل انتشار مواد خطرناک،
- ج- دارای تابلوی هشدار،
- د- دارای فضای کافی برای پیش گیری از انباشت بی رویه پسماندها.

ماده ۴۸- اجزای مندرج در پیوست شماره (۲) پیش از حمل و نقل جداسازی شوند.

ماده ۴۹- در بسته بندی اجزاء باید احتمال شکستگی و آزاد شدن مواد در محیط زیست به حداقل برسد و این اجزاء در ظروفی محکم که خرده ها قادر به خروج از آنها نباشند، قرار داده شوند.

ماده ۵۰- ظروف حامل قابلیت حفاظت پسماندها را در برابر تابش خورشید و سایر عوامل جوی داشته باشند.

ماده ۵۱- حمل و نقل این پسماندها باید با رعایت آیین نامه اجرایی حمل و نقل جاده ای مواد خطرناک موضوع تصویب نامه شماره ۴۴۸۷۰/ت/۲۹-۲۲ هـ مورخ ۱۳۸۰/۱۲/۲۷ انجام شود.

فصل نهم- سایر موارد

ماده ۵۲- پس از اوراق سازی پسماند برقی و الکترونیکی، کلیه اجزای پلاستیکی، آهنی و غیر آهنی از یکدیگر جدا شوند و غیر ناشی از عملیات به وسیله سامانه جمع آوری غبار از محیط فرآیند خارج شود.

ماده ۵۳- هنگام باز یافت دستگاههای چاپ، کپی و سایر دستگاههای مجهز به کارتریج که محتوی جوهر می باشند، باید جوهر دستگاه به شیوه مناسب جمع آوری شود.

ماده ۵۴- تجهیزات حاوی و یا آلوده به بی فنیل‌های پلی کلره (PCB) از سایر اجزای پسماندهای برقی و الکترونیکی جداسازی شوند و به انبارهای ویژه نگهداری پسماندهای حاوی و یا آلوده به بی فنیل‌های پلی کلره انتقال شوند.

ماده ۵۵- انواع روغنهای روانکار و روغنهای فرسوده پیش از انجام هر مرحله از عملیات باز یافت، از دستگاه تخلیه و به واحدهای باز یافت مربوط انتقال یابند.

ماده ۵۶- سیستم تهویه مجهز به فیلتر برای خارج نمودن اکسیدها و غبار فلزی ناشی از فرآیندهای خرد کردن، ذوب فلزات و استخراج آنها و باز یافت سر باره باید در واحد نصب شود.

ماده ۵۷- واحد باید برنامه خود را برای پیش و ارایه گزارش به سازمان در خصوص کنترل آلودگی و سایر موارد اضطراری نظیر آتش سوزی به سازمان ارائه نماید.

ماده ۵۸- واحد موظف است برنامه کاری و نحوه اجرای مدیریت صحیح زیست محیطی خود را به سازمان ارائه دهد. تبصره- سازمان باید از فعالیت واحدهای فاقد برنامه کاری و واحدهایی که دستورالعملهای مدیریت صحیح زیست محیطی را رعایت نمی کنند، ممانعت نماید.

ماده ۵۹- سازمان موظف است به صورت دوره ای واحد را به منظور تطابق با مجوزهای صادره، برنامه کاری و رعایت دستورالعملهای مدیریت صحیح زیست محیطی مورد بازرسی و پایش قرار دهد

ماده ۶۰- عملیات پردازشی باید در محیطی بسته، با کف نفوذناپذیر و مجهز به سامانه تصفیه گاز برای کنترل انتشار مواد خطرناک صورت پذیرد.

ماده ۶۱- در صورت ایجاد هر گونه آلودگی زیست محیطی ناشی از پسماندهای برقی و الکترونیکی بیش از حد مجاز نسبت به استانداردهای ملی، واحد مربوط ملزم به رفع آلودگی کامل آن می باشد.

ماده ۶۲- اجرای مفاد این مصوبه برای کلیه فعالیتهای تولید، اوراق، جمع آوری، دریافت، ذخیره، حمل، دفع و یا مدیریت پسماندهای برقی و الکترونیکی الزامی است.

ماده ۶۳- وزارتخانه‌های موضوع ماده (۱۱) قانون، ضمن نظارت بر حسن اجرای این مصوبه در دستگاههای متبوع خود گزارش مربوط را به طور سالانه به سازمان ارایه دهند.

۴-۳-۱- پیوستهای مرتبط با ضوابط و روشهای مدیریت اجرایی زیست محیطی پسماندهای برقی و الکترونیکی

پیوست شماره ۱- مواد موجود در پسماندهای ویژه رایانه ها و لوازم جانبی آنها

آنتیموان: در صفحه یا مخروط شیشه ای نمایشگرهای CRT موجود است،

اکسید باریوم: در صفحه گیرنده لوله پرتاب الکترون در نمایشگرهای CRT موجود است. مقداری از آن در سطح داخلی صفحه یا مخروط شیشه ای جمع می شود، بریلیم: مقداری کمی از این عنصر به شکل آلیاژ مس- بریلیم (معمولاً ۹۸٪ مس و ۲٪ بریلیم) در تخته مدار مادر، در محل اتصال به برد جانبی موجود است،

کادمیم: مقادیر کمی از این عنصر در صفحات اتصال و سویچها و مقادیر بسیار کمتری در روکش سیم های PVC موجود است. رایانه های قابل حمل معمولاً دارای باتریهای قابل شارژ نیکل-کادمیم هستند، کلرو یا بروم: مواد ضد حریق هالوژنه آلی و معدنی (مانند کلرید آنتیموان) ممکن است در پلاستیک تخته مدارهای چاپی و کیس ها و نیز روکش سیمهای از جنس PVC موجود باشند،

سرب: مقادیر قابل ملاحظه ای سرب در CRT موجود است (در مدل‌های قدیمی ۳-۲ kg و در مدل‌های جدید ۱ kg). مقادیر کمتری از این عنصر در تخته مدارهای چاپی CPU، چاپگر، و سایر وسایل جانبی رایانه ها به صورت لحیم به کار رفته است. در باتری سربی اسیدی که در بعضی از رایانه های قابل حمل به کار رفته نیز این عنصر وجود دارد. لیتیم: باتریهای کوچک روی تخته مدار مادر حاوی این فلز هستند.

جیوه: در صفحات نمایشگرهای مسطح مقادیر کمی از این ماده وجود دارد. فسفر: بخش داخلی CRT بوسیله یک پوشش از فسفر و سولفید روی یا دیگر فلزات کمیاب پوشیده می شود. سولفید کادمیم نیز در انواع قدیمی تر به کار رفته است.

بلورهای مایع: این مواد در مقادیر کم در نمایشگرهای LCD موجود است. آرسنیک: در مقادیر کم به صورت آرسنید گالیم در دیودها یا لامپهای دوقطبی (LEDs) وجود دارد. الکترولیت‌های مایع: در مقادیر کم در خازن‌ها و پودر تونر چاپگرها موجود است.

پیوست شماره ۲- اجزای زیر باید از رایانه های مستعمل جدا و مدیریت شوند:

- الف- اجزای حاوی جیوه نظیر لامپها و سویچها،
- ب- باتریها،
- ج- تخته مدارهای چاپی (در صورتی که سطح تخته بیش از 10 cm^2 باشد)،
- د- کارت‌های تونر، تونرهای مایع، خمیری و رنگی،
- ه- پلاستیکهای حاوی مواد ضد حریق برمیناته،
- و- لامپ لوله ای کاتدی،
- ز- نمایشگر بلور-مایع (LCD) (همراه با جعبه) با سطح بیشتر از 100 cm^2 با لامپ تخلیه گازی،
- ح- کابل برق خارجی،
- ط- خازنهای حاوی PCB، (در صورت وجود در وسایل جانبی رایانه)،
- ی- خازنهای الکترولیتی (با ارتفاع یا قطر بیش از ۲۵ mm یا با حجمی نسبتاً مشابه).

۴-۴- آیین نامه اجرایی حمل و نقل جاده‌ای مواد خطرناک

(موضوع تصویب نامه شماره ۴۴۸۷۰/ت ۲۲۰۲۹ هـ مورخ ۱۳۸۰/۱۲/۲۷ و اصلاحیه شماره ۱۴۷۲۷۲/ت ۴۴۲۷۲۰ مورخ ۱۳۸۸/۷/۲۵ هیئت وزیران)

هیأت وزیران در جلسه مورخ ۱۳۸۰/۱۲/۲۲ بنا به پیشنهاد شماره ۱۰۶۸۸،۱۱ مورخ ۱۳۷۸/۷/۲۶ وزارت راه و ترابری و به استناد ماده (۱۴) اصلاحی قانون رسیدگی به تخلفات و اخذ جرایم رانندگی - مصوب ۱۳۷۶ - آیین نامه اجرایی حمل و نقل جاده‌ای مواد خطرناک را به شرح زیر تصویب نمود:

فصل اول: کلیات و تعاریف

ماده ۱- اصطلاحات به کار رفته در این آیین نامه به شرح زیر تعریف می‌شوند:

الف - متصدی حمل و نقل: منظور از متصدی حمل و نقل در این آیین نامه، کلیه شرکتها و مؤسسات حمل و نقل، سازمانها، کارخانجات و... اعم از دولتی و غیر دولتی می‌باشند که به حمل و نقل، سازمانها، کارخانجات، و... اعم از دولتی و غیر دولتی می‌باشند که به حمل و نقل محمولات خطرناک (تولیدات یا مواد اولیه) مبادرت می‌ورزند.
ب - مواد خطرناک: موادی که نسبت به بهداشت یا سلامتی انسان، حیوان و محیط زیست ذاتا خطرزا بوده و مشمول یکی از طبقه بندی‌های نه گانه زیر می‌باشند:

۱- طبقه یک: این طبقه به سه دسته تقسیم بندی می‌شود:

۱-۱- مواد و محصولات منفجره

۱-۲- محصولات و کالاهایی که با مواد منفجره انباشته گردیده‌اند.

۱-۳- محصولات و کالاهایی که ایجاد آتش سوزی و احتراق می‌نمایند.

۲- طبقه دو: این طبقه مشتمل است بر گازهای تحت فشار مایع نشده و گازهای نامحلول تحت فشار.

۳- طبقه سه: این طبقه مشتمل است بر مایعات قابل اشتعال.

۴- طبقه چهار: این طبقه به سه دسته تقسیم بندی می‌شود:

۴-۱- جامدات قابل اشتعال.

۴-۲- موادی که دارای قابلیت آتش سوزی و آتش افروزی خود به خود می‌باشند.

۴-۳- موادی که بر اثر تماس با آب یا مجاور با رطوبت، گازهای قابل اشتعال تولید می‌کنند.

۵- طبقه پنج: این طبقه به دو دسته تقسیم بندی می‌شود:

۵-۱- موادی که باعث ایجاد زنگ زدگی می‌شوند.

۵-۲- پراکسیدهای آلی

۶- طبقه شش: این طبقه به دو دسته تقسیم بندی می‌شود:

۶-۱- محصولات سمی

۶-۲- مواد و محصولات متعفن که باعث ایجاد و نشر بیماریهای عفونی می‌گردند.

۷- طبقه هفت: مواد رادیواکتیو

۸- طبقه هشت: مواد خورنده و اسیدها

۹- طبقه نه: مواد و محصولات خطرناک متفرقه

فهرست و اقسام مواد خطرناک که تحت هر یک از طبقات نه گانه فوق قرار می‌گیرند در ضمیمه «ز» این آیین‌نامه آمده است. همچنین در میان مواد خطرناک موضوع طبقات ۲ و ۴، موادی وجود دارند که از حیث اهمیت خطر و نحوه حمل، علاوه بر مقررات کلی دارای شرایط خاصی هستند که شرح هر یک از طبقات مذکور به ترتیب در ضمیمه «ح» و «ط» این آیین‌نامه آمده است.

ماده ۲- انجام هر گونه عملیات حمل و نقل جاده‌ای مواد خطرناک از نقطه‌ای به نقطه دیگر در داخل کشور مستلزم رعایت مقررات و ضوابط مندرج در این آیین‌نامه می‌باشد:

تبصره - برنامه زمان بندی و مراحل اجرای مفاد آیین‌نامه به شرح زیر است:

- ۱- کلیه شرایط و ضوابط مربوط به فصول اول و دوم این آیین‌نامه در خصوص کلیات و مقررات مربوط به عملیات بارگیری، حمل و نقل و باراندازی مواد خطرناک پس از تصویب آیین‌نامه لازم الاجراء می‌باشد.
- ۲- کلیه شرایط و ضوابط فصل سوم آیین‌نامه در خصوص مقررات مربوط به وسایل نقلیه حامل مواد خطرناک حداکثر تا ۱ سال پس از تاریخ تصویب آیین‌نامه لازم الاجراء می‌باشد. با وجود این مهلت رعایت مقررات مربوط به فصل سوم برای وسایل نقلیه حامل مواد سوختی در کشور ۲ سال پس از تصویب آیین‌نامه است.
- ۳- کلیه شرایط و ضوابط فصل چهارم این آیین‌نامه در خصوص مقررات مربوط به راننده و کمک راننده وسایل نقلیه حداکثر تا شش ماه پس از تاریخ تصویب آیین‌نامه لازم الاجراء می‌باشد و کلیه متصدیان حمل و نقل موظفند ظرف مدت یاد شده اقدامات لازم را برای اجرای آن به عمل آورند.

ماده ۳- راننده وسیله نقلیه حامل مواد خطرناک باید همواره، حین عملیات حمل و نقل کالای خطرناک اسناد مربوط به خصوصیات و نحوه حمل این گونه کالاها را وفق ضمیمه «ب» این آیین‌نامه در اختیار داشته باشد تا هنگام درخواست مقامات ذیصلاح ارایه نماید.

تبصره - در موارد حمل و نقل فرآورده های نفتی، فرم طراحی شده توسط شرکت ملی پخش فرآورده های نفتی مشروط به درج موارد و اطلاعات مربوط، به عنوان ضمیمه «ب» موضوع این ماده تلقی شده و ارائه فرم یاد شده به ضمیمه بارنامه توسط راننده وسیله نقلیه حامل فرآورده های نفتی کفایت می‌کند.

ماده ۴- وسایل حمل و نقل حامل مواد و محمولات خطرناک باید در حین عملیات حمل و نقل کلیه نشانه‌ها و علائم مندرج در ضمیمه «الف» این آیین‌نامه را دارا باشند.

تبصره - به شرکتهای حمل و نقل مهلت داده می‌شود تا نسبت به فراهم نمودن زمینه اجرای مفاد این ماده در خصوص حمل و نقل فرآورده های نفتی تا پایان سال ۱۳۸۳ اقدام نمایند.

ماده ۵- فرستنده کالا و محصول خطرناک مکلف است پیش از تنظیم قرارداد حمل و نقل کالا، طی اظهارنامه‌ای مطابق فرم پیوست شماره یک از ضمیمه «ب» متصدی حمل و نقل را از خطرناک بودن محموله و همچنین نوع خطر و اقدامات احتیاطی که باید در حین حمل و نقل کالای موصوف به عمل آید، مطلع نماید.

تبصره - چنانچه متصدی حمل و نقل از وجود کالای خطرناک آگاه نشده باشد، پس از وقوف به موضوع باید با هماهنگی سازمان حفاظت محیط زیست یا واحدهای تابعه آن و کسب اجازه مدعی العموم حوزه قضایی محل توقف نسبت به تخلیه محموله اقدام نموده یا به محل بارگیری عودت نماید. در این شرایط صاحب کالا مطابق قوانین و مقررات موجود مسئول جبران کلیه خسارتها و هزینه‌هایی است که از تحویل چنین کالایی به متصدی حمل و نقل، شخص ثالث یا دولت وارد گردیده است.

ماده ۶- در صورت عدم رعایت ضوابط و دستورالعمل‌های مندرج در این آیین‌نامه با تخلفات به شرح زیر برخورد خواهد شد:

- الف - مؤسسات و شرکتهای حمل و نقل جاده‌ای براساس ماده ۱۳ مقررات و آیین‌نامه حمل و نقل بار و مسافر و مدت لغو پروانه فعالیت و تعطیلی شرکتهای و مؤسسات حمل و نقل جاده‌ای موضوع ماده ۱۴ اصلاحیه قانون نحوه رسیدگی به تخلفات و اخذ جرایم رانندگی.
- ب - رانندگان وسایل نقلیه براساس جداول جرایم رانندگی موضوع ماده ۲ قانون نحوه رسیدگی بر تخلفات و اخذ جرایم رانندگی.

فصل دوم: مقررات مربوط به عملیات بارگیری، حمل و نقل و باراندازی مواد و محمولات خطرناک

ماده ۷- چنانچه متصدی حمل و نقل قصد حمل مواد خطرناک را دارد که در طبقه بندی مواد خطرناک تحت طبقات ۱ و ۶ و ۸ و ۹ شناسایی گردیده‌اند مکلف است جهت هماهنگی و تعیین مسیر مجاز تردد از مبدأ به مقصد و با اولویت جاده‌های خارج از شهرها به سازمان حمل و نقل و پایانه‌های کشور یا سازمانهای تابعه مراجعه و ضمن ارایه درخواست کتبی به همراه اظهارنامه صاحب کالا، مجوز و مسیر عبور مواد خطرناک را دریافت نماید.

تبصره - سازمان حمل و نقل و پایانه‌های کشور می‌تواند مجوز عبور و مسیر حمل و نقل بعضی از مواد خطرناک را به صورت مدت دار ارایه نماید.

ماده ۸- وسیله نقلیه حامل مواد خطرناک صرف نظر از وزن و حجم محموله فقط در ساعات روز مجاز به تردد در جاده‌های کشور خواهد بود و باید قبل از پایان روز در پارکینگ مناسب توقف و تا آغاز روز بعد از حرکت خودداری کند. در صورت لزوم سازمان حمل و نقل و پایانه‌های کشور نقشه مسیری را که وسیله نقلیه حامل مواد خطرناک برای رسیدن به مقصد باید طی کند و توقفهای غیر اضطراری بین راه در آن پیش بینی شده است را در اختیار متصدیان حمل و نقل قرار خواهد داد و راننده مکلف است وسیله نقلیه را در مسیر تعیین شده هدایت کند. در نقشه مورد بحث سعی خواهد شد که وسیله نقلیه حتی المقدور از نقاط کم جمعیت و احیاناً جاده‌های کمربندی شهرها عبور داده شود و توقفهای بین راه دور از وسایل نقلیه دیگر و محل‌های امن و خلوت انجام گیرد.

تبصره - دارندگان وسایل نقلیه حامل فرآورده‌های نفتی موظفند حداکثر تا پایان شهریور ماه ۱۳۸۴ نسبت به نصب تجهیزات مربوط به کنترل لحظه‌ای سرعت مجاز، ساعت مجاز رانندگی و امثال آن اقدام نمایند. پس از آن تاریخ وسایل نقلیه حامل فرآورده‌های نفتی تنها در صورت تجهیزات یاد شده مجاز به تردد در شب می‌باشند.

ماده ۹- پارک و توقف وسایل نقلیه حامل مواد و محمولات خطرناک در طول جاده‌ها فقط تحت شرایط زیر امکان پذیر است.

الف - نصب گوه به تعداد حداقل ۲ عدد و متناسب با تعداد چرخ‌های وسایل نقلیه حامل مواد و محمولات خطرناک در حین توقف الزامی است.

ب - موتور وسیله حامل مواد و محمولات خطرناک باید در حین توقف خاموش باشد.

ج - وسایل نقلیه حامل مواد و محمولات خطرناک نباید به هیچ عنوان نشت یا سرریز داشته باشند.

چ - وسایل نقلیه حامل مواد و محمولات خطرناک باید در نقاط با شیب کم توقف کنند و از پارک و توقف وسیله نقلیه در سربالایی یا سرازیری‌هایی که توسط وزارت راه و ترابری با علائم مشخص شده‌اند، خودداری نماید.

ح - در مواقعی که راننده وسیله نقلیه حامل مواد خطرناک اضطراراً مجبور به توقف شود باید وسیله نقلیه را حتی المقدور منتهی الیه سمت راست جاده در محوطه باز دور از پلها و تونلها و تأسیسات رفاهی بین راه متوقف نماید.
خ - در توقفهای بین راه و توقفهای اضطراری باید راننده یا کمک راننده در وسیله نقلیه یا اطراف آن باقی مانده و از آن مراقبت نماید. علاوه بر این ضرورت در مواضع ۱۰ متری ابتدا و انتهای وسیله نقلیه متوقف شده چراغهای ۲۴ ولتی یا ۱۲ ولتی زرد رنگ الکتریکی نصب شود که تأمین نیروی آنها مستقل از وسیله نقلیه صورت می گیرد.

ماده ۱۰- رانندگان وسایل نقلیه حامل مواد خطرناک در هنگام سوخت گیری باید موارد زیر را رعایت کنند:

الف - سوخت گیری حتی الامکان در پمپهای دور از شهرها و مراکز جمعیتی صورت گیرد.
ب - وسیله نقلیه دیگری در جلو یا عقب وسیله نقلیه حامل مواد خطرناک مشغول سوخت گیری یا در انتظار نوبت نباشد.
ج - موتور وسیله نقلیه حامل مواد خطرناک باید در حین سوخت گیری خاموش باشد.
د - راننده یا کمک راننده وسیله نقلیه نباید از آن دور شوند.

ماده ۱۱- وسایل نقلیه حامل محمولات خطرناک نباید تحت هیچ شرایطی وسیله نقلیه دیگری را یدک کشی نموده یا توسط وسیله نقلیه دیگری یدک کشی شود.

ماده ۱۲- حمل مسافر و سرنشین به استثنای راننده و کمک راننده یا عوامل دیگری که با تشخیص متصدی حمل و نقل باید همراه محموله و وسیله نقلیه در عملیات حمل و نقل کالای خطرناک باشد، ممنوع است.

ماده ۱۳- استعمال دخانیات یا استفاده از هرگونه وسیله روشنایی یا آتش زا در داخل وسیله نقلیه یا در فاصله ۵۰ متری آن در حین انجام عملیات حمل و نقل مواد خطرناک ممنوع است.

ماده ۱۴- چنانچه به هر دلیل در حین عملیات باراندازی یا بارگیری به ناچار باید در محوطه‌ای تعدادی وسیله نقلیه حامل مواد خطرناک متوقف شوند یا در توقفگاه مناسبی تعدادی از اینگونه وسایل نقلیه متوقف شده‌اند باید شعاع ۲۰ متری را برای فاصله یکدیگر حفظ کنند.

ماده ۱۵- در صورتی که پمپ تخلیه کالای خطرناک از نیروی موتور وسیله نقلیه انرژی خود را کسب نمی نماید باید در حین تخلیه، موتور وسیله نقلیه خاموش باشد.

تبصره ۱- چنانچه وسیله نقلیه، حامل محموله خطرناکی از طبقات ۶ و ۸ و ۹ باشد و محل تخلیه و باراندازی در مکانی مسقف واقع شده باشد، باید وسیله نقلیه مجهز به موتور پمپ تخلیه محموله باشد که منبع انرژی آن مستقل از موتور محر که وسیله نقلیه است.

تبصره ۲- چنانچه وسیله نقلیه، حامل محموله خطرناکی از طبقات ۱ و ۶ و ۸ و ۹ بوده و محل تخلیه و باراندازی در مکانی مسقف واقع شده باشد باید در حین تخلیه موتور وسیله نقلیه خاموش باشد.

ماده ۱۶- حمل مواد خطرناک در بارگیر و یدک مستقل و همچنین حمل مواد خطرناک طبقات ۱ و ۶ و ۸ و ۹ در وسایل نقلیه مفصل دار ممنوع است.

ماده ۱۷- محمولات خطرناک از طبقه ۴ و ردیف ۳-۴ باید در بارگیرهای مسقف و مقاوم نسبت به نفوذ آب و رطوبت حمل شوند.

ماده ۱۸- چنانچه وسیله نقلیه حامل مواد خطرناک به دلیل نقص فنی ناچار به توقف طولانی (براساس نظر صاحب کالا در چارچوب مقررات سازمان راهداری و حمل و نقل جاده‌ای) در مسیر گردد، راننده مکلف است متصدی حمل و نقل را از موضوع مطلع نماید و متصدی حمل و نقل نیز مکلف است به محض اطلاع وسیله نقلیه مناسبی را به همراه عوامل لازم برای باراندازی وسیله نقلیه معیوب و بارگیری وسیله نقلیه اعزامی به محل توقف خودرو اعزام نماید.

ماده ۱۹- در صورت بروز سوانحی که منجر به پخش مواد در طبیعت می‌گردد، متصدی حمل و نقل، موظف است سریعاً مراتب را به سازمان‌های امدادی اطلاع دهد.

ماده ۲۰- متصدی حمل و نقل مکلف است قبل از اعزام وسیله نقلیه جهت بارگیری و حمل محموله خطرناک برنامه زمان بندی سفر را در اختیار راننده قرار دهد و راننده نیز مکلف است برنامه تنظیمی از سوی متصدی حمل و نقل را به دقت رعایت نماید.

ماده ۲۱- مواد خطرناک از انواع زیر گروه‌های طبقه ۱ باید در کامیون‌های با بارگیر بسته یا دارای درب‌های کناری (بغل باز شو) حمل شود.

ماده ۲۲- حداکثر وزن محموله از طبقه ۱ در زیر گروه ۱-۱ نباید از ۱۰۰۰ کیلوگرم و در زیر گروه‌های ۱-۲ و ۱-۳ نباید از ۳۰۰۰ کیلوگرم در هر بارگیر تجاوز نماید.

تبصره - میزان حمل محمولات متعلق به نیروهای مسلح کشور در صورت ضرورت و با مسئولیت وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح از شمول این ماده مستثنی است.

ماده ۲۳- متصدی حمل و نقل مکلف است مقررات مربوط به اسناد و مدارک حمل و نقل کالای خطرناک را طبق ضوابط مندرج در ضمیمه «ب» رعایت نموده و بسته‌ها و جعبه‌های حامل مواد خطرناک نیز باید دارای برچسب ویژه‌ای باشند که مشخصات کالای خطرناک و شماره طبقه مربوط به آن مطابق پیوست یک ضمیمه «الف» به دقت در آن منعکس شده باشد و روشهای بسته بندی مندرج در ضمیمه «ج» در مورد آنها رعایت گردد.

ماده ۲۴- چنانچه وسیله نقلیه، حامل محموله‌ای از طبقه ۱ بوده و مقرر است که محموله آن در باراندازهای مختلف تخلیه گردد، نحوه بارگیری باید به نحوی باشد که بدون جا به جا کردن سایر جعبه‌های حامل کالای خطرناک و به ترتیب محموله تخلیه و باراندازی شود.

ماده ۲۵- چنانچه وسیله نقلیه، حامل مواد خطرناک از طبقه ۱ توسط مأمورین پلیس راه ملزم به توقف شود، راننده وسیله نقلیه مکلف است در نقطه‌ای که پلیس راه مشخص نموده است، توقف نماید.

ماده ۲۶- در صورتی که کاروانی از وسایل نقلیه حامل مواد خطرناک به دنبال یکدیگر در حرکت باشند، رانندگان مکلف به حفظ فاصله ۸۰ متری از یکدیگر می‌باشند.

ماده ۲۷- محموله‌هایی از نوع دی اکسید کربن و اکسید نیتروژن و گازهایی از طبقه ۲ باید در وسایل نقلیه بدون مفصل و در تانکرهای ثابت که به نحو مناسبی به شاسی وسیله نقلیه محکم شده‌اند، حمل گردند.

ماده ۲۸- حمل گازهایی از طبقه ۲ در مخازن کوچک و در بارگیرهای کانتینری ممنوع است.

ماده ۲۹- حمل مایعات از طبقه ۸ فقط توسط تانکرهای ثابت مجاز است و این گونه مواد نباید به صورت بشکه‌های مجزای بارگیری‌های کفی یا اطاقدار حمل شوند.

فصل سوم: مقررات مربوط به وسایل نقلیه حامل مواد و محمولات خطرناک

ماده ۳۰- حمل و نقل کالاها و محمولات خطرناک در صورتی مجاز می‌باشد که وسایل نقلیه حامل این گونه محمولات حائز شرایط و ضوابط مندرج در این فصل باشند.

تبصره - حمل و نقل مواد سوختی به صورت مایع یا گاز در صورتی که ظرفیت وسایل نقلیه از میزان زیر تجاوز نمایند، مشمول مقررات این آیین‌نامه نمی‌باشند.

الف - وسایل نقلیه دارای تانکرهای قابل انفکاک جهت حمل مایعات با حداکثر ظرفیت ۱۰۰۰ لیتر.
ب - تانک کانتینرها جهت حمل انواع گازها با حداکثر حجم ۳۰۰۰ لیتر.

ماده ۳۱- وسایل نقلیه حامل مواد خطرناک باید علاوه بر معاینه فنی معتبر، دارای گواهینامه تأیید صلاحیت صادره از طرف مؤسسه معتبر به شرح مذکور در ضمیمه «د» این آیین‌نامه باشند.

تبصره ۱- در صورت نبود مؤسسات فنی ذی صلاح در شناسایی و بازرسی فنی وسایل نقلیه حامل مواد خطرناک، شرکتها و مؤسسات حمل و نقلی شاغل در بخش حمل و نقل مواد خطرناک موظفند وفق مفاد این آیین‌نامه صلاحیت فنی وسیله نقلیه تحت پوشش خود را به دقت واریسی و گواهینامه‌ای مطابق ضمیمه «د» را تنظیم و در اختیار رانندگان و عوامل حمل و نقل کالای خطرناک قرار دهند. مسئولیت قانونی ناشی از عدم بررسی دقیق و درست وسایل نقلیه شاغل در این بخش، متوجه این شرکتها و مؤسسات بوده و هر گونه سهل‌انگاری در صدور چنین گواهینامه‌هایی مشمول مقررات ماده ۶ خواهد بود.

تبصره ۲- مدت اعتبار این گواهینامه یک سال بوده و مالک وسیله نقلیه مکلف است ظرف یک ماه قبل از انقضای مدت گواهینامه آن را تمدید نماید.

تبصره ۳- چنانچه وسیله نقلیه حامل مواد خطرناک از ۲ بخش مستقل کشنده و بارگیر تشکیل شده باشد باید هر کدام به تفکیک دارای یک گواهینامه تأیید صلاحیت باشند.

تبصره ۴- چنانچه وسیله نقلیه حامل مواد خطرناک از ۲ بخش کشنده و نیم یدک تشکیل شده باشد و نیم یدک به صورت مستقل دارای شماره پلاک باشد باید در بند ۷ گواهینامه تأیید صلاحیت شماره پلاک نیم یدک نیز درج گردد.

ماده ۳۲- وسایل نقلیه تانکر دار با بارگیرهای نیم یدک که کانتینرهای حامل مواد خطرناک را حمل می‌کنند یا وسایل نقلیه‌ای که مواد و محمولات خطرناک را به صورت فله‌ای حمل می‌کنند باید از مثلثهای خطر در هر دو طرف کانتینر یا تانک استفاده کنند.

ماده ۳۳- اطلاعات زیر باید به صورت خوانا روی بدنه بارگیر وسایل نقلیه تانکر دار که محمولات خطرناک را حمل نمایند درج گردد.

- ۱- نام شرکت یا مؤسسه حمل و نقل
- ۲- ظرفیت تانکر

۳- وزن خالی تانکر

۴- حداکثر وزن تانکر به همراه محموله

۵- تاریخ و مدت اعتبار بازرسی

ماده ۳۴- اطلاعات زیر باید به صورت خوانا بر روی تانک کانتینرهای حامل مواد خطرناک درج گردد.

۱- شماره ثبت تانک کانتینر

۲- نام شرکت تولید کننده تانک کانتینر

۳- شماره سریال اعلام شده توسط شرکت تولید کننده تانک کانتینر

۴- مقدار عددی فشار محموله بر حسب مگاپاسکال یا بار

۵- سال تولید تانک کانتینر

۶- ظرفیت تانک کانتینر بر حسب لیتر

ماده ۳۵- وسایل نقلیه‌ای که محمولات خطرناک با حداکثر نقطه اشتعال ۳۲ درجه سانتی گراد را حمل می‌نمایند باید سرپوشیده بوده و طرح و ساخت محفوظه بارگیر آنها به صورتی باشد که محموله آنها تحت اثر دما و حرارت خارج از محیط قرار نگیرند.

ماده ۳۶- حداکثر عمر تانکرهایی که به صورت بارگیر برای حمل کالاهای خطرناک از طبقه ۳ بکار می‌روند، نباید از ۸ سال تجاوز کند.

ماده ۳۷- تانکرهایی که در آنها محمولاتی از طبقات ۲-۵ و ۸ حمل می‌شوند باید از ورقی با پوشش گالوانیزه ساخته شوند و عمر آنها نیز از ۴ سال تجاوز ننماید.

ماده ۳۸- وسایل نقلیه حامل مواد خطرناک باید در سطح قایم عقب دارای مثلث نارنجی رنگ به طول قاعده ۴۰ سانتی متر و ارتفاع ۳۰ سانتی متر باخط مشکی حاشیه‌ای به ضخامت ۱۵ میلی متر باشند.

تبصره ۱- وسایل نقلیه تانکر دار و بارگیرهایی که دارای بیش از یک تانکر برای حمل و نقل کالای خطرناک هستند باید علاوه بر نصب مثلث موضوع این ماده به دو مثلث خطر با همان ابعاد در طرفین نیز مجهز باشند.

تبصره ۲- وسایل نقلیه حامل محمولات خطرناک به صورت جامد و فله‌ای، علاوه بر نصب مثلث خطر موضوع این ماده، باید تابلوهای نارنجی که شماره کالای خطرناک، شماره خطر و سایر مشخصات لازم در آن ثبت شده است را مطابق ضمیمه «ه» داشته باشند.

ماده ۳۹- وسایل نقلیه حامل مواد خطرناک باید به وسایل اطفای حریق متناسب با نوع وسیله نقلیه و میزان قابلیت اشتعال کالاهای حمل شده مجهز باشند.

فصل چهارم: مقررات مربوط به راننده و خدمه وسایل نقلیه حامل مواد و محمولات خطرناک

ماده ۴۰- حمل و نقل کالاهای و محمولات خطرناک در صورتی مجاز می‌باشد که رانندگان و کمک رانندگان وسایل نقلیه حامل این گونه محمولات حائز شرایط و ضوابط مندرج در این فصل باشند.

ماده ۴۱- رانندگان وسایل نقلیه حامل مواد خطرناک باید دارای گواهینامه معتبر متناسب با نوع وسیله نقلیه تحت راهبری خویش بوده و حداقل مدت ۳ سال از زمان صدور گواهینامه نیز سپری شده باشد.

تبصره ۱- حداقل سن رانندگان که قصد فعالیت در زمینه حمل و نقل مواد خطرناک را دارند، ۲۶ سال تمام می‌باشد. **تبصره ۲-** حداکثر سن مجاز برای رانندگان وسایل نقلیه حامل مواد خطرناک ۵۰ سال تمام می‌باشد. اما در صورت عدم بروز تخلفات از جانب راننده بادر نظر گرفتن امتیازبندی تخلفات راننده، متصدی حمل و نقل می‌تواند با موافقت سازمان از رانندگان با سن بیش از ۵۰ سال و کمتر از ۶۰ سال استفاده نماید.

تبصره ۳- رانندگان وسایل نقلیه حامل فرآورده‌های نفتی که با معرفی شرکت ملی پالایش و پخش فرآورده‌های نفتی ایران و تحت نظارت سازمان راهداری و حمل و نقل جاده‌ای آموزش‌های ویژه حمل مواد خطرناک را گذرانده باشند، در صورت قبولی در آزمون مربوط و اخذ تأییدیه از سازمان یادشده، بدون در نظر گرفتن مدت زمان طی شده از صدور گواهینامه پایه یکم مجاز به فعالیت در امر حمل و نقل فرآورده‌های نفتی خطرناک می‌باشند.

ماده ۴۲- آن دسته از رانندگان که مواد خطرناک را داخل تانکرهای ثابت یا تانکرهای قابل انتقال با ظرفیت بیش از ۱۰۰۰ لیتر یا تانک کانتینرهای با ظرفیت بیش از ۳۰۰۰ لیتر حمل می‌کنند و همچنین رانندگانی که به حمل این مواد توسط وسایل نقلیه با وزن ناخالص بیش از ۳۵۰۰ کیلوگرم اقدام می‌نمایند، باید علاوه بر گواهینامه متناسب با رانندگی وسیله نقلیه، تأییدیه ویژه‌ای که مؤید آشنایی با موضوع حمل و نقل مواد خطرناک، مفاد آیین‌نامه حمل و نقل جاده‌ای مواد خطرناک، اقدامات احتیاطی جهت اجتناب از بروز حوادث ناشی از حمل و نقل مواد خطرناک و اقدامات پیشگیرانه در جهت جلوگیری از حوادث ناشی از حمل و نقل جاده‌ای این مواد را مطابق نمونه مذکور در ضمیمه و در اختیار داشته باشند. **تبصره ۱-** برای صدور تأییدیه ویژه، شرکتها و مؤسسات حمل و نقلی که به جابجایی مواد خطرناک مبادرت می‌ورزند، مکلفند براساس ضوابط و دستورالعمل‌های ارایه شده از طرف سازمان راهداری و حمل و نقل جاده‌ای اقدام به برگزاری دوره‌های آموزشی نموده و تأییدیه ویژه را به رانندگان ارایه کنند.

تبصره ۲- در مورد رانندگان وسایل نقلیه حامل فرآورده‌های نفتی، شرکت ملی پخش فرآورده‌های نفتی مکلف است دستور عمل آموزشی رانندگان مربوط در خصوص نحوه مقابله با مخاطرات ناشی از حمل کالاهای مذکور و نیز چگونگی بارگیری و حمل کالاهای موصوف را تهیه نماید و پس از تأیید سازمان راهداری و حمل و نقل جاده‌ای، در اختیار متصدیان حمل و نقل این قبیل مواد خطرناک قرار دهد.

ماده ۴۳- رانندگان وسایل نقلیه مکلفند قبل از آغاز عملیات حمل و نقل وسایل و لوازم زیر را به همراه داشته باشند و در صورت لزوم از آنها استفاده کنند.

- ۱- جلیقه زرد رنگ احتیاط مطابق با استاندارد EN471
- ۲- عینک حفاظتی مناسب جهت حفاظت از چشم در مقابل حرارت و خطرات ناشی از واکنش‌های شیمیایی مواد خطرناک.
- ۳- ماسک مناسب برای تصفیه بخارها و گازهای ناشی از محمولات سمی.
- ۴- دستکش لاستیکی مناسب و مقاوم در برابر مواد شیمیایی.
- ۵- چکمه لاستیکی مقاوم در برابر مواد شیمیایی.
- ۶- تن پوشی سراسری از جنس مواد ضدآب (WATER PROOF) و مقاوم در برابر مواد شیمیایی.

۷- چراغ قوه دستی

۸- بطری حاوی مایع شستشوی چشم.

۹- بطری حاوی آب

ماده ۴۴- به منظور کنترل و ارزیابی میزان تخلفات رانندگی رانندگان و شرکتهای حمل و نقل از مفاد این آیین نامه دستورالعمل امتیازبندی تخلفات ونحوه برخورد با رانندگان و شرکتهای توسط سازمان راهداری و حمل و نقل جادهای و معاونت راهنمایی و رانندگی و امور حمل و نقل ناجا تهیه و به مرحله اجرا گذارده خواهد شد.

ماده ۴۵- استفاده از رانندهای که حائز کلیه شرایط راننده اصلی باشد، همراه وسیله نقلیه حامل مواد خطرناک اجباری است.

ماده ۴۶- رعایت کنوانسیون بازل و مصوبات مرتبط با آن در حمل و نقل جادهای لازم الاجرا است.

۴-۵- ضوابط و روشهای مدیریت اجرایی زیست محیطی پیش از امحای پسماندهای حاوی و یا آلوده به بی فنیلهای پلی کلره

(موضوع تصویب نامه ۲۹۹۷۰۵/ت ۴۵۲۷۰ ک مورخ ۱۳۸۹/۱۲/۲۶ هیئت وزیران)

وزارت صنایع و معادن- سازمان حفاظت محیط زیست

شورای عالی حفاظت محیط زیست در جلسه مورخ ۱۳۸۹/۹/۱۴ کمیسیون امور زیربنایی، صنعت و محیط زیست بنا به پیشنهاد شماره ۲۲۹۶۱-۱ مورخ ۱۳۸۹/۶/۹ سازمان حفاظت محیط زیست و به استناد ماده ۱۱ قانون مدیریت پسماندها مصوب ۱۳۸۳ «ضوابط و روشهای مدیریت اجرایی زیست محیطی پیش از امحای پسماندهای حاوی و یا آلوده به بی فنیلهای پلی کلره» را به شرح زیر تصویب نمود:

«ضوابط و روشهای مدیریت اجرایی زیست محیطی پیش از امحای پسماندهای حاوی و یا آلوده به بی فنیلهای پلی کلره»

ماده ۱- در این مصوبه واژه ها و اصطلاحات زیر در معانی مشروح به کار می روند:

الف- پسماند ویژه: به پسماندهایی که به دلیل بالا بودن حداقل یکی از خواص خطرناک از قبیل سمیت، بیماری زا، قابلیت انفجار یا اشتعال، خوردگی و مشابه آن به مراقبت ویژه نیاز داشته باشند.

ب- بی فنیلهای پلی کلره: زیر مجموعه ای از مواد شیمیایی آلی مصنوعی موسوم به هیدروکربنهای کلره که فرمول شیمیایی آنها بصورت $C_{12}H_{(10-n)}Cl_n$ می باشد که در آن n تعداد اتمهای کلر در بازه ۱۰-۱ می باشد و نامهای تجاری آنها در پیوست ۱ که به مهر «دفتر هیئت دولت» تأیید شده است، تصریح شده است.

پ- پسماندهای حاوی و یا آلوده به بی فنیلهای پلی کلره: پسماندهای ویژه ای از نوع جامد یا مایع که به نوعی به یکی از انواع بی فنیلهای پلی کلره آغشته می باشند.

ت: سازمان: سازمان حفاظت محیط زیست

ث: اداره کل: اداره کل حفاظت محیط زیست استان

ج: آزمایشگاه معتمد: آزمایشگاهی که صلاحیت آنها مورد تأیید سازمان می باشد.

ماده ۲- موارد زیر به عنوان محتمل ترین محل‌های تمرکز پسماندهای یاد شده تعیین می شوند:

- الف- صنایع برق: ترانسفورماتورها، خازنها، سوئیچها، رگلاتورهای ولتاژ، قطع کننده‌های جریان، بالاست لامپها و کابلها
- ب- تأسیسات صنعتی: ترانسفورماتورها، خازنها، رگلاتورهای ولتاژ، قطع کننده‌های جریان، بالاست لامپها، مایعات هادی حرارت، روغنهای هیدرولیک و سامانه های آتش نشانی
- پ- سامانه های راه آهن: ترانسفورماتورها، خازنها، رگلاتورهای ولتاژ و قطع کننده های جریان
- ت- عملیات معادن زیرزمینی: روغنهای هیدرولیک و فنرهای اتصال به زمین
- ث- تأسیسات نظامی: ترانسفورماتورها، خازنها، رگلاتورهای ولتاژ، سیالات هیدرولیکی و سامانه های آتش نشانی
- ج- ساختمانهای مسکونی یا تجاری: خازنها، قطع کننده های جریان، بالاست لامپها و سامانه های آتش نشانی، زالویی ها و فیلترهای الاستیک، چسبهای مهر و موم، رنگها، بتن و گچ
- چ- آزمایشگاههای تحقیقاتی: پمپهای خلاء، بالاست لامپها، خازنها، قطع کننده های جریان
- ح- کارخانه های تولیدی وسایل الکترونیک: پمپهای خلاء، بالاست لامپها، خازنها، قطع کننده های جریان
- خ- تأسیسات تخلیه پساب: پمپهای خلاء و موتورهای چاه
- د- ایستگاههای خدمات خودرو: روغنهای مصرف شده

ماده ۳- فقط نمونه برداری و نتایج آزمایشهایی که در آزمایشگاههای معتمد سازمان انجام شوند، قابل استناد می باشند

تبصره- مسئولیت نهایی کنترل و بررسی صحت و دقت روشها و آنالیز نمونه ها بر عهده سازمان است.

ماده ۴- روغن یا تجهیزات حاوی بی فنیل‌های پلی کلره با غلظت بیش از (۵۰ ppm) آلوده محسوب شده و باید جایگزین شوند.

ماده ۵- در صورت نشت هر یک از تجهیزات حاوی و یا آلوده به بی فنیل‌های پلی کلره، کلیه تجهیزات یاد شده از جمله لباسهای آلوده به آنها پسماندهای ویژه محسوب میشوند و باید بعد از رعایت اصول صحیح بسته‌بندی و حمل و نقل ایمن به انبارهای مناسب نگهداری این مواد منتقل شوند.

تبصره- جهت کاهش خطر آلودگی محیط به بی فنیل‌های پلی کلره در نشت از تجهیزات حاوی این مواد نصب علائم هشدار دهنده بر روی تجهیزات مربوطه، بازدید و گزارش گیری دوره ای از وضعیت تجهیزات تا پیش از انتقال آنها به انبارها انجام شود.

ماده ۶- استفاده از کلیه تجهیزات حاوی و یا آلوده به بی فنیل‌های پلی کلره در محل‌هایی که مواد غذایی در حال تولید و یا فرآوری هستند ممنوع میباشد.

ماده ۷- واردات و صادرات تجهیزات حاوی و یا آلوده به بی فنیل‌های پلی کلره به استثنای موارد مربوط مدیریت زیست محیطی آنها به عنوان پسماندهای ویژه به ممنوع می باشد.

ماده ۸- برای از رده خارج سازی تجهیزات آلوده، اطمینان از بسته بودن کلیه دریچه های تخلیه روغن آلوده به بی فنیل‌های پلی کلره و نصب برچسب اخطار در کنار این دریچه ها ضروری است.

ماده ۹- در هنگام از رده خارج سازی تجهیزات آلوده، افراد در معرض تماس با بی فنیل‌های پلی کلره باید مجهز به وسایل ایمنی فردی مناسب شامل دستکش، لباس یکسره غیر قابل نفوذ، کفش غیر قابل نفوذ و ماسک جهت جلوگیری از هر گونه تماس و استنشاق باشند.

ماده ۱۰- در صورت آلودگی خاک به بی فنیل‌های پلی کلره باید از ورود بی فنیل‌های پلی کلره موجود در خاک به سیستم فاضلاب جلوگیری شود و خاک به عنوان پسماند آلوده به بی فنیل‌های پلی کلره محسوب گردد.

ماده ۱۱- روغنهای آلوده به بی فنیل‌های پلی کلره باید به بشکه‌های مطابق استاندارد ملی کشور برای بسته بندی و حمل و نقل مواد ویژه با شماره استاندارد ایران (۲۹۲۵) منتقل گردند.

ماده ۱۲- استفاده مجدد از کلیه وسایل و تجهیزاتی که برای انتقال روغنهای آلوده به بی فنیل‌های پلی کلره به بشکه‌ها مورد استفاده قرار گرفته اند، برای سایر منظورها ممنوع است.

ماده ۱۳- خازنها و ترانسفورماتورهای کوچک مستعمل و نیز پسماندهای جامد مانند خاک، ضایعات فلزی، پارچه و هر گونه ماده جامد آلوده به بی فنیل‌های پلی کلره باید در کیسه‌های مناسب مقاوم بزرگ (bigbag) پیچیده و در بشکه‌هایی مطابق با ماده ۱۱ بصورت قائم و به شکلی که انتهای آنها به سمت بالا باشد، قرار داده شوند.

ماده ۱۴- خازنهای بزرگ باید بوسیله کیسه‌های مناسب مقاوم بزرگ (bigbag) بسته بندی و بصورت قائم و به شکلی که انتهای آنها به سمت بالا باشد، قرار داده شوند.

ماده ۱۵- ترانسفورماتورهای بزرگ مستعمل باید ابتدا تخلیه شوند و به عنوان پسماند جامد آلوده به بی فنیل‌های پلی کلره در کیسه‌های پلاستیکی مقاوم بسته بندی شوند.

ماده ۱۶- پس از تخلیه کامل روغن آلوده به بی فنیل‌های پلی کلره ترانسفورماتور تخلیه شده را تا حد ممکن از باقیمانده روغن پاک نمود به نحوی که غلظت آن بیش از (۵۰ ppm) نباشد.

تبصره ۱- برای پاکسازی ترانسفورماتور تخلیه شده از باقیمانده روغن باید حداقل سه بار فضای داخلی آن با حلالی از نوع تری کلروبنزن و یا نفت سفید پر و تخلیه نمود.

تبصره ۲- حداقل زمان لازم برای تخلیه در مورد ترانسفورماتورهای بزرگ حدوداً ۴۸ ساعت است و برای پاکسازی لازم است حلال هر بار ۱۸ ساعت برای جذب روغن آلوده به بی فنیل‌های پلی کلره در داخل ترانسفورماتور باقی بماند.

تبصره ۳- حلال ناشی از پاکسازی تجهیزات آلوده به بی فنیل‌های پلی کلره باید به عنوان پسماند آلوده به بی فنیل‌های پلی کلره محسوب شود.

ماده ۱۷- برای حمل و نقل پسماندهای موضوع این مصوبه رعایت آیین نامه اجرایی حمل و نقل جاده‌ای مواد شیمیایی و خطرناک شماره ۴۴۸۷۰/ت۲۹۰۲۲۰ ه مورخ ۱۳۸۰/۱۲/۲۷ و سایر آیین نامه‌ها و دستورالعمل‌های مصوب الزامی می باشد.

ماده ۱۸- متولی حمل و نقل پسماندهای موضوع این مصوبه لازم است برنامه زمانبندی حمل و نقل را تهیه و پیش از انتقال به سازمان ارائه دهد.

- ماده ۱۹-** حمل و نقل پسماند حاوی یا آلوده به بی‌فنیل‌های پلی‌کلره باید توسط شرکت‌های مجاز انجام شود.
- تبصره ۱-** شرکت حمل و نقل کننده موظف است در صورت بروز هرگونه سانحه ای بلافاصله سازمان‌های امدادی، انتظامی و ادارات کل استان‌های محل بروز حادثه، مبدأ و مقصد را مطلع نماید.
- تبصره ۲-** همراهی خودرو و ثانویه کمک‌رسانی مطابق پیوست شماره (۲) که به مهر «دفتر هیئت دولت» تأیید شده، الزامی می‌باشد.
- ماده ۲۰-** بشکه‌ها و تجهیزات باید بصورت قائم بر کف کانتینر و کنار یکدیگر قرار گیرند و با استفاده از تکیه‌گاه مناسب و تسمه مهار شوند.
- تبصره-** وسیله نقلیه مورد استفاده باید مسقف باشد.
- ماده ۲۱-** محفظه‌ها، کانتینرها و ساختمان‌هایی که برای انبار پسماندهای موضوع این مصوبه استفاده می‌شوند باید درون مکانی مناسب محصور و قابل کنترل باشند.
- ماده ۲۲-** انبار نباید در نزدیکی مکان‌های حساس نظیر بیمارستان‌ها، مدارس، مناطق مسکونی، واحدهای تهیه و فرآوری مواد غذایی انسان و حیوانات، زمین‌های کشاورزی و محلهای حساس از نظر زیست محیطی صورت گیرد.
- ماده ۲۳-** محل انبار باید مسقف، مجهز به درب اضطراری و در شرایط دمای 25°C یا کمتر باشد.
- ماده ۲۴-** ساختمان‌ها یا کانتینرهای اختصاص داده شده برای انبار این نوع پسماندها باید از جنس پلاستیک سخت یا فلز باشند و مواد عایق مانند چوب، گچ نباید در ساختمان این نوع انبارها نباید مورد استفاده قرار گیرد.
- ماده ۲۵-** کف، سقف و دیواره‌های انبار باید غیر قابل نفوذ و مقاوم به خوردگی باشند. کف باید شیبدار و منتهی به حوضچه‌های غیر قابل نفوذ و قابل تخلیه باشد.
- ماده ۲۶-** مکان‌های انبار کردن باید به سیستم هشدار آتش‌سوزی و اطفای حریق مجهز باشند. دستورالعمل مقابله با آتش‌سوزی و پشتیبانی‌های لازم دیگر باید تهیه و در محل قابل دسترس و قابل دید از جمله انبار، دفتر کار و واحد آتش‌نشانی نگهداری شود.
- ماده ۲۷-** ظروف و تجهیزات محتوی بی‌فنیل‌های پلی‌کلره که در انبارها قرار داده می‌شوند باید دارای برچسب حاوی اطلاعات زیر باشند:
- الف- در مورد پسماندهای جامد نوع ماده جامد آلوده به بی‌فنیل‌های پلی‌کلره مانند خاک، خاک‌اره، پارچه، شلنگ، پمپ و هرگونه شیء مورد استفاده در انتقال و یا مورد کاربرد برای انبار کردن و سایر عملیات مدیریت صحیح زیست محیطی
- ب- در مورد پسماندهای مایع نوع مایع یا روغن‌های آلوده به بی‌فنیل‌های پلی‌کلره،
- پ- مبدأ پسماند مانند نام کارخانه.
- ماده ۲۸-** مستند سازی جهت ورود و یا خروج مواد به انبار و بازرسی‌های مرتب دوره‌ای با هدف کنترل نشستی الزامی است.
- تبصره-** کلیه مستندات گزارش دهی در مراحل مختلف توسط واحد مسئول تهیه و به مراجع ذیربط ارائه می‌شود.

ماده ۲۹- انبارها باید حداقل دارای تابلوی مشخص کننده انبار پسماندهای ویژه، جعبه کمک های اولیه، محل تعویض لباس، حمام (دوش مخصوص شستشوی چشم)، سینی های فلزی بزرگ، مواد جاذب روغن، تخته بسته بندی (پالت) مناسب جهت بسته بندی و چینش و سیستم تهویه (دمنده و مکنده) باشند.

ماده ۳۰- بشکه ها باید بر روی تخته بسته بندی (پالت) مناسب قرار داده شوند.

تبصره- اگر چینش بشکه ها در داخل قفسه انجام شود، بشکه ها فقط در یک ردیف چیده شوند و در صورت حصول اطمینان از عدم تحرک بشکه ها و نیز پایداری چینش حداکثر تا دو ردیف انجام شود.

ماده ۳۱- کلیه دستگاهها و مؤسسات مشمول این ضوابط موظفند گزارش اقدامات انجام شده مربوط به هر فصل را بصورت مستند و سالانه به سازمان ارائه دهند.

ماده ۳۲- دستورالعملهای لازم برای اجرای این ضوابط توسط سازمان با هماهنگی دستگاههای ذیربط، حداکثر ظرف مدت یکسال پس از تصویب این ضوابط تهیه خواهد شد.

ماده ۳۳- نظارت بر حسن اجرای این ضوابط بر عهده سازمان می باشد.

۴-۵-۱- پیوستهای مرتبط با ضوابط و روشهای مدیریت اجرایی زیست محیطی پیش از امحای پسماندهای حاوی و یا آلوده به بی فنیل‌های پلی کلره

پیوست ۱- فهرست اسامی رایج تجاری بی فنیل‌های پلی کلره در سطح جهان

بی فنیل‌های پلی کلره زیر مجموعه ای از مواد شیمیایی آلی مصنوعی موسوم به هیدروکربنهای کلره اند. فرمول شیمیایی آنها بصورت $Cl_2H(10-n)Cl_n$ می باشد که در آن n تعداد اتمهای کلر در بازه ۱۰-۱ می باشد.

- A- Abestol, Aceclor, Adkarel, ALC, Apirolio (Italy), Apirorio, Areclor, Arochlor, Arochlors, Aroclor/Arochlor(s) (USA), Arubren, Asbestol (USA), Ask/Askarel/Askael, Auxol,
- B- Bakola, Biclor, Blacol (Germany), Biphenyl,
- C- Clophen (Germany), Cloresil, Chlophen, Chloretol, Chlorextol (USA), Chlorfin, Chlorinal/Chlorinol, Chlorinated biphenyl, Chlorinated diphenyl, Chlorobiphenyl, Chlorodiphenyl, Chlorofen (Poland), Chlorphen, Chorextol, Chorinol, Clophen/Clophenharz (Germany), Cloresil, Clorinal, Clorphen, Crophene (Germany),
- D- Decachlorodiphenyl, Delofet O-2, Delor (Slovakia), Delor/Del (Slovakia), Delorene, Delorit, Delotherm DK/DH (Slovakia), Diaclor (USA), Diarol, Dicolor, Diconal, Disconon, DK (Italy), Ducanol, Duconal, Duconol, Dykanol

(USA), Dyknol,
E- Educarel, EEC-18, Elaol (Germany), Electrophenyl, Elemex (USA),
Elinol, Eucarel, Euracel,
F- Fenchlor (Italy), Fenclor (Italy), Fenocloro,
G- Gilotherm,
H- Hexol, Hivar, Hydeler, Hydol, Hydrol, Hyrol, Hyvol (USA),
I- Inclor, Inerteen (USA), Inertenn,
K- Kanechlor (Japan), Kaneclor, Kennechlor (Japan) , Kenneclor,
L- Leromoll,
M- Magvar, MCS 1489, Montar, Monter,
N- Nepoli, Nepolin, Niren, NoFlamol, No-Flamol(USA), Non-Flamol,
O- Olex-sf-d, Orophene,
P- Pheaoclor, Pheneclor, Phenochlor, Phenoclor (France), Plastivar, Polychlorinated diphenyl, Poly-
chlorinated diphenyls, Polychlorobiphenyl, Polychlorodiphenyl, Prodelec, Pydraul, Pyraclor, Pyralene
(France), Pyranol (USA), Pyroclor (USA), Pyrochlor, Pyronol,
S- Safe-T-Kuhl, Saft- Kuhl, Saf-T-Kohl, Saf-T-Kuhl (USA), Santosol, Santotherm (Japan), Santothern,
Santovac, Sat-T-America, Siclonyl, Solvol, Sorol, Soval, Sovol (USSR), Sovtol,
T- Tarnol (Poland), Terphenychlore, Thermanal, Therminol, Turbinol

پیوست ۲- خودروی امداد رسانی در هنگام بروز حادثه برای کامیون حامل بی فنیل‌های پلی کلره باید
مجهز به موارد زیر باشد:

- دو فرد آموزش دیده و مجرب در امر مدیریت پسماند آلوده به بی فنیل‌های پلی کلره،
- تابلوی هشدار: «خطر! لطفاً نزدیک نشوید».
- لباس‌های حفاظتی چند لایه،
- دو بسته کیسه های پلاستیکی،
- وسایل و ابزار جمع آوری روغن، خاک و اجزای آلوده
- پاک کننده های دست بدون آب،
- سه جفت دستکش (واپتون یا نیتریل یا ویتریل)،
- سه جفت پوتین لاستیکی،
- خاک اره یا شن (یک بشکه ۲۰۰ لیتری) یا ۲۰۰ kg خاک دیاتومه،
- دو بسته حوله کاغذی،
- حلال‌های پاک کننده منطقه آلوده،
- پارچه نخی برای استفاده با حلال،
- دو عدد بیل،

- مقداری صفحات پلاستیکی،
- فهرست تلفنهای اضطراری شبانه روزی،
- نسخه ای از جزوه حاضر،
- بشکه های یدکی خالی با دهانه عریض،
- تجهیزات ویژه انتقال روغن آلوده به بی فنیلهای پلی کلره به ظروف استاندارد،
- ماسک پوشاننده کل صورت همراه با فیلتر مناسب،
- کپسولهای آتش نشانی.

۴-۶- ضوابط و روشهای مدیریت اجرایی پسماندهای پزشکی و پسماندهای وابسته (موضوع تصویب نامه شماره ۱۵۸۷۱/ت/۳۸۴۵۹ک مورخ ۱۳۸۷/۲/۸ هیئت وزیران)

کمیسیون امور زیربنایی، صنعت و محیط زیست در جلسه مورخ ۱۳۸۶/۱۲/۱۹ بنا به پیشنهاد شماره ۳۹۱۶۹-۱ مورخ ۱۳۸۶/۷/۱ سازمان حفاظت محیط زیست و به استناد ماده (۱۱) قانون مدیریت پسماندها مصوب ۱۳۸۳- و با رعایت جزء (۳) بند (ج) مصوبه شماره ۱۹۰۱/۵۶۰۶۱ مورخ ۱۳۸۶/۴/۲۴ شورای عالی اداری، ضوابط و روشهای مدیریت اجرایی پسماندهای پزشکی و پسماندهای وابسته را به شرح زیر تصویب نمود:

«ضوابط و روشهای مدیریت اجرایی پسماندهای پزشکی و پسماندهای وابسته»

فصل ۱- اهداف

ماده ۱: اجرای این ضوابط در راستای دستیابی به اهداف زیر است:

- الف) حفظ سلامت عمومی و محیط زیست در مقابل اثرات نامطلوب پسماندهای پزشکی
- ب) اطمینان از مدیریت اجرایی مناسب و ضابطه مند پسماندهای پزشکی
- پ) ایجاد رویه ای مناسب و ضابطه مند برای تولید، حمل، نگهداری، تصفیه، امحاء و دفع پسماندهای پزشکی

فصل دوم - تعاریف

ماده ۲- عبارات و اصطلاحات زیر در معانی مشروح مربوط به کار می روند:

- الف- قانون مدیریت پسماندها: منظور قانون مدیریت پسماندها مصوب ۱۳۸۳ می باشد.
- ب- سازمان: سازمان حفاظت محیط زیست.
- پ - وزارت بهداشت: وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی.
- ت- پسماندهای پزشکی ویژه: به کلیه پسماندهای عفونی و زیان آور ناشی از بیمارستانها، مراکز بهداشتی، درمانی، آزمایشگاههای تشخیص طبی، و سایر مراکز مشابه که به دلیل بالا بودن حداقل یکی از خواص خطرناک از قبیل سمیت، بیماری زا، قابلیت انفجار یا اشتعال، خوردگی و مشابه آن که به مراقبت ویژه (مدیریت خاص) نیاز دارند گفته می شود.
- ث- چهار دسته اصلی پسماند پزشکی: ۱- پسماند عفونی، ۲- پسماند تیز و برنده، ۳- پسماند شیمیایی و دارویی
- ۴ - پسماند عادی.

ج- بی خطر سازی: اقداماتی که ویژگی خطرناک بودن پسماند پزشکی را رفع نماید.
چ- سایر تعاریف مندرج در این ضوابط همان تعاریف قانون و آئین‌نامه اجرایی مدیریت پسماندها خواهد بود.

فصل سوم - حدود و اختیارات

ماده ۳- وزارت، مسئول نظارت بر اجرای ضوابط و روشهای مصوب می‌باشد.

ماده ۴- اجرای ضوابط و روشهای مصوب برای کلیه اشخاص حقیقی و حقوقی که پسماند های پزشکی را در هر شکلی تولید، تفکیک، جداسازی، جمع آوری، دریافت، ذخیره، حمل، تصفیه، دفع و یا مدیریت می‌نمایند الزامی است.

ماده ۵- مدیریت های اجرایی پسماند موظفند منطبق بر اساس معیارها و ضوابط وزارت ترتیبی اتخاذ نمایند تا سلامت، بهداشت و ایمنی عوامل اجرایی تحت نظارت آنها تامین و تضمین شود.

ماده ۶- تولید کنندگان پسماند موظف اند در جهت کاهش میزان تولید پسماند برنامه عملیاتی داشته باشند.

ماده ۷- کلیه اشخاص حقیقی و حقوقی که مبادرت به تاسیس مرکز درمانی اعم از بیمارستان، درمانگاه، کلینیک نمایند، موظفند برنامه مدیریت اجرایی پسماند واحد مذکور را به تایید وزارت برسانند.

ماده ۸- پسماندهای پزشکی بر اساس تعاریف مندرج در قانون، تا قبل از زمانی که تبدیل به پسماند عادی شوند، به عنوان پسماند ویژه محسوب می‌گردند.

فصل چهارم - طبقه بندی پسماندهای پزشکی

ماده ۹- طبقه بندی پسماندهای پزشکی به شرح ذیل می‌باشد:

الف - عادی (شبه خانگی)

ب - پسماندهای ناشی از مراقبت های پزشکی (پسماندهای پزشکی ویژه)

در جدول پیوست شماره (۱) که به مهر «پیوست تصویب‌نامه هیئت وزیران» تایید شده است فهرست شرح تفصیلی این پسماندها ارائه شده است.

فصل پنجم - تفکیک، بسته بندی و جمع آوری

ماده ۱۰- کلیه مراکز تولید کننده پسماند پزشکی (اعم از بیمارستانها، درمانگاهها، مراکز بهداشت، آزمایشگاهها، مراکز تزریق، رادیولوژی ها، دندانپزشکی ها، فیزیوتراپی ها، مطب ها و سایر مراکز تولید پسماند پزشکی) موظفند در مبدا تولید پسماندهای عادی و پسماندهای ویژه خود را با رعایت موارد زیر جمع آوری، از یکدیگر تفکیک و بسته بندی نمایند.

ماده ۱۱- به منظور مدیریت بهینه پسماند مراکز تولید کننده پسماند پزشکی (اعم از بیمارستانها، درمانگاهها، مراکز بهداشت، آزمایشگاهها، مراکز تزریق، رادیولوژی ها، دندانپزشکی ها، فیزیوتراپی ها، مطب ها و سایر مراکز تولید پسماند پزشکی) موظفند اقدامات زیر را انجام دهند:

الف - ترجیح بر استفاده از کالاهایی با تولید پسماند کمتر و غیر خطرناک (در مورد پسماندهای عادی (شبه خانگی) بیمارستانی، کالاهایی با تولید پسماند قابل باز یافت).

ب- مدیریت و نظارت مناسب بر مصرف.

پ- جداسازی دقیق پسماند عادی از خطرناک در مبدا تولید پسماند.

ت- ترجیح بر استفاده از محصولات کم خطرتر به جای PVC، استفاده از رنگهای کم خطرتر به جای رنگهای با پایه فلزی.

ث- اولویت استفاده از:

۱- پاک کننده های زیست تجزیه پذیر

۲- مواد شیمیایی ایمن تر

۳- استفاده از مواد با پایه آب به جای مواد با پایه حلال

ماده ۱۲- هر واحد باید برنامه عملیاتی مدیریت پسماند خود را تهیه و در صورت مراجعه نمایندگان سازمان یا وزارت ارائه دهد.

ماده ۱۳- تولید کنندگان پسماند پزشکی موظفند پسماندهای تولیدی خود را شناسایی و آمار تولید را به تفکیک «عفونی»، «تیز و برنده»، «شیمیایی - دارویی» و «عادی» به صورت روزانه ثبت نمایند.

ماده ۱۴- تولید کنندگان باید پسماندهای پزشکی ویژه را به منظور اطمینان از حمل و نقل بی خطر، کاهش حجم پسماندهای پزشکی ویژه، کاهش هزینه های مدیریت پسماند و بهینه سازی و اطمینان از امحاء، از جریان پسماندهای عادی مجزا نمایند.

تبصره: تفکیک انواع مختلف پسماندهای پزشکی بر حسب چهار دسته اصلی از یکدیگر ضروری است.

ماده ۱۵- کلیه پسماندهایی که روش امحای آنها یکسان می باشد نیاز به جداسازی و تفکیک از یکدیگر ندارند.

ماده ۱۶- پسماندهای حاوی فلزات سنگین خطرناک باید به طور جداگانه تفکیک شود.

ماده ۱۷- در صورت مخلوط شدن پسماند عادی با یکی از پسماندهای عفونی، شیمیایی، رادیواکتیو و نظایر آن خارج کردن آن ممنوع است.

ماده ۱۸- پسماندهای پزشکی بلافاصله پس از تولید باید در کیسه ها، ظروف یا محفظه هایی قرار داده شوند که شرایط مندرج در این بخش را دارا باشند.

تبصره- در صورتی که از روش اتوکلاو برای تصفیه پسماند استفاده میشود لازم است کیسه پلاستیکی پسماندهای عفونی و Safety Box قابل اتوکلاو کردن باشد.

ماده ۱۹- بسته بندی پسماند پزشکی ویژه باید به گونه ای صورت پذیرد که امکان هیچ گونه نشست و سوراخ و پاره شدن را نداشته باشد.

تبصره- از آنجاییکه بسته های حاوی پسماند، معمولاً حجم زیادی را اشغال می کنند، این بسته ها نباید پیش از تصفیه یا دفع فشرده شوند.

ماده ۲۰- اعضاء و اندامهای قطع شده بدن و جنین مرده طبق احکام شرع جمع آوری و تفکیک می گردد.

ماده ۲۱- پسماندهای تفکیک شده باید در ظروف و کیسه‌هایی به شرح جدول شماره (۱) پیوست شماره (۳) که به مهر «پیوست تصویب‌نامه هیئت وزیران» تایید شده است، نگهداری شوند:

ماده ۲۲- کلیه پسماندهای تیز و برنده باید در ظروف ایمن (Safety Box) جمع آوری و نگهداری شود که این ظروف باید دارای ویژگیهای زیر باشند:

الف- به آسانی سوراخ یا پاره نشوند.

ب- بتوان به آسانی درب آن را بست و مهر و موم نمود.

پ- دهانه ظرف باید به اندازه‌ای باشد که بتوان آنها را بدون اعمال فشار دست، در ظروف انداخت و خارج کردن آنها از ظرف ممکن نباشد.

ت- دیواره‌های ظرف نفوذ ناپذیر باشد و سیالات نتوانند از آن خارج شوند.

ث- پس از بستن درب، از عدم خروج مواد از آن اطمینان حاصل شود.

ج- حمل و نقل ظرف آسان و راحت باشد.

ماده ۲۳- از کیسه‌های پلاستیکی برای جمع آوری و نگهداری پسماندهای تیز و برنده استفاده نشود.

ماده ۲۴- دستگاه متراکم کننده و فشرده ساز و خرد کننده نباید در مورد پسماندهای پزشکی استفاده شود مگر آنکه قبل از استفاده از دستگاه فوق و یا همزمان، ضد عفونی و یا بی خطر سازی پسماندها، انجام شده باشد. ظروف جمع آوری پسماندهای تیز و برنده نیز نباید بوسیله هیچ دستگاه متراکم شوند.

ماده ۲۵- کیسه‌های پلاستیکی حداقل باید دارای ویژگیهای زیر باشند:

الف- برای جمع آوری و نگهداری پسماندهای غیر از پسماندهای تیز و برنده استفاده شوند.

ب- بیش از دو سوم ظرفیت پر نشوند تا بتوان در آنها را به خوبی بست.

پ- با منگنه و یا روشهای سوراخ کننده دیگر بسته نشود.

ماده ۲۶- ظروف با دیواره‌های سخت حداقل باید دارای ویژگیهای زیر باشند:

الف- در برابر نشت، ضربه‌های معمول و شکستگی و خوردگی مقاوم باشند.

ب- باید پس از هر بار استفاده واریسی شود تا از تمیز بودن، سالم بودن و عدم نشت اطمینان حاصل شود.

پ- ظروف معیوب نایستی مورد استفاده مجدد قرار گیرند.

ماده ۲۷- مایعات، محصولات خونی و سیالات بدن نباید در کیسه‌های پلاستیکی ریخته و حمل شوند مگر آنکه در ظروف یا کیسه‌های مخصوص خود باشند.

ماده ۲۸- جنس ظروف نگهداری پسماند باید باروش تصفیه یا امحاء سازگاری داشته باشد و ظروف پلاستیکی باید از پلاستیکهای فاقد ترکیبهای هالوژن ساخته شده باشند.

ماده ۲۹- پسماندهای سیتوتوکسیک باید در ظروف محکم و غیر قابل نشت نگهداری شوند.

ماده ۳۰- پسماندهای پزشکی باید پس از جمع آوری در ظروف و کیسه‌های شرح داده شده در جدول شماره (۱) پیوست شماره (۳) که به مهر «پیوست تصویب‌نامه هیئت وزیران» تایید شده است برای نگهداری و حمل، در داخل سطل بارنگهای مشخص قرار داده شوند. این سطلها در صورتیکه قابل استفاده مجدد باشند باید پس از هر بار خالی شدن، شسته و ضد عفونی شوند.

تبصره - جهت رفع آلودگی و گندزدایی از سطرها از روشهای زیر استفاده می شود:

- الف- شستشو با آب داغ حداقل ۸۲ درجه سانتی گراد (۱۸۰ درجه فارنهایت) به مدت حداقل ۱۵ ثانیه
- ب- گندزدایی با مواد شیمیایی زیر به مدت دست کم سه دقیقه:
  - ۱- محلول هیپوکلریت ppm ۵۰۰ کلر قابل دسترس
  - ۲- محلول فنل ppm ۵۰۰ عامل فعال
  - ۳- محلول ید ppm ۱۰۰ ید قابل دسترس
  - ۴- محلول آمونیوم کوآترنری ppm ۴۰۰ عامل فعال
  - ۵- سایر مواد گندزدای دارای مجوز با طیف متوسط

ماده ۳۱- از سطوح شیب دار نباید برای انتقال و جابه جایی پسماندهای عفونی استفاده نمود.

ماده ۳۲- موسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی موظف است با همکاری وزارت و سایر دستگاههای اجرایی حسب مورد استانداردهای ماده ۳ قانون و ماده ۱۶ آئین نامه اجرایی قانون مدیریت پسماندها مربوط به پسماندهای پزشکی را حداکثر ظرف مدت سه ماه تهیه نماید.

ماده ۳۳- برچسب گذاری باید دارای ویژگیهای زیر باشد:

- الف- هیچ کیسه محتوی پسماند نباید بدون داشتن برچسب و تعیین نوع محتوای کیسه از محل تولید خارج شود.
- ب- کیسه ها یا ظروف حاوی پسماند باید برچسب گذاری شوند.
- پ- برچسب ها با اندازه قابل خواندن باید بر روی ظرف یا کیسه چسبانده و یا به صورت چاپی درج شوند.
- ت- برچسب در اثر تماس یا حمل، نباید به آسانی جدا یا پاک شود.
- ث- برچسب باید از هر طرف قابل مشاهده باشد.
- ج- نماد خطر مشخص کننده نوع پسماند به شکل مندرج در جدول شماره (۲) پیوست شماره (۳) که به مهر «پیوست تصویب نامه هیئت وزیران» تایید شده است، پسماند عفونی و پسماند رادیواکتیو و پسماند سیتوتوکسیک باید باشد.
- ح- بر روی برچسب باید مشخصات زیر ذکر گردد::

- ۱- نام، نشانی و شماره تماس تولید کننده
- ۲- نوع پسماند
- ۳- تاریخ تولید و جمع آوری
- ۴- تاریخ تحویل
- ۵- نوع ماده شیمیایی
- ۶- تاریخ بی خطر سازی

ماده ۳۴- مسئولان حمل و نقل پسماند، موظفند از تحویل گرفتن پسماندهای فاقد برچسب خودداری نمایند.

ماده ۳۵- وقتی سه چهارم ظروف و کیسه های محتوی پسماند پر شد باید پس از بستن، آنها را جمع آوری نمود.

ماده ۳۶- پسماندهای عفونی و عادی باید همه روزه (یا در صورت لزوم چند بار در روز) جمع آوری و به محل تعیین شده برای ذخیره موقت پسماند، حمل شوند.

ماده ۳۷ - باید جای کیسه ها و ظروف مصرف شده بلافاصله کیسه ها و ظروف از همان نوع قرار داده شود.

ماده ۳۸ - سطل های زباله پس از خارج کردن کیسه پر شده پسماند، بلافاصله شستشو و گندزدایی شوند.

فصل ششم - نگهداری

ماده ۳۹ - نگهداری پسماندهای پزشکی باید جدا از سایر پسماندهای عادی انجام شود.

ماده ۴۰ - محل ذخیره و نگهداری موقت باید در داخل مرکز تولید زباله طراحی شود.

ماده ۴۱ - جایگاه نگهداری پسماند باید دارای شرایط زیر باشد:

الف- پسماند های پزشکی باید در محل به دور از تاثیر عوامل جوی نگهداری شوند و وضعیت کلی بسته بندی یا ظرف آنها در برابر شرایط نامساعد آب و هوایی مثل باران، برف، گرما، تابش خورشید و نظایر آن محافظت شود.

ب- جایگاههای نگهداری پسماند ها باید به گونه ای ساخته شوند که نسبت به رطوبت نفوذ ناپذیر بوده و قابلیت نگهداری آسان با شرایط بهداشتی مناسب را فراهم آورد.

پ- جایگاههای نگهداری باید دور از محل خدمت کارکنان، آشپزخانه، سیستم تهویه و تبرید و محل رفت و آمد پرسنل، بیماران و مراجعان باشد.

ت- ورود و خروج حشرات، جوندگان، پرندگان و... به محل نگهداری پسماندها ممکن نباشد.

ث- محل نگهداری پسماند باید دارای تابلوی گویا و واضح باشد.

ج- محل نگهداری نباید امکان فساد، گندیدن یا تجزیه زیست پسماند ها را فراهم کند.

چ- انبارداری این پسماندها نباید به شیوه ای باشد که ظروف یا کیسه ها پاره و محتویات آنها در محیط رها شود.

ح- امکان کنترل دما در انبار نگهداری و نیز نور کافی وجود داشته باشد.

خ- سیستم تهویه مناسب با کنترل خروجی وجود داشته باشد. سیستم تهویه آن کنترل شده بوده و جریان هوای طبیعی از آن به بخشهای مجاور وجود نداشته باشد.

د- امکان تمیز کردن و ضدعفونی محل و آلودگی زدایی وجود داشته باشد.

ذ- فضای کافی در اختیار باشد تا از روی هم ریزی پسماند جلوگیری شود.

ر- دارای سقف محکم و سیستم فاضلاب مناسب باشد.

ز- دسترسی و حمل و نقل پسماند آسان باشد.

س- امکان بازگیری با کامیون، وانت وسایر خودروهای باربری وجود داشته باشد.

ش- انبار دارای ایمنی مناسب باشد.

ص- محل بایستی مجهز به سیستم آب گرم و سرد و کف شوی باشد.

ض- چنانچه بی خطر سازی در محل اتمام نگهداری تولید انجام می شود باید فضای کافی برای استقرار سیستم های مورد نظر در حمل نگهداری پسماند فراهم باشد.

ماده ۴۲ - محل نگهداری برای واحد های کوچک می تواند شامل سطلمهای دارای سیستم حفاظتی واقع در یک محل

امن باشد.

ماده ۴۳ - محل نگهداری پسماند باید سیستم امنیتی مناسب و مطمئن داشته و ورود و خروج پسماند با نظارت مسئول مربوطه صورت پذیرد و از ورود افراد غیرمسئول به آن جلوگیری بعمل آید (امکان قفل کردن فراهم باشد)

ماده ۴۴ - بازدید از محل به منظور جلوگیری از نشت و یا ایجاد عفونت توسط تولید کننده صورت پذیرد.

ماده ۴۵ - در صورت عدم وجود سیستم سرد کننده، زمان نگهداری موقت (فاصله زمانی بین تولید و تصفیه یا امحاء) نباید از موارد زیر تجاوز کند:

الف- شرایط آب و هوایی معتدل: ۷۲ ساعت در زمستان و ۴۸ ساعت در تابستان

ب- شرایط آب و هوایی گرم: ۴۸ ساعت در فصل سرد و ۲۴ ساعت در فصل گرم

ماده ۴۶ - انواع پسماندهای پزشکی ویژه باید جدا از یکدیگر در محل نگهداری شوند و محل نگهداری هر نوع پسماند باید با علامت مشخص تعیین شود. بخصوص پسماندهای عفونی، سیتوتوکسیک، شیمیایی، رادیواکتیو به هیچ وجه در تماس با یکدیگر قرار نگیرند.

فصل هفتم - حمل و نقل

ماده ۴۷ - حمل و نقل در واحد تولید کننده پسماند باید بصورت زیر صورت پذیرد:

الف- حمل پسماند در درون مرکز تولید پسماند بصورتی طراحی گردد که با استفاده از چرخ دستی یا گاری جهت بارگیری و تخلیه آسان پسماند امکان پذیر باشد.

ب- فاقد لبه های تیز و برنده باشد، به گونه ای که کیسه ها یا ظروف را پاره نکند.

پ- شستشوی آن آسان باشد.

ت- وسایل هر روز نظافت و ضدعفونی شوند.

ث- از چرخ دستی پسماند برای حمل مواد دیگر استفاده نشود و نشت ناپذیر باشد.

ج- از سیستم پرتاب برای انتقال زباله به محل نگهداری استفاده نشود.

ماده ۴۸ - تعویض وسیله حمل پسماند از انتهای بخش در بیمارستان جهت انتقال به محل نگهداری موقت ضروری است.

ماده ۴۹ - در واحدهایی که حجم تولید پسماند کم است مانند مطبها می توان از سطل زباله قابل شستشو، غیر قابل نشت، مقاوم و مجهز به کیسه های مقاوم برای حمل زباله استفاده شود.

ماده ۵۰ - تولید کننده پسماند می تواند حمل پسماند به محل امحا را از طریق قرارداد به شرکتهای ذیصلاح واگذار نماید، نظارت بر حسن انجام کار بر عهده تولید کننده منطبق با ماده ۷ قانون مدیریت پسماندها خواهد بود.

ماده ۵۱ - جابجایی، حمل و نقل و بارگیری بسته بندی ها و ظروف باید به گونه ای صورت پذیرد که وضعیت بسته بندی و ظروف ثابت مانده و دچار نشت، پارگی، شکستگی و بیرون ریزی پسماند نشوند.

ماده ۵۲ - حمل و نقل فرامرزی پسماند، تابع قوانین و ضوابط کنوانسیون بازل می باشد.

ماده ۵۳ - بارگیری باید با شرایط زیر صورت پذیرد:

الف- واحد امحا کننده، از دریافت پسماند های فاقد بر چسب اکیدا خود داری نماید.
ب- کارگران باید در مراحل مختلف بارگیری و تخلیه مجهز به پوشش مناسب مطابق دستورالعمل ماده ۵ قانون مدیریت پسماندها که توسط وزارت بهداشت تدوین شده و به شرح جدول شماره (۴) که به مهر «پیوست تصویب نامه هیئت وزیران» تأیید شده است باشند.
پ- کیسه ها و ظروف را می توان مستقیماً در خودرو قرار داد.

ماده ۵۴ - خودرو حمل کننده پسماند باید دارای ویژگیهای زیر باشد:

- الف- کاملا سر پوشیده باشد.
- ب- قسمت بار نفوذ ناپذیر و نشت ناپذیر باشد.
- پ- قسمت بار دو جداره بوده و دارای سیستم جمع آوری و نگهداری شیرابه باشد.
- ت- قسمت بار دارای سیستم ایمنی، ضد حریق و ضد سرقت باشد.
- ث- بر روی بدنه خودرو در دو سمت و در سمت عقب، نماد بین المللی نوع پسماند و نام شرکت حمل کننده و شماره مجوز خودرو درج شود.
- ج- از خودرو حمل پسماند برای حمل مواد دیگر یا پسماند های عادی استفاده نشود.
- چ- اندازه خودرو متناسب با حجم پسماند باشد.
- ح- ارتفاع درونی خودرو حدود ۲/۲ متر باشد.
- خ- اتاق راننده از قسمت بار مجزا باشد.
- د- امکان نظافت و ضد عفونی کردن داشته باشد. کف پوش خودرو از جنس فرش یا موکت نباشد و حتی الامکان پوششی یکپارچه و بدون درز داشته باشد.
- ذ- در حین حمل و نقل و در زمان عدم استفاده، قسمت بار قفل شود.

ماده ۵۵ - خودرو هایی که قسمت بار کش آنها قابل جدا شدن است، از جح می باشند. به این ترتیب می توان قسمت بار را در واحد بارگیری قرار داد و یا از آن به عنوان انبار استفاده کرده و پس از پر شدن، آن را با یک بارکش خالی تعویض نمود.

ماده ۵۶ - در مواردی که زمان نگهداری یا حمل طولانی تر از زمانهای مندرج در ماده ۴۶ است، باید از کامیونهای با سیستم سرد کننده استفاده کرد.

ماده ۵۷ - از مسیرهای کم ترافیک و کم حادثه برای رساندن پسماند به محل امحاء استفاده شود.

ماده ۵۸ - حمل و نقل پسماند پزشکی صرفاً توسط شرکتهای صلاحیت دار و بر اساس مجوز و فرمهایی صورت گیرد که توسط وزارت و سازمان صادر می شود و در صورت نیاز و در خواست باید به مسئولان نظارتی اعم از وزارت، سازمان و ماموران راهنمایی و رانندگی ارائه گردد.

تبصره - حمل و انتقال پسماند پزشکی توسط پست ممنوع است.

ماده ۵۹ - حمل پسماند، صرفاً به مقصد نهایی مشخص شده در مجوز و بدون اتلاف زمان صورت پذیرد.

ماده ۶۰ - جابجایی و حمل و انتقال پسماندهای تفکیک شده پزشکی ویژه با پسماندهای عادی ممنوع است.

فصل هشتم - بی خطر سازی، تصفیه و امحاء

ماده ۶۱- انتخاب روش بی خطر سازی و امحای پسماندهای پزشکی بستگی به عوامل مختلفی از جمله نوع پسماند، کارایی روش ضد عفونی، ملاحظات زیست محیطی و بهداشتی، شرایط اقلیمی، شرایط جمعیتی، میزان پسماند و نظایر آن دارد.

ماده ۶۲- هر تولید کننده می بایست یکی یا تلفیقی از روشهای بی خطر سازی، تصفیه و امحاء را انتخاب و پس از تایید وزارت بهداشت به اجرا گذارد.

ماده ۶۳- مکان استقرار سیستم مورد استفاده در خصوص سیستم های متمرکز باید از نظر فنی و خروجی آلاینده ها به تایید سازمان برسد.

ماده ۶۴- بی خطر سازی پسماندهای عفونی و تیز و برنده توسط مراکز عمده تولید کننده پسماند پزشکی ویژه (مانند بیمارستانها) و در شهرهای متوسط و بزرگ باید در محل تولید انجام شود تا مخاطرات ناشی از حمل و نقل و هزینه های مربوطه به حداقل برسد. در شهرهای کوچک و روستاها و مراکز کوچک، پسماندها می توانند در سایت مرکزی بی خطر گردند.

ماده ۶۵- سایر مراکز تولید پسماند پزشکی ویژه (اعم از درمانگاهها، مراکز بهداشت، آزمایشگاهها، مراکز تزریق، رادیولوژی ها، دندانپزشکی ها، فیزیوتراپی ها، مطب ها و سایر مراکز تولید پسماند پزشکی) می توانند در سایت های منطقه ای یا مرکزی، زباله تولیدی را بی خطر نمایند و یا از تسهیلات بی خطر ساز بیمارستانهای مجاور استفاده نمایند.

ماده ۶۶- تحویل پسماند به واحدهای مرکزی تصفیه یا دفع فاقد مجوز ممنوع است.

ماده ۶۷- واحدهای متمرکز بی خطر ساز پسماند باید از وزارت بهداشت و سازمان مجوز دریافت نمایند.

ماده ۶۸- مطابق ماده ۷ قانون مدیریت پسماندها پس از تبدیل پسماند پزشکی ویژه به عادی، سازو کار مدیریت آن همانند پسماند شهری صورت می گیرد.

ماده ۶۹- هر روش تبدیل پسماند ویژه به عادی باید دارای ویژگیهای زیر باشد:

الف- دستگاه باید قابلیت غیر فعال سازی میکروبی اسپورهای باکتری (Microbial inactivation efficacy) به میزان حداقل تا ۶ کاهش لگاریتمی در پایه ۱۰ را داشته باشد ($\log 10$).

ب- محصولات جانبی سمی یا خطرناک در حین بی خطر سازی تولید نگردد.

پ- خطر و احتمال انتقال بیماری و عفونت را حذف نماید.

ت- مستندات مربوط به انجام فرآیند و بررسی صحت عملکرد دستگاه وجود داشته باشد.

ث- خروجی هر روش بایستی برای انسان و محیط زیست بی خطر بوده و به راحتی و بدون انجام فرآیند دیگری قابل دفع باشد.

ج- از لحاظ ایمنی دارای شرایط مناسب باشد و در کلیه مراحل کار ایمنی سیستم حفظ شود.

چ- مقرون به صرفه باشد.

ح- توسط جامعه قابل پذیرش باشد.

- خ- از نظر بهداشتی و ایمنی برای کارکنان، کاربران و ... بی خطر باشد و یا حداقل خطر را ایجاد نماید.
- د- در راستای عمل به تعهدات بین المللی کشور باشد.
- ذ- کلیه روشهای مورد استفاده باید در قالب مدیریت پسماند به تایید مراجع ذیصلاح برسد.
- ر- در زمانهای اپیدمی و خاص وزارت بهداشت معیار جدید و موقت متناسب با شرایط و حداقل تا (۶) کاهش لگاریتمی در پایه (۱۰) باکتریهای شاخص را اعلام می نماید.
- ز- اعضا و اندامهای قطع شده بایستی مجزا جمع آوری و جهت دفع به گورستان محل حمل شده و به روش خاص خود دفن گردد.

تبصره- ضوابط و معیارهای روشهای عمده تصفیه در پیوست شماره (۲) که به مهر «پیوست تصویب نامه هیئت وزیران» تایید شده است خواهد بود.

ماده ۷۰- نصب هرگونه زباله سوز اعم از متمرکز و غیرمتمرکز در شهرها ممنوع است.

ماده ۷۱- استقرار هرگونه سیستم تصفیه یا امحای مرکزی منوط به انجام مطالعات ارزیابی اثرات زیست محیطی خواهد بود.

ماده ۷۲- با تغییر فناوری و روی کار آمدن فناوریهای نو، واحدهای تولید کننده موظف به بررسی کارایی این فناوریها و در صورت تائید، استفاده از آنها به جای روشهای قدیمی تر می باشند.

ماده ۷۳- این ضوابط به عنوان ضوابط جایگزین هر نوع ضابطه قبلی در این خصوص تلقی گردیده و در صورت وجود موارد مشابه، این ضوابط معتبر و قابل اجرا می باشد.

۴-۶-۱- پیوست های مرتبط با ضوابط و روشهای مدیریت اجرایی پسماندهای پزشکی و پسماندهای وابسته

(موضوع تصویب نامه شماره ۱۵۸۷۱/ت/۳۸۴۵۹ ک مورخ ۱۳۸۷/۲/۸ هیئت وزیران)

شرح انواع پسماندهای خطرناک

۱- پسماندهای عفونی:

- پسماندهای عفونی مضمون به داشتن عوامل زنده بیماریزا (باکتریها، ویروسها، انگلها، یا قارچها) به مقدار و با کیفیتی که بتوانند در میزبانان حساس موجب بیماری شوند، می باشند. این رده شامل موارد ذیل است:
- کشت ها و مواد نگهداری شده حاوی عوامل بیماریزا ناشی از کار آزمایشگاه
- پسماندهای ناشی از عملهای جراحی و کالبد شکافی اجساد مبتلا به بیماریهای عفونی (مانند بافتها، مواد و تجهیزات) که در تماس با خون یا دیگر آبگونه های بدن بوده اند
- پسماندهای بیماران عفونی بستری شده در بخش جداسازی^۱ (مانند مواد دفعی، پانسمانهای زخمهای جراحی یا عفونی، لباسهای آلوده به خون انسان یا دیگر آبگونه های بدن)

- پسماندهایی که در تماس با بیماران عفونی همودیالیز شده باشند (مانند تجهیزات دیالیز از جمله لوله گذاری و فیلترها، حوله های یکبار مصرف، گان، پیش بند، دستکش، و لباس آزمایشگاه)
- جانوران آزمایشگاهی آلوده؛
- هر نوع اسباب یا مواد دیگری که در تماس با اشخاص یا جانوران آلوده بوده اند.

توجه: «اجسام تیز و برنده»ی آلوده نیز یک زیرمقوله پسماندهای عفونی اند اما در این ضوابط جداگانه شرح داده می شوند.

کشت ها و مواد نگهداری شده بشدت آلوده کننده بوده و شامل عوامل بیماری‌زای عفونی بوده، پسماند کالبد شکافی ها، اجساد جانوران، و دیگر پسماندهایی که به آنها تلقیح شده و آلوده شده اند، یا در تماس با این گونه عوامل بیمار‌یزا بوده اند «پسماندهای بشدت آلوده کننده» نامیده می شوند.

۲- پسماندهای آسیب شناختی

پسماندهای آسیب شناختی شامل بافته‌ها، اندامها، اجزای بدن، جنین انسان و جسد جانوران، خون و آبگونه های بدن اند. در این مقوله اجزای قابل شناسایی بدن انسان و جانوران را «پسماندهای تشریحی» می نامند.

۳- اجسام تیز و برنده

اجسام تیز و برنده اقلامی هستند که می توانند موجب زخم از قبیل بریدگی یا سوراخ شدگی شوند و عبارتند از: سوزن‌ها، سوزنهای زیرجلدی، تیغۀ چاقوی جراحی و دیگر تیغه ها، چاقو، ست های انفوزیون، اره ها، شیشه شکسته ها، و ناخن بیماران و ... که ممکن است عفونی باشند یا نباشند به هر حال به عنوان پسماندهای بشدت تهدیدکننده سلامتی به شمار می آیند.

۴- پسماندهای دارویی

پسماندهای دارویی عبارتند از داروهای تاریخ گذشته، مصرف نشده، تفکیک شده و آلوده، واکسن ها، مواد مخدر و سرمهایی که دیگر به آنها نیازی نیست و باید به نحو مناسبی دفع شوند. این رده همچنین شامل اقلام دورریخته شده مورد مصرف در کارهای دارویی مانند بطری ها و قوطی های دارای باقیمانده داروهای خطرناک، دستکش، ماسک، لوله های اتصال، و شیشه (ویال) های داروها هم بوده که در صورت آزاد شدن در محیط برای محیط و انسان مضر باشند.

۵- پسماندهای ژنوتوکسیک

پسماندهای ژنوتوکسیک بشدت خطرناکند و ممکن است خصوصیات ایجاد جهش سلولی، عجیب الخلقه زایی، یا سرطانزایی داشته باشند. این پسماندها مشکلات ایمنی جدی به وجود می آورند. این مشکلات هم درون بیمارستان، و هم پس از دفع پسماندها در بیرون از بیمارستان می تواند باشد و باید مورد توجه خاص قرار داشته باشند. پسماندهای ژنوتوکسیک می توانند دارای داروهای سایتوتوکسیک معین (به شرح ذیل)، سایتوتوکسیک، موادشیمیایی و مواد پرتواساز باشند. داروهای سایتوتوکسیک (یا ضد نوپلازی) که مواد اصلی این مقوله را تشکیل می دهند، می توانند بعضی سلولهای زنده را بکشند یا رشد آنها را متوقف کنند. این داروها برای شیمی درمانی سرطانها به کار میروند.

داروهای سایتوتوکسیک نقش مهمی در درمان انواع بیماری‌های نئوپلازیک دارند همچنین به عنوان ماده‌ایمونوساپرسیو هنگام پیوند اندام و درمان بیماری‌های گوناگون دارای اساس ایمنی شناختی کاربردهای گسترده‌ای دارند. داروهای سایتوتوکسیک بیشتر اوقات در بخش‌های تخصصی مانند بخش سرطان شناسی و واحدهای پر تودرمانی مصرف می‌شوند، که نقش اصلی آنها در درمان سرطان است.

رایج ترین مواد ژنوتوکسیک مورد استفاده در مراقبت از تندرستی در کادر زیر نشان داده شده اند.

۵-۱- رایج ترین فرآورده های ژنوتوکسیک مورد استفاده در مراقبت‌های بهداشتی و درمانی

۵-۱-۱- طبقه بندی شده به عنوان سرطانزا

- مواد شیمیایی: شامل بنزن

- داروهای سایتوتوکسیک

و غیره: شامل آزاتیوپرین، کلرامبوسیل، کلر نفازین، سیکلوسپورین، سیکلوفسفامید، ملفالان،

سیموستین، تاموکسیفن، تیوفپا، ترسولفان

- مواد پرتوساز (راديو اکتیو):

۵-۱-۲- طبقه بندی شده به عنوان سرطانزای ممکن یا احتمالی

• مواد سایتوتوکسیک و داروهای دیگر: شامل آزا سائیتیدین، بلئومایسین، کاروموستاین، کلرامفنیکل،

کلروز توسین، سیس پلاتین، داکاربازین، دائونوروبیسین، دی هیدرو کسی متیل فلور اتریزین (مانند

پانفوران که دیگر مصرف نمی شود)، دو کسوروبیسین، لوموستین، متیل تیوراسیل، مترونیدازول،

متیومایسین، نافتوپین، نیریدازول، اگزاز پام، فناستین، فنوباریتال، فنیتوتین، پرو کاربازین هیدرو کلراید،

پروژسترون، سار کولیزین، استرپتوزوسین، تریکلر متین.

۵-۱-۳- این طبقه بندیها طبق طبقه بندی گروه کاری سازمان بین المللی پژوهش درباره سرطان است.

(IARC)

داروهای سایتوتوکسیک خطرناک را می توان به شرح زیر رده بندی کرد:

• مواد آلکیلاتور: که موجب آلکیلاسیون نوکلئوتیدهای DNA، و منجر به پیوند متقاطع و کدونویسی غلط در ذخیره

ژنی می شوند.

• آنتی متابولیت ها: که اثر بازدارنده بر ساخت زیستی اسید نوکلئیک های سلول دارند.

• مواد بازدارنده تقسیم سلولی، که از تکثیر سلول جلوگیری می کنند.

• پسماندهای سایتوتوکسیک از چند منبع در مراقبت تندرستی تولید می شوند و می توان آنها را به شرح ذیل طبقه

بندی کرد:

الف- مواد آلوده به فرآورده های دارویی و تجویز داروها مانند سرنگ، سوزن، و یال، gauge، بسته بندی.

ب- داروهای منسوخ شده، داروهای برگشتی از بخشهای بیمارستان.

در بیمارستانهای تخصصی سرطان، پسماندهای ژنوتوکسیک (که دارای مواد سایتوتوکسیک یا پرتوزا هستند) ممکن

است تا ۱٪ از مجموع پسماندهای بهداشتی درمانی را تشکیل دهند.

۶- پسماندهای شیمیایی

پسماندهای شیمیایی تشکیل می شوند از مواد جامد، و گازهای شیمیایی که به عنوان مثال برای کارهای تشخیصی و تجربی، و کارهای نظافت، خانه داری، و گندزدایی به کار می روند. پسماندهای شیمیایی مراقبت های بهداشتی درمانی می توانند خطرناک یا بی خطر باشند. در زمینه حفاظت از تندرستی موقعی خطرناک به شمار می آیند که حداقل یکی از خصوصیات ذیل را داشته باشند:

- سمی؛
- خاصیت خوردگی (مانند اسیدهای با $\text{PH} > 2$ و بازهای با $\text{PH} < 12$)؛
- قابلیت احتراق خود بخود؛
- واکنش دهنده (مانند مواد انفجاری، مواد واکنش دهنده در مقابل آب، و حساس به ضربه)؛
- ژنوتوکسیک (مانند داروهای سایتوتوکسیک)؛

پسماندهای شیمیایی غیر خطرناک شامل آن دسته از مواد شیمیایی است که هیچ یک از خصوصیت های مذکور را نداشته باشند؛ مانند قندها، امینواسیدها، و بعضی املاح آلی و غیر آلی. انواع مواد شیمیایی خطرناک مورد استفاده و رایج در تأسیسات و نگهداری مراقبت های بهداشتی درمانی و بیمارستانها که به احتمال زیاد در پسماندها یافت می شوند در چند بند ذیل شرح داده می شوند.

۷- پسماندهای محتوی فلزات سنگین

پسماندهای محتوی فلزات سنگین یک زیررده از پسماندهای شیمیایی خطرناک، و به طور معمول بشدت سمی اند. پسماندهای دارای جیوه به طور مشخص از نشت تجهیزات شکسته شده بالینی به وجود می آیند. جیوه های پخش شده از چنین دستگاههایی تا حد ممکن باید جمع آوری شوند. بقایای کارهای دندان سازی هم مقدار زیادی جیوه دارد. پسماندهای دارای کادمیوم عمدتاً از باتری های دور ریخته و شکسته به وجود می آیند. برخی «پانل های تقویت شده با چوب» با مقداری سرب هنوز هم به عنوان ضد نفوذ کردن پرتوهای X و در بخشهای تشخیصی به کار می روند. چند نوع دارو آرسنیک دارند اما در این ضوابط به عنوان پسماندهای دارویی شرح داده می شوند.

۸- ظروف تحت فشار

بسیاری از انواع گازها در مراقبت از سلامتی و یا در تجهیزات آزمایشگاهی به کار می روند (کادر زیر را نگاه کنید). این گازها بیشتر اوقات در سیلندرهای تحت فشار، و قوطی های افشانه ای میباشند، و بسیاری از آنها وقتی خالی شوند یا دیگر نتوان از آنها استفاده کرد (در حالی که هنوز مقداری گاز در آنها باقی مانده)، قابل مصرف دوباره هستند، اما بعضی انواع دیگر و بخصوص قوطی های افشانه را باید به نحو مناسب دفع کرد. گازها خواه از نوع خنثی (inert) یا بالقوه خطرناک که در ظروف تحت فشار قرار دارند همواره باید با دقت مدیریت شوند؛ ظرف گاز اگر در پسماند سوز انداخته شود یا به طور اتفاقی سوراخ شود ممکن است منفجر شود. گازهایی که از همه بیشتر در مراقبت از سلامتی به کار میروند:

گازهای هوشبری: اکسیدازت، هیدروکربن‌های هالوژنه فرار (مانند هالوتان، ایزوفلوران، و انفلوران)، که به مقدار زیاد به جای اتر و کلروفرم استفاده می‌شود.

کاربردها - در اتاق عمل بیمارستان، هنگام زایمان در زایشگاهها، و در آمبولانس‌ها، در بخش‌های بیمارستان عمومی هنگام اجرای اعمال دردناک، در دندانپزشکی به عنوان تسکین به کار می‌روند.

اتیلن‌اکساید: کاربردها - برای سترون‌سازی تجهیزات جراحی و اسبابهای پزشکی، در محل مرکزی توزیع لوازم، و گاهی در اتاق عمل بیمارستان.

اکسیژن: در سیلندرها یا انبارهای بزرگ به شکل گازی یا مایع نگهداری می‌شود و از طریق لوله‌کشی مرکزی توزیع می‌شود. کاربرد - مصرف استنشاقی برای بیماران

هوای فشرده: کاربردها - در کارهای آزمایشگاهی، تجهیزات درمان استنشاقی، تأسیسات و نگهداری تجهیزات، و در دستگاههای کنترل محیط زیست.

۹- پسماندهای پرتوساز و رادیواکتیو: از شمول این ضوابط خارج است.

۱۰- پسماندهای عادی:

پسماندهای ناشی از کارکردهای خانه داری و مدیریت اجرایی این مراکز می‌باشند که شامل: پسماندهای آشپزخانه، آبدارخانه، قسمت اداری مالی، ایستگاههای پرستاری، باغبانی و از این قبیل است. این پسماندها، بخش بزرگی از پسماندهای تولیدشده در مراکز بهداشتی درمانی را تشکیل میدهند و باید نسبت به جداسازی آنها در مبدأ تولید اقدام شود. مدیریت این دسته پسماندها مربوط به شهرداریها، دهیارها و بخشدارها می‌باشد.

پیوست شماره ۱- مصوب هیات وزیران در ارتباط با ضوابط و روشهای مدیریت اجرایی پسماندهای پزشکی و پسماندهای وابسته

جدول شماره ۴-۱- طبقه بندی پسماندهای خطرناک

نام رده پسماند	شرح و مثال
پسماندهای عفونی	پسماندهای مظنون به داشتن عوامل زنده بیماریزا مانند محیطهای کشت میکروبی آزمایشگاه، پسماندهای ناشی از جداسازی بیماران عفونی، بافتها، (سواب آلوده)، مواد یا تجهیزاتی که با فرد مبتلا به بیماری عفونی تماس داشته اند و مواد دفع شده از این بیماران.
پسماندهای آسیب شناسی	مانند بافتها و آبگونه های انسانی، تکه هایی از بدن انسان، خون و سایر آبگونه های بدن، جنین.
پسماندهای تیز و برنده	مانند سوزن تزریق، دستگاه (set)، انفوزیون، تیغ، چاقو، چاقو، تیغ، شیشه های شکسته.
پسماندهای دارویی خطرناک	مانند داروهای تاریخ گذشته یا غیرلازم (اقلامی که حاوی دارو یا اقلامی که به دارو آلوده شده اند مانند قوطی ها و شیشه های دارویی) که در صورت آزاد شدن در محیط برای محیط و انسان مضر باشد
پسماندهای ژنوتوکسیک	مانند پسماندهای دارای موادی با خصوصیات سمی برای ژن ها، از جمله پسماندهای دارای داروهای سایتوتوکسیک (که بیشتر در درمان سرطان به کار می روند)، و مواد شیمیایی سمی برای ژن ها.
پسماندهای شیمیایی خطرناک	که محتوی موادشیمیایی مانند معرفهای آزمایشگاهی، داروی ثبوت و ظهور فیلم، مواد ضد عفونی کننده و گندزدای تاریخ گذشته یا غیرلازم، و حلالها می باشند. که در صورت آزاد شدن در محیط برای محیط و انسان مضر باشد
پسماندهای دارای فلزات سنگین	مانند باتری ها، ترمومترهای شکسته، وسایل دارای جیوه برای اندازه گیری فشار خون، و ...
ظرفهای تحت فشار	مانند سیلندرها، گازها، کارتريج گاز، و قوطی های افشان
پسماندهای پرتوساز	پسماندهای محتوی مواد رادیواکتیو؛ شامل مقررات خاص خود می شود و از شمول این ضوابط خارج است

جدول شماره ۴-۲- نماد خطر مشخص کننده نوع پسماند

پسماند عفونی

پسماند رادیواکتیو

پسماند سینوتوکسیک

پیوست شماره ۲- مصوب هیات وزیران در ارتباط با ضوابط و روشهای مدیریتی اجرایی پسماندهای پزشکی و پسماندهای وابسته

- ضوابط و معیارهای روشهای عمدۀ تصفیه و دفع

- ۱- معیارها و ضوابط روش سترون سازی با اتوکلاو:
  - الف- در راهبری اتوکلاوها عوامل زیر باید مد نظر قرار گیرد:
    - زمان- درجه حرارت- فشار- نوع پسماند- نوع ظروف، نحوه بارگذاری، و حداکثر میزان بارگذاری
    - ب- این روش برای پسماندهای عفونی و تیز و برنده کاربرد دارد.
    - پ- پسماندهای شیمیایی و دارویی نباید با این روش تصفیه شوند.
    - ت- چنانچه از اتوکلاو بدون خردکن استفاده میشود باید کیسه و ظروف ایمن (S.B) حاوی پسماند قابل اتوکلاو کردن باشند
    - ث- میزان پسماندهایی که داخل دستگاه قرار داده می شود باید متناسب با حجم اتوکلاو باشد.
    - ج- مدت زمان سترون سازی بستگی به مقدار و چگالی بار (پسماند) دارد.
    - چ- دستگاه باید حداقل سالی یکبار کالیبره شوند و مستندات آن موجود باشد.
    - ح- استفاده از شاخص های شیمیایی (مانند نوارهای حساس به حرارت یا موارد مشابه دیگر) برای هر دوره کاری (سیکل) که سترون میشوند، ضروری است تا نشان دهد شرایط کامل سترون سازی ایجاد شده است.
    - خ- استفاده از شاخص بیولوژیک باسیلوس استئاروترموفیلوس حداقل ماهی یکبار ضروری است تا از صحت عملیات سترون سازی اطمینان حاصل شود.
    - د- مستندات باید حداقل به مدت یکسال نگهداری شوند.
  - ذ- وقتی یک اتوکلاو گراویتی برای پسماند پزشکی مورد استفاده قرار می گیرد:
    - درجه حرارت نباید کمتر از 121°C و فشار ۱۵ پوند بر اینچ مربع (Psi) باشد و زمان ماند کمتر از ۶۰ دقیقه نباشد
    - برای یک اتوکلاو با زمان ماند ۴۵ دقیقه درجه حرارت کمتر از 135°C نباشد و فشار ۳۱ Psi باشد.
    - ر- وقتی یک اتوکلاو و کیوم، برای پسماند پزشکی استفاده می شود باید موارد زیر را شامل شود:
      - برای یک اتوکلاو با زمان ماند ۴۵ دقیقه، درجه حرارت کمتر از 121°C نباشد و فشار ۱۵ Psi باشد.
      - برای یک اتوکلاو با زمان ماند ۳۰ دقیقه، درجه حرارت کمتر از 135°C نباشد و فشار ۳۱ Psi باشد.
    - ز- پسماند پزشکی نباید بعنوان پسماند تصفیه شده در نظر گرفته شود مگر اینکه اندیکاتور زمان، درجه حرارت و فشار نشان دهد که در طی فرایند سترون سازی با اتوکلاو، زمان، درجه حرارت و فشار لازم تأمین شده است.
    - ژ- اگر به هر دلیل اندیکاتور زمان، درجه حرارت یا فشار نشان دهد که این سه عامل مناسب نبوده تمام بار پسماند پزشکی باید دوباره اتوکلاو شود تا فشار، درجه حرارت و زمان ماند مناسب بدست آید.
  - ثبت کردن پارامترهای راهبری (اداره کردن)
  - هر اتوکلاو باید مجهز به تجهیزات ثبت کامپیوتری یا گرافیک باشد تا بطور اتوماتیک و مداوم پایش شود و تاریخ، زمان، روز، تعداد بار و پارامترهای عملیاتی را بطور کامل در سراسر سیکل کامل کاری اتوکلاو ثبت کند.
  - آزمایش صحت فرآیند، تست اسپور

الف- اتوکلاو باید بطور کامل و مداوم اندیکاتور بیولوژیکی مصوب (حاوی *Bacillus stearo thermo philus*) را در ماکزیمم ظرفیت طراحی شده هر واحد اتوکلاو بکشد.
 ب- اندیکاتور بیولوژیکی برای اتوکلاو وبالهای اسپورهای باسیلوس استئاروترموفیلوس یا نوارهای اسپور با ۱۰۶*۱ اسپور در میلی لیتر است.
 پ- تحت هیچ شرایطی برای اتوکلاوی که با دمای ۱۲۱°C و فشار ۱۵ Psi کار میکنند زمان ماند پسماند در آن نباید کمتر از ۳۰ دقیقه باشد.

-آزمایش روتین

وقتی یک نوار اندیکاتور شیمیایی به یک درجه حرارت معین میرسد، تغییر رنگ میدهد و میتواند برای نشان دادن صحت و سقم اینکه درجه حرارت مناسب بدست آمده است، مورد استفاده قرار گیرد.
 - ممکن است استفاده بیشتر از یک نوار روی بسته پسماند در محل های مختلف برای اطمینان از اینکه محتویات داخلی بسته ها بطور کامل اتوکلاو شده اند، لازم باشد.

۲- ضوابط و معیارهای روش ماکروویو

الف- تصفیه با ماکروویو نباید برای پسماندهای رادیواکتیو، خطرناک یا سایتوتوکسیک، لاشه حیوانات آلوده، قسمتهای بدن و اقلام فلزی بزرگ استفاده شود.
 ب- سیستم ماکروویو باید با تست راندمان/تستهای روتین و برنامه تضمین شده اجرایی که ممکن است بوسیله تهیه کننده فراهم شود، قبل از اجرا تست شود.
 پ- ماکروویو باید کاملاً باکتریها و دیگر ارگانسیم های پاتوژن را بکشد که توسط اندیکاتور بیولوژیکی مصوب در حداکثر ظرفیت طراحی شده هر واحد میکروویو ثابت می شود. اندیکاتورهای بیولوژیکی برای ماکروویو اسپورهای *Bacillus Subtilis* با استفاده از ویالها یا نوارهای اسپور که حاوی ۱۰۶ * ۱ اسپور در میلی لیتر است.

۳- ضوابط و معیارهای دفن بهداشتی

الف- یک چاله یا ترانشه حداقل ۲ متر عمق حفر شود نصف آن با پسماند پر شود سپس ۵/۰ متر با آهک و تا سطح با خاک پر شود.
 ب- باید مطمئن شد که حیوانات دسترسی به سایت دفن ندارند حصار کشی با سیمهای آهنی گالوانیزه یا نصب حفاظ، مناسب می باشد.
 پ- اگر ترانشه در طول روز پر نشود، قبل از پر شدن کامل یک ترانشه، پس از ریختن پسماند یک لایه ۱۰ سانتیمتری خاک باید برای پوشش پسماند اضافه شود.
 ت- عملیات دفن باید تحت نظارت کامل و دقیق صورت گیرد.
 ث- به منظور جلوگیری از نشت آلاینده به آبهای زیر زمینی سایت دفن باید نسبتاً غیر قابل نفوذ باشد و چاههای کم عمق نزدیک سایت نباشد.
 ج- محل دفن باید از محل مسکونی دور باشد و در جایی واقع شود که مطمئن باشیم آبهای سطحی و یا زیر زمینی آلوده نمیشوند. منطقه نباید در معرض سیل یا فرسایش باشد.
 چ- محل دفن توسط سازمان حفاظت محیط زیست تعیین می گردد.^۱

۱- بر اساس ماده ۲۳ آیین نامه اجرایی قانون مدیریت پسماند

ح- مسئول سایت دفن باید اطلاعات همه ترانشه های دفن را نگهداری کند.

۴- ضوابط و معیارهای زباله سوز

الف- استانداردهای راهبری

۱. راندمان سوزاندن C.E باید حداقل ۹۹/۵ درصد باشد.

۲. راندمان سوزاندن با فرمول زیر محاسبه میشود:

$$\frac{CO_2\%}{CO_2\% + CO\%} * 100 \text{ C.E} =$$

۳. درجه حرارت اتاقک اولیه باید بیش از ۱۲۰۰ °C باشد.

۴. زمان ماند گاز در اتاقک ثانویه حداقل ۲ ثانیه در درجه حرارت بیش از ۱۶۰۰ °C با حداقل ۶-۷ درصد اکسیژن در گاز دودکش (STACK GAS) باشد.

ب- استاندارد خروجیها:

استاندارد خروجیها (تازمان تدوین استاندارد ملی) مطابق با استاندارد جدول زیر (۳-۴) باشد.

- در زباله سوزها باید تجهیزات مناسب برای کنترل آلودگی نصب شود.
- امکانات لازم برای ثبت و اندازه گیری و پایش کلیه خروجیهای زباله سوز وجود داشته باشد.
- پسماندهایی که قرار است سوزانده شوند نباید با هیچ ماده گندزای کلردار گندزایی شوند.
- ترکیبات هالوژن دار و پلاستیک های کلردار نباید سوزانده شوند.
- پسماندهای حاوی فلزات سنگین نباید سوزانده شوند.
- ظروف تحت فشار و افشانه ها برای جلوگیری از انفجار نباید در داخل زباله سوز قرار گیرند.
- فلزات سمی^۲ در خاکستر حاصل از سوزاندن باید در مقادیر معین (قانونی) و مشخص شده در پسماندهای خطرناک (استانداردهای بین المللی) باشد.
- از زباله سوزهای دارای استاندارد و تأیید شده با رعایت خروجی مندرج در جدول پیوست (۳-۴) استفاده شود.
- مقادیر زیاد پسماندهای شیمیایی واکنش دهنده نباید سوزانده شوند.
- املاح نقره و پسماندهای پرتونگاری و عکاسی نباید سوزانده شود.
- محل نصب زباله سوز بایستی به تایید سازمان حفاظت محیط زیست و وزارت بهداشت برسد.

1-combustion efficiency

۲-به جدول استاندارد فلزات سمی مراجعه شود.

جدول ۴-۳- استاندارد موقتی برای زباله سوزهای موجود و جدید

استانداردهای موقت خروجی		آلاینده های خطرناک هوا
منابع جدید	منابع موجود	
0/2ng TBQ/ dscm	0/2ng TBQ/ dscm یا 0/40ng TBQ/ dscm دما در ورودی دستگاه کنترل ذرات معلق > یا مساوی ۴۰۰ فارنهایت	دی اکسید/ فوران
۴۵ dscm/mg	۱۳۰ dscm/mg	جیوه
۳۴ dscm/mg (۰/۰۱۵ dscm/gr)	۳۴ dscm/mg (۰/۰۱۵ dscm/gr)	مواد معلق
۱۳۰ dscm/μg	۲۴۰ dscm/μg	فلزات نیمه فرار
۹۷dscm/μg	۹۷dscm/μg	فلزات با فراریت کم
۲۱ Ppmv	۷۷ Ppmv	اسید هیدروکلریک/ گاز کلر
۱۰ Ppmv یا ۱۰۰ Ppmv منوکسید کربن	۱۰ Ppmv یا ۱۰۰ Ppmv منوکسید کربن	هیدروکربنها
	برای منابع جدید و موجود ۹۹/۹۹٪ برای هر کدام از اجزای آلی خطرناک طراحی شده است. برای منابعی که زائادات خطرناک را می سوزاند FO20,FO21,FO22,FO23,FO26,FO27 ۹۹/۹۹٪ اجزای آلی خطرناک طراحی می شود.	راندمان انهدام و حذف

۵- روش محافظه سازی^۱

- الف- این روش برای پسماندهای شیمیایی، دارویی و تیز و برنده کاربرد دارد.
- ب- داروهای سایتوتوکسیک را نیز می توان پس از محافظه سازی دفن نمود.
- شرح روش: یک ظرف پلاستیکی یا فلزی را تا سه چهارم از پسماند پر کرده سپس آنرا با ماده ای مانند فوم پلاستیک _ ماسه _ سیمان سفید یا خاک رس پر می کنند و پس از خشک شدن ماده افزودنی، درب آنرا محکم بسته و در محل چاله دفع می شود.

1-Encapsulation

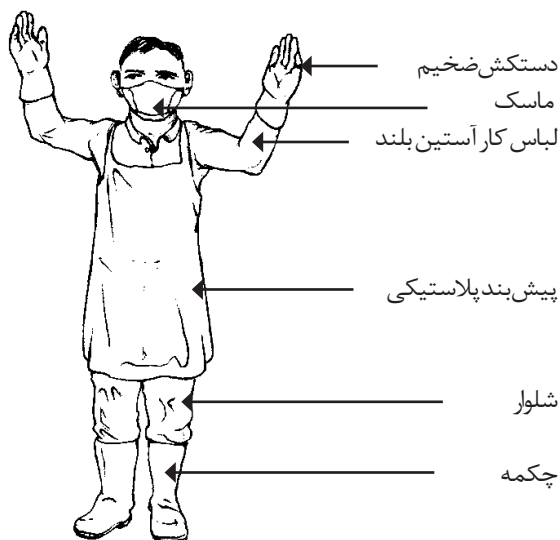
۳-۴- پیوست شماره ۳- مصوب هیات وزیران در ارتباط با ضوابط و روش‌های مدیریت اجرایی پسماندهای پزشکی و پسماندهای وابسته

جدول ۴-۴- ویژگیهای ظروف و کیسه های تفکیک پسماندهای پزشکی

ردیف	نوع پسماند	نوع ظرف	رنگ ظرف	برچسب
۱	عفونی	کیسه پلاستیکی مقاوم (۱)	زرد	عفونی
۲	تیز و برنده	استاندارد Safety Box (۲)	زرد با درب قرمز	تیز و برنده- دارای خطر زیستی
۳	شیمیایی دارویی	کیسه پلاستیکی مقاوم (۳)	سفید یا قهوه ای	شیمیایی دارویی
۴	عادی	کیسه پلاستیکی مقاوم (۴)	سیاه	عادی

- ۱- لازم است کیسه های فوق در سطل های پلاستیکی زرد رنگ نگهداری شوند.
- ۲- موسسه استاندارد، استاندارد این ظروف را تدوین نموده است.
- ۳- لازم است کیسه های فوق در سطل های پلاستیکی سفید یا قهوه ای رنگ نگهداری شوند.
- ۴- لازم است کیسه های فوق در سطل های پلاستیکی آبی رنگ نگهداری شوند.

پیوست شماره ۴- تجهیزات حفاظت فردی توصیه شده برای کارگران مرتبط با حمل و نقل پسماند

۴-۷- ضوابط و روشهای مدیریت اجرایی پسماندهای کشاورزی

(موضوع تصویب نامه شماره ۴۳۳۷۹/۱۱۲۰۶۰ مورخ ۱۳۸۹/۵/۲۳ هیئت وزیران)

شورای عالی حفاظت محیط زیست در جلسه مورخ ۱۳۸۹/۱/۲۹ کمیسیون امور زیربنایی، صنعت و محیط زیست بنا به پیشنهاد شماره ۴۴۲۴۵-۱ مورخ ۱۳۸۸/۷/۲۳ سازمان حفاظت محیط زیست و به استناد ماده (۱۱) قانون مدیریت پسماندها-مصوب ۱۳۸۳- ضوابط و روشهای مدیریت اجرایی پسماندهای کشاورزی و پسماندهای وابسته را به شرح زیر تصویب نمود:

«ضوابط و روشهای مدیریت اجرایی پسماندهای کشاورزی»

ماده ۱- واژه ها و اصطلاحات زیر در معانی مشروح مربوط به کار می روند:

الف) قانون: قانون مدیریت پسماندها مصوب ۱۳۸۳

ب) سازمان: سازمان حفاظت محیط زیست.

پ) ضوابط پسماند پزشکی: ضوابط و روشهای مدیریت اجرایی پسماندهای پزشکی و پسماندهای وابسته موضوع

تصویب نامه شماره ۱۵۸۷۱/ت/۳۸۴۵۹ک مورخ ۱۳۸۷/۲/۸

ت) پسماند عادی کشاورزی: پسماندهایی که به صورت معمول از فعالیتهای کشاورزی و صنایع وابسته به آن در شهرها، روستاها و خارج از آنها تولید می شود.

ث) پسماندهای ویژه کشاورزی: پسماندهای کشاورزی که دارای یکی از خواص خطرناک از قبیل سمی بودن، بیماری زا، قابلیت انفجار یا اشتعال، خورندگی و مشابه آن می باشند و یا نیاز به مدیریت خاص دارند.

ج) بی خطر سازی: اقداماتی که ویژگی خطرناک بودن پسماندهای کشاورزی را رفع نماید.

چ) تفکیک پسماند کشاورزی: جداسازی بخش قابل استفاده پسماند جهت بازیافت.

ح) تولید کننده پسماند: افراد حقیقی و حقوقی اطلاق می گردد که در نتیجه فعالیتهای آنان پسماندهای عادی و ویژه کشاورزی ایجاد می شود.

تبصره - سایر تعاریف مندرج در این ضوابط همان تعاریف قانون و آئین نامه اجرایی آن موضوع تصویب نامه شماره ۲۸۴۸۸/ت/۳۲۵۶۱ ه مورخ ۱۳۸۴/۵/۱ می باشد.

ماده ۲- وزارت جهاد کشاورزی موظف است با رعایت قوانین و مقررات مربوط نسبت به اجرای موارد زیر اقدام نماید:

الف- ترویج و آموزش تولید کنندگان و روستائیان در راستای کاهش پسماندهای کشاورزی با همکاری مدیریت اجرایی پسماند موضوع ماده (۷) قانون و با استفاده از خدمات فنی بخش خصوصی و تعاونی.

ب- تدوین و ابلاغ دستورالعمل حمل و نقل (شرایط نگهداری بهداشتی و پیش سرمادهی) انواع محصولات کشاورزی جهت کاهش تولید پسماند مربوط به حمل و نقل محصولات کشاورزی با همکاری وزارت راه و ترابری و وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، تدوین و ابلاغ نماید.

پ- تدوین استانداردهای بسته بندی محصولات کشاورزی با همکاری سازمان استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران.

تبصره: نحوه نگهداری محصولات کشاورزی بایستی در برچسب های بسته بندی به صورت نوشتاری و تصویری درج شود.

- ت- تدوین اجرا و نظارت بر برنامه جامع اصلاح روشها و شرایط نگهداری محصولات کشاورزی.
- ث- پیش بینی راهکار در مرحله تولید محصولات کشاورزی در جهت تولید محصولات با قابلیت نگهداری و عمر مفید بیشتر و کاهش تولید پسماند.
- ج- راه اندازی نظام تضمین کیفیت محصولات کشاورزی با همکاری وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و موسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران به منظور کاهش تولید پسماند.
- چ- برنامه ریزی لازم جهت خرید و مصرف کودهای کمپوست حاصله.
- ح- نظارت بر اجرای ضوابط و روشهای مصوب.
- ماده ۳-** وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی موظف است به منظور کاهش تولید پسماند نسبت به تدوین نظام ارتقاء دانش تغذیه و اصلاح الگوی مصرف محصولات کشاورزی اقدام نماید.
- ماده ۴-** وزارت بازرگانی موظف است با همکاری وزارت جهاد کشاورزی و وزارت صنایع و معادن در راستای کاهش پسماند کشاورزی سیاست ها و راهکارهای اجرایی زیر را اجرا نماید:
- الف: توسعه امکانات ذخیره سازی، قیمت گذاری خدمات ذخیره سازی و ایجاد ظرفیت بهینه برای صنعت ذخیره سازی از جمله سردخانه برای محصولات فساد پذیر و سیلو برای محصولات کمتر فساد پذیر.
- ب: بستر سازی برای ایجاد تشکل های خصوصی و تعاونی در زمینه خدمات فنی، پشتیبانی، تأمین و عرضه نهاده ها، بازاریابی، بازرسانی در راستای یک جریان مکانیزه و تعریف شده به صورت زنجیره ای پس از برداشت تا مصرف با رویکرد کاهش تولید پسماند.
- پ: همکاری در راه اندازی پایانه های روستایی حمل و نقل محصولات کشاورزی با تشکلهای بخش خصوصی و دستگاههای اجرایی ذیربط.
- ت: اندازه گیری و تعیین سهم هر یک از نقاط زنجیره عملیات پس از برداشت در تولید پسماند به تفکیک محصول و اجرای برنامه اصلاح آن.
- ث: حمایت از گسترش صنایع تبدیلی و تکمیلی بخش کشاورزی به منظور افزایش درصد محصولات فرآوری شده و کاهش تولید پسماند.
- ماده ۵-** مدیریت اجرایی پسماندهای عادی و ویژه موظف است با توجه به شرایط آب و هوایی نسبت به تهیه دستورالعملهای تفکیک پسماندهای عادی و ویژه بر اساس خصوصیات تجزیه پذیری فیزیکی و شیمیایی و قابلیت های تبدیل آنها اقدام نماید و خصوصیات پسماند عادی کشاورزی را به تأیید وزارت جهاد کشاورزی و خصوصیات پسماند ویژه کشاورزی را به تایید سازمان برساند.
- ماده ۶-** تولیدکنندگان، مدیریت اجرایی پسماندهای کشاورزی و اشخاص حقیقی و حقوقی موضوع تبصره ماده ۷ قانون موظفند نسبت به تفکیک پسماندهای عادی و ویژه، جداسازی پسماندهای باز یافتی (فسادپذیر، خشک، ویژه) از پسماندهای غیر باز یافتی و دفنی اقدام نمایند.
- ماده ۷-** تولید کنندگان پسماندهای ویژه کشاورزی در بخش های پسماند عفونی، پسماند تیز و برنده و پسماند شیمیایی و دارویی موظف است از ضوابط پسماندهای پزشکی به منظور مدیریت این پسماندها استفاده نماید.

تبصره ۱: نظارت بر حسن اجرای این ماده حسب مورد به عهده سازمان های مربوط در وزارت جهاد کشاورزی می باشد و باید بصورت سالانه به سازمان گزارش دهند.

تبصره ۲: برنامه مدیریت اجرایی پسماندهای موضوع این ماده باید به تایید وزارت جهاد کشاورزی برسد.

ماده ۸- تولید کننده محصولات باز یافتی و کمپوست حاصل از پسماندهای کشاورزی قبل از ارائه به بازار مصرف باید به تأیید اداره کل استاندارد و تحقیقات صنعتی استان برسد.

ماده ۹- هر روش تبدیل پسماند ویژه کشاورزی به عادی از طریق تدوین دستورالعملهای مرتبط با هر پسماند تولید کننده در چارچوب قوانین و مقررات مربوطه و تأیید سازمان مشخص و تعیین می گردد.

ماده ۱۰- مدیریت اجرایی و اشخاص حقیقی و حقوقی دارای مجوز استقرار سیستم دفع پسماند ویژه، موظفند ضمن دریافت مجوز از سازمان، ملاحظات زیست محیطی را رعایت نمایند.

ماده ۱۱- واحدهای کوچک دامپروری، آبیزی پروری موظفند مطابق ضوابط پسماندهای پزشکی عمل نمایند و گزارش مدیریت پسماندهای ویژه را هر سال به ادارات کل محیط زیست استان و جهاد کشاورزی استان ارائه نماید.

ماده ۱۲- تولید کنندگان و وارد کنندگان کود و سم موظفند:

الف- جنس ظروف مورد استفاده را به گونه ای انتخاب نمایند که با روش تصفیه یا امحائی که از سوی وزارت جهاد کشاورزی با همکاری سازمان تهیه و اعلام می گردد مطابقت داشته باشد.

ب- از طریق ساز و کارهای تشویقی و یا دریافت ودیعه به برگرداندن ظروف سم و کود مصرف شده و یا کود و سم های سنواتی و تاریخ گذشته اقدام نموده و نسبت به امحاء علمی مناسب به نوع پسماند مطابق ضوابط زیست محیطی اقدام نمایند.

تبصره ۱- مصرف کنندگان و کشاورزان موظفند نسبت به تحویل ظروف سم و کود مصرف شده و کود و سمهای مصرف نشده و تاریخ گذشته و یا فاسد شده به توزیع کننده یا فروشنده و یا عاملین آنها اقدام نمایند.

تبصره ۲- وزارت جهاد کشاورزی موظف است در پایان هر سال مقادیر سموم فاسد و سنواتی که بعنوان پسماند ویژه محسوب می گردند، به سازمان اعلام نماید.

ماده ۱۳- مراجع قضایی به موجب شکایت وزارت جهاد کشاورزی، سازمان و مدعی العموم در مورد تخلفات مرتبط به مدیریت پسماند کشاورزی موضوع این آئین نامه بر اساس گزارشات تسلیمی دستگاه های مذکور در جرائم مشهود رسیدگی می نمایند.

ماده ۱۴- مدیریت اجرایی پسماند و سازمان مکلفند نسبت به ارائه گزارش تخلفات مرتبط با مدیریت پسماند کشاورزی به دادستانی محل اقدام نمایند و پس از دریافت مجوز قضایی با همکاری نیروی انتظامی نسبت به پیشگیری از ادامه تخلف اقدام و با هزینه متخلف آثار تخریبی بوجود آمده را برطرف نمایند. در صورت انجام نشدن اقدامات اصلاحی، مدیریت اجرایی پسماند و سازمان می توانند اساساً اصلاحات لازم را انجام و هزینه های مرتبط را با نظر کارشناس رسمی دادگستری از متخلف وصول نمایند.

ماده ۱۵- مدیریت اجرایی پسماندهای کشاورزی موظف است با رعایت قوانین و مقررات مربوط نسبت به اجرای موارد زیر اقدام نماید:

الف- انتخاب یک یا تلفیقی از روشهای تصفیه، دفع امحای پسماندهای ویژه کشاورزی و اجرای آن پس از تایید سازمان.
ب- تدوین سالانه برنامه مدیریت اجرایی و برنامه آموزشی براساس آمار پسماند تولیدی و ارائه آن به نمایندگان سازمان یا وزارت جهاد کشاورزی.

تبصره ۱- سازمان بنادر و دریانوردی و مدیران صنایع مرتبط با بخش کشاورزی موظفند با همکاری دستگاههای ذیربط آمار پسماند عادی را به مدیریت اجرایی ارائه نموده و برنامه عملیاتی مدیریت پسماند ویژه را به تایید اداره کل محیط زیست استان رسانده و مطابق آن اقدام نمایند.

تبصره ۲- برنامه آموزشی پسماند عادی باید به تایید سازمان جهاد کشاورزی استان و پسماند ویژه به تایید سازمان برسد.

پ- تدوین و اجرای برنامه های حمایتی تشویقی کشاورزان جهت همکاری در مدیریت پسماند کشاورزی با همکاری سازمان جهاد کشاورزی استان.

ت- ارائه گزارش عملکرد مجموعه تحت مدیریت خود به اداره کل حفاظت محیط زیست استان و سازمان جهاد کشاورزی استان در پایان هر سال.

ث- شناسایی ابزارها و فناوریهای جدید که باعث تفکیک بهینه پسماند از مبدا خواهد شد.

ح- برچسب گذاری پسماندهای ویژه کشاورزی با رعایت موارد زیر:

۱- هیچ پسماندی نباید بدون داشتن برچسب و تعیین نوع محتوای کیسه و یا ظروف از محل تولید خارج شود.

۲- برچسب ها با اندازه قابل خواندن باید بر روی ظرف یا کیسه چسبانده و یا به صورت چاپی درج شوند.

۳- برچسب در اثر تماس یا حمل، نباید به آسانی جدا یا پاک شود.

۴- برچسب باید از هر طرف قابل خواندن باشد.

۵- بر روی برچسب باید مشخصات زیر ذکر گردد:

نام، نشانی و شماره تماس تولید کننده /وارد کننده، تاریخ تحویل، نوع ماده شیمیایی (حداقل مقادیر تضمین شده)، احتیاط، کمک های اولیه، روش های مدیریت پسماند (مورد تایید سازمان)

ماده ۱۶- اشخاص حقیقی و حقوقی دارای مجوز از سازمان موظفند برای حمل و نقل و نگهداری پسماندهای ویژه مطابق ضوابط پسماند پزشکی عمل نمایند.

تبصره - حمل و نقل فرامرزی پسماند ویژه، تابع قوانین و ضوابط کنوانسیون بازل می باشد.

ماده ۱۷- پس از بی خطر سازی پسماندهای ویژه کشاورزی، پسماند مورد نظر مشمول مقررات پسماندهای عادی خواهد بود.

تبصره: تشخیص تبدیل پسماند ویژه به پسماند عادی با تایید اداره کل حفاظت محیط زیست استان و با هزینه تولید کننده خواهد بود.

ماده ۱۸- دستگاههای اجرایی موظفند به منظور توسعه فعالیت ها و تشویق بخش غیر دولتی در امر آموزش و ترویج، شناسایی، اصلاح مدیریت پسماند، زمینه های لازم برای سرمایه گذاری این بخش را در برنامه های توسعه پنج ساله پیش بینی نمایند.

ماده ۱۹- سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران و رسانه های اطلاع رسانی وابسته به دستگاههای دولتی موظفند نسبت به تهیه و پخش برنامه های آموزشی موضوع این آئین نامه را با نظارت سازمان و وزارت جهاد کشاورزی اقدام نمایند.

تبصره- سازمان و وزارتخانه های صنایع و معادن، علوم و تحقیقات فناوری، جهاد کشاورزی، کشور و آموزش و پرورش موظفند نسبت به اجرای آموزشهای مورد نیاز به منظور مدیریت پسماند کشاورزی، اقدامات لازم را به عمل آورند.

ماده ۲۰- وزارت جهاد کشاورزی موظف است سالانه گزارش اقدامات انجام شده در اجرای این ضوابط را به سازمان ارائه دهد.

ماده ۲۱- مدیریت اجرایی پسماند، سازمان و وزارت جهاد کشاورزی موظفند دستورالعملهای نحوه اجرا و مراحل عملیاتی پسماندهای بخش کشاورزی مرتبط با وظایف سازمانی خود را ظرف شش ماه پس از ابلاغ این مصوبه تهیه و ابلاغ نمایند.

تبصره: وزارت نیرو موظف است به منظور تدوین دستورالعملهای مربوط، اطلاعات مربوط به حساسیت و آسیب پذیری منابع آب (اسامی، موقعیت و پراکنش کلیه منابع آب زیرزمینی و سطحی) را به اشخاص حقیقی و حقوقی موضوع این ماده ارائه نماید.

ماده ۲۲- وزارتخانه های کشور و جهاد کشاورزی و سازمان و سایر دستگاههای ذیربط اعتبارات مورد نیاز اجرای این ضوابط و روشهای اجرایی را در لویح بودجه سنواتی پیش بینی نماید.

۴-۸- آیین نامه اجرایی ورود، ساخت، فرمولاسیون و مصرف کودهای شیمیایی، زیستی، آلی و سموم دفع آفات نباتی

(موضوع تصویب نامه شماره ۲۸۲۵۰۱/ت/۴۳۲۷۷ ک مورخ ۱۳۸۹/۱۲/۹ هیئت وزیران)

وزارت جهاد کشاورزی-وزارت صنعت، معدن و تجارت-سازمان حفاظت محیط زیست
وزیران عضو کمیسیون امور زیربنایی، صنعت و محیط زیست بنا به پیشنهاد مشترک شماره ۰۲۰/۱۶۰۸۲ مورخ ۱۳۸۸/۵/۱۰ وزارتخانه های جهاد کشاورزی، بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، سازمان حفاظت محیط زیست و موسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران، و به استناد بند «ب» ماده (۶۱) قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران- مصوب ۱۳۸۳ و با رعایت تصویب نامه شماره ۱۶۴۰۸۲/ت/۳۷۳ ه مورخ ۱۳۸۶/۱۰/۱۰ «آیین نامه اجرایی ورود، ساخت، فرمولاسیون و مصرف کودهای شیمیایی، زیستی، آلی و سموم دفع آفات نباتی» را به شرح زیر تصویب نمودند:

«آیین نامه اجرایی ورود، ساخت، فرمولاسیون و مصرف کودهای شیمیایی، زیستی، آلی و سموم دفع آفات نباتی»

فصل اول- تعاریف و اصطلاحات:

ماده ۱- واژه ها و اصطلاحات زیر در معانی مشروح مربوط به کار می روند:
الف- مواد آلی: ترکیبات کربنی که به وسیله گیاهان، جانوران و ریز جانداران خاک تولید می شوند.

ب - کود: هر ماده آلی یا معدنی با منشأ طبیعی یا مصنوعی (به جز مواد آهکی) که به خاک یا گیاه اضافه می‌شود تا یک یا چند عنصر ضروری برای رشد گیاه را تأمین کند.

ج - کود آلی: فرآورده جنبی به دست آمده از فرآوری ماده‌های جانوری و گیاهی که دارای مقدار کافی عناصر غذایی است و ارزش کود دارد.

د - فرآورده زیستی (بیولوژیک): فرآورده‌هایی که طی انجام فعالیت‌های میکروبی بر روی مواد آلی در خاک تولید می‌شوند.

هـ - کود زیستی (بیولوژیک): فرآورده‌ای جامد، مایع یا نیمه جامد حاوی موجودات زنده مفید خاکزی یا متابولیت‌های آنها که قادر است به نحوی در تأمین عناصر غذایی مورد نیاز گیاه، افزایش عملکرد و یا بهبود خواص فیزیکی و شیمیایی خاک مؤثر باشد.

و - کمپوست: ماده سیاه رنگی که پس از فرایند تغذیه‌ای توسط ریز جانداران هوازی گرمادوست خاک، کرم‌های خاکی و حشرات از مواد آلی گیاهی و حیوانی بر جای می‌ماند.

ز - ورمی کمپوست: فضولات دفع شده حاصل از فعالیت تغذیه‌ای و هضم انواع مواد آلی توسط گونه‌های خاصی از کرم‌های خاکی.

ح - کود شیمیایی: ترکیبات شیمیایی که حاوی عناصر معدنی مورد نیاز گیاهان می‌باشند.

ط - پروانه مسئولیت فنی: مجوزی که پس از صدور پروانه بهره‌برداری و تأیید مشخصات و تجهیزات آزمایشگاه واحد تولیدی و مسئول فنی توسط وزارت جهاد کشاورزی صادر می‌شود.

ی - مسئول فنی: فردی که دارای شرایط لازم جهت کنترل و نظارت بر تولید در کارگاه‌های تولید سم، کود شیمیایی، آلی و زیستی بوده که حداقل دارای درجه تحصیلی مهندسی یا لیسانس در رشته‌های کشاورزی، شیمی، داروسازی، پزشکی و یا سایر رشته‌های مرتبط باشد انتخاب می‌شود. کارگاه‌های مشمول این مصوبه ملزم به داشتن مسئول فنی تأیید شده توسط وزارت جهاد کشاورزی می‌باشند.

ک - پروانه ساخت: مجوزی که پس از صدور پروانه مسئولیت فنی و برای ساخت هر محصولی که ترکیب‌بندی آن توسط وزارت جهاد کشاورزی تأیید شده پس از اخذ استعلام‌های لازم و در چارچوب ضوابط صادر می‌شود.

ل - محصول سالم: محصولی که عاری از عناصر و ترکیبات سمی و آلاینده بوده و یا با رعایت حداکثر باقی مانده مجاز آنها تولید شده باشد.

م - شبکه مراقبت: سامانه‌ای که زمان کنترل عوامل خسارت‌زا را براساس اطلاعات فنی حاصل از نمونه‌برداری و ردیابی‌های آفات و تجزیه و تحلیل آن به بهره‌برداران اعلام می‌دارد و بر اجرای عملیات کنترلی نظارت می‌نماید.

ن - مسمومیت: آلودگی شخص به سم توسط خود و یا شخص دیگر بصورت عالمانه و عامدانه و یا مسمومیت بر اثر عدم اطلاع، بی‌دقتی و یا ناخواسته را گویند که اعم از عمدی یا اتفاقی است.

س - سموم دفع آفات نباتی: کلیه ترکیبات آلی، معدنی و غیره که به منظور کنترل آفات نباتی، انباری و خانگی به صورت جامد، مایع و گاز به کار برده می‌شود.

ع - محصول ارگانیک: محصولاتی که در روند تولید آنها هیچ ماده شیمیایی اعم از کود، سم، هورمون و غیره استفاده نشده و این محصولات عاری از هر گونه آلاینده شیمیایی، فلزات سنگین و ترکیبات مضر می‌باشند. در فرآیند تولید این محصولات صرفاً از مواد و عوامل با منشأ طبیعی استفاده می‌شود.

ف - مدیریت کنترل انبوهی آفات (IPM): فرآیند طراحی و تصمیم‌گیری و اجرای روش‌های کنترل آفات مبتنی بر اکوسیستم با بکارگیری تمام روش‌ها و فنون متناسب و قابل انطباق و ممکن، در راستای نگهداری جمعیت آفات زیر سطح ضرر و زیان اقتصادی.

ص - محصولات تازه‌خوری: محصولاتی که بدون هرگونه تغییر ظاهری و به صورت خام، مورد مصرف انسان قرار می‌گیرند از قبیل میوه‌های تازه، سبزیجات، صیفی‌جات و مانند آنها.

ق - آفتکش: هر ماده یا مخلوط و یا هر موجود زنده که برای پیشگیری، نابودسازی و یا کنترل ناقلین بیماری انسانی یا حیوانی، گونه‌های ناخواسته نباتات یا حیوانات ایجادکننده خسارت در عرصه‌های طبیعی، تولید، فرآوری، انبارداری، حمل و نقل، محصولات کشاورزی، چوب و فرآورده‌های چوبی یا خوراک دام و یا جهت مبارزه با حشرات و آفات داخل و یا روی پوست بدن حیوانات مورد استفاده قرار می‌گیرد و مصادیق آن عبارتند از عوامل و فرآورده‌های بیولوژیکی، مواد شیمیایی، دورکننده‌ها، جذب‌کننده‌ها، هورمون‌ها و مواد مشابه.

تبصره - مفاهیمی که در این ضوابط تعریف نشده است تابع مقررات و تعاریف کنوانسیون‌های بین‌المللی الحاقی و قوانین مربوط می‌باشد.

ر - روش کنترل زیستی (بیولوژیک) آفات: به استفاده عملی و کاربردی از عوامل کنترل زیستی و یا فرآورده‌های آنها برای کنترل آفات اطلاق می‌شود.

ش - روش کنترل غیرشیمیایی آفات: به کلیه روش‌ها و ادواتی از قبیل تله‌ها، کارت‌ها، نوارهای رنگی، مواد، جلب‌کننده‌ها، دورکننده‌ها و غیره اطلاق می‌شود که غیرسمی بوده در کنترل آفات به کار می‌روند.

فصل دوم - هیئت نظارت:

ماده ۲ - هیئت نظارت بر تولید، توزیع، مصرف و واردات کود با ترکیب زیر تشکیل می‌شود و از این پس هیئت نظارت نامیده می‌شود:

الف - معاون آب و خاک و صنایع و وزارت جهاد کشاورزی (رئیس).

ب - معاون وزیر نفت در امور پتروشیمی.

ج - معاون امور تولیدات گیاهی وزارت جهاد کشاورزی.

د - معاون محیط زیست انسانی سازمان حفاظت محیط زیست.

ه - معاون ذریبط سازمان انرژی اتمی ایران.

و - معاون سلامت وزیر بهداشت، درمان و آموزش پزشکی.

ز - معاون ذریبط وزیر بازرگانی.

ح - معاون ذریبط وزیر کشور.

ط - معاون ذریبط وزیر صنایع و معادن.

ظ - رئیس مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران.

ح - دو نفر از اعضای هیئت علمی صاحب نظر با انتخاب وزیر جهاد کشاورزی.

خ - نماینده تشکل یا تشکل‌های صنفی ذریبط در زمینه تولید، ورود و مصرف کود (بدون حق رأی).

تبصره ۱ - احکام اعضاء این هیئت پس از معرفی توسط دستگاه‌های ذریبط، از طرف وزیر جهاد کشاورزی و برای مدت چهار سال صادر می‌شود.

تبصره ۲- هیئت نظارت حداقل هر ماه یکبار جلسه تشکیل خواهد داد و جلسات با حضور دو سوم اعضاء رسمیت پیدا می‌کنند و مصوبات آن با اکثریت آراء اعضای حاضر لازم‌الاجرا خواهد بود.

تبصره ۳- مصوبات هیئت نظارت توسط وزیر جهاد کشاورزی ابلاغ خواهد شد.

تبصره ۴- دبیرخانه هیئت نظارت در معاونت آب و خاک و صنایع وزارت جهاد کشاورزی تشکیل خواهد شد.

تبصره ۵- هیئت نظارت می‌تواند در صورت نیاز از افراد ذیصلاح حسب مورد برای شرکت در جلسات بدون حق رأی دعوت نماید و با اینکه امور مربوط را به کمیته‌های تخصصی ارجاع دهد.

ماده ۳- وظایف هیئت نظارت عبارتند از:

الف - تدوین سیاست‌های لازم در زمینه تولید، ورود و مصرف انواع کود و پیشنهاد به مراجع ذیربط جهت تصویب

ب - برنامه‌ریزی، هماهنگی و نظارت در زمینه تولید، ورود و مصرف انواع کود.

ج - برنامه‌ریزی به منظور بهبود و توسعه صنعت تولید و ترویج مصرف کودهای آلی و زیستی، کمپوست و ورمی کمپوست

د - بررسی، بازنگری و تصویب ضوابط و دستورالعمل‌های تولید، ورود و مصرف در چارچوب موارد مندرج در این آیین‌نامه و نظارت بر حسن اجرای آنها.

ه - تأیید صلاحیت مسئول فنی.

و - ثبت و احراز مشخصات فنی کودهای تولیدی قبل از عرضه و کودهای وارداتی قبل از ثبت سفارش.

ز - تصویب فهرست کودهای مجاز و مورد نیاز کشور.

ح - تصویب مشخصات برچسب الصاقی بر انواع کودها.

ط - بررسی و تصمیم‌گیری در مورد مسائل و مشکلات و پیشنهادهای فنی ارجاعی از دستگاه‌های ذیربط و در صورت لزوم ارجاع به مراجع ذیصلاح برای تصمیم‌گیری.

ماده ۴- هیئت نظارت بر سموم از نمایندگان ذیصلاح سازمان حفظ نباتات، مؤسسه گیاه پزشکی، وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران، سازمان دامپزشکی کشور، سازمان پزشکی قانونی و سازمان حفاظت محیط‌زیست و دو نفر کارشناس آگاه در زمینه سموم دفع آفات بنا به پیشنهاد سازمان حفظ نباتات و تصویب وزیر جهاد کشاورزی تشکیل می‌شود و اداره جلسات بر عهده نماینده سازمان حفظ نباتات است.

ماده ۵- وظایف هیئت نظارت بر سموم عبارتند از:

الف - تصویب فهرست سموم مجاز و تجدیدنظر در آن متضمن فرمول شیمیایی، نوع فرمولاسیون، حداکثر غلظت ماده مؤثر سم، حداکثر وزن و حجم بسته‌بندی، نوع ظروف و سایر مشخصات ضروری.

ب - تصویب مشخصات لازم برای برچسب سموم.

تبصره ۵- پیشنهاد فهرست و مشخصات اولیه موضوع بندهای (الف) و (ب) این ماده و نیز سایر پیشنهادات دستگاه‌های عضو هیئت نظارت بر سموم درباره مسایل فنی مربوط به سموم توسط سازمان حفظ نباتات جمع‌بندی و برای بررسی و اتخاذ تصمیم در دستور طرح در هیئت یادشده قرار می‌گیرد.

ماده ۶- هیئت نظارت بر سموم می تواند نسبت به تشکیل کمیته های فنی، تخصصی و زیست محیطی سموم اقدام نماید، نحوه تشکیل کمیته ها و اعضاء آن با تصویب هیئت نظارت خواهد بود.

ماده ۷- هیئت نظارت بر سموم موظف است در مورد سمومی که علی رغم ثبت و رعایت موارد احتیاطی، برای انسان، حیوان و سلامت محیط زیست مخاطره آمیز می باشند تجدید نظر نماید.

فصل سوم - تولید و ترکیب بندی کود و سم:

ماده ۸- وزارت جهاد کشاورزی (سازمان حفظ نباتات) موظف است اقدامات لازم برای حمایت و پشتیبانی از بخش غیردولتی به منظور تولید عوامل کنترل بیولوژیک و بهره برداری از آنها به عمل آورده، سازوکارها و دستورالعمل های لازم را تهیه و ابلاغ نماید.

ماده ۹- در راستای توسعه تولید و مصرف کودهای آلی و زیستی و بهینه سازی مصرف کودهای شیمیایی، تمامی وزارتخانه ها و سازمانهای مرتبط مکلفند با مسئولیت وزارت جهاد کشاورزی سیاست گذاری لازم را به منظور توسعه مشارکت بخش غیردولتی در این خصوص به عمل آورند.

ماده ۱۰- احداث و بهره برداری از هر واحد صنعتی برای تولید انواع سموم و کودهای شیمیایی، آلی و زیستی منوط به اخذ جواز تأسیس، پروانه بهره برداری و طرح توسعه از وزارت جهاد کشاورزی یا وزارت صنایع و معادن حسب مورد در چارچوب وظایف قانونی و با رعایت مقررات مربوط می باشد.

تبصره - صدور مجوز تأسیس، پروانه بهره برداری و طرح توسعه باید در چارچوب مقررات حفاظت محیط زیست و استعمال از سازمان حفاظت محیط زیست صورت گیرد.

ماده ۱۱- تولید و ترکیب بندی هر نوع کود در داخل کشور منوط به اخذ پروانه ساخت محصول از وزارت جهاد کشاورزی می باشد.

تبصره - وزارت جهاد کشاورزی به منظور صدور پروانه ساخت حسب ضرورت، اعلام های لازم در زمینه عدم بیماری زایی برای انسان و رعایت حدمجاز عناصر سنگین و مواد پرتوزا رعایت استانداردهای زیست محیطی را حسب مورد از وزارت بهداشت و درمان و آموزش پزشکی، سازمان انرژی اتمی، سازمان حفاظت محیط زیست و سازمان حفظ نباتات به عمل می آورد.

ماده ۱۲- درج شماره پروانه بهره برداری و پروانه ساخت محصول، تاریخ تولید و انقضاء، قیمت مصرف کننده، کدگذاری کالا، شماره پارت و آدرس واحد تولیدی بر روی برچسب کود ساخت داخل به منظور عرضه آن الزامی است.

تبصره - موارد فوق نافذ شرایط و ضوابط آئین نامه برچسب گذاری کالاهای شیمیایی (GHS) نمی باشد.

ماده ۱۳- پروانه ساخت هر کود به مدت دو سال اعتبار خواهد داشت و قابل تمدید خواهد بود.

تبصره - تداوم اعتبار پروانه در طول مدت دو سال منوط به استمرار وجود شرایطی است که در پروانه درج می شود. در صورت عدم رعایت ضوابط ساخت، پروانه ساخت ابطال خواهد شد. وزارت جهاد کشاورزی موظف است این موضوع را در پروانه های ساخت درج نماید.

ماده ۱۴- به منظور تأمین ماده آلی قابل مصرف در اراضی کشاورزی، وزارت کشور به استناد مواد (۷) و (۱۰) قانون مدیریت پسماندها - مصوب ۱۳۸۳ - موظف است با همکاری وزارت جهاد کشاورزی و وزارت صنایع و معادن نسبت به توسعه صنعت تولید کمپوست و ورمی کمپوست استاندارد از پسماندهای فسادپذیر عادی و کشاورزی اقدام نماید.

تبصره - وزارت کشور موظف است ظرف شش ماه از ابلاغ این آیین‌نامه با همکاری وزارت جهاد کشاورزی شیوه‌نامه تهیه و تولید کمپوست و ورمی کمپوست از پسماندهای فسادپذیر عادی و کشاورزی را تدوین نماید.

ماده ۱۵- سازمان حفظ نباتات موظف است ظرف سه ماه از ابلاغ این آیین‌نامه نسبت به تدوین و اعلام ضوابط فنی فرآیند تولید اقدام و واحدهای تولیدی و ترکیب‌کننده سموم را پیش از اخذ پروانه ساخت ملزم به رعایت ضوابط مذکور نماید

ماده ۱۶- وزارتخانه‌های جهاد کشاورزی، صنایع و معادن، مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران و سازمان حفاظت محیط‌زیست موظفند برنامه‌های کوتاه‌مدت و بلندمدت میزان تولید و نوع سموم و کودهای شیمیایی تولیدی را با رویکرد تولید براساس فناوری‌های نوین با رعایت قوانین و مقررات و کنوانسیون‌های بین‌المللی تنظیم، اعلام و به مرحله اجرا درآورند.

ماده ۱۷- تمامی واحدهای تولیدکننده و ترکیب‌کننده سموم موظفند اقدامات لازم را به منظور جلوگیری از آلودگی محیط‌زیست و منابع آب و خاک براساس دستورالعمل‌های سازمان حفاظت محیط‌زیست به عمل آورند.

تبصره ۱- هرگونه احداث واحد جدید یا هرگونه تغییر در واحدهای تولیدی موجود با رعایت ضوابط زیست‌محیطی و لحاظ ماده (۱۶) این آیین‌نامه، منوط به بکارگیری فناوری‌های جدید رفع آلاینده‌گی است.

تبصره ۲- ضمن تشکیل پرونده بهداشتی برای شاغلان در واحدهای تولیدکننده و ترکیب‌کننده سموم، هر شش ماه حداقل یکبار معاینات دوره‌ای شاغلان و ارزیابی بهداشتی محیط کار انجام پذیرد.

فصل چهارم - واردات کود و سم:

ماده ۱۸- در راستای حفظ کیفیت منابع پایه خاک و آب کشور، وزارت جهاد کشاورزی موظف است سالانه فهرست و میزان کودهای مجاز مورد نیاز وارداتی را اعلام و با همکاری دستگاه‌های ذیربط مجموعه مشخصات و روش‌های فنی و نحوه اقدام هر یک از دستگاه‌ها حسب مورد و استانداردهای زیست‌محیطی ورود کود را پس از تصویب هیئت نظارت منتشر و اعمال و ترتیبات لازم برای اعمال و اجرای استانداردهای مربوط را فراهم نماید.

ماده ۱۹- کودهای وارداتی باید در کشور مبدأ ثبت شده باشند و دارای برگه بازرسی آنالیز کالا از یک شرکت بازرسی‌کننده داخلی و یا بین‌المللی معتبر و برچسب اطلاعات فنی - تجاری (موضوع ماده (۱۲) این آیین‌نامه) و بسته‌بندی (در صورت عرضه مستقیم) باشد.

ماده ۲۰- واردکنندگان کود ضمن رعایت ماده (۱۷) این آیین‌نامه مکلف به ارائه گواهی‌های لازم از مراجع ذیربط به شرح ذیل در زمان ترخیص می‌باشند:

الف - گواهی رعایت حد مجاز ترکیبات آلاینده سمی و عناصر سنگین براساس ضوابط و استانداردهای داخلی و بین‌المللی از وزارت جهاد کشاورزی.

ب - گواهی عاری بودن از عوامل بیماری‌زا برای گیاه و دام از وزارت جهاد کشاورزی و عاری بودن از عوامل بیماری‌زا برای انسان از وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی.

ج - گواهی عدم پرتوزایی بیش از حد از سازمان انرژی اتمی کشور.

د - گواهی رعایت استانداردهای زیست‌محیطی از سازمان حفاظت محیط زیست.

تبصره ۱- دستگاه‌های فوق موظفند نتیجه بررسی‌های خود را از حیث صدور یا عدم صدور ظرف حداکثر پانزده روز به مبادی ورودی اعلام نمایند.

تبصره ۲- وزارت جهاد کشاورزی موظف است با همکاری دستگاه‌های ذیربط تسهیلات لازم به منظور ایجاد آزمایشگاه‌های مربوط توسط بخش خصوصی را در چارچوب قوانین و مقررات مربوط در مبادی ورودی اصلی فراهم نماید.

ماده ۲۱- هنگام ورود کود به کشور لازم است حداقل هفتاد درصد (۷۰٪) از مدت اعتبار مصرف آن باقی مانده باشد، واردکننده کود باید تمامی سوابق و هرگونه اطلاعات دیگر کود وارداتی را برای مدت چهار سال نزد خود نگهداری نموده و بنا به درخواست مراجع ذیصلاح در اختیار آنها قرار دهد.

ماده ۲۲- سموم آماده وارداتی، تکنیکال‌ها و مواد همراه و آن دسته از سمومی که در داخل کشور تولید و ترکیب می‌شوند باید از کیفیت لازم براساس ضوابط اعلامی سازمان حفظ نباتات برخوردار باشند.

ماده ۲۳- واردات کودهای آلی و زیستی که از منشأ پسماندهای پزشکی و ویژه، موضوع ماده (۲) قانون مدیریت پسماندها - مصوب ۱۳۸۳ - تهیه شده باشند به داخل کشور ممنوع است.

فصل پنجم - توزیع کود و سم:

ماده ۲۴- تغییر بسته‌بندی، توزیع و عرضه انواع کودها منوط به اخذ مجوزهای مربوط از وزارت جهاد کشاورزی می‌باشد.

تبصره ۱- شرایط و ضوابط اخذ مجوزهای فوق طی دستورالعملی توسط وزارت جهاد کشاورزی تعیین و اعلام خواهد شد.

تبصره ۲- اخذ استعلام‌های لازم از سازمان حفاظت محیط زیست و حسب مورد از وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی برای صدور مجوزهای فوق ضروری می‌باشد.

تبصره ۳- مدت اعتبار مجوز سه سال است که قابل تمدید می‌باشد.

ماده ۲۵- در صورتی که کود مورد نظر جزو مواد محترقه، اشتعال‌زا و سمی گروه‌بندی شود، باید به نحو مناسب با علایم مربوط روی برچسب درج شود. حمل و نقل، انبارداری و مصرف این کودها مشمول قوانین و مقررات خاص خواهد بود که برای حامل آنها لازم‌الاجرا می‌باشد.

ماده ۲۶- تمامی کودهای تولیدی و وارداتی در طول مدت اعتبار مجوزها باید مشخصات ثبت شده را دارا باشند و به منظور نظارت بر نحوه عملکرد و چگونگی مطابقت نمونه کود با مشخصات ثبت شده، وزارت جهاد کشاورزی مجاز است در هر مرحله اعم از پیش تولید، تولید، بسته‌بندی، انبار، برچسب‌زنی، حمل و نقل، فروش و مصرف نسبت به بازدید، نمونه‌برداری، ارسال به مراجع ذیصلاح موضوع ماده (۲۰) این آئین‌نامه و تطبیق نتایج با مشخصات ثبت شده اقدام نماید.

ماده ۲۷- هر گونه تغییر بدون مجوز در بسته‌بندی کود، دخل و تصرف در محتوای برچسب و شماره مجوزهای صادره ممنوع می‌باشد و مرجع صادرکننده مجوز موظف است نسبت به پیگیری موضوع در مراجع ذیصلاح اقدام نماید.

ماده ۲۸- واردکنندگان، تولیدکنندگان و توزیع‌کنندگان (شامل ترکیب و بسته‌بندی) انواع کودها باید مطابق ضوابط و دستورالعمل‌های فنی نسبت به نمونه‌برداری و انجام آزمایش از هر محموله کود تولیدی، وارداتی و ترکیب یا بسته‌بندی شده جهت تطبیق با مشخصات اعلام شده توسط مراکز آزمایشگاهی مورد تأیید وزارت جهاد کشاورزی و مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران (در مورد کودهای دارای استاندارد مصوب) اقدام و نتیجه را به وزارت مذکور اعلام نمایند.

تبصره - مسئولیت فنی و حقوقی هر گونه عواقب ناشی از غفلت یا بی‌احتیاطی و عدم تطابق ویژگی‌های نمونه کود با مشخصات اعلام شده و نیز عدم رعایت ضوابط و معیارها بر عهده تولیدکننده، واردکننده، فرموله و بسته‌بندی‌کننده مربوطه است.

ماده ۲۹- در صورت تخلفی دارندگان مجوزها و عدول از شرایط اخذ هر یک از مجوزهای صادره و یا ضوابط این آئین‌نامه و دستورالعمل‌های آن، مرجع صادرکننده مجاز خواهد بود نسبت به اخطار کتبی و یا لغو مجوزهای صادره اقدام نماید

تبصره - مفاد موضوع این ماده و اختیار دستگاه‌ها باید در مجوزهای صادره درج شود.

ماده ۳۰- فروش انواع سم منوط به اخذ پروانه فنی و تایید صلاحیت از سازمان حفظ نباتات بوده و فروشندگان موظفند براساس ضوابط و مقررات سازمان حفظ نباتات عمل نمایند.

تبصره ۱۵- فروش سموم تاریخ مصرف گذشته و فاسد مجاز نیست و شرکتهای واردکننده و تولیدکننده یا فرموله‌کننده موظفند مطابق ضوابط و مقررات سازمان حفاظت محیط زیست نسبت به مرجوع یا امحاء آنها اقدام نمایند.

تبصره ۲- تولیدکنندگان و واردکنندگان موظفند میزان سموم تاریخ مصرف گذشته خود و محل نگهداری آنها را به سازمان حفظ نباتات اعلام نمایند.

ماده ۳۱- فروش سموم باید صرفاً براساس نسخ گیاه‌پزشکی که توسط آزمایشگاه‌های گیاه‌پزشکی و ادارات حفظ نباتات صادر می‌گردد انجام پذیرد.

ماده ۳۲- وزارت جهاد کشاورزی موظف است با همکاری وزارتخانه‌های راه و ترابری، کشور و بازرگانی، تولید، توزیع و حمل و نقل سموم شیمیایی را ظرف شش ماه پس از ابلاغ این آئین‌نامه ساماندهی نماید.

تبصره - تمامی وسایل حمل و نقل سموم شیمیایی بایستی دارای آرم و مشخصات لازم بوده و همچنین مجهز به سامانه موقعیت‌یاب جغرافیایی (GPS) باشند و حمل و نقل سموم باید پس از اخذ مجوز از سازمان حفظ نباتات انجام شود.

ماده ۳۳- وزارت جهاد کشاورزی مکلف است ظرف یکسال شبکه پایش سموم شیمیایی را از مرحله تولید و واردات تا مصرف این سموم طراحی و اجرا کند.

فصل ششم - مصرف کود و سم:

ماده ۳۴- وزارت جهاد کشاورزی موظف است رأساً یا در صورت لزوم با همکاری دستگاههای ذیربط و در صورت نیاز پس از تصویب مراجع ذیصلاح سیاستهای تشویقی، ترجیحی و برنامههای عملیاتی زمانبندی شده را به ترتیبی تدوین و به مرحله اجرا درآورد که مصرف کودهای آلی و زیستی در هر سال حداقل به میزان یک درصد افزایش یابد.

ماده ۳۵- وزارت جهاد کشاورزی موظف است از طریق فعالیتهای آموزشی و ترویجی زمینه بهبود مشارکت کشاورزان برای جلوگیری از مصرف بی رویه کودهای شیمیایی و توسعه مصرف کودهای آلی و زیستی، کمپوست و ورمی کمپوست را فراهم نماید.

ماده ۳۶- در راستای بهینه سازی مصرف انواع سموم و کودهای شیمیایی و توسعه تولید محصولات سالم، وزارت جهاد کشاورزی موظف است سیاستهای حمایتی و تشویقی خود را به نحوی تنظیم نماید که تولید محصولات سالم در اولویت قرار گیرند.

ماده ۳۷- وزارت جهاد کشاورزی موظف است به منظور بالا بردن سطح آگاهی تولیدکنندگان محصولات کشاورزی در جهت بهینه سازی مصرف سموم کشاورزی و توسعه راهکارهای مبارزه غیرشیمیایی و زیستی (بیولوژیک) با اولویت بخش خصوصی برنامههای ترویجی و آموزشی لازم را تدوین و اجرا نماید.

ماده ۳۸- وزارت جهاد کشاورزی موظف است ظرف یکسال از طریق سازمان حفظ نباتات نسبت به ایجاد و توسعه شبکههای مراقبت از محصولات کشاورزی و اجرای برنامههای مدیریت کنترل انبوهی آفات (IPM) با محوریت مبارزه زیستی (بیولوژیک) و با اولویت محصولات تازه خوری، پایش مصرف و حمل و نقل سموم و اعمال استانداردهای بهداشتی و زیست محیطی اقدام نماید.

ماده ۳۹- وزارت جهاد کشاورزی موظف است ظرف شش ماه پس از ابلاغ این آئین نامه برنامههای تدوین نماید تا جایگاه آزمایشگاههای خاک شناسی در برنامه مصرف کودها به نحوی ارتقاء یابد که مصرف کود براساس نتایج آزمایشگاههای خاک شناسی باشد.

ماده ۴۰- وزارت بازرگانی موظف است با توجه به ضوابط و مقررات اعلام شده از سوی وزارتخانههای بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و جهاد کشاورزی و سازمان حفاظت محیط زیست و سازمان انرژی اتمی و موسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران نسبت به ثبت سفارش محصولات کشاورزی براساس ضوابط مذکور اقدام نماید، پایش محصولات کشاورزی وارداتی با تاکید بر باقیمانده سموم دفع آفات نباتی، فلزات سنگین و ترکیبات مضر ناشی از مصرف سموم برعهده وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی می باشد.

ماده ۴۱- وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی موظف است در راستای ارتقای آگاهی بهداشت حرفه ای کشاورزی با همکاری وزارت جهاد کشاورزی نسبت به تدوین و اجرای برنامه بهداشت کشاورزی با اولویت کاهش و بهینه سازی مصرف سموم و ارتقای سلامت کشاورزان اقدام نماید.

ماده ۴۲- وزارت جهاد کشاورزی موظف است به منظور معرفی، اصلاح و جایگزینی فناوری‌های مکانیزاسیون کشاورزی و در راستای بهینه‌سازی و افزایش کارایی مصرف سموم و انواع کودها، نسبت به توسعه فناوری‌های نوین سمپاش‌ها و کودکارها به صورت کمی و کیفی سالیانه در سطح ده درصد (۱۰٪) از اراضی کشاورزی اقدام نماید.

تبصره - وزارت صنایع و معادن موظف است نسبت به تأمین نیازهای ماشینی در راستای برنامه‌های وزارت جهاد کشاورزی همکاری نماید.

فصل هفتم - سایر مقررات:

ماده ۴۳- سازمان حفظ نباتات موظف است تمهیداتی ایجاد کند که متناسب با کنوانسیون‌های بین‌المللی، تولید، فرموله، واردات و مصرف سموم پرخطر در کشور ممنوع شود.

ماده ۴۴- سموم و مواد مخلوط شده با سموم و یا ظروف مصرف شده سموم و همچنین حمل و نقل آنها باید در مکان‌های جداگانه و ایزوله بوده و جدا از مواد خوراکی و آشامیدنی مصرفی انسان، حیوان و گیاهان زنده نگهداری شود. در صورت تخلف پروانه متخلفین لغو می‌شود.

ماده ۴۵- فعالان در زمینه تولید، واردات، فرموله کردن، بسته‌بندی، توزیع و فروش سموم باید مطابق ضوابط و دستورالعمل‌های سازمان حفظ نباتات فعالیت نمایند.

ماده ۴۶- وزارت جهاد کشاورزی (سازمان حفظ نباتات) موظف است با نظارت دقیق و مداوم، در صورت احراز تخلف، از قبیل واردات، تولید و توزیع سموم و کودهای تقلبی، استفاده از برچسب‌های تقلبی، مصرف کودها و سموم ثبت نشده و تاریخ مصرف گذشته مراتب را به طریق مقتضی پیگیری و به اطلاع عموم برساند.

تبصره - سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران و رسانه‌های عمومی موظفند حسب اعلام وزارت جهاد کشاورزی نسبت به اعلام اسامی سموم و کودهای تقلبی و غیرقابل مصرف اقدام نماید.

ماده ۴۷- فعالان در زمینه تولید، واردات، فرموله کردن، بسته‌بندی، توزیع و فروش سموم موظفند بر چسب مشتمل بر مشخصات فنی کود، شرایط نگهداری، مدیریت مصرف و مدیریت پسماند و ملاحظات بهداشتی را بر اساس دستورالعمل‌های مصوب هیئت نظارت بر روی بسته کود الصاق نمایند.

تبصره ۱- عرضه‌کننده محصولات وارداتی موظف است ترجمه فارسی بر چسب کود را بر روی بسته‌بندی کود الصاق نماید. در هر حال ذکر تاریخ تولید، قیمت و زمان انقضای مصرف در برچسب فارسی الزامی است.

تبصره ۲- در هنگام حمل و نقل کود به صورت فله علاوه بر رعایت ملاحظات بهداشتی و زیست‌محیطی باید مشخصات فوق‌الذکر در برگه‌ای درج و مههور به مهر اشخاص حقیقی یا حقوقی ارسال‌کننده، ضمیمه بارنامه شود.

ماده ۴۸- تولید، فرموله کردن، نگهداری، حمل و نقل، توزیع و مصرف انواع سموم خارج از چارچوب ضوابط قانون حفظ نباتات و قانون مدیریت پسماندها و آئین‌نامه‌ها و دستورالعمل‌های مربوطه و این ضوابط ممنوع بوده و در هر مرحله‌ای که توسط سازمان حفظ نباتات تشخیص داده شوند تولیدکننده، فرموله‌کننده، نگهدارنده و توزیع‌کننده موظف است مطابق قانون و آئین‌نامه‌های مدیریت پسماندها نسبت به مسترد نمودن به تولیدکننده و امحاء آنها اقدام نمایند.

تبصره ۱- فروش سموم قاچاق و غیرمجاز وارداتی توسط سازمان جمع آوری و فروش اموال تملیکی منوط به اخذ تاییدیه وزارت جهاد کشاورزی (سازمان حفظ نباتات) می باشد و در صورت عدم تایید، به هزینه واردکننده مرجوع و یا امحاء خواهند گردید.

تبصره ۲- سازمان حفظ نباتات می تواند نسبت به طرح شکایت در مراجع قانونی علیه قاچاقچیان و یا واردکنندگان بدون مجوز اقدام نماید.

ماده ۴۹- سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران و سایر رسانه ها و همچنین دستگاه های آموزشی و فرهنگی موظفند به منظور پیشگیری از مصرف بی رویه سموم و کودهای شیمیایی، نسبت به ترویج و تبلیغ تولید، عرضه و مصرف محصولات سالم کشاورزی در سطح جامعه اقدام نمایند.

ماده ۵۰- موسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران موظف است با همکاری وزارتخانه های جهاد کشاورزی و صنایع و معادن و سایر دستگاه های ذیربط در راستای بهینه سازی مصرف انواع کودهای شیمیائی و توسعه مصرف کودهای آلی و زیستی، استانداردهای انواع کودها (که مشتمل بر روشهای نمونه برداری و اندازه گیری های کیفی در نمونه های کود باشد)، ساخت سمپاشها، کود کارها و بذر کار - کود کارها را طی سه سال تدوین، و پس از تصویب اجباری شدن آنها توسط شورای عالی استاندارد به معرض اجرا گذارد. تا زمان تدوین استانداردهای مذکور، روشهای مورد تأیید وزارت جهاد کشاورزی ملاک عمل خواهند بود.

ماده ۵۱- دستگاه های متولی و شرکتهای واردکننده، تولیدکننده و مونتاژکننده سمپاش موظفند دستورالعمل های فنی وزارت جهاد کشاورزی را که ظرف سه ماه از تاریخ ابلاغ این آیین نامه تهیه و ابلاغ خواهد شد در مراحل مذکور اجرا کنند

ماده ۵۲- واردکنندگان و تولیدکنندگان انواع کود و سموم موظفند گزارش سالانه عملیات خود را از نظر نوع، میزان ورود، تولید و توزیع کود تا پایان خرداد ماه سال بعد به وزارت جهاد کشاورزی اعلام نمایند.

تبصره ۱- ارائه گزارش سالیانه عملیات مذکور توسط واردکنندگان و تولیدکنندگان جهت تمدید مجوزهای صادره الزامی است.

ماده ۵۳- تمامی هزینه های انجام آزمایشات و تفسیر نتایج آنها برای صدور انواع مجوزها و یا برای تطبیق مشخصات کود به عهده متقاضی است.

ماده ۵۴- تولیدکنندگان، واردکنندگان و یا فرموله کنندگان کود در صورت لغو مجوز باید تمامی محصولات تولیدی و وارداتی لغو مجوز شده خود را جمع آوری نموده و از تولید، توزیع و عرضه آنها خودداری نمایند، در غیر این صورت موضوع از طریق سازمان حفظ نباتات و سازمان حفاظت محیط زیست پیگیری خواهد شد.

ماده ۵۵- صاحب کالا باید بازسازی یا امحاء محموله های غیرمجاز و یا غیربهداشتی کود را براساس قوانین و دستورالعمل های مربوط با رعایت ضوابط بهداشتی و زیست محیطی انجام دهد.

ماده ۵۶- تولید، ترکیب، واردات، خرید، فروش، توزیع و مصرف کودهای غیرمجاز و سموم ثبت نشده در کشور ممنوع می باشد

ماده ۵۷- مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران موظف است با همکاری وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی ضوابط صدور پروانه ایجاد و تأسیس آزمایشگاه‌های اندازه‌گیری باقیمانده سموم را ظرف مدت سه ماه پس از ابلاغ این آئین‌نامه تهیه و ابلاغ نماید.

ماده ۵۸- به منظور توسعه تولید محصولات ارگانیک و سالم، وزارت بازرگانی موظف است با همکاری وزارتخانه‌های جهاد کشاورزی و کشور نسبت به عرضه و قیمت‌گذاری محصولات کشاورزی ارگانیک و سالم از طریق میادین میوه و تره‌بار و سایر مراکز عرضه محصولات اقدام نماید.

ماده ۵۹- به منظور حفظ سلامت انسانی و محیط زیست و کاهش مخاطرات ناشی از سمپاشی هوایی، وزارت جهاد کشاورزی (سازمان حفظ نباتات) موظف است در صورت نیاز به مبارزه شیمیایی برای کنترل آفات از سایر روشها غیر از مبارزه هوایی استفاده نماید.

تبصره - استفاده از روشهای سمپاشی هوایی بنا به ضرورت در موارد استثنایی و با تشخیص سازمان حفظ نباتات انجام می‌پذیرد.

ماده ۶۰- وزارت جهاد کشاورزی موظف است برای کنترل آفات در عرصه‌های منابع طبیعی با اولویت روشهای غیر شیمیایی و زیستی (بیولوژیک) اقدام نماید.

تبصره - هرگونه عملیات مبارزه با آفات در عرصه‌های مناطق چهارگانه حفاظت شده صرفاً پس از هماهنگی و کسب مجوزهای لازم از سازمان حفاظت محیط زیست انجام خواهد شد.

ماده ۶۱- تمامی فعالان در زمینه تولید، واردات، فرموله کردن، بسته‌بندی، توزیع و فروش کود و سموم موظفند ضوابط و دستورالعمل‌های طرح خوداظهاری سازمان حفاظت محیط زیست را رعایت نمایند تمامی صادرکنندگان پروانه‌های بهره‌برداری و مجوزها مکلفند این حکم را به عنوان شرط در پروانه‌های بهره‌برداری و مجوزها درج نمایند.

ماده ۶۲- وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی موظف است در خصوص فوریت‌های مسمومیت با سموم دفع آفات نباتی اطلاع‌رسانی لازم را برای تولیدکنندگان، واردکنندگان فرموله‌کنندگان توزیع‌کنندگان، فروشندگان و مصرف‌کنندگان به انجام رساند.

ماده ۶۳- وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی موظف است پرسنل و امکانات لازم را برای آموزش کادر پزشکی جهت تشخیص مسمومیت با سموم دفع آفات نباتی و اقدامات درمانی را فراهم آورد.

ماده ۶۴- وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و سازمانهای پزشکی قانونی کشور و حفاظت محیط زیست موظفند حسب مورد اطلاعات مسمومیت‌های اتفاقی و عمدی و یا آلودگیهای زیست‌محیطی با سموم دفع آفات نباتی را ثبت و جهت اعمال مقررات و اقدامات لازم در اختیار سازمان حفظ نباتات قرار دهند.

ماده ۶۵- وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی موظف است تمهیدات لازم را به منظور پالایش سلامت منابع تأمین آب آشامیدنی از جنبه آلودگی به سموم آفت‌کش و کودهای شیمیایی پیش‌بینی نموده و با همکاری وزارت جهاد کشاورزی (سازمان حفظ نباتات) و وزارت نیرو نسبت به رفع تهدیدات مذکور اقدام نمایند.

ماده ۶۶- وزارت جهاد کشاورزی مکلف است طی یک برنامه مدون پنجساله مصرف سموم در عرصه‌های حساس زیست محیطی را ممنوع یا محدود و حتی الامکان روشهای مبارزه غیر شیمیایی و بیولوژیک را جایگزین کند.

تبصره- سازمان حفاظت محیط زیست موظف است عرصه‌های حساس زیست محیطی را سالانه شناسایی و به وزارت جهاد کشاورزی اعلام کند.

ماده ۶۷- وزارت جهاد کشاورزی موظف است تمهیدات لازم را برای ارزیابی سالانه اثرات سوء سموم مجاز بر گونه‌های غیر هدف آفات را از طریق روشهای استاندارد فراهم نموده و نتایج آن را به منظور استفاده نهادهای ذیربط (سازمان حفظ نباتات، سازمان حفاظت محیط زیست و هیأت نظارت بر سموم) اعلام نماید.

ماده ۶۸- وزارت جهاد کشاورزی موظف است با همکاری سازمان حفاظت محیط زیست ظرف شش ماه از ابلاغ این آیین نامه، نسبت به تهیه مقررات مورد نیاز به منظور برخورد با تولید کنندگان، وارد کنندگان، فرموله کنندگان، توزیع کنندگان، فروشندگان و مصرف کنندگان متخلف انواع کودها و آفت کشها و ارائه آن به مراجع ذی ربط اقدام نماید.

ماده ۶۹- وزارت جهاد کشاورزی موظف است با استفاده از امکانات، اعتبارات و پستهای سازمانی موجود ساختار لازم را جهت پژوهش‌های هماهنگ در زمینه بهینه‌سازی مصرف سموم و کودهای شیمیایی و جایگزینی نهادهای غیر شیمیایی، توسعه پایدار ارگانیک (بیو) و کنترل بیولوژیک فراهم آورد و ساختار تشکیلاتی مربوط به مبارزه بیولوژیک و مبارزات غیر شیمیایی در سازمان حفظ نباتات و اداره کل جهاد کشاورزی استانها را متناسب با نیاز، بازنگری و تقویت نماید.

ماده ۷۰- وزارت جهاد کشاورزی موظف است در جهت نیل به امنیت غذایی و تولید محصول سالم و ارگانیک اعتبارات تحقیقات بیولوژیک را به نحوی تأمین نماید که نیازهای بخش اجراء و تولید کنندگان مرتفع شود.

ماده ۷۱- اعطای هرگونه تسهیلات و برقراری هرگونه امتیازات در زمینه تولید، واردات و توزیع کود و سم از سوی دستگاه‌های اجرایی منوط به رعایت مقررات این تصویب نامه می باشد.

۹-۴- آیین نامه رفع آلودگی زیست محیطی فعالیت های نفتی

(موضوع تصویب نامه شماره ۱۳۳۹۵۲/ت/۴۰۸۲۲ ه مورخ ۱۳۸۸/۶/۲۱ هیئت وزیران)

«آیین نامه رفع آلودگی زیست محیطی فعالیت های نفتی»

ماده ۱- در این آیین نامه اصطلاحات زیر در معانی مشروح مربوط بکار می روند:
الف - مناطق نفت خیز: مناطقی که دارای ذخایر طبیعی نفت و گاز بطور توأمن یا مجزا بوده و با عملیات اکتشاف و بهره برداری، نفت و گاز از آن استخراج می گردد.

ب - فعالیت های نفتی: تمامی فعالیت هایی که در زمینه اکتشاف، استخراج، تصفیه و پالایش (اعم از تصفیه مقدماتی یا تصفیه نهایی) انتقال، نگهداری، ذخیره سازی، تبدیل و فرآوری نفت و گاز انجام می شود.

پ - سازمان: سازمان محیط زیست

ت - آلودگی نفتی: پخش و آمیختن یک یا چند آلوده کننده اعم از نفت خام، فرآورده های مشتقات نفتی و پتروشیمی به آب یا هوا و یا خاک به میزان و مدتی که کیفیت فیزیکی یا شیمیایی یا بیولوژیکی آن را بطوری که برای انسان و یا سایر موجودات زنده و یا گیاهان و یا آثار و ابنیه زیان آور باشد تغییر دهد.

ث - تخریب: هر گونه تغییر غیر قابل برگشت در محیط

ج - حوزه آبخیز بلافصل سد: قسمتی از حوزه آبخیز سد که به دریاچه پشت سد اشراف دارد.

چ - حوزه آبخیز بلافصل رودخانه: قسمتی از حوزه آبخیز رودخانه که به رودخانه اشراف مستقیم دارد.

ماده ۲ - کلیه شرکت‌ها و واحدهای دارای فعالیت‌های نفتی موضوع این آیین‌نامه موظفند:

۱ - ظرف شش ماه از تاریخ ابلاغ این آیین‌نامه، برنامه مدون خود را برای مقابله با سوانح زیست‌محیطی مربوط تهیه و توسط واحدهای بهداشت، ایمنی و محیط زیست وزارت نفت در اختیار سازمان قرار دهند. در این راستا شرکت‌های مذکور موظفند ظرف یک سال، آمادگی لازم را جهت تأمین منابع مالی و انسانی و تجهیزاتی لازم کسب نمایند.

۲ - ظرف بیست و چهار ساعت، سوانح زیست‌محیطی احتمالی را با ذکر محل وقوع و کم و کیف سوانح، به اطلاع سازمان برسانند.

قالب گزارش مذکور و مقیاس کار این موضوع، مشترکاً توسط وزارت نفت و سازمان تهیه و تنظیم خواهد شد.

۳ - نسبت به برنامه ریزی و برگزاری دوره‌های آموزشی زیست‌محیطی بعنوان یکی از محورهای آموزش ضمن خدمت کارکنان اقدام نمایند.

۴ - نظام مدیریت زیست‌محیطی را با تأکید بر انجام آموزش زیست‌محیطی، جلب مشارکت کارکنان و شناسایی موارد عدم انطباق با استانداردهای زیست‌محیطی، برقرار نموده و جهت رفع موارد عدم انطباق با استانداردهای زیست‌محیطی، برقرار نموده و جهت رفع موارد عدم انطباق با استانداردها و ضوابط زیست‌محیطی کشور با رعایت اولویت‌ها و ضرورت‌های مربوط برنامه ریزی نمایند.

۵ - سیستم‌های پایش مستمر آلودگی را در خروجی تصفیه‌خانه فاضلاب‌های صنعتی و دودکش واحدهای مشمول این آیین‌نامه بمنظور تعیین وضعیت موجود خود از نظر انتشار آلاینده‌های زیست‌محیطی برقرار نمایند.

تبصره - دستورالعمل‌های این ماده توسط کارگروه مشترکی متشکل از وزارت نفت و سازمان تهیه و برای اجرا ابلاغ خواهد شد.

ماده ۳ - احداث انبارهای نفتی و خطوط لوله انتقال نفت یا فرآورده‌های نفتی و مکان‌یابی و دفن هر نوع پسماند ناشی از فعالیت‌های نفتی در حوزه‌های آبخیز بلافصل سدها و رودخانه‌های تأمین‌کننده آب شرب ممنوع می‌باشد.

تبصره: مرمت، بازسازی و تعویض منابع لوله موجود از شمول این ماده مستثنی می‌باشد.

ماده ۴ - وزارت نفت بمنظور جلوگیری از هدر رفتن ذخایر نفت و گاز و جلوگیری از آلودگی هوای مناطق نفت‌خیز ملزم به رعایت موارد زیر است:

۱ - عدم سوزاندن نفت خام بر روی چاه‌های نفت از طریق استمرار سرمایه‌گذاری در طراحی و ساخت تجهیزات سیار فرآوری نفت خام (Mot) و سایر تکنولوژی‌های بهنگام موجود.

۲ - بازیافت و استفاده مجدد از گازهای همراه نفت در مناطق تولید نفت در خشکی و شرکت‌های پالایش و پتروشیمی

ماده ۵ - برای دفع فاضلاب انسانی مستقر در حوضه‌های فعالیت‌های نفتی حسب شرایط به ترتیب زیر انجام می‌شود:

۱ - احداث سپتیک تانک برای واحدهای دارای نیروی انسانی کمتر از سی نفر متمرکز یا بیش از سی نفر شاغل غیر متمرکز

۲- بکارگیری سیستم های تصفیه فاضلاب پیشرفته برای واحدهای موقت با بیش از سی نفر شاغل غیر متمرکز

ماده ۶- گل های حفاری در پایان عملیات حفاری باید بسته به پتانسیل آلاینده‌گی به طریق زیر دفع گردد:

۱- گل های حفاری پایه نفتی و همچنین گل های حفاری آغشته به مواد نفتی در حوضچه های انباشت را به طریق بیولوژیکی و یا سایر روش های مناسب با رعایت ضوابط زیست محیطی به وضعیت اولیه بر گرداند.

۲- گل های حفاری پایه معدنی، در حوضچه های مصنوعی یا طبیعی که واجد شرایط زیر باشند انباشت و رفع شده و با پوشش گیاهی متناسب به فضای سبز تبدیل شوند:

الف - خارج از بستر آبراهه و سایر جریانات آبهای سطحی

ب - خارج از اراضی کشاورزی

ج - خارج از اراضی جنگلی

د - خارج از حوزه آبریز بلافصل سدهای تأمین آب شرب

هـ- رعایت حداقل دو متر ارتفاع از سطح ایستایی آبهای زیر زمینی منطقه

۴-۱۰- آئین نامه جلوگیری از آلودگی آب

(موضوع تصویب نامه شماره ۱۸۲۴۱/ت/۷۱ ه مورخ ۱۳۷۳/۳/۱۶ هیئت وزیران).

ماده ۱- عبارات و اصطلاحاتی که در این آئین نامه به کار رفته دارای معانی زیر می باشد:

۱- سازمان: سازمان حفاظت محیط زیست

۲- شورای عالی: شورای عالی سازمان حفاظت محیط زیست

۳- آلودگی آب: تغییر مواد محلول یا معلق یا تغییر درجه حرارت و دیگر خواص فیزیکی و شیمیایی و بیولوژیکی آب در حدی که آن را برای مصرفی که برای آن مقرر است مضر یا غیر مفید سازد.

۴- مواد آلوده کننده آب (آلوده کننده): هر نوع ماده یا عوامل فیزیکی و شیمیایی بیولوژیکی که باعث آلودگی آب گردیده یا به آلودگی آن بیفزاید.

۵- منابع مولد آلودگی آب (منابع آلوده کننده): هر گونه منبعی که فعالیت یا بهره برداری از آن موجب آلودگی آب می شود که شامل منابع صنعتی، معدنی، کشاورزی و دامداری، شهری و خانگی، خدماتی و درمانی و متفرقه می باشد.

۶- فاضلاب: هر نوع ماده مایع زائد حاصل فعالیت های صنعتی یا کشاورزی و دامداری یا شهری، بیمارستانی و آزمایشگاهی و خانگی که به آب و خاک تخلیه گردد.

۷- مواد زائد جامد: هر گونه ماده جامدی که عرفاً زائد محسوب می شود مانند زباله، خاکروبه، خاکستر، جسد حیوانات، ضایعات مراکز شهری و صنعتی و زواید حاصل از تصفیه، اعم از شیمیایی و بیولوژیکی و همچنین فضولات انسانی و حیوانی و مواد زاید بیمارستانها و غیره.

۸- آبهای پذیرنده: کلیه آبهای سطحی و زیر زمینی از جمله قنوات، چاهها و سفره آبهای زیر زمینی و چشمه ها و نیز دریاها، دریاچه ها، رودخانه ها، نهرها و تالابها و آبگیرها و برکه ها که فاضلاب و مواد زائد جامد به آنها تخلیه شده یا در آن نفوذ می کند.

۹- آبهای ایران: کلیه آبهای داخلی و ساحلی و سرزمینی که تحت حاکمیت دولت جمهوری اسلامی ایران قرار دارد.

۱۰- رقیق کردن: کاهش غلظت مواد آلوده کننده در فاضلاب از طریق اختلاط با آب یا آب پذیرنده.

۱۱- وسایل و روشهای مناسب: مناسب ترین وسایل یا روشهایی که استفاده آن با توجه به شرایط محلی، درجه پیشرفت و امکانات علمی و فنی و هزینه های مربوط، رفع یا کاهش موثر آلوده کننده ها را امکان پذیر می سازد.

۱۲- میزان و معیار (استاندارد): حدود مجاز و مشخصات ویژه ای که با توجه به اصول حفاظت و بهسازی محیط زیست برای آلوده کننده ها و جلوگیری از آلودگی آب تعیین می شود.

۱۳- مسئول: شخص حقیقی که اداره یا تصدی منابع مواد آلودگی از قبیل کارخانجات، کارگاهها و سایر تاسیسات صنعتی را خواه برای خود، خواه به نمایندگی از طرف شخص یا اشخاص حقیقی و حقوقی دیگر به عهده داشته یا شخصا به طرق مختلف عامل ایجاد آلودگی است.

۱۴- مواد زائد سمی و خطرناک: هر نوع ماده زائد آلوده کننده یا ترکیبی از مواد و ضایعاتی که دارای قدرت صدمه و آسیب زیاد به سلامت انسان یا سایر موجودات زنده یا گیاهان بوده یا بر اثر تماس و تکرار عوارض سوء در آنها باشد و قابلیت آلوده ساختن آب را دارد.

ماده ۲- اقدام به هر عملی که موجبات آلودگی آب را فراهم نماید ممنوع است.

ماده ۳- سازمان حفاظت محیط زیست با همکاری وزارتخانه های نیرو، جهاد کشاورزی، بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و سایر وزارتخانه ها و سازمانهای ذیربط حسب مورد نسبت به بررسی و شناسایی کیفیت آبهای ایران از لحاظ آلودگی اقدام خواهد نمود.

تبصره ۱- وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی در مورد آبهای مشروب از مرحله آبیگر طبق قوانین و مقررات خود عمل می نماید.

تبصره ۲- در مورد آلودگی آبهای دریاها و دریاچه ها و همچنین رودخانه های مرزی با مواد نفتی به موجب قانون حفاظت دریا و رودخانه های مرزی از آلودگی مواد نفتی عمل خواهد شد.

ماده ۴- سازمان موظف است نسبت به شناسایی منابع مختلف مولد آلودگی آب به طریق مقتضی اقدام نماید. مسئولین موظفند اطلاعات و مدارک مورد نیاز را در صورت درخواست در اختیار سازمان قرار دهند.

تبصره ۱- وزارتخانه های کشور، بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، جهاد کشاورزی، نیرو، صنایع، معادن و فلزات، و حسب مورد سایر موسسات ذیربط همکاری لازم را با سازمان در اجرای مفاد این ماده معمول خواهند داشت.

تبصره ۲- اطلاعات و مدارکی که جنبه محرمانه دارد و توسط مسئولین در اختیار سازمان گذارده می شود محرمانه تلقی شده و جز در موارد قانونی مورد استفاده قرار نخواهد گرفت.

ماده ۵- استاندارد مربوط به آلودگی آب با ذکر روشهای سنجش و سایر مقررات مربوط توسط سازمان و با همکاری وزارتخانه ها و موسسات مذکور در ماده (۳) این آئین نامه تهیه و مورد اجرا گذارده می شود.

تبصره - در مورد مقررات مربوط به تخلیه هر نوع فاضلاب به شبکه عمومی فاضلاب شهر و جمع آوری، نگهداری و حمل و دفع مواد زائد جامد، کمیسیون دائمی متشکل از نمایندگان تام الاختیار وزارتخانه های نیرو، بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، کشور صنایع، معادن و فلزات و سازمان حفاظت محیط زیست و سایر سازمانهای مسئول آب و فاضلاب شهری در وزارت کشور تشکیل و تصمیمات اتخاذ شده به مرحله اجرا گذارده خواهد شد.

ماده ۶- طبقه بندی کلی آبهای پذیرنده اعم از سطحی و زیرزمینی و دریاچه ها و آبهای ساحلی با توجه به قدرت جذب و تصفیه طبیعی آلوده کننده ها بر حسب اولویتها و به تدریج توسط سازمان با همکاری وزارتخانهها و موسسات مذکور در ماده (۳) این آئین نامه تعیین و اعلام خواهد شد.

ماده ۷- سازمان موظف است طبق برنامه پیش بینی شده از فاضلاب و مواد زائد جامد و منابع آلوده کننده، نمونه برداری و نوع و میزان آلودگی هر یک از این منابع را مشخص نماید. در صورتی که شدت آلودگی هر یک از منابع آلوده کننده بیش از استانداردهای موضوع ماده (۵) این آئین نامه باشد، سازمان مراتب را کتباً به مسئول مربوط اخطار خواهد نمود که در رفع آلودگی اقدام نماید. در این اخطار به نوع آلودگی و میزان آن و همچنین مهلت رفع آلودگی که متناسب با امکانات تعیین می گردد صریحاً قید خواهد شد.

تبصره: در مورد شهرکها و مجتمع های صنعتی که دارای سیستم فاضلاب عمومی هستند از فاضلاب عمومی شهرکها و مجتمع های صنعتی و غیرصنعتی نمونه برداری شده و اقدامات لازم برای رفع آلودگی با مسئولیت شرکت و مجتمع به عمل خواهد آمد. در مواردی که واحدهای مستقر در این شهرکها و مجتمع ها فاضلاب صنعتی حاوی مواد مسموم فلزات سنگین داشته باشند و از طریق سیستم فاضلاب عمومی قابل کنترل نباشد بنا به تشخیص سازمان حفاظت محیط زیست واحد مزبور موظف به ایجاد تصفیه خواهد بود.

ماده ۸- مسئولین مکلفند ظرف مهلت مذکور در اخطار به نسبت به رفع آلودگی در حد استاندارد اقدام کنند در غیر این صورت بر اساس ماده (۱۱) قانون حفاظت و بهسازی محیط زیست از فعالیت یا بهره برداری منبع مربوط تا رفع آلودگی جلوگیری خواهد شد.

ماده ۹- در صورتی که مسئول منبع آلوده کننده با دلایل و مدارک قابل قبول سازمان اثبات نماید که ظرف مهلت مقرر در اخطار به رفع آلودگی عملی نمی باشد سازمان می تواند مهلت اضافی مناسب برای اینگونه منابع قائل شود مشروط بر اینکه ادامه فعالیت این منابع خطرات جدی برای سلامت انسان و سایر موجودات زنده در بر نداشته باشد.

ماده ۱۰- سازمان در اجرای وظایف قانونی خود مجاز است هر یک از منابع آلوده کننده را توسط مامورین خود مورد بازرسی قرار دهد، در صورتی که بازرسی هر یک از منابع به موجب قوانین دیگر مستلزم کسب اجازه از دادستان باشد نسبت به اخذ نمایندگی دادستان اقدام خواهد شد.

تبصره- مسئولین مکلفند در اجرای مفاد این آئین نامه همکاری لازم را به مامورین سازمان به عمل آورند.

ماده ۱۱- وزارتخانه های صنایع و معادن، کشور و جهاد کشاورزی هنگام صدور مجوز احداث و توسعه واحدها و مجتمع های صنعتی، معدنی، کشاورزی، دامداری، مرغداری و کشتارگاه یا سایر مراجع صدور مجوز واحدها و مجتمع های فوق الذکر موظفند استانداردها و مقررات لازم الرعایه موضوع ماده (۵) این آئین نامه را به متقاضیان ابلاغ نمایند.

صدور پروانه بهره برداری از واحدهای مذکور موکول به رعایت استانداردها و مقررات فوق الذکر است.

ماده ۱۲- مراجع مربوط، رونوشت پروانه تاسیس و بهره برداری صادر شده برای واحدهای مذکور در ماده (۱۱) را به سازمان ارسال خواهند داشت.

ماده ۱۳- وزارتخانه های راه و ترابری و مسکن و شهرسازی، کشور و شهرداری ها و سازمانها و واحدهای تابع آنها حسب مورد هنگام تهیه طرحهای جامع و هادی شهرها و شهرکها و مجتمع های مسکونی و بهداشتی و شهرداری ها موقع صدور پروانه در شهرها، استانداردها و مقررات موضوع ماده (۵) این آئین نامه را باید به اطلاع طراحان و مجریان مربوط برسانند.

ماده ۱۴- تخلیه و پخش فاضلاب یا هر نوع ماده آلوده کننده از منابع متفرقه به آبهای پذیرنده به میزان بیش از حد استاندارد ممنوع است. انواع و طبقه بندی منابع آلوده کننده و متفرقه توسط سازمان و با همکاری وزارتخانه‌ها و موسسات ذیربط تعیین خواهد شد.

ماده ۱۵- در مواردی که سازمان بنا بر دلایل کافی تشخیص دهد کاهش یا از بین بردن آلودگی ناشی از منابع آلوده کننده موجود از طریق دیگر به جز انتقال آنها به نقاط مناسب امکان پذیر نمی‌باشد، طرحی در این مورد با همکاری وزارتخانه‌های جهاد کشاورزی، صنایع و معادن، راه و ترابری، مسکن و شهرسازی، نیرو و کار و امور اجتماعی تهیه و پس از تصویب هیئت وزیران به مورد اجراء خواهد گذاشت.

ماده ۱۶- سازمان مجاز است در مواقعی که ضرورت ایجاب نماید استفاده از وسایل و روشهای مناسب را برای منابع متفرقه برقرار نماید.

ماده ۱۷- رقیق کردن در مرحله تخلیه به عنوان تصفیه ممنوع است مگر در موارد خاصی که به تشخیص سازمان خطرات آلودگی محیط زیست را در بر نداشته باشد.

ماده ۱۸- مسئولین مکلفند تدابیری اتخاذ نمایند تا در مواقع اضطراری که تصفیه فاضلابها به هر علتی متوقف می‌شود از تخلیه مستقیم فاضلاب به آبهای پذیرنده خودداری نمایند.

ماده ۱۹- در مواردی که به استناد ماده (۱۱) قانون حفاظت و بهسازی محیط زیست و تبصره آن دستور ممانعت از کار و فعالیت کارخانه یا کارگاهی صادر می‌شود، مراتب به دادستان حوزه قضایی مربوط برای صدور دستورهای لازم اعلام می‌شود.

ماده ۲۰- سازمان به منظور پیشگیری از آلودگی آب و تشویق کلیه مسئولین منابع آلوده کننده به رفع آلودگی و ایجاد انگیزه برای یافتن وسایل و روشهای مناسب و تحقیق در این زمینه تدابیر لازم را اتخاذ و به مورد اجراء خواهند گذاشت.

ماده ۲۱- تشریفات ابلاغ اخطاریه توسط سازمان به مسئولین منابع آلوده کننده تابع قانون آیین دادرسی مدنی می‌باشد.

ماده ۲۲- چنانچه تخلف از مقررات این آئین‌نامه موجب ورود هرگونه خسارت به محیط زیست آبیان و منابع طبیعی شود، دادگاه حسب درخواست سازمان، مسئولین را به پرداخت و جبران خسارت وارد شده محکوم خواهد کرد.

آئین‌نامه جلوگیری از آلودگی آب (موضوع تصویب‌نامه شماره ۹۰۳۰۲ مورخ ۱۳۶۴/۹/۲۸) لغو می‌شود.

۴-۱۱- استاندارد خروجی فاضلاب

مقدمه و تعاریف:

این استاندارد با استناد ماده ۵ آئین‌نامه جلوگیری از آلودگی آب و با توجه به ماده سه همین آئین‌نامه و با همکاری وزارتخانه‌های بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، نیرو، صنایع، صنایع سنگین، معادن و فلزات، کشور و کشاورزی توسط سازمان حفاظت محیط زیست تهیه و تدوین گردیده است.

در این استاندارد تعاریف و اصطلاحاتی که به کار رفته است به شرح ذیل می‌باشند.

آب سطحی:

عبارت است از آبهای جاری فصلی یا دائمی، دریاچه‌های طبیعی یا مصنوعی و تالابها

چاه جاذب:

عبارت است از حفره با گودالی که قابلیت جذب داشته و کف آن تا بالاترین سطح ایستایی حداقل ۳ متر فاصله داشته
اشد.

ترانشه جذبی:

عبارت است از مجموعه‌ای از کانالهای افقی که فاضلاب به منظور جذب در زمین به آنها تخلیه شده و فاصله کف آنها
از بالاترین سطح ایستایی حداقل ۳ متر باشد.

کنار گذر:

کانالی است که فاضلاب را بدون عبور از بخشی از تصفیه‌خانه یا کل آن به بخش دیگر و یا کانال خروجی هدایت کند.

نمونه مرکب:

عبارت است از تهیه یک نمونه ۲۴ ساعته از نمونه‌هایی که با فواصل زمانی حداکثر ۴ ساعت تهیه شده‌اند.

ملاحظات کلی:

- ۱- تخلیه فاضلابها، باید براساس استانداردهایی باشد که به صورت حداکثر غلظت آلوده کننده‌ها بیان می‌شود و رعایت این استانداردها تحت نظارت سازمان حفاظت محیط زیست ضروری است.
- ۲- مسئولین منابع آلوده کننده باید فاضلاب‌های تولیدی را با بررسی‌های مهندسی و استفاده از تکنولوژی مناسب و اقتصادی تا حد استاندارددها تصفیه نماید.
- ۳- اندازه‌گیری غلظت مواد آلوده کننده و مقدار جریان در فاضلابها باید بلافاصله پس از آخرین واحد تصفیه‌ای تصفیه‌خانه و قبل از ورود به محیط انجام گیرد.
- ۴- اندازه‌گیری جهت تطبیق با استانداردهای اعلام شده قبل از تاسیسات تصفیه فاضلاب باید بر مبنای نمونه مرکب صورت گیرد. در سیستم‌هایی که تخلیه ناپیوسته دارند اندازه‌گیری در طول زمان تخلیه ملاک خواهد بود.
- ۵- لجن و یا سایر مواد جامد تولید شده در تاسیسات تصفیه فاضلاب قبل از دفع بایستی به صورت مناسب تصفیه شده و تخلیه نهائی این مواد نباید موجب آلودگی محیط زیست گردد.
- ۶- فاضلاب تصفیه شده باید با شرایط یکنواخت و به نحوی وارد آبهای پذیرنده گردد که حداکثر اختلاط صورت گیرد.
- ۷- فاضلاب خروجی نبایستی دارای بوی نامطبوع بوده و حاوی کف و اجسام شناور باشد.
- ۸- رنگ و کدورت فاضلاب خروجی نباید ظواهر طبیعی آبهای پذیرنده و محل تصفیه را به طور محسوس تغییر دهد.
- ۹- روش‌های سنجش پارامترهای آلوده کننده بر مبنای روشهای ذکر شده در کتاب:

The Examination of Water and Waste Water Standard Methods for خواهد بود.

- ۱۰- استفاده از سیستم سپتیک تانک و ایمهوف تانک با بکارگیری چاه‌ها و یا ترانشه‌های جذبی در مناطقی که فاصله کف چاه یا ترانشه از سطح آبهای زیرزمینی کمتر از ۳ متر می‌باشد ممنوع است.
- ۱۱- ضمن رعایت استانداردهای مربوطه خروجی فاضلابها نباید کیفیت آب را برای استفاده‌های منظور شده تغییر دهد.
- ۱۲- رقیق کردن فاضلاب تصفیه شده یا خام به منظور رسانیدن غلظت مواد آلوده کننده تا حد استانداردهای اعلام شده قابل قبول نمی‌باشد.
- ۱۳- استفاده از روشهای تبخیر فاضلابها با کسب موافقت سازمان محیط زیست مجاز است.
- ۱۴- استفاده از کنار گذر ممنوع است، کنار گذر هائی که صرفاً جهت رفع اشکال واحدهای تصفیه‌ای بکار رفته و یا در زمان جمع آوری توام فاضلاب شهری و آب باران مورد استفاده قرار می‌گیرند مجاز است.
- ۱۵- تاسیسات تصفیه فاضلاب بایستی بگونه‌ای طراحی، احداث و بهره‌برداری گردد تا پیش بینی‌های لازم جهت به حداقل رسانیدن آلودگی در مواقع اضطراری از قبیل شرایط آب و هوائی نامناسب، قطع برق، نارسائی تجهیزات مکانیکی و ... فراهم گردد.
- ۱۶- آندسته از فاضلابها صنعتی که آلودگی آنها بیش از این استانداردها نباشد می‌تواند فاضلاب خود را با کسب موافقت سازمان بدون تصفیه دفع نمایند.

جدول (۴-۵) استاندارد خروجی فاضلاب

ردیف	مواد آلوده کننده		تخلیه به آبهای سطحی (mg/l)	تخلیه به چاه جاذب (mg/l)	مصارف کشاورزی و آبیاری (mg/l)
۱	نقره	Ag	۱	۰/۱	۰/۱
۲	آلومینیوم	Al	۵	۵	۵
۳	آرسنیک	As	۰/۱	۰/۱	۰/۱
۴	برم	B	۲	۱	۱
۵	باریم	Ba	۵	۱	۱
۶	بریلیوم	Be	۰/۱	۱	۰/۵
۷	کلسیم	Ca	۷۵	-	-
۸	کادمیوم	Cd	۰/۱	۰/۱	۰/۰۵
۹	کلر آزاد	Cl	۱	۱	۰/۲
۱۰	کلراید	-Cl	۶۰۰ (تبصره ۱)	۶۰۰ (تبصره ۲)	۶۰۰
۱۱	فرم آلدهید	CH ₂ O	۱	۱	۱
۱۲	فنل	C ₆ H ₅ OH	۱	ناچیز	۱
۱۳	سیانور	CN	۰/۵	۰/۱	۱/۰

ادامه جدول (۴-۵) استاندارد خروجی فاضلاب

ردیف	مواد آلوده کننده	تخلیه به آبهای سطحی (mg/l)	تخلیه به چاه جاذب (mg/l)	مصارف کشاورزی و آبیاری (mg/l)
۱۴	کبالت Co	۱	۱	۰/۰۵
۱۵	کرم Cr6+	۰/۵	۱	۱
۱۶	کرم Cr3	۲	۲	۲
۱۷	مس Cu	۱	۱	۰/۲
۱۸	فلوراید F	۲/۵	۲	۲
۱۹	آهن Fe	۳	۳	۳
۲۰	جیوه Hg	ناچیز	ناچیز	ناچیز
۲۱	لیتیم Li	۲/۵	۲/۵	۲/۵
۲۲	منیزیم Mg	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰
۲۳	منگنز Mn	۱	۱	۱
۲۴	مولیبدن MO	۰/۰۱	۰/۰۱	۰/۰۱
۲۵	نیکل Ni	۲	۲	۲
۲۶	آمونیم بر حسب NH4	۲/۵	۱	-
۲۷	نیتريت بر حسب NO2	۱۰	۱۰	-
۲۸	نیترات بر حسب NO3	۵۰	۱۰	-
۲۹	فسفات بر حسب فسفر	-	۶	-
۳۰	سرب Pb	۱	۱	۱
۳۱	سدیم Se	۱	۰/۱	۰/۱
۳۲	سولفید SH2	۳	۳	۳
۳۳	سولفیت SO3-	۱	۱	۱
۳۴	سولفات SO4-	۴۰۰ (تبصره ۱)	۴۰۰ (تبصره ۲)	۵۰۰
۳۵	وانادیوم V	۰/۱	۰/۱	-
۳۶	روی Zn	۲	۲	۲
۳۷	چربی روغن	۱۰	۱۰	۱۰
۳۸	دترجنت ABS	۱/۵	۱/۵	۰/۵

ادامه جدول (۴-۵) استاندارد خروجی فاضلاب

ردیف	مواد آلوده کننده	تخلیه به آبهای سطحی (mg/l)	تخلیه به چاه جاذب (mg/l)	مصارف کشاورزی و آبیاری (mg/l)
۳۹	بی.اودی (تبصره ۳)	۳۰ (لحظه‌ای ۵۰)	۳۰ (لحظه‌ای ۵۰)	۱۰۰
۴۰	سی.اودی (تبصره ۳)	۶۰ (لحظه‌ای ۱۰۰)	۶۰ (لحظه‌ای ۱۰۰)	۲۰۰
۴۱	اکسیژن محلول (حداقل)	۲	-	۲
۴۲	مجموع مواد جامد محلول	(تبصره ۱)	(تبصره ۲)	-
۴۳	مجموع مواد جامد معلق	۴۰ (لحظه‌ای ۶۰)	-	۱۰۰
۴۴	مواد قابل ته نشین	۰	-	-
۴۵	پ - هاش (حدود) PH	۶/۵ - ۸/۵	۵ - ۹	۶ - ۸/۵
۴۶	مواد رادیواکتیو	۰	۰	۰
۴۷	کدورت (واحد کدورت)	۵۰	-	۵۰
۴۸	رنگ (واحد رنگ)	۷۵	۷۵	۷۵
۴۹	درجه حرارت	تبصره (۴)	-	-
۵۰	کل کلیفرم گوارشی (تعداد در ۱۰۰ میلی لیتر)	۴۰۰	۴۰۰	۴۰۰
۵۱	کل کلیفرم (تعداد در ۱۰۰ میلی لیتر)	۱۰۰۰	۱۰۰۰	۱۰۰۰
۵۲	تخم انگل	-	-	(تبصره ۵)

تبصره ۱- تخلیه با غلظت بیش از میزان مشخص شده در جدول در صورتی مجاز خواهد بود که پساب خروجی غلظت کلراید، سولفات و مواد محلول منبع پذیرنده را در شعاع ۲۰۰ متری بیش از ده درصد افزایش ندهد.

تبصره ۲- تخلیه بیش از میزان مشخص شده در جدول در صورتی مجاز خواهد بود که افزایش کلراید، سولفات و مواد محلول پساب خروجی نسبت به آب مصرفی بیش از ۱۰ درصد نباشد.

تبصره ۳- صنایع موجود مجاز خواهند بود BOD5 و COD را حداقل ۹۰ درصد کاهش دهند.

تبصره ۴- درجه حرارت باید به میزانی باشد که بیش از ۳ درجه سانتیگراد در شعاع ۲۰۰ متری محل ورود آن درجه حرارت منبع پذیرنده را افزایش یا کاهش ندهد.

تبصره ۵- تعداد تخم انگل (نماتود) در فاضلاب تصفیه شده شهری در صورت استفاده از آن جهت آبیاری محصولاتی که بصورت خام مورد مصرف قرار می گیرند نباید بیش از یک عدد در لیتر باشد.

۴-۱۲- ضوابط زیست محیطی محله‌های دفع پسماندهای عادی

(موضوع بخشنامه شماره ۸۹/۴۶۱۷۰ مورخ ۸۹/۱۱/۳۰ سازمان)

این ضوابط به استناد ماده ۱۲ قانون و ماده ۲۳ آئین نامه اجرایی مدیریت پسماندها و به منظور کاهش اثرات مخرب زیست محیطی فعالیت ها، مکانها و تاسیسات مرتبط با پردازش، و دفع پسماندهای عادی از جمله کلیه اماکن دفن و بازیافت تهیه گردیده است.

ماده ۱: تعاریف و اصطلاحات به کار رفته در این ضوابط، همان تعاریف مندرج در قانون و آئین نامه اجرایی مدیریت پسماندها می باشد.

ماده ۲: در انتخاب محل دفع پسماندهای عادی، باید کلیه معیارهای زیست محیطی، زمین شناسی، هیدرولوژی، هیدروژئولوژی، توپوگرافی، فیزیوگرافی، اقلیمی، خاکشناسی، مناطق چهار گانه تحت مدیریت سازمان، حریم خطوط انتقال مواد نفتی، آب و نیرو، راههای دسترسی، مناطق جمعیتی و سایر معیارهای مندرج در این ضوابط در نظر گرفته شوند.

ماده ۳: محله‌های دفع نباید در مسیر و حریم رودخانه‌های فصلی و دائمی، مسیله‌ها و آبراهه های منتهی به رودخانه‌ها واقع شوند.

ماده ۴: محله‌های دفع بایستی خارج از محدوده سیلاب با دوره بازگشت سیل ۱۰۰ ساله واقع گردد.

ماده ۵: انتخاب محله‌های دفع در مناطقی مانند تالابها، باتلاقها، مردابها، دریاچه ها و برکه ها و موارد مشابه ممنوع است. تبصره: محل دفن باید حداقل یک کیلومتر از مناطق یاد شده فاصله داشته باشد.

ماده ۶: محل دفع باید حداقل یک کیلومتر از آبهای جاری فاصله داشته باشد.

ماده ۷: محل دفع باید حداقل یک کیلومتر از سواحل شمالی و جنوبی کشور فاصله داشته باشند.

ماده ۸: محل دفع نباید روی آبخوانهایی که منبع تامین آب منطقه است، انتخاب شود.

تبصره: محله‌های دفع نباید در فاصله کمتر از ۴۰۰ متر از هرگونه چاه آب و یا در بالا دست چاههای آب شرب قرار داشته باشد.

ماده ۹: محله‌های دفع نباید در مناطقی که بعنوان تغذیه آبهای زیر زمینی محسوب می شود، واقع شود.

ماده ۱۰: محل دفع نباید در منطقه‌ای انتخاب شود که در آن، سطح آب زیرزمینی در ۱۰ ساله گذشته، در عمق کمتر از ۵ متر بوده است.

تبصره: در طراحی مهندسی محل دفع، گود برداری به گونه‌ای صورت پذیرد که پایین ترین بخش محل دفن، با سطح آبهای زیرزمینی درازمدت منطقه حداقل ۲ متر فاصله داشته باشد.

ماده ۱۱: محل دفع باید حداقل یک کیلومتر از سازه های هیدرولیکی فاصله داشته باشند.

ماده ۱۲: محل دفع نباید در شاخه های اصلی خشک یا آبی منتهی به سدها انتخاب شود.

ماده ۱۳: محل دفع نباید در مناطقی با احتمال بروز بهمن، سیل، رانش زمین، مناطق ناپایدار و سایر حوادث غیرمترقبه طبیعی واقع شوند.

ماده ۱۴: احداث مراکز دفن در دره‌ها و مناطقی با سنگ بستر درشت دانه و متخلخل، مخروطه افکنه، دارای پی سنگ آهکی و دولومیتی کارستی، سنگهای انحلال پذیر و گنبد‌های نمکی ممنوع است.

ماده ۱۵: مکان دفن نباید در مسیر و حریم گسل‌های فعال شناخته شده و گسل‌های پنهان قرار داشته باشد.

ماده ۱۶: محل دفع باید ۲۰۰ متر از محدوده‌های قابل پیش بینی برای خطرات زمین لرزه فاصله داشته باشد.

ماده ۱۷: مساحت منطقه انتخابی به عنوان محل دفن باید به اندازه‌ای باشد که براساس برآورد کمی تولید پسماند، دوره دفن حداقل ۱۰ سال را پوشش دهد.

ماده ۱۸: احداث محل‌های دفع بر روی ذخایر معدنی ممنوع است.

ماده ۱۹: از نظر بادهای غالب، محل دفع نباید در بالا دست مناطق جمعیتی واقع شوند.

ماده ۲۰: محل دفع نباید در داخل مناطق حفاظتی تحت پوشش سازمان قرار داشته باشد.

تبصره: محل دفع باید حداقل یک کیلومتر از مناطق فوق فاصله داشته باشد.

ماده ۲۱: از نظر زیبایی شناختی، به گونه‌ای عمل شود که محل دفن از مناطق جمعیتی، راهها، تفریحگاهها و مانند آنها چشم انداز نداشته باشند.

ماده ۲۲: محل دفع باید از حریم فرودگاه‌های بین المللی و محلی به ترتیب ۸ و ۳ کیلومتر فاصله داشته باشد.

ماده ۲۳: برای دسترسی آسان به محل دفع پسماندها، جاده دسترسی با شرایط زیر در نظر گرفته شود:

الف) عرض جاده دسترسی در شهرها حداقل ۶ متر و در روستاها حداقل ۴/۵ متر باشد.

ب) حداقل ترافیک را داشته باشد.

ج) در تمام شرایط آب و هوایی فصول سال قابل استفاده باشد.

ماده ۲۴: فاصله جاده دسترسی تا منطقه مسکونی باید به گونه‌ای باشد که فعالیت های حاصل از رفت و آمد و عملیات دفع برای منطقه آلودگی صوتی ایجاد نکند.

ماده ۲۵: زمین‌های شامل مکان‌های باستانی و تاریخی که در فهرست آثار تاریخی - ملی قرار دارند، نباید به عنوان محل دفع انتخاب شوند و حداقل فاصله محل‌های دفع با مراکز تاریخی و باستانی باید ۳ کیلومتر باشند.

ماده ۲۶: مراکز دفع باید از جاده اصلی، بزرگراهها و آزاد راهها، حداقل ۳۰۰ متر فاصله داشته باشد.

ماده ۲۷: محل دفع باید حداقل ۱ کیلومتر با مناطق موجود یا توسعه آتی مسکونی، بیمارستانی، آموزشی، زیارتی، تجارتي و صنعتی فاصله داشته باشد.

تبصره: در محدوده حداقل ۵۰۰ متری از مرز محل دفع پسماندها نباید هیچگونه توسعه مسکونی صورت گیرد.

ماده ۲۸: محل های دفع باید حداقل ۵۰۰ متر از خطوط انتقال نیرو، نفت و گاز فاصله داشته باشند.

ماده ۲۹: دفن پسماندهای ویژه، بیمارستانی و تخلیه انواع فاضلاب در محل دفن پسماندهای عادی ممنوع است

ماده ۳۰: مدیریت های اجرایی پسماند حداقل ۲ سال مانده به پایان زمان بسته شدن محلهای دفن موجود، با رعایت ضوابط زیست محیطی، نسبت به انتخاب و معرفی مکان جدید در قالب طرح جامع مدیریت پسماند با تایید کارگروه استانی و نظارت عالی وزارت کشور و نیز ارائه طرح تعطیلی و بازگردانی محل دفن (restoration) به سازمان اقدام نمایند.

ماده ۳۱: سوزاندن پسماندها در فضای آزاد (Open Space burning) در محلهای دفع ممنوع است.

ماده ۳۲: با توجه به محدودیت های مکانی، زمین شناسی، توپوگرافی و اقلیمی در استانهای شمالی کشور، کارگروه استانی مدیریت پسماند می تواند ضوابط محلی ماده های ۶، ۷، ۱۰ و تبصره ماده های ۵ و ۸ را تعیین و جهت تصویب به شورای عالی حفاظت محیط زیست ارسال نماید.

ماده ۳۳: بسته شدن محل دفن باید ظرف مدت یکسال پس از توقف عملیات دفن انجام شود و پایش محل دفن باید به مدت ۱۵ سال بعد از تعطیلی آن انجام گردد.

ماده ۳۴: نظارت بر حسن اجرای این ضوابط بر عهده سازمان است.

۴-۱۳- فهرست پسماندهای ویژه الحاقیه ۸ لیست A

(موضوع بند ۹ مصوبه مورخ ۱۳۸۴/۲/۱۴ شورای عالی حفاظت محیط زیست)

جدول ۴-۶- فهرست پسماندهای ویژه

کد بازل	لیست پسماندهای بازل	کد سیستم هماهنگ شده	سیستم طبقه بندی هماهنگ شده
	فلزات و پسماندهای حاوی فلزات		
A1010 توضیح: پسماندهای به شکل فلزی سلنیوم و تلوریوم و فرم پودری آنها مشمول این گروه نخواهد بود.	پسماندهای فلزی و پسماندهای آلیاژ فلزات، به شرح ذیل: آنتیموان آرسنیک بریلیوم کادمیوم سرب جیوه سلنیوم تلوریوم تالیوم	۸۱۱۰/۲۰ ex ۲۸۰۴/۸۰ ۸۱۱۲/۱۳ ۸۱۰۷/۳۰ ۷۸۰۲/۰۰ ex ۲۸۰۵/۸۰ ex ۲۸۰۴/۹۰ ex ۲۸۰۴/۵۰ ۸۱۱۲/۵۲	پسماندها و قراضه آنتیموان پسماندها و قراضه بریلیوم پسماندها و قراضه کادمیوم پسماندها و قراضه سرب جیوه سلنیوم تلوریوم پسماندها و قراضه تالیوم
A1020 توضیح: قراضه های پاک و غیر آغشته فلزی و آلیاژ به صورت حجیم و تکمیل شده (ورق، صفحه و غیره)	آنتیموان، ترکیبات آنتیموان بریلیوم، ترکیبات بریلیوم	۲۶/۲۰ ۲۶۲۰/۹۱ ۲۶۲۰/۹۱	خاکستر و ضایعات (به علاوه آنهایی که از ساختن آهن یا فولاد بدست می آید) دارای آرسنیک، فلزات یا دیگر ترکیبات فلزی: شامل آنتیموان، ترکیبات آنتیموان شامل بریلیوم، ترکیبات بریلیوم
شامل این گروه نخواهد بود	کادمیوم، ترکیبات کادمیوم سرب، ترکیبات سرب سلنیوم، ترکیبات سلنیوم تلوریوم، ترکیبات تلوریوم	۲۶۲۰/۹۱ ۲۶۲۰/۲۹ ۲۶۲۰/۹۹ ۲۶۲۰/۹۹	شامل کادمیوم، ترکیبات کادمیوم شامل سرب، ترکیبات سرب شامل سلنیوم، ترکیبات سلنیوم شامل تلوریوم، ترکیبات تلوریوم
A1030	پسماندهای محتوی یا آغشته به موادی به شرح ذیل: آرسنیک، ترکیبات آرسنیک جیوه، ترکیبات جیوه تالیوم، ترکیبات تالیوم	۲۶۲۰/۶۰ ۲۶۲۰/۶۰ ۲۶۲۰/۶۰	شامل آرسنیک، جیوه، تالیوم یا مخلوط آنها که برای مواردی مشابه استخراج آرسنیک یا این فلزات یا برای صنایع مربوط به ترکیبات شیمیایی آنها کاربرد داشته است.
A1040	پسماندهای دارای اجرایی به شرح ذیل: کربونیل های فلزی ترکیبات کروم ۶ ظرفیتی	ex ۲۹/۳۱ ۲۸۴۱ex/۵	ترکیبات آلی یا غیر آلی نمک های اسید اگزومتالیک یا پزاگزومتالیک

ادامه جدول ۴-۶- فهرست پسماندهای ویژه

کد بازل	لیست پسماندهای بازل	کد سیستم هماهنگ شده	سیستم طبقه بندی هماهنگ شده
	فلزات و پسماندهای حاوی فلزات		
A1050	لجن های آبکاری	۲۶۲۰ex/۱۹	سایر خاکسترها و ضایعات روی
A1060	پسماند مایع ناشی از پاکسازی فلزات	۳۸۲۵/۵۰	پسماندهای مایعات پاکسازی فلزات
A1070	باقیمانده رسوبی/فراوری/روی، غبار و لجن همچون جارویست، هماتیت و غیره	۲۶۲۰ex/۱۹	سایر خاکسترها و ضایعات دارای عمدتا روی
A1080	توضیح: پسماند ضایعات روی حاوی سرب و کادمیوم در غلظتی که مشخصات ارائه شده در الحاقیه ۳ را نشان دهد. و خاکستر	۲۶۲۰ex/۹۰	سایر خاکسترها و ضایعات دارای عمدتا روی
A1090	خاکستر حاصل از سوزاندن سیم های مسی روکش دار	۲۶۲۰/۳۰	سایر خاکسترها و ضایعات دارای عمدتا مس
A1100	غبار و ضایعات حاصل از سیستم پاکسازی گازهای ذوب مس	۲۶۲۰ex/۳۰	خاکسترها و ضایعات دارای عمدتا مس
A1110	محلول های ضعیف شده الکترولیتی حاصل از عملیات خالص سازی الکتریکی و جداسازی الکتریکی مسی	۲۶۲۰ex/۳۰	خاکسترها و ضایعات دارای عمدتا مس
A1120	پسماندهای لجنی (به استثنای لجن آندی) حاصل از سیستم های تصفیه الکترولیت ها در عملیات خالص سازی الکتریکی مس و جداسازی الکتریکی مس الکترولیتی	۲۶۲۰ex/۳۰	خاکسترها و ضایعات دارای عمدتا مس
A1130	حلال های ضعیف قلمزنی شامل مس محلول	۲۶۲۰ex/۳۰	خاکسترها و ضایعات دارای عمدتا مس
A1140	پسماندهای کاتالیست های کلرید کاپریک و سیانید مس	۲۶۲۰ex/۳۰	خاکسترها و ضایعات دارای عمدتا مس
A1150	توضیح: شامل پسماندهای طلا، نقره و گروه پلاتین (غیر از جیوه) و آلیاژ آنها به صورت فلز و غیر قابل پخش	۷۱۱۲/۳۰	خاکستر دارای فلزات قیمتی با ترکیبات فلزات قیمتی

ادامه جدول ۴-۶ - فهرست پسماندهای ویژه

کد بازل	لیست پسماندهای بازل	کد سیستم هماهنگ شده	سیستم طبقه بندی هماهنگ شده
	فلزات و پسماندهای حاوی فلزات		
A1150	پسماندهای باتری های اسید-سرب (کامل یا شکسته)	8548/10	پسماندها یا قراضه های انباره های الکتریکی
A1170	پسماندهای ناچور باتری ها (پسماند باتری ها که شامل اجزاء الحاقیه I به نحوی که در ردیف خطرناک درآیند)	8448/10	پسماندها یا قراضه های انباره های الکتریکی
A1180	پسماندهای الکتریکی و الکترونیکی دستگاههای سوار شده یا قراضه های آنها چون انباره ها و دیگر باتریهای شامل در لیست A، سوئیچ های جیوه ای و شیشه لوله های اشعه کاتدی و دیگر شیشه های فعال و خازن های PCB یا آغشته به مواد مندرج در بند 1 تذکرات دارای جزء اصلی (مثل کادمیم، سرب، پلی کلریدها بی فنیل) به مقداری که آنها دارای مشخصات بند 3 تذکرات شوند.	8448/10	پسماندها و قراضه های قطعه های الکتریکی ماشینها یا دستگاههای مشخص نشده در جای دیگر
A2	پسماندهای دارای اجزاء اصلی غیرآلی که می توانند دارای فلزات و مواد آلی باشند.		
A2010	ضایعات شیشه از لوله های اشعه کاتدی و دیگر شیشه های فعال	ex 700/100	خرده شیشه و سایر پسماندها و ضایعات شیشه
A2020	پسماندهای ترکیبات فلئوئور غیرآلی در شکل مایع یا لجن	3825/69	رسوب تولیدات مواد شیمیایی یا صنایع مربوطه، علاوه بر پسماندها
A2030	پسماند کاتالیست ها (به استثنای موارد ذکر شده در لیست B)	XXXX	لازم است فلزات مربوطه مشخص گردند
A2040	پسماند های ژئوپس (گچ) حاصل از فرآیندهای صنایع شیمیایی، هنگامی که جزء اصلی به مقداری باشد که مشخصات خطرناک مندرج در بند 2 تذکرات را ارائه نماید.	3825/69	بقایای فرآورده های شیمیایی یا صنایع مربوطه-سایر

ادامه جدول ۴-۶- فهرست پسماندهای ویژه

کد بازل	لیست پسماندهای بازل	کد سیستم هماهنگ شده	سیستم طبقه بندی هماهنگ شده
	فلزات و پسماندهای حاوی فلزات		
A۲۰۵۰	پسماندهای آزیست (غبار و الیاف)	۲۵۲۴ex/۰۰	سرگروه بیشتر اشکال آزیست تبدیل شده به پسماند را شامل می شود
A۲۰۶۰	خاکستر فرار سوخت ذغال سنگ نیروگاهها حاوی مواد مندرج در بند ۱ تذکرات دارای غلظت کافی که خصوصیات مندرج در بند ۳ تذکرات را نشان میدهد.	۲۶۲۱/۹۰	سایر سرباره ها و خاکسترها
A۳	پسماندهای دارای جزء اصلی که می توانند دارای فلزات و مواد غیرآلی باشند.		
A۳۰۱۰	پسماندهایی که ناشی از تولید یا فرآیند کک و قیر نفتی باشد.	۳۸۲۵/۶۱	پسماندهای صنایع شیمیایی یا صنایع وابسته عمدتاً دارای مواد تشکیل دهنده آلی
A۳۰۲۰	پسماندهای روغن های معدنی که برای مصارف مقرر مناسب نیستند.	۲۷۱۰/۹۹	سایر پسماندهای روغنی
A۳۰۳۰	پسماندهای حاوی و یا آغشته به لجن ترکیبات سرب آنتی ناک	۲۶۲۰/۲۱	لجن بتزین سرب دار و ترکیبات سربی آنتی ناک
A۳۰۴۰	پسماند سیال های حرارتی (انتقال گرما)	XXXX	نیاز به مشخص نمودن مواد
A۳۰۵۰	توضیح: پسماندهای ناشی از تولید و فرمولاسیون رزین ها، لاتکس ها، پلاستیک ها و چسب ها که فاقد حلال ها و سایر آلاینده ها به مقداری که مشخصات الحاقیه I را نشان ندهد. همچنین پسماندهای حاوی رنگ های خوراکی را شامل نخواهند بود.	۳۸۲۵/۶۱	سایر پسماندهای صنایع شیمیایی یا صنایع وابسته عمدتاً دارای اجزاء مواد آلی
A۳۰۶۰	پسماندهای نیتروسولوز	۳۸۲۵/۶۱	سایر پسماندهای صنایع شیمیایی یا صنایع وابسته عمدتاً دارای اجزاء مواد آلی

ادامه جدول ۴-۶ - فهرست پسماندهای ویژه

کد بازل	لیست پسماندهای بازل	کد سیستم هماهنگ شده	سیستم طبقه بندی هماهنگ شده
	فلزات و پسماندهای حاوی فلزات		
A۳۰۷۰	پسماندهای فنل، ترکیبات فنل شامل کلروفنل در شکل مایع یا لجن	۳۸۲۵/۶۱	سایر پسماندهای صنایع شیمیایی یا صنایع وابسته عمدتاً دارای اجزاء مواد آلی
A۳۰۸۰	توضیح: پسماند اتوهای پلیمر و پسماند اتوهای مونومر غیر خطرناک و فاقد توان به شکل پراکسیدها را شامل نخواهد بود.	۳۸۲۵/۶۱	سایر پسماندهای صنایع شیمیایی یا صنایع وابسته عمدتاً دارای اجزاء مواد آلی
A۳۰۹۰	توضیح: غبار، خاکستر، لجن و گرد چرم که فاقد کروم شش ظرفیتی یا زیست کش باشند را شامل نخواهد شد.	۴۱۱۵/۲۰	غبار، پودر و گرد چرم
A۳۱۰۰	توضیح: این مواد که فاقد ترکیبات کروم شش ظرفیتی یا زیست کش باشند را شامل نخواهد شد.	۴۱۱۵/۲۰	تراشه ها و دیگر پسماندهای چرم یا ترکیبات چرم، نامناسب برای کارخانجات مواد چرمی
A۳۱۱۰	توضیح: غبار، خاکستر، لجن و گرد چرم که فاقد کروم شش ظرفیتی یا زیست کش باشند را شامل نخواهد بود.	۰۵ex/۱۱	فرآورده های حیوانی که در جای دیگر درج یا حساب نشده
A۳۱۲۰	کرک- تکه های سبک از برش	XXXX	نیاز به مشخص نمودن مواد
A۳۱۳۰	پسماندهای ترکیبات آلی فسفردار	۳۸۲۵/۶۱	سایر پسماندهای صنایع شیمیایی یا صنایع وابسته عمدتاً دارای اجزاء مواد آلی
A۳۱۴۰	پسماندهای حلال های آلی بدون هالوژنی	۳۸۲۵/۴۹	سایر پسماند حلال های آلی

ادامه جدول ۴-۶ - فهرست پسماندهای ویژه

کد بازل	لیست پسماندهای بازل	کد سیستم هماهنگ شده	سیستم طبقه بندی هماهنگ شده
	فلزات و پسماندهای حاوی فلزات		
A۳۱۵۰	پسماندهای هالوژن دار یا بدون هالوژن بدون آب	۳۸۲۵/۴۱	پسماندهای حلال های آلی هالوژن دار
A۳۱۶۰	باقیمانده از تقطیر ناشی از عملیات بازیافت حلال های آلی	۳۸۲۵/۶۱	سایر پسماندهای صنایع شیمیایی یا صنایع وابسته عمدتا دارای اجزاء مواد آلی
A۳۱۷۰	پسماندهای ناشی از تولید هیدروکربن های هالوژن دار آلیفاتیک (مانند کلرومتان، دی کلرو اتان، وینیل کلراید، وینیلیدین کلرید، الی کلراید و اپیکلروهیدرین)	۳۸۲۵/۴۱	پسماندهای هالوژن دار حلال های آلی
A۳۱۸۰	پسماندها، اشیاء و مواد دارای یا همراه یا آغشته به بی فنیل‌های چند کلره (PCB) و تری فنیل های چند کلره (PCT) پلی کلرید نفتالین (PCN) یا بی فنیل های چند برمه (PBB) یا سایر مواد دارای ترکیبات مشابه پلی برومید در یک سطح غلظت ۵۰ میلیگرم در کیلوگرم یا بیشتر مطابق با بند ۲ تذکرات	۲۷۱۰/۹۱	پسماندهای روغنی دارای بی فنیل های چند کلره (PCBs) تری فنیل های چند کلره (PCTs) یا بی فنیل های چند برمه (PBBs)
A۴	پسماندهای تفاله های قیری (به استثناء آسفالت سیمان) ناشی از پالایش، تقطیر و هر نوع تصفیه پیرولیتیک مواد آلی	۳۸۲۵/۶۱	سایر پسماندهای صنایع شیمیایی یا صنایع وابسته عمدتا دارای اجزاء مواد آلی
	پسماندهایی که می توانند دارای هر دو جزء اصلی غیرآلی و آلی باشند.		
A۴۰۱۰	پسماندهای ناشی از تولید، آماده سازی و استفاده از محصولات دارویی	۳۰۰۶/۸۰	پسماندهای داروسازی
A۴۰۲۰	پسماندهای درمانی و مربوط به پزشکی، این پسماندها ناشی از پزشکی، پرستاری، دندانپزشکی، دامپزشکی، یا اقدامات مشابه و پسماندهای تولید شده در بیمارستانها یا دیگر تاسیسات در طول تحقیقات یا مداوای بیماریها یا تولیدات ناشی از تحقیقات می باشند.	۳۸۲۵/۳۰	پسماندهای درمانی

ادامه جدول ۴-۶ - فهرست پسماندهای ویژه

کد بازل	لیست پسماندهای بازل	کد سیستم هماهنگ شده	سیستم طبقه بندی هماهنگ شده
	فلزات و پسماندهای حاوی فلزات		
A۴۰۳۰	پسماندهای ناشی از تولیدات، فرمولاسیون و استفاده از زیست کش ها و داروهای گیاه پزشکی شامل پسماندهای آفت کش ها و علف کش ها که فاقد مشخصات مربوطه بوده، تاریخ مصرف گذشته یا نامناسب برای مقاصد مورد نظر هستند مطابق با بند ۴ تذکرات	۳۰۰۶/۸۰	پسماندهای دارویی
A۴۰۴۰	پسماندهای ناشی از تولید، فرمولاسیون و استفاده از مواد شیمیایی محافظ چوب مطابق با بند ۵ تذکرات	۳۸۲۵/۶۱	سایر پسماندهای صنایع شیمیایی یا صنایع وابسته عمدتاً دارای اجزاء مواد آلی
A۴۰۵۰	پسماندهایی که دارای یا همراه یا آغشته به هر یک از مواد زیرمی باشند: سیانیدهای غیرآلی بجز پسماندهای حاوی فلزات قیمتی در شکل جامد دارای مقداری ناچیز سیانید غیرآلی، سیانیدهای آلی	۳۸۲۵/۶۹	سایر پسماندهای صنایع شیمیایی یا وابسته
A۴۰۶۰	پسماندهای روغن ها و آب، هیدروکربن ها و آب	۲۷۱۰/۹۹	سایر پسماندهای روغنی
A۴۰۷۰	توضیح: پسماندهایی که عمدتاً از رنگها و جوهر، آب و لانکس که فاقد حلال های آلی فلزات سنگین و یا زیست کش هستند شامل این گروه نخواهند بود.	۳۸۲۵/۶۱	سایر پسماندهای صنایع شیمیایی یا صنایع وابسته عمدتاً دارای اجزاء مواد آلی
A۴۰۸۰	پسماندهای با ماهیت منفجر شوند.	XXXX	کافی نبودن اطلاعات قابل استناد جهت کدهای سیستم هماهنگ شده مربوطه

ادامه جدول ۴-۶ - فهرست پسماندهای ویژه

کد بازل	لیست پسماندهای بازل	کد سیستم هماهنگ شده	سیستم طبقه بندی هماهنگ شده
	فلزات و پسماندهای حاوی فلزات		
A۴۰۹۰	توضیح: پسماندهای محلول اسیدی و یازی یا PH بیش از ۲ و کمتر از ۱۱/۵ که خورنده نبوده و فاقد سایر خصوصیات خطرناک هستند شامل این گروه نخواهند بود.	۳۸۲۵/۶۹	سایر پسماندهای صنایع شیمیایی یا وابسته
A۴۱۰۰	پسماندهای ناشی از وسایل کنترل آلودگی صنعتی برای پاکسازی گازهای متصاعد صنعتی	۳۸۲۵/۶۹ ۳۸۲۵/۶۱	سایر پسماندهای صنایع شیمیایی یا وابسته (۶۱ = آلی ، ۶۹ = غیر آلی)
A۴۱۱۰	پسماندهایی که دارای جزء اصلی یا محتوی یا آغشته به هریک از مواد ذیل هستند، (هم خانواده های بنزوفوران های چند کلره، هم خانواده های دی بنزودی اکسین های چند کلره)	XXXX	کافی نبودن اطلاعات قابل استناد جهت کدهای سیستم هماهنگ شده مربوطه
A۴۱۲۰	پسماندهایی که دارای جزء اصلی یا محتوی یا آغشته به پراکسیدها باشند.	۳۸۲۵/۶۹ ۳۸۲۵/۶۱	سایر پسماندهای صنایع شیمیایی یا وابسته (۶۱ = آلی ، ۶۹ = غیر آلی)
A۴۱۳۰	پسماندهای بسته بندی و ظرف محتوی مواد در غلظت مناسب که مشخصات خطرناک را نشان دهد مطابق با بند ۳ تذکرات	۴۷۰۷/۹۰	پسماندها و ضایعات بازیابی شده کاغذ و مقوا شامل پسماندها و ضایعات ناچور
A۴۱۴۰	پسماندهای شامل محتوی مواد شیمیایی فاقد مشخصات لازم یا تاریخ مصرف گذشته مطابق با بند ۴ تذکرات نشاندهنده مشخصات خطرناک	۳۰۰۶/۸۰	پسماندهای دارویی
A۴۱۵۰	پسماندهای مواد شیمیایی ناشی از فعالیتهای تحقیقاتی، عمرانی یا آموزشی که ماهیت شناخته شده ندارند و یا جدید بوده و اثرات آنها روی سلامتی انسان و یا محیط زیست ناشناخته است.	XXXX	کافی نبوده اطلاعات قابل استناد جهت کدهای سیستم هماهنگ شده مربوطه

ادامه جدول ۴-۶ - فهرست پسماندهای ویژه

کد بازل	لیست پسماندهای بازل	کد سیستم هماهنگ شده	سیستم طبقه بندی هماهنگ شده
	فلزات و پسماندهای حاوی فلزات		
A۴۱۶۰	کربن فعال ضعیف شده	۳۸۲۵/۶۹	سایر پسماندهای صنایع شیمیایی یا صنایع وابسته

زیرنویس:

- ۱- این مورد شامل قراضه های سوار شده ژنراتورهای مولد برق نیست
- ۲- PCBs در غلظتی به میزان ۵۰ میلی گرم در کیلوگرم یا بیشتر هستند.
- ۳- میزان ۵۰ میلیگرم در کیلوگرم یک میزان کاربردی بین المللی برای کلیه پسماندها منظور شده است. هر چند تعدادی از کشورها میزان کمتری را در مقررات خود (برای مثال ۲۰ میلیگرم در کیلوگرم) برای پسماندهای ویژه وضع نموده اند.
- ۴- تاریخ مصرف گذشته به معنی استفاده نشده در دوره توصیه شده به وسیله کارخانه است.
- ۵- این مورد شامل عمل آوردن چوب با مواد شیمیایی نگهدارنده چوب نخواهد بود.

۴-۱۴- دستورالعمل نحوه کاربری لجن فاضلاب در زمین های کشاورزی به عنوان کود

(موضوع بخشنامه شماره ۸۹/۸۱۵۵ مورخ ۱۳۸۹/۳/۲۲ سازمان)

مقدمه: لجن فاضلاب رسوباتی است تشکیل شده از مواد معدنی و آلی که در مراحل مختلف تصفیه به صورت توده غلیظی از فاضلاب جدا می شود. این مواد به دلیل دارا بودن مقادیر قابل توجهی از ترکیبات آلی و عناصر غذایی مورد نیاز گیاه می توانند به عنوان یکی از بهترین و ارزانه ترین کودهای آلی برای اراضی کشاورزی مطرح باشند. اما وجود پتانسیل سمی عواملی از قبیل فلزات سنگین در لجن ها که مهمترین فاکتور محدود کننده استفاده از آنها می باشد، بایستی مد نظر قرار گیرد. اما کاربرد لجن فاضلاب، انباشته شدن عناصر سنگین در خاک را به دنبال دارد که می تواند منجر به آلودگی خاک و انتقال این آلودگی به زنجیره غذایی شده و سلامتی انسان و حیوانات را با خطر مواجه کند.

ماده واحده: از آنجا که استفاده از لجن فاضلاب به عنوان یک کود ارزان قیمت و غنی از عناصر غذایی در مناطقی از کشور، رواج یافته است، بنابراین برای استفاده از لجن فاضلاب در خاک ها با توجه به مقدار افزایش عناصر مذکور به خاک و مقدار جذب شده توسط گیاهان، لازم است که حد آستانه سمیت تعیین گردد و مقادیر کاربرد لجن براساس آن ارزیابی شود لذا برای کاربرد لجن فاضلاب به عنوان کود، مراحل تصفیه و هضم آنها تا حد دسترسی به معیارهای زیر بایستی انجام شود.

جدول ۴-۷- استاندارد لجن فاضلاب

غلظت در خاک mg/kg	ترکیبات آلی	غلظت در خاک mg/kg	ترکیبات آلی	غلظت در خاک mg/kg	ترکیبات غیر آلی
۱/۲۵	Tetrachloroethane	۰/۴۸	Aldrin	۳	Ag
۰/۵۴	Tetrachloroethylene	۰/۱۴	Benzene	۸	AS
۱۲	Toluene	۱۶	PAH	۱/۷	B
۰/۰۰۱۳	Toxaphene	۳	Chlorodane	۳۰۲	Ba
۳/۸۲	2,4,5T	۲۱۱	Chlorobenzene	۰/۲	Be
۰/۶۸	Trichloroethane	۰/۴۷	Chloroform	۴	Cd
۱۳/۷۳۳	Phthalate	۱۵	Dichlorobenzene	۶۳۵	F
۰/۶۸	Styrene	۰/۲۵	2,4D	۷	Hg
۰/۰۰۰۱۲	Dioxins	۱/۵۴	DDT	۰/۶	Mo
		۰/۱۷	Dieldrine	۱۰۷	Ni
		۰/۱۸	Heptachlore	۸۴	Pb
		۱/۴۰	Hexachlorobenzene	۳۶	Sb
		۴۱	Pyrene	۶	Se
		۱۲	Lindane	۰/۳	Ti
		۴/۲۷	Methoylchlor	۴۷	V
		۱۴	Pentachlorophenol		
		۰/۸۹	PCBs		

لجن فاضلاب بایستی فاقد پاتوژن‌ها و تخم انگل باشد.

تبصره ۱: به دلیل شوری موجود در لجن فاضلاب، کاربرد آن فقط برای کشت های آبی با آب مناسب توصیه می گردد. برای پرورش محصولاتی که مستقیماً توسط انسان مصرف می شود، نبایستی از لجن فاضلاب به عنوان کود استفاده شود.

تبصره ۲: بدیهی است نظارت بر کیفیت محصولات تولیدی از لحاظ سلامت بر عهده، وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی می باشد.

۴-۱۵ - پساب خروجی از برکه های تثبیت فاضلاب

(موضوع بخشنامه شماره ۲۳/۴۰۲۳۴ مورخ ۱۳۸۸/۷/۵ دفتر بررسی آلودگی آب و خاک)

«در مورد BOD5 و COD خروجی از برکه های تثبیت فاضلاب، آزمایش بر روی نمونه صاف شده با استفاده از صافی $0.45 \mu\text{m}$ صورت گرفته و با استانداردهای موجود برای فاضلاب خروجی مورد مقایسه و قضاوت قرار گیرد و TSS برحسب میلی گرم بر لیتر برای خروجی برکه های تثبیت فاضلاب تا حداکثر ۱۵۰ قابل پذیرش خواهد بود.»

فصل پنجم: پروژه‌های محیط زیست انسانی

۵-۱- آیین نامه اجرائی کنوانسیون تغییر آب و هوا و پروتکل کیوتو

(موضوع تصویب نامه شماره ۱۰۴۵۴۸/ت/۳۹۲۱۳ ک مورخ ۱۳۸۸/۵/۲۴ هیئت وزیران)

وزیران عضو کمیسیون امور زیربنایی، صنعت و محیط زیست در جلسه مورخ ۱۳۸۷/۱۲/۴ بنا به پیشنهاد شماره ۱۹۸۴۱۴-۱/۱۱۴-۱۰ مورخ ۱۳۸۶/۱۰/۳۰ وزارت امور خارجه و به استناد اصل یکصد و سی و هشتم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران و با رعایت تصویب نامه شماره ۱۶۴۰۸۲/ت/۳۷۳ ه مورخ ۱۳۸۶/۱۰/۱۰، آیین نامه اجرایی کنوانسیون تغییر آب و هوا و پروتکل کیوتو را به شرح زیر تصویب نمودند:

آیین نامه اجرائی کنوانسیون تغییر آب و هوا و پروتکل کیوتو

فصل اول: تعاریف

- ماده ۱-** در این آیین نامه اصطلاحات و عبارات زیر در معانی مربوط به کار می روند و معادل انگلیسی آنها در پیوست تایید شده به مهر پیوست تصویب نامه هیئت وزیران است، ذکر شده است.
- الف - کنوانسیون تغییر آب و هوا: توافق نامه چند جانبه بین المللی در مورد تغییر آب و هوا که در اجلاس سران زمین در سال ۱۹۹۲ در ریودوژانیرو برزیل به تصویب رسید که از این پس «کنوانسیون» نامیده میشود. این کنوانسیون در تاریخ ۱۳۷۵/۳/۶ به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده و از تاریخ ۱۳۷۵/۷/۲۴ برای جمهوری اسلامی ایران لازم الاجرا شده است.
- ب - پروتکل کیوتو: سند الحاقی به کنوانسیون ملل متحد در مورد تغییر آب و هوا که در سومین کنفرانس متعهدین در ۱۱ نوامبر ۱۹۹۷ در شهر کیوتوی ژاپن تصویب شد که از این پس «پروتکل» نامیده میشود. این پروتکل در تاریخ ۱۳۸۴/۳/۱۰ به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده و از تاریخ ۱۳۸۴/۸/۳۰ برای جمهوری اسلامی ایران لازم الاجرا شده است.
- ج - کنفرانس متعهدین به کنوانسیون تغییر آب و هوا: عبارتست از اجلاسی که سالانه با شرکت تمامی کشورهای عضو کنوانسیون برگزار میگردد و از این پس کنفرانس متعهدین نامیده میشود.
- د - کار گروه ملی تغییر آب و هوا: متشکل از نمایندگان وزارتخانهها و سازمان های مرتبط بوده که تعیین کننده سیاستها و راهبردهای اجرائی کشور در ارتباط با کنوانسیون و پروتکل در کشور می باشد و از این پس «کار گروه ملی» نامیده می شود.
- ه - مکانیسم توسعه پاک: مکانیسمی که ذیل پروتکل کیوتو به منظور کمک به توسعه پایدار کشورهای در حال توسعه از یک سو و کمک به انجام تعهدات کشورهای توسعه یافته در جهت کاهش انتشار گازهای گلخانه ای از سوی دیگر پیش بینی شده است.
- و - مرجع صلاحیتدار ملی: دستگاه مسئول در سطح ملی به عنوان مرجع رسمی هماهنگی و تایید نهایی پروژههای مکانیسم توسعه پاک .
- ز - هیات بین الدول تغییر آب و هوا: نهاد بین المللی که در سال ۱۹۸۸ مشترکاً توسط سازمان هواشناسی جهانی و برنامه محیط زیست ملل متحد تاسیس گردید تا به بررسی یافته های علمی در زمینه تغییر آب و هوا بپردازد.

ح- تسهیلات محیط‌زیست جهانی: مکانیسم مالی بین‌المللی که در سال ۱۹۹۴ با هدف تامین مالی پروژه‌های مرتبط با تغییر آب و هوا، تنوع زیستی، آبهای بین‌المللی و لایه ازن تاسیس گردید.
ط- اقدامات مقابله‌ای: فعالیتهای کشورهای صنعتی در جهت کاهش انتشار گازهای گلخانه‌ای.
ی- گزارش کشوری: گزارشی که در زمینه تغییر آب و هوا توسط کمیته ملی بر اساس گزارش دستگاهها به منظور تبیین وضعیت برنامه‌های اجرایی دستگاههای ذیربط تهیه و به هیات وزیران ارائه می‌شود.

فصل دوم: سیاست‌ها و راهبردها

ماده ۲- سیاست‌ها و راهبردهای اجرایی کشور در ارتباط با کنوانسیون و پروتکل به شرح زیر تعیین می‌گردد:
(۱) تهیه و ارائه مستمر گزارشات ملی با مشارکت همه نهاد های ذیربط از طریق:
۱-۱- ایجاد ساختار جهت تهیه میزان انتشار گازهای گلخانه‌ای به طور مستمر توسط سازمانهای ذیربط
۱-۲- تقویت و تکمیل شبکه پایش و مشاهدات تغییر آب و هوایی و اثرات آن

تبصره: گزارش ملی عبارتست از گزارشاتی که بر اساس مصوبات اجلاس اعضا و طبق دستورالعمل دبیرخانه کنوانسیون تدوین و در دوره های تعیین شده به دبیرخانه کنوانسیون ارائه میگردد.

(۲) افزایش سهم منابع انرژی کم کربن در سید انرژی کشور در راستای کاهش روند انتشار گازهای گلخانه‌ای از طریق:
۱-۲- توسعه و هدایت سرمایه‌گذاری در جهت تولید انرژی پاک
۲-۲- توسعه تکنولوژی های پاک و نوین در کشور

(۳) استفاده موثر و بیشتر از همکاری و کمکهای دو جانبه، منطقه‌ای و بین‌المللی در جهت تحقق هدف کنوانسیون از طریق ذیل:

۱-۳- تلاش در جهت استفاده بیشتر و بهینه از تسهیلات محیط‌زیست جهانی در ایران
۲-۳- تلاش در جهت استفاده بیشتر و بهینه از تسهیلات بانک جهانی و صندوقهای چند جانبه
۳-۳- تلاش در جهت انتقال تکنولوژی های پاک و نوین به کشور
۴-۳- استفاده از منابع مالی بانک توسعه اسلامی
۵-۳- همکاری و هماهنگی با اوپک در زمینه هدف کنوانسیون جهت ارتقاء ابعاد مختلف تولید و مصرف نفت و گاز

(۴) آموزش و تحقیقات در زمینه موضوعات تغییر آب و هوایی به شیوه ذیل:

۱-۴- تخصیص بخشی از اعتبارات وامکانات پژوهشی دستگاههای مرتبط در جهت هدف کنوانسیون در قالب برنامه های پنجساله توسعه

۲-۴- الزام به تشکیل و فعال سازی واحدهای تغییر آب و هوا در کلیه وزارتخانه‌های ذیربط

۳-۴- برنامه‌ریزی و اجرای برنامه های اطلاع‌رسانی عمومی

۴-۴- تلاش در جهت ارتقاء برنامه های آموزشی تخصصی مرتبط

۵-۴- استفاده بهتر و بیشتر از امکانات آموزشی هیات بین‌الدول تغییر آب و هوا

۶-۴- حمایت از پروژه‌های دانشجویی و دانشگاهی مرتبط

۷-۴- استفاده از اهرم های انگیزشی اقتصادی، در جهت هدایت بخشی از فعالیت های تحقیق و توسعه صنعتی کشور در جهت هدف کنوانسیون

- ۵) آمادگی جهت مقابله و مدیریت بر پیامدهای سوء تغییر آب و هوا از طریق:
- ۱-۵- بهینه سازی مصرف منابع
  - ۲-۵- اصلاح الگوهای تولید و مصرف
  - ۳-۵- حمایت مالی از برنامه های جبرانی
  - ۴-۵- ایجاد امنیت غذایی
  - ۵-۵- مدیریت تاسیسات و تجهیزات
- ۶) ظرفیت سازی جهت استفاده از توان ساز و کار توسعه پاک
- ۱-۶- ایجاد ظرفیت و تسهیلات قانونی
  - ۲-۶- تلاش در جهت طراحی، توسعه و اجرای پروژه های مربوطه بصورت یک جانبه و با چند جانبه
  - ۳-۶- آموزش و انتقال تکنولوژی در چارچوب پروژه های مکانیسم توسعه پاک
- ۷) آمادگی و ظرفیت سازی برای تعهدات آتی احتمالی کاهش انتشار گاز های گلخانه ای
- ۱-۷- به هنگام سازی و تصویب استانداردهای زیست محیطی مقتضی
  - ۲-۷- تلاش در جهت کاهش تولید گازهای گلخانه ای
- ۸) ایجاد تنوع اقتصادی جهت کاهش آسیب های ناشی از کاهش درآمدهای نفتی در اثر اقدامات مقابله ای
- ۱-۸- تلاش در جهت توازن و تنوع در بخش های اقتصادی کشور با تاکید بر فاصله گرفتن از اقتصاد تک محصولی
  - ۲-۸- ایجاد ارزش افزوده در بخش پائین دستی صنعت نفت و گاز

فصل سوم: ساختار و وظایف کار گروه ملی

ماده ۳ - در راستای نیل به سیاست ها و راهبردهای تعیین شده در فصل اول، کار گروه ملی تغییر آب و هوا برای اجرا و پیگیری بهینه امور کنوانسیون و پروتکل با مشارکت نمایندگان رسمی و تام الاختیار سازمان حفاظت محیط زیست و وزارت خانه های امور خارجه، جهاد کشاورزی، راه و ترابری (سازمان هواشناسی)، صنایع و معادن، کشور، نفت، نیرو و معاونت برنامه ریزی و نظارت راهبردی ریاست جمهوری در سازمان حفاظت محیط زیست کشور تشکیل و وظایف زیر را به عهده می گیرد:

- ۱- انجام کلیه امور تخصصی مربوط به کنوانسیون و پروتکل در سطح ملی و بین المللی
  - ۲- نظارت بر تهیه و ارائه مستمر گزارشات کشوری سالیانه در خصوص موضوعات تغییر آب و هوایی کشور با مسئولیت سازمان حفاظت محیط زیست و مشارکت دستگاه های ذیربط
  - ۳- برنامه ریزی و پیگیری سیاست های اجرایی مقتضی در رابطه با هدف کنوانسیون و پروتکل
  - ۴- برنامه ریزی جهت پیشگیری و کاهش آثار سوء ناشی از تغییر آب و هوا در کشور
  - ۵- انجام وظائف شورای هماهنگی کنوانسیون، موضوع بند ۲ تصویب نامه شماره ۱۰۴۸۶/ت/۳۱۶۴۷ ه مورخ ۱۳۸۴/۲/۲۶
  - ۶- بررسی و اولویت بندی پروژه های پیشنهادی دستگاه های عضو و پیگیری تامین اعتبار آنها از منابع داخلی و خارجی
- تبصره ۱-** رئیس و دبیر کمیته از سوی رئیس سازمان حفاظت محیط زیست تعیین خواهند شد و دبیر خانه کمیته در سازمان مذکور مستقر خواهد بود.

تبصره ۲- کار گروه ملی در جهت انجام بهینه وظایف تخصصی خود می تواند کمیته های فرعی را برنامه ریزی و تشکیل دهد و کلیه کمیته های مرتبط موجود در چارچوب کمیته ملی تغییر آب و هوا ساماندهی و مورد بازنگری قرار خواهند گرفت.

تبصره ۳- معاونت برنامه ریزی و نظارت راهبردی ریاست جمهوری مکلف است معادل ۵٪ بودجه سنواتی سازمان حفاظت محیط زیست به اعتبارات سازمان مذکور اضافه نماید تا در راستای انجام امور کمیته ملی مصرف شود.

تبصره ۴- اعضاء کار گروه ملی که نمایندگان تام الاختیار دستگاه ها بوده و توسط بالاترین مقام اجرائی دستگاه مربوطه معرفی می شوند، با حکم رئیس سازمان حفاظت محیط زیست بعنوان عضو کمیته منصوب می شوند.

تبصره ۵- کار گروه ملی می تواند حسب نیاز و بصورت موردی از افراد صاحب نظر و متخصص در زمینه کنوانسیون و پروتکل برای شرکت در جلسات (بدون حق رای) دعوت نماید.

ماده ۴- دستگاه های عضو کار گروه موظف اند در چارچوب وظایف محوله حداکثر تا پایان فروردین ماه سال بعد گزارش ویژه خود را جهت تنظیم گزارش کشوری در چارچوب دستورالعملی که از سوی کمیته ملی تهیه و ابلاغ خواهد شد تنظیم و به دبیرخانه کمیته تحویل نمایند.

دبیرخانه کمیته ملی موظف است گزارش کشوری سالانه را حداکثر تا پایان اردیبهشت ماه سال بعد تهیه و به هیات وزیران ارائه نماید.

تبصره ۵- کار گروه ملی موظف است حداکثر یکماه پس از تشکیل اولین جلسه نسبت به تدوین دستورالعمل تنظیم گزارشات کشوری اقدام نماید.

ماده ۵- دستگاه های عضو کار گروه ملی مکلف اند در راستای پشتیبانی از فعالیت های کمیته ملی، نسبت به برنامه ریزی و سازمان کار مناسب جهت اجرای تصمیمات کمیته ملی در دستگاه خود اقدام نمایند.

تبصره ۵- کار گروه ملی در صورت وجود اعتبار از محل کمک های بین المللی، بخشی از هزینه های برنامه های اجرائی تکلیف شده برای دستگاههای عضورا در چارچوب دستورالعمل داخلی خود تامین و پرداخت خواهد نمود. تامین اصل هزینه برنامه های اجرائی تعیین شده از سوی کار گروه ملی بر عهده دستگاه های ذیربط بوده و معاونت برنامه ریزی و نظارت راهبردی ریاست جمهوری در زمینه تامین هزینه های مترتب همکاری های لازم را انجام خواهد داد.

ماده ۶- کار گروه ملی موظف است برنامه کلی تخصصی آموزشی مرتبط با هدف کنوانسیون را با بهره گیری از امکانات ملی و بین المللی هر سه سال یکبار تدوین و به اجرا در آورد.
برنامه آموزشی مورد اشاره توسط کمیته ملی و با همکاری سایر دستگاههای ذیربط تهیه خواهد شد.

تبصره ۱۰- دبیرخانه کار گروه ملی موظف است هر سال گزارش عملکرد سالیانه خود را در این خصوص به کمیته ملی ارائه نماید.

تبصره ۲- بودجه لازم جهت اجرای برنامه های موضوع این ماده از محل تبصره ۳ ماده دو این دستورالعمل تامین خواهد شد.

ماده ۷- معاونت برنامه ریزی و نظارت راهبردی ریاست جمهوری مکلف است اعتبارات لازم برای اجرای تکالیف تعیین شده در این دستورالعمل را با همکاری دستگاههای ذیربط تعیین و پس از تامین در اختیار دستگاههای مذکور قرار دهد.

فصل چهارم: وظایف دستگاه ها

ماده ۸- به منظور اجرائی نمودن سیاستها و راهبردهای این دستورالعمل کلیه دستگاههای اجرائی و نظارتی کشور ضمن هماهنگی با کار گروه ملی وظایف زیر را عهده دار می گیرند:

۱- انتشار گازهای گلخانه‌ای

در راستای تهیه گزارش سالانه میزان انتشار گازهای گلخانه‌ای کشور کلیه دستگاههای اجرائی و نظارتی مرتبط موظف هستند در چارچوب دستورالعمل هیات بین الدول تغییر آب و هوا گزارش انتشار گازهای گلخانه‌ای ناشی از فعالیتهای حوزه عملکرد خود را در موارد مشروحه زیر تهیه و به کمیته ملی ارسال نمایند:

الف- وزارت نیرو: مصرف سوخت در نیروگاههای حرارتی، صنایع، حمل و نقل، واحدهای تجاری و مسکونی،

کشاورزی و استخراج ذغال سنگ و سوخته‌های جامد و تصفیه خانه های فاضلاب شهری به روش بی هوازی

ب- وزارت نفت: فرآیند های اکتشاف، استخراج، پالایش و انتقال نفت خام، گاز و فرآورده های نفتی و انتشارات احتراقی و فرآیندی واحدهای پتروشیمی

پ- وزارت صنایع و معادن: آلاینده های فرآیندی صناعی نظیر سیمان، آهن، فولاد و آلومینیوم و ... تصفیه خانه فاضلاب های صنعتی

ت- وزارت جهاد کشاورزی: بخش دام، زراعت و جنگلها و مراتع

ث- وزارت کشور: مراکز دفن پسماند

تبصره ۱- هر یک از دستگاههای فوق الاشاره موظف هستند ساز کار لازم برای تولید مستمر اطلاعات مورد نیاز تهیه گزارش انتشار را در دستگاه خود پیش بینی و منظور نمایند.

تبصره ۲- مرکز آمار موظف است آمار انتشار سرانه ی گاز دی اکسید کربن و انتشار گاز دی اکسید کربن به ازای تولید ناخالص داخلی را در سالنامه آماری کشور منظور نماید.

تبصره ۳- مسئولیت تلفیق گزارشات بخشی و تولید گزارش کشوری بر عهده کمیته ملی می باشد و در این راستا کمیته ملی بانک اطلاعات رایانه ی مقتضی را در محل دبیرخانه خود راه اندازی خواهد نمود.

۲- سیاستهای کاهش انتشار گازهای گلخانه‌ای

دستگاههای عضو کمیته ملی موظف هستند در راستای کاهش انتشار گازهای گلخانه‌ای اقدامات زیر را به انجام رسانند:

الف- گزارش روند انتشار گازهای گلخانه‌ای بر اساس ادامه وضع موجود و اجرای برنامه های مصوب در افق چشم انداز ۲۰ ساله، حداکثر ظرف مدت یکسال پس از تاریخ تصویب دستورالعمل تهیه نمایند.

ب- دستگاههای عضو موظفند سیاستهای کاهش انتشار را در چارچوب حوزه های عملیاتی سازمان متبوعه خود بررسی، تهیه و ارائه نمایند.

پ- دستگاههای ذیربط موظف هستند سالیانه گزارشی از وضعیت اجرای سیاستهای کاهش انتشار در حوزه های عملیاتی دستگاه متبوعه خود را با تاکید بر اثر اجرای هر سیاست در کاهش روند انتشار، به کار گروه ملی گزارش دهند.

۳- آسیب پذیری و سازگاری با تغییر آب و هوا

کلیه دستگاه‌های اجرایی آسیب پذیر از موضوع تغییر آب و هوا از جمله وزارتخانه‌های بهداشت درمان و آموزش پزشکی، جهاد کشاورزی، صنایع و معادن، کشور، مسکن و شهر سازی، نفت، نیرو و سازمان بنادر و دریانوردی مکلفند پس از یکسال از ابلاغ این دستور العمل، علاوه بر بررسی و شناسایی آسیب‌های ناشی از تغییر آب و هوا بر فعالیت‌های خود و ارائه گزارش آن به کمیته ملی، اقدامات زیر را در جهت کاهش اثرات سوء تغییر آب و هوا و سازگاری به انجام برسانند:

الف- وزارت جهاد کشاورزی مکلف است:

۱- طرح جامع بهینه سازی مصرف آب در بخش کشاورزی را با تاکید بر مشخص نمودن مکانیسم های مالی و اجرائی آن ظرف مدت یکسال تهیه و به تصویب هیات وزیران برساند.

۲- ظرف یک سال، سازکار اجرائی لازم و کافی برای بیمه گذاری کلیه فعالیت های کشاورزی که بنحوی از انحاء از خشکسالی های احتمالی آسیب پذیر می باشند تهیه و به تصویب هیات وزیران برساند.

ب- سازمان جنگل ها و مراتع کشور موظف است:

۱- تا پایان برنامه پنجم توسعه، طرح شناسائی واحیاء مراتع در حال تخریب واقع در قطب های دامپروری کشور را تهیه و بمورد اجرا در آورد.

۲- جهت کاهش فشار بر مراتع مجاز است حداکثر معادل ۰/۵٪ از مراتع کشور را جهت علوفه کاری به متقاضیان حقیقی و حقوقی اجاره دهد.

۳- بمنظور ظرفیت سازی در منابع ترسیب بیولوژیکی دی اکسید کربن، و در راستای برنامه اقدام ملی بیابانزدائی، سطح جنگل های کشور را در طول برنامه پنج ساله پنجم به میزان ۵درصد از طریق ایجاد جنگل های مصنوعی افزایش دهد.

پ- بانک مرکزی موظف است با تایید کمیته ملی بحران و بلایای طبیعی، تسهیلات لازم جهت تمدید بازپرداخت وام های فعالیت های کشاورزی آسیب دیده را برای یک سال زراعی فراهم نماید.

ت- وزارت نیرو مکلف است:

۱- حداقل معادل ۵۰٪ در آمد ناشی از صدور مجوز حفر چاه یا فروش آب را در آبخوان دشت های ممنوعه صرف ایجاد طرح تغذیه مصنوعی جهت صیانت از منابع آب زیر زمینی در قبال پدیده خشکسالی بنماید و گزارش عملکرد سالیانه خود را در دو نسخه جداگانه به کار گروه ملی و سازمان بازرسی کل کشور ارسال نماید.

۲- بمنظور پیش بینی منابع آب زیر زمینی پایدار و قابل دسترسی در دوره های خشکسالی جهت تامین آب شرب مراکز سکونتی کشور، حداکثر ظرف مدت ۱ سال، طرح جامع شناسائی آزادسازی، حفاظت و تجهیز سفره های دارای منابع آب قابل شرب را تهیه و پس از تصویب هیات وزیران به تائید شورای عالی امنیت ملی برساند.

۳- طرح جامع مدیریت منابع آب کشور را حداکثر ظرف مدت دوسال با توجه به موضوع تغییر آب و هوا بازنگری و پس از تائید کار گروه ملی به تصویب هیات وزیران برساند.

ث- وزارت راه و شهر سازی مکلف است ضوابط مقررات مربوط به جانمایی تاسیسات و تجهیزات شهری و منطقه‌ای نوارهای ساحلی کشور را بر اساس پتانسیل آسیب پذیری آنها نسبت به تغییرات تراز آب که توسط دستگاه اجرایی ذیربط اعلام می شود مورد بازنگری و در طرح های مربوطه ملحوظ نموده و نتیجه اقدامات به عمل آمده را به کار گروه ملی گزارش نماید.

ج- وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی مکلف است کلیه آثار سوء و تبعات منفی ناشی از تغییر آب و هوا بر بهداشت عمومی کشور از جمله شناسایی مناطق مستعد برای شیوع بیماریها و برنامه های اجرایی لازم جهت جلوگیری از شیوع و درمان این بیماریها را تدوین و حداکثر ظرف مدت یکسال از تاریخ ابلاغ دستور العمل به کار گروه ملی گزارش نماید.

چ- معاونت برنامه ریزی و نظارت راهبردی ریاست جمهوری مکلف است اعتبارات لازم برای احداث و افزایش ظرفیت سیلوهای نگهداری کالاهای کشاورزی استراتژیک را تامین و در اختیار وزارت بازرگانی قرار دهد.

۴- آسیب پذیری اقتصادی ناشی از اقدامات مقابله ای - تنوع اقتصادی

الف - معاونت برنامه ریزی و نظارت راهبردی ریاست جمهوری مکلف است ظرف دو سال استراتژی برنامه تنوع اقتصادی کشور را رویکرد کاهش آسیب پذیری از اثرات اقدامات مقابله ای با پدیده تغییر آب و هوا را تدوین و به تصویب هیئت وزیران برساند.

ب- معاونت مذکور مکلف است با همکاری وزارت نفت زمینه های ایجاد ارزش افزوده در بخش پایین دستی صنعت نفت و گاز را بررسی و به انجام برساند.

پ - وزارت نفت مکلف است تراز جامع هیدروکربوری جاری ، میان مدت و بلند مدت کشور را جهت بهره گیری در برنامه ریزی های کلان تنوع اقتصادی تهیه و پس از تصویب هیات وزیران پیگیری و با همکاری وزارتخانه ها و دستگاههای اجرایی ذیربط به مورد اجرا گذارد.

۵- شبکه پایش تغییرات آب و هوایی

الف - سازمان هواشناسی مکلف است با همکاری وزارت نیرو، وزارت جهاد کشاورزی، سازمان فضایی ایران، مرکز ملی اقیانوس شناسی و سازمان جنگلها و مراتع حداکثر ظرف مدت یکسال پس از ابلاغ این دستور العمل ، طرح جامع سیستم پایش تغییر آب و هوا را مشتمل بر توانمندی های موجود و نیازمندی های مقتضی به همراه برنامه عمل جهت پوشش مکانی وزمانی شبکه پایش مورد اشاره تهیه و به تصویب هیات وزیران برساند. و با همکاری سازمانهای مرتبط سالانه گزارشی از اقدامات انجام شده در زمینه تقویت شبکه پایش تغییر آب و هوا در زمینه های هواشناسی، منابع آب، نواحی ساحلی و داخلی را تهیه و به کار گروه ملی ارائه نماید.

ب- سازمان بنادر و دریانوردی ایران مکلف است با همکاری مرکز ملی اقیانوس شناسی، وزارت جهاد کشاورزی، وزارت نیرو و سازمان حفاظت محیط زیست نسبت به بررسی و ثبت تغییرات سالیانه داغ آب آبهای آزاد و دریای مازندران و تغییرات و پیامدهای همراه آن (تغییرات کاربری اراضی، تغییرات اکولوژیک و بیولوژیک و غیره) اقدام و مراتب را به کار گروه ملی رسماً گزارش نماید.

۶- آموزش، تحقیقات و اطلاع رسانی عمومی

الف- مراکز آموزشی و پژوهشی زیر نظر وزارت علوم ، تحقیقات و فن آوری و وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی مکلف اند ۵٪ از اعتبارات پژوهشی خود را صرف تحقیق و توسعه در زمینه موضوعات مرتبط با تغییر آب و هوا نمایند. ب - کار گروه ملی مکلف است سالانه ۶۰ ساعت برنامه های اطلاع رسانی عمومی در مبحث تغییر آب و هوا و پیامدهای اقتصادی ، زیست محیطی آن تهیه و در اختیار وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی قرار دهد تا وزارت مزبور ضمن تامین هزینه پخش هماهنگی لازم را در این خصوص با سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی به عمل آورد.

پ - وزارت اقتصاد و امور دارایی مکلف است کلیه فعالیت‌های پژوهشی واحدهای صنعتی را که در راستای کاهش تولید گازهای گلخانه‌ای در بخش صنعت انجام می‌گیرد جزو معافیت‌های مالیاتی موضوع تبصره ۴ ماده ۱۳۲ قانون مالیات‌های مستقیم تلقی نماید.

ت - دستگاه‌های عضو کار گروه ملی برنامه‌های آموزشی مرتبط با تغییر آب و هوا در حیطه وظایف خود را همراه با تعیین ضرورت و نیازهای موجود تهیه و به کمیته ملی جهت تدوین فعالیت‌های آموزشی موضوع ماده ۵ فصل سوم ارائه خواهند نمود.

۷- شناسایی نیازهای تکنولوژیکی در راستای کاهش انتشار، انطباق و ظرفیت‌سازی جهت تحصیل آنها

الف- دستگاه‌های عضو کار گروه ملی موظفند گزارشی از نیازهای تکنولوژیکی در زمینه کاهش انتشار/انطباق در حوزه‌های عملیاتی خود را تدوین و تا یکسال پس از ابلاغ این دستورالعمل به کار گروه ملی ارائه نمایند. کار گروه ملی موظف است ضمن تلفیق گزارشات بخشی، گزارش کشوری در زمینه نیازهای تکنولوژیکی را با تکیه بر اولویت‌بخش‌های مختلف تدوین و به مرجع ملی تسهیلات محیط‌زیست جهانی ارسال نماید.

ب- بانک مرکزی مکلف است در راستای حمایت از احداث نیروگاه‌های تولید برق از منابع تجدیدپذیر، از محل اعتبارات ناشی از بهینه‌سازی مصرف انرژی (عوارض حاصل از عدم رعایت استانداردهای مصرف انرژی) تسهیلات بانکی کم‌بهره در اختیار متقاضیان مربوطه قرار دهد.

پ- واردات ماشین‌آلات آن دسته از صنایعی که با استفاده از توان فنی یا مالی مجامع منطقه‌ای و بین‌المللی در کشور احداث می‌شوند مشروط به اینکه توسط کمیته ملی در راستای فناوری‌های پاک تشخیص داده شوند از عوارض گمرکی معافی باشند.

۸- توانمندسازی ملی در جذب پروژه‌های مکانیسم توسعه پاک

الف- مرجع صلاحیتدار ملی موظف است:

- ۱- ضمن تدوین برنامه‌های لازم جهت بهره‌مندی بهتر و بیشتر از توان مکانیسم توسعه پاک، سالانه گزارشی از اقدامات انجام شده در این زمینه را به کار گروه ملی ارائه نماید.
- ۲- با همکاری سازمان‌های مجری پروژه‌های مکانیسم توسعه پاک موانع موجود در جذب این پروژه‌ها در کشور را شناسایی نموده و راهکارهای لازم در رفع این موانع ارائه نماید.
- ب- آن دسته از پروژه‌های مکانیسم توسعه پاک که به هزینه‌های اجرایی کشورهای توسعه یافته در کشور مطرح می‌شوند از شمول طرح در کمیسیون اقتصاد مستثنی بوده و با مجوز بالاترین مقام دستگاه اجرائی ذیربط اجرا و واردات تجهیزات و ماشین‌آلات لازم در این خصوص بلامانع می‌باشد.

تبصره - نظر به اینکه در اجرای اینگونه پروژه‌ها از منابع مالی دولت هزینه نمی‌شود و مشمول طرح در شورای اقتصاد و قانون مجازات تبانی در معاملات دولتی - مصوب ۱۳۴۸ - نمی‌باشد لذا در جهت تسریع در جذب سرمایه‌های خارجی، اینگونه طرح‌ها از شمول دستورالعمل اجرایی شماره ۱۰۵/۱۸۰۸۹ مورخ ۱۳۸۱/۲/۹ سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور (سابق) در خصوص استفاده از حداکثر توان مهندسی شرکت‌های داخلی خارج می‌گردند.

۹- همکاری‌های دو جانبه، منطقه‌ای و بین‌المللی در جهت تحقق هدف کنوانسیون

الف- دستگاه‌های اجرایی از جمله موارد زیر که در جهت تحقق هدف کنوانسیون بصورت دو جانبه، منطقه‌ای یا بین‌المللی با دیگر کشورها یا سازمانها همکاری می‌نمایند موظفند گزارش عملکرد ادواری خود را مشتمل بر موضوعات عملکرد، فرصت‌های همکاری، موانع و مشکلات و پیشنهادات به کار گروه ملی ارائه نمایند:

۱- وزارت امور خارجه: تسهیلات محیط زیست جهانی

۲- سازمان هواشناسی کشور: هیات بین‌الدول تغییر آب و هوا

۳- وزارت جهاد کشاورزی: سازمان خواربار کشاورزی ملل متحد

۴- وزارت صنایع و معادن: سازمان توسعه صنعتی ملل متحد

۵- وزارت اقتصاد و امور دارایی: بانک جهانی

۶- وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی: سازمان بهداشت جهانی

۷- معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی ریاست جمهوری: برنامه عمران ملل متحد

ب- وزارت اقتصاد و امور دارایی مکلف است پیشنهاد لازم به منظور طرح در بانک توسعه اسلامی برای بهره‌مندی کشورهای عضو از تسهیلات بانک مذکور را در خصوص تغییر آب و هوا ارائه و پیگیری نماید.

۵-۲- آئین‌نامه تصویب پروژه‌های سازوکار توسعه پاک در چارچوب پروتکل کیوتو توسط مرجع صلاحیتدار ملی در جمهوری اسلامی ایران

(موضوع تصویب‌نامه شماره ۱۹۲۰۴۴/ت/۳۸۰۱۱هـ مورخ ۱۳۸۸/۹/۳۰ هیئت وزیران)

هیئت وزیران در جلسه مورخ ۱۳۸۸/۸/۱۰ بنا به پیشنهاد شماره ۲۶۹۱۶-۱ مورخ ۱۳۸۶/۵/۳ سازمان حفاظت محیط زیست و به استناد اصل یکصد و سی و هشتم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، آئین‌نامه تصویب پروژه‌های ساز و کار توسعه پاک در چهارچوب پروتکل کیوتو توسط مرجع صلاحیتدار ملی در جمهوری اسلامی ایران را به شرح زیر تصویب نمود:

آئین‌نامه تصویب پروژه‌های سازوکار توسعه پاک در چارچوب پروتکل کیوتو توسط مرجع صلاحیتدار ملی در جمهوری اسلامی ایران

ماده ۱- اصطلاحات زیر در این آیین‌نامه در معانی مشروح مربوط به کار می‌روند:

الف- سازمان: سازمان حفاظت محیط زیست

ب- پروتکل کیوتو: وابسته به کنوانسیون سازمان ملل متحد در مورد تغییر آب و هوا که در سومین کنفرانس اعضاء متعاهدین در ۱۱ نوامبر ۱۹۹۷ در شهر کیوتوی ژاپن تصویب شد

پ- ساز و کار توسعه پاک: یکی از ساز و کارهای پروتکل کیوتو است که طبق ماده (۱۲) پروتکل به شرح پیوست (۱) که تایید شده به مهر پیوست تصویب نامه هیئت وزیران است، کشورهای توسعه یافته متعهد به کاهش انتشار گازهای گلخانه‌ای، با استفاده از این ساز و کار میتوانند با اجرای پروژه‌ها در کشور های در حال توسعه هزینه های کاهش انتشار را اقتصادی نموده و به توسعه پایدار در کشورهای در حال توسعه کمک نمایند.

ت - پروژه ساز و کار توسعه پاک: عبارتست از فعالیت پیشنهادی یا انجام شده تحت مقررات تعیین شده توسط پروتکل کیوتو و اجلاسهای آن که می بایست توسط مرجع صلاحیتدار ملی تایید شود و من بعد در این آئین نامه «پروژه» نامیده می شود.

ث - مرجع صلاحیتدار ملی: سازمان حفاظت محیط زیست که از این پس در این آیین نامه مرجع ملی یا سازمان نامیده می شود

ج - کاهش انتشار تایید شده: مقدار کاهش انتشار گازهای گلخانه‌ای تایید شده که از طرف هیات اجرایی دبیرخانه پروژه‌های سازوکار توسعه پاک صادر می شود.

چ - هیئت اجرایی: هیئت اجرایی پروژه‌های ساز و کار توسعه پاک مستقر در دبیرخانه کنوانسیون در شهر بن آلمان که پروژه‌های ساز و کار توسعه پاک را ثبت نموده و و گواهی کاهش انتشار تایید شده را صادر می نماید.

ح - نهاد صلاحیتدار عملیاتی: سازمانها و شرکت های ذیصلاح بین المللی که وظیفه صدور گواهی تعیین اعتبار، پایش و صحت گذاری پروژه را بر عهده دارند و من بعد در این آئین نامه «نهاد عملیاتی» نامیده می شود.

خ - نامه موافقت اولیه: نامه ای که مرجع ملی به پیشنهاد دهنده پروژه برای آغاز کار ارائه می دهد.

د - نامه تاییدیه: نامه ای که مرجع ملی به صاحب پروژه به منظور ثبت پروژه در هیئت اجرایی ارائه می دهد.

ذ - مشارکت کننده گان در پروژه: طرفین ذینفع در پروژه (صاحب پروژه در جمهوری اسلامی ایران و طرف های خارجی از کشورهای توسعه یافته) که من بعد در این آئین نامه «صاحب» یا «صاحبان» پروژه نامیده می شود.

ر - ایده اولیه پروژه: ایده اولیه پروژه که توسط صاحب پروژه بصورت خلاصه تهیه می گردد و برای اخذ موافقت اولیه برای مرجع ملی ارسال می نماید و من بعد در این آئین نامه «ایده پروژه» نامیده می شود.

ز - سند طراحی پروژه: سند طراحی پروژه که می بایست منطبق با چارچوب تایید شده هیئت اجرایی و با ملاحظات توسعه پایدار تهیه شده و مورد تایید نهاد عملیاتی و مرجع ملی قرار گیرد و من بعد در این آئین نامه «سند پروژه» نامیده می شود.

ژ - کارگروه ملی راهبری پروژه‌های ساز و کار توسعه پاک: کارگروهی متشکل از نمایندگان رسمی وزارتخانه‌ها و سازمان های مرتبط بوده که تعیین کننده چهارچوب کلی اجرای پروژه‌های سازوکار توسعه پاک در کشور می باشد و من بعد در این آئین نامه «کارگروه ملی» نامیده می شود.

س - صندوق ملی محیط زیست: عبارتست از صندوقی که با هدف حمایت از محیط زیست و جلوگیری از تخریب آن به اسناد بند «ب» ماده (۶۸) قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی طبق مصوبه شماره ۳۳۳۳۹/ت/۳۲۳۷۸ ه مورخ ۱۳۸۴/۶/۱۲ به تصویب هیئت وزیران رسیده است.

سازمان: منظور سازمان حفاظت محیط زیست می باشد.

ماده ۲- ساختار سازمانی مرجع ملی برای انجام وظایف محول شده در این آیین نامه به شرح زیر می باشد:

الف - معاون محیط زیست انسانی سازمان به عنوان مرجع ملی ، مسئول صدور نامه تأییدیه پروژه‌ها در سطح کشور می باشد

ب- دبیرخانه مرجع ملی که در حوزه معاونت محیط زیست انسانی سازمان مستقر می شود وظیفه بررسی، هماهنگی و اطلاع رسانی در ارتباط با اجرای پروژه‌ها در سطح ملی را بر عهده دارد. ارتباط با دبیرخانه هیئت اجرایی پروژه‌ها در شهر بن آلمان از طریق این دبیرخانه انجام می شود

پ- دبیر اجرایی پروژه‌ها که به پیشنهاد معاون محیط زیست انسانی سازمان و با حکم ریاست سازمان منصوب می‌شود، مسئولیت اداره دبیر خانه را بر عهده دارد.

ماده ۳- وظایف مرجع ملی به شرح زیر تعیین می‌شود :

- الف- اعمال روش تصویب پروژه‌ها طبق ماده ۶
- ب- بررسی ایده پروژه‌های ارسال شده از سوی صاحبان پروژه و صدور و یا عدم صدور نامه موافقت اولیه با ذکر دلیل
- پ- بررسی سند پروژه، پروژه‌های ارسال شده از سوی صاحبان پروژه و تایید اینکه پروژه همسو با برنامه های ملی توسعه و منطبق با چهارچوب این پروژه‌ها می‌باشد
- ت- صدور نامه تاییدیه پروژه‌ها که منطبق با معیارهای توسعه پایدار بوده و ارزیابی زیست‌محیطی مناسب داشته باشند. معیارهای توسعه پایدار را کارگروه ملی توسعه پایدار براساس پیوست شماره (۲) که تایید شده و به مهر پیوست تصویب نامه هیئت وزیران است، تعیین می‌نماید.
- ث- ایجاد تسهیلات برای مشارکت موثر و انتفاع بخش های دولتی، تعاونی و خصوصی در پروژه‌ها
- ج- هماهنگی بین بخش های دولتی، تعاونی و خصوصی برای تعریف پروژه‌ها
- چ- پایش پروژه‌های در حال انجام و تهیه گزارش دوره‌ای
- ح- تهیه اظهار نامه درآمدهای حاصل از پروژه‌ها و گزارش مالی جهت ارسال به مراجع مربوط
- خ- ظرفیت سازی در سطح ملی به منظور توانمند سازی کشور برای تعریف و اجرای پروژه‌ها

ماده ۴ - کارگروه ملی متشکل از نمایندگان تام الاختیار دستگاههای اجرایی زیر با معرفی بالاترین مقام دستگاه متبوعه و در سطح مدیر کل می‌باشد:

- الف- سازمان حفاظت محیط زیست (مرجع ملی)
- ب- وزارت نفت
- پ- وزارت نیرو
- ت- وزارت صنایع و معادن
- ث- وزارت جهاد کشاورزی
- ج- وزارت راه و ترابری (سازمان هواشناسی کشور)
- چ- وزارت اقتصاد و دارایی
- ح- معاونت برنامه ریزی و نظارت راهبردی ریاست جمهوری
- خ- وزارت امور خارجه
- د- وزارت کشور (سازمان شهرداریها و دهیاری های کشور)
- ذ- وزارت علوم، تحقیقات و فناوری
- ر- وزارت بهداشت و درمان و آموزش پزشکی
- ز- وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات
- ژ- وزارت مسکن و شهرسازی
- س- وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح

تبصره ۱- ریاست کارگروه ملی، بر عهده مرجع ملی است و دبیر جلسات، دبیر اجرایی پروژه‌ها می‌باشد
تبصره ۲- اعضاء کارگروه ملی، مسئولیت هماهنگی فعالیتهای مرتبط با وزارتخانه متبوع در ارتباط با پروژه‌ها را بر عهده دارند.

تبصره ۳- کارگروه ملی حداقل هر سه ماه یکبار تشکیل جلسه خواهد داد.

ماده ۵- وظایف کارگروه ملی به شرح زیر تعیین می‌شود:

- الف - ارائه نظرات در خصوص راهبردهای اجرایی پروژه‌ها در کشور
- ب - بررسی و تایید موضوعات و پروژه‌های ارجاع شده توسط مرجع ملی
- پ - بررسی و تایید دستور العمل مرتبط برای بهبود عملکرد مرجع ملی
- ت - هماهنگی بین دستگاههای دولتی در ارتباط با تهیه و ارجاع پروژه‌ها
- ث - شناسایی محدودیتها و کاستیهای موجود و ارائه راهکارها برای رفع آنها
- ج - پیشنهاد اصلاح این آئین‌نامه به مرجع ملی در صورت لزوم
- چ - تدوین آئین‌نامه داخلی خود در ارتباط با موضوعات زیر:

۱- نحوه برگزاری جلسات کارگروه ملی

۲- نحوه اتخاذ تصمیمات کارگروه ملی

۳- تشکیل زیر کارگروه‌های مربوط و کارگروه‌های کارشناسی مشورتی

۴- حدود شرح وظائف، اختیارات زیر کارگروه‌ها و کارگروه‌های کارشناسی مشورتی

ماده ۶- فرآیند تصویب پروژه به شرح زیر می‌باشد:

الف - سازمانها، شرکتها و صنایعی که قصد اجرای پروژه‌ها را دارند، شرح مختصری از پروژه مورد نظر خود یعنی ایده پروژه را طی نامه‌ای به مرجع ملی ارائه می‌نمایند. چارچوب تهیه‌ایده پروژه در پیوست (۳) که تایید شده به مهر پیوست تصویب نامه هیئت وزیران است، در پایگاه الکترونیکی دبیرخانه مرجع ملی^۱ باید موجود می‌باشد.

ب - مرجع ملی حداکثر ظرف مدت ده روز کاری، طرح یاد شده را بررسی نموده و موافقت اولیه و یا مخالفت خود را به همراه پیشنهادات و نظرات مورد نظر برای پیشنهاد دهندگان ارسال می‌نماید و طی آن ملزومات و شرایط سند پروژه از جمله، شمول یا عدم شمول انجام ارزیابی زیست‌محیطی و سازگاری پروژه با سیاستهای توسعه پایدار را قید می‌نماید. معیارهای توسعه پایدار در پیوست (۲) که تایید شده به مهر پیوست تصویب هیئت وزیران است، آمده است.

تبصره - سازمان موظف است ظرف مدت پنج روز کاری، شمول و یا عدم شمول گزارش ارزیابی را در مورد پروژه پیشنهادی به استناد آئین‌نامه ارزیابی اثرات زیست‌محیطی، اعلام نماید.

پ - سند پروژه که توسط پیشنهاد دهندگان پروژه تهیه می‌شود، به همراه مدارک زیر برای مرجع ملی ارسال می‌گردد.

۱- ارزیابی آثار زیست‌محیطی پروژه در صورت نیاز

۲- توجیه رعایت معیارهای توسعه پایدار

تبصره (۱): در صورت شمول ارزیابی زیست محیطی برای پروژه‌ها، گزارش ارزیابی اثرات زیست محیطی برای پروژه‌های توسعه‌ای اجمالی و برای پروژه‌های احداثی تفصیلی و طبق آئین‌نامه ارزیابی اثرات زیست محیطی خواهد بود.

تبصره (۲): گزارش ارزیابی اثرات زیست محیطی توسط سازمان و با اولویت زمانی بررسی خواهد گردید.
 ت - مرجع ملی سند پروژه را بررسی و کار گروه ملی، پیشنهادات و توصیه‌های خود را به پیشنهاد دهنده پروژه به طور کتبی منعکس نموده تا پیشنهاد دهنده پروژه برای اخذ تاییدیه از نهاد عملیاتی اقدام نماید. به طور همزمان، مرجع ملی برای نظرخواهی عمومی سند پروژه را در ایستگاه دبیرخانه مرجع ملی به مدت بیست روز کاری درج می‌نماید.

ث - پیشنهاد دهنده پروژه سند پروژه اصلاح شده را به همراه نظرات نهاد عملیاتی برای مرجع ملی ارسال می‌نماید.
 ج - مرجع ملی، نسخه نهایی سند پروژه را ظرف پنج روز کاری قبل از تشکیل جلسه کارگروه ملی، برای اعضاء آن ارسال می‌نماید.

چ - سند پروژه در کارگروه ملی بررسی و اظهار نظر نهایی انجام می‌شود.
 ح - بر اساس ارزیابی و تأیید کارگروه ملی، نامه تأییدیه پروژه توسط مرجع ملی به صاحبان پروژه ارسال خواهد شد تا بتوانند پروژه مورد نظر را در هیئت اجرایی به ثبت برسانند.
 خ - مرجع ملی ظرف پنج روز کاری از دریافت نظرات کارگروه ملی، نامه تأییدیه پروژه را صادر و در اختیار صاحب پروژه قرار می‌دهد.

د - در صورت عدم تایید پروژه، دلایل رد پروژه باید برای پیشنهاد دهنده پروژه ظرف پنج روز کاری منعکس گردد. در صورت عدم ارسال دلایل رد پروژه، حق درخواست علل رد پروژه برای صاحبان پروژه محفوظ است.
 ذ - مدت زمان مورد نیاز برای بررسی و تصویب سند پروژه با احتساب تمامی زمانهای فوق، سی روز کاری می‌باشد.
 ر - هر دو مرحله ارسال ایده پروژه برای موافقت اولیه و سند پروژه برای تایید نهایی الزامی است.
 ز - گردش کار فرآیند تصویب پروژه‌ها در پیوست شماره (۴) که تایید شده به مهر پیوست تصویب نامه هیئت وزیران است، خلاصه شده است.

ماده ۷ - صاحب یا صاحبان پروژه که به تصمیم مرجع ملی اعتراض داشته باشند، می‌توانند ظرف سی روز از ابلاغ تصمیم، از رییس سازمان درخواست تجدید نظر نمایند.

ماده ۸ - موارد زیر باید در نامه تأییدیه ذکر شود:

- الف - جمهوری اسلامی ایران عضو کنوانسیون تغییر آب و هوا و پروتکل کیوتو می‌باشد.
- ب - مرجع ملی از طرف دولت تعیین شده و مسئول تایید پروژه‌ها می‌باشد.
- پ - شرکت در پروژه‌های ساز و کار توسعه پاک داوطلبانه است.
- ت - تایید اینکه فعالیت مربوط به پروژه در جهت توسعه پایدار کشور می‌باشد.
- ث - دادن اجازه به صاحب پروژه برای مشارکت در پروژه
- ج - دادن اجازه به صاحب پروژه برای فروش عنوان و حقوق مربوط به کاهش انتشار گازهای گلخانه‌ای ناشی از اجرای پروژه

چ - نام، نشانی، تلفن و فاکس و سایر مشخصات پیشنهاد دهندگان پروژه

ح - موقعیت جغرافیایی پروژه

د - تاریخ انقضاء یا دوره زمانی اعتبار نامه تایید

ذ - در صورت لزوم، شرایط دیگر انجام پروژه

ماده ۹ - منابع مالی برای اجرای این آیین نامه به شرح زیر می باشد:

الف- بودجه اختصاص یافته توسط سازمان از محل منابع مربوط

ب - دو درصد از درآمد حاصل از فروش گواهی کاهش انتشار که توسط صاحبان پروژه در وجه صندوق ملی محیط زیست پرداخت می گردد. درآمدهای ناشی از این بند جهت اجرای برنامه های کاهش اثرات تغییر آب و هوا بر تخریب محیط زیست، هزینه های جاری دبیرخانه مرجع ملی و ظرفیت سازی و آگاهسازی در استفاده بیشتر از فرصت های سازو کار توسعه پاک در جهت حفظ محیط زیست، مطابق اساسنامه و حدود عملیات صندوق مصرف خواهد شد.

پ- هدایای نقدی و کمکهای بلاعوض که با رعایت مقررات مربوط از منابع داخلی یا خارجی در راستای اجرای اهداف این آیین نامه توسط صندوق ملی محیط زیست دریافت و با نظارت مرجع ملی توسط صندوق مزبور هزینه خواهد شد.

ت - سه درصد از درآمد حاصل از فروش گواهی کاهش انتشار برای توسعه اجتماعی و بهبود محیط زیست منطقه اجرای پروژه توسط صاحب پروژه، با نظارت مرجع ملی هزینه می گردد.

ث - طبق مقررات عمومی هیات اجرایی، صاحبان پروژه مسئولیت پرداخت هزینه های اداری و صندوق انطباق سازمان ملل را که به ترتیب بیست سنت آمریکا و دو درصد به ازاء هر تن کاهش انتشار تایید شده می باشد، بر عهده دارند.

ج - شرکتهای، سازمانها و صنایع دولتی مرتبط با مجری پروژه مکلفند برای تسریع در این پروژهها از ظرفیتهای راهکارهای قانونی مندرج در قوانین (از جمله قانون حداکثر استفاده از توان فنی و مهندسی تولیدی و صنعتی اجرایی کشور در اجرای پروژهها و ایجاد تسهیلات به منظور صدور خدمات - مصوب ۱۳۷۵ - و قانون برگزاری مناقصات - مصوب ۱۳۸۳) استفاده نماید.

تبصره - در مورد پروژههای موضوع این آیین نامه که از محل بودجه عمومی دولت و یا اعتبارات و درآمدها و تسهیلات دستگاه های اجرایی اجرا نمی شود اعمال قانون حداکثر استفاده از توان فنی و مهندسی تولیدی و صنعتی و اجرایی کشور در اجرای پروژهها و ایجاد تسهیلات به منظور صدور خدمات مصوب ۱۳۷۵ و سایر قوانین و مقرراتی که ناظر به اجرای پروژهها از محل اعتبارات عمومی دولت و دستگاه های اجرایی است، موضوعیت نخواهد داشت.

۵-۲-۱- پیوست (۱) متن ماده ۱۲ پروتکل کیوتو

۱- بدین وسیله سازو کار توسعه پاک تعریف می شود.

۲- هدف از سازو کار توسعه پاک کمک به اعضای مندرج نشده در ضمیمه (۱) جهت دستیابی به توسعه پایدار و کمک به هدف نهایی کنوانسیون و همچنین مساعدت به اعضای مندرج در ضمیمه (۱) برای نیل به رعایت تعهدات کاهش و محدودیت کمی انتشار به موجب ماده (۳) می باشد.

۳- به موجب سازو کار توسعه پاک:

الف - اعضای مندرج نشده در ضمیمه (۱) از فعالیتهای پروژه که منجر به کاهش نشر تایید شده می شوند، بهره خواهند برد؛ و

- ب- اعضای مندرج در ضمیمه (۱) می‌توانند از کاهش نشر تأییدشده که از فعالیتهای پروژه مزبور حاصل شده است برای کمک به رعایت تعهدات کاهش و محدودیت کمی نشر به موجب ماده (۳) به گونه‌ای که کنفرانس اعضا که به عنوان اجلاس اعضای این پروتکل فعالیت می‌کند معین کرده است، استفاده نمایند.
- ۴- مکانیزم توسعه پاک منوط به اختیار و راهنمایی کنفرانس اعضا که به عنوان اجلاس اعضای این پروتکل فعالیت می‌کند، خواهد بود و هیأت اجرایی مکانیزم توسعه پاک بر آن نظارت خواهد کرد.
- ۵- کاهش نشر که از هر فعالیت پروژه‌های حاصل می‌شود باید به وسیله مؤسسات عملیاتی که توسط کنفرانس اعضا که به عنوان اجلاس اعضای این پروتکل فعالیت می‌کند انتخاب می‌گردند بر اساس موارد زیر تأیید گردد:
- الف- مشارکت داوطلبانه که توسط هر عضو مورد بحث پذیرفته شده باشد
- ب- منافع واقعی، قابل اندازه‌گیری و درازمدت که با کاهش تغییر آب و هوا ارتباط دارد؛ و
- پ- کاهش نشری که اضافه بر مقداری است که در غیاب فعالیت پروژه تأیید شده حاصل خواهد شد.
- ۶- مکانیزم توسعه پاک در صورت لزوم به تأمین وجه فعالیتهای پروژه‌های تأیید شده کمک خواهد کرد.
- ۷- کنفرانس اعضا که به عنوان اجلاس اعضای این پروتکل فعالیت می‌کند در نخستین جلسه خود، الگوها و رویه‌هایی را با هدف تضمین شفافیت، کارآیی و قابلیت پاسخگویی از طریق ممیزی مستقل و تأیید فعالیتهای پروژه تعیین خواهد کرد.
- ۸- کنفرانس اعضا که به عنوان اجلاس اعضای این پروتکل فعالیت می‌کند تضمین خواهد نمود که بخشی از عایدات فعالیتهای پروژه تأیید شده برای تأمین هزینه‌های اجرایی و نیز کمک به اعضای در حال توسعه‌ای که به ویژه در برابر تأثیرات نامطلوب تغییر آب و هوا از لحاظ تأمین هزینه‌های انطباق آسیب پذیر هستند، به کار می‌رود.
- ۹- مشارکت به موجب مکانیزم توسعه پاک از جمله در فعالیتهای موضوع جزء (الف) بند (۳) فوق و کسب کاهش نشر تأیید شده، می‌تواند مؤسسات خصوصی و یا دولتی را در برگیرد و تابع هر گونه راهنمایی که ممکن است توسط هیأت اجرایی مکانیزم توسعه پاک ارایه گردد، می‌باشد.
- ۱۰- کاهش نشر تأیید شده که در طی دوره زمانی از سال ۲۰۰۰ میلادی (۱۳۷۹ هجری شمسی) تا آغاز اولین دوره تعهد به دست آمده است می‌تواند جهت کمک به تحقق رعایت در اولین دوره تعهد به کار رود.
- ۱۱- کنفرانس اعضا که به عنوان اجلاس اعضای این پروتکل فعالیت می‌کند در چهارمین جلسه خود مفاهیم ضمنی بند (۱۰) فوق را تجزیه و تحلیل خواهد کرد.

۵-۲-۲- پیوست (۲) معیارهای توسعه پایدار در ارتباط با پروژه‌های سازوکار توسعه پاک پروتکل کیوتو

مرجع ملی هنگام بررسی پروژه‌ها، سه معیار زیر را برای توسعه پایدار در نظر می‌گیرد:

الف- معیارهای زیست‌محیطی

- الف ۱- اثر پروژه بر کیفیت محیط زیست محلی (آلودگی هوا، آب و پسماندهای جامد و هر گونه اثر منفی و یا مثبت پروژه نظیر آلودگی صوتی، ایمنی، آلودگی بصری و ترافیک)
- الف ۲- تغییر در کاربری منابع طبیعی (اثر پروژه بر دسترسی جوامع محلی به منابع طبیعی، پایداری استفاده از منابع آب، مواد معدنی و سایر منابع تجدیدناپذیر و بهره‌وری استفاده از منابع طبیعی)

الف - ۳ اثر پروژه بر تنوع زیستی و اکوسیستم

ب - معیارهای اقتصادی

ب - ۱ اثر پروژه بر نیازهای ارزی، فعالیت‌های اقتصادی منطقه، هزینه انرژی و سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی

ب - ۲ آثار مثبت و منفی پروژه بر انتقال تکنولوژی، تبحرهای کارشناسی محلی و ایجاد تجربه در زمینه‌های

مشابه

ج - معیارهای اجتماعی

ج - ۱ همسویی با اولویتهای توسعه ملی، استانی و محلی (اثر پروژه بر دسترسی خدمات عمومی، بر جابجایی

جوامع و رسیدن به اهداف توسعه بخشی

ج - ۲ عدالت اجتماعی و فقر زدایی (اثر پروژه بر اشتغال زایی به تفکیک نوع شغل و دوره زمانی، اثر پروژه بر

ساختار اجتماعی جوامع و میراث فرهنگی - اجتماعی و بر توسعه محلی)

۵-۲-۳- پیوست (۳): الگوی تهیه ایده پروژه

ایده اولیه پروژه (PIN)

جدول خلاصه

<p>گاز گلخانه ای کاهش یافته</p> <p>CO2 ☐ CH4 ☐ N2O ☐ HFCs ☐ PFCs ☐ SF6 ☐</p>	<p>بخش</p> <p>بازده انرژی ☐</p> <p>تغییر سوخت ☐</p> <p>کشاوری ☐</p> <p>مدیریت زائدات ☐</p> <p>جنگلداری ☐</p> <p>گزینه های دیگر ☐</p> <p>انرژی های تجدید پذیر ☐</p> <p>توان ☐</p> <p>حمل و نقل ☐</p> <p>فرایند های صنعتی ☐</p> <p>بازیافت گازهای دودکش ☐</p>
<p>وضعیت پروژه</p> <p>پروژه‌های جدید:</p> <p>مصوب ☐</p> <p>در حال تصویب ☐</p> <p>ایده اولیه پروژه ☐</p> <p>سند طراحی شده پروژه ☐</p>	<p>سرمایه گذاری</p> <p>هزینه های پروژه:</p> <p>سرمایه گذاری داخلی:</p> <p>وام:</p> <p>هزینه کاهش انتشار تایید شده Co2</p> <p>XXXX میلیون ریال</p> <p>XXXX میلیون ریال</p> <p>XXXX میلیون ریال</p> <p>XXXX میلیون ریال</p>

هدف پروژه	در حداکثر ۵ سطر
توضیح پروژه و فعالیت های پیشنهادی (شامل توضیح فنی پروژه)	تقریباً ۱/۲ صفحه
تکنولوژی های به کار رفته و وضعیت آنها	حداکثر ۱۰ سطر

الف. توضیح پروژه، نوع، مکان و برنامه کاری

عنوان پروژه:

خلاصه فنی پروژه

تاریخ پیشنهاد:

صاحب پروژه:	
مشخصات صاحب / فروشنده پروژه مشخصات شخص مذاکره کننده برای اطلاعات بیشتر رده سازمانی سایر عوامل توسعه پروژه خلاصه تجربیات مشابه صاحبان پروژه آدرس مذاکره کننده تلفن / فاکس پست الکترونیکی / پایگاه اینترنتی (در صورت وجود)	دولت / شرکت دولتی / شهری / شرکت خصوصی / شرکت های غیر دولتی حمایت کنندگان، عوامل واسطه ای، مشاوران فنی، حداکثر در ۵ سطر شهر / آدرس و کد پستی مشخصات مدیر توسعه پروژه
حامیان پروژه	
ارائه مشخصات زیر برای همه حامیان پروژه الزامی است	
نام حامی پروژه	دولت / شرکت دولتی / شهری / شرکت خصوصی / شرکت های غیر دولتی
آدرس (شامل پایگاه اینترنتی در صورت وجود)	شهر / آدرس و کد پستی
فعالیت های اصلی	حداکثر در ۵ سطر
خلاصه وضعیت مالی	خلاصه وضعیت مالی (سود، درآمد، سود و ..)
نوع پروژه	
گاز های گلخانه ای مورد نظر	CO2/CH4/N2o/HFCs/PFCs/SF6
بخش	توان / انرژی های تجدید پذیر / کارایی انرژی / تغییر سوخت / مدیریت بخش تقاضا / حمل و نقل / فرایند های صنعتی / بازیافت گازهای خروجی از دودکش / مدیریت زائدات / جنگلداری و تغییرات کاربری زمین / جنگلکاری و کشاورزی و سایر موارد (مشخص شود)
مکان انجام پروژه	
روستا، ناحیه، شهر، استان توضیح مختصر محل انجام پروژه	حداکثر در ۵ سطر در مورد عرضه توان به شبکه و حمل و نقل اطلاعات مورد نیاز در انرژی مصرفی نهایی آورده شود

صاحب پروژه:	
<p>تاریخ پیشنهاد / سال آغاز به کار پروژه سال ۷ (با دو بار تمدید) / ۱۰ سال (مشخص شود) سال مطالعات امکان‌سنجی اولیه انجام شده است/امکان‌سنجی انجام شده است/ مذاکرات سرمایه‌گذاری در حال انجام است / مرحله ساخت / در حال انجام مراحل مدیریتی و تصمیم‌گیری و ... تقاضای بررسی از NCCO/ تاییدیه تحت بررسی می‌باشد / مورد تایید قرار گرفته است کشور میزبان الف: بخشی از پروتکل کیوتو ب: بخشی از UNFCCC</p>	<p>برنامه مورد انتظار نزدیک‌ترین تاریخ شروع پروژه اولین سال مورد انتظار تحول کاهش انتشار تایید شده مدت زمان اعتبار طول عمر پروژه وضعیت فعلی پروژه وضعیت پذیرش در کشور میزبان (سازمان محیط‌زیست، دفتر طرح ملی تغییر آب و هوا(NCCO)) وضعیت کشور میزبان با توجه به پروتکل کیوتو</p>

ب: عواید اجتماعی و زیست محیطی قابل انتظار

کیلو گرم معادل دی اکسید کربن به ازاء هر واحد فعالیت	انتشارات پایه ای مفروض
	تخمین میزان کاهش انتشار گاز های گلخانه ای در بازه زمانی مورد نظر (تن معادل دی اکسید کربن)
<p>پروژه‌های CDM باید منجر به کاهش انتشار گاز های گلخانه ای نسبت به حالت عادی (عدم استفاده از تکنولوژی های کاهش انتشار) در کشور میزبان شود. در ایده اولیه پروژه باید به موارد زیر اشاره شده باشد: • پروژه CDM • وضعیت آینده بدون به کار گیری پروژه CDM مطرح شده • مشخص کردن این موضوع که آیا روش های مورد تایید UNFCCC CDM-EB در طرح اولیه استفاده شده است</p>	سناریوی پایه
<p>حداکثر ۱/۴ صفحه نام و در صورت امکان پایگاه اینترنتی به کار رفته</p>	<p>عواید زیست محیطی، محلی و ملی دستور العمل های به کار رفته عواید محلی عواید ملی راه کار های زیست محیطی / اولویت های کشور میزبان</p>
<p>حداکثر ۱/۲ صفحه</p>	<p>جنبه های اجتماعی-زیست محیطی اثرات اجتماعی و زیست محیطی، عواید ناشی از کاربرد پروژه که در صورت عدم کاربرد آن قابل حصول نمیباشند</p>
	<p>اثرات مستقیم ناشی از انجام پروژه(اشتغال زایی، هزینه های مورد نیاز، تاثیرات بر مبادلات خارجی) سایر اثرات ممکن: برای مثال: اثرات پروژه بر روی سایر صنایع، و تحصیلات و مربوط به معرفی فن آوری جدید...</p>

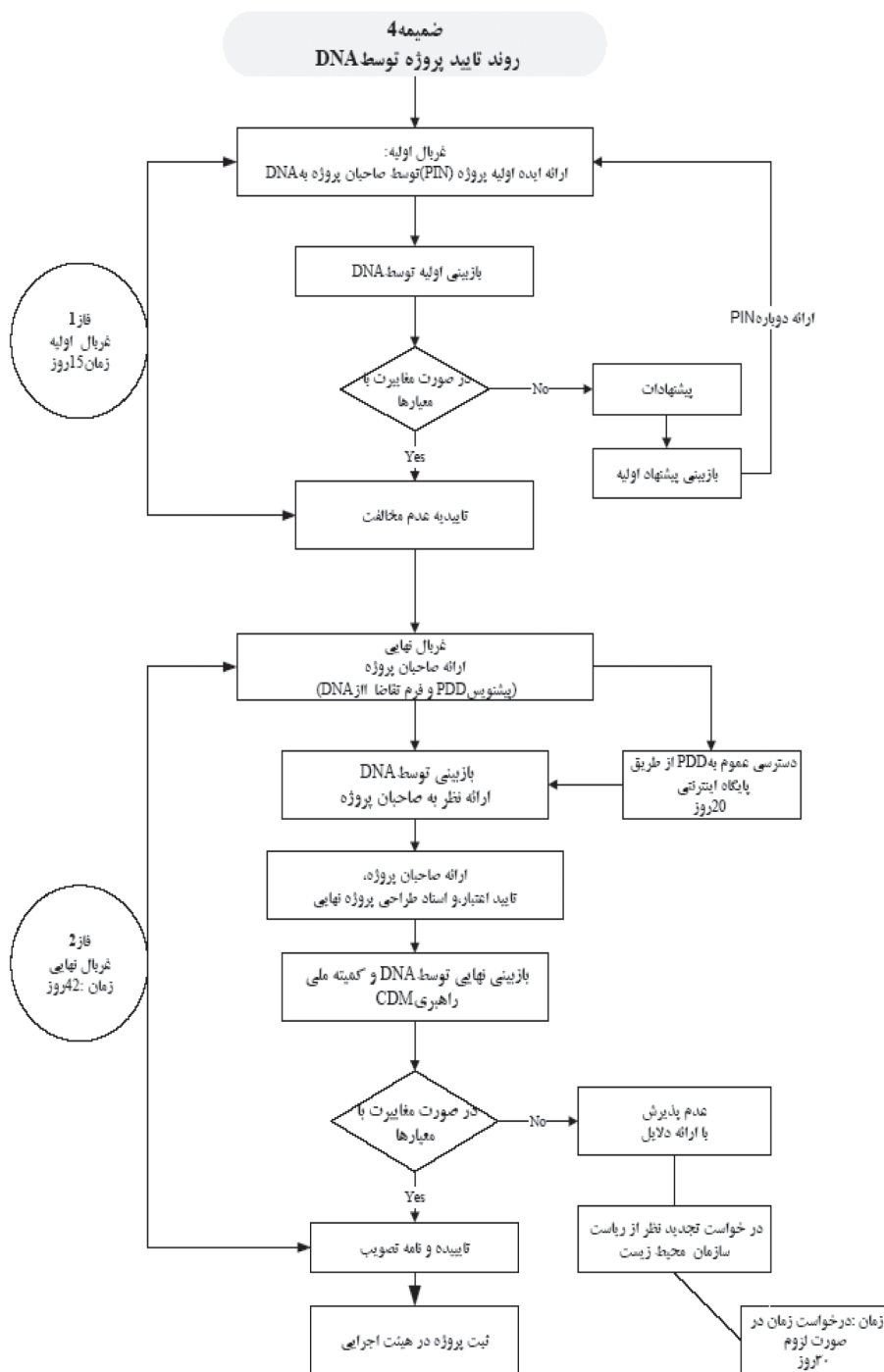
ج. سرمایه گذاری

تخمین هزینه های کلی پروژه	
<p>XXX میلیون ریال XXX میلیون ریال XXX میلیون ریال</p>	<p>هزینه های کلی پروژه: هزینه های توسعه پروژه: هزینه های اجرای پروژه:</p>
<p>XXX میلیون ریال XXX میلیون ریال XXX میلیون ریال (X٪ در سال اول، Y٪ در سال دوم و غیره)</p>	<p>تفکیک هزینه های اجرایی: واحد و تجهیزات کارگرهای ساختمانی نصب و راه اندازی سایر هزینه ها چریان سرمایه گذاری: هزینه های عملیاتی سالیانه عواید سالیانه: مقادیر محصولات، محصولات جانبی (میلیون واحد) عواید حاصل از فروش محصولات / محصولات جانبی (ریال در میلیون)</p>
	منابع سرمایه گذاری
<p>نام ارگان و سرمایه گذار (برحسب XX میلیون ریال) نام ارگان و سرمایه گذار (برحسب XX میلیون ریال) نام ارگان و سرمایه گذار (برحسب XX میلیون ریال) XX میلیون ریال XX میلیون ریال و توضیح مختصر</p>	<p>سرمایه گذاری داخلی وام بلند مدت وام کوتاه مدت نامشخص در صورت لزوم سهم CDM در پرداخت</p>
نام خریداران کاهش انتشار	خریداران کاهش انتشار تایید شده
	قیمت های مد نظر کاهش انتشار تایید شده (US\$/CER)
XXXX میلیون دلار	<p>ارزش کل CER برای بازه زمانی مورد نظر در صورت در دسترس بودن تحلیل های سرمایه ای برای CDM مورد نظر پیش بینی نرخ داخلی بازگشت سرمایه برای پروژه با و بدون عواید کاهش انتشار تایید شده در صورت در دسترس بودن صفحات گسترده را که بیانگر چگونگی انجام محاسبات میباشند را ضمیمه فرمایید.</p>

۳۱۴

پیوست (۴): گردش کار فرآیند تصویب پروژه‌های سازوکار توسعه پاک

۵-۳- شیوه نامه واردات و صادرات پسماندهای ویژه بر اساس مفاد کنوانسیون بازل

شیوه نامه واردات و صادرات پسماندهای ویژه بر اساس ماده ۱۴ قانون مدیریت پسماندها مصوب مورخ ۸۳/۲/۲۰ مجلس شورای اسلامی، بند ۶ ماده ۳ آئین نامه اجرایی قانون مدیریت پسماند مصوب مورخ ۸۴/۵/۵ هیأت دولت و مفاد کنوانسیون بازل مصوب مورخ ۱۳۷۱/۶/۳۱ مجلس شورای اسلامی توسط دفتر بررسی آلودگی آب و خاک سازمان حفاظت محیط زیست به عنوان مرجع ذیصلاح کشور در کنوانسیون بازل جهت تسهیل اجرای مفاد کنوانسیون در خصوص واردات و صادرات پسماندهای ویژه مشمول آن تهیه و تنظیم شده است.

فصل ۱- تعاریف:

ماده ۱- عبارات و اصطلاحاتی که در این شیوه نامه به کار رفته است دارای معانی زیر می باشد:
 دفتر: دفتر بررسی آلودگی آب و خاک (مرجع ذیصلاح کنوانسیون بازل در کشور)
 اداره کل: اداره کل حفاظت محیط زیست استان محل استقرار واحد صنعتی باز یافت
 واحد باز یافت: واحد صنعتی محل باز یافت یا محاء پسماند
 محموله: محموله حاوی پسماند ویژه و ماده باز یافتی
 دفع: به معنی عملیات مندرج در ضمیمه ۴ کنوانسیون است.
 کشور عضو: کشور عضو کنوانسیون بازل
 آزمایشگاه معتمد: آزمایشگاهی که صلاحیت آن مورد تأیید سازمان می باشد.

فصل ۲- مقررات کنوانسیون بازل در واردات و صادرات پسماندهای ویژه:

ماده ۲- هر گونه واردات و صادرات و عبور پسماندهای ویژه بدون رعایت مفاد کنوانسیون بازل در کشور ممنوع می باشد.

ماده ۳- بر اساس مفاد کنوانسیون بازل هر گونه واردات و صادرات پسماندهای ویژه از و یا به کشور غیر عضو ممنوع می باشد.

ماده ۴- مجوز واردات صرفاً برای آن دسته از واحدهای باز یافتی صادر می گردد که صلاحیت مدیریت صحیح زیست محیطی پسماند ویژه در آنها توسط اداره کل طی نامه کتبی تأیید شده باشد.

ماده ۵- لازم است کلیه قوانین بین المللی و ملی در بسته بندی، برچسب گذاری و حمل و نقل پسماندهای ویژه رعایت گردد. بویژه «آیین نامه طبقه بندی و برچسب گذاری مواد شیمیایی کشور» مصوب مورخ ۸۸/۷/۳۰ شماره ۵۳۷۷۳/س کمیته تخصصی طبقه بندی و برچسب گذاری مواد شیمیایی کشور، استاندارد ملی کشور برای بسته بندی و نقل مواد خطرناک با شماره استاندارد ایران ۲۹۲۵، آیین نامه اجرایی حمل و نقل جاده‌ای مواد شیمیایی و خطرناک شماره ۴۴۸۷۰/ت/۲۹۰۲۲ مصوب مورخ ۸۰/۱۲/۲۷ هیأت دولت و اصلاحیه شماره ۴۴۹۷۲/ت/۳۱۳۲۵ مورخ ۸۳/۸/۱۳.

ماده ۶- مسئولیت مدیریت صحیح زیست محیطی محموله در کلیه مراحل از مبدأ تا مقصد بر عهده وارد کننده و یا صادر کننده است.

فصل ۳- پسماندهای ویژه مشمول کنوانسیون بازل:

ماده ۷- پسماندهای مندرج در ضمیمه های ۱ و ۲ کنوانسیون از جمله پسماندهای ویژه می باشند.

ماده ۸- رعایت مفاد کنوانسیون بازل برای پسماندهایی که مندرج در ضمیمه های ۱ و ۲ کنوانسیون نیستند ولی طبق قوانین ملی کشور عضو صادر کننده و یا وارد کننده و یا عبور ویژه محسوب می شوند، الزامی است.

ماده ۹- پسماندهایی که به دلیل دارا بودن خصوصیت رادیواکتیوی مشمول سیستمهای دیگر بین المللی هستند در چارچوب این کنوانسیون قرار نمی گیرند.

ماده ۱۰- اقلام مندرج در ضمیمه ۸ از جمله پسماندهای ویژه می باشند. این اقلام در صورت نداشتن مواد مندرج در ضمیمه ۱ و یا خصوصیات مندرج در ضمیمه ۳ مشمول کنوانسیون نمی باشند و رعایت رویه کنوانسیون بازل در مورد آنها الزامی نیست.

ماده ۱۱- اقلام مندرج در ضمیمه ۹ از جمله پسماندهای ویژه نمی باشند. مگر اینکه دارای مواد مندرج در ضمیمه ۱ و یا خصوصیات مندرج در ضمیمه ۳ کنوانسیون می باشند که در اینصورت رعایت رویه کنوانسیون بازل در مورد آنها الزامی است.

ماده ۱۲- در خصوص وجود و یا عدم وجود مواد مندرج در ضمیمه ۱ و یا خصوصیات مندرج در ضمیمه ۳ تنها مدارک آزمایشگاهی و تأیید مرجع ذیصلاح کنوانسیون بازل در کشور صادر کننده قابل استناد می باشد.

فصل ۴- مدارک لازم برای صدور مجوز واردات یا صادرات پسماندهای ویژه مشمول کنوانسیون بازل:

ماده ۱۳- در واردات پسماندهای ویژه ارائه در خواست کتبی واردات به انضمام موارد زیر به اداره کل و ارسال آن از اداره کل به این دفتر ضروری می باشد:

الف- درخواست واردات واحد باز یافت و یا شرکت بازرگانی وارد کننده،

ب- تصویر پروانه بهره برداری واحد باز یافت،

ج- فرمهای تکمیل شده پیوست ۵ الف (اظهارنامه) و ب (سند حمل و نقل) کنوانسیون ممههور به مهر و امضای مرجع ذیصلاح کشور صادر کننده به همراه نامه درخواست واردات پسماند از مرجع ذیصلاح کشور صادر کننده.

د- مدارک خواسته شده در پیوست ۵ الف (اظهارنامه) و ب (سند حمل و نقل) کنوانسیون شامل قرارداد بین وارد کننده و صادر کننده، بیمه نامه های حمل و نقل و تأییدیه صحت مدارک ارائه شده ممههور به مهر و امضای وارد کننده.

ه- گزارش اداره کل از وضعیت مدیریت زیست محیطی پسماند ویژه در واحد باز یافت و در صورت تأیید، تأییدیه مدیریت صحیح زیست محیطی پسماند در واحد مذکور،

و- در واردات در صورت نیاز براساس ماده ۱۲ این شیوه نامه ارائه گزارش آزمایشگاهی آنالیز پسماند ممههور به مهر و امضای مرجع ذیصلاح کشور صادر کننده ضروری است.

ماده ۱۴- در صورت ارائه مدارک فوق مجوز واردات توسط دفتر صادر خواهد شد و مستقیماً به اداره واردات و صادرات گمرک جمهوری اسلامی ایران و همچنین به مرجع ذیصلاح کشور صادر کننده (براساس فهرست منتشره توسط دبیرخانه کنوانسیون) ارسال خواهد گردید.

ماده ۱۵- در صادرات پسماندهای ویژه ارائه درخواست صادرات شرکت صادر کننده حاوی اطلاعات نوع و میزان پسماند ویژه و بازه زمانی صادرات و مشخصات شرکت امحا کننده در کشور محل ورود به دفتر الزامی است.

ماده ۱۶- اطلاعات فوق طی نامه حصول اطمینان از مدیریت صحیح زیست محیطی پسماند ویژه از کشور محل ورود به مرجع ذیصلاح آن کشور ارسال می گردد.

ماده ۱۷- در صورت دریافت پاسخ مثبت از مرجع ذیصلاح کنوانسیون بازل کشور محل ورود مدارک زیر ارسال می گردد.

الف- فرمهای تکمیل شده پیوست ۵ الف (اظهارنامه) و ب (سند حمل و نقل) کنوانسیون ممهور به مهر و امضای مرجع ذیصلاح کشور،

ب- مدارک خواسته شده در پیوست ۵ الف (اظهارنامه) و ب (سند حمل و نقل) کنوانسیون شامل قرارداد بین وارد کننده و صادر کننده، بیمه نامه های حمل و نقل و تأییدیه صحت مدارک ارائه شده ممهور به مهر و امضای وارد کننده.

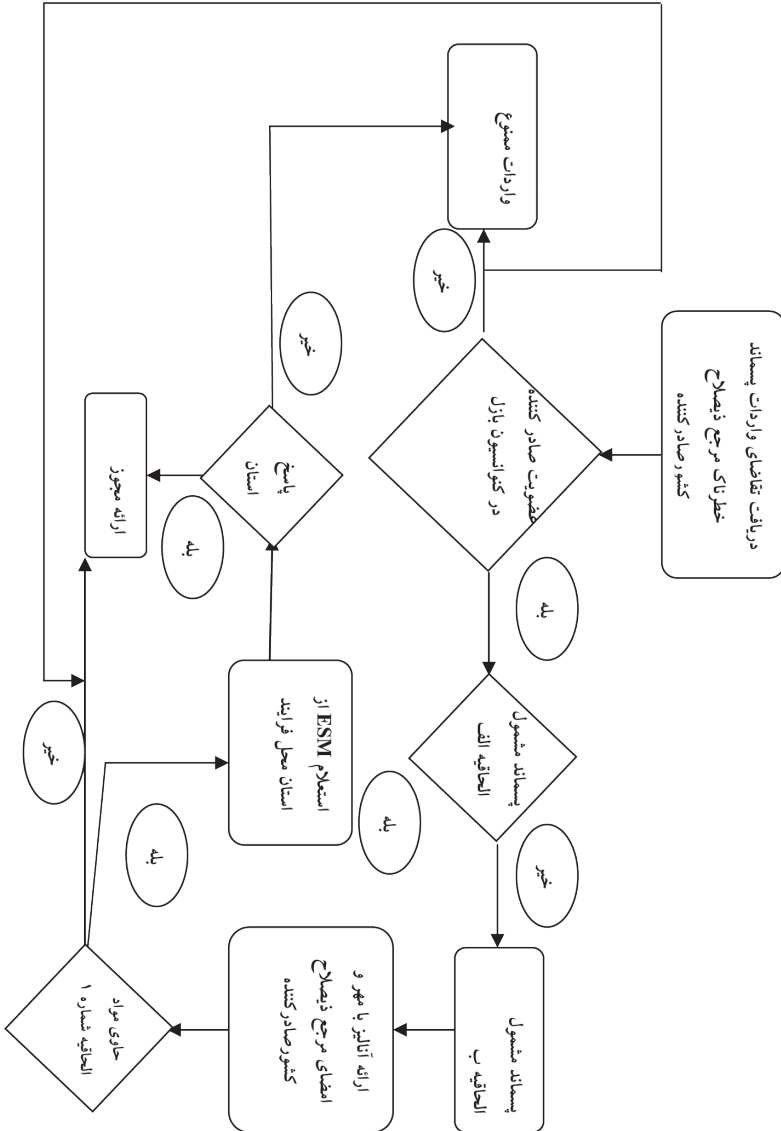
و- در صادرات در صورت نیاز براساس ماده ۱۲ این شیوه نامه ارائه گزارش آزمایشگاهی آنالیز پسماند از آزمایشگاه معتمد سازمان الزامی است.

ماده ۱۸- پس از ارائه مدارک فوق مجوز صادرات توسط دفتر صادر خواهد شد و مستقیماً به اداره واردات و صادرات گمرک جمهوری اسلامی ایران ارسال خواهد گردید.

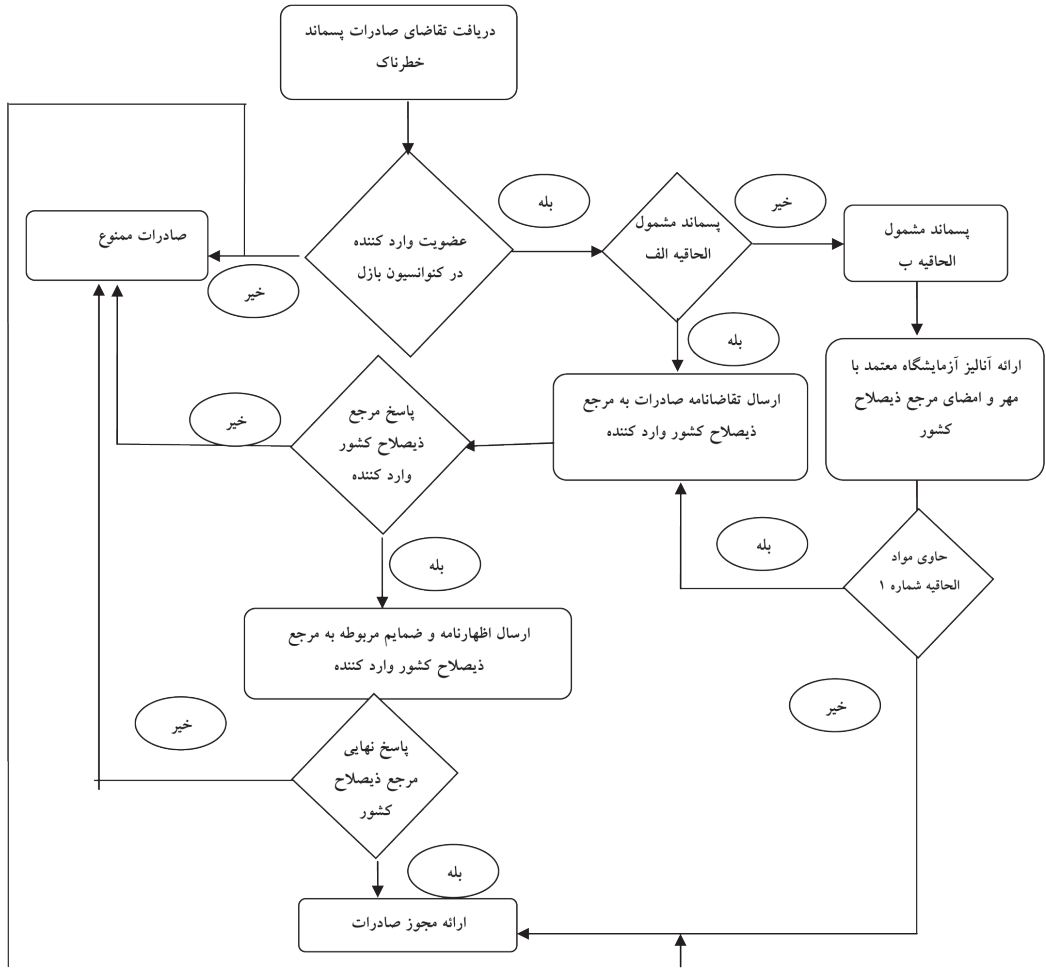
ماده ۱۹- در صادرات پسماندهای ویژه مکاتبه با کشورهای محل عبور و کسب مجوز از آنها الزامی است. در صورت عدم موافقت هر یک از کشورهای محل عبور تغییر مسیر حمل و نقل محموله ضروری می باشد.

این شیوه نامه در ۴ فصل و ۱۹ ماده و ۲ ضمیمه در تاریخ ۸۹/۳/۱ توسط دفتر بررسی آلودگی آب و خاک سازمان حفاظت محیط زیست تهیه گردید.

۵-۳-۱- ضمیمه (۱) فلوجارت ارائه مجوز واردات پسماند خطرناک براساس کنوانسیون بازل:

۵-۳-۲- ضمیمه (۲) فلوچارت ارائه مجوز صادرات پسماند خطرناک براساس کنوانسیون بازل:

۳۲۰

۵-۴- شیوه‌نامه صدور مجوز واردات و صادرات مواد شیمیایی صنعتی خطرناک (در راستای اجرای کنوانسیون روتردام)

با توجه به الحاق دولت جمهوری اسلامی ایران به کنوانسیون روتردام در سال ۱۳۸۲ در خصوص «آیین اعلام رضایت قبلی برای مواد شیمیایی و آفت کش های خطرناک در تجارت بین‌المللی» و لازم الاجراء شدن آن در تاریخ ۸۳/۹/۵ برای جمهوری اسلامی ایران، کشورمان متعهد به اجرای مفاد کنوانسیون مذکور شد در این ارتباط کلیه وارد کنندگان و صادر کنندگان مواد شیمیایی صنعتی خطرناک (پیوست ۱ و ۲) موظف به کسب مجوز از سازمان قبل از هرگونه اقدام به واردات یا صادرات این مواد هستند. این شیوه‌نامه براساس مفاد کنوانسیون روتردام تنظیم شده است.

هدف: ارتقای نظارت بر واردات و صادرات مواد شیمیایی صنعتی خطرناک به منظور حفظ سلامت انسان و محیط زیست در برابر خطرات و آسیب های ناشی از برخی مواد شیمیایی

تعاریف:

- دفتر: دفتر آب و خاک (مرجع ذیصلاح ملی کنوانسیون روتردام در خصوص مواد شیمیایی صنعتی خطرناک)
- مرجع: مرجع ذیصلاح ملی کنوانسیون روتردام
- اداره کل: اداره کل حفاظت محیط زیست استان محل استقرار واحد صنعتی مصرف کننده ماده شیمیایی صنعتی خطرناک
- الحاقیه شماره ۳: منظور فهرست مواد شیمیایی و آفت کش های خطرناک است که در پیوست شماره ۳ متن کنوانسیون روتردام وارد شده است.
- مواد شیمیایی صنعتی خطرناک: ماده شیمیایی است که تمامی یا برخی از کاربردهای آن به منظور حفظ سلامت انسان یا محیط‌زیست ممنوع و یا به شدت محدود شده است که در این شیوه‌نامه شامل ۱۱ مواد شیمیایی صنعتی خطرناک مندرج در الحاقیه شماره ۳ کنوانسیون روتردام (پیوست ۱) و مواد شیمیایی صنعتی خطرناک مشمول قوانین داخلی اتحادیه اروپا و یا سایر کشورهای مشابه که ممنوع و یا به شدت محدود شده اند و یا در آینده به این فهرست اضافه می شوند، است (پیوست ۲)

مواد شیوه‌نامه:

ماده ۱- مرجع ذیصلاح ملی برای سایر مواد شیمیایی که در ضمیمه ۳ به عنوان آفت کش خطرناک فهرست شده اند «سازمان حفظ نباتات» کشور است.

ماده ۲- صدور مجوز حمل (واردات - صادرات) مواد شیمیایی صنعتی خطرناک مندرج در پیوست ۱ و ۲ این شیوه‌نامه، به اخذ مجوز از دفتر می باشد موقوف می شود.

تبصره ۱: در خصوص واردات کالاهای مذکور اخذ مجوز از ایران کد دریافت برچسب (RFID) ضروری است.

تبصره ۲: واردات مواد شیمیایی صنعتی خطرناک در حد مصارف تحقیقاتی و آزمایشگاهی به تشخیص مرجع بلامانع است.

ماده ۳- واردات مواد شیمیایی صنعتی خطرناک مندرج در ضمیمه شماره ۳ کنوانسیون به کشور ممنوع و صادرات آن منوط به دریافت مجوز رسمی از مرجع ذیصلاح کنوانسیون کشور می شود.

ماده ۴- بر اساس قوانین داخلی اتحادیه اروپا در خصوص تجارت مواد شیمیایی خطرناک، مبنی بر عدم انجام صادرات مواد مذکور قبل از حصول اطمینان از موافقت مرجع ذیصلاح ملی کشور، کسب مجوز برای واردات مواد شیمیایی خطرناک از دفتر ضروری است. حداقل زمان مورد نیاز جهت بررسی و صدور مجوز واردات و اعلام نتیجه به کشور های اتحادیه اروپا ۲ ماه است.

ماده ۵- جهت صدور مجوز واردات موارد ذیل الزامی است :

الف) تأیید اداره کل در خصوص وضعیت مدیریت زیست محیطی ماده شیمیایی صنعتی خطرناک در واحد مصرف کننده

ب) تأیید وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی در خصوص رعایت شرایط بهداشت و ایمنی در محیط کار و سلامت شاغلان در ارتباط با ماده شیمیایی صنعتی خطرناک مورد درخواست

ج) تأیید سایر وزارتخانه های ذیربط از جمله وزارت صنایع و معادن و وزارت نفت (حسب مورد) در خصوص فعالیت یا عدم فعالیت واحد صنعتی مصرف کننده ماده شیمیایی صنعتی خطرناک دستگاه های ذیربط ملزم به ارائه نظر نهایی خود حداکثر ظرف مدت ۳ هفته پس از درخواست سازمان محیط زیست هستند و عدم پاسخگویی به عنوان موافقت با واردات تلقی می شود.

ماده ۶- مجوز واردات تنها برای واحدهای مصرف کننده و یا نمایندگان رسمی که کلیه مسئولیت ها تا قبل از تحویل به مصرف کننده را تقبل می کنند، صادر می شود.

ماده ۷- به وارد کننده تازمانی که تأیید کتبی از دفتر دریافت نکرده است، اجازه انتقال برون مرزی داده نخواهد شد.

ماده ۸- واحد مصرف کننده ملزم به رعایت قوانین و مقررات و اصول بهداشت و سلامت شاغلان و کنترل آلودگی های ناشی از مصرف ماده شیمیایی قبل از ورود به محیط زیست می باشد.

ماده ۹- با توجه به اینکه برخی از مواد شیمیایی صنعتی خطرناک از کشورهایی صادر می شود که خود، آنها را به شدت محدود یا ممنوع می کنند، واحد مصرف کننده باید در جهت کاهش تدریجی مصرف و جایگزینی مواد شیمیایی خطرناک با جایگزین های مناسب تلاش کند.

ماده ۱۰- مسئولیت واردات، حمل و نقل، نگهداری، انبار داری و غیره از مرحله بازرگانی از گمرک تا مصرف نهائی به عهده وارد کننده / صادر کننده است.

ماده ۱۱- لازم است مواد شیمیایی خطرناک که مورد انتقال برون مرزی قرار می گیرند طبق مقررات و ضوابط بین المللی بسته بندی، برچسب زنی (برچسب شناسایی و برچسب RFID) حمل و نقل شوند. علاوه بر این حمل و نقل بین جادهای در داخل کشور تابع آئین نامه اجرائی حمل و نقل جادهای مواد خطرناک مصوب هیأت محترم وزیران به شماره ۴۴۸۷۰/ت ۲۹۰۲۲۰۵ مورخ ۸۰/۱۲/۲۷ خواهد بود.

ماده ۱۲- واردات و صادرات مواد شیمیایی مشمول کنوانسیون استکهلم بر اساس ضوابط کنوانسیون استکهلم انجام خواهد شد.

ماده ۱۳- واردات و صادرات پسماندهای ویژه مشمول کنوانسیون بازل، بر اساس ضوابط همان کنوانسیون خواهد بود.

ماده ۱۴- صدور مجوز صادرات و واردات مواد شیمیایی مخرب لایه اوزن توسط مرجع ذیصلاح انجام خواهد شد و مشمول پروتکل مونترال است.

ماده ۱۵- واردات و صادرات مواد رادیواکتیو، سلاح‌های شیمیایی، داروهای، از جمله داروهای انسانی و دامی و مواد شیمیایی استفاده شده به عنوان افزودنی‌های غذایی بر عهده دستگاه‌های ذیربط است و مشمول این شیوه نامه نیست. مدارک و مکاتبات لازم برای:

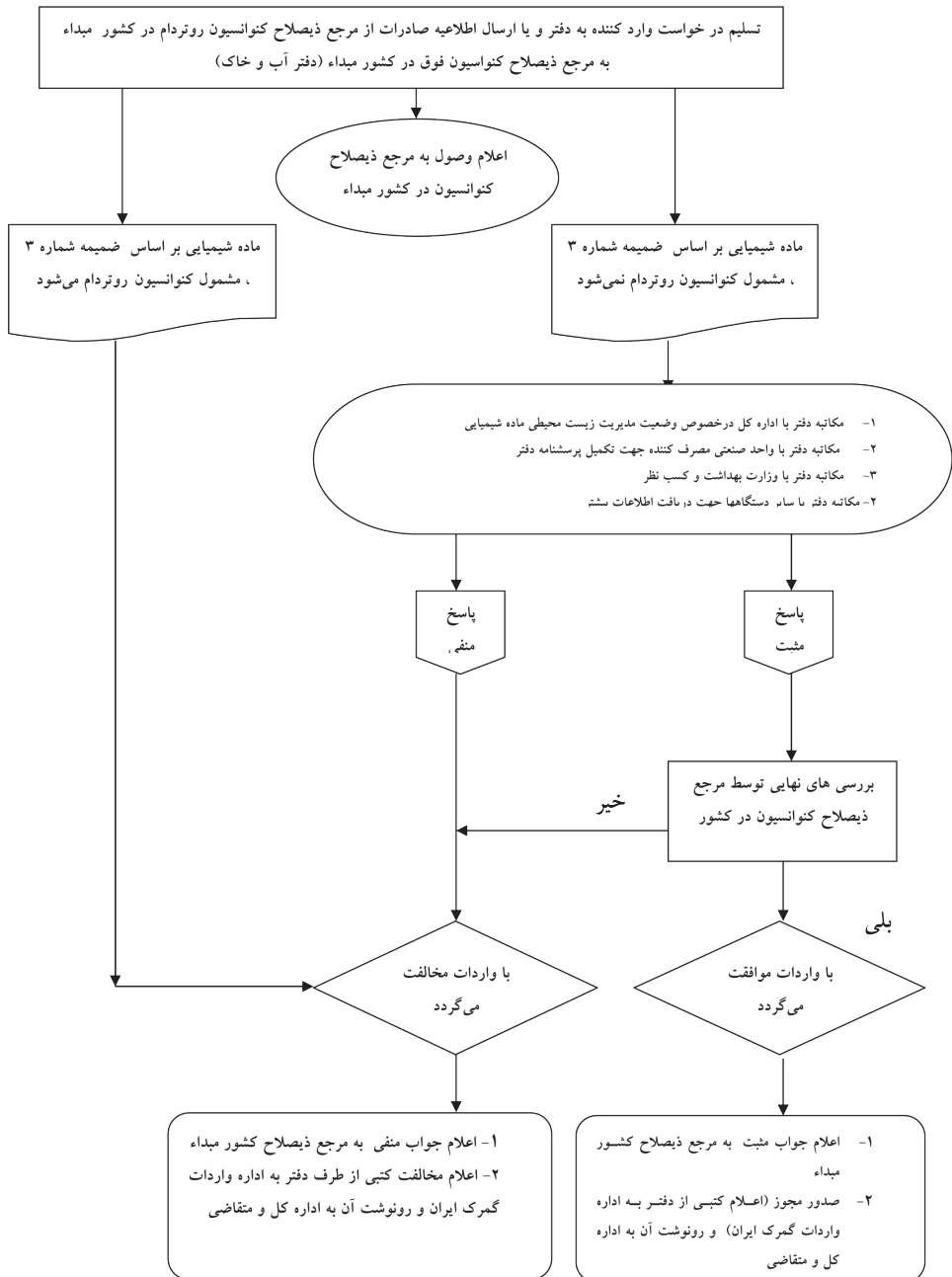
الف) واردات مواد شیمیایی صنعتی خطرناک

- ۱- ارائه درخواست کتبی به دفتر شامل اطلاعات مربوط به واردات
- ۲- ارائه تصویر پروانه بهره برداری واحد مصرف کننده
- ۳- تکمیل پرسشنامه دفتر در خصوص مصارف ماده شیمیایی
- ۴- تأیید کتبی زیست محیطی اداره کل (ماده ۵ ، بند الف)
- ۵- تأیید کتبی وزارت بهداشت (ماده ۵ ، بند ب)
- ۶- تأیید سایر وزارتخانه ذیربط حسب مورد (ماده ۵ ، بند ج)

ب) صادرات مواد شیمیایی صنعتی خطرناک

- ۱- ارائه درخواست کتبی به دفتر شامل اطلاعات مربوط به صادرات
- ۲- تکمیل پرسشنامه دفتر در خصوص مشخصات ماده شیمیایی صنعتی خطرناک
- ۳- ارسال اطلاعیه صادرات از دفتر به همراه پرسشنامه مذکور به مرجع ذیصلاح کنوانسیون روتردام در کشور وارد کننده
- ۴- دریافت مجوز واردات مرجع ذیصلاح کنوانسیون روتردام از کشور وارد کننده به دفتر

۱) چارت مراحل مکاتبات مورد نیاز جهت صدور مجوز واردات

۲) چارت مراحل مکاتبات مورد نیاز جهت صدور مجوز صادرات مواد شیمیایی صنعتی خطرناک

پیوست ۱:

مواد شیمیایی صنعتی خطرناک، مشمول کنوانسیون روتردام

طبقه‌بندی	شماره‌های CAS مربوط	ماده شیمیایی	ردیف
صنعتی		آزبست ها :	
	۷۷۵۳۶-۶۶-۴	- اکتینولیت	۱
	۷۷۵۳۶-۶۷-۵	- آنتوفیلیت	۲
	۱۲۱۷۲-۷۳-۵	- آموزیت	۳
	۱۲۰۰۱-۲۸-۴	- کروسیدولیت	۴
	۷۷۵۳۶-۶۸-۶	- ترمولیت	۵
صنعتی	۳۶۳۵۵-۰۱-۸ (هگزا)	بی فنیل پلی برومینات (PBB)	۶
	۲۷۸۵۸-۰۷-۷ (اکتا)		
	۱۳۶۵۴-۰۹-۶ (دکا)		
صنعتی	۱۳۳۶-۳۶-۳	بی فنیل‌های پلی کلرینات (PCB)	۷
	۶۱۷۸۸-۳۳-۸	ترفنیل‌های پولی کلرینات (PCT)	۸
	۷۸-۰۰-۲	تترا اتیل سرب	۹
	۷۵-۷۴-۱	تترا متیل سرب	۱۰
	۱۲۶-۷۲-۷	فسفات سه تایی (دیبروموپروپیل)	۱۱

پس از اضافه شدن آزبست کرایزوتایل به ضمیمه III کنوانسیون روتردام این ماده نیز به زودی در جدول فوق منظور خواهد شد. لازم به ذکر است که در حال حاضر بر اساس مصوبه سال ۱۳۷۸ شورای عالی حفاظت محیط زیست، کلیه امور مربوط به واردات، صادرات، تولید و استفاده از انواع آبست، از جمله آزبست کرایزوتایل ممنوع شده است.

پیوست ۲: مواد شیمیایی صنعتی خطرناک محدود و ممنوع شده توسط سایر کشورها

(مشمول استعلام از سازمان)

ردیف	نام ماده شیمیایی صنعتی	شماره CAS	کد HS	توضیحات
۱	ترکیبات نونیل فنل و مشتقات آن C6H4(OH)C9H19	68412-54-4	-	-
۲	نونیل فنل اتوکسیلات C2H4O)nC15H24O)	9016-45-9	-	-
۳	جیوه و ترکیبات آن	-	-	-
۴	کادمیم و ترکیبات آن	-	-	-
۵	۲و۱ دی کلرو اتان 1,2-dichloroethane	107 - 06 - 2	2903 /15	کد سیستم هماهنگ شده برای فرآورده حاوی ماده شیمیایی می‌باشد. ۳۸۰۸/۵۰
۶	داینوزب DNBP	88.85_7	91/2908	کد سیستم هماهنگ شده برای فرآورده حاوی ماده شیمیایی می‌باشد. ۳۸۰۸/۵۰
۷	ترکیبات تری بوتیل تین	-	00/2931	کد سیستم هماهنگ شده برای فرآورده حاوی ماده شیمیایی می‌باشد. ۳۸۰۸/۹۹

۵-۵- کنواسیون وین برای حفاظت از لایه اوزن

سازمان حفاظت محیط زیست

قانون الحاق دولت جمهوری اسلامی ایران به کنوانسیون وین در مورد حفاظت از لایه اوزن که در جلسه علنی روز سه شنبه مورخ هفتم آذرماه یکهزار و سیصد و شصت و هشت مجلس شورای اسلامی تصویب و در تاریخ ۱۳۶۸/۹/۱۵ به تایید شورای نگهبان رسیده و طی نامه شماره ۱۲۶۱-ق مورخ ۱۳۶۸/۹/۱۹ مجلس شورای اسلامی واصل شده و جهت اجراء ابلاغ گردیده است.

قانون الحاق دولت جمهوری اسلامی ایران به کنوانسیون وین در مورد حفاظت از لایه اوزن

ماده واحده- کنوانسیون وین در مورد حفاظت از لایه اوزن مشتمل بر یک مقدمه و ۲۱ ماده و ۲ ضمیمه و نیز متن پروتکل مونترال در مورد مواد کاهنده لایه اوزن مصوب ۱۶ سپتامبر ۱۹۸۷ (سال ۱۳۶۶ شمسی) (از ملحقات کنوانسیون وین در مورد حفاظت از لایه اوزن) به شرح پیوست تصویب و اجازه تسلیم اسناد الحاق آن داده می شود.

جمهوری اسلامی ایران با استناد به ابلاغیه شماره ۱۹۴/۱۱۰/۴۳ مورخ ۶۸/۹/۲۸ مجلس شورای اسلامی در خصوص الحاق دولت جمهوری اسلامی ایران به کنوانسیون وین برای حفاظت از لایه اوزن را پذیرفت.

۵-۵-۱- خلاصه متن کنوانسیون وین برای حفاظت از لایه اوزن

این کنوانسیون مشتمل بر یک مقدمه و ۲۱ ماده و ۲ ضمیمه می باشد.

بر این اساس تعهدات کلی کشور جمهوری اسلامی ایران به عنوان یکی از کشورهای عضو این کنوانسیون، عبارتند از:

- همکاری از طریق مشاهدات، پژوهش، و مبادله اطلاعات منظم جهت فهم بهتر و ارزیابی اثرات فعالیت های انسان بر لایه اوزن و اثرات تغییرات لایه اوزن بر سلامت انسان و محیط زیست
- اتخاذ تدابیر مناسب قانونی و اداری و همکاری در هماهنگ سازی خط مشی های شایسته جهت کنترل، تحدید، تقلیل یا جلوگیری از فعالیت های انسانی تحت اختیار و کنترل آنان، هرگاه تشخیص داده شود که این فعالیتها یقیناً و یا احتمالاً موجب اثرات سوئی هستند که از دگرگونی یا دگرگونی محتمل لایه اوزن ناشی می شوند.
- همکاری در تدوین اقدامات، رویه ها و ضوابط مورد توافق جهت اجرای این کنوانسیون بمنظور تصویب پروتکل ها و الحاقیه ها
- همکاری با ارگانهای ذیربط و ذیصلاح بین المللی جهت اجرای مؤثر این کنوانسیون و پروتکل هائی که عضو آن می باشند.

۵-۵-۲- پروتکل مونترال

بر اساس ابلاغیه شماره ۱۱۸۶۹۲/ق/۵۰ مورخ ۶۸/۱۲/۶ مجلس شورای اسلامی پروتکل مونترال در خصوص در مورد مواد کاهنده لایه اوزن را پذیرفت و با توجه به تصویب این پروتکل کشور متعهد به اجرای مفاد زیر می باشد:

- کاهش تدریجی و حذف تولید و مصرف مواد کاهنده لایه اوزن طبق جدول زمان بندی پروتکل مونترال

- تهیه و ارسال منظم و دوره ای گزارش میزان تولید و مصرف مواد کاهنده لایه اوزن به دبیر خانه اوزن و صندوق کمک‌های چندجانبه

- همکاری در بسط و گسترش فعالیت‌های مرتبط با تنویر آگاهی‌های عمومی و تبادل اطلاعات و تجربیات

این پروتکل دارای ۲۰ ماده می‌باشد که مفاد آنها به ترتیب در خصوص: ۱- تعاریف، ۲- تدابیر جهت اعمال کنترل، ۳- محاسبه پیش بینی سطوح کنترل، ۴- کنترل تجارت با کشورهای غیر عضو، ۵- وضع خاص کشورهای در حال رشد، ۶- ارزیابی و بررسی تدابیر مرتبط به کنترل، ۷- گزارش اطلاعات، ۸- عدم رعایت، ۹- پژوهش، توسعه، آگاهی عمومی و مبادله اطلاعات، ۱۰- مساعدت فنی، ۱۱- جلسات اعضاء، ۱۲- دبیرخانه، ۱۳- مقررات مالی، ۱۴- ارتباط این پروتکل به کنوانسیون، ۱۵- امضاء، ۱۶- لازم‌الاجرا گردیدن، ۱۷- اعضائی که بعد از لازم‌الاجرا شدن به پروتکل می‌پیوندند، ۱۸- شروط، ۱۹- رجوع، ۲۰- متون معتبر و پیوست الف - اجسام کنترل شده می‌باشد.

سپس اصلاحیه لندن مصوبه دومین جلسه اعضاء پروتکل ۲۷-۲۹ ژوئن ۱۹۹۰ را با مضامین:

الف) افزودن تتراکلرید کربن، تری کلرو اتان و سایر مواد شیمیائی به فهرست

ب) اتخاذ مکانیزم‌های مالی برای کشورهای مضمول ماده ۵ پروتکل مونترال

و اصلاحیه کپنهاک مصوبه چهارمین جلسه اعضاء پروتکل ۲۳-۲۵ نوامبر ۱۹۹۲ را در خصوص افزودن هیدروکلرو فلوروکربن‌ها، هیدرو برومو فلوروکربن‌ها و سایر مواد شیمیائی به فهرست با استناد به ابلاغیه شماره ۵۹۴-ق مورخ ۱۳۷۵/۱۰/۲۲ به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

اصلاحیه مونترال مصوبه نهمین جلسه اعضاء پروتکل ۱۵-۱۷ سپتامبر ۱۹۹۷ را در خصوص معرفی سیستم صدور مجوز صادرات و واردات مواد مخرب لایه اوزن برای جلوگیری از تجارت غیر قانونی این مواد توسط کشورها با استناد به ابلاغیه ۷۵۳-ق مورخ ۱۳۸۰/۲/۹ در مجلس شورای اسلامی به تصویب رسیده است.

اصلاحیه پکن مصوب یازدهمین اجلاس اعضاء پروتکل ۲۹ نوامبر تا ۳ دسامبر ۱۹۹۹ که اهداف اصلی زیر را مطرح می‌نماید در جلسه مورخ ۱۳۸۹/۱۲/۱۸ هیئت وزیران به تصویب رسیده و جهت طی تشریفات قانونی به مجلس شورای اسلامی ارسال گردیده است:

- ۱- افزودن ماده جدید (بروموکلرو متان) به فهرست مواد تحت کنترل پروتکل
- ۲- اتخاذ تدابیر کنترلی بیشتر برای تولید HCFCs در کشورهای تولید کننده و نیز محدود نمودن / ممنوع کردن واردات و صادرات آنها از / به کشورهای غیر عضو پروتکل
- ۳- ارائه آمار مصرف متیل بروماید به تفکیک بخش‌های قرنطینه و انبارداری به دبیرخانه پروتکل

در این راستا، دفتر حفاظت لایه اوزن جهت تقویت توان دولت برای اجرای اثر بخش اهداف و تحقق سیاست‌های اجرائی پروتکل مونترال در کشور و ضرورت اقدام برای نهادینه سازی فعالیت‌ها در یک چهارچوب اداری و تشکیلاتی منسجم در سطوح سیاست‌گذاری، تصمیم‌گیری، اجرائی و نظارتی در سال ۱۳۷۲ تشکیل گردید.

این دفتر بعنوان تنها مرجع ملی اجرائی مرتبط با برنامه‌های پروتکل مونترال می‌باشد که اهم وظایف آن به شرح زیر می‌باشد:

- دبیرخانه کمیته ملی اوزن

- هماهنگی و تسهیل اجرای پروژه‌های حذف مواد کاهنده لایه اوزن با توجه به سیاست‌های ملی و بین‌المللی

- نظارت بر فعالیت های مربوط به حذف مصرف مواد کاهنده و ارائه مشاوره در زمینه انطباق سیاست های کشور با تصمیمات و سیاست های پروتکل مونترال

- جمع آوری و تحلیل آمار و اطلاعات مربوط به مصرف مواد کاهنده لایه اوزن در کشور

- تسهیل برقراری ارتباط شرکت ها با مشاورین و کارشناسان بین المللی

- مرکز و رابط آژانس های اجرایی پروتکل مونترال با شرکت ها و ارگان های داخلی

- شرکت در جلسات و دیدار های بین المللی و ملی در زمینه لایه اوزن

- تهیه گزارش دوره ای پیشرفت فعالیت ها به پروتکل مونترال

- تشویق صاحبان صنایع و همکاری با بخش دولتی برای دستیابی به اهداف برنامه کشوری

برنامه کشوری به عنوان یک برنامه عملی و استراتژیک برای حذف تدریجی مصرف مواد مخرب لایه اوزن در کشور تدوین گردید. برنامه کشوری یک سند مرجع برای اقدامات ملی جهت عمل به تعهدات کشور در قبال پروتکل مونترال محسوب گردیده و ضمن بررسی و مشخص نمودن وضعیت کشور از لحاظ میزان مصرف مواد مخرب لایه اوزن در بخش های مختلف، اولویت ها و برنامه های کشور در راستای حذف تدریجی مواد یاد شده در قالب برنامه زمانبندی ارائه می کند. اولین برنامه کشوری در ایران در ماه می ۱۹۹۳ (۱۳۷۲) با همکاری مشترک سازمان حفاظت محیط زیست و برنامه عمران سازمان ملل متحد (یوان.دی.پی) تهیه و به تصویب کمیته اجرائی پروتکل مونترال رسید. و سپس در سال ۲۰۰۳ (۱۳۸۳) مورد بازنگری انجام گرفت.

کمیته ملی اوزن بالاترین مرجع تصمیم گیری در خصوص فعالیت های مرتبط با پروتکل مونترال بوده و متشکل از نمایندگان وزارتخانه های و سازمان های ذیربط نظیر وزارت امور خارجه، صنایع و معادن، بازرگانی، سازمان حفظ نباتات، سازمان هواشناسی، گمرک ایران و ... می باشد. اهم وظایف این کمیته عبارتند از:

- برنامه ریزی و تعیین اولویت های پروژه ها و فعالیت های حذف مصرف مواد کاهنده لایه اوزن در کشور،

- تصمیم گیری و سیاستگذاری در مورد اجرای پروژه ها،

- انتقال تصمیمات و سیاست های ملی و بین المللی اتخاذ شده در خصوص پروتکل مونترال در سازمان ها و ارگان های متبوع و تحت پوشش

در چهارچوب اجرای قوانین و مقررات تحت پروتکل مونترال و دستیابی کشور به تعهدات خود مفاد زیر با همکاری سازمان ها و ارگان های ذیربط در چهارچوب بخشنامه های مرتبط اعمال گردیده است:

- ممنوعیت توسعه و احداث واحد های جدید مبتنی بر کلرو فلورو کربنها (CFCs) از تیرماه ۱۳۷۴ به بعد و برای هیدرو کلرو فلورو کربن ها از تیرماه ۱۳۸۹ (پیرو بخشنامه های وزارت صنایع و معادن و سازمان حفاظت محیط زیست)

- در چهارچوب برنامه زمانبندی کاهش تدریجی و حذف مواد مخرب لایه اوزن واردات/مصرف کلرو فلورو کربن ها (CFCs)، هالون ها و تترا کلرید کربن از تاریخ ۱ ژانویه ۲۰۱۰ میلادی به بعد صفر گردیده است.

- ممنوعیت واردات کالاهای حاوی مواد کاهنده لایه اوزن (یخچال و فریزر، آب سردکن، چیلر و کولر خودرو، کمپرسورهای سرماساز که CFC مصرف می کنند، افشانه های غیرداروئی دارای CFC-۱۲) از ابتدای سال ۱۳۸۳،

-در چهارچوب برنامه زمانبندی پروتکل مونترال و اصلاحیه مونترال اعمال سیستم سهمیه بندی برای واردات گازهای ۱۲-CFC و ۱۱ از سال ۱۳۸۲ و برای حلال های مخرب لایه اوزن (CTC و TCA) از ابتدای سال ۱۳۸۶ و هیدرو کربو فلورو کربن ها

- (HCFCs) از ابتدای سال ۲۰۱۱ میلادی

۵-۶- مدیریت مواد شیمیایی در چارچوب تعهدات بین المللی کشور (برنامه های جهانی در خصوص مواد شیمیایی و زائد خطرناک)

اسناد تعهدات بین المللی درارتباط با آلودگی های مواد شیمیایی به شرح ذیل می باشد:
در بخش محیط زیست انسانی:

۱. برنامه محیط زیست ملل متحد

۲. آیین اعلام رضایت قبلی برای درمواد شیمیایی و آفت کش های خطرناک خاص در تجارت بین المللی (روتروdam)

۳. مدیریت زیست محیطی آلاینده های آلی پایدار (استکهلم)

۴. کنترل برون مرزی نقل و انتقالات پسماندهای خطرناک و سایر پسماندها (بازل)

۵. رهیافت استراتژیک مدیریت جهانی مواد شیمیایی (سایکم)

۶. برنامه جیوه و سایر فلزات سنگین (سرب و کادمیم)

۷. پروتکل مونترال درارتباط با حفاظت از لایه ازن

۸. کنوانسیون تغییر آب و هوا

کنوانسیونهای روتروdam، استکهلم، بازل، رهیافت استراتژیک مدیریت جهانی مواد شیمیایی (سایکم)، برنامه فلزات سنگین یونپ (دفتر آب و خاک) و پروتکل مونترال، کنوانسیون تغییر آب و هوا (دفتر هوا) از مجموعه مسئولیت های بخش محیط زیست انسانی در راستای مدیریت مواد شیمیایی می باشد.

«کمیته فرعی مواد زائد و شیمیایی خطرناک توسعه پایدار» بخش فنی موضوعات مربوط به بندهای ۲ تا ۶ در بالا را در سطح ملی بررسی و پیگیری می نماید. «کمیسیون تخصصی ایمنی شیمیایی» مستقر در وزارت امور خارجه نیز همین موارد را با تاکید بر روابط بین الملل و روشن نمودن مواضع رسمی و نهایی کشور در خصوص مواد شیمیایی جهت انعکاس به مراجع ذیربط بین المللی را بر عهده دارد.

در این بخش برنامه های مربوطه به دفتر بررسی آلودگی آب و خاک به شرح ذیل معرفی می گردند:

الف) برنامه های جهانی در خصوص مواد زائد خطرناک (پسماندهای ویژه)

۱- کنوانسیون بازل (کنترل نقل و انتقالات فرامرزی پسماندهای خطرناک و نظارت بر دفع زیست محیطی آنها)

حمل و نقل جاده ای و برون مرزی پسماندهای خطرناک و دفع اصولی آنها در چارچوب قوانین و مقررات کنوانسیون بازل تحت کنترل می باشد و هدف از آن ایجاد یک حاکمیت جامع بر حمل و نقل و امحاء پسماندهای خطرناک و سایر انواع پسماندها به منظور حفاظت از سلامت انسان و محیط زیست در برابر اثرات سوء و یا مدیریت غیر اصولی آنها است. این کنوانسیون در ۲۲ مارس سال ۱۹۸۹ توسط برنامه محیط زیست سازمان ملل (UNEP) به تصویب کشورهای مختلف رسید و در ۵ می سال ۱۹۹۲ در جهان لازم الاجرا گردید.

تعداد اعضاء کنوانسیون در حال حاضر ۱۷۵ کشور است. کشور جمهوری اسلامی ایران در تاریخ ۱۳۷۱/۱۰/۱۵ به عنوان عضو رسمی به کنوانسیون ملحق شد.

ب) برنامه های جهانی در خصوص مواد شیمیایی

۱- کنوانسیون روتردام (اعلام رضایت قبلی جهت تجارت بین المللی مواد شیمیایی خطرناک صنعتی و آفتکش های کشاورزی)

تجارت مواد شیمیایی خطرناک در چارچوب کنوانسیون روتردام تحت نظارت و با کنترل بوده و به جز مصارف آزمایشگاهی مصرف آنها محدود شده است. هدف از این کنوانسیون تقسیم مسئولیت و تلاش برای همکاری میان کشورهای عضو در تجارت بین المللی مواد شیمیایی خطرناک به منظور حفظ سلامت بشر و محیط زیست است. برنامه محیط زیست سازمان ملل (UNEP) و سازمان خواربار جهانی (FAO) در سال ۱۹۹۸ متن کنوانسیون روتردام را تهیه نمود و در ۲۴ فوریه ۲۰۰۴ تصویب و در جهان لازم الاجرا گردید. جمهوری اسلامی ایران نیز در در خرداد ماه ۱۳۸۱ به کنوانسیون مذکور ملحق شد تعداد اعضاء کنوانسیون در حال حاضر ۱۴۰ کشور است. در حال حاضر تجارت بین المللی ۴۰ ماده شیمیایی و آفت کش خطرناک تحت مفاد قانون کنوانسیون روتردام در کشور تحت نظارت و کنترل می باشد.

۲- کنوانسیون استکهلم در خصوص آلاینده های آلی پایدار (POPs)

هدف از این کنوانسیون ممنوعیت و محدودیت تولید، مصرف، صادرات و واردات آلاینده های آلی پایدار (POPs)، نظارت بر جابجایی، نگهداری و دفع مناسب این مواد به منظور حفاظت از سلامت انسان و محیط زیست در برابر این آلاینده های باشد. کنوانسیون استکهلم در تاریخ ۲۲ می سال ۲۰۰۲ تصویب و کشور جمهوری اسلامی ایران در خرداد ماه سال ۱۳۸۵ رسماً به کنوانسیون مذکور ملحق گردید. ۱۲ ماده قبلی بعلاوه ۹ ماده جدید از گروه آلاینده های آلی پایدار مشمول مفاد کنوانسیون استکهلم که تولید و خرید و فروش ترکیبات فوق ممنوع می باشد. پسماندهای اینگونه ترکیبات نیز می بایست به روشهای صحیح زیست محیطی مدیریت شده و در صورت نیاز به امحاء آنها در خارج از کشور، مفاد کنوانسیون بازل در خصوص آنها اجراء می شود.

۳- سایکم (رهیافت راهبردی مدیریت بین المللی مواد شیمیایی موسوم به سایکم (SAICM)

کنوانسیون های بازل، روتردام و استکهلم به همراه IFCS، کدهای FAO و سیستم هماهنگ بین المللی و سایر برنامه های ایمنی شیمیایی همگی هم به دولت ها و هم گروههای فعال مردمی در جهت تقویت ایمنی شیمیایی کمک می کند. با توجه به اینکه هر یک از آنها به تنهایی کاستی هایی داشته و یا همه آنها با هم کاملاً دنیا را به سمت تحقق اهداف برنامه ایمنی شیمیایی هدایت نمی کند راهبرد استراتژیک جهت مدیریت بین المللی مواد شیمیایی با عنوان سایکم یا SAICM تهیه گردید.

اعتقاد مراکز دولتی و هم NGO مبنی بر قدیمی بودن قوانین دهه ۱۹۷۰ و نیاز به یک بازنگری جامع و برنامه ریزی جدید منجر به ایجاد یک راهبرد استراتژیک جهانی به منظور مدیریت بین المللی مواد شیمیایی به نام سایکم شد. در سال ۲۰۰۲ در اجلاس جهانی توسعه پایدار که در ژوهانسبورگ برگزار شده بود مدیریت صحیح مواد شیمیایی در یکی از بخش های آن دیده شد و دولتها ملزم به ایجاد برنامه راهبردی استراتژیک برای مدیریت جهانی مواد شیمیایی شدند. هدف جهانی از آن تولید و مصرف مواد شیمیایی به گونه ای که اثرات سوء و مشخص آنها بر سلامت انسان و محیط زیست تا سال ۲۰۲۰ به حداقل مم کن برسد. در همین ارتباط در اولین نشست برگزار شده توسط یونپ در دبی در سال ۲۰۰۶ سایکم مورد موافقت همه دولت های شرکت کننده در اجلاس مذکور از جمله کشور ایران واقع گردید.

Human's Environmental Laws, Regulation Criteria and Standards

-DOE-

Human's Environmental Laws, Regulation Criteria and Standards

-DOE-

Human's Environmental Laws, Regulation Criteria and Standards

-DOE-

Human's Environmental Laws, Regulation Criteria and Standards

-DOE-

www.doe.ir

Human's Environmental Laws, Regulation Criteria and Standards

انتشارات

www.irannashr.ir

ISBN:978-600-6682-07-5

